မြန်မာရေးရာ
MYANMAR AFFAIRS

အမှတ် (၂၄) ဇူလိုင်၊ ၂၀၂၃

မြန်မာ – တရုတ်ဆက်ဆံရေးအနာဂတ်နှင့် မြန်မာ့ပထဝီနိုင်ငံရေး

jrefrma&;&m

trSwf(24) Zlvkdif 2023

အကြမ်းဖက်မှုပပျောက်ရေးအတွက် ပြည်သူသို့ အသိပေးနှိုးဆော်ချက်

၁။ ပြည်သူအတွက်ဟု သုံးနှုန်း၍ ရဟန်းသံဃာများ၊ ဆရာ၊ ဆရာမများအပါအဝင် နိုင်ငံ့ဝန်ထမ်းများနှင့် ပြည်သူကိုသတ်ဖြတ်၊ လုယက်ခြင်းကို CRPH၊ NUG၊ PDF အမည်ခံ အကြမ်းဖက်အုပ်စုများက ဥပဒေမဲ့ကျူးလွန်နေသည်။

၂။ ခြိမ်းခြောက်၊ လူသတ်၊ အဖျက်အမှောင့်လုပ်ရပ်များ လုပ်ဆောင်နေသည့် CRPH၊ NUG၊ PDF အကြမ်းဖက်သမားများကို အားပေးမှု၊ ထောက်ခံမှု၊ ကူညီထောက်ပံ့မှု မပြုခြင်းသည် ပြည်သူလူထု၏ အသက်အိုးအိမ်စည်းစိမ်ကို ကာကွယ်ပေးခြင်း ဖြစ်သည်။

၃။ ယင်းတို့၏ လက်နက်/ခဲယမ်း ကိုင်တွယ်သယ်ဆောင်မှုနှင့် အကြမ်းဖက်သမားတို့၏ သတင်းကို လျှို့ဝှက်ပေးပို့ခြင်းသည် အပြစ်မဲ့ပြည်သူများ၏ အသက်အိုးအိမ် စည်းစိမ်ကို ကာကွယ်ပေးခြင်းဖြစ်သည်။

Public Notice for elimination of violence

1. So called "CRPH", "NUG" and "PDF" terrorist groups are unlawfully committing killings monks, teachers, civil servants and general people and lotting under the pretext of sayings "for the people".
2. Not rendering encourage support and assistance to the "CRPH", "NUG" and "PDF" terrorists that are committing intimidations, killings and destructive activities could be construed as protecting lives and property of general public.
3. Giving information secretly relating to bearing of their arms, ammunitions and terrorists to authorities could be tantamount to protecting lives and property of innocent people.

jrefma&;&m

trwfS(24) Zlvkdf 2023

jrefma&;&mavhvma&; tzGJU

jrefma&;&m
trwfS- 22^24(yxrxyf) yef;qkdvef;vrf;
aumufwHwm;rD;ul, f&eful kef;rdU
zkef; 01-8387568
Email: myanmaaffairs@gmail.com

jrefrma&;&ma v vma&; tzJU xkwa0orn/

wefzdk;	5500 usyf
tkyfa&	1000
vkdkifpf tzkH'Dkif;	jrefrma&;&ma v vma&; tzJU
xkwa0ol	0;Dwuf xefwdk;(01869)
ykH;Ejfol	0;aZmfrif;xef(00241)
	atZuf yKH;Ejfwdkuf
	trSwf(118)? (4) vrf;?
	ykodrfjr&yf u uf;a'gykH;U, f
	&efukef;rdkU

rmwum

jrefrma&;&mavlrma&; tzGJUedjef;pum;

မြန်မာ–တရုတ်ဆက်ဆံရေးအနာဂတ်နှင့် မြန်မာ့ပထဝီနိုင်ငံရေး 9

t x,laqmif;yg;

၁။ ပြောင်းလဲလာတဲ့ တရုတ်–မြန်မာဆက်ဆံရေးနဲ့ မြန်မာ့ပထဝီ 19
နိုင်ငံရေးအထိုင်
armifaumif;&yf

၂။ မြန်မာနိုင်ငံစီးပွားရေးအတွက် အရေးပါသော 27
တရုတ်–မြန်မာဆက်ဆံရေး
aumfaumfvdk(SMART)

၃။ ကမ္ဘာ့အစီအစဉ်သစ် – ဗဟုဝင်ရိုးကမ္ဘာ၊ တောင်ကမ္ဘာခြမ်းနှင့် 34
မြန်မာနိုင်ငံအတွက် စိန်ခေါ်မှုနှင့် အခွင့်အလမ်းများ
a'gufwmEkdkiftqGJ(aoe*)r[mAsL[mavlrma&;tzGJU

၄။ မစ္စတာချင်ကန်း၏ မြန်မာနိုင်ငံခရီးစဉ်နှင့် တရုတ်–မြန်မာဆက်ဆံရေး 44
aumfEkdkifvif;

Ekdifiaa&;

၅။ နိုင်ငံတည်မော်ကွန်းများ(၁) 49
နိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံအခြေခံဥပဒေ (၁၉၄၇)
wuúokdvfjrwfol

၆။ နိဂုံးရဲ့နိဂုံးမှာ ဘယ်လိုအဆုံးသတ်မလဲ 63
aeZifvwf

၇။ ဝင်ရိုးစုံကမ္ဘာမှာ မြန်မာ့တစ်နေရာ 70
ukdZmf(puf)

၈။ အကြမ်းဖက်သောင်းကျန်းမှု တန်ပြန်စစ်ဆင်ရေး 77
oefxGef;(aoe*)

၉။ နိုင်ငံသားတို့၏ နိုင်ငံရေး 89

ykdwif

pmaumif;ayrG

၁၀။ အာရှနှင့် အောင်ဆန်း 94

armif;xif

၁၁။ မင်းတုန်းမင်း၏ ပုံနှိပ်စက်ရုံတော် 100

jrifhqG

pDG;a&;

၁၂။ ဘောဂဗေဒကို ဗုဒ္ဓဓမ္မရှုထောင့်အချို့ဖြင့် မြင်ကြည့်ခြင်း 106

apmEk(ftokd;abm*aA')

vrf;ñTefaxG;xG

၁၃။ လမ်းလျှောက်ပါလေ အသက်ရှည် 113

c;ptE(pdwfynm)

၁၄။ မြန်မာ့ကျန်းမာရေး မလုံခြုံမှု 119

a'gufwmcifarmifvGif(vrf;rawmf)

၁၅။ ကိုဗစ်ကပ်ဘေးထဲက အခွင့်အရေး 130

or;tkd

၁၆။ အာရှဦးဆောင်မယ့် ကမ္ဘာ 140

[ef;vwf

၁၇။ ဒစ်ဂျစ်တယ်ဆန်းသစ်တီထွင်မှုနှင့် တရုတ်နိုင်ငံ 147

0ef;ifvdkf

၁၈။ မှန်ကန်တဲ့တုံ့ပြန်မှု (Proactive) 153

a'gufwmcifarmifnd

၁၉။ ဒုတိယရုပ်ရှင်ဆိုးပေကြီး(ဒုတိယပိုင်း) 158

lunfpkd;xG

၂၀။ မြကျွန်းညို၏ ရာပြည့်အလွန် 163

lifcrf;ar

, Ofau;rI

၂၁။ မြန်မာနိုင်ငံမြို့ပြလူဦးရေ ဖြန့်ဖြူးမှု 172
a'gufwmausmfvwf

၂၂။ ဂုဏ်ယူတန်ဖိုးထားရမည့် မြန်မာ့ယဉ်ကျေးမှု၊ မြန်မာ့ဓလေ့ 181
a&ÐTef;ar

enf;ynm

၂၃။ မျက်မှောက်ခေတ် မြန်မာနိုင်ငံစက်မှုလက်မှုသမိုင်း 187
(၁၉၈၈–၂၀၂၂) ရေးသားခဲ့စဉ်က
oyçüusmfpnfG'gufwmrsK;cdbeWif

ywf0ef;usif xdef;odrf;a&;

၂၄။ မြန်မာနိုင်ငံ ရေဖူလုံရေးအတွက် လိုအပ်ချက်အချို့ 196
ausmf0;D

၂၅။ နယ်စပ်ဖြတ်ကျော် မီးခိုးမြူငွေ့နှင့် 200
လေထုညစ်ညမ်းမှုကို နိုင်ငံအချင်းချင်း ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများ
rsK;cdrijhfwf

0ya'

၂၆။ နိုင်ငံတော်ရှေ့နေချုပ် ဦးသာထွန်း (၁၉၂၅–၂၀၀၃) 211
0;Defn©eY(0ya')

၂၇။ လုပ်ငန်းဆိုင်ရာအမှတ်တံဆိပ် (Trademark)ကို ရွေးချယ်ခြင်း 218
0;Def;armif(ppfaw)G

t xl;u@

၂၈။ မြန်မာရေးရာ နေ့စွဲမှတ်တမ်းများ 224
oufxm;ol&ef

မြန်မာရေးရာလေ့လာရေးအဖွဲ့၏ နိဒါန်းစကား

မြန်မာ–တရုတ်ဆက်ဆံရေး အနာဂတ်နှင့် မြန်မာ့ပထဝီနိုင်ငံရေး

"တရုတ်–မြန်မာဆက်ဆံရေးသည် တစ်ခါတစ်ရံတွင်
မညီညာသော၊ မပြေပြစ်သောလမ်းကို လျှောက်ခဲ့ကြရသည်။
အဆင်မပြေမှု၊ ခလုတ်တိုက်မှုအချို့နှင့် ကြုံတွေ့ကြရသည်။
သို့သော် ထိုခက်ခဲသောကာလများကို နှစ်နိုင်ငံ
ခေါင်းဆောင်များ၏ စိတ်ရှည်မှု၊ အမြော်အမြင်ကြီးမှုနှင့်
ငြိမ်းချမ်းစွာ အတူယှဉ်တွဲနေထိုင်ရေးမူ ငါးချက်ကို
ဗဟိုပြုမှုတို့ဖြင့် အောင်မြင်စွာကျော်လွှားနိုင်ခဲ့သည်။"

မြန်မာနိုင်ငံနှင့် တရုတ်နိုင်ငံတို့သည် ၁၉၅၀ ပြည့်နှစ် ဇွန်လ ၈ ရက်နေ့တွင် သံတမန်ဆက်ဆံရေးစတင်တည်ထောင်ခဲ့ကြသည့်အတွက် ယခု ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် သံတမန်ဆက်ဆံရေးကာလသည် (၇၃) နှစ်သို့ပင် ရောက်ရှိခဲ့ပြီဖြစ်သည်။ နှစ်နိုင်ငံသည် ကုန်းတွင်းနယ်နိမိတ် ၁၃၂၃ မိုင်ထိစပ်လျက်တည်ရှိပြီး နှစ်နိုင်ငံဆက်ဆံရေးကို ဆွေမျိုးပေါက်ဖော်ဆက်ဆံရေးဟုပင် ဝိသေသပြုထားကြသည်။

သမိုင်းကြောင်း

မြန်မာနှင့်တရုတ်တို့၏ ဆက်ဆံရေးအကြောင်း ပြောကြ၊ ရေးကြသည့်အခါ ပျူယဉ်ကျေးမှုအဖွဲ့တစ်ဖွဲ့ တရုတ်နိုင်ငံသို့စေလွှတ်ခဲ့သည့် သမိုင်းမှတ်တမ်းကို ကိုးကားလေ့ရှိကြသည်။ ခရစ်နှစ် ၉၀၁–၉၀၂ ခုနှစ်တွင် ပျူမဟာရာဇာနှင့် သူ၏ညီတော်တို့သည် ချစ်ကြည်ရေးသံတမန်အဖွဲ့ကို ဦးဆောင်ကာ တရုတ်ပြည် ချန်အန်းမြို့တော်သို့ ချစ်ကြည်ရေးခရီးသွားရောက်ခဲ့ကြခြင်းကို ရည်ညွှန်းကြခြင်းဖြစ်သည်။

ထန်မင်းဆက်ခေတ် မြို့တော်ချန်အန်းသို့ ခရစ်နှစ် ၉၀၁–၉၀၂ ခုနှစ်တွင် ပျူမဟာရာဇာနှင့် ၎င်း၏ညီတော်တို့ ဦးဆောင်သော ချစ်ကြည်ရေးသံတမန်အဖွဲ့နှင့်အတူ ယဉ်ကျေးမှုဂီတအနုပညာအဖွဲ့တစ်ဖွဲ့လည်း လိုက်ပါသွားခဲ့သည်။ ဤအကြောင်းအရာသည် မှတ်တမ်းမှတ်ရာကျန်ခဲ့သော အကြောင်းအရာဖြစ်သည်။ မြန်မာနှင့်တရုတ်တို့၏ဆက်ဆံရေးသည် သည့်ထက်များစွာ စောခဲ့နိုင်သည်။

လူမှုယဉ်ကျေးမှုကူးလူးဆက်ဆံရေးသမိုင်းနှင့်အတူ သံတမန်ဆက်ဆံရေးသမိုင်းတစ်ခုလည်း ရှိခဲ့သည်။ ယင်းကား မြန်မာသက္ကရာဇ် ၆၄၀ ပြည့်နှစ်တွင် ပုဂံမင်း နရသီဟပတေ့မင်း၏ ဆရာတော်ရှင်ဒိသာပါမောက် (ရှင်ဒိသာပါမောက္ခ) တရုတ်ပြည်သို့ သွားရောက်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ ပုဂံမင်း နရသီဟပတေ့မင်းနှင့် တရုတ်မွန်ဂိုဘုရင် ကူဗလိုင်ခန်တို့ မပြေမလည်ဖြစ်ခဲ့ကြသည့်အတွက် ယင်းကိစ္စပြေလည်မှုရရှိစေရန် နရသီဟပတေ့မင်းက မင်းဆရာတော်ရှင်ဒိသာပါမောက္ခကို စေလွှတ်ခဲ့သည်။ ရှင်ဒိသာပါမောက္ခသည် တရုတ်ပြည် ပီကင်းမြို့တော်တယ်တူသို့ ကြွရောက်ခဲ့ပြီး မွန်ဂိုဘုရင် ကူဗလိုင်ခန်နှင့်တွေ့ဆုံကာ မင်းနှစ်ပါးအကြားပြေလည်မှုရရှိစေရန် အောင်မြင်စွာ ဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် မြန်မာ–တရုတ်သံတမန်ဆက်ဆံရေး၏ ပထမဆုံးသော မြန်မာသံတမန်ကြီးမှာ ရှင်ဒိသာပါမောက္ခဟု ဆိုသော်ရကောင်းလေသည်။ ဆရာတော်သည် သံတမန်ရေးရာ၌ ကျွမ်းကျင်လိမ္မာစွာ ဆက်ဆံဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့သည်ဟုလည်း မြန်မာ့သမိုင်းတွင် ဖော်ပြထားပါသည်။

ဆင်ဖြူရှင်မင်းလက်ထက်တွင် တရုတ်–မြန်မာစစ်ပွဲ လေးကြိမ်တိတိဖြစ်ပွားခဲ့သော်လည်း နောက်ဆုံးတွင် ငြိမ်းချမ်းရေးစာချုပ်ချုပ်ဆိုနိုင်ကာ ယင်းမှတစ်ဆင့် နှစ်နိုင်ငံဆက်ဆံရေးကို မြှင့်တင်နိုင်ခဲ့ကြသည်။ သက္ကရာဇ် ၁၁၃၁ ခုနှစ် နတ်တော်လဆန်း ၁၄ရက်နေ့တွင် ကောင်းတုံအရှေ့တောင်ထောင့်၌ “ တရုတ်–မြန်မာစစ်ပြေငြိမ်းရေးနှင့် ချစ်ကြည်ရေးစာချုပ်” ကို မြန်မာဘက်မှ ဗိုလ်ချုပ်ဝန်ကြီး မဟာသီဟသူရနှင့် တရုတ်ဘက်မှ မန်ချူးဘုရင်ချင်းလုံး၏ ကိုယ်စား မင်းစား မြင်တာဟီနှင့် ဗိုလ်ချုပ်ကွေ့စွေ့တို့က စာချုပ်လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့ကြကြောင်း သမိုင်းမှတ်တမ်းများအရ သိရသည်။

ယင်းစာချုပ်တွင် အချက် လေးချက်ပါဝင်ပြီး အမှတ်စဉ် (၃) ပါ အချက်သည် ထူးခြား လှသည်။ "တစ်ပြည်နှင့်တစ်ပြည် ၁၀ နှစ်အတွင်း မဟာမိတ်ပြုလုပ်၍ အပြန်အလှန်သံအဖွဲ့ များကို စေလွှတ်ရန်" ဟူ၍ ဖြစ်သည်။ ယင်းအပိုဒ်(၃) အချက်အလက်အရပင် နှစ်နိုင်ငံသံတမန် များစေလွှတ်၍ ဆက်ဆံရေးတိုးမြှင့်ခဲ့သည်မှာ ဆင်ဖြူရှင်မင်း၏နောက်ပိုင်း နန်းတက်မင်း များဖြစ်ကြသည့် ဘိုးတော်ဘုရားလက်ထက်မှ မင်းတုန်းမင်းကြီး လက်ထက်တိုင်ဖြစ်သည် ဟုလည်း သိရသည်။ မင်းတုန်းမင်းပြီးနောက်နန်းတက်သော သီပေါဘုရင်လက်ထက်တွင် သံတမန်အပြန်အလှန်ဆက်ဆံရေး ဆက်လက်ဆောင်ရွက်နိုင်ခြင်း မရှိရသည်မှာ ဗြိတိသျှ တို့က မြန်မာနိုင်ငံကို သိမ်းပိုက်လိုက်သောကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။

ထူးခြားသည့် သမိုင်းမှတ်တမ်းတစ်ခုမှာ မြန်မာမင်း ဘကြီးတော်က တရုတ်သံအဖွဲ့ ဝင်များကို ဘွဲ့တံဆိပ်တော်များ ချီးမြှင့်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။

" (၁) ရမ့်တာလောရဲကို ရာဇကျော်ထင်

(၂) ရင့်ဆင်ရဲကို ရာဇကျော်စွာ

(၃) စောလောစုံကို ရာဇသင်္ခ

(၄) တုံလောစုံကို ရာဇသူရ

(၅) လဆင်ရဲကို ရာဇကျော်သူ ဘွဲ့မည်များပေးတော်မူသည်။ ဘွဲ့မှာ ရွှေပြားပေါ်၌ ခတ်လုပ်ထားပြီး နဖူးစည်းလောက်ပင်ကြီး၏" ဟု သတင်းစာဆရာ ချစ်ကြည်ရေး ကြည်ညွှန့် ရေးသားသည့် "ခေတ်လေးခေတ် တရုတ်–မြန်မာ ဆက်ဆံရေး" စာအုပ်တွင် ဖော်ပြထားသည်။

လွတ်လပ်သောမြန်မာနိုင်ငံနှင့် တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံဆက်ဆံရေးအစ

မြန်မာနိုင်ငံသည် ၁၉၄၈ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီ ၄ ရက်နေ့တွင် ဗြိတိသျှတို့ထံမှ လွတ်လပ်ရေး ရပြီး လွတ်လပ်သော မြန်မာနိုင်ငံတော် ပေါ်ထွန်းလာခဲ့သည်။ မြန်မာ့လွတ်လပ်ရေးရပြီး တစ်နှစ်နှင့် ကိုးလခန့်အကြာ ၁၉၄၉ ခုနှစ် အောက်တိုဘာ ၁ ရက်နေ့တွင် တရုတ်ကွန်မြူနစ် ပါတီ ခေါင်းဆောင် မော်စီတုန်းက တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံ တည်ထောင်ကြောင်း ကြေညာ ခဲ့သည်။

ထိုအချိန်က အာရှတိုက်နိုင်ငံအများစုသည် တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံ အစိုးရအသစ် ကို အကဲခတ်လေ့လာကြည့်ရှုနေကြဆဲဖြစ်ပြီး တရားဝင်အသိအမှတ်ပြုကြခြင်း မရှိကြ သေးချိန်တွင် မြန်မာနိုင်ငံ ဖဆပလအစိုးရသည် တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံကို တရားဝင် အသိအမှတ်ပြုကြောင်း ၁၉၄၉ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာ ၁၈ ရက်တွင် ကြေညာခဲ့ကြသည်။ ထို့ကြောင့် မြန်မာနှင့်တရုတ်တို့ သံတမန်ဆက်ဆံရေးသမိုင်းတွင် မြန်မာနိုင်ငံသည် တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတ နိုင်ငံကို အာရှတိုက်တွင် ပထမဆုံး အသိအမှတ်ပြုခဲ့သောနိုင်ငံဖြစ်ခဲ့ခြင်းသည် ထင်ရှားသော မှတ်တိုင်တစ်ခုဖြစ်သည်။

နှစ်နိုင်ငံပူးတွဲကြေညာချက်ပါ မူငါးရပ်

ကမ္ဘာ့ငြိမ်းချမ်းရေးတွင် ထင်ရှားသော ဘန်ဒေါင်းကွန်ဖရင့်သည်လည်း တရုတ်–မြန်မာဆက်ဆံရေး အသီးအပွင့်များနှင့် ဆက်စပ်ပေါ်ပေါက်ခဲ့သည်ဟု ဆိုနိုင်ပေသည်။ ၁၉၅၅ ခုနှစ် ဧပြီလ ၁၈ ရက်နေ့မှ ၂၄ ရက်နေ့အထိ အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံ ဘန်ဒေါင်းမြို့၌ ကျင်းပခဲ့သည့် အဆိုပါဘန်ဒေါင်းညီလာခံတွင် အာရှနှင့် အာဖရိကနိုင်ငံ ၂၉ နိုင်ငံမှ ခေါင်းဆောင်များ တက်ရောက်ခဲ့ကြသည်။ ထိုညီလာခံတွင် မြန်မာ၊ တရုတ်နှင့် အိန္ဒိယတို့ ပူးတွဲကြေညာခဲ့သော "မူငါးချက်" သည် အလွန်ထင်ရှားခဲ့သည်။ နိုင်ငံတကာဆက်ဆံရေးနှင့် ကမ္ဘာ့ငြိမ်းချမ်းရေးအတွက် ယခုတိုင် ကိုးကားနေရသော ခေတ်မီနေသေးသည့် မူငါးချက်ဖြစ်သည်။

ယင်းမူငါးချက်သည်ကား ၁၉၅၄ ခုနှစ် ဇွန်လ ၂၉ ရက်နေ့တွင် တရုတ်ဝန်ကြီးချုပ် ချူအင်လိုင်း မြန်မာနိုင်ငံသို့ရောက်ရှိစဉ် နှစ်နိုင်ငံပူးတွဲကြေညာခဲ့သော မူငါးချက်ပင် ဖြစ်လေသည်။ ယင်းမူ ငါးချက်မှာ –

(၁) နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏ ပိုင်နက်နယ်ပယ်တည်တံ့ရေးနှင့် အချုပ်အခြာအာဏာကို အခြားတစ်နိုင်ငံက လေးစားရန်။

(၂) တစ်နိုင်ငံနှင့်တစ်နိုင်ငံ ကျူးကျော်တိုက်ခိုက်မှုများ မပြုလုပ်ရန်။

(၃) တစ်နိုင်ငံနှင့်တစ်နိုင်ငံ ပြည်တွင်းရေးကိစ္စများတွင် ဝင်ရောက်စွက်ဖက်ခြင်း မပြုရန်။

(၄) တစ်နိုင်ငံနှင့်တစ်နိုင်ငံ အဆင့်အတန်းချင်းတူညီမှုရှိရန်နှင့် နှစ်ဦးနှစ်ဖက် အကျိုးဖြစ်ထွန်းစေရန်။

(၅) နိုင်ငံရေးစနစ်ချင်းကွဲလွဲစေကာမူ တစ်နိုင်ငံနှင့် တစ်နိုင်ငံ ငြိမ်းချမ်းစွာ အတူယှဉ်တွဲဆက်ဆံပေါင်းသင်းနေထိုင်ရန်။

ဟူ၍ဖြစ်ရာ ယနေ့ကမ္ဘာကြီး ဘာကြောင့်မငြိမ်းချမ်းဖြစ်နေရသည်ကို ဤမူငါးချက်နှင့် ချိန်ထိုးသုံးသပ်နိုင်ပေသည်။

တရုတ်မီဒီယာများနှင့် ပေါက်ဖော်ဝိသေသထူး

ထို့ကြောင့် တရုတ်–မြန်မာဆက်ဆံရေးသမိုင်းကို ပြန်ကြည့်လျှင် ဒေသဆိုင်ရာနိုင်ငံများအပါအဝင် ကမ္ဘာ့နိုင်ငံကြီးများက တန်ဖိုးထားခဲ့ရသည့် ဘန်ဒေါင်းအခြေခံမူများ သန္ဓေတည်ခဲ့ခြင်းသည် ထင်ရှားသည့် သမိုင်းမှတ်တိုင်တစ်ခုဖြစ်ခဲ့ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံသည် တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံနှင့် သံတမန်ဆက်ဆံရေးကို စတင်ထည်ထောင်ခဲ့သည့် ၁၉၅၀ ပြည့်နှစ် ဇွန်လ ၈ ရက်နေ့မှစ၍ နှစ်နိုင်ငံအကြားဆက်ဆံရေးတွင် ဆွေမျိုးပေါက်ဖော်ဆိုသော တင်စားသုံးစွဲမှု သို့မဟုတ် ဝိသေသပြုအသုံးအနှုန်းကို နှစ်နိုင်ငံက ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်သုံးစွဲခဲ့ကြသည်။

ပေါက်ဖော်ဆိုသော အသုံးအနှုန်းကို တရုတ်နိုင်ငံ၏ ပြည်သူ့နေ့စဉ်သတင်းစာတွင် ၁၉၅၆ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာ ၁၅ ရက်တွင် တရုတ်ဝန်ကြီးချုပ် ချူအင်လိုင်း မြန်မာနိုင်ငံသို့ သွားရောက်လည်ပတ်စဉ်တွင် အထူးတလည် သုံးစွဲခဲ့သည်ဟု သုတေသနစာတမ်းတစ်ခုတွင် ရေးသားထားသည်။ ၁၉၆၇ ခုနှစ် တစ်နှစ်လုံးတွင် တရုတ်အစိုးရမီဒီယာများ၌ သတင်း

အပုဒ်ပေါင်း ၂၉၈ ပုဒ်ထဲ အဆိုပါဝိသေသအသုံးအနှုန်းကို အလေးပေးဖော်ပြခဲ့သည်။ ထိုအချိန်က ပေါက်ဖော်ဆိုသည့် ဝိသေသထူးအောက်တွင် လက္ခဏာ(၇)ရပ်ပါဝင်ခဲ့သည်ဟု သုတေသီအချို့က ဆန်းစစ်ပြသည်။ ယင်းတို့မှာ နယ်ခြားစည်းသတ်မှတ်ခြင်း၊ ငြိမ်းချမ်းစွာ အတူယှဉ်တွဲနေထိုင်ခြင်း၊ ပထဝီအရထိကပ်တည်ရှိခြင်း၊ နယ်စပ်နေပြည်သူများ အနီးကပ်ဆက်ဆံခြင်း၊ သမိုင်းကြောင်းအရ မိတ်ဝတ်မပျက်ရှိခြင်း၊ နိုင်ငံတော်လွတ်လပ်မှုရှိခြင်းနှင့်နှစ်ဖက်ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်းတို့ ဖြစ်သည်ဟု ဆိုသည်။ ယင်းတို့ထဲတွင် အထူးခြားဆုံးလက္ခဏာနှစ်ရပ်မှာ နယ်ခြားစည်းသတ်သတ်မှတ်မှတ်ရှိခြင်းနှင့် ငြိမ်းချမ်းစွာ အတူယှဉ်တွဲနေထိုင်ခြင်းတို့ ဖြစ်ကြသည်။ ထို့အပြင် ၁၉၆၀ ပြည့်နှစ်တွင် တရုတ်နှင့်မြန်မာအကြားချစ်ကြည်ရေးနှင့် အချင်းချင်းမကျူးကျော်ရေးစာချုပ်တစ်ရပ်ကို ချုပ်ဆိုနိုင်ခဲ့ခြင်းကလည်းဆွေမျိုးပေါက်ဖော်ချစ်ကြည်ရင်းနှီးမှုကို ထင်ဟပ်ပြသခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်ဟု တရုတ်နိုင်ငံ အစိုးရအာဘော် ပြည်သူ့နေ့စဉ်က ရေးသားခဲ့သည်။

သို့ရာတွင် တရုတ်–မြန်မာဆက်ဆံရေးသည် တစ်ခါတစ်ရံတွင် မညီညာသော၊ မပြေပြစ်သောလမ်းကို လျှောက်ခဲ့ကြရသည်။ အဆင်မပြေမှု၊ ခလုတ်တိုက်မှုအချို့နှင့် ကြုံတွေ့ကြရသည်။ သို့သော် ထိုခက်ခဲသောကာလများကို နှစ်နိုင်ငံခေါင်းဆောင်များ၏ စိတ်ရှည်မှု၊ အမြော်အမြင်ကြီးမှုနှင့် ငြိမ်းချမ်းစွာအတူယှဉ်တွဲနေထိုင်ရေးမူငါးချက်ကို ဗဟိုပြုမှုတို့ဖြင့် အောင်မြင်စွာကျော်လွှားနိုင်ခဲ့သည်။

မြန်မာနိုင်ငံနှင့် တရုတ်နိုင်ငံတို့၏ ဆက်ဆံရေးကို လေ့လာကြည့်သည့်အခါ ယင်းအပေါ် အကျိုးသက်ရောက်မှု ရှိနေသောအချက်ကြီး သုံးချက်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ ယင်းတို့မှာ (၁) ပထဝီနိုင်ငံရေးနှင့်ဝါဒရေးရာများ၊ (၂) မဟာအင်အားကြီးနိုင်ငံများပြိုင်ဆိုင်မှုနှင့် (၃) ဝင်ရိုးစုံကမ္ဘာကြီးသို့ အသွင်ပြောင်းလဲမှုတို့ဖြစ်ကြပါသည်။ ထိုအချက် သုံးချက်ကို တစ်ချက်ချင်းအလိုက် ဆွေးနွေးသွားလိုပါသည်။

ပထဝီနိုင်ငံရေးနှင့် ဝါဒရေးရာများ

တရုတ်–မြန်မာ ဆက်ဆံရေး သမိုင်းတစ်ခုလုံးကိုကြည့်သည့်အခါ နှစ်နိုင်ငံဆက်ဆံရေးသည် ပေါက်ဖော်ဝိသေသထူးကို အခြေတည်ပြီး ခိုင်မာအောင်တည်ဆောက်ထားနိုင်ခဲ့သော်လည်း ပထဝီနိုင်ငံရေးအားပြိုင်မှုနှင့် နိုင်ငံရေးဝါဒများ အားပြိုင်မှုများ ပြင်းထန်လာသည့်အခါမျိုးတွင် နှစ်နိုင်ငံဆက်ဆံရေးပေါ် အကောင်းအဆိုး အကျိုးသက်ရောက်မှုများရှိခဲ့သည်ကို တွေ့ရှိကြရသည်။

မဟာဗျူဟာမြောက်တည်နေရာ–မြန်မာနိုင်ငံ၏ မဟာဗျူဟာမြောက် တည်နေရာသည် တရုတ်အတွက် အလွန်အရေးကြီးနေသည်။ မြန်မာနိုင်ငံက တရုတ်အတွက် အိန္ဒိယသမုဒ္ဒရာသို့ ဝင်လမ်းဖြစ်သည်။ ယင်းက ကုန်သွယ်ရေးနှင့် လောင်စာသယ်ယူပို့ဆောင်ရေးအတွက် နောက်ထပ်လမ်းကြောင်းတစ်ခုအဖြစ် အသုံးဝင်သည်။ ယင်းက မလက္ကာရေလက်ကြားအပေါ် တရုတ်က အလွန်အမင်းမှီခိုနေရမှုကို လျှော့ချပေးနိုင်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ မဟာဗျူဟာမြောက်တည်နေရာက တရုတ်ကို ဒေသအတွင်း အရှိန်သြဇာကို ဖြန့်ကြက်ပေးနိုင်သည်။

သဘာဝအရင်းအမြစ်များ– မြန်မာနိုင်ငံကို သဘာဝအရင်းအမြစ်များ ပေါကြွယ်ဝသည့်နိုင်ငံအဖြစ် သိကြသည်။ ရေနံနှင့်သဘာဝဓာတ်ငွေ့၊ သတ္တုများနှင့် ကျွန်းသစ်တို့အပါအဝင် သယံဇာတများစွာထွက်ရှိသည်။ တရုတ်နိုင်ငံ၏ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်နေသော စီးပွားရေးအတွက် အဆိုပါအရင်းအမြစ်များရရှိနိုင်ဖို့ တရုတ်က လိုလားသည်။ အမေရိကန်နှင့် အနောက်နိုင်ငံများကလည်း ယင်းအပေါ်အာရုံစိုက်သည်။ ပျက်စီးရာပျက်စီးကြောင်းကြံသည်။ ထိုသယံဇာတများကို သူတို့နှင့် သူတို့လိုလားသူများ ထုတ်ယူကြလျှင် မသိချင်ယောင်ဆောင်ကြပြီး တရုတ်တို့ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုပြုလာလျှင် အသံတွေ ဆူညံလာသည်။ ထို့ကြောင့် သဘာဝအရင်းအမြစ်များ ရယူသုံးစွဲမှုသည် တရုတ်နှင့်မြန်မာဆက်ဆံရေးတွင် အကျိုးသက်ရောက်မှုရှိနေသည်။

နယ်စပ်ဒေသ တည်ငြိမ်လုံခြုံရေး– မြန်မာနှင့် တရုတ်တို့သည် ရှည်လျားသောကုန်းမြေများ ထိစပ်နေသည်။ ယူနန်ပြည်နယ်နှင့်ဖြစ်သည်။ နယ်စပ်ဖြတ်ကျော်သူပုန်ထမှုများ၊ မူးယစ်ဆေးဝါးရောင်းဝယ်ဖောက်ကားမှုများနှင့် တရားမဝင် ဝင်ရောက်မှုများကို တားဆီး ကာကွယ်နိုင်ရန်အတွက် မြန်မာနယ်စပ်များတည်ငြိမ်ဖို့ တရုတ်က လိုလားသည်။ ထို့အပြင် နယ်စပ်ဒေသတွင် အခြားအင်အားကြီးနိုင်ငံများ၏ ပရောက်ဇီဟုခေါ်သည့် သူတို့ကြိုးဆွဲရုပ် လက်နက်ကိုင်များ ကြီးထွားခြိမ်းခြောက်လာမည်ကိုလည်း တရုတ်က စိုးရိမ်သည်။ ယင်းနှင့် ဆက်စပ်၍ပြောရလျှင် မြန်မာ့ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် လက်နက်ကိုင်ပြဿနာ တစ်ထွေးကြီး ပါလာနိုင်သည်။ အတိုချုပ်ရလျှင် နယ်စပ်ဒေသ တည်ငြိမ်ရေးသည် တရုတ်–မြန်မာဆက်ဆံရေးတွင် ထည့်သွင်းတွက်ချက်ရသည့် အကြောင်းတစ်ခုဖြစ်နေသည်။

ရပ်ဝန်းတစ်ခုလမ်းကြောင်းတစ်သွယ်အစီအစဉ်– မြန်မာက တရုတ်၏ ရပ်ဝန်းတစ်ခုလမ်းကြောင်းတစ်သွယ် BRI အစီအစဉ်တွင်ပါဝင်ထားသည်။ ထိုအစီအစဉ်တွင်ပါဝင်မှုသည် နှစ်နိုင်ငံအကြားဆက်ဆံရေးတွင် ပထဝီနိုင်ငံရေးဆိုင်ရာရှုထောင့်ကို ပို၍ခိုင်မာစေသည်။ တရုတ်နိုင်ငံက ရပ်ဝန်းတစ်ခု လမ်းကြောင်းတစ်သွယ်စီမံကိန်းကြီးတွင် မြန်မာနိုင်ငံကို အရေးပါလှသော အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုအဖြစ် ရှုမြင်ထားသည်။

ထို့အတွက်ကြောင့် ပထဝီနိုင်ငံရေး အခင်းအကျင်းများသည် ပြောင်းလဲနေသော အခြေအနေများ၊ ပြည်တွင်းနိုင်ငံရေးများနှင့် ကမ္ဘာ့အင်အားကြီးများ၏ အလှုပ်အရှားကစားကွက်များပေါ် လိုက်၍ပြောင်းလဲနေသည်။ မြန်မာနှင့်တရုတ်နိုင်ငံတို့၏ ဆက်ဆံရေးသည်လည်း ထိုအခင်းအကျင်းများကြားတွင် လိုက်ပါနေရမည်မှာ သဘာဝဖြစ်သည်။

မဟာအင်အားကြီးနိုင်ငံများပြိုင်ဆိုင်မှု

ဒုတိယအချက်ဖြစ်သည့် မဟာအင်အားကြီးနိုင်ငံများပြိုင်ဆိုင်မှုကို တရုတ်–မြန်မာဆက်ဆံရေးနှင့် ဆက်စပ်ဆွေးနွေးလိုပါသည်။ မဟာအင်အားကြီးနိုင်ငံများထဲတွင် အိန္ဒိယကဲ့သို့သော ထွန်းသစ်စ အင်အားကြီးနိုင်ငံအချို့ကိုပါ ထည့်တွက် ချဉ်းကပ်မှုပြုရပေမည်။ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၊ တရုတ်၊ ရုရှား၊ အိန္ဒိယနှင့် ဂျပန်စသည့် အင်အားကြီးနိုင်ငံများအကြား ယှဉ်ပြိုင်နေမှုများက တရုတ်–မြန်မာ ဆက်ဆံရေးတွင် သိသာသည့် အကျိုးဆက်ကို

ဖြစ်စေသည်။ မဟာအင်အားကြီးနိုင်ငံများ၏ ပြိုင်ဆိုင်မှုနှင့်ဆက်စပ်၍ တွေးမြင်မှုအချို့ကို စဉ်းစားမိသလောက် တင်ပြလိုသည်။

ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုနှင့်စီးပွားရေးပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု– အင်အားကြီးနိုင်ငံတို့၏ ယှဉ်ပြိုင်မှုများက တရုတ်နှင့် မြန်မာအကြား စီးပွားရေးထိတွေ့ဆက်ဆံမှုများအပေါ် လွှမ်းမိုးမှုများ ရှိနေသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် တရုတ်နိုင်ငံက အခြေခံအဆောက်အအုံရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများ အပါအဝင် ရပ်ဝန်းတစ်ခု လမ်းကြောင်းတစ်သွယ် အစီအစဉ်အောက်က စီမံကိန်းများကို အခြားအင်အားကြီးနိုင်ငံများ၊ အထူးသဖြင့် အမေရိကန်နှင့် ယင်း၏နောက်လိုက် ဥရောပနိုင်ငံအချို့နှင့် အာရှနိုင်ငံအချို့က စီးပွားရေးအရ လွှမ်းမိုးမှုတိုးမြှင့်ခြင်းဖြင့် ယင်းတို့၏ ဩဇာလွှမ်းမိုးမှုကို လျှော့ချခြင်းဖြစ်သည်ဟု ရှုမြင်နေသည်။ ယင်းကြောင့်ပင် ထိုအစီအစဉ်များကို ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေး၊ လူ့အခွင့်အရေးနှင့်အခြားသော ခေါင်းစဉ်အမျိုးမျိုးရှာပြကာ ဖျက်လိုဖျက်ဆီးလုပ်နေကြခြင်း ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုနှင့် စီးပွားဆက်ဆံမှုတွင် ရိုက်ခတ်နေမှုများက တရုတ်–မြန်မာဆက်ဆံရေးအပေါ် လာရောက်အကျိုးဆက်ဖြစ်ထွန်းနေသည်။

စစ်ရေးပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု– အင်အားကြီးနိုင်ငံများ၏ ယှဉ်ပြိုင်မှုတွင် ယခုနောက်ပိုင်း ရှေ့တန်းသို့ ရောက်လာသည်မှာ စစ်ရေးပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများနှင့် လုံခြုံရေးထိတွေ့ဆက်စပ်မှုများ ဖြစ်ကြသည်။ မြန်မာ့တပ်မတော်သည် အင်အားကြီးနိုင်ငံအချို့နှင့် တပ်မတော်ချင်းပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများနှင့် စစ်လက်နက်ကိရိယာ ဝယ်ယူမှုများ ရှိသည်။ တရုတ်တပ်မတော်နှင့်လည်း တပ်မတော်အချင်းချင်း ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများ ရှိသလို တရုတ်နိုင်ငံထံမှလည်း စစ်လက်နက်ပစ္စည်းများ ဝယ်ယူနေသည်။ အမှန်စင်စစ် မြန်မာနိုင်ငံသည် တရုတ်အပြင် အခြားသော အင်အားကြီးနိုင်ငံအချို့နှင့်လည်း အလားတူဆက်ဆံမှုရှိနေသော်လည်း တရုတ်ကို အဓိကယှဉ်ပြိုင်ဘက်ဟု ရှုမြင်ထားသည့် အမေရိကန်နှင့် ယင်း၏ နောက်လိုက်နိုင်ငံကြီးအချို့က သူတို့ဩဇာလွှမ်းသည့် မီဒီယာများအသုံးပြုကာ တစ်ဆိတ်ကို တစ်အိတ်လုပ်ပြီး ပုံကြီးချဲ့ပြောဆိုနေကြသည်။ တိုက်ခိုက်နေကြသည်။ ထို့ကြောင့်ပင် စစ်ရေးပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများက တရုတ်–မြန်မာဆက်ဆံရေးအပေါ် တစ်စုံတစ်ရာသော အတိုင်းအတာတစ်ခုဖြင့် အကျိုးသက်ရောက်မှုရှိနေခြင်း ဖြစ်သည်။

ဒေသဆိုင်ရာလုံခြုံရေးအလှုပ်အရှားဒိုင်းနမစ် – အင်အားကြီးနိုင်ငံများ၏ ဒေသအတွင်း ယှဉ်ပြိုင်မှုများက မြန်မာနိုင်ငံ၏ လုံခြုံရေး အလှုပ်အရှားကို အကျိုးသက်ရောက်မှုဖြစ်စေသည်။ အင်အားပါဝါပြိုင်ဆိုင်မှုများနှင့် စစ်ရေးဟန်ရေးပြမှုများက မတည်ငြိမ်မှုနှင့် တင်းမာမှုများကို ဖြစ်စေနိုင်သည်။ ယင်းတို့က မြန်မာနိုင်ငံ၏ လုံခြုံရေး အခြေအနေအပေါ် ရိုက်ခတ်ကောင်း ရိုက်ခတ်နိုင်သည်။ ယင်းကြောင့်ပင် တရုတ်နိုင်ငံနှင့် ဆက်ဆံရေးက ပိုမိုအားကောင်းလာအောင် တွန်းပို့ပေးသလိုဖြစ်နေသည်။

သံတမန်ရေးရာဩဇာ – အင်အားကြီးနိုင်ငံများသည် မြန်မာနိုင်ငံကဲ့သို့သော နိုင်ငံများကို သံတမန်ရေးရာအရ ဩဇာရှိလာအောင် ပြိုင်ဆိုင်နေကြသည်။ သူတို့က အကူအညီများနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးအကူအညီများ သို့မဟုတ် သံတမန်ရေးရာအရ ကျောထောက်နောက်ခံပေးခြင်းများ စသဖြင့် ပြိုင်ကြ ဆိုင်ကြသည်။ မြန်မာက ထိုကဲ့သို့သော သံတမန်ရေးရာ

သြဇာယှဉ်ပြိုင်မှုများအပေါ် မည်သို့တုံ့ပြန်မည်ဆိုသည်က တရုတ်နှင့်မြန်မာ ဆက်ဆံရေး အပေါ် အကျိုးသက်ရောက်သည်။ မြစ်ဆုံစီမံကိန်းရပ်ဆိုင်းလိုက်ခြင်းနှင့် အနောက်အုပ်စု၏ သံတမန်လှုပ်ရှားမှုများ ရယူခဲ့ခြင်းတို့ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သော အကျိုးဆက်များကို သိပ်မဝေးလှ သေးသော ကာလက မျက်ဝါးထင်ထင် တွေ့မြင်ခဲ့ရပြီးပါပြီ။

နိုင်ငံစုံဖိုရမ်များကို ချိန်ညှိယူခြင်း –အင်အားကြီးနိုင်ငံများသည် မကြာခဏဆိုသလို နိုင်ငံစုံဖိုရမ်များကို အသုံးပြုကာ မြန်မာနိုင်ငံကဲ့သို့သော နိုင်ငံငယ်ကလေးများအပေါ် လွှမ်းမိုးမှုများ ရရှိအောင် ကြိုးစားလေ့ရှိကြသည်။ တစ်နည်းအားဖြင့်ဆိုရလျှင် နိုင်ငံစုံဖိုရမ်များ ကို သူတို့၏ကစားကွင်းများအဖြစ် အသုံးချတတ်ကြသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ကုလသမဂ္ဂနှင့် ဒေသဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်းအချို့တို့၏ ဆောင်ရွက်မှုများကို လေ့လာလျှင်သိနိုင်သည်။ ကြည့်ရုံ နှင့် မြင်နိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် အဆိုပါနိုင်ငံစုံဖိုရမ်များကို မည်ကဲ့သို့ချိန်ညှိယူမည်ဆိုသည့် အချက်က တရုတ်– မြန်မာဆက်ဆံရေးအပေါ် အကျိုးသက်ရောက်မှုရှိနိုင်သည်။

ဝင်ရိုးစုံကမ္ဘာကြီးသို့ အသွင်ပြောင်းလဲမှု

တတိယအချက်မှာ ဝင်ရိုးစုံကမ္ဘာကြီးသို့ အသွင်ပြောင်းလဲမှုဖြစ်သည် ။ ဝင်ရိုးစုံကမ္ဘာ သို့ အရွေ့ဟုလည်း ဆိုနိုင်သည်။ အင်အားကြီးနိုင်ငံအစုံတို့က ပုံဖော်ထားသော ကမ္ဘာ့အစီအစဉ် အသစ် သို့မဟုတ် ဝင်ရိုးစုံကမ္ဘာ့အစီအစဉ်သည် မြန်မာနှင့် တရုတ်တို့၏ ဆက်ဆံရေးများကို နည်းလမ်းများစွာဖြင့် တိုးတက်ကောင်းမွန်အောင် ဆောင်ကြဉ်းပေးနိုင်သည့် အလားအလာ တွေ ရှိနေသည်။

မဟာဗျူဟာမြောက် ကိုယ်ပိုင်လုပ်ပိုင်ခွင့် –ဝင်ရိုးစုံကမ္ဘာ့အစီအစဉ်ကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံ ကဲ့သို့သော နိုင်ငံများသည် ပို၍အမှီအခိုကင်းသော နိုင်ငံခြားရေးမူဝါဒတစ်ခုကို ကျင့်သုံးလာ နိုင်သည့် အခွင့်အလမ်းရှိလာသည်။ ထို့အပြင် မိမိနိုင်ငံ၏ ကိုယ်ပိုင်အကျိုးစီးပွားအပေါ် အခြေခံကာ အင်အားကြီးနိုင်ငံအစုံနှင့် ထိတွေ့ဆက်စပ်မှုများ ပြုလုပ်လာနိုင်သည်။ ယင်း အချက်က မြန်မာနိုင်ငံအနေဖြင့် တရုတ်နိုင်ငံနှင့် အခြားသောနိုင်ငံများနှင့် ဆက်ဆံရေးများ တွင် ပို၍ ပြောင်းလွယ်ပြင်လွယ် လုပ်လာနိုင်ဖွယ်အခြေအနေတွေ ရှိလာနိုင်သည်။ ယင်း အချက်က တရုတ်–မြန်မာ ဆက်ဆံရေးတွင် ထည့်သွင်းစဉ်းစားရမည့်အချက်ဖြစ်သည်။

စီးပွားရေးအခွင့်အလမ်းများ – ဝင်ရိုးစုံကမ္ဘာကြီးက မြန်မာနိုင်ငံအား ပို၍ကွဲပြားသော စီးပွားရေးအခွင့်အလမ်းများ ရယူနိုင်ခွင့် ပေးအပ်နိုင်သည်။ နိုင်ငံစုံတို့က အပြိုင်အဆိုင် လွှမ်းမိုးဖို့ကြိုးစားကြသည့်အခါ ယင်းတို့ကြောင့် အခြေခံအဆောက်အအုံတည်ဆောက် ရေး၊ ကုန်သွယ်ရေးနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုဆိုင်ရာ စီမံကိန်းများကို ယှဉ်ပြိုင်ရယူဆောင်ရွက်လာ နိုင်ဖွယ်ရှိလာသည်။ ယင်းက မြန်မာနိုင်ငံအတွက် ကုန်သွယ်ရေး၊ စွမ်းအင်နှင့် အခြေခံ အဆောက်အအုံတည်ဆောက်ရေး စသည့် ကဏ္ဍစုံတွင် တရုတ်နိုင်ငံနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက် နိုင်ရေးအတွက် သာယာသောလမ်းကို ဖွင့်ပေးသကဲ့သို့ဖြစ်သွားနိုင်သည်။ ဆိုလိုသည်မှာ ဝင်ရိုးစုံကမ္ဘာကြီး၏ ပြိုင်ဆိုင်မှုစီးပွားရေး အခွင့်အလမ်းများကို တရုတ်က ကောင်းကောင်း အသုံးချသွားနိုင်လျှင် တရုတ်–မြန်မာဆက်ဆံရေး ပိုမိုအားကောင်းလာစေနိုင်သည်။

ဒေသတွင်းတည်ငြိမ်ရေး –ဝင်ရိုးစုံကမ္ဘာကြီးတွင် ပါဝင်ဆင်နွှဲကြသည့် နိုင်ငံကြီးများ၏ အချင်းချင်း အင်အားချိန်ညှိမှုများက ဒေသတွင်းတည်ငြိမ်ရေးကို အထောက်အကူပြုနိုင်သည်။ အကယ်၍ ဝင်ရိုးစုံကမ္ဘာကြီး သိသိသာသာထင်ရှားလာသည့်အခါ တည်ငြိမ်အေးချမ်းသော ကမ္ဘာကြီးအဖြစ် ပြန်ရောက်နိုင်သည်ဟု အချို့က အကောင်းမြင်ကြသည်။ သို့သော် ယခုအခါ ဝင်ရိုးစုံကမ္ဘာကြီးသို့အရွေ့တွင် ဝင်ရိုးတစ်ခုကမ္ဘာတွင် ခြယ်လှယ်ချင်သလို ခြယ်လှယ်ခဲ့ကြသည့် နိုင်ငံကြီးအချို့နှင့် နောက်လိုက်များက ဝင်ရိုးစုံသို့အရွေ့ကို အင်အားပြင်းပြင်းနှင့် ခုခံနေကြသည့်အချိန်ဖြစ်ရာ ကမ္ဘာကြီးသည် လှုပ်လှုပ်ခတ်ခတ်နှင့် ဖြစ်နေဆဲ ဖြစ်သည်။ အချိန်တစ်ခုတော့ စောင့်ရမည်။ ထို့ကြောင့် ဒေသတွင်းတည်ငြိမ်မှု ရလာသည်နှင့်အမျှ မြန်မာအတွက် အခွင့်အလမ်းကောင်းဖြစ်ပြီး တရုတ်–မြန်မာ ဆက်ဆံရေး အပေါ်တွင်လည်း ကောင်းမွန်သော အကျိုးဆက်များ ဖြစ်ထွန်းလာနိုင်ဖွယ်ရှိသည်။

အပေးအယူသြဇာအင်အားမြင့်မားလာခြင်း– ဝင်ရိုးစုံကမ္ဘာကြီးတွင် မြန်မာနိုင်ငံ၏ မဟာဗျူဟာမြောက်တည်နေရာနှင့် သဘာဝအရင်းအမြစ်များသည် တန်ဖိုးရှိလှသည့် အရင်းအနှီးပိုင်ဆိုင်မှုများ ဖြစ်ကြသည်။ အင်အားကြီးနိုင်ငံအစုံသည် မြန်မာနိုင်ငံနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများကို ပိုမိုလိုလားနိုင်ကြပြီး မြန်မာနိုင်ငံအတွက်လည်း ထိုနိုင်ငံများအကြား အပေးအယူလုပ်နိုင်သည့် သြဇာအင်အား ရှိလာနိုင်သည်။ ယင်းအချက်က မြန်မာနှင့် တရုတ်တို့၏ ဆက်ဆံရေးအပေါ် သက်ရောက်မှုရှိနိုင်သည်။ တရုတ်နှင့်မြန်မာတို့အကြား စီးပွားရေး အပေးအယူလုပ်မှု ပိုမိုမျှတလာသည်နှင့်အမျှ နှစ်နိုင်ငံအကြားစီးပွားဆက်ဆံရေးများအကြားအနေအထားအယှက် ပိုကင်းလာနိုင်သည်။

“မြန်မာနိုင်ငံ၏ သဘာဝက ပေးထားသော ပထဝီနိုင်ငံရေးကို အကျိုးရှိရှိ အသုံးချခြင်းဖြင့် နှစ်နိုင်ငံ ဆက်ဆံရေးကို ကောင်းမွန်သော ဘက်သို့ ဦးတည် မြှင့်တင်ပေးနိုင်သည်။ ပထဝီနိုင်ငံရေးသည် သုံးတတ်လျှင်ဆေး မသုံးတတ်လျှင် ဘေးဖြစ်သည်။”

မြန်မာ့ပထဝီနိုင်ငံရေးနှင့် မြန်မာ–တရုတ်ဆက်ဆံရေး ရှေ့ခရီး

အထက်ဖော်ပြပါအချက်များသည် မြန်မာနိုင်ငံ နှင့်တရုတ်နိုင်ငံတို့အကြား အနာဂတ်ဆက်ဆံရေး၏ အခြေအနေသစ်များကို ထင်ဟပ်နေသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ သဘာဝက ပေးထားသော ပထဝီနိုင်ငံရေးကို အကျိုးရှိရှိအသုံးချခြင်းဖြင့် နှစ်နိုင်ငံဆက်ဆံရေးကို ကောင်းမွန်သောဘက်သို့ ဦးတည်မြှင့်တင်ပေးနိုင်သည်။ ပထဝီနိုင်ငံရေးသည် သုံးတတ်လျှင် ဆေး မသုံးတတ်လျှင် ဘေးဖြစ်သည်။ ယူကရိန်းနိုင်ငံ၏ လက်ရှိအခြေအနေကို အပေါ်ယံရုပ်မကြည့်ဘဲ လေးနက်စွာ သုံးသပ်ကြည့်ပါက ပထဝီနိုင်ငံရေးကို လွဲမှားစွာ အသုံးချမိခြင်းကြောင့် ဆေးမဖြစ်ဘဲ ဘေးဖြစ်နေရသည်ကို သင်ခန်းစာယူနိုင်သည်။ ဆင်ခြင်နိုင်သည်။

ထို့ကြောင့် မည်သည့်အခက်အခဲများနှင့်ကြုံစေကာမူ မြန်မာနှင့်တရုတ်နှစ်နိုင်ငံအကြား တည်ရှိခိုင်မြဲပြီးသား ဆက်ဆံရေးကို အပွန်းအပဲ့မဖြစ်စေရေး နှစ်ဖက်စလုံးက ထိန်းသိမ်းကြရမည် ဖြစ်သည်။ နှစ်နိုင်ငံလက်စွဲပြုထားသော ငြိမ်းချမ်းစွာအတူယှဉ်တွဲနေထိုင်ရေးမူကြီး ငါးချက်ကို အခြေခံကာ နှစ်နိုင်ငံအကြား ရေရှည်တိုးတက်ဖြစ်ထွန်းသည့်ဆက်ဆံရေးတည်ဆောက်ရန်အတွက် လက်ရှိ ကမ္ဘာကြီး၏အရွေ့နှင့် ကိုက်ညီဆီလျော်နိုင်သည့်အချက်များ ရှိလာနိုင်သည်။ ရှိလာပါကလည်း နှစ်နိုင်ငံအကြား ဆွေးနွေးတိုင်ပင်ကာ ထပ်တိုးနိုင်သည်။ ထပ်ဖြည့်နိုင်သည်။ သေချာသည့်အချက်က မြန်မာနှင့်တရုတ်ဆက်ဆံရေးတွင် နှစ်နိုင်ငံစလုံးအနေဖြင့် တစ်နိုင်ငံကတစ်နိုင်ငံကို လိုအပ်နေခြင်းဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံအတွက် တရုတ်နိုင်ငံလိုအပ်သလို တရုတ်နိုင်ငံအတွက်လည်း မြန်မာနိုင်ငံလိုအပ်သည်။ ယင်းသည် ရေရှည်ဆက်ဆံရေးအတွက် အာမခံချက်များထဲက တစ်ခုဖြစ်သည်။

မြန်မာ–တရုတ်ဆက်ဆံရေးသမိုင်းတွင် အခက်အခဲကြုံလာခဲ့သည်များ ရှိခဲ့သော်လည်း ယင်းတို့က ညီအစ်ကိုအချင်းချင်း စိတ်ကောက်သည့်သဘောသာ ရှိခဲ့သည်။ အချိန်တန်တော့လည်း ပြန်ခေါ်ကြတာပဲဖြစ်သည်။ ပြန်ပွေ့ဖက်ကြတာပဲ ဖြစ်သည်။ အရင်လို ပြန်ချစ်ခင်ကြတာပဲ ဖြစ်သည်။ ဒါသည်ပင် ဆွေမျိုးပေါက်ဖော်ဖြစ်ပါသည်။

အယ်ဒီတာအဖွဲ့

Ref:

- ခေတ်လေးခေတ် တရုတ်–မြန်မာဆက်ဆံရေး (ချစ်ကြည်ရေးကြည်ညွန့်)
- The "Pauk Phaw" Narrative and China's relations with Myanmar since the 1950s by IJAPS

ပြောင်းလဲလာတဲ့ တရုတ်–မြန်မာဆက်ဆံရေးနဲ့ မြန်မာ့ပထဝီနိုင်ငံရေးအထိုင်

armifaumif;&ydf

" ကမ္ဘာ့ပထဝီနိုင်ငံရေးအထိုင်၊ ပထဝီစီးပွားရေးအထိုင်တွေနဲ့ ရင်ဆိုင်ရိုက်ခတ်မှုတွေက လျင်မြန်စွာ ပြောင်းလဲရွေ့လျောလာနေတယ်။ အနောက်ဥရောပမှာ ငါတို့ဟာ အမေရိကန်ရဲ့မဟာမိတ်ဖြစ်တယ်၊ လက်အောက်ခံမဟုတ်ဘူးဆိုတဲ့ ရပ်တည်ချက်မျိုးရှိလာတယ်။ တရုတ်နဲ့ဆက်ဆံရေးမှာ တရုတ်အပေါ် စီးပွားရေးမှီခိုမှုကို လျှော့ချရမယ်။ သို့သော် Decoupling အချိတ်အဆက် ဖြတ်တောက်ရေးဆိုတာမျိုးက ဥရောပရဲ့အကျိုးစီးပွား မဟုတ်ဘူးလို့ တရားဝင်ပြောကြားလာတယ်။"

ပြီးခဲ့တဲ့လတွေထဲမှာ တရုတ်ဘက်က သံတမန်(envoy)တွေ ဆက်တိုက်လာခဲ့ပါတယ်။ တရုတ် နိုင်ငံခြားရေး ဝန်ကြီးချင်ကန်း လာရောက်တွေ့ဆုံဆွေးနွေးချက်တွေကနေ တရုတ်ဟာ မြန်မာနဲ့ဆက်ဆံရေး ပြန်လည်မြှင့်တင်တော့မယ့်လမ်းကြောင်းပေါ် ပြန်တက်လာခဲ့ပြီလို့ အနောက်တိုင်းမီဒီယာတွေအပါအဝင် အကဲခတ်သူအများစုက သုံးသပ်ကြပါတယ်။ ဘယ် အစိုးရတက်တက် နှစ်နိုင်ငံဆက်ဆံရေးကို အစဉ်တစိုက် မဖြစ်မနေ မြှင့်တင်ထိန်းသိမ်းနိုင် ရေးဟာ တရုတ်ရော၊ မြန်မာအတွက်ပါ အရေးပါတယ်ဆိုတာ မေးခွန်းထုတ်စရာ မလိုပါဘူး။

သို့သော် လက်ရှိနစကအစိုးရကို ဖိအားမျိုးစုံပေးရေး ဘက်စုံပုံဖော်မှုမှာ တရုတ်ရဲ့ လက်တွဲမှုက အလွန်အခရာကျတာဖြစ်တော့ တရုတ်ကို တိုက်တွန်းနိုင်စွမ်းအရှိဆုံး အာဆီယံ ကို လက်တံလုပ်ပြီး တရုတ်ကို ဖိအားပေးကြပါတယ်။ အကြီးဆုံးကုန်သွယ်ဖက်လည်း ဖြစ် လာ၊ တောင်တရုတ်ပင်လယ်အပါအဝင် အာရှပစိဖိတ်ဒေသရဲ့ အင်အားမျှခြေအတွက်လည်း အရေးပါလာတဲ့ အာဆီယံရဲ့ သဘောထားကို တရုတ်က အလေးအနက်ထား စဉ်းစားမှာလည်း သေချာပါတယ်။ ဒါကြောင့် တရုတ်ဟာ အနောက်အုပ်စုက အာဆီယံကို ကြားခံထားပြီး မြန်မာနဲ့ဆက်ဆံရေးအပေါ် ဖိအားပေးလာနေတာကို တရုတ်က နာခံပြီး မြန်မာကို ခပ်တန်းတန်း ဆက်ဆံပေးမလား သို့တည်းမဟုတ် မူလ ငြိမ်းချမ်းစွာအတူယှဉ်တွဲ နေထိုင်ရေး ရပ်တည်ချက် တွေနဲ့ လက်တွဲထုတ်ဖော်ခဲ့တဲ့ မြန်မာ့အိမ်တွင်းရေးကို မစွက်မဖက် ဘယ်အစိုးရ ဘာကြောင့် တက်လာသည်ဖြစ်စေ မပြောင်းလဲတဲ့ သဘောထားနဲ့ စဉ်ဆက်လက်တွဲသွားမလားဆိုတာ ကို သတိထားစောင့်ကြည့်နေခဲ့ကြပါတယ်။ အခုက ဒီမေးခွန်းကို အဖြေပေးလိုက်ပါပြီ။

တရုတ်ဘက်က ခိုင်ကျည်တဲ့လက်တွဲမှုနဲ့ မပြောင်းလဲတဲ့ဆက်ဆံရေးသဘောထား ကို ပြသလိုက်ပါပြီ။ ဒီအချက်ဟာ မြန်မာ့ရေရှည်နိုင်ငံတကာဆက်ဆံရေး ရပ်တည်မှု အတွက်ရော၊ တရုတ်–မြန်မာဆက်ဆံရေးအတွက်ပါ အထူးအလေးအနက်ထားခံယူသင့်တဲ့ ရပ်တည်ချက်လို့ ရှုမြင်ပါတယ်။

ကျွန်တော်တို့ဘက်က အစိုးရအပြောင်းအလဲတစ်ခုမှာ ရှေ့ကချမှတ်လက်တွဲဖော် ဆောင်နေခဲ့တာတွေကို ပြောင်းလဲရွှေ့ဆိုင်းဖျက်သိမ်းခဲ့တာတွေ ရှိခဲ့ပါတယ်။ ဒီအတွက် ကာယကံရှင် နှစ်ဖက်ပဲ နစ်နာကြရတာပါ။ ဘယ်လိုပဲမျက်နှာလိုအားရသွားလုပ်ပေးသည် ဖြစ်စေ သခင်ကြီးများက သူ့လမ်းစဉ်၊ သူ့လမ်းကြောင်းအတိုင်းပဲ ရှေ့ဆက်နေကြတာပါပဲ။ ဒီအတွက် ဘာဆုလာဘ်မှ ပြန်ငဲ့ကွက်မပေးပါဘူး။

ပြီးခဲ့တဲ့ဖြစ်ရပ် သင်ခန်းစာတွေကနေ လက်တွဲမှုတွေ၊ ကတိကဝတ်တွေအပေါ် စဉ်ဆက်တာဝန်ခံမှု ဘယ်လောက်အရေးကြီးတယ်၊ ပြည်တွင်းနိုင်ငံရေးနဲ့ အိမ်နီးချင်းကောင်း ဆက်ဆံရေးစည်းခြားဖို့ဝတ္တရားတွေ ဘယ်လောက် ပိုရှိလာခဲ့ပါပြီဆိုတာတွေကို အလေး အနက် ပြုနိုင်ကြဖို့လိုပါပြီ။

ပို၍ပုံပေါ်လာသော ဝင်ရိုးစုံကမ္ဘာ

ကမ္ဘာ့ပထဝီနိုင်ငံရေးအထိုင်၊ ပထဝီစီးပွားရေးအထိုင်တွေနဲ့ ရင်ဆိုင်ရိုက်ခတ်မှုတွေက လျှင်မြန်စွာ ပြောင်းလဲရွေ့လျောလာနေတယ်။ အနောက်ဥရောပမှာ ငါတို့ဟာအမေရိကန်ရဲ့ မဟာမိတ်ဖြစ်တယ်၊ လက်အောက်ခံမဟုတ်ဘူးဆိုတဲ့ ရပ်တည်ချက်မျိုးရှိလာတယ်။ တရုတ်နဲ့ ဆက်ဆံရေးမှာ တရုတ်အပေါ် စီးပွားရေးမှီခိုမှုကို လျှော့ချရမယ်။ သို့သော် Decoupling အချိတ်အဆက် ဖြတ်တောက်ရေးဆိုတာမျိုးက ဥရောပရဲ့အကျိုးစီးပွားမဟုတ်ဘူးလို့ တရားဝင်ပြောကြားလာတယ်။ အမေရိကန်နဲ့ တူညီတာတွေလည်း ရှိ၊ ကွဲပြားတာတွေလည်း ရှိတဲ့ သူတို့ရဲ့သီးခြားရပ်တည်မှုကို ဖော်ထုတ်လာတယ်။

အိန္ဒိယဟာ BRICS နဲ့ SCO မှာ တရုတ်၊ ရုရှားတို့ ပူးပေါင်းမှုနဲ့ QUADမှာ အမေရိကန်၊ ဂျပန်တို့နဲ့ ပူးပေါင်းမှုတွေအကြား ဟန်ချက်ညီအောင် ရပ်တည်လာတယ်။ QUAD ဟာ ဘယ် တတိယနိုင်ငံကိုမှ ဦးတည်ရန်လိုမှု မရှိဘူးဆိုတာကို ထုတ်ဖော်ကြေညာရတဲ့အထိ ဖြစ်လာ တယ်။ တစ်ဖက်က ငြိမ်းချမ်းစွာ အတူယှဉ်တွဲနေထိုင်ရေးမူတွေနဲ့ ဆန့်ကျင်ဖီလာမဖြစ်စေဖို့ သတိထားတဲ့သဘော မြင်လာရတယ်။ အိန္ဒိယဟာ သူတို့ရဲ့ဘက်မလိုက်ဝါဒနဲ့ လွတ်လပ်တဲ့ နိုင်ငံခြားရေးမူဝါဒကို အောင်မြင်စွာစွဲကိုင် မြှင့်တင်လာနိုင်ခဲ့တယ်။

ဥရောပရဲ့ အမေရိကန်ဩဇာအောက်က ကင်းလွတ်ရပ်တည်နိုင်စွမ်းနဲ့ အိန္ဒိယရဲ့ ဘက်မလိုက်ဝါဒ သဘောထားမြှင့်တင်နိုင်စွမ်းတွေဟာ အနာဂတ်ဝင်ရိုးစုံကမ္ဘာအတွက် အင်အားဝင်ရိုးစုတွေ ဖြစ်တည်လာတယ်လို့ မြင်နိုင်ပါတယ်။ ယူရေးရှားရပ်ဝန်းကို ဗဟိုပြုတဲ့ ရုရှားရပ်ဝန်းခိုင်မာမှုကို ပူတင် အခိုင်အမာ ရှန်းကန်တည်ဆောက်နေပါတယ်။ ရုရှား၊ ယူကရိန်းရင်ဆိုင်မှုမှာ အိန္ဒိယနဲ့တရုတ်က အနောက်အုပ်စုရဲ့ အငြိုငြင်ခံပြီး ရုရှားနဲ့ ကျောချင်း ကပ်ပေးထားကြပါတယ်။ ရုရှားဗဟိုပြုဝင်ရိုးတစ်ခု အခိုင်အမာပေါ်ထွက်လာရေးအတွက် အင်အားကြီးနှစ်နိုင်ငံက ရပ်တည်ပေးနေတာ သိသာလှပါတယ်။ ဒီအရွေ့တွေအကြားမှာ မြန်မာ ဘယ်လိုစီးမျောလိုက်ပါမလဲ။ ကိုယ့်အထိုင်တစ်ခု ခိုင်ခိုင်မာမာ ဘယ်လိုဘယ်ပုံချမှတ် ရပ်တည်မလဲဆိုတာ ကျွန်တော်တို့ တွေးဆပုံဖော်ကြည့်သင့်ပါပြီ။

မြန်မာ့ ယနေ့ပထဝီနိုင်ငံရေးအထိုင်

မြန်မာနိုင်ငံရဲ့ တည်ငြိမ်လုံခြုံအေးချမ်းမှုဟာ တရုတ်အတွက် အရေးပါတယ်။ အကျိုး စီးပွားလည်း ဖြစ်တယ်။ မြန်မာဟာ ရေနံဓာတ်ငွေ့ပိုက်လိုင်းတွေနဲ့ ကျောက်ဖြူရေနက် ဆိပ်ကမ်းကတစ်ဆင့် အိန္ဒိယသမုဒ္ဒရာဆီ ဒိုးယိုပေါက်ချိတ်ဆက်နေနိုင်တယ်ဆိုတဲ့ မဟာ ဗျူဟာပထဝီ (Geo–Strategy) အထိုင်ရှိနေတယ်ဆိုတာမျိုးတွေကလည်း ဖန်တစ်ရာတေ အောင် ဖော်ပြသုံးသပ်ထားကြပြီးသားမို့ အထူးတလည် ထပ်မံရှင်းလင်းဖို့လိုမှာ မဟုတ်ပါဘူး။ ဒီထက်ပိုကျယ်ပြောတဲ့ ဝင်ရိုးစုံအထိုင်နဲ့ ကိုက်ညှိကြည့်ရအောင်ပါ။

မြန်မာရဲ့ ယနေ့အထိုင်ဟာ အနာဂတ်ဝင်ရိုးစွန်းတွေဖြစ်လာမယ့် အထိုင်သုံးရပ်ဖြစ်တဲ့ တရုတ်၊ အိန္ဒိယ၊ ရုရှားတို့နဲ့ လက်တွဲမှုအပေါ် အဓိကအထိုင်ထားပြီး ပြင်ပစွက်ဖက်မှုမျိုးစုံ ကို ရင်ဆိုင်ကျားကန်ထားတာကို မြင်နေရပါတယ်။

ဒီအင်အားကြီးသုံးရပ်ဟာ အမေရိကန်ရဲ့ လက်ရှိတစ်ကိုယ်တော် အာဏာပြ ဩဇာပေး

စိုးမိုးထိန်းချုပ်ခံကမ္ဘာကနေ အင်အားပြိုင်ကမ္ဘာဖြစ်တည်ရေးအရွေ့ဆီ သဘောထားချင်း တူကြပေမယ့် ကွဲလွဲချက်တွေ၊ အားပြိုင်မှုတွေ ရှိနေတယ်။ တရုတ်ဟာ ငြိမ်းချမ်းစွာအတူ တကွ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ကြမယ်၊ အတူတကွ မျှဝေခံစားကြမယ်၊ တန်းတူညီမျှဆက်ဆံရေးကို အခြေခံတဲ့ ကြွယ်ဝသာယာရေး ဘုံရည်မှန်းချက်ထားကြမယ်၊ အင်အားစုတွေ ဖြန့်ခွဲဟန်ချက် မျှတဲ့ ဝင်ရိုးစုံကမ္ဘာဆီ လက်တွဲတက်လှမ်းကြမယ်လို့ ဆိုပါတယ်။

သို့သော် တရုတ်ရဲ့ ကမ္ဘာနဲ့တစ်ဝန်း စီးပွားရေးတိုးချဲ့မှုနဲ့ ဩဇာဖြန့်ကြက်မှုတွေက အင်အားဝင်ရိုးတစ်ခု ဖြစ်တည်ဖို့ထက် ကျော်လွန်ကျယ်ပြောလွန်းနေတယ်။ ဝင်ရိုးစုံ သဘောထားကို အနောက်တိုင်းစိုးမိုးမှုတွန်းလှန်ဖို့ ရေတိုအသုံးချပြီး အမေရိကန်ခေတ်အလွန် လက်သစ်ကမ္ဘာစိုးမိုးရေး (Hegemony) အထိ ရေရှည်မျှော်မှန်းချက်ရှိလေမလား သံသယ ရှိကြတယ်။ အထူးသဖြင့် အိန္ဒိယက ဒီဖြစ်နိုင်ခြေကို သတိကြီးကြီးထားနေပုံရတယ်။ တရုတ်ရဲ့ ကြီးထွားလွှမ်းမိုးမှုနဲ့ အလွန်အကျွံ ကွာဟ မကျန်ခဲ့ဖို့က အခြားအင်အားဝင်ရိုးတွေအတွက် ဖိအားတစ်ခုဖြစ်လာတယ်။ အိန္ဒိယရဲ့ QUAD လို အင်အားစုတွေမှာ ပါဝင်မှုဟာ အဲ့ဒီပြန်လှန် ထိန်းညှိနိုင်ဖို့မှာ အဓိကကျတယ်။ သူတို့ရဲ့ Act East ပုံဖော်မှုမှာ အဓိကကျတဲ့ မြန်မာတို့၊ ထိုင်းတို့ကို တရုတ်က တစ်ကိုယ်တော် လွှမ်းမိုးကြိုးကိုင်သွားမှာ ပူပန်တယ်။

တစ်ခါ တရုတ်ကလည်း ရုရှားက မြန်မာတို့၊ လာအိုတို့လို အာရှတောင်ခြမ်းနိုင်ငံတွေ အထိ ဩဇာချဲ့ထွင်လာတာမျိုးကို သဘောမတွေ့ဘူး။ ရုရှားဟာ အခြေအနေအရ တရုတ် ကို အားထားနေပေမယ့် ဆိုဗီယက်ယူနီယံကြီး ပြိုကွဲရတဲ့ဖြစ်စဉ်မှာ တရုတ်က လက်တွဲဖြုတ် ပြီး အမေရိကန်နောက်ကောက်ကောက်ပါသွားခဲ့တာကြောင့်ဆိုတာ မေ့မှာမဟုတ်ပါဘူး။ ဒီနိုင်ငံကြီးသုံးနိုင်ငံအတွင်း ဆက်ဆံရေးတွေမှာ အပေါင်းတွေ၊ အနုတ်တွေရောယှက်နေတယ်။

ဒီတော့ မြန်မာနဲ့ပတ်သက်တဲ့လိုလားချက်တွေ ရပ်တည်ချက်တွေမှာ မတူကွဲပြားမှု တွေ၊ လိုလားချက်ချင်းငြိနေတာတွေ ရှိကြတယ်။ တကယ်တော့ အိမ်နီးချင်းတွေထဲမှာ တရုတ်ရဲ့ လွှမ်းမိုးမှုကို ပြိုင်ဆိုင်နိုင်မှာ အိန္ဒိယသာ ရှိပါတယ်။ သို့သော် တရုတ်ရဲ့မြန်မာနိုင်ငံ တွင်းမှာ တည်ဆောက်မယ့် BRI ခေါင်းစီးအောက်က အခြေခံအဆောက်အအုံ တည်ဆောက် ရေးတွေ၊ လျှပ်စစ်ထုတ်လုပ်ရေးတွေနဲ့ ယှဉ်ထိုးနိုင်လောက်အောင် အိန္ဒိယအနေနဲ့ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံ နိုင်မှာ မဟုတ်သလို ကုန်သွယ်မှုမှာလည်း ပမာဏကြီးမားမှာ မဟုတ်သေးပါဘူး။

ထိုင်းရဲ့ကဏ္ဍ

မြန်မာအပေါ် တရုတ်လွှမ်းမိုးမှုထိန်းချုပ်နိုင်မှုကို ဘယ်အိမ်နီးချင်း ဒေသတွင်းနိုင်ငံ တွေကမှ ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်းမရှိနိုင်ပါဘူး။ ဒီတော့ ဒီခေါင်းစီးဟာ အမေရိကန်နဲ့ အနောက် အုပ်စုရဲ့ အာဂျင်ဒါ အလိုလိုဖြစ်လာတယ်။ အင်ဂျီအိုနဲ့မီဒီယာတွေကတစ်ဆင့် တရုတ်ကို ဆန့်ကျင်တဲ့ ပြည်သူ့အမြင်ပုံဖော်ရေးကနေ ပြည်တွင်းလက်နက်ကိုင်အင်အားစုတွေအပေါ် တရုတ်ရဲ့ လွှမ်းမိုးမှုကို တန်ပြန်ရေး၊ နိုင်ငံရေးအင်အားစုတွေအပေါ် လွှမ်းမိုးချုပ်ကိုင်ရေး တွေအထိ အပတ်တကုတ် လှုပ်ရှားကြိုးပမ်းနေကြတယ်။

အနောက်အုပ်စုရဲ့ တင်ပြပါလုပ်ငန်းစဉ်အားလုံးကို ဖော်ဆောင်ဖို့ အခြေခံမြေက ထိုင်းနိုင်ငံဖြစ်လာတယ်။ ပထဝီအထိုင်အရ တစ်နိုင်ငံတည်းသော ပစိဖိတ်ကမ်းခြေမှာ တည်

နေတဲ့ မြန်မာ့အိမ်နီးချင်းဟာ ထိုင်းနိုင်ငံပါပဲ။ ထိုင်းဟာ ပစိဖိတ်သမုဒ္ဒရာရပ်ဝန်းကို စဉ်ဆက် စိုးမိုးထားတဲ့ အနောက်နိုင်ငံတွေရဲ့ အင်ဒိုချိုင်းနားကျွန်းဆွယ် ရပ်ဝန်းကို စိုးမိုးထိန်းချုပ်ရေးအတွက် အဓိကခြေကုပ် အဖြစ် ရာစုနှစ်ချီပြီး အသုံးတော်ခံခဲ့တာဖြစ်တော့ ရုပ်ပိုင်း၊ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ Soft Power ၊ Hard Power အထိုင်တွေ ခိုင်ခိုင်မာမာ အမြစ်တွယ်ပြီးသား ရှိနေတယ်။ အနောက်အုပ်စုဟာ ထိုင်းကို အခြေပြုပြီး မြန်မာအပေါ် ထိန်းချုပ်ရေး ယန္တရားအား ရွှေ့လွယ်ပြောင်းလွယ် အထိုင်ချပါတယ်။ မြန်မာပြည်မှာ အာဏာရတဲ့ အစိုးရက သူတို့လက်တံ အဝဝရော၊ ကိုယ်တိုင်ပါ တိုက်ရိုက် အခြေစိုက် ထဲထဲဝင်ဝင်ချုပ်ကိုင်စိုးမိုးစေနိုင်မယ့် အစိုးရ မျိုးတွေ အာဏာရလာရင် တိုက်ရိုက်အထိုင်ချပုံဖော်ပါ တယ်။ အဝင်ခက် အထိုင်ခက်မယ့် အစိုးရမျိုးတွေ အာဏာရလာတာနဲ့ အဲ့ဒီအထိုင်တွေ ထိုင်းကို အကုန် ပြန်ရွှေ့ပါတယ်။ ထိုင်းဟာ ဆန့်ကျင်မှုမျိုးစုံရဲ့ အခြေချ ရာနဲ့ ငွေကြေးလက်နက်ကအစ စီးဝင်ရာ ချိတ်ဆက်ရေး လမ်းကြောင်း အလိုလို ပြန်ဖြစ်ရပါတယ်။

မြန်မာ့ပထဝီစီးပွားရေးအထိုင်

ယနေ့ အမေရိကန်ဦးဆောင်တဲ့ ကမ္ဘာ့အထိုင် ဟာ အချက်အချာကုန်းတွင်းနဲ့ ကမ်းခြေဒေသတွေမှာ စစ်အင်အားအခြေခံ ထိန်းချုပ်စိုးမိုးနိုင်စွမ်း (Geo-politics) အထိုင်အပေါ် အခြေခံပါတယ်။

အမေရိကန်ဟာ ကမ္ဘာနဲ့အဝန်းမှာ သူတို့ချရပ် ထားတဲ့ စစ်စခန်းပေါင်း ၉၀၀ ကျော်ရယ်၊ ဒေသစုံမှာ မလွှဲမကင်းသာ နိုင်ငံပေါင်းစုံနဲ့ချုပ်ဆိုထားတဲ့ စစ် မဟာမိတ်စာချုပ်တွေရယ်က အမေရိကန်ကို ဘယ်သူ ကမှ မလှန်ရဲအောင်၊ မတုပရဲအောင် ချုပ်ကိုင်စိုးမိုးဖို့ အထိုင်တွေ ဖြစ်လာတယ်။ ဒီပထဝီနိုင်ငံရေး အထိုင် ကြီးမှာ အားနည်းချက်ပျော့ကွက်အချို့ ပါလာတယ်။

၁။ ချှုကလီးယားလက်နက်တွေ ပြန့်ပွားမှုကို မထိန်းချုပ်နိုင်ခဲ့ပါဘူး။ ချှုကလီးယားစစ်ကို မစွန့်စားရဲကြတာကြောင့်သမားရိုးကျလက်နက် မှာ မည်မျှအင်အားကွာခြားပါစေ၊ ချှုကလီးယား

“အမေရိကန်ဟာ ကမ္ဘာနဲ့အဝန်းမှာ သူတို့ချရပ်ထားတဲ့ စစ်စခန်းပေါင်း ၉၀၀ ကျော်ရယ်၊ ဒေသစုံမှာ မလွှဲကင်းသာ နိုင်ငံပေါင်းစုံနဲ့ ချုပ်ဆိုထားတဲ့ စစ်မဟာမိတ် စာချုပ်တွေရယ်က အမေရိကန်ကို ဘယ်သူကမှ မလှန်ရဲအောင်၊ မတုပရဲအောင် ချုပ်ကိုင်စိုးမိုးဖို့ အထိုင်တွေ ဖြစ်လာတယ်။”

လက်နက်ပိုင်ရှင်ဖြစ်လာကြတဲ့ မြောက်ကိုရီးယားလို၊ ပါကစ္စတန်လို နိုင်ငံငယ်တွေ အထိ မလွှမ်းမိုးမချုပ်ကိုင်နိုင်ဘူး။

၂။ ကမ္ဘာ့အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလေပြင်၊ ရေပြင် (Free Navigation) ကို ဘယ်နိုင်ငံကမှ ထိန်းချုပ်ပိုင်ခွင့် မရှိဘူး။ လွတ်လပ်တဲ့ကုန်သွယ်မှု (Free Trade) ကို မြှင့်တင်ကြတယ်။ စစ်မက်ဖြစ်ပွားခဲ့ကြရတာတွေရဲ့ အဓိကအကြောင်းရင်းနှစ်ရပ်ကိုဟန့်တားဖို့ အားလုံး သဘောတူညီခဲ့ကြတာပါ။ ကုန်ထုတ်စွမ်းရည် ပိုမိုမြင့်မားလာတဲ့ အာရှအင်အားကြီး နိုင်ငံတွေအတွက် အမေရိကန်နဲ့ အနောက်အုပ်စုရဲ့ ကြီးစိုးမှုကို အန်တုဖို့ ပထဝီ စီးပွားရေးကြီးစိုးမှု ပုံဖော်ချက်တွေဟာ ဒီဂယ်ပေါက်ကနေ ဖောက်ထွက်လာတယ်။

၃။ အိန္ဒိယနဲ့ အာတိတ်သမုဒ္ဒရာဒေသတွေမှာ အင်အားကွက်လပ်ဖြစ်နေတယ်။ အိန္ဒိယ သမုဒ္ဒရာရပ်ဝန်းမှာ အိန္ဒိယကလွဲပြီး အနောက်တိုင်းအင်အားကြီးဘယ်နိုင်ငံကမှ စိုးမိုးမထားနိုင်ဘူး။ အလျင်အမြန် ကြီးထွားလာနေတဲ့ တရုတ်ရေတပ်က သူတို့ရဲ့ တောင်ကမ္ဘာခြမ်းဒေသတွေက ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုတွေ၊ အကျိုးစီးပွားတွေကို ကာကွယ်ဖို့ အိန္ဒိယသမုဒ္ဒရာစိုးမိုးမှုကို ရယူလာလိမ့်မယ်လို့ တွက်ဆပူပန်နေကြတယ်။ အမေရိကန် ရဲ့အင်ဒို–ပစိဖိတ်ဗျူဟာနဲ့ QUAD စုဖွဲ့မှုဟာ ဒီအရေးကို ကာကွယ်ဖို့ ဖြစ်လာတယ်။ ကမ္ဘာကြီးပူနွေးမှုဟာ အာတိတ်သမုဒ္ဒရာကို ၂၀၃၀ ပြည့်နှစ်လောက်ကစပြီး ရေခဲတွေ အရည်ပျော်စေပြီး အာတိတ်ကုန်သွယ်ရေကြောင်း ပွင့်လာလိမ့်မယ်။ ဒီလမ်းကြောင်း ကို ရုရှားက ချုပ်ကိုင်ထားတယ်။ တရုတ်က နီးနီးကပ်ကပ် ထောက်ကူပူးပေါင်းနေ တယ်။

၄။ တောင်ကမ္ဘာခြမ်းဒေသ (Global South) ကို အနောက်အုပ်စုလွှမ်းမိုးထိန်းချုပ် မထားနိုင်ဘူး။ တရုတ်ရဲ့ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုတွေက အာဖရိကနဲ့ တောင်အမေရိကမှာ ကွက်လပ်မကျန်အောင် အကွက်စိပ်စိပ် စီးဆင်းနေတယ်။ BRICS ပေါင်းစည်းမှုမှာ တောင်ကမ္ဘာခြမ်းနိုင်ငံတွေကို တောင်အာဖရိကကိုအခြေခံပြီး အာဖရိကနိုင်ငံတွေ ကို စုစည်းဖို့နဲ့ ဘရာဇီးကို အခြေခံပြီး တောင်အမေရိကနိုင်ငံတွေကို စုစည်းဖို့ ခေါင် နှစ်ခေါင်အခြေခံ Global South တောင်ကမ္ဘာခြမ်းပထဝီစီးပွားရေးအထိုင်ကို ချရပ် လာတယ်။

၅။ အမေရိကန်ရဲ့ အရှေ့အလယ်ပိုင်းဒေသ လွှမ်းမိုးထိန်းချုပ်ရေး အားထုတ်မှုတွေကို လျှော့ချလိုက်တာ၊ ဆီးရီးယားနဲ့အာဖဂန် စစ်ကျွံမှုတွေကနေ ဆုတ်ခွာလိုက်တာ တွေဟာ အရှေ့အလယ်ပိုင်း ဒေသတစ်ခုလုံးကို BRICS ပူးပေါင်းမှုဆီ တွန်းပို့လိုက် တယ်။ ပက်ထရိုဒေါ်လာဖြစ်တည်မှု လုံးလုံးကို ယိုင်နဲ့သွားတယ်။ ဗြိတိန်ဘက်အင်အားစု ရဲ့ ဒေါ်လာဖြိုလှဲရေး ကြိုးပမ်းမှုကို မဲတင်းပေးရာ ရောက်သွားတယ်။ တင်ပြပါ အဓိကဂယ်ပေါက် ငါးရပ်ကနေ တိုးထွက်လာတဲ့ တရုတ်ဟာ ရုတ်တရက် အမေရိကန်ရဲ့ စီးပွားရေးအန်တုဘက်ဖြစ်လာတယ်။ အမေရိကန်ရဲ့ ကမ္ဘာတစ်ဝန်းက စစ်စခန်းတွေ မဟာမိတ်စုဖွဲ့မှုတွေနဲ့ နှစ်စဉ် ဘီလီယံ ၈၀၀ ကျော်အထိရှိလာတဲ့ စစ်ရေးအသုံး စရိတ်တွေဟာ တရုတ်ခင်းကျင်းလာတဲ့ ပထဝီ စီးပွားရေးအထိုင်အရ စိုးမိုးလာမှု တွေအတွက် အဖြေမဟုတ်ဘူး ဖြစ်နေတယ်။

အမေရိကန်ရဲ့ ဒီမိုကရေစီနဲ့ လူ့အခွင့်အရေး ကြွေးကြော်မှုတွေထက် တရုတ်ရဲ့ ရန်မလိုရေး၊ အကျိုးတူပူးပေါင်းရေး၊ အတူတကွရှင်သန်ကြီးထွားတိုးတက်ရေး၊ နိုင်ငံကြီးငယ်မဟူ တန်းတူဆက်ဆံရေးနဲ့ သူတစ်ပါးပြည်တွင်းရေးကို မစွက်ဖက်ရေးသဘောထားတွေက ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံတွေအတွက် ပိုဆွဲဆောင်မှုရှိလာနေတယ်။ အမေရိကန်ရဲ့ပထဝီနိုင်ငံရေး အထိုင်တည်ဆောက်မှုတွေနဲ့ တရုတ်ဗဟိုပြုတဲ့ လက်သစ်အင်အားကြီးတွေရဲ့ ပထဝီစီးပွား ရေးအထိုင်တည်ဆောက်မှုတွေအကြား ရိုက်ခတ်မှုတွေဟာ ယနေ့ကမ္ဘာ့အလှူပ်တွေကို ပုံဖော်နေတယ်။

အမေရိကန်နဲ့အနောက်အုပ်စုဟာ မြန်မာ့အဓိက ကုန်သွယ်ဖက်မဟုတ်သလို ရင်းနှီး မြှုပ်နှံမှုစီးဆင်းရာလည်း မဟုတ်ပါဘူး။ ထိုင်းနိုင်ငံသည်သာ တရုတ်နဲ့အပြိုင် ကုန်သွယ်ဖက် နေရာမှာ ရှိနေပါတယ်။

ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုအရာမှာ မြန်မာဟာ အနောက်အုပ်စုအပါအဝင် တောင်ကိုရီးယား၊ ဂျပန်တို့အတွက် ရေခံမြေခံကောင်း ဖြစ်မလာသေးပါဘူး။ ဒီတော့ တရုတ်နဲ့အပြိုင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံဖို့ထက် တရုတ်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုတွေ စီးဝင်လာမှုကို ဟန့်တားနှောင့်ယှက်ရေးကိုသာ ဦးတည် ပစ်မှတ်ထားနေပါတယ်။ ဒီအချက်ဟာ မြန်မာ့လူမှုစီးပွားဖွံ့ဖြိုးမှု တည်ဆောက်ရေးတွေကို အခြေခံကျကျကို ထိခိုက်ယိုယွင်းနေစေပါတယ်။

အိမ်နီးချင်းအိန္ဒိယဟာ မိမိကိုယ်ပိုင်စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအတွက် အားယူနေဆဲဖြစ်လို့ သူတို့ရဲ့အိပ်မက် Act East ပုံဖော်မှုတွေကို ခပ်ဆိုင်းဆိုင်းပဲ ရုန်းကန်နေရဆဲပါ။ အိန္ဒိယ၊ မြန်မာ၊ ထိုင်း တိုက်ရိုက်ချိတ်ဆက်မယ့် အမြန်လမ်းမ (East–West Corridor) လို စီမံကိန်းမျိုးမှာ မြန်မာဟာ အခရာဖြစ်လာပါလိမ့်မယ်။

သို့သော် အိန္ဒိယဘက်က မဏိပူရ၊ အာသံဒေသ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု နောက်ကျကျန်နေသေးတာ၊ တည်ငြိမ်မှုတွေ ရယူဖို့ လိုအပ်နေသေးတာ စတဲ့ ကနဦး လိုအပ်ချက်တွေ ဖြည့်ဆည်း ရပေဦးမယ်။ အိန္ဒိယကို အမေရိကန်အနေနဲ့ တရုတ်ဆန့်ကျင်ရေးနဲ့ အင်အားမျှခြေလျှော့ချရေး အတွက်ပဲ အသုံးချလိုပြီး ဒေသတွင်း အင်အားကြီး (Regional Hegemony) တစ်ခုဖြစ်လာ၊ သီးခြားဝင်ရိုးစွန်း (Pole) တစ်ခု ဖြစ်လာတဲ့အထိ မကြီးထွားစေလိုပါဘူး။ ဒါကြောင့် အိန္ဒိယရဲ့ ကြီးထွားတိုးတက်မှုကို ထောက်ကူပြုရာမှာ အပေါင်းအနုတ် (Dilemma) တွေရှိနေပါတယ်။ ခြုံကြည့်ရင် မြန်မာအထိုင်မှာ တရုတ်ပထဝီစီးပွားရေးကို အိမ်နီးချင်းအိန္ဒိယရဲ့ တိုးတက်မှုတွေနဲ့ ပြန်ဟန်ချက်မျှရေးဟာ လာမယ့်ဆယ်စုနှစ်တစ်ခုထဲလောက်အထိ ဖြစ်လာနိုင်ဖွယ် မရှိသေးပါဘူး။ အိန္ဒိယသမုဒ္ဒရာ အင်အားကွက်လပ်ကို တရုတ်က ဝင်ဖြည့်ဆည်းမယ့်အရေး ကို ဟန့်တားရေးကတော့ အနောက်အုပ်စုနဲ့ အိန္ဒိယတို့ရဲ့ တူညီတဲ့ရပ်တည်မှုဖြစ်ပါလိမ့်မယ်။ ဘင်္ဂလားပင်လယ်အော်စိုးမိုးရေးမှာ မြန်မာဆီလှမ်းလာနေတဲ့ တရုတ်ရဲ့ခြေလှမ်းတွေကို အထူးသတိထား စောင့်ကြည့်နေပါတယ်။ မြန်မာရဲ့နိုင်ငံခြားစစ်စခန်းချရပ်မှုတွေကို လက်မခံတဲ့ ခိုင်ခိုင်မာမာရပ်တည်ချက်ဟာ တရုတ်ရဲ့ပထဝီနိုင်ငံရေးချဲ့ထွင်မှုကို ကာကွယ်ပြီးသား ဖြစ်ပေမယ့် ဆိပ်ကမ်းတွေမှာ စစ်သင်္ဘောဆိုက်ကပ်မှုလိုမျိုးကြတော့ ဘယ်နိုင်ငံကမှ ကန့်သတ်ထားတာမျိုးရှိမယ် မဟုတ်ပါဘူး။ ဒီလိုဖြစ်နိုင်ခြေမျိုးတွေအထိ တွက်ဆထိန်းချုပ် နေကြပါတယ်။

မြန်မာတစ်နိုင်ငံတည်းကြုံနေရတဲ့မတည်ငြိမ်မှုမျိုးစုံရဲ့ဇာစ်မြစ်

ယနေ့ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံတွေ၊ ကြားနေနိုင်ငံတွေရဲ့ အထွေထွေရပ်တည်ချက်ဟာ အမေရိကန်နဲ့ တရုတ်၊ ရုရှားတို့ရဲ့ ရင်ဆိုင်မှုတွေမှာ တစ်ဖက်ဖက်ကနေ မရပ်တည်ရေး၊ ဆန့်ရှင်တွေမှာ မပါဝင်ရေးနဲ့ ထိန်းချုပ်ပိတ်ဆို့မှု (Containment) တွေမှာ မပါဝင်ရေးပါပဲ။ မြန်မာလည်း ဒီလိုပဲ တူညီတဲ့ရပ်တည်ချက် ရှိပါတယ်။

သို့သော် ပကတိမြေပြင်မှာတော့ မြန်မာဟာ တရုတ် (Con–tainment) ရည်မှန်းချက်အတွက် မသိသားဆိုးရွားစွာ အသုံးချခံနေရပါတယ်။ ဒီနေ့မြန်မာညပ်နေရတဲ့ အဓိက အကျပ်အတည်းတစ်ခုကတော့ မြန်မာကို တရုတ် (Containment) မှာ အသုံးချဖို့အတွက် အမေရိကန်ရဲ့ အဓိက မြန်မာ့နိုင်ငံရေးရဲ့ Stake Holders တွေကို ဝင်ရောက်စိုးမိုးကိုင်တွယ် ပုံဖော်ချက်ဗျူဟာတွေကြောင့်ပါပဲ။ မြန်မာ့အထွေထွေသွေးကွဲမှု၊ အထွေထွေခေတ်နောက်ကျမှုက လှလှပပ အသုံးတော်ခံစရာတွေ ဖြစ်လာကြရတယ်။ ယနေ့ မြန်မာ့နိုင်ငံရေး အထိုင်မကျမှုတွေ၊ ရင်ဆိုင်မှုတွေကနေ အာဆီယံနဲ့ အကျပ်အတည်းကြုံမှုတွေအထိ ဒီဇာစ်မြစ်က လာပါတယ်။ အရင်းအမြစ်ကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းနိုင်ကြပါမှ ပြဿနာအားလုံးကို တစ်ကန့်စီ ရှင်းထုတ်နိုင်ပါလိမ့်မယ်။ စုပေါင်းအဖြေရှာရေးလမ်းကြောင်းတစ်ခု ပုံဖော်နိုင်ပါစေကုန်။

မောင်ကောင်းရိပ်

မြန်မာနိုင်ငံစီးပွားရေးအတွက် အရေးပါသော တရုတ်–မြန်မာဆက်ဆံရေး

ausmfausmfvdIf(SMART)

“ကမ္ဘာ့အင်အားကြီးနိုင်ငံဖြစ်သည့်
တရုတ်နိုင်ငံနှင့် မိုင်ပေါင်း ၁၃၅၇ မိုင် ရှည်လျားသော
နယ်နိမိတ်ထိစပ်နေသည့်
မြန်မာနိုင်ငံအတွက်
တရုတ်–မြန်မာဆက်ဆံရေးသည်
အလွန်အရေးကြီးပါသည်။”

နိဒါန်း

၂၀၂၃ ခုနှစ်သည် မြန်မာနိုင်ငံနှင့်တရုတ် နှစ်နိုင်ငံအကြား သံတမန်ဆက်ဆံရေး ထူထောင်မှု (၇၃) နှစ် ပြည့်သည့်နှစ်ဖြစ်ပါသည်။ ၂၀၂၃ ခုနှစ် ဇွန်လ ၈ ရက်နေ့တွင် တရုတ် နှစ်နိုင်ငံအကြား သံတမန်ဆက်ဆံရေး ထူထောင်မှု (၇၃) နှစ်ပြည့် နှစ်ပတ်လည်နေ့ အထိမ်း အမှတ်အဖြစ် စီးပွားရေး၊ ပညာရေး၊ အားကစားနှင့် ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ သဘောတူညီချက် လေးခု လက်မှတ်ရေးထိုးပွဲကို နေပြည်တော်တွင် ကျင်းပခဲ့ပါသည်။ စီးပွားရေးသဘော တူညီချက်အရ တရုတ်နိုင်ငံက မြန်မာနိုင်ငံတွင် စိုက်ပျိုးရေး၊ မွေးမြူရေးဆိုင်ရာ သုတေသန၊ လျှပ်စစ်ဓာတ်အားထုတ်လုပ်ရေး၊ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ထိန်းသိမ်းရေး၊ အရည်အသွေးမြှင့် တင်ရေး၊ သိပ္ပံနှင့်နည်းပညာ၊ ကုန်သွယ်ရေးနှင့် ခရီးသွားလာရေး နယ်ပယ်များတွင် ဝန်ကြီးဌာန ခုနစ်ခုက အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်မည့် မဲခေါင်–လန်ချန်း ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု အထူးရန်ပုံငွေ စီမံကိန်း ၁၄ ခုအတွက် ဒေါ်လာ ၃ ဒသမ ၈ သန်းကို မြန်မာနိုင်ငံကို ပေးအပ် ပါမည်။ ပညာရေးဆိုင်ရာ သဘောတူညီချက်အရ အစိုးရနည်းပညာကောလိပ် (မန္တလေး) အတွက် တရုတ်ငွေ (ယွမ်) ၇၁၇,၂၀၀ တန်ဖိုးရှိ အွန်လိုင်းဝန်ဆောင်မှုနှင့် ဆက်စပ်ပစ္စည်း များ ထောက်ပံ့ပါမည်။ အားကစားဆိုင်ရာ သဘောတူညီချက်အရ တရုတ်ငွေ (ယွမ်) ၂,၀၀၀,၀၀၀ ကို အောင်ဆန်းကစားကွင်းပြန်လည်တည်ဆောက်ရေးအတွက် ဆန်းစစ်လေ့လာ မှု ပြုလုပ်မည့် စီမံကိန်းအတွက် တရုတ်နိုင်ငံက မြန်မာနိုင်ငံကို ထောက်ပံ့ပါမည်။ ကျန်းမာရေး သဘောတူညီချက်အရ တရုတ်နိုင်ငံက မြန်မာနိုင်ငံသားများအတွက် ဒေါ်လာ ၆ ဒသမ ၉ သန်း တန်ဖိုးရှိ ကာကွယ်ဆေး သုံးသန်းနှင့် ဆေးထိုးအပ်များ ထောက်ပံ့ပေးအပ်မည်ဖြစ် ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအတွက် တရုတ်–မြန်မာဆက်ဆံရေးသည် အလွန်အရေးပါသောအခန်းကဏ္ဍတွင် ရှိနေပါသည်။ တရုတ်နိုင်ငံ၏ စီးပွားရေး လိုအပ်ချက် များကို ဖြည့်ဆည်းပေးခြင်းဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ စီးပွားရေး ဖွံ့ဖြိုးမှုများ တိုးတက်လာနိုင်သည့် အခွင့်အရေးများကို ဇောင်းပေးရေးသားပါမည်။

တရုတ်နိုင်ငံ၏ ပို့ကုန်

တရုတ်နိုင်ငံမှ ပို့ကုန်အများဆုံးပို့သည့်နိုင်ငံမှာ အမေရိကန် ဖြစ်ပါသည်။ နှစ်စဉ် အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၅၈၂ ဘီလီယံကျော် တင်ပို့ပါသည်။ တရုတ်နိုင်ငံ ကုန်ပစ္စည်းတင်ပို့သော နိုင်ငံ (၁၀၀) စာရင်းတွင် မြန်မာနိုင်ငံသည် အဆင့် (၄၂) တွင်ရှိပါသည်။ ပုံ–၁ တွင် တရုတ်နိုင်ငံမှ ကုန်ပစ္စည်းများကို တင်သွင်းသော အာဆီယံ (၉) နိုင်ငံ၏ တင်သွင်းသော ကုန်ပစ္စည်းတန်ဖိုး နှင့် ယခင်နှစ်ထက် ပိုမိုတင်သွင်းသော ရာခိုင်နှုန်းကို ပြပါသည်။ ပုံ– ၁ ကို လေ့လာလျှင် ဗီယက်နမ်နိုင်ငံသည် တရုတ်နိုင်ငံမှ နှစ်စဉ် အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၁၄၆ ဘီလီယံ တင်သွင်း ပါသည်။ ကုန်ပစ္စည်းတင်သွင်းမှုနှင့်အတူ နည်းပညာများလည်း ရရှိမည်မှာ သေချာပါသည်။

Rank	Importing Countries	China Exports USD Billions	Percentage up from 2021
5	Vietnam	146	6.60%
9	Malaysia	93	19.10%
12	Singapore	81	47.00%
14	Thailand	78	13.20%
17	Indonesia	71	17.60%
18	Philippines	64	12.90%
40	Cambodia	14	8.70%
42	Myanmar	13	29.00%
96	Laos	2.3	11.50%

ပုံ– ၁

တရုတ်နိုင်ငံသည် ဆိုလာတပ်ဆင်မှု ၃၀၃ Gigawatts ဖြင့် ကမ္ဘာပေါ်တွင် နံပါတ်(၁) နေရာကို ယူထားပါသည်။ ၂၀၁၀ ပြည့်နှစ်တွင် အဆင့် (၁၉၆) နေရာတွင်ရှိခဲ့သော ဗီယက်နမ်သည် ၂၀၂၁ ခုနှစ်သို့ ရောက်သောအခါ ဆိုလာတပ်ဆင်မှုတွင် ကမ္ဘာ့အဆင့် (၁၀) သို့ရောက်လာပါသည်။ တရုတ်နိုင်ငံနှင့် ကုန်သွယ်မှုကောင်းမွန်ခြင်း၏ အကျိုးကျေးဇူးဖြစ်ပါသည်။

ပုံ– ၁ ကို လေ့လာလျှင် စင်ကာပူနိုင်ငံသည် ၂၀၂၂ ခုနှစ်တွင် တရုတ်နိုင်ငံမှ ကုန်ပစ္စည်းတင်သွင်းမှုသည် ၂၀၂၁ ခုနှစ်ထက် ၄၇ ရာခိုင်နှုန်း မြင့်တက်ခဲ့ပါသည်။ အမေရိကန်နှင့် အနောက်နိုင်ငံတို့နှင့် နီးစပ်သော စင်ကာပူသည် တရုတ်၏နည်းပညာများကို ပိုမိုရယူလိုသည့် လက္ခဏာဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် ၂၀၂၂ ခုနှစ်တွင် ၂၉ ရာခိုင်နှုန်း မြင့်တက်ခဲ့ပါသည်။ ကောင်းသောအလားအလာ ဖြစ်ပါသည်။ သို့သော် အာဆီယံနိုင်ငံများနှင့်နှိုင်းယှဉ်လျှင် မြန်မာသည် တရုတ်နှင့်ကုန်သွယ်မှုပမာဏ နည်းနေပါသေးသည်။ တရုတ်နိုင်ငံမှ ကုန်ပစ္စည်းတင်သွင်းရသည့်အတွက် ကုန်ကျမည့် နိုင်ငံခြားငွေထက် ရရှိမည့် နည်းပညာများကိုလည်း ထည့်သွင်းစဉ်းစားရပါမည်။ တရုတ်၏ နည်းပညာသည် လွန်ခဲ့သည့် ဆယ်စုနှစ်နှင့် ကွာခြားသွားသည်ကို သတိပြုရပါမည်။ တရုတ်၏နည်းပညာဖွံ့ဖြိုးလာပြီး ကဏ္ဍတော်တော်များများတွင် ကမ္ဘာကို ဦးဆောင်သည့်နေရာသို့ ရောက်လာပါသည်။ EV ခေါ် လျှပ်စစ်ကားထုတ်လုပ်တင်ပို့ရောင်းချမှုတွင် ထိပ်ဆုံးမှာ ရှိနေပါသည်။ ၂၀၂၂ ခုနှစ်တွင် EV ခေါ် လျှပ်စစ်ကားအပါအဝင် ကားစင်းရေ ၃ ဒသမ ၁ သန်းကျော် တင်ပို့ရောင်းချပြီး ကားတင်ပို့ ရောင်းချမှုတွင် ဂျပန်နိုင်ငံကို ကျော်တက်ခဲ့ပါသည်။

တရုတ်နိုင်ငံ သွင်းကုန်များ

တရုတ်နိုင်ငံ၏ အဓိကတင်သွင်းရသော ကုန်မှာ ရေနံဖြစ်ပါသည်။ နှစ်စဉ် အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၂၀၈ ဘီလီယံတန်ဖိုးခန့်တင်သွင်းရပါသည်။ အီလက်ထရော်နစ် ချစ်ပြား အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၁၇၁ ဘီလီယံဖိုး တင်သွင်းရပါသည်။ သံရိုင်း အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၁၄၆ ဘီလီယံနှင့် ကြေးနီရိုင်း အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၅၂ ဒသမ ၄ ဘီလီယံ တင်သွင်းရပြီး သဘာဝဓာတ်ငွေ့ အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၅၆ ဒသမ ၅ ဘီလီယံ တင်သွင်းရပါသည်။

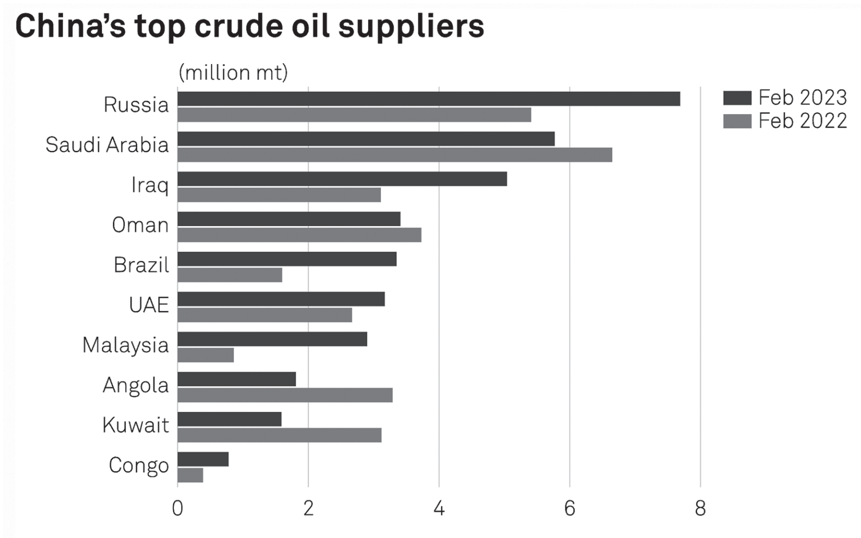

ပုံ- ၂

ပုံ- ၂ သည် တရုတ်နိုင်ငံအတွက် လိုအပ်သော ရေနံကို တင်သွင်းသည့်နိုင်ငံများဖြစ်ပါသည်။ အများဆုံးကို ရုရှားမှ တင်သွင်းပါသည်။ ရုရှား၊ ယူကရိန်းပဋိပက္ခနှင့် အနောက်နိုင်ငံများက ရုရှားရေနံကို ဆန့်ကျင်ချပိတ်ဆို့မှုသည် တရုတ်နိုင်ငံအတွက် ကောင်းကျိုးဖြစ်လာပါသည်။ ရေနံကို ဈေးနှုန်းသက်သာစွာနှင့် ရုရှားထံမှ ဝယ်ယူခွင့် ရရှိပါသည်။

ရုရှားပြီးလျှင် တရုတ်နိုင်ငံအတွက် လိုအပ်သောရေနံကို အရှေ့အလယ်ပိုင်းဒေသနိုင်ငံများဖြစ်သည့် ဆော်ဒီ၊ အီရတ်၊ အိုမန်နှင့်ကူဝိတ်တို့မှ တင်သွင်းပါသည်။ တရုတ်နိုင်ငံ၏ ကြားဝင်စေ့စပ်မှုကြောင့် နှစ်အတော်ကြာ သံတမန်ဆက်ဆံရေး ပြတ်တောက်နေသည့် ဆော်ဒီအာရေဗျနိုင်ငံနှင့် အီရန်နိုင်ငံသည် ၂၀၂၃ ခုနှစ် ဧပြီလတွင် သံတမန်ဆက်ဆံရေး ပြန်လည်ထူထောင်နိုင်ခဲ့ပါသည်။ အကျိုးဆက်အဖြစ် ဆော်ဒီသည် တရုတ်၏ အရေးပါသော မိတ်ဖက်နိုင်ငံ ဖြစ်လာပါသည်။ အရှေ့အလယ်ပိုင်းဒေသနိုင်ငံများနှင့် တရုတ်ဆက်ဆံရေး ကောင်းမွန်သည့်အတွက် ရေနံဝယ်ယူရန် အခက်အခဲ မရှိပါ။ သို့သော် အရှေ့အလယ်ပိုင်းဒေသမှလာသောရေနံသည် မလက္ကာရေလက်ကြားကိုဖြတ်ပြီး တောင်တရုတ်ပင်လယ်မှတစ်ဆင့် တရုတ်နိုင်ငံသို့လာရပါသည်။ ပုံ- ၃ ကို ကြည့်ပါ။

မလက္ကာရေလက်ကြားနှင့် တောင်တရုတ်ပင်လယ်ဝင်ပေါက်ကို အမေရိကန်နှင့် အနောက်အုပ်စုက ဝိုင်းပတ်ပိတ်ဆို့လိုက်လျှင် တရုတ်နိုင်ငံအတွက် ရေနံတင်သွင်းရန်

ခက်ခဲသွားမည်ကို တရုတ်က စိုးရိမ်ပါသည်။ စစ်ရေးအရ ကြိုတင်စီစဉ်ထားရမည်ကို တရုတ်က နားလည်ပါသည်။

ပုံ-၃

ဤအခက်အခဲကို ကျော်လွှားနိုင်ရန် အရှေ့အလယ်ပိုင်းဒေသမှလာသော ရေနံကို တရုတ်နိုင်ငံသို့ပို့ရန် မလက္ကာရေလက်ကြားနှင့် တောင်တရုတ်ပင်လယ်ကို မသုံးဘဲ မြန်မာနိုင်ငံ ကျောက်ဖြူရေနက်ဆိပ်ကမ်းမှ ပိုက်လိုင်းဖြင့် တရုတ်နိုင်ငံသို့ ပို့ရမည် ဖြစ်ပါသည်။ ကျောက်ဖြူ ရေနက်ဆိပ်ကမ်းနှင့် ကျောက်ဖြူအထူးစီးပွားရေးဇုန်စီမံကိန်းသည် တရုတ်နိုင်ငံအတွက် မဟာဗျူဟာမြောက်စီမံကိန်း ဖြစ်ပါသည်။ ဤစီမံကိန်းနှင့်အတူ ကျောက်ဖြူ၊ မူဆယ်၊ မန္တလေး ရထားလမ်းဆက်သွယ်မှုများလည်း ပါလာပါမည်။ ကျောက်ဖြူရေနက်ဆိပ်ကမ်းနှင့် ကျောက်ဖြူအထူးစီးပွားရေးဇုန်စီမံကိန်း မြန်မြန်အကောင်အထည်ပေါ်ရန် တာဝန်ရှိသည့် ဝန်ကြီးဌာနများနှင့် သက်ဆိုင်သည့်အဖွဲ့အစည်းအသီးသီးက ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရန် အရေးကြီးပါသည်။

သဘာဝဓာတ်ငွေ့

တရုတ်နိုင်ငံသည် ၂၀၂၂ ခုနှစ်တွင် သဘာဝဓာတ်ငွေ့ ၃၇၈ ဒသမ ၇ ဘီလီယံ ကုဗမီတာ သုံးစွဲပါသည်။ နှစ်စဉ်လည်း သုံးစွဲမှု တိုးနေပါသည်။ LNG ဓာတ်ငွေ့ကို ကာတာ၊ မလေးရှား နှင့် သြစတြေးလျတို့ထံမှ ပင်လယ်ရေကြောင်းမှ တင်သွင်းပါသည်။ ပိုက်လိုင်းဖြင့် သဘာဝ ဓာတ်ငွေ့ကို ရုရှားနှင့် မြန်မာနိုင်ငံမှ တင်သွင်းပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ ရခိုင်ကမ်းလွန် ရွှေသဘာဝ ဓာတ်ငွေ့မြေမှ သဘာဝဓာတ်ငွေ့ကို ၂၀၁၄ ခုနှစ်မှ စတင်ပြီး တရုတ်နိုင်ငံသို့ လက်မ ၄၀ ပိုက်လိုင်းဖြင့် နေ့စဉ်တင်ပို့ရောင်းချနေပါသည်။ ဓာတ်ငွေ့ရောင်းချခြင်းမှ မြန်မာနိုင်ငံက နှစ်စဉ် အမေရိကန်ဒေါ်လာ သန်း ၁၅၀၀ နီးပါး ရရှိပါသည်။ ဓာတ်ငွေ့ပိုက်လိုင်းနှင့် အပြိုင်

၃၂ လက်မ ရေနံစိမ်းပိုက်လိုင်းကို ကျောက်ဖြူ မဒဲကျွန်းမှ ရွှေလီသို့ သွယ်တန်းထားပါသည်။ ရေနံစိမ်းပိုက်လိုင်းမှ တစ်နှစ်လျှင် ရေနံစိမ်းတန်ချိန် ၂၂ သန်း တင်ပို့နိုင်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံက နှစ်စဉ် ရေနံစိမ်း တန်ချိန် ၂ သန်း ရယူခွင့်ရှိပါသည်။ သို့သော် ယခုလက်ရှိ ရေနံချက်စက်ရုံများက ရေနံမချက်နိုင်သဖြင့် ရေနံစိမ်းကို သုံးစွဲခွင့်ရှိသော်လည်း မသုံးစွဲနိုင်ပါ။

ရခိုင်ကမ်းလွန်တွင် ဓာတ်ငွေ့သိုက်များ ရှာဖွေတွေ့ရှိနိုင်ပါသေးသည်။ မြန်မြန်ရှာ၊ မြန်မြန်တူး၊ မြန်မြန်ထုတ်လုပ်နိုင်လျှင် ထွက်ရှိလာသော ဓာတ်ငွေ့အတွက် တရုတ်ဈေးကွက်က အသင့်ရှိနေပါသည်။ တရုတ်-မြန်မာဆက်ဆံရေး ပိုမိုအားကောင်းအောင် တည်ဆောက်ပြီး တရုတ်ရေနံကုမ္ပဏီကြီးများ မြန်မာ့ကမ်းလွန်ရေနံ ရှာဖွေရေးလုပ်ငန်းများတွင် ပိုမိုရင်းနှီးမြှုပ်နှံလာအောင် အခြေအနေကောင်းများလည်း ဖန်တီးပေးရန် လိုပါသည်။

"ရခိုင်ကမ်းလွန်တွင် ဓာတ်ငွေ့သိုက်များ ရှာဖွေတွေ့ရှိ နိုင်ပါသေးသည်။ မြန်မြန်ရှာ၊ မြန်မြန်တူး၊ မြန်မြန်ထုတ်လုပ် နိုင်လျှင် ထွက်ရှိလာသော ဓာတ်ငွေ့အတွက် တရုတ်ဈေးကွက်က အသင့် ရှိနေပါသည်။"

လယ်ယာနှင့်သားငါး

လယ်ယာ ထွက်ကုန်များနှင့် သားငါးကို တရုတ်နိုင်ငံသို့ တင်ပို့ရောင်းချမှုသည် ၂၀၂၂-၂၃ ခုနှစ် ဘဏ္ဍာနှစ်အတွင်း အမေရိကန် ဒေါ်လာ ၁ ဒသမ ၂ ဘီလီယံခန့်ရှိပါသည်။ လယ်ယာထွက်ကုန်တွင် ပဲအမျိုးမျိုးက တန်ဖိုးအများဆုံးဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံမှ လယ်ယာထွက်ကုန်များနှင့် သား၊ ငါးများကို တရုတ်နိုင်ငံက ပိုမိုဝယ်ယူရန် အဆင့်သင့် ရှိနေပါသည်။ အရည်အသွေးကောင်းရန်နှင့် ဈေးနှုန်းယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်းတော့ ရှိရပါမည်။ ပို့ကုန် အများစုသည် ကုန်းလမ်းမှတစ်ဆင့် နယ်စပ်ဖြတ်ကျော်ကာ တရုတ်နိုင်ငံသို့ တင်ပို့ပါသည်။ ကုန်စည်စီးဆင်းမှုမြန်လျှင် ကုန်ကျစရိတ် လျော့ကျသည့်အတွက် ဈေးကွက်တွင် ယှဉ်ပြိုင်မှု အားသာပါသည်။ ကုန်သည်များအတွက်လည်း အကျိုးအမြတ်များပါသည်။ ကုန်စည်စီးဆင်းမှုမြန်ဆန်စေရန် သက်ဆိုင်ရာဝန်ကြီးဌာနများနှင့် ဒေသဆိုင်ရာအာဏာပိုင်များက ကူညီဆောင်ရွက်မှသာ တရုတ်နိုင်ငံသို့ ကုန်းလမ်းမှ တင်ပို့နေသည့် ပမာဏတိုးလာပြီး တိုင်းပြည် ဝင်ငွေတိုးပါမည်။

တရုတ်–မြန်မာစီးပွားရေး စင်္ကြံ (China Myanmar Economic Corridor – CMEC)

(Belt Road Initiative) BRI နားလည်မှုကို မြန်မာနှင့် တရုတ်ကြား ၂၀၁၈ ခုနှစ်က လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့ပါသည်။ တရုတ်–မြန်မာစီးပွားရေးစင်္ကြံ (China Myanmar Economic Corridor– CMEC) သည် BRI ၏ မူဘောင်အောက်တွင် အရေးပါသောစီမံကိန်း ဖြစ်ပါသည်။ အကြောင်းအမျိုးမျိုးကြောင့် ရပ်ဆိုင်းထားခဲ့ရပြီး နှောင့်နှေးနေသော တရုတ်–မြန်မာ စီးပွားရေးစီမံကိန်းစင်္ကြံများသည် တရုတ်–မြန်မာ ဆက်ဆံရေးကောင်းမွန်မှုကြောင့် ပြန်လည် ရှင်သန်လာတော့မည်ဖြစ်ပါသည်။ ပုံ– ၄ သည် တရုတ်–မြန်မာစီးပွားရေးစင်္ကြံစီမံကိန်း များ၏ တည်နေရာ၊ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုပမာဏများကို ဖော်ပြပါသည်။

စီမံကိန်း အမည်	ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု USD	တည်နေရာ	လက်ရှိ အခြေအနေ
မီးလင်းချိုင် LNG	2.5 Billion	ဧရာဝတီ တိုင်း	လုပ်ဆောင်ဆဲ
ကျောက်ဖြူ အထူးစီးပွားရေးဇုန်	1.5 Billion	ကျောက်ဖြူ။ ရခိုင်	လုပ်ဆောင်ဆဲ
ရန်ကုန် မြို့သစ် စီမံကိန်း	1.5 Billion	ရန်ကုန်	လုပ်ဆောင်ဆဲ
ချင်းရွှေဟော် အထူးစီးပွားရေးဇုန်		ရှမ်းပြည်မြောက်ပိုင်း	လုပ်ဆောင်ဆဲ
ကံပိုက်တည် အထူးစီးပွားရေးဇုန်	22.4 Million	ကချင်ပြည်နယ် မြောက်ပိုင်း	လုပ်ဆောင်ဆဲ
ကျောက်ဖြူ ဓာတ်အားပေးစက်ရုံ	180 Million	ကျောက်ဖြူ။ ရခိုင်	လုပ်ဆောင်ဆဲ
ကျောက်ဖြူ ရေနက်ဆိပ်ကမ်း	1.3 Billion	ကျောက်ဖြူ။ ရခိုင်	လုပ်ဆောင်ဆဲ
မူဆယ် – မန္တလေးရထားလမ်း	8.9 Billion	မန္တလေး	လုပ်ဆောင်ဆဲ
မူဆယ် – မန္တလေး အမြန်လမ်း			စတင် စီစဉ်
ကျောက်ဖြူ နေပြည်တော် အမြန်လမ်းမကြီး			စတင် စီစဉ်

ပုံ– ၄

နိဂုံးချုပ်

ကမ္ဘာ့အင်အားကြီးနိုင်ငံဖြစ်သည့် တရုတ်နိုင်ငံနှင့် မိုင်ပေါင်း ၁၃၅၇ မိုင် ရှည်လျားသော နယ်နိမိတ်ထိစပ်နေသည့် မြန်မာနိုင်ငံအတွက် တရုတ်–မြန်မာဆက်ဆံရေးသည် အလွန် အရေးကြီးပါသည်။ တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံကို ၁၉၄၉ ခုနှစ်တွင်တည်ထောင်ပြီးနောက် ကွန်မြူနစ်မဟုတ်သော နိုင်ငံများထဲတွင် မြန်မာနိုင်ငံက ပထမဦးဆုံး အသိအမှတ်ပြုခဲ့ ပါသည်။ ၁၉၅၀ ပြည့်နှစ် ဇွန်လ ၈ ရက်နေ့တွင် တရုတ်ပြည်သူ့ သမ္မတနိုင်ငံဆိုင်ရာ သံအမတ်ကြီးအဖြစ် ဦးမြင့်သိန်းက သံအမတ်ခန့်အပ်လွှာကို မော်စီတုန်းလက်သို့ ပေးအပ်ပြီး တရုတ်–မြန်မာ သံတမန်ဆက်ဆံရေး ထူထောင်ခဲ့ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံနှင့် တရုတ်နိုင်ငံ သံတမန်ဆက်ဆံရေး (၇၃) နှစ်မြောက်မှသည် နှစ် (၁၀၀) မြောက်၊ နှစ် (၂၀၀) မြောက်ထိ အောင် တရုတ်–မြန်မာ ချစ်ကြည်ရေးခိုင်မြဲ၍ နှစ်နိုင်ငံ စီးပွားရေးများ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေရန် ဆုမွန်ကောင်းတောင်းလျက်။

ကျော်ကျော်လှိုင်(SMART)

ကမ္ဘာ့အစီအစဉ်သစ် – ဗဟုဝင်ရိုးကမ္ဘာ၊ တောင်ကမ္ဘာခြမ်းနှင့် မြန်မာနိုင်ငံအတွက် စိန်ခေါ်မှုနှင့် အခွင့်အလမ်းများ

a'gufwmEk'faq;GD
(aoe*F[mAsL [mavhvma&;tzG)

“ကမ္ဘာ့အစီအစဉ်သစ်အတွင်း ရှင်သန်ရပ်တည်နိုင်ရန်အတွက်
မြန်မာနိုင်ငံအပါအဝင်
တောင်ကမ္ဘာခြမ်းနိုင်ငံများအနေဖြင့်
အခြေအနေ၊ အချိန်အခါတို့နှင့် လိုက်လျောညီထွေမှုရှိသော
နည်းဗျူဟာနှင့် မဟာဗျူဟာများအား
စနစ်တကျ ရေးဆွဲချမှတ် ကျင့်သုံးသွားရန်
အရေးတကြီး လိုအပ်နေပါသည်။”

နိဒါန်း

လူသားတို့ နေထိုင်ရာ ယနေ့ကမ္ဘာကြီးအား အမြင်တစ်ခုတည်း ထပ်တူညီမျှခြင်း မရှိဘဲ အစိတ်အမွှာမွှာကွဲထွက်ကာ ပဋိပက္ခများနှင့် ဝိရောဓိများဖြင့် ပြည့်နှက်နေသော ကမ္ဘာအဖြစ် ရှုမြင်နိုင်ပါသည်။ လက်ရှိအခြေအနေတွင် ကမ္ဘာကြီးသည် ကပ်ရောဂါများ၊ ပဋိပက္ခများနှင့် စစ်ပွဲများအပါအဝင် အခက်အခဲ၊ အကျပ်အတည်းများစွာ ကြုံတွေ့နေပါသည်။ အရင်းရှင် ကမ္ဘာ့စနစ်၏ သမိုင်းတွင် ယခင်က မရှိဘူးခဲ့သော ပထဝီနိုင်ငံရေးအရွေ့တစ်ခုအားလည်း မျက်ဝါးထင်ထင် မြင်တွေ့နေကြရပါသည်။ ၎င်းမှာ ကမ္ဘာ့ဗိုလ်ကျစိုးမိုးရေးဝါဒသည် အနောက်ကမ္ဘာခြမ်းမှ အရှေ့ကမ္ဘာခြမ်းသို့ ရွှေ့ပြောင်းလာခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ၂၁ ရာစု၏ ပထမဆယ်စုနှစ် ကုန်ဆုံးချိန်ခန့်မှစတင်ကာ အမေရိကန်အာဏာစက်၏ သဘောသဘာဝ၊ အရည်အသွေးနှင့် ရေရှည်တည်တံ့ခိုင်မြဲမှုနှင့်ပတ်သက်၍ အပြင်းအထန်ငြင်းခုံမှုများ ဆက်လက်ဖြစ်ပေါ်နေလျက် ရှိပါသည်။ တစ်ချိန်တည်းမှာပင် အင်အားကြီးနိုင်ငံနှင့် အဖွဲ့အစည်းလေးခုဖြစ်သည့် တရုတ်၊ ရုရှား၊ အိန္ဒိယနှင့် ဥရောပသမဂ္ဂတို့၏ သိသာထင်ရှားသော တိုးတက်မှုများသည် ဗဟုဝင်ရိုးအဖြစ် လက်တွေ့ကျကျ ဖြစ်လာရန် အလားအလာ ရှိ၊ မရှိကို လေ့လာသုံးသပ်သူများအကြား ဆွေးနွေးငြင်းခုံဖွယ် ပေါ်ပေါက်လာပါသည်။

ဗဟုဝင်ရိုးကမ္ဘာ

၂၁ ရာစု ဗဟုဝင်ရိုးကမ္ဘာဟူသည် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုအနေဖြင့် အင်အားဆုတ်ယုတ်သွားခြင်း သို့မဟုတ် ၎င်း၏ပြိုင်ဘက်များဟု နိုင်ငံအများက သမုတ်ထားကြသော နိုင်ငံကြီးများ၏ အဆင့်အတန်းသည် မဟာအင်အားကြီးနိုင်ငံများအဖြစ် တန်းဝင်လာခြင်း တို့ဖြင့် ဝင်ရိုးစုံသည့် ဗဟုဝင်ရိုးကမ္ဘာတစ်ခု ပေါ်ထွန်းလာခြင်းဖြစ်သည်ဟု အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုကြပါသည်။

နိုင်ငံတကာဆက်ဆံရေးနယ်ပယ်တွင် နိုင်ငံရေးအရ အငြင်းပွားရဆုံးအရာမှာ လက်ရှိကမ္ဘာကြီးသည် ဧကကမ္ဘာလော၊ ဗဟုကမ္ဘာလောဟူသည့် ကမ္ဘာ့အစီအစဉ်အမျိုးအစားပင် ဖြစ်ပါသည်။ အမေရိကန်ပညာရှင်အများစုက ဧကကမ္ဘာအစီအစဉ်သည် ကာလရှည်ကြာစွာ ဆက်လက်တည်ရှိနေမည့် ကမ္ဘာ့အစီအစဉ်ပုံသေနည်းတစ်ခုဖြစ်ပြီး လူသားမျိုးနွယ်စုတစ်ခုလုံးအတွက် ခြွင်းချက်မရှိ ကောင်းမွန်သည်ဟု ကောက်ချက်ချကြသည်။ ရုရှား၊ တရုတ်နှင့် အခြား BRICS အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများနှင့် ဥရောပသမဂ္ဂအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံအချို့မှ ကျွမ်းကျင်သူပညာရှင်အသိုက်အဝန်းနှင့် နိုင်ငံရေးသမားများက ပိုမိုဟန်ချက်ညီသော ဗဟုဝင်ရိုးကမ္ဘာအား လက်ခံထားကြပါသည်။

မျက်မှောက်ခေတ်တွင် ဗဟုဝင်ရိုးကမ္ဘာဟူသော စကားရပ်မှာ ကမ္ဘာ့ခေါင်းဆောင်များနှင့် သံတမန်များအတွက် နေ့စဉ်လက်သုံးစကားအဖြစ် တွင်ကျယ်လာခဲ့ပါပြီ။ ဥပမာအားဖြင့် ၂၀၀၉ ခုနှစ် BRICS ထိပ်သီးအစည်းအဝေးတွင် ပိုမို ဒီမိုကရေစီကျပြီး တရားမျှတမှုရှိသော ဗဟုဝင်ရိုးကမ္ဘာ့အစီအစဉ်အား အားပေးထောက်ခံကြောင်း ထုတ်ဖော်ခဲ့ကြပါသည်။ ယနေ့ကမ္ဘာတွင် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံတည်းကသော်လည်းကောင်း၊ အုပ်စုတစ်စုတည်းကသော်လည်းကောင်း ကမ္ဘာ့စင်မြင့်ထက် လွှမ်းမိုးနေနိုင်ခြင်း မရှိတော့ဘဲ အရေးပါသော အင်အားကြီး

နိုင်ငံများနှင့် အုပ်စုများအကြား ဩဇာအာဏာအား ခွဲဝေယူထားကြသည်ကို တွေ့နိုင်ပါသည်။

မျက်မှောက်ခေတ်တွင် ကမ္ဘာ့ရေးရာအဖြာဖြာအား အင်အားကြီးနိုင်ငံများနှင့် အဖွဲ့အစည်းများက လွှမ်းမိုးချုပ်ကိုင် လုပ်ဆောင်နေကြသည်ဖြစ်ရာ ဗဟုကမ္ဘာတစ်ရပ်အသွင်ဖြင့် မြင်တွေ့ရမည် ဖြစ်ပါသည်။ တရုတ်၊ ရုရှား၊ အမေရိကန်နှင့် အီးယူတို့သည် စီးပွားရေး၊ စစ်ရေးနှင့် သံတမန်ရေးရာတို့တွင် ဩဇာတိက္ကမကြီးမားသော အင်အားကြီးနိုင်ငံနှင့် အဖွဲ့အစည်းများ ဖြစ်ကြသည်။ ဂျပန်၊ အိန္ဒိယ၊ ဘရာဇီးနှင့် တောင်အာဖရိက စသော နိုင်ငံများမှာ ဒေသတွင်း လွှမ်းမိုးနိုင်စွမ်းရှိသော ထွန်းသစ်စအင်အားကြီးနိုင်ငံများ ဖြစ်ပါသည်။

ဗဟုဝင်ရိုးကမ္ဘာ့အစီအစဉ်သစ်သည် နိုင်ငံတကာဆက်ဆံရေးနှင့် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ အုပ်ချုပ်ရေးအမူအကျင့်တို့အပေါ်တွင် သိသာထင်ရှားသော ရိုက်ခတ်မှုများ ရှိပါသည်။ အဓိပ္ပာယ်မှာ တိုင်းပြည်၊ နိုင်ငံတစ်ခုတည်းက နိုင်ငံတကာစနစ်၏ စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများအား ပြုပြင်နိုင်ခြင်းမရှိဘဲ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှု၊ အကြမ်းဖက်ဝါဒနှင့် ကပ်ရောဂါတို့ကဲ့သို့သော ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ စိန်ခေါ်မှုများအား ရင်ဆိုင်ဖြေရှင်းရာတွင် နိုင်ငံအများကြား ပူးပေါင်းမှုနှင့် ပူးတွဲလုပ်ဆောင်ရန် လိုအပ်ကြောင်း တွေ့မြင်နိုင်ပါသည်။

ဗဟုဝင်ရိုးကမ္ဘာ၏ အခွင့်အလမ်းနှင့် စိန်ခေါ်မှုများ

မျက်မှောက်ခေတ် ဗဟုဝင်ရိုးကမ္ဘာတွင် နိုင်ငံများနှင့် နိုင်ငံတကာအသိုက်အဝန်းအတွက် အခွင့်အလမ်းများနှင့် စိန်ခေါ်မှုများ ရှိနေပါသည်။ ဤဖြစ်ပေါ်ပြောင်းလဲမှုအတွက် ပါဝင်ပတ်သက်သူများအကြား သံခင်းတမန်ခင်းရေးရာ၊ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုရေးရာနှင့် တွေ့ဆုံဆွေးနွေးမှုရေးရာ ကိစ္စရပ်များအား အလေးဂရုပြုလုပ်ဆောင်သွားရန် လိုအပ်ပါသည်။ ဗဟုဝင်ရိုးကမ္ဘာပေါ်ထွန်းလာခြင်းအတွက် ဖြစ်ပေါ်လာသော အခွင့်အလမ်းများစွာအနက်မှ အချို့မှာ –

(က) လွန်စွာကွဲပြားခြားနားသောရှုထောင့်နှင့် အတွေးအမြင်များ ပေါ်ထွက်လာခြင်း၊

(ခ) ပူးပေါင်းလုပ်ဆောင်ခြင်းနှင့် ပူးတွဲဆောင်ရွက်ခြင်းများ တိုးမြှင့်လုပ်ဆောင်လာနိုင်ခြင်း၊

(ဂ) ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ အုပ်ချုပ်ရေးအမူအကျင့်အပေါ် တာဝန်ခံမှုအား ခွဲဝေယူလာနိုင်ခြင်း၊

(ဃ) စီးပွားရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အလမ်းများပေါ်ထွက်လာခြင်းနှင့်

(င) ကွဲပြားခြားနားမှုနှင့် မတူညီသော လူ့ယဉ်ကျေးမှုအသိုက်အဝန်းအား ပိုမိုလေးစားတန်ဖိုးထားလာခြင်းတို့ ဖြစ်ပါသည်။

ခြုံငုံကြည့်မည်ဆိုပါက ဗဟုဝင်ရိုးကမ္ဘာသည် ကမ္ဘာ့ရေးရာများတွင် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု တိုးတက်စေရန်၊ မတူကွဲပြားမှုများအား အသိအမှတ်ပြုခြင်းနှင့် အတူတကွ ပါဝင်ဆောင်ရွက်ရေးဆိုင်ရာကိစ္စများတွင် အခွင့်အလမ်းများ ဖြစ်ပေါ်လာစေပါသည်။ မည်သို့ပင်ဆိုစေ ထိုအခွင့်အလမ်းများအတွက် ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းမှုများ၊ ကတိကဝတ်များ၊ ပူးတွဲလုပ်ဆောင်မှုများနှင့် ပါဝင်သူများအကြား မတူညီမှုများအား အသိအမှတ်ပြုခြင်းစသည်တို့ လိုအပ်ပါသည်။

တောင်ကမ္ဘာခြမ်း

တောင်ကမ္ဘာခြမ်းနှင့် မြောက်ကမ္ဘာခြမ်းဟူသော အယူအဆမှာ လူမှုစီးပွားရေးနှင့် နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ ဝိသေသလက္ခဏာများပေါ်မူတည်၍ နိုင်ငံများအား အုပ်စုခွဲခြားထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ တောင်ကမ္ဘာခြမ်းတွင် သာမန်အားဖြင့် လက်တင်အမေရိက၊ အာဖရိက၊ အာရှ နှင့် သမုဒ္ဒရာရပ်ဝန်းမှ နိုင်ငံများ ပါဝင်ကြသည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည်လည်း တောင်ကမ္ဘာခြမ်းတွင် ပါဝင်နေကြောင်း တွေ့ရှိနိုင်သည်။ လူသားမျိုးနွယ်စုအများစုမှာလည်း ထိုတောင်ကမ္ဘာခြမ်း တွင် နေထိုင်ကြပါသည်။ တောင်ကမ္ဘာခြမ်းရှိ နိုင်ငံအများအပြားမှာ ဝင်ငွေနည်းခြင်း၊ လူဦးရေ ထူထပ်ခြင်း၊ အခြေခံအဆောက်အအုံ ချို့တဲ့ခြင်းနှင့် ရံဖန်ရံခါဆိုသလို နိုင်ငံရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှု နယ်ပယ်များမှ ပထုတ်ခြင်းခံရသည့် နိုင်ငံများ ဖြစ်သည်။ စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးမှု အားနည်းသော နိုင်ငံများဟု ယေဘုယျ မှတ်ယူနိုင်ပါသည်။ မြောက်ကမ္ဘာခြမ်းတွင်တော့ အမေရိကန်၊ ယူကေ၊ ကနေဒါ၊ ဥရောပတိုက်၊ ရုရှား၊ တူကီယဲ၊ အစ္စရေး၊ စင်ကာပူ၊ တောင်ကိုရီးယား၊ ဩစတြေးလျနှင့် နယူးဇီလန် စသည့် နိုင်ငံများပါဝင်သည်။ ထိုသို့ တောင်–မြောက် အုပ်စုခွဲခြားခြင်းသည် တည်နေရာအရပ်မျက်နှာအရ ခွဲခြားထားခြင်း မဟုတ်ကြောင်း တွေ့နိုင်သည်။ တောင်ကမ္ဘာ ခြမ်း အုပ်စုဝင်နိုင်ငံအများအပြားမှာ ပထဝီအရ ကမ္ဘာ့မြောက်ဘက်ခြမ်းတွင် တည်ရှိနေ ကြောင်းလည်း တွေ့ရှိနိုင်ပါသည်။

ဗဟုဝင်ရိုးကမ္ဘာနှင့် တောင်ကမ္ဘာခြမ်း

ဗဟုဝင်ရိုးကမ္ဘာတွင် အမေရိကန်နှင့် တရုတ်တို့ပြီးနောက် တတိယဝင်ရိုးမှာ ဥရောပ တိုက်မဟုတ်ဘဲ တောင်ကမ္ဘာခြမ်းသာလျှင် ဖြစ်ကြောင်း ပညာရှင်တို့က ဆိုပါသည်။ ဗဟုဝင်ရိုး ကမ္ဘာပေါ်ပေါက်လာခြင်းသည် မြန်မာအပါအဝင် တောင်ကမ္ဘာခြမ်းအုပ်စု နိုင်ငံများအတွက် ဂယက်ရိုက်ခတ်မှုများစွာ ဖြစ်ပေါ်လာစေသည်။ ဗဟုဝင်ရိုးကမ္ဘာတွင် တောင်ကမ္ဘာခြမ်းမှ နိုင်ငံများအနေဖြင့် မဟာအင်အားကြီးနိုင်ငံတစ်ခုခုနှင့်ဖြစ်စေ၊ တစ်နိုင်ငံထက် ပိုမိုသော အင် အားကြီးနိုင်ငံများနှင့်ဖြစ်စေ သို့မဟုတ် ၎င်းတို့ တောင်ကမ္ဘာခြမ်းအုပ်စု နိုင်ငံအချင်းချင်း ဖြစ်စေ ပူးပေါင်းကာ မဟာမိတ်ဖွဲ့ခြင်းအားဖြင့် ကမ္ဘာ့ရေးရာအဖြာဖြာတွင် ပိုမိုဩဇာ သက် ရောက်မှု ရှိလာနိုင်သည့်အလားအလာ ရှိပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံအနေဖြင့်လည်း ရုရှားနှင့် တရုတ်တို့ကဲ့သို့ အင်အားကြီးနိုင်ငံများနှင့် မဟာဗျူဟာမိတ်ဖက်ဖြစ်သကဲ့သို့ အိန္ဒိယတို့ ကဲ့သို့ အင်အားကြီးနိုင်ငံနှင့် ရင်းနှီးချစ်ကြည်သော ဆက်ဆံရေးရှိနေပါသည်။ ထို့အပြင် အာဆီယံနှင့် ဘင်းမ်စတက်တို့ကဲ့သို့ ဒေသတွင်းအဖွဲ့အစည်းများတွင် ပါဝင်နေပါသည်။ လန်ချန်း – မဲခေါင် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များတွင်လည်း ထဲထဲဝင်ဝင် ပါဝင် လျက် ရှိပါသည်။ ယနေ့ခေတ်တွင် တောင်ကမ္ဘာခြမ်းသည် အတက်ဘက်သို့ ရောက်ရှိလာနေ ပါသည်။ တောင်ကမ္ဘာခြမ်း၏ တိုးတက်မှုသည် မြင်သာထင်သာ ရှိလာသကဲ့သို့ ကဏ္ဍစုံ တွင် ဩဇာလွှမ်းမိုးနိုင်မှုများလည်း ရှိလာပါသည်။ အနောက်တိုင်းမဟုတ်သော ကာလရှည်ကြာ စွာ ပစ်ပယ်ခြင်းခံထားရသည့် တောင်ကမ္ဘာခြမ်းသည် ယခုအခါ ကမ္ဘာရေးရာများတွင် ခပ်မာမာ တုံ့ပြန်လုပ်ဆောင်လာနိုင်ပြီ ဖြစ်ပါသည်။

အနောက်တိုင်းနိုင်ငံများထက် ပိုမိုနုနယ်ကာ လျင်မြန်စွာတိုးတက်နေသော တောင်

ကမ္ဘာခြမ်းသည် တဖြည်းဖြည်းအင်အားကြီးထွားလာကာ ကမ္ဘာ့နိုင်ငံရေးတွင် ပိုမိုနေရာယူလာကြောင်းလေ့လာတွေ့ရှိသည်။သို့သော်တောင်ကမ္ဘာခြမ်းအနေဖြင့်ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုနှင့်ပတ်သက်ပြီး ထိလွယ်ရှလွယ် အခြေအနေတွင် ရှိနေကြောင်း တွေ့ရှိနိုင်သည်။ ၂၀၂၃ ခုနှစ် မေလအတွင်း မြန်မာနိုင်ငံ ရခိုင်ပြည်နယ်အတွင်း တိုက်ခတ်သွားသော မိုခါမုန်တိုင်းမှာ ထင်ရှားသော သာဓကတစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ တောင်ကမ္ဘာခြမ်း ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာခြင်း (The Rise of South) သို့မဟုတ် ထွန်းသစ်စစီးပွားရေး နိုင်ငံများဖြစ်သည့် တရုတ်၊ အိန္ဒိယ၊ ဘရာဇီး၊ ရုရှားနှင့် တောင်အာဖရိကတို့ပါဝင်သည့် BRICS အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ ပိုမိုအင်အားကြီးထွားလာခြင်း၊ ဆက်ဆံမှုတိုးတက်ခိုင်မာလာခြင်းတို့နှင့်အတူ ကမ္ဘာကြီးသည် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ အုပ်ချုပ်မှုဓလေ့ အမှုအကျင့်၌ ဝင်ရိုးစုံအဆင့်သို့ ဝင်ရောက်လာနေပြီဖြစ်ကြောင်း ပညာရှင်များ၏ သုံးသပ်မှုများအား တွေ့ရှိနိုင်ပါသည်။

ဗဟုဝင်ရိုးကမ္ဘာသည် တောင်ကမ္ဘာခြမ်းအတွက် စိန်ခေါ်မှုများလည်း ပေါ်ပေါက်စေပါသည်။ တောင်ကမ္ဘာခြမ်းရှိ ထွန်းသစ်စ အင်အားကြီးနိုင်ငံများအကြား ရင်းမြစ်၊ ဈေးကွက်နှင့် ဒေသတွင်းလွှမ်းမိုးနိုင်ရန် ပြင်းထန်သောပြိုင်ဆိုင်မှုများ ဖြစ်ပေါ်လာစေပါသည်။ ဤအခြင်းအရာများသည် ရှိပြီးဖြစ်သော ပဋိပက္ခနှင့် အင်အားပြိုင်ဆိုင်မှုများအား ပိုမိုဆိုးရွားလာစေနိုင်ပြီး တောင်ကမ္ဘာခြမ်းအား အမြတ်ထုတ်အသုံးချမှုသို့ ဦးတည်ရောက်ရှိသွားစေနိုင်ပါသည်။ ဗဟုဝင်ရိုးကမ္ဘာ၏ ရှုပ်ထွေးခက်ခဲ နက်နဲမှုများအား ကျော်လွှားနိုင်ရန်အတွက် တောင်ကမ္ဘာခြမ်းမှနိုင်ငံများသည် မဟာဗျူဟာမြောက် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများနှင့် မဟာမိတ်ဖွဲ့မှုများအား လုပ်ဆောင်သွားရန် လိုအပ်ပါသည်။ ထိုမှသာလျှင် အင်အားကြီးနိုင်ငံများ၏ အကျိုးစီးပွားအား မိမိတို့အကျိုးစီးပွားနှင့် ဟန်ချက်ညီ ထိန်းညှိပေးနိုင်မည်ဖြစ်သည်။ ထိုသို့လုပ်ဆောင်ရာတွင် အင်အားကြီးနိုင်ငံအသီးသီးနှင့် ဆက်ဆံရာ၌ ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သော အကျိုးနှင့် စွန့်စားလုပ်ဆောင်နိုင်ခြေရှိသည်များကိုလည်း သေချာစွာ လေ့လာစေ့ငုသွားရန် လိုအပ်ပါသည်။ ထို့အပြင် နိုင်ငံတကာစနစ်အတွင်း ပါဝင်နေကြသူများအကြား ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေး မြှင့်တင်ရန် ကတိကဝတ်များလည်း လိုအပ်ပါသည်။

တောင်ကမ္ဘာခြမ်းအနေဖြင့် ဗဟုဝင်ရိုးကမ္ဘာကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော အခွင့်အလမ်းများ ရှိနေသော်လည်း ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုများအား နှောင့်နှေးစေသော စိန်ခေါ်မှုများနှင့်လည်း ရင်ဆိုင်နေရဆဲ ဖြစ်ပါသည်။ ထိုအချက်များအနက်အချို့မှာ –

(က) ဆင်းရဲမွဲတေမှုနှင့် ဆင်းရဲ–ချမ်းသာကွာဟမှု၊

(ခ) နိုင်ငံရေးမတည်ငြိမ်မှုများနှင့် ပဋိပက္ခများ၊

(ဂ) အင်စတီကျူးရှင်းများနှင့် အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်အားနည်းမှု၊

(ဃ) ရာသီဥတုဖောက်ပြန်ပြောင်းလဲမှုနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ပျက်စီးမှုများ၊

(င) ပညာရေးနှင့်ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အလမ်းများ၊

(စ) ဒစ်ဂျစ်တယ်နည်းပညာကွာဟမှုနှင့်

(ဆ) ကြွေးမြီနှင့်ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ အားနည်းချို့ယွင်းချက်များ စသည်တို့ ဖြစ်ပါသည်။

ထိုစိန်ခေါ်မှုများအား ရင်ဆိုင်ဖြေရှင်းနိုင်ရန်အတွက် အစိုးရများ၊ နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများနှင့် အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများအနေဖြင့် စဉ်ဆက်မပြတ် ပူးပေါင်းကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ တောင်ကမ္ဘာခြမ်းနိုင်ငံများနှင့် လူ့အဖွဲ့အစည်းများအနေဖြင့် ကွဲပြားခြားနားသော လိုအပ်ချက်များနှင့် ဦးစားပေးအခြင်းအရာများအား နားလည်အသိအမှတ်ပြုရန်လည်း လိုအပ်ပါသည်။ အားလုံးပါဝင် လုပ်ဆောင်ရန်နှင့် စဉ်ဆက်မပြတ် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးတို့အား မြှင့်တင်ရန်လည်း လိုအပ်ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံအတွက် စိန်ခေါ်မှုများနှင့် အခွင့်အလမ်းများ

ယနေ့ကမ္ဘာကြီးသည် လျင်မြန်စွာဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုများ၊ သိသာထင်ရှားသော ပြောင်းလဲမှုများနှင့်အတူ လူသားမျိုးနွယ်စုအနေဖြင့် ခေတ်အရွေ့တစ်ခုဆီသို့ ဦးတည်လျက်ရှိရာ မြန်မာနိုင်ငံအနေဖြင့်လည်း ထိုအပြောင်းအလဲများနှင့်အတူ ပေါ်ထွက်လာသော အခွင့်အလမ်းများအား ရယူနိုင်ရန် လိုအပ်သကဲ့သို့ စိန်ခေါ်မှုများအားလည်း ရင်ဆိုင်ဖြေရှင်းနိုင်ရန်အတွက် ပြင်ဆင်မှုများ လိုအပ်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် စိန်ခေါ်မှုများကို ဖြတ်ကျော်ကာ အခွင့်အလမ်းများစွာကို ၂၁ ရာစုတွင် ဆုပ်ကိုင်ထားရန် အဆင်သင့်ရှိနေပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ကြွယ်ဝသော ယဉ်ကျေးမှုအမွေအနှစ်များ၊ ပေါများသော သဘာဝအရင်းအမြစ်များ၊ မဟာဗျူဟာမြောက် ပထဝီဝင်တည်နေရာနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအတွက် ငယ်ရွယ်ပြီး တက်ကြွသော လူဦးရေအနေအထားတို့သည် နိုင်ငံ့စွမ်းအားတိုးတက်ရေးအတွက် အခွင့်အလမ်းများဖြစ်သည်။ ယဉ်ကျေးမှုအမွေအနှစ်များနှင့် သဘာဝအရင်းအမြစ်များ ပေါကြွယ်ဝသော မြန်မာနိုင်ငံအနေဖြင့် တည်ငြိမ်အေးချမ်းရေး၊ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးနှင့် သာယာဝပြောရေးဆီသို့ ဦးတည်လျှောက်လှမ်းရာတွင် စိန်ခေါ်မှုများစွာကို ရင်ဆိုင်နေရဆဲ ဖြစ်ပါသည်။ အချို့သော စိန်ခေါ်မှုများနှင့် အခွင့်အလမ်းများမှာ မြန်မာကဲ့သို့ တောင်ကမ္ဘာခြမ်းနိုင်ငံများအတွက် ဒွန်တွဲဖြစ်ပေါ်လျက်ရှိပါသည်။ ၎င်းတို့အနက် ထင်ရှားသော အကြောင်းခြင်းရာအချို့မှာ –

(က) ဗဟုဝင်ရိုးကမ္ဘာ ပေါ်ထွက်လာခြင်း၊

(ခ) စီးပွားရေးကမ္ဘာပြုမှု ဖြစ်စဉ်၊

(ဂ) သတင်းအချက်အလက်အသိုက်အဝန်း ပေါ်ထွက်လာခြင်း၊

(ဃ) ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ အုပ်ချုပ်မှုပုံစံနှင့် ကမ္ဘာ့အစီအစဉ် ပြောင်းလဲလာခြင်း၊

(င) နိုင်ငံအများအချင်းချင်း အပြန်အလှန်ဆက်သွယ်မှုနှင့် အပြန်အလှန် မှီခိုမှုများကြီးမားလာခြင်း၊

(စ) ကမ္ဘာ့နိုင်ငံများအကြား အင်အားခွဲဝေအသုံးပြုမှုလမ်းကြောင်းသို့ ဦးတည်လာခြင်းနှင့်

(ဆ) နိုင်ငံတကာအသိုက်အဝန်းအနေဖြင့် ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် ပုံမှန်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် ဦးဆောင်မှုအခန်းကဏ္ဍက ပိုမိုပါဝင်နိုင်ရန် ကြိုးပမ်းမှု ပိုမိုကြီးထွားလာခြင်းတို့ ဖြစ်သည်။

စိန်ခေါ်မှုများအနက် နိုင်ငံခြားရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများ (Foreign Direct Investment) ပိုမိုဝင်ရောက်ရေးသည် နိုင်ငံစီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရန်အတွက် အရေးပါသော အချက်ဖြစ်

ပါသည်။ ထိုသို့ FDI များ ဝင်ရောက်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုရှိရန်အတွက် အခြေခံအဆောက်အအုံများအား ဖြည့်ဆည်းပေးနိုင်ရန်လည်း လိုအပ်ပါသည်။ လက်ရှိကြုံတွေ့နေရသော ပဋိပက္ခများသည်လည်း စီးပွားရေးတိုးတက်ရေးအတွက် လုပ်ဆောင်ရာတွင် စိန်ခေါ်မှုဖြစ်နေပေသည်။ ထို့ကြောင့် စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးတို့သည် အပြန်အလှန် အမှီသဟဲပြုလျက်ရှိနေသည်ဟု ဆိုရပါမည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် စိုက်ပျိုးရေးနိုင်ငံဖြစ်သည့်အလျောက် ရာသီဥတုပြောင်းလဲခြင်း၊ ကမ္ဘာ့ဈေးကွက်အပြောင်းအလဲ၊ နယ်စပ်ကုန်သွယ်ရေးအပြောင်းအလဲများက စိန်ခေါ်မှုများ ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် နိုင်ငံခြားရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုအား အားပေးခြင်းနှင့် အခွင့်အလမ်းများ ဖော်ဆောင်ပေးခြင်း၊ မတူကွဲပြားသည့် စက်မှုလုပ်ငန်းများအား မြှင့်တင်ပေးခြင်းနှင့် အခြေခံအဆောက်အအုံများ မြှင့်တင်ပေးခြင်းတို့သည် ရေရှည်တည်တံ့သော စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအတွက် အရေးကြီးသောခြေလှမ်းများ ဖြစ်ပါသည်။

> **"မြန်မာနိုင်ငံသည် စိုက်ပျိုးရေးနိုင်ငံဖြစ်သည့်အလျောက် ရာသီဥတု ပြောင်းလဲခြင်း၊ ကမ္ဘာ့ဈေးကွက် အပြောင်းအလဲ၊ နယ်စပ် ကုန်သွယ်ရေး အပြောင်းအလဲ များက စိန်ခေါ်မှုများ ဖြစ်ပါသည်။"**

ဆင်းရဲမွဲတေမှုလျှော့ချခြင်းနှင့် ဝင်ငွေမညီမျှမှုတို့အား ဖြေရှင်းခြင်းသည်လည်း စိန်ခေါ်မှုများ ဖြစ်ပါသည်။ ပြည်သူတို့၏ အခြေခံလိုအပ်ချက်များ ဖြည့်ဆည်းပေးခြင်း၊ ပညာရေးအား လက်လှမ်းမီစေရန် လုပ်ဆောင်ပေးခြင်းနှင့် ကျွမ်းကျင်လုပ်သားများ မွေးထုတ်ပေးမှုမြှင့်တင်ပေးခြင်းတို့သည် ဆင်းရဲချမ်းသာကွာဟမှုကျဉ်းမြောင်းသွားစေရန် ပေါင်းကူးဆက်သွယ်ပေးထားပါသည်။ ပညာရေးနှင့် ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုအခြေခံအဆောက်အအုံများတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံခြင်းနှင့် ထိုသို့ရင်းနှီးမြှုပ်နှံခြင်းများအား အားပေးခြင်း၊ အရည်အသွေးပြည့်မီသော ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုများ တိုးတက်လာစေရန် လုပ်ဆောင်ခြင်းနှင့် ဒေသခံ ပြည်သူလူထုအား စွမ်းဆောင်ရည်မြှင့်တင်ပေးခြင်းတို့သည် ပိုမိုကျန်းမာပြီး ပညာတတ်လူ့အဖွဲ့အစည်းအား တည်ဆောက်ရာတွင် အထောက်အကူ ဖြစ်စေပါသည်။

အခြားစိန်ခေါ်မှုမှာ မြန်မာ့သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်သည် သစ်တောပြုန်းတီးမှု၊ အဖိုးတန်ကျွန်းသစ်နှင့် သစ်မာများအား တရားမဝင် ခုတ်ယူမှု၊ တွင်းထွက်

ကျောက်မျက်ရတနာများနှင့် မြေရှားသတ္တုအပါအဝင် သဘာဝသယံဇာတများ တရားမဝင် ခိုးယူတူးဖော်မှု၊ စိုက်ပျိုး မြေယာများ ပျက်စီးမှုနှင့် လေထုညစ်ညမ်းမှုစသည့် အရေးပါသော စိန်ခေါ်မှုများနှင့် ရင်ဆိုင်နေရပါသည်။ နိုင်ငံ၏ ကြွယ်ဝလှသော ဇီဝမျိုးကွဲမျိုးစုံနှင့် ဂေဟစနစ်များသည် ခြိမ်းခြောက်ခံနေရသည့် အခြေအနေဖြစ်ပါသည်။ ရေရှည်တည်တံ့ခိုင်မြဲသော ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအလေ့အထကောင်းများကို လက်ခံကျင့်သုံးခြင်း၊ သဘာဝအရင်းအမြစ်များကို ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ခြင်းနှင့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှု၏ အကျိုးသက်ရောက်မှုများ လျော့ပါးသက်သာစေရေးသည် စဉ်ဆက်မပြတ် လုပ်ဆောင်သွားသင့်သည့်အရာများ ဖြစ်ပါသည်။

ကမ္ဘာ့အစီအစဉ်သစ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံအတွက် အခွင့်အလမ်းများအား လေ့လာကြည့်ရာ အောက်ပါအတိုင်း တွေ့ရှိရပါသည် –

ပထမအခွင့်အလမ်းမှာ မဟာဗျူဟာမြောက် တည်နေရာတွင် တည်ရှိနေခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ တောင်အာရှနှင့် အရှေ့တောင်အာရှဒေသများ၏ ဆုံချက်တွင် တည်ရှိနေသော မြန်မာနိုင်ငံ၏ မဟာဗျူဟာမြောက်တည်နေရာသည် ဒေသတွင်း ကုန်သွယ်မှုနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု ဗဟိုချက်အဖြစ် ကြီးမားသောအလားအလာများကို ပေးဆောင်လျက်ရှိသည်။ တရုတ်၊ အိန္ဒိယနှင့် အာဆီယံအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများကဲ့သို့ လျင်မြန်စွာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်နေသော နိုင်ငံများနှင့် နီးကပ်စွာရှိနေခြင်းသည် ကုန်သွယ်မှု၊ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုနှင့် စီးပွားရေးပေါင်းစည်းမှု တိုးမြင့်လာစေရန် အခွင့်အလမ်းများကို ပေးဆောင်သည်။ ပထဝီဝင် မဟာဗျူဟာ အားသာချက်အား အရင်းပြု၍ မြန်မာနိုင်ငံသည် ပိုမိုကောင်းမွန်သော အခြေခံအဆောက်အအုံများ၊ ကုန်သွယ်မှု သဘောတူညီချက်များနှင့် နယ်စပ်ဖြတ်ကျော် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများမှတစ်ဆင့် ချိတ်ဆက်မှုကို တိုးမြှင့်နိုင်ပါသည်။

ဒုတိယအခွင့်အလမ်းမှာ သဘာဝအရင်းအမြစ်များ ဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် တွင်းထွက်၊ ကျောက်မျက်၊ သစ်နှင့် စိုက်ပျိုးမြေများအပါအဝင် သဘာဝသယံဇာတ ပေါကြွယ်ဝသော နိုင်ငံဖြစ်သည်။ တာဝန်သိပြီး ရေရှည်တည်တံ့သော အရင်းအမြစ်စီမံခန့်ခွဲမှုဖြင့် နိုင်ငံသည် အဆိုပါအရင်းအမြစ်များကို အသုံးချ၍ စီးပွားရေးတိုးတက်မှုနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကို တွန်းအားပေးနိုင်သည်။ တန်ဖိုးမြှင့်စက်မှုလုပ်ငန်းများတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုကို အားပေးခြင်း၊ ရေရှည်တည်တံ့သော စိုက်ပျိုးရေးအလေ့အကျင့်များကို မြှင့်တင်ခြင်းနှင့် ပြန်လည်ပြည့်ဖြိုးမြဲ စွမ်းအင်ထုတ်လုပ်ခြင်းအတွက် ၎င်း၏အရင်းအမြစ်များကို အသုံးချခြင်းသည် အလုပ်အကိုင်အခွင့်အလမ်းများ ဖန်တီးပေးပြီး ပို့ကုန်အလားအလာကို မြှင့်တင်ပေးနိုင်ပါသည်။

တတိယအခွင့်အလမ်းမှာ ခရီးသွားလုပ်ငန်းနှင့် ယဉ်ကျေးမှုအမွေအနှစ်များ ဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ကြွယ်ဝသော ယဉ်ကျေးမှုအမွေအနှစ်များ၊ သမိုင်းဝင်နေရာများနှင့် သဘာဝရှုခင်းများသည် ကမ္ဘာလှည့်ခရီးသွားများအတွက် ဆွဲဆောင်မှုရှိသော နေရာတစ်ခု ဖြစ်စေသည်။ နိုင်ငံ၏ထူးခြားသော ဓလေ့ထုံးတမ်းများ၊ မတူကွဲပြားသော တိုင်းရင်းသား လူမျိုးစုများနှင့် ပုဂံမြို့ရှိ ရှေးဟောင်းဘုရား၊ စေတီ၊ ပုထိုးများသည် ခရီးသွားများအား ဆွဲဆောင်မှုရှိပါသည်။ ခရီးသွားလုပ်ငန်း အခြေခံအဆောက်အအုံများ ဖော်ဆောင်ခြင်း၊

စစ်မှန်သောယဉ်ကျေးမှုကို ထိန်းသိမ်းခြင်းနှင့် ရေရှည်တည်တံ့သော ခရီးသွား လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို မြှင့်တင်ခြင်းသည် စီးပွားရေးတိုးတက်မှု၊ အလုပ်အကိုင်ဖန်တီးရေးနှင့် ရပ်ရွာဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးကို အထောက်အကူပြုနိုင်ပါသည်။

စတုတ္ထအခွင့်အလမ်းမှာ စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်း ဖြစ်ပါသည်။ စိုက်ပျိုးရေးသည် မြန်မာနိုင်ငံတွင် အရေးပါသောကဏ္ဍတစ်ခုဖြစ်ပြီး လူဦးရေ၏ အရေးပါသော အစိတ်အပိုင်းကို အလုပ်အကိုင် ပေးထားသည်။ မြေသြဇာကောင်းသော မြေယာနှင့် သာယာသော ရာသီဥတု အခြေအနေများကြောင့် နိုင်ငံသည် အဓိကစိုက်ပျိုးရေး တင်ပို့သူ ဖြစ်လာရန် အလားအလာများ ရှိပါသည်။ ခေတ်မီစိုက်ပျိုးရေးနည်းပညာများကို လက်ကိုင်ပြုခြင်း၊ သုတေသနနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုနှင့် တန်ဖိုးကွင်းဆက်များ မြှင့်တင်ခြင်းသည် မြန်မာနိုင်ငံအား ကမ္ဘာ့လယ်ယာဈေးကွက်သို့ အရောက်လှမ်းနိုင်စေပြီး ကျေးလက်အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းလုပ်ငန်းများ အားကောင်းလာစေမည် ဖြစ်သည်။

ပဉ္စမအချက်မှာ ဒစ်ဂျစ်တယ်အသွင်ပြောင်းခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ နည်းပညာနှင့် ဒစ်ဂျစ်တယ်ချိတ်ဆက်မှု အရှိန်အဟုန်ဖြင့် တိုးတက်လာခြင်းသည် မြန်မာနိုင်ငံအတွက် အခွင့်အလမ်းများစွာကို ပေးစွမ်းပါသည်။ အင်တာနက်ထိုးဖောက်ဝင်ရောက်မှု တိုးတက်လာခြင်း၊ မိုဘိုင်းဖုန်း ကွန်ရက်များ အသုံးပြုမှုချဲ့ထွင်ခြင်းနှင့် ဒစ်ဂျစ်တယ်အခြေခံ အဆောက်အအုံများ ပိုမိုကောင်းမွန်လာခြင်းသည် နိုင်ငံအားဒစ်ဂျစ်တယ်စီးပွားရေးသို့ ခုန်ကျော်ဝင်ရောက်နိုင်စေမည် ဖြစ်သည်။ ဒစ်ဂျစ်တယ်စွန့်ဦးတီထွင်မှုကို အားပေးခြင်း၊ e-commerce မြှင့်တင်ခြင်းနှင့် ဒစ်ဂျစ်တယ်ကျွမ်းကျင်မှု ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများသည် ဆန်းသစ်တီထွင်မှုနှင့် အလုပ်အကိုင်အခွင့်အလမ်းများ ဖန်တီးပေးပြီး ပါဝင်သော စီးပွားရေးတိုးတက်မှုကို တွန်းအားပေးနိုင်ပါသည်။

ဆဋ္ဌမအခွင့်အလမ်းမှာ ပြန်လည်ပြည့်ဖြိုးမြဲစွမ်းအင်ဆိုင်ရာ အခန်းကဏ္ဍဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် နေရောင်ခြည်၊ လေ၊ ရေအားလျှပ်စစ်နှင့် ဇီဝလောင်စာများ အပါအဝင် ပြန်လည်ပြည့်ဖြိုးမြဲ စွမ်းအင်အတွက် ကြီးမားသော အလားအလာများ ရှိသည်။ သန့်ရှင်းသော စွမ်းအင်အခြေခံအဆောက်အအုံများတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံခြင်းသည် ရုပ်ကြွင်းလောင်စာများ အပေါ် မှီခိုအားထားမှုကို လျှော့ချနိုင်ပြီး သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ပျက်စီးယိုယွင်းမှုကို လျော့ပါးစေကာ စွမ်းအင်လုံခြုံရေးကို မြှင့်တင်ပေးနိုင်သည်။ ပြည်တွင်းနှင့် နိုင်ငံတကာ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများကို ဆွဲဆောင်ခြင်း၊ ပြန်လည်ပြည့်ဖြိုးမြဲစွမ်းအင်စီမံကိန်းများ ဖော်ဆောင်ခြင်းနှင့် စွမ်းအင်ထိရောက်မှု မြှင့်တင်ခြင်းတို့ကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံသည် ရေရှည်တည်တံ့သော စွမ်းအင်ထုတ်လုပ်မှုတွင် ဦးဆောင်သူအဖြစ် ရပ်တည်နိုင်ရန် ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်သွားသင့်ပါသည်။

သတ္တမမြောက် အခွင့်အလမ်းမှာ လူသားအရင်းအမြစ် ဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ လူငယ်လူရွယ်ဦးရေသည် စီးပွားရေးတိုးတက်မှုကို တွန်းအားပေး အသုံးချနိုင်သည့် လူဦးရေအချိုးအစားဖြစ်သည်ဟု ရှုမြင်နိုင်သည်။ အထူးသဖြင့် သိပ္ပံ၊ နည်းပညာ၊ အင်ဂျင်နီယာနှင့် သင်္ချာ (STEM) နယ်ပယ်များတွင် ပညာရေးနှင့် ကျွမ်းကျင်မှု ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံခြင်းသည် လုပ်သားအင်အားကို အားကောင်းစေပြီး ဆန်းသစ်တီထွင်မှုကို မြှင့်တင်ပေးနိုင်သည်။ နိုင်ငံ၏ လူသားအရင်းအမြစ်အား အဆင့်မြင့်နည်းပညာကဏ္ဍတွင်

ရင်ပေါင်တန်းလုပ်ဆောင်နိုင်ရန် ပြုစုပျိုးထောင်ရမည် ဖြစ်သည်။ လူသားအရင်းအမြစ်ကို ပြုစုပျိုးထောင်ခြင်းဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံသည် ပိုမိုတန်ဖိုးမြင့်သော ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများကို ဆွဲဆောင်နိုင်ပြီး အသိပညာအခြေခံစီးပွားရေးကို ဖန်တီးနိုင်မည်ဖြစ်သည်။

နိဂုံး

ဗဟုဝင်ရိုးဖြစ်လာနေသောကမ္ဘာကြီးတွင် တောင်ကမ္ဘာခြမ်း၏ အနာဂတ်သည် ကျယ်ပြန့်ရှုပ်ထွေးသော နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေးနှင့်လူမှုရေး စသော အချက်များဖြင့် မသေချာ မရေရာသော အခြေအနေတွင် ရှိနေပါသေးသည်။ တောင်ကမ္ဘာခြမ်းအတွက် သက်ရောက်မှုရှိသော အလားအလာအချို့မှာ စီးပွားရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အလမ်းများ၊ နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ မဟာမိတ်များ၊ အပြန်အလှန် အပေးအယူ ညှိနှိုင်းမှုများ ပိုမိုကြီးမားလာခြင်း၊ နည်းပညာဆိုင်ရာ ဆန်းသစ်တီထွင်မှုများနှင့် ကမ္ဘာ့ပြုမှုဖြစ်စဉ်၏ စိန်ခေါ်မှုများ စသည်တို့ ဖြစ်ပါသည်။ ကမ္ဘာ့ အစီအစဉ်သစ်အတွင်း ရှင်သန်ရပ်တည်နိုင်ရန်အတွက် မြန်မာနိုင်ငံအပါအဝင် တောင်ကမ္ဘာခြမ်းနိုင်ငံများအနေဖြင့် အခြေအနေ၊ အချိန်အခါတို့နှင့် လိုက်လျောညီထွေမှုရှိသော နည်းဗျူဟာနှင့် မဟာဗျူဟာများအား စနစ်တကျ ရေးဆွဲချမှတ် ကျင့်သုံးသွားရန် အရေးတကြီး လိုအပ်နေပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် သမိုင်းတွင် အရေးပါသော အပြောင်းအလဲသို့ ဦးတည်လျက်ရှိရာ အားလုံး၏ စုပေါင်းကြိုးပမ်းလုပ်ဆောင်မှုများနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများ လိုအပ်နေပါသည်။ စိန်ခေါ်မှုများအား အခွင့်အလမ်းများအဖြစ်ပြောင်းလဲကာ အနာဂတ်မျိုးဆက်သစ်များအတွက် ပိုမိုခေတ်မီဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ကာ သာယာဝပြောသော နိုင်ငံတော်အား တည်ဆောက်သွားကြရန်လိုအပ်ကြောင်း ရေးသားဖော်ပြအပ်ပါသည်။

ဒေါက်တာနိုင်ဆွေဦး
(သေနင်္ဂမဟာဗျူဟာလေ့လာရေးအဖွဲ့)

Ref:

- Multipolarity in the 21st Century A New World Order, 1st Edition, Donette Murray, David Brown, 2012.
- Multipolar World Order: Old Myths and New Realities, D.A. Degterev, RUDN University, Moscow, Russian Federation, 2019.
- Global and Globalizing Cities from the Global South: Multiple Realities and Pathways to Form a New Order, Arbab, Parsa , 7 May 2019.
- Decentering International Relations, Selbin Eric, Bloomsbury Publishing, 2010.

မစ္စတာချင်ကန်း၏ မြန်မာနိုင်ငံခရီးစဉ်နှင့် တရုတ်–မြန်မာဆက်ဆံရေး

ausmfEkdfwifh

“နိုင်ငံတကာဆက်ဆံရေးတွင် အမြဲတမ်းမိတ်ဆွေ၊
အမြဲတမ်းရန်သူဟူ၍ မရှိ၊
အမြဲတမ်းအကျိုးစီးပွားသာရှိသည်ဟု ပြောလေ့ရှိကြသည်။
တရုတ်–မြန်မာဆက်ဆံရေးကမူ
အဆိုပါ နိုင်ငံတကာဆက်ဆံရေးမူနှင့် ကွဲထွက်ကာ
အမြဲတမ်းမိတ်ဆွေ ဖြစ်သကဲ့သို့
အမြဲတမ်းအကျိုးစီးပွားလည်း ဖြစ်သည်။”

တရုတ်–မြန်မာဆက်ဆံရေး သမိုင်းအကြောင်း ပြောမည်ဆိုပါက ပျူခေတ် တရုတ်–မြန်မာဆက်ဆံရေး၊ အနော်ရထာလက်ထက် တရုတ်–မြန်မာဆက်ဆံရေး၊ နရသီဟပတေ့ဘုရင်လက်ထက် တရုတ်–မြန်မာ ဆက်ဆံရေး၊ ဘိုးတော်ဘုရားလက်ထက် တရုတ်–မြန်မာဆက်ဆံရေးနှင့် ခေတ်သစ် တရုတ်– မြန်မာဆက်ဆံရေးဟူ၍ ခွဲခြားဖော်ပြနိုင်သည်။ တရုတ်–မြန်မာဆက်ဆံရေးသည် ခေတ်အသီးသီးကို ဖြတ်သန်းခဲ့ကြပြီး ခေတ်အသီးသီး၏ စမ်းသပ်မှုများကိုလည်း ခံယူခဲ့ပြီး ဖြစ်သည်။

၂၀၂၁ ခုနှစ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံ၌ နိုင်ငံရေးအကျပ်အတည်းတစ်ရပ် ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည်။ နိုင်ငံရေး အကျပ်အတည်းနှင့်အတူ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီ ပေါ်ပေါက်လာခဲ့သည်။ နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီ (နစက)အစိုးရအပေါ် တရုတ်အစိုးရ၏ ရပ်တည်ချက် မည်သို့ရှိသနည်းဟု မေးခွန်းထုတ်သူတချို့ရှိသည်။ မေးခွန်းရှိလျှင် အဖြေလည်း ရှိနေမည်သာ ဖြစ်သည်။

တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံ နိုင်ငံတော်ကောင်စီဝင်လည်း ဖြစ်၊ နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးလည်းဖြစ်သူ မစ္စတာချင်ကန်းသည် ၂၀၂၃ ခုနှစ် မေလ ၂ ရက်နေ့က မြန်မာနိုင်ငံသို့ ဆိုက်ဆိုက်မြိုက်မြိုက် ရောက်လာခဲ့သည်။ မစ္စတာချင်ကန်း၏ မြန်မာနိုင်ငံခရီးစဉ်သည် အဆိုပါမေးခွန်းအတွက် အဖြေပေးသွားခဲ့ခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ အဖြေမှန်မသိလိုသူများနှင့် စောင့်ကြည့်နေသည်ဆိုသူများအတွက်တော့ ပြောစရာမရှိ။

နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ နိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးချုပ် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး မင်းအောင်လှိုင်သည် တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံ နိုင်ငံတော်ကောင်စီဝင်လည်းဖြစ်၊ နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးလည်းဖြစ်သူ မစ္စတာချင်ကန်းအား နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီဥက္ကဋ္ဌရုံး သံတမန်ဆောင် ဧည့်ခန်းမတွင် လက်ခံတွေ့ဆုံခဲ့သည်။ ထိုသို့တွေ့ဆုံစဉ် တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံ နိုင်ငံတော်ကောင်စီဝင်လည်းဖြစ်၊ နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးလည်းဖြစ်သူ မစ္စတာချင်ကန်းက နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးအဖြစ် တာဝန်ထမ်းဆောင်စဉ် ပထမဆုံး မြန်မာနိုင်ငံသို့ လာရောက်ခြင်း၊ ခရီးစဉ်လာရောက်မှုမှာ နှစ်နိုင်ငံချစ်ကြည်ရင်းနှီးမှုကို ဖော်ပြနေသည်သာမက တရုတ်နိုင်ငံအနေဖြင့် နိုင်ငံတကာမျက်နှာစာတွင် မြန်မာနိုင်ငံဘက်မှ ရပ်တည်နေမှုကို ပြသခြင်းပင်ဖြစ်သည်ဟု ပြောကြားသွားကြောင်း ၂၀၂၃ ခုနှစ် မေလ ၃ ရက်နေ့ထုတ် မြန်မာ့အလင်းသတင်းစာတွင် ဖော်ပြထားသည်။

နှစ်နိုင်ငံသံတမန်ဆက်ဆံမှုနှင့် ချစ်ကြည်ရင်းနှီးမှု၊ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများ ပိုမိုမြှင့်တင်ဆောင်ရွက်ရေး၊ မြန်မာနိုင်ငံ၏ နိုင်ငံရေးအခြေအနေများ၊ နိုင်ငံတည်ငြိမ်အေးချမ်းရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသည့် အခြေအနေများ၊ နယ်စပ်ဒေသတည်ငြိမ်အေးချမ်းရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး၊ နယ်စပ်ကုန်သွယ်မှုများမြှင့်တင်ရေးတို့အတွက် ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသည့် အခြေအနေများ၊ စွမ်းအင်နှင့် လျှပ်စစ်ကဏ္ဍ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်သွားမည့် အခြေအနေများ၊ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများ တိုးမြှင့်ဆောင်ရွက်နိုင်ရေး ဆက်လက်ဆောင်ရွက်သွားမည့် အခြေအနေများနှင့် နိုင်ငံရေးကဏ္ဍ၊ နိုင်ငံခြားရေးကဏ္ဍနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးကဏ္ဍများတွင် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်သွားမည့် အခြေအနေများကိုလည်း ရင်းနှီးပွင့်လင်းစွာ အမြင်ချင်းဖလှယ် ဆွေးနွေးခဲ့ကြကြောင်းလည်း

ဆက်လက်ဖော်ပြထားသည်။

မြန်မာနိုင်ငံအပါအဝင် ဒေသတွင်းနိုင်ငံများ၊ ကမ္ဘာ့နိုင်ငံများနှင့် ပတ်သက်၍ တရုတ်အစိုးရ၏ ရပ်တည်ချက်မှာ တည်ငြိမ်ရေးနှင့် အေးချမ်းရေး ဖြစ်သည်။ တည်ငြိမ်မှု၊ အေးချမ်းမှု မရှိပါက ဖွံ့ဖြိုးရေးဆောင်ရွက်နိုင်မည်မဟုတ်ဆိုသည်ကို တရုတ်အစိုးရက ကောင်းကောင်း နားလည်ထားသည်။ တရုတ်နိုင်ငံနှင့် မြန်မာနိုင်ငံတို့တွင် မျှဝေခံစားရမည့်အကျိုးစီးပွား များ၊ မျှဝေခံစားရမည့် အနာဂတ်များ ရှိနေသည်။ ယင်းအတွက် နယ်စပ်ဒေသတည်ငြိမ်အေးချမ်း ရေးအတွက် နှစ်နိုင်ငံပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရန် မဖြစ်မနေလိုအပ်သည်။ သို့မှသာ နယ်စပ် ဒေသများတွင် ဖြစ်ပွားလေ့ရှိသည့် ရာဇဝတ်မှု၊ မူးယစ်ဆေးဝါးရောင်းဝယ်မှု၊ လက်နက်မှောင်ခို ရောင်းဝယ်မှုတို့ကို ပူးပေါင်းတိုက်ဖျက်နိုင်မည် ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံခြားရေးမူဝါဒနှင့် ပတ်သက် လျှင်လည်း တစ်နိုင်ငံ၏ ပြည်တွင်းရေးကို တစ်နိုင်ငံက ဝင်ရောက်မစွက်ဖက်ရေးဆိုသည့်မူ ကို နှစ်နိုင်ငံလုံးက အပြောင်းအလဲမရှိ လက်ခံကျင့်သုံးနေကြသည်။ တစ်နိုင်ငံ၏ ရွေးချယ်မှုကို တစ်နိုင်ငံက လေးစားကြသည်။ မြန်မာအစိုးရအဆက်ဆက်ကလည်း တရုတ်တစ်နိုင်ငံတည်း မူဝါဒကို ခိုင်မြဲစွာ ကိုင်စွဲထားသည်။

တရုတ်အစိုးရ အဆင့်မြင့်ပုဂ္ဂိုလ်များ မြန်မာနိုင်ငံသို့ လာရောက်သကဲ့သို့ မြန်မာအစိုးရ အဆင့်မြင့် ပုဂ္ဂိုလ်များလည်း တရုတ်နိုင်ငံသို့ သွားရောက်ခဲ့ကြသည်ကို တွေ့ရသည်။ ကိုဗစ်-၁၉ ကပ်ရောဂါ ဖြစ်ပွားခဲ့မှုနှင့် မြန်မာနိုင်ငံတွင်ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည့် နိုင်ငံရေးအကျပ်အတည်း တချို့ကြောင့် နှစ်နိုင်ငံကုန်သွယ်ရေးအပေါ် များစွာ ထိခိုက်ခဲ့သည်။ ယခုအခါ တုံ့နှေးနေသည့် နှစ်နိုင်ငံကုန်သွယ်ရေး ပိုမိုသွက်လက်မြန်ဆန်လာစေရန် ကြိုးပမ်းမှုအဖြစ် နှစ်နိုင်ငံအစိုးရ အဆင့်မြင့်ပုဂ္ဂိုလ်များ အပြန်အလှန် သွားရောက်နေကြခြင်း ဖြစ်သည်။ ဆွေမျိုးပေါက်ဖော် ဆက်ဆံရေးကား ခိုင်မြဲခဲ့၊ ခိုင်မြဲဆဲ၊ ခိုင်မြဲနေဦးမည်သာ ဖြစ်သည်။

စီးပွားရေးနှင့် ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးဝန်ကြီးဌာန ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ဦးအောင်နိုင်ဦး ဦးဆောင်သော မြန်မာကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့သည် ၂၀၂၃ ခုနှစ် မေလက တရုတ်နိုင်ငံ ယူနန်ပြည်နယ်သို့ သွားရောက်ခဲ့သည်။ ထိုသို့ သွားရောက်စဉ်အတွင်း ယူနန် ပြည်နယ် ပါတီအတွင်းရေးမှူး Mr. Wang Ning နှင့် တွေ့ဆုံပြီး မြန်မာ့လယ်ယာထွက်ကုန် များ ပိုမိုတိုးမြှင့်ထုတ်လုပ်၍ တရုတ်နိုင်ငံဈေးကွက်သို့ ပိုမိုတင်ပို့နိုင်ရန် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက် ရေး၊ ဘိန်းအစားထိုးသီးနှံစိုက်ပျိုးရေးအပြင် တန်ဖိုးမြှင့်လယ်ယာစိုက်ပျိုးရေးထွက်ကုန်များ ထုတ်လုပ်နိုင်အောင် ဆောင်ရွက်ရေး၊ စိုက်ပျိုးရေးနည်းပညာမြှင့်တင်နိုင်ရန် ပူးပေါင်းဆောင် ရွက်ရေးနှင့် နှစ်နိုင်ငံကုန်သွယ်မှုတွင် လျင်မြန်ချောမွေ့စေရေးဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များကို ဆွေးနွေးသည်။ ထို့ပြင် ကူမင်းမြို့၌ တရုတ်နိုင်ငံ အကောက်ခွန်အထွေထွေ အုပ်ချုပ်မှု အာဏာပိုင်အဖွဲ့ (GACC)၏ အဖွဲ့ဝင် Mr. Zhao Zenglian နှင့်တာဝန်ရှိသူများအားတွေ့ဆုံ၍ မြန်မာနိုင်ငံမှထွက်ရှိသည့် ရေထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ၊ လယ်ယာထွက်ကုန်ပစ္စည်းများနှင့် မွေးမြူရေးထွက်ကုန်များ တရုတ်နိုင်ငံသို့ တင်ပို့နိုင်ရေးအတွက် GACC ၏ခွင့်ပြုချက်ရရှိရေး၊ လယ်ယာထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ ပိုမိုတင်ပို့ခြင်းဖြင့် ပို့ကုန်လုပ်ငန်းရှင်များသာမက စိုက်ပျိုး ထုတ်လုပ်သည့် တောင်သူလုပ်ငန်းရှင်များလည်း အကျိုးကျေးဇူးကို ခံစားရရှိနိုင်သည့်အတွက် ဆင်းရဲနွမ်းပါးမှုကို လျှော့ချရေးတွင် အထောက်အကူဖြစ်ရေး၊ နယ်စပ်ဂိတ်များကို နည်း

ပညာသုံး၍ လုပ်ငန်းများဆောင်ရွက်နိုင်ရေးနှင့် ပြတင်းတစ်ပေါက်စနစ် (Single Window) ထူထောင်ဆောင်ရွက်နိုင်ရေး၊ နယ်စပ်ကုန်သွယ်မှု အခြေခံအဆောက်အအုံများ အဆင့်မြှင့်တင်နိုင်ရေးတို့ကို ပိုမိုပူးပေါင်းဆောင်ရွက်သွားနိုင်ရေးတို့ကိုလည်း ဆွေးနွေးခဲ့သည်။ မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ တရုတ်ပြည်သူ့ သမ္မတနိုင်ငံ သံအမတ်ကြီးနှင့်အတူ တရုတ်–မြန်မာ နယ်စပ်ဂိတ်များကိုလည်း ကြည့်ရှုစစ်ဆေးခဲ့သည်ကို တွေ့ရသည်။ ကုန်သွယ်ရေးတိုးတက်လာမှသာ မြို့ပြ၊ ကျေးလက်ရှိ ပြည်သူများ၏ လူမှုစီးပွားဘဝ တိုးတက်လာမည် ဖြစ်သည်။

မြန်မာ(နေပြည်တော်)–တရုတ်(လင်ချန်း) စီးပွားရေးကုန်စည်ပြပွဲ (စတုတ္ထအကြိမ် မြန်မာ (လားရှိုး)–တရုတ်(လင်ချန်း) နယ်စပ်စီးပွားရေး ကုန်စည်ပြပွဲ)ကိုလည်း ၂၀၂၃ ခုနှစ် မေလ ၂၅ ရက်နေ့တွင် နေပြည်တော်ရှိ မြန်မာအပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကွန်ဗင်းရှင်းဗဟိုဌာန–၂ ၌ ကျင်းပခဲ့သည်။ တရုတ်နိုင်ငံသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ အဓိက ကုန်သွယ်ဖက်နိုင်ငံအဖြစ် နှစ်စဉ်ရပ်တည်နေဆဲ ဖြစ်သည်။ နယ်နိမိတ်ချင်း ထိစပ်နေသည့် နှစ်နိုင်ငံတို့ကြား ဆွေမျိုးပေါက်ဖော် ချစ်ကြည်ရေး ခိုင်မာအားကောင်းပြီး နှစ်နိုင်ငံ ကုန်သွယ်မှုနှင့် စီးပွားရေး ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုနှင့် ဒေသတွင်းပြည်သူများ၏ ကဏ္ဍစုံ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများကို ထင်ဟပ်ဖော်ပြနေခြင်း ဖြစ်သည်။

တရုတ်နိုင်ငံအနေဖြင့်လည်း မြန်မာနိုင်ငံ တည်ငြိမ်ရေးနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးကို လိုလားကြောင်း၊ ပံ့ပိုးကူညီရန်လည်း ဆန္ဒရှိကြောင်း အခါအခွင့်သင့်တိုင်း ထုတ်ဖော်ပြောဆိုလေ့ရှိသည်ကို တွေ့ရသည်။ ယင်းမှာ တရုတ်နိုင်ငံနှင့် တရုတ်ပြည်သူများ၏ အကျိုးစီးပွားအတွက်ဖြစ်သကဲ့သို့ မြန်မာနိုင်ငံနှင့် မြန်မာပြည်သူများ၏ အကျိုးစီးပွားအတွက်လည်း ဖြစ်သည်။ တရုတ်နိုင်ငံကြီး တည်တည်ငြိမ်ငြိမ်နှင့် ကြီးပွားတိုးတက်လာခြင်းသည် မြန်မာနိုင်ငံအတွက် အခွင့်အလမ်းတစ်ရပ် ဖြစ်သကဲ့သို့ မြန်မာနိုင်ငံ တည်ငြိမ်အေးချမ်း ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာခြင်းကလည်း တရုတ်နိုင်ငံအတွက် အခွင့်အလမ်းတစ်ရပ်ပင် ဖြစ်သည်။ နှစ်နိုင်ငံလုံးအတွက် Win Win Situation အခြေအနေကို ရွေးချယ်ကြရမည် ဖြစ်သည်။

“တရုတ်နိုင်ငံ အနေဖြင့်လည်း မြန်မာနိုင်ငံ တည်ငြိမ်ရေးနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးကို လိုလားကြောင်း၊ ပံ့ပိုးကူညီရန်လည်း ဆန္ဒရှိကြောင်း အခါအခွင့်သင့်တိုင်း ထုတ်ဖော်ပြောဆိုလေ့ ရှိသည်ကို တွေ့ရသည်။”

အနောက်မီဒီယာတချို့တွင် ဖော်ပြနေသကဲ့သို့ တရုတ်နိုင်ငံဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာမှုကို ခြိမ်းခြောက်မှုအဖြစ် ရှုမြင်ရန် မသင့်ပါ။ လိုလည်းမလိုအပ်ပါ။ တရုတ်တို့၏ လက်တွေ့ကျသော ဖွံ့ဖြိုးရေးအကူအညီများသည် မြန်မာအပါအဝင် ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံလေးများအတွက် များစွာ အထောက်အကူ ဖြစ်သည်။ တရုတ်တို့ကလည်း ဝင်ရိုးစုံကမ္ဘာ (Multipolar World) ကိုသာ လိုလားကြောင်း ထုတ်ဖော်ပြောဆိုထားပြီး ဖြစ်သည်။

နိုင်ငံတကာဆက်ဆံရေးတွင် အမြဲတမ်းမိတ်ဆွေ၊ အမြဲတမ်းရန်သူဟူ၍ မရှိ၊ အမြဲတမ်း အကျိုးစီးပွားသာရှိသည်ဟု ပြောလေ့ရှိကြသည်။ တရုတ်–မြန်မာဆက်ဆံရေးကမူ အဆိုပါ နိုင်ငံတကာဆက်ဆံရေးမူနှင့်ကွဲထွက်ကာ အမြဲတမ်းမိတ်ဆွေဖြစ်သကဲ့သို့ အမြဲတမ်း အကျိုးစီးပွားလည်း ဖြစ်သည်။ ဖြစ်အောင်လည်း နှစ်နိုင်ငံလုံးက ကြိုးပမ်းကြရမည် ဖြစ်သည်။ မစ္စတာချင်ကန်း၏ ခရီးစဉ်သည် တရုတ်–မြန်မာ ဆက်ဆံရေး ခိုင်မြဲမှုကို ဖော်ညွှန်းလိုက်ခြင်း ပင် ဖြစ်သည်။ လိုရင်းကို ချုပ်၍ပြောရပါမူ တရုတ်က နိုင်မြင်းကို ကောင်းကောင်းသိသည့် အတွက် လောင်းကြေးထပ်လိုက်ခြင်း ဖြစ်သည်။ တရုတ်– မြန်မာ ဆက်ဆံရေးကား Move forward ရှေ့သို့ ရှေ့သို့သာ တန်းတန်းမတ်မတ်သွားနေပြီး နောက်ဆုတ်ရန် အကြောင်းမရှိ သကဲ့သို့ နောက်ဆုတ်မည့် ဂီယာလည်းမပါကြောင်း တင်ပြလိုရင်း ဖြစ်သည်။

ကျော်နိုင်တင့်

Ref:

- မြန်မာ့အလင်းသတင်းစာ (၃–၅–၂၀၂၃)
- မြန်မာ့အလင်းသတင်းစာ (၂၆–၅–၂၀၂၃)
- https://www.globaltimes.cn/page/202305/1290080.shtml
- ခေတ်သစ် တရုတ်–မြန်မာဆက်ဆံရေး – (အေးမောင်ကျော်)

နိုင်ငံတည်ဆောက်ကွန်းများ (၁)
နိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံအခြေခံဥပဒေ (၁၉၄၇)

wuóbHjrwfbl

“ ၁၉၄၇ ခုနှစ် နိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံအခြေခံဥပဒေသည် ပါလီမန်ဒီမိုကရေစီကို အခြေခံပြီး ၁၉၇၄ ခုနှစ် အခြေခံဥပဒေက မြန်မာ့နည်းမြန်မာ့ဟန် ဆိုရှယ်လစ် ဒီမိုကရေစီကို အခြေခံကာ ၂၀၀၈ ခုနှစ် အခြေခံဥပဒေမှာကား ပါတီစုံဒီမိုကရေစီကို အခြေခံထားပေသည်။”

လူသားတိုင်းနှင့်လူသားများ ပေါက်ဖွားရှင်သန်နေထိုင်ကြသော နိုင်ငံမြေဟူသမျှသည် မူလသဘာဝအရ လွတ်လပ်သော လူသားများ၊ လွတ်လပ်သော လူမျိုးများ၊ လွတ်လပ်သော နိုင်ငံသားများ ဖြစ်ကြရပြီး ယင်းလူသား(နိုင်ငံသား) များ ပေါက်ဖွားရှင်သန်နေထိုင်ရာ နိုင်ငံမြေသည်လည်း အစဉ်ထာဝရ လွတ်လပ်နေရပေသည်။ ဤသည်ကို ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ အမှန်တရား (Universal Truth)၊ ကမ္ဘာ့သစ္စာအမှန်တရား ဖြစ်လေသည်။

သို့သော်လည်း ကမ္ဘာတွင် လောဘ၊ ဒေါသ၊ မောဟ၊ မာန အလွန်အကျွံထူပြောကြီးမား ပြီး ကိုယ်ကျိုးသက်သက်ကိုသာကြည့်တတ်သော နိုင်ငံများသည် သူတစ်ပါးနိုင်ငံကို လက်နက် စွမ်းပကား၊ လူအင်အား၊ ငွေအင်အားသုံးပြီး ကျူးကျော်တိုက်ခိုက် သိမ်းပိုက်စိုးမိုးကာ သိမ်းပိုက်ခံနိုင်ငံသားများကို ကျွန်ပြု ဖိနှိပ်၊ ညှဉ်းပန်း၊ ဒုက္ခမျိုးစုံပေးကာ ကျွန်ပြု (သိမ်းပိုက်) ခံနိုင်ငံမှ ရွှေငွေကျောက်သံပတ္တမြားများ၊ မြေသယံဇာတ၊ ရေသယံဇာတများ၊ စိုက်ပျိုးထွက်ကုန် များ၊ သစ်၊ ရေနံ၊ သဘာဝဓာတ်ငွေ့၊ ၎င်းတို့၏ စက်ရုံများအတွက် လိုအပ်သော စက်မှုကုန်ကြမ်း မျိုးစုံကို စိတ်ကြိုက်ထုတ်ယူကာ သူဌေးဖြစ်မြန်ရန် မတော်မတရားလုပ်ခဲ့ကြသည်။ ရေမြေ သဘာဝသယံဇာတ၊ ရွှေငွေကျောက်သံပတ္တမြား ပေါကြွယ်ဝလှသော မြန်မာနိုင်ငံသည်လည်း အင်္ဂလိပ်နယ်ချဲ့လက်အောက်သို့ နှစ်ပေါင်း ၁၂ဝ ကြာ၊ ဖက်ဆစ်ဂျပန်များလက်အောက်သို့ သုံးနှစ်ကြာ ကျရောက်နွံနစ် ကျွန်ဖြစ်ခဲ့ကြရသည်။

မြန်မာတို့ပိုင် ဓနဥစ္စာမှန်သမျှ လုယက်ယူငင်ခံရပြီး မြန်မာတို့၏ လွတ်လပ်ခွင့် (ဝါ) အချုပ်အခြာအာဏာ၊ မြန်မာတို့၏ လူ့အခွင့်အရေး၊ မြန်မာတို့၏ ကိုယ့်ကြမ္မာကိုယ် လွတ်လပ် ခွင့်၊ ဖန်တီး (ဆုံးဖြတ်၊ ချမှတ်၊ အကောင်အထည်ဖော်ခွင့်)တို့ ဖျက်ဆီးခံရ၏။ ဆုံးရှုံး (လက် လွတ်) ခဲ့ရ၏။ မြန်မာတို့၏ အမျိုးဘာသာ၊ သာသနာ (ဝါ) မြန်မာ့ဦးစွန်းကိုပါ ချိုးနှိမ်ခံခဲ့ရ သည်။ ဇာတိသွေးဇာတိမာန် ထက်သန်လှသော၊ သတ္တိဂုဏ်ဒြပ်နှင့် ပြည့်ဝသော၊ ကိုယ့်နိုင်ငံ၊ ကိုယ့်ရတနာ ဓနဥစ္စာ၊ ကိုယ့်အမျိုးသားယဉ်ကျေးမှု၊ ကိုးကွယ်ရာဘာသာတို့ကို တန်ဖိုးထား မြတ်နိုးတတ်သော မြန်မာတို့သည် အမျိုး၊ ဘာသာ၊ သာသနာ လွတ်လပ်ရေး၊ မြန်မာပိုင် မြန်မာ့အချုပ်အခြာ အာဏာရပ်ကြီးနှင့် မြန်မာ့ပိုင်နက် (ဇာတိ) မြေ ပြန်ရရေးအတွက် နယ်ချဲ့သမားများကို အသက်သွေးချွေး ရင်းနှီးပြီး တိုက်ယူခဲ့သဖြင့် ၁၉၄၈ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလ ၄ ရက်နေ့တွင် မြန်မာနိုင်ငံနှင့် မြန်မာနိုင်ငံသား တိုင်းရင်းဖွား သွေးချင်းသားချင်းအားလုံး ပြန်လည်လွတ်လပ်ခဲ့သည်။ မြန်မာ့ရေမြေပိုင်နက်၊ မြန်မာ့ဓနဥစ္စာ၊ မြန်မာ့အချုပ်အခြာ အာဏာတို့ကို မြန်မာတို့ ပြန်လည်ပိုင်ဆိုင်ခဲ့ရပေသည်။

နိုင်ငံတစ်ခု၏ အင်္ဂါရပ်များကို နိုင်ငံတကာဥပဒေပညာရှင်များက သတ်မှတ်ခဲ့ရာ (၁) နိုင်ငံပိုင်နက်နယ်မြေ (Territory)၊ (၂) နိုင်ငံသား (လူဦးရေ) (Population)၊ (၃) မြန်မာတို့ ကိုယ်ပိုင်အစိုးရ (Government)၊ (၄) လွတ်လပ်ရေး (ဝါ) အချုပ်အခြာအာဏာ (Sovereignty Power) ပိုင်ဆိုင်ခြင်း စသည်တို့ဖြင့် ပြည့်စုံရသည်။ ၁၉၄၈ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလ ၄ ရက်နေ့မှ စပြီး မြန်မာနိုင်ငံသည် အထက်ဖော်ပြပါနိုင်ငံတစ်ခု၏ အင်္ဂါရပ်လေးမျိုးဖြင့် ပြည့်စုံသဖြင့် အခြားလွတ်လပ်သော ကမ္ဘာ့နိုင်ငံများနှင့် တန်းတူရည်တူ ရင်ပေါင်တန်း ရပ်တည်နိုင်ခဲ့ သည်။

လွတ်လပ်သည်ဆိုခြင်းမှာ အချုပ်အခြာအာဏာရပ်ကြီး၌ ယင်းနိုင်ငံသားများက ပိုင်ဆိုင်နိုင်ခြင်းဖြစ်သည်။ အချုပ်အခြာအာဏာရပ်ကြီးသည် အတိုင်းအဆမရှိ ကြီးမား ကျယ်ပြန့်လေးနက်၏။ အချုပ်အခြာအာဏာရပ်ကြီးကို သရုပ်ခွဲကြည့်လျှင် အောက်ပါအာဏာ သုံးရပ်ကို ပိုင်ဆိုင်နိုင်ခြင်း ဖြစ်လေသည်–

(၁) ဥပဒေပြုခွင့်အာဏာ (Legislative Power)

(၂) အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာ (Administrative Power)

(၃) တရားစီရင်ရေးအာဏာ (Judicial Power) တို့ဖြစ်သည်။

ထိုအာဏာသုံးရပ်ကို နိုင်ငံတော်အာဏာရပ် (State Power) များဟုလည်း သုံးနှုန်းကြသည်။ နိုင်ငံနှင့် နိုင်ငံသားပြည်သူများ၏ ထာဝရလွတ်လပ်ခွင့်၊ စားဝတ်နေရေးဖူလုံပြီး လူနေမှုအဆင့်အတန်းမြင့်သည်ထက် ပို၍မြင့်တက်လာရေး၊ ငြိမ်းချမ်းစွာနေနိုင်ရေး၊ စီးပွားတိုးတက်ရေး၊ လွတ်လပ်စွာ မိမိသက်ဝင်ရာ ဘာသာ၊ သာသနာကို ကိုးကွယ်ခွင့် စသော ပြည်သူတို့အား ကောင်းကျိုးပြုမည့် ဥပဒေများကို မြန်မာတို့ စိတ်ကြိုက်ပြုခွင့်ရှိသည်။ မြန်မာပြည်သူများက ရွေးကောက်တင်မြှောက်သော ပြည်သူ့ကိုယ်စားလှယ်များဖြင့် ဖွဲ့စည်းသည့်အစိုးရများ ဖွဲ့စည်းခွင့်၊ နိုင်ငံတော်နှင့် နိုင်ငံသားပြည်သူများ ကောင်းကျိုးကို ဖော်ဆောင်ပေးရေး၊ ပြဋ္ဌာန်း ဥပဒေများနှင့်အညီ နိုင်ငံတော်တည်ငြိမ်အေးချမ်းရေး၊ သာယာဝပြောရေး၊ အချုပ်အခြာအာဏာ တည်တံ့ခိုင်မြဲရေးလုပ်ငန်းများကို အပြည့်အဝ ဆောင်ရွက်ဖော်ဆောင်ပေးမည့် နိုင်ငံတော်အား ကောင်းစွာစီမံအုပ်ချုပ်ခွင့်ရှိသည်။ ပြဋ္ဌာန်းဥပဒေများချိုးဖောက်၊ နိုင်ငံတော် အစိုးရ၏တိုင်းကျိုးပြည်ပြုစီမံဆောင်ရွက်အုပ်ချုပ်နေမှုတို့ကို ဆန့်ကျင်နှောင့်ယှက်သူများ၊ နိုင်ငံသားပြည်သူတို့၏ ကိုယ်ခန္ဓာ၊ အသက်၊ အိုးအိမ်၊ စည်းစိမ်၊ ဂုဏ်သရေတို့ကို ဆန့်ကျင် ချိုးဖျက်ကျူးလွန်သူများကို ဥပဒေနှင့်အညီ ဖမ်းဆီး၊ ရုံးတင်စစ်ဆေး၊ လိုအပ်သလို အပြစ်ပေးအရေးယူသော တရားစီရင်ခွင့်ရှိသည်။ ဤသည်မှ လွတ်လပ်၍ အချုပ်အခြာအာဏာပိုင်သောနိုင်ငံများ၊ နိုင်ငံသားများပိုင်ဆိုင်သော အချုပ်အခြာအာဏာရပ်ကြီး၏ တန်ခိုးတေဇာပင် ဖြစ်သည်။ အချုပ်အခြာအာဏာကို နိုင်ငံသားများမှ ဆင်းသက်ကာ နိုင်ငံပိုင်နယ်မြေ အနှံ့ ဖြန့်ကြက်တည်ရှိနေရပေသည်။

ပြည်သူတစ်ရပ်လုံးမှ ဆင်းသက်ပြီး ပြည်ထောင်စုနိုင်ငံတစ်ဝန်း ပျံ့နှံ့တည်ရှိသော အချုပ်အခြာအာဏာ၏ မူလပိုင်ရှင်မှာ ပြည်ထောင်စုဖွား တိုင်းရင်းသား မြန်မာနိုင်ငံသားများပင် ဖြစ်သည်။ အချုပ်အခြာအာဏာရပ်ကြီးကို ကိုင်စွဲပြီး နိုင်ငံနှင့်နိုင်ငံသားပြည်သူ တို့၏ ကောင်းကျိုးချမ်းသာ၊ တိုင်းရေးပြည်ရာများကို ပြည်သူတို့ကိုယ်တိုင် အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်နိုင်ခြင်းမရှိ၍ ပြည်သူတို့က ယုံကြည်အားထားလောက်သော ကိုယ်စားလှယ်များကို ဒီမိုကရေစီနည်းကျ ရွေးကောက်ပွဲများ ကျင်းပရွေးချယ်ပြီး ဥပဒေပြုရေး၊ အုပ်ချုပ်ရေး၊ တရားစီရင်ရေးလုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်ရန် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာ လွှဲအပ်သော ကိုယ်စားပြု ဒီမိုကရေစီကို ကျင့်သုံးနေကြရပေသည်။

ထိုသို့ ပြည်သူ့ကိုယ်စား နိုင်ငံ့အရေးအရာ၊ ပြည်သူ့အရေးအရာများ ဆောင်ရွက်မည့် ကိုယ်စားလှယ် (အမတ်) များကို ပြည်သူက နိုင်ငံတော်အာဏာသုံးရပ်ဟု ဆိုရမည့် အချုပ်အခြာအာဏာ ကျင့်သုံးစေရာ၌ လက်လွတ်စပယ် “ကြိုက်သလိုသာလုပ်ကြတော့” ဟု

အာဏာလွှဲအပ်လျှင် ပုထုဇဉ်တို့ ဘာသာဘာဝ ကိုယ်ကျိုးအတ္တ ရှေးရှုပြီး ဖောက်လွှဲဖောက်ပြန် ထင်ရာလုပ်သွားနိုင်ကြပေသည်။ ထို့ကြောင့် အချုပ်အခြာအာဏာ ကျင့်သုံးဆောင်ရွက်ရေး ဆိုင်ရာ စည်းမျဉ်းစည်းကမ်း၊ ဆောင်ရန်၊ ရှောင်ရန်များကို ဥပဒေအဖြစ် ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းပေး ကြရပေသည်။ ထိုဥပဒေကြီးကို နိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေဟု ခေါ်ဆိုကြလေသည်။

နိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ မထားရှိဘဲ ရွေးကောက်ပွဲတွင် အမတ်နေရာ အများစုရရှိလျှင်၊ နိုင်ငံတော်ကို သင့်သလိုသာ လုပ်ကြတော့ဟု ပြည်သူက ခွင့်ပြုလိုက်လျှင်၊ ကွန်မြူနစ်လက်ဝဲအစွန်းရောက်များ အာဏာရလျှင် မြန်မာကွန်မြူနစ်များပုံစံဖြင့် ထင်ရာ လုပ်ပေတော့မည်။ ပြည်ပ (အနောက်နယ်ချဲ့နိုင်ငံများ) ဩဇာခံ (လက်ဝေခံ၊ လက်ပါးစေ) များ အာဏာရလျှင် ကျွန်ဘဝသို့ပင် ပြန်ရောက်သွားနိုင်ပေသည်။ လက်တွေ့၌ အရည်အချင်း မပြည့်ဝ၍ တိုင်းပြည်ကောင်းအောင် လုပ်မပေးနိုင်သူများ အာဏာရလျှင် လက်တည့်စမ်း ပြီး ရမ်းသမ်းလုပ်ပစ်ကာ နိုင်ငံကို ချောက်ထဲဆွဲချသကဲ့သို့ ဖြစ်သွားမည်။ မည်သို့သော လူ အမျိုးအစားများ အာဏာရသည်ဖြစ်စေ အချုပ်အခြာအာဏာကို ဤကဲ့သို့သာ ကျင့်သုံးရ မည်၊ ထိုကဲ့သို့ မကျင့်သုံးရ စသည့် စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများ ပြည့်စုံခိုင်လုံစွာ ရေးဆွဲထား သော အခြေခံဥပဒေက အာဏာရနိုင်ငံရေးသမားများကို ပြည်သူတို့ကိုယ်စား ကြပ်မတ်ပေး နိုင်ပေသည်။

အခြေခံဥပဒေရေးဆွဲရာ၌ မိမိတို့နိုင်ငံကို မည်သည့်ပုံစံဖြင့် တည်ဆောက်မည်ကို စဉ်းစားညှိနှိုင်း မူချရပေမည်။ ပဒေသရာဇ်စနစ်နိုင်ငံသို့ ပြန်သွားမည်လား၊ ခေတ်ကာလ အလျောက် သမ္မတ၊ ဝန်ကြီးချုပ် စသည်တို့ဖြင့် ခေတ်ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံမျိုး တည်ထောင်မည် လား။ ဗဟိုအစိုးရကသာ နိုင်ငံကို စီမံအုပ်ချုပ်သော တစ်ပြည်ထောင်စနစ်နိုင်ငံ (Unitary State) တည်ဆောက်မည်လား။ ပြည်နယ်များဖြင့် တိုင်းရင်းသားဒေသစုံ စုစည်းဖွဲ့သော ပြည်ထောင်စုနိုင်ငံမျိုး (Federal State) တည်ဆောက်မည်လား။ သီးခြားလွတ်လပ်၍ ကိုယ်ပိုင်အချုပ်အခြာအာဏာအသီးသီးရှိ နိုင်ငံများ စုစည်းထားသော နိုင်ငံစုံအစုအဖွဲ့နိုင်ငံ မျိုး (Confederate States) တည်ဆောက်မည်လား။ အင်္ဂလန်၊ ဂျပန်၊ ထိုင်း၊ ဘရူနိုင်း စသည့် နိုင်ငံများလို ဘုရင်စနစ်ထားရှိပြီး ဘုရင်က နိုင်ငံတော်အကြီးအကဲ၊ နန်းရင်းဝန် (ဝန်ကြီးချုပ်) မျိုး၊ ရွေးကောက်ပွဲဖြင့် တက်လာသော အာဏာရပါတီခေါင်းဆောင်က အစိုးရအဖွဲ့အကြီး အကဲဖြစ်နေသော စည်းမျဉ်းခံ ဘုရင်စနစ် (Constitutional Monarchy) မျိုး ဖွဲ့မည်လား၊ အာဏာရှင်နိုင်ငံမျိုး ဖွဲ့မည်လားကို နိုင်ငံသမိုင်းကြောင်း၊ ပြည်သူတို့၏ဆန္ဒအများစုအရ နိုင်ငံတော်ကို တည်ဆောက်ကြလေသည်။ ထိုသို့ ရွေးချယ်တည်ဆောက်ထားသော နိုင်ငံ စနစ်ကို အခြေခံဥပဒေတွင် အခိုင်အမာဖော်ပြ ပြဋ္ဌာန်းကြရလေသည်။

နိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် နိုင်ငံတော်၏ မူဝါဒ၊ ရည်မှန်းချက်ပန်းတိုင်၊ နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေးပုံစံ၊ နိုင်ငံသားတို့၏ မူလအခွင့်အရေးများ၊ ဥပဒေပြုရမည့် နည်းလမ်း၊ အုပ်ချုပ်ရေးစည်းမျဉ်းများ၊ တရားစီရင်ရေးစနစ်နှင့် မူဘောင်များ ချမှတ်ကြရပေသည်။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများကို အချုပ်အခြာအာဏာကျင့်သုံးရေးဆိုင်ရာ အခင်းအကျင်း များ ချမှတ်သော ဥပဒေတော်ကြီး၊ ပြည်သူနှင့်အစိုးရတို့အကြား ကျင့်သုံးရမည့် အုပ်ချုပ်ရေး ဆိုင်ရာ စာချုပ်ကြီး၊ နိုင်ငံတွင် တရားဝင်ပြဋ္ဌာန်းတည်ရှိနေသော ဥပဒေအားလုံးတို့၏

ခေါင်းချုပ်၊ အခြေခံအကျဆုံးဥပဒေ စသည်ဖြင့် အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုကြပေသည်။

ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတွင် အခြေခံဥပဒေတော်ကြီးအဖြစ် ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းသော အခြေခံဥပဒေ သုံးခု ရှိခဲ့ပေသည်။ ယင်းတို့မှာ –

(၁) ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံ အခြေခံဥပဒေ (၁၉၄၇ ခုနှစ်)

(၂) ပြည်ထောင်စုဆိုရှယ်လစ်သမ္မတနိုင်ငံတော် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ (၁၉၇၄ ခုနှစ်)

(၃) ပြည်ထောင်စုသမ္မတ မြန်မာနိုင်ငံတော် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ (၂၀၀၈ ခုနှစ်) တို့ ဖြစ်ကြသည်။

၁၉၄၇ ခုနှစ် နိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံအခြေခံဥပဒေသည် ပါလီမန်ဒီမိုကရေစီကို အခြေခံပြီး ၁၉၇၄ ခုနှစ် အခြေခံဥပဒေက မြန်မာ့နည်းမြန်မာ့ဟန် ဆိုရှယ်လစ် ဒီမိုကရေစီကို အခြေခံကာ ၂၀၀၈ ခုနှစ် အခြေခံဥပဒေမှာကား ပါတီစုံဒီမိုကရေစီကို အခြေခံထားပေသည်။

၁၉၄၇ ခုနှစ် နိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံအခြေခံဥပဒေကို ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းက ဖဆပလက ချမှတ်ပေးသော မူဘောင် (၇) ချက် အခြေခံပြီး ဥပဒေရေးဆွဲရေးကော်မရှင် ဥက္ကဋ္ဌအဖြစ် ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ ၁၉၇၄ ခုနှစ် ပြည်ထောင်စုဆိုရှယ်လစ်သမ္မတနိုင်ငံတော် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို ဗိုလ်ချုပ်ကြီးစန်းယု ဥက္ကဋ္ဌအဖြစ် ဆောင်ရွက်သော ကော်မရှင်က လမ်းစဉ်ပါတီလမ်းညွှန်မှု၊ ပါတီဥက္ကဋ္ဌ ဦးနေဝင်း ညွှန်ကြားမှုဖြင့် ရေးဆွဲသည်။ ၂၀၀၈ အခြေခံဥပဒေကိုမူ ၉–၁–၁၉၉၃ ရက်နေ့မှ ၃–၉–၂၀၀၇ ရက်နေ့အထိ ကျင်းပသော အမျိုးသားညီလာခံက ချမှတ်ပေးသော အခြေခံမူများ၊ အသေးစိတ်အခြေခံရမည့်မူများဖြင့် တရားသူကြီးချုပ် ဦးအောင်တိုး ဥက္ကဋ္ဌအဖြစ် ဆောင်ရွက်သည့် ကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင် ၅၄ ဦးက ရေးဆွဲခဲ့သည်။

၁၉၄၇ ခုနှစ် အခြေခံဥပဒေကို ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း ဦးဆောင်သည့် တိုင်းပြုပြည်ပြုလွှတ်တော်က ကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင်များ ခန့်ထားရေးဆွဲစေပြီး ပြည်သူ့လွှတ်တော်အမတ် ၂၅၅ ဦးက ၂၄–၉–၁၉၄၇ ရက်နေ့တွင် အတည်ပြုသည်။ အခြေခံဥပဒေပြင်ဆင်ချက်များကို ပြည်သူ့လွှတ်တော်ကပင် ချမှတ်ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ ၁၉၇၄ ခုနှစ် အခြေခံဥပဒေကို ၁၉၇၁ ခုနှစ်မှ ၁၉၇၃ ခုနှစ်အထိ ပြည်သူတို့ထံမှ အကြံဉာဏ်တောင်းခံ၊ ပထမမူကြမ်း၊ ဒုတိယမူကြမ်းများကို ပြည်သူတို့ထံ ချပြ၊ အကြံဉာဏ်ထပ်တောင်းပြီး တတိယမူကြမ်းကို ၁၉၇၃ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလ ၁၅ ရက်နေ့မှ ၃၁ ရက်နေ့အတွင်း ပြည်လုံးကျွတ် ဆန္ဒခံယူခဲ့ရာ ပြည်သူ ၉၀ ဒသမ ၁၉ ရာခိုင်နှုန်း ထောက်ခံမဲဖြင့် အတည်ပြုပြဋ္ဌာန်းခဲ့သည်။ ၂၀၀၈ အခြေခံဥပဒေကိုမူ အမျိုးသားညီလာခံကိုယ်စားလှယ်တစ်ထောင်ကျော်က ချမှတ်ပေးသော မူများကို ၂၆–၈–၂၀၀၇ ရက်နေ့မှ ၃–၉–၂၀၀၇ ရက်နေ့အထိ ပြည်သူထံ ချပြ၊ အကြံဉာဏ်တောင်းခဲ့ပြီး ၂၀၀၈ ခုနှစ် မေလ တွင် ပြည်လုံးကျွတ်ဆန္ဒခံယူပွဲကျင်းပရာ မေလ ၁၀ ရက်နှင့် ၂၄ ရက်နေ့ တို့တွင် မဲပေးခွင့်ရှိသူ ၂၇၂၈၈၂၇ ဦးအနက် ၂၆၇၇၆၆၇၅ ဦးတို့က မဲပေးကြပြီး ထောက်ခံမဲ ပေးသူပေါင်း ၂၄၇၆၄၁၂၄ ဦး (ရာခိုင်နှုန်းအားဖြင့် ၉၂ ဒသမ ၄၈ ရာခိုင်နှုန်းသာ ထောက်ခံမဲဖြင့် အတည်ပြုခဲ့သည်။

၁၉၄၇ ခုနှစ် အခြေခံဥပဒေမှာ နယ်ချဲ့အင်္ဂလိပ်တို့ထံမှ မြန်မာ့လွတ်လပ်ရေးကို

ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းအမှူးပြုသော မြန်မာတို့က ကျားကုပ်ကျားခဲ တောင်းဆိုနေချိန်ဖြစ်၍ လွတ်လပ်လာမည့် မြန်မာနိုင်ငံတွင် ကျင့်သုံးရန် အပူတပြင်းရေးဆွဲခဲ့ရသည်။ အိန္ဒိယမှ ဥပဒေပညာရှင်ခြောက်ဦးကို ဖိတ်ခေါ်အကြံဉာဏ် တောင်းခဲ့သည်။ အိန္ဒိယနှင့် မြန်မာနိုင်ငံတို့သည်လည်း အင်္ဂလိပ်တို့လက်အောက် ကျရောက်နေခဲ့၍ လွတ်လပ်သောအခါ ကျင့်သုံးရမည့် အခြေခံဥပဒေ၊ နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးစနစ်တို့ကို စဉ်းစားရာ၌ မိမိတို့သိကျွမ်းရင်းနှီးနေသော အင်္ဂလိပ်ပါလီမန်စနစ်ပုံစံကို အများဆုံးအတုယူ ရေးဆွဲခဲ့ရသည်။ ထို့ကြောင့် အင်္ဂလိပ်တို့၏ ပါလီမန်ဒီမိုကရေစီစနစ်၏ သွင်ပြင်လက္ခဏာများ ၁၉၄၇ ခုနှစ် အခြေခံဥပဒေတွင် ပါဝင်နေခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။

ထိုသို့ရေးဆွဲရန် ၁၆-၆-၁၉၄၇ ရက်နေ့က တိုင်းပြုပြည်ပြုပါလီမန် စတုတ္ထနေ့ အစည်းအဝေးတွင် လမ်းမတော်၊ မြို့မမဲဆန္ဒနယ်မှ အမတ် ဦးအောင်ဆန်း(ဗိုလ်ချုပ်)က အဆိုတင်သွင်းခဲ့သည်။ ညောင်ရွှေစော်ဘွား (အမတ်) စဝ်ရွှေသိုက်အပါအဝင် အမတ်များ အဆိုကို ထောက်ခံဆွေးနွေးအတည်ပြုခဲ့သည်။ ယင်းအဆိုတင်သွင်းချက်မှ မှတ်လောက်သားလောက်သော ကောက်နုတ်ချက်အချို့ တင်ပြပါသည်။

"တိုင်းပြုပြည်ပြုလွှတ်တော်က ဆုံးဖြတ်တဲ့ကိစ္စမှာ အင်္ဂလိပ်ရဲ့ အကာအကွယ်ကို ငါတို့တော့ဖြင့် ယူမှ ချမ်းသာရာရမည်ထင်လျှင် ကျွန်တော် ရှင်းရှင်းပဲပြောချင်ပါတယ်။ အင်္ဂလိပ်ဟာ အမှန်စင်စစ် အနေးနှင့်အမြန် သူ့လက်အောက်ခံ တိုင်းနိုင်ငံတွေက ထွက်သွားရတော့မှာပဲ။ ဘယ်လိုဖြစ်ဖြစ် သည်လိုဖြစ်နေပြီ။ ကမ္ဘာ့အလားအလာကြီးထဲမှာ သည်လို စိတ်ထားရှိတဲ့လူတွေဟာ ကိုးကွယ်ရာ ဘယ်နည်းနဲ့မျှရှိနိုင်မှာ မဟုတ်ဘူးဆိုတာ ကျွန်တော် သတိပေးလိုပါတယ်။"

"အဲဒီတော့ ကျွန်တော်တို့ တိုင်းပြုပြည်ပြုလွှတ်တော်အကြောင်းပြောရလျှင် ဘယ်အင်္ဂလိပ်ရဲ့အကူအညီနှင့်မျှ ရှိနိုင်မှာမဟုတ်ဘူးဆိုတာကို ကျွန်တော် သတိပေးလိုပါတယ်။ ဘယ်အင်္ဂလိပ်အကူအညီနဲ့မှ သည်တိုင်းပြည်ပြုလွှတ်တော်ကို လာပြီးတော့ ဩဇာမပေးနိုင်ဘူးဆိုတာ သိစေချင်ပါတယ်။"

"အချုပ်အခြာအာဏာနှင့် ပြည့်စုံတဲ့နိုင်ငံတော် အချို့နိုင်ငံတွေကတော့ အဲသည်လို မဟုတ်ဘဲနှင့် ပြည်ထောင်အချင်းချင်း ဆက်သွယ်တဲ့ နိုင်ငံရေးစကားမှာဆိုလို့ရှိရင် Vassal State လို့ အဆိုခံရပါတယ်။ Vassal ဆိုတာက တပည့်၊ ကျွန်နိုင်ငံလို သဘောမျိုးပဲ။ ကျွန်ဆိုပေမယ့်လို့ ကိုလိုနီလည်းမဟုတ်ဘူး။ သူ့ဘာသာ သူ့မင်းနဲ့သူ့ချင်းနှင့် သူ့အစိုးရနှင့်ပဲ။ အပြင်ပန်းအားဖြင့်တော့ လွတ်လပ်တယ်။ သို့သော်လည်း နိုင်ငံကြီးတစ်နိုင်ငံရဲ့ ဩဇာလွှမ်းမိုးချုပ်ချယ်မှုကို အထူးတလည်ခံနေရတဲ့ နိုင်ငံဖြစ်လို့ Vassal State လို့ ခေါ်တယ်။ နောက်ပြီးတော့ ကျွန်တော်တို့နိုင်ငံကြီးနှစ်နိုင်ငံအကြားမှာ နယ်နိမိတ်ခြားပေးရုံလောက်ဖြစ်တဲ့ နိုင်ငံမျိုးလည်း ရှိပါသေးတယ်။ Buffer State အဲသည်လိုနိုင်ငံတော်အမျိုးမျိုး လက်တွေ့အားဖြင့် ရှိတယ်ဆိုတာကို ကျွန်တော်တို့ တွေ့ရပါတယ်။ ကျွန်တော်တို့ လိုချင်တာကတော့ နိုင်ငံကြီးနှစ်နိုင်ငံကြားမှာ နယ်နိမိတ်ခြားပေးရုံလောက်ဖြစ်တဲ့ Buffer State မျိုးလို နယ်ခြားနိုင်ငံလေးလည်း မဖြစ်ချင်ဘူး။ နောက်ပြီးတော့ နိုင်ငံကြီးတစ်နိုင်ငံရဲ့ ဩဇာလွှမ်းမိုးမှု အထူးတလည်ခံရတဲ့ Vassal State မျိုးလည်း မဖြစ်ချင်ဘူး။ ကျွန်တော်တို့ဖြစ်စေချင်တာကတော့ 'ဆန်မရှိ

အစားကြီး’ ပဲခေါ်ခေါ် (ရယ်သံများ) ကျွန်တော်တို့ဖြစ်ချင်တာကတော့ လွတ်လပ်ပြီး အချုပ်အခြာအာဏာပိုင်တဲ့ နိုင်ငံတော်ဖြစ်ချင်တယ်။ (သြဘာသံများ)”

“အဲသည်နိုင်ငံတော်ဖြစ်တဲ့အခါမှာလည်း ကျွန်တော်တို့ နိုင်ငံတော်မှာ သမ္မတစနစ်အားဖြင့် ဖွဲ့စည်းရမည်။ အခြားစနစ်အရ ဖွဲ့စည်းတာ ကျွန်တော်တို့ မလိုလားဘူး။”

“နိုင်ငံတော်ရယ်လို့ ဖွဲ့စည်းလိုက်တဲ့အခါမှာ အဲသည်နိုင်ငံတော်မှာရှိတဲ့ အချုပ်အခြာအာဏာတွေကို ပိုင်တဲ့လူတွေ ဘာဖြစ်ရမလဲဆိုရင် ကျွန်တော်တို့ ယုံကြည်ယူဆချက်ကတော့ နိုင်ငံတော်သူ၊ နိုင်ငံတော်သားတို့ဟာ အဲသည်နိုင်ငံမှာရှိတဲ့ အချုပ်အခြာအာဏာကို ပိုင်ဆိုင်တဲ့သူတွေလို့ ယူဆပါတယ်။ အဲသည်လို ပိုင်ဆိုင်တဲ့လူတွေကနေပြီး လွှဲပေးလို့သာ (မင်း)တို့၊ အစိုးရတို့ဆိုတာ ပေါ်လာရခြင်းဖြစ်ပါတယ်။ အဲသည်လိုပေါ်လာတဲ့ (မင်း)တို့၊ အစိုးရတို့ အချုပ်အခြာအာဏာပိုင်ဆိုင်ထားတဲ့ နိုင်ငံသူနိုင်ငံသားတွေက မလိုချင်တဲ့အခါမှာ မလိုတဲ့အလျောက် တားဆီးနိုင်တဲ့အခြေအနေမျိုး ရှိရမယ်။”

“ကျွန်တော်တို့နိုင်ငံကို လွတ်လပ်၍ အချုပ်အခြာအာဏာပိုင်သော နိုင်ငံတော်အဖြစ် ကြေညာရမည်။ အဲသည်နိုင်ငံဟာလည်း သမ္မတနိုင်ငံဖြစ်ရမယ်။ အဲသည်နိုင်ငံဟာလည်း ပြည်ထောင်စုနိုင်ငံဖြစ်ရမည်။”

လမ်းမတော်မဲဆန္ဒနယ်အမတ် ဦးအောင်ဆန်း၏ နိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံအခြေခံဥပဒေရေးဆွဲရာတွင် ဖဆပလအဖွဲ့ချုပ်က ချမှတ်ပေးသော မူဝါဒ (၇) ချက်နှင့်အညီ တိုင်းပြည် ပြုလွှတ်တော်က ရွေးချယ်တာဝန်ပေးသော အခြေခံဥပဒေရေးဆွဲရေး ကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင် စုစုပေါင်း ၁၁၁ ဦးကို ကော်မရှင်ဥက္ကဋ္ဌ ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း ဦးဆောင်ကာ မူကြမ်းရေးဆွဲခဲ့သည်။ ကဏ္ဍအလိုက်၊ အကြောင်းအရာ ဘာသာရပ်အလိုက် အဖွဲ့ငယ်များခွဲ၍ အခြေခံဥပဒေတွင် ပါဝင်မည့် အခြေခံမူများ ဆွေးနွေးညှိနှိုင်း ချမှတ်သော အစည်းအဝေးတိုင်းမှာပင် ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းက သဘာပတိအဖြစ် ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ အခြေခံဥပဒေတစ်ရပ်လုံးကို ဗိုလ်ချုပ်က လစ်ဟာမှုမရှိစေရန် အခြေခံမူအားလုံး ချမှတ်ကြရာ၌ ဗိုလ်ချုပ်အမြဲပါဝင်ကြီးကြပ်ခဲ့ပေသည်။

နိုင်ငံတော် ငြိမ်ဝပ်ပိပြားမှုတည်ဆောက်ရေးအဖွဲ့ (တပ်မတော်အစိုးရ) အကြီးအကဲ ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီးစောမောင်က ၁၉၄၇ ခုနှစ် အခြေခံဥပဒေ ရေးဆွဲစဉ်က ရှမ်းစော်ဘွားအချို့က လွတ်လပ်ရေးရလျှင် ပြည်နယ်များ ပြည်ထောင်စုမှ ခွဲထွက်ခွင့်ရှိရမည်ဆိုသော မူမပါလျှင် မိမိတို့စော်ဘွားများကို အခြေခံဥပဒေရေးဆွဲရေးလုပ်ငန်း၌ ဆက်လက်မပါဝင်ဟု အကျပ်ကိုင်ပုံ၊ ၁၆–၇–၁၉၄၇ ရက်နေ့ အဆိုပါ ပြည်နယ်များအရေး မူချမှတ်ရေးအဖွဲ့ငယ် အစည်းအဝေးတွင် ညောင်ရွှေစော်ဘွားကြီး စဝ်ရွှေသိုက်က အကျပ်ကိုင်တောင်းဆိုပုံအကြောင်း ဖော်ထုတ်တင်ပြမြွက်ကြားခဲ့သည်။

ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းက “ခင်ဗျားတို့ကလည်းဗျာ၊ မင်္ဂလာတောင် မဆောင်ရသေးဘူး။ ကွာရှင်းပြတ်စဲစကားတွေ ပြောနေကြတယ်လို့ဗျာ”ဟု ညည်းညည်းညူညူ မှတ်ချက်ပြုခဲ့သည်။ အင်္ဂလိပ်နယ်ချဲ့အစိုးရကလည်း လွတ်လပ်ရေးလိုချင်ကြောင်းချည်း ပြောနေ၊ ဘယ်မလဲ လွတ်လပ်လာရင် ကျင့်သုံးရမယ့် နိုင်ငံဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဟု တွင်တွင်မေးနေ၍ ဗိုလ်ချုပ်သည် ၁၆–၇–၁၉၄၇ ရက်နေ့ ပြည်နယ်များရေးရာ အဖွဲ့ငယ်၏ အထက်ဖော်ပြပါ

ခွဲထွက်ခွင့်ရေးသားထားသည်ကို လတ်တလော လွှတ်ထားခဲ့ကာ အခြေခံဥပဒေပြီးမြောက်ရေးကို အလေးဂရုပြုခဲ့လေသည်။

၁၇-၇-၁၉၄၇ ရက်နေ့တွင် ပြည်နယ်များရေးရာ အဖွဲ့ငယ်တွင် ဥပဒေအကြံပေးအဖြစ်၊ အဖွဲ့အတွင်းရေးမှူးအဖြစ် ပါဝင်ဆောင်ရွက်နေသည့် တရားရေးဝန်ကြီး၊ ဝတ်လုံတော်ရ ဦးမြင့်သိန်းနှင့် တွေ့ဆုံကာ ဗိုလ်ချုပ်က ဤသို့မှာကြားသည်-

"ဦးမြင့်သိန်း ၁၆-၇-၁၉၄၇ ရက်နေ့အစည်း အဝေးမှတ်တမ်းကို ၂၀-၇-၁၉၄၇ ရက်နေ့အစည်းအဝေးတွင် အတည်ပြုကြလိမ့်မည်။ ၂၀-၇-၁၉၄၇ ရက်နေ့ အစည်းအဝေးတွင် အခြားအရေးကြီး အစည်းအဝေးများရှိနေ၍ ထိုပြည်နယ်များရေးရာအဖွဲ့အစည်းအဝေး ကျွန်တော် မတက်နိုင်။ ထို့ကြောင့် ၂၀-၇-၁၉၄၇ ရက်နေ့ အစည်းအဝေးတွင် ၁၆-၇-၁၉၄၇ ရက်နေ့က အစည်းအဝေးမှတ်တမ်းအား အတည်မပြုမီ၊ ခွဲထွက်ခွင့်ဆိုင်ရာ စာပိုဒ်များ ဖြုတ်ပယ်ရန် ကျွန်တော်အထူးမှာကြားလိုက်ကြောင်း တင်ပြပေးပါ။"

နိုင်ငံတော်တွင် ကံဆိုးမိုးမှောင်ကျကာ ၁၉-၇-၁၉၄၇ ရက်နေ့တွင် ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းနှင့် အာဇာနည် ခေါင်းဆောင်ကြီးများကို အင်္ဂလိပ်တို့က ထုတ်ပေးသော လက်နက်များဖြင့် ဂဠုန်ဦးစောတို့က လုပ်ကြံသတ်ဖြတ်ခဲ့ပေသည်။ ဗိုလ်ချုပ်တို့ရုပ်ကလာပ် (အလောင်း) များပင် ပူပူနွေးနွေးရှိနေစဉ် ၂၀-၇-၁၉၄၇ ရက်နေ့တွင် စဝ်ရွှေသိုက်တို့က ပြည်နယ်များရေးရာ အဖွဲ့ အစည်းအဝေးကျင်းပသည်။ ဦးမြင့်သိန်းက ဗိုလ်ချုပ်မှာသည့်အတိုင်း ခွဲထွက်ခွင့်ပြုသော စာပိုဒ် (အခြေခံမူ) ကို ပယ်ဖျက်ရန်တင်ပြရာ စဝ်ရွှေသိုက်တို့က ဗိုလ်ချုပ် အသက်ရှင်စဉ်က ခွင့်ပြုခဲ့ပြီးဖြစ်သောမူကို မဖျက်နိုင်၊ ယခု ဗိုလ်ချုပ်သေမှ လာပြောမနေနဲ့ဟု တင်းမာစွာ ပြောပြီး ၁၆-၇-၁၉၄၇ ရက်နေ့ အစည်းအဝေးမှတ်တမ်းကို အတည်ပြုကြသည်။

၁၉၄၇ ခုနှစ် ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံ အခြေခံ ဥပဒေ အတည်ပြုသော အခါ ပုဒ်မ ၂၀၁၊ ၂၀၂၊ ၂၀၃၊ ၂၀၄၊ ၂၀၅၊ ၂၀၆ တို့ဖြင့် လွတ်လပ်ရေးရပြီး ၁၀ နှစ်ကြာလျှင် ပြည်နယ်များ ခွဲထွက်ခွင့်ရှိသည်ဆိုသော ပုဒ်မများ ပါဝင်လာခဲ့ရပေသည်။ ယင်းပုဒ်မများကိုအားကိုးပြီး ရှမ်းစော်ဘွားအချို့က ၁၉၅၅ ခုနှစ်ခန့်ကပင် စတင်၍ ခွဲရေး အသံများ မြည်လာခဲ့သည်။

၁၉၄၇ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီ ၁၂ ရက်နေ့တွင် ပင်လုံညီလာခံကြီးက မြန်မာ့လွတ်လပ်ရေးကို တိုင်းရင်းသားဒေသစုံ (တောင်ပေါ်မြေပြန့်) မြန်မာနိုင်ငံ မူလနယ်နိမိတ်အတိုင်း ရယူရန် တိုင်းရင်းသားခေါင်းဆောင်များနှင့် ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းတို့ ပင်လုံစာချုပ်ကြီးတွင် လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့်ပင် လွတ်လပ်သော မြန်မာပြည်ထောင်စုကြီးဟူ၍ ၄-၁-၁၉၄၈ ရက်နေ့မှစ၍ ပေါ်ထွန်းခဲ့သည်။ ရှမ်းပြည်နယ်တွင်ကား စော်ဘွား၊ စော်ခံ၊ ငွေခွန်မှူး၊ ကယားပြည်နယ်တွင် စောဖျာ စသည့် ပဒေသရာဇ်များက ဆက်လက်အုပ်ချုပ်နေခဲ့သည်။ ရှမ်းပြည်နယ်မှ တိုးတက်သော မျိုးချစ်လူငယ်များက ရှမ်းပြည်လွတ်လပ်ရေးအဖွဲ့ (ရလလဖ) ဖွဲ့စည်းကာ ပဒေသရာဇ်စော်ဘွားစနစ်ကို ဆန့်ကျင်ကြသည်။

လူမျိုးစုလွှတ်တော်တွင်လည်း အမတ် ၁၂၅ နေရာရှိသည့်အနက် ၂၅ နေရာကို ရှမ်းပြည်နယ်စော်ဘွားတို့ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ကချင်ပြည်နယ်တွင် ၁၂ နေရာကို ကချင်ပြည်နယ်မှ ကိုယ်စားလှယ်များဖြင့်လည်းကောင်း၊ ချင်းဝိသေသတိုင်းမှ ရှစ်နေရာ၊ ကယားပြည်နယ်

မှ သုံးနေရာတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ကရင်ပြည်နယ်မှ ၁၅ နေရာကို ၎င်းပြည်နယ် ကိုယ်စားလှယ်များဖြင့်လည်းကောင်း၊ ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံရှိ ကျန်နယ်မြေများမှ ကိုယ်စားလှယ် ၆၂ နေရာကိုလည်းကောင်း ရွေးချယ်ရန် ခွဲတမ်းချထားခဲ့သည်။ ပဒေသရာဇ်စနစ် တည်ရှိနေသော ပြည်နယ်များတွင် မိမိတို့ကိုယ်စားလှယ်ကို လူထုက မဲပေးရွေးကောက်ခွင့်မရှိဖြစ်နေခဲ့သည့်အပြင် ရှမ်းပြည်နယ်လူထုမှာ ပြည်ထောင်စုအစိုးရ၏ အုပ်ချုပ်မှုသာမက ရှမ်းစော်ဘွားတို့၏ အုပ်ချုပ်မှုကိုပါ နှစ်ထပ်ကွမ်းခံနေရသည်။ ပြည်ထောင်စုကြီးထဲတွင် ပဒေသရာဇ်များက လှေကြီးပေါ်တွင် လှေငယ်တင်သကဲ့သို့ ဖြစ်နေခဲ့သည်။ စော်ဘွားများက အခွင့်ထူးခံ မင်းမူပြီး ပြည်နယ်သားလူထုအပေါ် မင်းမူအုပ်စိုးနေပုံများကို ရှမ်းမျိုးချစ်လူငယ်များက ရလလပအဖွဲ့တွင်းမှ ဖော်ထုတ်ကန့်ကွက်ခြင်း၊ စာအုပ်စာတမ်းများ ရေးသားတင်ပြခြင်းများ လုပ်ခဲ့ကြသည်။

၁၉၄၇ ခုနှစ် နိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံအခြေခံဥပဒေ (ဒုတိယပြင်ဆင်ချက်) ဥပဒေကြမ်းကို ပြည်သူ့လွှတ်တော်နှင့် လူမျိုးစုလွှတ်တော် နှစ်ရပ်ပေါင်း တွဲဖက်အစည်းအဝေး ၁၆-၃-၁၉၅၉ ရက်နေ့တွင် တင်ပြဆွေးနွေးကြပြီး ၁၇-၃-၁၉၅၉ ရက်နေ့တွင် အတည်ပြုခဲ့သည်။ လွှတ်တော်နှစ်ရပ်တွင် အမတ်ပေါင်း ၃၆၆ ဦးရှိသည့်အနက် ၃၁၈ ဦးက ထောက်ခံမဲပေး၍ ပြင်ဆင်ချက်စာကို အတည်ပြုခဲ့သည်။ ယင်းအဆိုကို ရှမ်းပြည်နယ် ဥက္ကဋ္ဌကြီး စဝ်ဟုံဖက တင်သွင်းပြီး နမ်းခမ်းအမတ် ဦးထွန်းအေး၊ ညောင်ရွှေမြောက်ပိုင်းအမတ် ဦးတင်ကိုကိုတို့က ထောက်ခံသဖြင့် မဲခွဲအတည်ပြုခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ ဒုတိယပြင်ဆင်ချက် (ပုဒ်မ ၁၅၄၊ ပုဒ်မခွဲ (၂) နှင့် ပုဒ်မ ၁၈၃(၁) တို့အား ပြင်ဆင်အတည်ပြုပြီးနောက် ယင်းပြင်ဆင်ချက်ဥပဒေအရ ရှမ်းပြည်နယ်တွင် ပြည်သူ့အုပ်ချုပ်ရေးစနစ် စတင်ချမှတ်ခဲ့သည်။ ဤသို့ဖြင့် စော်ဘွားကြီးများကိုယ်တိုင် သဘောတူကြသည့်အတိုင်း ၂၄-၄-၁၉၅၉ ရက်နေ့တွင် ရှမ်းပြည်နယ် ပြည်သူ့အုပ်ချုပ်ရေးစနစ် အုတ်မြစ်ချခြင်း (ဝါ) စော်ဘွားများ မိမိတို့ပိုင်စားသောနယ်ပယ်အလိုက် တစ်လုံးတစ်စည်းတည်းသော လျော်ကြေးပင်စင်များ လက်ခံရယူကြ၊ လက်မှတ်ထိုးခဲ့ကြသည်။ ၂၇-၄-၁၉၅၉ ရက်နေ့တွင် တောင်ကြီးမြို့၌ ကျင်းပသော ရှမ်းပြည်နယ်ကောင်စီ အရေးပေါ်ညီလာခံတွင် ရှမ်းစော်ဘွားများ တလုံးတစည်းတည်းသောပင်စင်ငွေများကို လက်ခံပြီး အာဏာစွန့်ပေးကြရန် ဆုံးဖြတ်ခဲ့သည်။

၁၉၅၉ ခုနှစ် ဧပြီလ ၂၉ ရက်နေ့တွင် တောင်ကြီးမြို့တွင် ရှမ်းပြည်နယ် ပြည်သူ့အုပ်ချုပ်ရေးပန္နက်ချ မင်္ဂလာအခမ်းအနားကို ခြိမ့်ခြိမ့်သဲကျင်းပရာ နိုင်ငံတော်သမ္မတကြီး မန်းဝင်းမောင်၊ နိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးချုပ် (ထိုစဉ်က တပ်မတော် အိမ်စောင့်အစိုးရ နိုင်ငံတာဝန်ယူပေးရချိန်) သတိုးသီရိသုဓမ္မ ဗိုလ်ချုပ်ကြီးနေဝင်းနှင့်တကွ ပြည်နယ်တိုင်းအသီးသီးမှ ဧည့်သည်များ တက်ရောက်ခဲ့ကြသည်။ ကျန်းမာရေးအခြေအနေနှင့် ခရီးလမ်းပန်း ဝေးကွာမှုကြောင့် စော်ဘွားလေးဦး မတက်နိုင်သည်မှအပ ကျန်စော်ဘွားကြီး ၂၉ ဦး တက်ရောက်လက်မှတ်ရေးထိုးကာ နိုင်ငံတော်က ချီးမြှင့်သော တလုံးတစည်းတည်း ပင်စင်ငွေများ လက်ခံယူကြသည်။ စော်ဘွားနယ်ပယ်အလိုက် ပင်စင်ငွေ အနည်းဆုံး ငါးသောင်းမှ အများဆုံး (ကျိုင်းတုံစော်ဘွားကြီး ရရှိသောပင်စင်) ၅၀၆၁၀၃၅ ကျပ်(သိန်းငါးဆယ်ကျော်) ရရှိကြသည်။ ပင်စင်ငွေ စုစုပေါင်း ၂၅၈၆၃၀၂၉ ကျပ် (နှစ်ဆယ့်ငါးသန်းကျော်) နိုင်ငံတော်မှ ထုတ်ပေးခဲ့သည်။

ဤသို့ဖြင့် ရှမ်းပြည်နယ်မှ တိုင်းရင်းသားစုံ ပြည်သူအားလုံး လွတ်လပ်သော အချုပ်အခြာ အာဏာရပိုင်ရှင်များ ဖြစ်လာခဲ့ကြသည်။

ဤသို့ ၁၉၄၇ ခုနှစ် နိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံ အခြေခံဥပဒေသည် နိုင်ငံသား မြန်မာအားလုံး တန်းတူပိုင်ဆိုင်ခံစားနိုင်ခဲ့ကြသည်။ ကိုယ်ကျိုးကြည့်လွန်းသည့် အပြင် နယ်ချဲ့သွေးခွဲမှုကို လှလှပပကြီးခံကြရသော စော်ဘွားအချို့က ပြည်ထောင်စုမှ ခွဲထွက်ရေး၊ ၎င်းတို့၏ ပဒေသရာဇ်အာဏာ ပြန်လည်ပိုင်စိုးရုံမျှမက ပြည်ထောင်စုမှ ခွဲထွက်ပြီး သီးခြား နိုင်ငံထူထောင်လျှင် ပြည်ပ (အနောက်နယ်ချဲ့အုပ်စု) ၏ပံ့ပိုးမှုဖြင့် ကိုယ့်နိုင်ငံကိုယ့်သမ္မတ၊ ဝန်ကြီးချုပ် စသည့် ရာထူးအာဏာအဆင့် ရနိုင်ခြင်းတို့ကို မျှော်ကိုးပြီး လက်နက်ကိုင်ပုန်ကန်မှုများစတင်ပေါ်ပေါက်လာသည်။ ညောင်ရွှေစော်ဘွားကြီး စဝ်ရွှေသိုက်၏ စတုတ္ထဇနီး မဟာဒေဝီစဝ်ဟိန်းခမ်း ကိုယ်တိုင် တောခိုပုန်ကန်မှုကို ဦးဆောင်ခဲ့သည်။ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်တွင် စော်ဘွားများက ကျောင်းထားပေးသော ရှမ်းလူငယ်ပညာတတ်များစွာ တောခိုသူပုန်ခေါင်းဆောင်များ ဖြစ်လာခဲ့သည်။

"၁၉၄၇ ခုနှစ် နိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံ အခြေခံဥပဒေသည် နိုင်ငံသား မြန်မာအားလုံး တန်းတူပိုင်ဆိုင် ခံစားနိုင်ခဲ့ကြသည်။"

၁၉၆၁ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလ၌ ရှမ်းပြည်နယ် တောင်ကြီးမြို့တွင် တိုင်းရင်းသားပေါင်းစုံ နှီးနှောဖလှယ်ပွဲ နာမည်တပ်ပြီး ရှမ်းစော်ဘွားအချို့၏ ပြည်ထောင်စုမှခွဲထွက်ရေးလုပ်ရပ် အစပျိုးခဲ့သည်။ သမ္မတဟောင်း ညောင်ရွှေစော်ဘွားကြီး စဝ်ရွှေသိုက်၊ ဝန်ကြီးစဝ်ခွန်ချို၊ စဝ်ဝဏ္ဏတို့က ဦးဆောင်သဖြင့် ဖဆပလအစိုးရဝန်ကြီးချုပ် ဦးနုလည်း နိုင်အောင်မတားသာတော့ပေ။ ယင်းတောင်ကြီးမှ တိုင်းရင်းသားစုံနှီးနှောဖလှယ်ပွဲကို ရန်ကုန်မြို့ ပြည်လမ်း မြန်မာ့အသံခန်းမ A သို့ ၂၆–၂–၁၉၆၂ ရက်နေ့မှစ၍ ပြောင်းရွှေ့လာသည်။ ညနေ ၆ နာရီ တိုင်းရင်းသားများ၏ ခွဲထွက်ရေး၊ အခြေခံဥပဒေ ပြင်ဆင်ပစ်ရေးအသံများ ကျွက်ကျွက်ညံခဲ့သည်။

၁–၃–၁၉၆၂ ရက်နေ့ ညနေ ၆ နာရီတွင် မြန်မာနိုင်ငံရေးပါတီကြီး သုံးခုဖြစ်သည့် သန့်ရှင်းဖဆပလ၊ တည်မြဲဖဆပလနှင့် လက်ဝဲအတိုက်အခံ တပ်ပေါင်းစု

ပမညတတို့၏ တင်ပြချက်အလှည့်ဖြစ်သည်။ ဝန်ကြီးချုပ်ဦးနုက သဘာပတိအဖြစ် ဆောင်ရွက်သည်။ ဦးစွာ တည်မြဲ ဖဆပလ (ဆွေငြိမ်းအုပ်စု) ခေါင်းဆောင်ဦးဗဆွေ (ထားဝယ်) က ရှမ်းစော်ဘွားတို့ ကြွေးကြော်နေသော ရှမ်းပြည်နယ်မူ (လက်ရှိ တိုင်းရင်းသားပြည်နယ် ခုနစ်ခုနှင့်အတူ ဗမာတိုင်း(ဒေသကြီး ခုနစ်ခုကို ဗမာပြည်နယ်အဖြစ် ဖွဲ့စည်းစေသော) မူ၊ စော်ဘွားမူ၊ စစ်မှန်သောပြည်ထောင်စု ဖက်ဒရယ်မူ (နာမည်အားဖြင့် ပြည်နယ်များစုဖွဲ့သော သာမန်ဖက်ဒရယ် ပြည်ထောင်စုမျိုးကို ကျော်လွန်ကာ သီးခြားခွဲထွက် လွတ်လပ်သည့် တိုင်းရင်းသားပြည်နယ်များက နိုင်ငံ ခုနစ်ခု၊ ဗမာနိုင်ငံက တစ်နိုင်ငံ (မဲအနည်းစု) အဖြစ် ဖန်တီးမည့် နိုင်ငံစုအဖွဲ့ ကွန်ဖက်ဒရေးရှင်း (Confederation) ကို တောင်းဆိုကြခြင်း ဖြစ်သည်။ ရှမ်းမျိုးချစ် လူငယ်များ၏ ရှမ်းပြည်လွတ်လပ်ရေးလူငယ်များအဖွဲ့ (ရလလပ)က ရှမ်းစော်ဘွားတို့၏ ဖက်ဒရယ်မူအမည်ခံ ကွန်ဖက်ဒရယ်ပုံစံဖြင့် ခွဲထွက်ကြမည့်လုပ်ရပ်ကို အပြင်းအထန် ကန့်ကွက်ကြသည်။

၁-၃-၁၉၆၂ ရက်နေ့ ညချမ်းအစည်းအဝေးတွင် တည်မြဲဖဆပလခေါင်းဆောင် ဦးဗဆွေက ရှမ်းစော်ဘွားမူ၊ ရှမ်းပြည်မူ၊ စစ်မှန်သောဖက်ဒရယ်မူကို ပြင်းထန်စွာကန့်ကွက်ကြသည်။ ဖက်ဒရယ် (ရိုးရိုးပြည်ထောင်စု) အမည်ခံပြီး ကွန်ဖက်ဒရေးရှင်းကို ဦးတည်နေသော လုပ်ရပ်များကို ကန့်ကွက်သည်။ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုဟူ၍ ၁၇၇၆ ခုနှစ်က ထူထောင်စဉ် ဥရောပခေတ် လူမျိုးအလိုက် ကိုလိုနီ (နယ်ပယ်သစ်) ပြည်နယ် ၁၃ ခုဖြင့် တည်ထောင်ခဲ့ကြောင်း၊ ထိုစဉ်က ထိုလူမျိုးအလိုက် ပြည်နယ် ၁၃ ခုသည် သီးခြားလွတ်လပ်၍ သီးခြားအစိုးရ၊ သီးခြားဥပဒေပြုလွှတ်တော်၊ သီးခြားတရားလွှတ်တော်တို့ ရှိနေခဲ့ကြောင်း၊ ပြည်နယ်တစ်ခုနှင့်တစ်ခု ဒူးတင်၊ ပေါင်တင် မခံ၊ အကြောမခံကြဘဲ ငါမှငါဖြစ်နေခဲ့ကြောင်း၊ အမေရိကန်နှင့် အင်္ဂလိပ်တို့ စစ်ဖြစ်လျှင် အင်္ဂလန်မှ လာရောက်အခြေချသူများ၏ ပြည်နယ်က ကန့်ကွက်၊ အမေရိကန်နှင့်ပြင်သစ်စစ်ဖြစ်လျှင် ပြင်သစ်လူမျိုးအများစုရှိသော ပြည်နယ်က ကန့်ကွက်ကြသည်။ ထို့ကြောင့် အမေရိကန်နိုင်ငံတွင် ဦးနင်းပွဲထောင်ဖြစ်နေခဲ့သည်။ ဤသည်မှာ ကွန်ဖက်ဒရေးရှင်း ခေါ် သီးခြားလွတ်လပ်သောဒေသ ၁၃ ခု၏ ပေါင်းစုခြင်းကြောင့်ဖြစ်ကြောင်း သိလာကြပြီး ၁၇၈၇ ခုနှစ်တွင် အမျိုးသားညီလာခံကျင်းပ၊ မူချပြီး အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုဖွဲ့စည်းပုံ ဥပဒေသစ်ရေးဆွဲပြီး ကွန်ဖက်ဒရယ်နိုင်ငံစုမှ ပြည်နယ်များ၏ တန်းတူမူဖြင့်ဖွဲ့သော ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုသို့ ပြောင်းခဲ့ရကြောင်း ဦးဗဆွေက တင်ပြပြီး ကွန်ဖက်ဒရယ်ဖွဲ့ရန် စော်ဘွားတို့ရည်ရွယ်နေသော ဖက်ဒရယ်မူကို ကန့်ကွက်ခဲ့သည်။

၁၉၅၀ ပြည့်နှစ်တွင် အာဏာရဖဆပလအတွင်းမှ ဆိုရှယ်လစ်ပါတီတွင်း၌ လက်ဝဲ (မာ့က်စ်ဝါဒ) လက်ခံသော သခင်လွင်၊ သခင်လှကျော်၊ ဝိဓူရသခင်ချစ်မောင်၊ သခင်လူအေးတို့ ဦးဆောင်သော ဆိုရှယ်နီများက ခွဲထွက်ခဲ့သည်။ ဆိုရှယ်နီတို့ကပင် ဦးဆောင်ပြီး လက်ဝဲအတိုက်အခံအင်အားစုများစုပေါင်းကာ အာဏာရဖဆပလကို အတိုက်အခံပြုမည့် ပြည်ထောင်စုသမ္မတနိုင်ငံ ပြည်သူ့အမျိုးသားညီညွတ်ရေးတပ်ဦး (ပမညတ) ကို ထူထောင်လျက် လွှတ်တော်တွင်း၊ လွှတ်တော်အပတို့၌ ဖဆပလကို ဆန့်ကျင် အတိုက်အခံလုပ်ခဲ့သည်။

ပမညတကလည်း ၁-၃-၁၉၆၂ ရက်နေ့ည မြန်မာ့အသံ A ခန်းမတွင် ရှမ်းစော်ဘွားတို့၏ ဖက်ဒရယ်လှုပ်ရှားမှုကို တစ်နာရီကျော်ကြာ (စာတစ်အုပ်စာ) ကန့်ကွက်တင်ပြခဲ့သည်။

တည်မြဲ၊ သန့်ရှင်းများကပင် ပမညတမှ ဝိစူရသခင်ချစ်မောင်၏ ကန့်ကွက်ချက်ကို ချီးကျူးခဲ့ကြသည်။ ဝိစူရသခင်ချစ်မောင်၏ ကန့်ကွက်ချက်စာတမ်းကို စာအုပ်အဖြစ် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။ ဤစာရေးသူ ရေးသားပြီး ဟံသာဆုစာအုပ်တိုက်မှ ထုတ်ဝေသော "ပြည်ထောင်စုဝံသာနုရက္ခိတ" စာအုပ်တွင်လည်း ရှမ်းစော်ဘွားတို့၏ မြန်မာပြည်ထောင်စု ရှစ်စိတ်ကွဲရေးကြိုးပမ်းချက်၊ သတင်းများကို အခြေခံကာ ဖော်ထုတ်တင်ပြခဲ့ပါသည်။)

၁-၃-၁၉၆၂ ရက်နေ့ည မြန်မာ့အသံမှ ရှမ်းတို့၏ ဖက်ဒရယ်စစ်စစ်မူ ဆွေးနွေးပွဲတွင် တည်မြဲဖဆပလဥက္ကဋ္ဌ ဦးဗဆွေနှင့် ပမညတခေါင်းဆောင် ဝိစူရသခင်ချစ်မောင်တို့ တင်ပြပြီးလျှင် ဦးနု၏ သန့်ရှင်းဖဆပလ (ပထစ)မှ ဒေါက်တာအေးမောင် တင်ပြရန် ဖြစ်သော်လည်း အချိန်လင့်သွားသဖြင့် ၇-၃-၁၉၆၂ ရက်နေ့တွင်မှ ပထစက တင်ပြရန် သတ်မှတ်ခဲ့ရသည်။ ထိုနေ့ညမှာပင် ကျွန်တော်တို့ သတင်းသမားများ (ထိုစဉ်က ဤစာရေးသူသည် ဗိုလ်တထောင်သတင်းစာတွင် တာဝန်ခံအယ်ဒီတာအဖြစ် ဆောင်ရွက်နေချိန်ဖြစ်သည်။) အဖို့ ဖက်ဒရယ်မူလှုပ်ရှားမှုသတင်းများ ရေချိန်မြင့်တက်လွန်းနေသည်ကို သတိပြုမိကြ၍ သတင်းထောက်အားလုံး နိုးနိုးကြားကြား၊ မျက်စိဖွင့်၊ နားစွင့်နေကြရသည်။

ဗိုလ်တထောင်သတင်းထောက်ချုပ် အောင်သန်းလေးနှင့်အဖွဲ့သည် ညလုံးပေါက် ဟိုပြေးသည်လွှားဖြင့် သတင်းလိုက်နေခဲ့ကြသည်။ ထိုအချိန် တည်မြဲဖဆပလ ဒုတိယခေါင်းဆောင် ဝန်ကြီးဟောင်း ဦးကျော်ငြိမ်းသည် စော်ဘွားအချင်းချင်းပေးသော စာတစ်စောင်ရရှိထားသည်။ ဦးနုနှင့် ဆက်ဆံရေးတင်းမာနေချိန်ဖြစ်သော်လည်း နိုင်ငံတော်အစိုးရတွင် တာဝန်အရှိဆုံးဖြစ်သော ဦးနုလက်သို့ ထိုစော်ဘွားချင်းပေးသောစာကို (မိတ္တူ) ပေးအပ်ခဲ့သည်။ ဦးနုအနေဖြင့် ဖက်ဒရယ်လှုပ်ရှားမှုကို ရပ်တန့်ပစ်စေရန် ပြည်ထောင်စုကြီး မပြိုကွဲစေရန် ရည်ရွယ်ပြီး ဦးကျော်ငြိမ်းက ထိုစာပေးသော်လည်း ဦးနုသည် နိုင်အောင်မထိန်းနိုင်တော့ပေ။

ရှမ်းစော်ဘွားများတွင် ထိပ်ပိုင်းမှ ဦးဆောင်နေသော ညောင်ရွှေစော်ဘွားကြီး စဝ်ရွှေသိုက်သည် ဖက်ဒရယ်လှုပ်ရှားမှုကာလမှာပင် ရုတ်တရက် စင်ကာပူသို့ ထွက်သွားသည်။ သတင်းစာများက ထိုစင်ကာပူခရီးတွင် စဝ်ရွှေသိုက်အား အမေရိကန်အရာရှိ (စီအိုင်အေ) က ဖက်ဒရယ်မူ လှုပ်ရှားမှု မဖြစ်မနေ အောင်မြင်အောင်ဆောင်ရွက်ရန် ခေါ်ပြောခြင်းဖြစ်သည်ဟု သိကြသည်။ စဝ်ရွှေသိုက် စင်ကာပူမှ ပြန်လာကာ ညောင်ရွှေသို့ ခေတ္တပြန်ရန် ရန်ကုန်ဘူတာကြီးမှ သာစည်ရွှေညောင်ရထားတွဲပေါ် ရှိနေသည့် စဝ်ရွှေသိုက်ကို သတင်းထောက်များက ဝိုင်းအုံပြီး မေးကြသည်။ "စင်ကာပူခရီးစဉ်မှာ အမေရိကန်နဲ့ တွေ့ခဲ့တယ် မဟုတ်လား။ ဘာတွေဆွေးနွေးကြလဲ" စသော မေးခွန်းများကို စဝ်ရွှေသိုက်က မျက်စိပျက်မျက်နှာပျက်စွာဖြင့် "ဘူး" ခံ ငြင်းတော့သည်။ (ထိုသတင်းကြား၍ ညောင်ရွှေမှ ပြန်လာသည့် စဝ်ရွှေသိုက်အား ဝန်ကြီးချုပ် ဦးနုက မေးသောအခါတွင် ခါးခါးသီးသီး ငြင်းဆန်ခဲ့သည်။)

နိုင်ငံရေးပါတီများ၊ စာနယ်ဇင်းများက မည်သို့ပင်ကန့်ကွက်စေကာမူ စော်ဘွားများက ပြည်ထောင်စုကြီးကို အမဲဖျက်ပြီး ရှစ်စိတ်ကွဲ၊ ရှစ်နိုင်ငံခွဲထွက်သည်အထိ ဇွတ်လုပ်ကြတော့မည့်အနေအထား ဖြစ်လာ၍ ၁-၃-၁၉၆၂ ရက်နေ့ ညသန်းခေါင်ကျော် ၂-၃-၁၉၆၂ ရက်နေ့ အကူးတွင် တပ်မတော်က နိုင်ငံတော်ကို ထိန်းသိမ်းလိုက်ကာ ဖက်ဒရယ်ကိစ္စတွင်

ပါဝင်ပတ်သက်သော၊ တာဝန်မကင်းသော ဝန်ကြီးချုပ်ဦးနု အပါအဝင် ဝန်ကြီးအချို့၊ စော်ဘွားအချို့ကို ထိန်းသိမ်းခဲ့ရသည်။ စော်ဘွားချင်းပေးသောစာဆိုသည့်တွင် မိမိတို့ ဖက်ဒရယ်အောင်မြင်လျှင် ပြည်ထောင်စုမှခွဲထွက်ကာ သီးခြားလွတ်လပ်သောနိုင်ငံအဖြစ် ရပ်တည်လျက် အမေရိကန်ဦးဆောင်ဖွဲ့စည်းမည့် ဆီးတိုး (SEATO) ခေါ် အရှေ့တောင် အာရှနိုင်ငံများ စစ်အုပ်စုထဲဝင်ကြမည်ဖြစ်ကြောင်း ပါရှိသည်။ (ထိုစာနှင့်ပတ်သက်၍ ဟံသာဝတီသတင်းစာ (ရန်ကုန်ထုတ်)က ဖော်ပြခဲ့သည်။ အမေရိကန်သည် ဥရောပနယ်ချဲ့ နိုင်ငံများနှင့်ပေါင်းပြီး မြောက်အတ္တလန္တိတ်စာချုပ်အဖွဲ့ (North Atlantie Treaty Organization) ခေါ် နေတိုးကို ဖွဲ့သကဲ့သို့ အရှေ့တောင်အာရှတွင် ဒေသပြင်ပမှ အမေရိကန်၊ အင်္ဂလိပ်၊ ကနေဒါ၊ ဩစတြေးလျ၊ နယူးဇီလန်၊ ပါကစ္စတန်မှ အာဏာသိမ်းစစ်အစိုးရ ခြောက်နိုင်ငံ၊ အရှေ့တောင်အာရှမှ ထိုင်းနိုင်ငံနှင့် ဖိလစ်ပိုင်တို့သာ ပါဝင်မည်ဖြစ်သဖြင့် ဖွဲ့၍မရဘဲဖြစ်နေသည်။ အကယ်၍ မြန်မာပြည်ထောင်စုမှခွဲထွက်လာမည့် (၇) ပြည်နယ်က (၇) နိုင်ငံအဖြစ် ဆီးတိုးစစ်အုပ်စုထဲဝင်လျှင် ဆီးတိုးဖွဲ့ဖြစ်မည်။ ထို့ကြောင့် ဖက်ဒရယ်မူ လှုပ်ရှားမှုဆိုသည်ကို အောင်မြင်အောင်လုပ်ရန် စဝ်ရွှေသိုက်ကို စင်ကာပူသို့ခေါ်၍ အမေရိကန် (CIA) က ပြောလွှတ်လိုက်ခြင်းဖြစ်သည်။

ဥရောပမှ နေတိုးစစ်အုပ်စုတွင် အမေရိကန်က ဗိုလ်လုပ်ပြီး အမေရိကန်စစ်အင်အား တစ်သိန်းကျော်ထည့်ကာ ဥရောပကို စစ်ရေးအရ ကာကွယ်ပေးရန်ဟုဆိုသော်လည်း လက်တွေ့၌ အရှေ့ဥရောပ၊ ဆိုဗီယက်ပြည်ထောင်စုတို့ကို တိုက်ရိုက်ဖြိုချရန် ရည်ရွယ်သည်။ နောက်ပိုင်း အာဖဂန်နစ္စတန်၊ အီဂျစ်၊ လစ်ဗျား စသည့် အာဖရိကနိုင်ငံ၊ တောင်အာရှနိုင်ငံ များအထိ နေတိုးက စစ်ရေးအရ မွှေခဲ့သည်။ ဆီးတိုးဖွဲ့ဖြစ်လျှင် အရှေ့တောင်အာရှသာမက တောင်အာရှ၊ အာရှအရှေ့ပိုင်း၊ အာရှမြောက်ပိုင်းနိုင်ငံများပါ အမေရိကန်စစ်ရေး မွှေနှောက် မှုဖြင့် ဒုက္ခပင်လယ်ဝေနေလောက်ပေသည်။ ဗိုလ်ချုပ်ကြီးနေဝင်း ဦးဆောင်သော တပ်မတော် က ပြည်ထောင်စုကြီး မပြိုကွဲစေရန် ဟန့်တားစေရုံသာမက အာရှတစ်ခွင်နေတိုးကဲ့သို့သော နယ်ချဲ့စစ်ဝါဒီအုပ်စုက ဒုက္ခမပေးနိုင်အောင် ကာကွယ်ပေးလိုက်သလို အကျိုးသက်ရောက် ခဲ့သည်။

၁၉၄၇ ခုနှစ် အခြေခံဥပဒေသည် စော်ဘွားများ အကျပ်ကိုင်သဖြင့် ခွဲထွက်ခွင့်ပုဒ်မ များ ပါသွားခဲ့သည်။ ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းသည်လည်း ထိုအခြေခံဥပဒေရေးဆွဲမပြီးမီ လုပ်ကြံ ခံရသဖြင့် ထိုအခြေခံဥပဒေသည် ဗိုလ်ချုပ်ကိုယ်တိုင် ဘဝင်ကျမည်မဟုတ်ပါချေ။ ထိုအခြေခံ ဥပဒေတွင် ပုဒ်မ ၂၃၄ ခုပါရှိသည်။ ပုဒ်မ ၇၄ တွင် အောက်ပါအတိုင်း (ဗိုလ်ချုပ်ကိုယ်တိုင် ရေးသားထည့်သွင်းစေသော) အမျိုးသားရေးမူ၊ မျိုးစောင့်မူပါဝင်ခဲ့သည် –

“၇၄။ ။ (၁) အောက်ပါပုဂ္ဂိုလ်မျိုးအား လွှတ်တော်တစ်ရပ်ရပ်၏ အမတ်အဖြစ်ဖြင့် ရွေးချယ်ခြင်းခံရန်လည်းကောင်း၊ လွှတ်တော်တစ်ရပ်ရပ်၏အမတ်အဖြစ် တည်မြဲစေရန် လည်းကောင်း ခွင့်မပြုရ။

(က) နိုင်ငံခြားအစိုးရ၏ကျေးဇူးတော်ကိုခံယူစောင့်ရှောက်ရှိသေသူ၊သို့တည်းမဟုတ် နိုင်ငံခြားအစိုးရ၏ လက်အောက်ခံဖြစ်သူ၊ သို့တည်းမဟုတ် ထိုအစိုးရ၏ နိုင်ငံသားဖြစ်သူ၊ သို့တည်းမဟုတ် ထိုအစိုးရ၏ လက်အောက်ခံဖြစ်သူသော်

လည်းကောင်း၊ နိုင်ငံသားသော် လည်းကောင်း ခံစားရသော အခွင့်အရေးများနှင့် ကျေးဇူးခံစားခွင့်များကို ခံစားနိုင်ခွင့်ရှိသူ သို့တည်းမဟုတ်”

မြန်မာနိုင်ငံ၏ အချုပ်အခြာအာဏာ၊ မြန်မာ့ရေမြေ သဘာဝသယံဇာတ၊ ထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ၊ ရတနာများကို နှစ်ပေါင်း ၁၂၀ ခန့် သွေးစုပ်ထုတ်ယူသွားသော အင်္ဂလိပ် (မျက်နှာဖြူ – ကုလားဖြူ) များ မြန်မာ့ကုန်စည်ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေး၌ လက်ကား၊ လက်လီလုပ်ငန်းများတွင် နိုင်ငံခြားသား၊ လူမျိုးခြားများကသာ လက်ဝါးကြီးအုပ်သွားခဲ့သည်ကို ကိုယ်တိုင်မြင်တွေ့သိရှိရသော ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းနှင့် တိုင်းရင်းသား မြန်မာမျိုးချစ်များက မကျေနပ်ကြပေ။ ထို့ကြောင့် လွတ်လပ်လာမည့် မြန်မာနိုင်ငံတွင် လူမျိုးခြား၊ နိုင်ငံခြားသားများက မြန်မာ့စီးပွားရေး ဘဝကြီးတစ်ခုလုံး၊ မြန်မာတို့၏ဥပဒေပြုရေး၊ အုပ်ချုပ်ရေး၊ တရားစီရင်ရေးတို့တွင် လုံးဝ ဝင်မပါနိုင်ရန် ဗိုလ်ချုပ်က ထိုပုဒ်မ ၇၄–၁၊ က ကိုပါအောင် ထည့်ရေးသွားခြင်း ဖြစ်သည်။

၂–၃–၁၉၆၂ ရက်နေ့တွင် နိုင်ငံ့တာဝန်ယူခဲ့ရသော တပ်မတော် (တော်လှန်ရေးကောင်စီ) က ပြည်ထောင်စုပြိုကွဲစေသည်အထိ ခွဲထွက်ခွင့်ပုဒ်မများ ပါရှိသည့် ၁၉၄၇ ခုနှစ် နိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံအခြေခံဥပဒေကို တပ်မတော်ကိုယ်နှိုက်က လွှတ်တော်မဟုတ်သဖြင့် ပြင်ဆင်၊ ဖြုတ်ပယ်ခြင်းမပြုနိုင်။ ထိုကွဲအက်ခွဲထွက်ခွင့် ပုဒ်မများ ပါဝင်သည့် (ပြည်လုံးကျွတ်ပြည်သူ့ဆန္ဒခံယူပွဲဖြင့် အတည်ပြုခြင်း မဟုတ်ဘဲ လွှတ်တော်အမတ် ၂၅၅ ဦးကသာ အတည်ပြုထားသော) ၁၉၄၇ ခုနှစ် အခြေခံဥပဒေကို ဘေးဖယ်ထားခဲ့ရပေတော့သည်။

တက္ကသိုလ်မြတ်သူ

နိဂုံးရဲ့နိဂုံးမှာ ဘယ်လိုအဆုံးသတ်မလဲ

aeZifvwf

“အမေရိကန်ဟာ နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေး၊ စစ်ရေး၊
နိုင်ငံရေးသြဇာ အစစအရာရာမှာ
ကျဆင်းနေချိန် ဖြစ်ပါတယ်။
ဒီ့အပြင် လောလောဆယ်မှာ ယူကရိန်းကို ကြားခံထားပြီး
ရုရှားနဲ့ စစ်ဖြစ်နေပါတယ်။ သမိုင်းတွင်
ထိပ်တိုက်တွေ့မှုကြီးလို့ သတ်မှတ်လို့ရပါတယ်။”

အနိစ္စသဘောအရ နိဂုံးဆိုပေမယ့် တချို့ Exit Strategy ခွာစစ်ဗျူဟာကောင်းလို့ ဆိုးဆိုးဝါးဝါး မဖြစ်ကြဘူး။ အချို့ကျတော့လည်း နိဂုံးရဲ့နိဂုံးဟာ ဝမ်းနည်းကြေကွဲဖွယ်ရာနဲ့ နိဂုံးချုပ်ကြရတာတွေ့ရတယ်။ ဥပမာအားဖြင့် ဂျပန်ဆိုရင် ဟီရိုရှီးမားနဲ့ နာဂါဆာကီအပေါ် အဏုမြူဗုံးနှစ်လုံး အကြဲခံရပြီး စစ်လျော်ကြေးတွေပေးရတဲ့ စစ်ရှုံးနိုင်ငံအနေနဲ့ ခါးခါးသီးသီး အဆုံးသတ်လိုက်ရတယ်။ တချို့ကျတော့လည်း စစ်ပြေငြိမ်းပြီး နိုင်ငံအဖြစ်တည်ဆောက်နိုင်တဲ့ အခြေအနေမျိုးနဲ့ နိဂုံးချုပ်နိုင်ခဲ့ကြတယ်။

ဒီနေ့ကမ္ဘာ့အခင်းအကျင်းသစ်၊ မြင်ကွင်းသစ်အတွက် အမေရိကန်၊ နေတိုးနှင့် ရုရှား၊ တရုတ် အားပြိုင်နေကြတာ တော်တော် ပြင်းပြင်းထန်ထန်ပဲ။ စစ်ရေးသာမက စီးပွားရေး၊ ဘဏ္ဍာရေး၊ အရေးယူပိတ်ဆို့ရေး စတဲ့ အလုံးစုံစစ်နဲ့ တစ်ဖက်နဲ့တစ်ဖက် အပြတ်တိုက်စစ်ပွဲကြီးကို မီးထဲရေထဲ ပြိုင်ဆိုင်နေကြတုန်း အခြေအနေပါ။

အဖွဲ့လိုက်၊ အုပ်စုလိုက်၊ ညှိနှိုင်းစေ့စပ်ကြမယ်ဆိုရင် ခါးသီးလှတဲ့နိဂုံးကို ဖြတ်ကျော်နိုင်ကြမှာဖြစ်ပေမယ့် အဆုံးစွန်အထိ တိုက်ခိုက်ကြမယ်လို့ ဆုံးဖြတ်ကြရင်တော့ ရှုံးတဲ့ဘက်က နိဂုံးဟာ အတော့်ကို ခါးသီးပါလိမ့်မယ်။ နောက်ဆုံးမထိန်းနိုင်ကြလို့ အဏုမြူတွေ သုံးလာကြပြီဆိုရင်တော့ စစ်ရှုံးနိုင်ငံတချို့ဟာ နှစ် "ရာ" ဂဏန်းအတွင်း ခေါင်းမထောင်နိုင်တဲ့ အခြေအနေမျိုးအထိ ဆိုးဆိုးဝါးဝါး နိဂုံးချုပ်သွားနိုင်ပါတယ်။

ဒီနေ့လက်နက်ဆန်းတွေ၊ စီးပွားရေးပါဝင်ပတ်သက်မှုတွေ၊ ဘဏ္ဍာရေးချိတ်ဆက်မှုတွေဟာ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကာလအခြေအနေမျိုးနဲ့ လုံးဝခြားနားသွားခဲ့ပါပြီ။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်တုန်းက စစ်ဖြစ်ရင် စစ်စရိတ်လောက်သာ ကုန်ကျပေမယ့် ဒီနေ့ပဋိပက္ခဖြစ်လာရင်တော့ စစ်စရိတ်ထက် အဆပေါင်းများစွာပိုကြီးမားတဲ့ စီးပွားရေးပြိုလဲမှုတွေက အဆင်သင့် ဖြစ်နေပါတယ်။

မက်ခရွန်ပြောတဲ့စကား

တရုတ်ကိုအလည်အပတ်ရောက်နေတဲ့ ပြင်သစ်သမ္မတမက်ခရွန် ပြောတဲ့စကားက ကမ္ဘာကြီးကို အတော်ရိုက်ခတ်သွားသလို အမေရိကန်အတွက်လည်း ခပ်ပြင်းပြင်းထိုးနှက်ခံလိုက်ရတဲ့ လက်သီးချက် ဖြစ်လာတယ်။

"Being an ally does not mean belong a vassal .... Doesn't mean that we don't have the right to think for ourselves" ခပ်တိုတိုဖြစ်ပေမယ့် ပြတ်ပြတ်သားသား ရှိလှတဲ့စကားပါ။

"မဟာမိတ်ဆိုတာ လက်အောက်ခံကျွန်မဟုတ်ဘူး။ ကိုယ့်အတွက် တွေးခေါ်ဖို့ အခွင့်အရေးမရှိဘူးလို့လည်း မဆိုလိုဘူး" အမှန်တကယ် မက်ခရွန်ပြောတာ သဘာဝကျပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ အခုလို အကျပ်အတည်းဖြစ်နေချိန်မျိုးမှာတော့ အနောက်အုပ်စုရဲ့စည်းရုံးမှု ဝါးအစည်းပြေတာကို ပြသလိုက်သလို ဖြစ်သွားတယ်။ သမ္မတထရမ့်ကဆိုရင် မက်ခရွန်ကို "တရုတ်ရဲ့ဖင်ကိုသာ နမ်းလိုက်ပါတော့လား" ဆိုပြီး မှတ်ချက်ပေး ခနဲ့တဲ့တဲ့ တုံ့ပြန်ရတဲ့အထိ ဖြစ်သွားခဲ့တယ်။

ပဋိပက္ခမြင့်တက်နေတဲ့အချိန်၊ အကျပ်အတည်းတွေ ပိုပြီးပြင်းထန်နေတဲ့အချိန်မှာ တရုတ်ဆီကို ကမ္ဘာ့ခေါင်းဆောင်တွေသွားကြတာ မနည်းလှတာကို တွေ့ရတယ်။ မက်ခရွန်အပြင် ဘရာဇီးသမ္မတက လုပ်ငန်းရှင် ၂၄၀ လောက်ပါတဲ့အဖွဲ့ကြီးနဲ့ သွားရောက်ခဲ့ပြီး ဂျပန်ကလည်း သွားပါဦးမယ်။ EU နိုင်ငံခြားရေးနဲ့လုံခြုံရေးမူဝါဒဆိုင်ရာ အဆင့်မြင့်ကိုယ်စားလှယ် Josep Borrell နဲ့ ဂျာမနီနိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီး Annalena Baerbock တို့လည်း သွားရောက်ခဲ့ကြတယ်။

အမေရိကန်နဲ့ မဟာမိတ်ပါဆိုတဲ့ EU နဲ့ ဂျာမနီ၊ ပြင်သစ်တို့ တရုတ်ကိုသွားပြီး လက်ပွန်းတတီးနေပြလိုက်တာဟာ အမေရိကန်အတွက် အတော့်ကိုမခံမရပ်ဖြစ်စေတဲ့ မြင်ကွင်းတွေ ဖြစ်လာပါတယ်။

ထောက်လှမ်းရေးသတင်းပေါက်လာ

တစ်ကမ္ဘာလုံးကို ချုပ်ကိုင်စောင့်ကြည့်နေတဲ့ ပင်တဂွန်က သတင်းအတော်များများ ပေါ်ထွက်လာပြီး ကမ္ဘာ့သတင်းဌာနကြီးတွေမှာရော၊ လူမှုကွန်ရက်တွေမှာရော အဆီးအတားမရှိ ဖော်ပြနေတာကလည်း အမေရိကန်အတွက် မေးခွန်းထုတ်စရာဖြစ်နေတယ်။ ဘယ်လောက်အရေးပါတဲ့ သတင်းတွေအထိ ပေါက်ထွက်နေသလဲဆိုတာ ဘယ်သူမှ မသိနိုင်သေးပါ။ လောလောဆယ် ဖော်ပြနေတဲ့သတင်းတွေထက် ပိုအရေးကြီးတဲ့ ထိပ်တန်းသတင်းတွေရှိနေဦးမယ်လို့ မျှော်လင့်ရတယ်။

ယူကရိန်းစစ်ပွဲသတင်းတွေက ဘိုင်ဒန်ပြောစကားတွေနဲ့ဆန့်ကျင်ပြီး အတော်ဆိုးဆိုးဝါးဝါး ဖြစ်နေတာ တွေ့ရတယ်။ ဘက်မွတ်ကနေပြီး "နွေဦးစစ်ဆင်ရေး"နဲ့ ရုရှားတပ်တွေကို ပြန်တိုက်ထုတ်တော့မယ်လို့ NATO က ကြွေးကြော်ထားခဲ့ပေမယ့် ပေါက်ကြားလာတဲ့ သတင်းတွေမှာတော့ မေလကုန်တာနဲ့ ယူကရိန်းလေတပ်ဟာ ခြေကုန်လက်ပန်းကျပြီး ရုရှားစစ်လေယာဉ်တွေကို မတားဆီးနိုင်တော့ဘူးလို့ ဆိုပါတယ်။

မြေပြင်မှာလည်း ၁၅၅ မမ အမြောက်ကျည်တွေ ပြတ်လပ်နေတာမို့ တောင်ကိုရီးယားက အမြောက်ကျည်ဆန် ၅၀၀၀၀၀ ကို အမေရိကန်ဆီ ရောင်းပေးရတဲ့အဆင့်ဖြစ်နေတာ တွေ့ရတယ်။ တောင်ကိုရီးယားက အမြောက်ကျည်ကို အမေရိကန်က ယူကရိန်းဆီပို့ပေးရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ပေါက်ကြားတဲ့သတင်းထဲမှာ အရေးပါတဲ့ဘက်မွတ်ကို ရုရှားကြေးစားတပ်တွေက ၈၀ ရာခိုင်နှုန်းအထိ ချုပ်ကိုင်ထားပြီး နှစ်နှစ်စစ်ကာလအတွင်း ယူကရိန်းနယ်မြေ ၂၀ ရာခိုင်နှုန်းကို ရုရှားတွေက ထိန်းချုပ်ထားနိုင်ခဲ့ပြီးဖြစ်တယ်လို့ ဆိုတယ်။

ဘိုင်ဒန်နဲ့ NATO က ရုရှားဟာ လက်နက်ခဲယမ်းတွေ ပြတ်လပ်နေပြီး စီးပွားရေးကျဆင်းနေတယ်လို့ သတင်းလွှင့်နေပေမယ့်လည်း သတင်းအရ ရုရှားက စစ်ကို အေးအေးဆေးဆေးတိုက်နေကြောင်း၊ အစားအသောက်စွမ်းအင်ကို တစ်ကမ္ဘာလုံးတင်ပို့နေသူဖြစ်လို့ စစ်စရိတ်အတွက် ပူပန်ဖို့မလိုကြောင်း ဖော်ပြထားတာတွေ့ရလေတော့ အမှန်တကယ်မှာ ဘယ်ဘက်က အရေးနိမ့်နေသလဲဆိုတာ ပေါ်လွင်လာခဲ့ပါတယ်။

၁၄-၄-၂၀၂၃ ရက်နေ့မှာတော့ ပင်တဂွန်ကသတင်းတွေကို ဖြန့်ချိလိုက်သူက Air National Guardsman ဖြစ်တဲ့ Jack Teixeira ဆိုသူဖြစ်ပြီး သူ့ကို FBI က ခေါ်ယူထိန်းသိမ်းသွား

ပြီလို့ဆိုတယ်။ သူ့အနေနဲ့ဘယ်လောက်အရေးပါပြီး ထိပ်တန်းသတင်းတွေကို ဘယ်သူတွေရဲ့ လက်ထဲထည့်ထားပြီးခဲ့ပြီဆိုတာ ဘယ်သူမှမသိနိုင်ကြပါဘူး။ နောက်ဆက်တွဲသတင်းတွေ အများကြီးထွက်ပေါ်လာစရာ ရှိနေပါသေးတယ်။

အဲ့ဒီကိစ္စနဲ့ပတ်သက်ပြီး ပါမောက္ခ Graham Allison ပြောလိုက်တာက အတော်လေး စိတ်ဝင်စားစရာ ဖြစ်ခဲ့ရပြန်ပါတယ်။ ဘာကိုအခြေခံပြီး အထောက်အထားနဲ့ ဝေဖန်လိုက်တယ်တော့ မသိပါဘူး။ “ဒီသတင်းပေါက်ကြားမှုက ညွှန်ကြားချက် (စေခိုင်းချက်) အရ ဖြစ်လာခဲ့တာပါ”

ပါမောက္ခဂရေဟမ်စကားအရဆိုရင် သတင်းအတုကို ထုတ်တာလား၊ သတင်းစစ်ဆင်ရေးလား၊ အမှန်သတင်းပေါက်ထွက်မှုလား။ တွေးစရာတွေ အတော်များများဖြစ်လာပါတယ်။

သတင်းစစ်ဆင်ရေးကြောင့် လုပ်ကြံပေါက်ထွက်လာရင်တော့ တစ်မျိုးပါ။ အမှန်တကယ် ပင်တဂွန်က သတင်းပေါက်ထွက်လာတာဆိုရင်တော့ အမေရိကန်အတွက် အလွန့်အလွန် အန္တရာယ်ကြီးမားလှပါတယ်။

တရုတ်စစ်ရေးပြင်နိုင်းပြီ

၂၄-၄-၂၀၂၃ ရက်နေ့ သတင်းအရ တရုတ်သမ္မတ "ရှီ" က တရုတ်အနေနဲ့ တကယ့်စစ်ပွဲတစ်ခုအတွက် ပြင်ဆင်ထားကြရလိမ့်မယ်လို့ သတိပေးစကားပြောခဲ့တာတွေ့ရတယ်။ ဒီလိုအချိန်မှာ ဒီလိုစကားပြောတာဟာ အတော် အရေးပါပါတယ်။ အကြောင်းမဲ့တော့ မဟုတ်ပါဘူး။

ထိုင်ဝမ်(တရုတ်-တိုင်ပေ)ခေါင်းဆောင် အမေရိကန်မှာ တစ်ထောက်နားပြီး အောက်လွှတ်တော်ဥက္ကဋ္ဌ မက္ကာသီနဲ့ တွေ့ဆုံခဲ့တယ်။ မက္ကာသီက ရီပတ်ဘလစ်ကင်ကဖြစ်ပြီး ထရမ့်အဖွဲ့သား၊ ထရမ့်ရဲ့ ပံ့ပိုးမှုနဲ့ အောက်လွှတ်တော်ဥက္ကဋ္ဌဖြစ်လာသူပါ။ ထရမ့်လက်ထက်မှာ "အမေရိကန် - တရုတ်" ကုန်သွယ်ရေးစစ်ဖြစ်ခဲ့ပါတယ်။ ထရမ့်ဆိုတာက တရုတ်ကို မုန်းတီးသူ၊ တရုတ်ကို ကမ္ဘာ့ဇာတ်ခုံပေါ်မှာ လုံးဝမတွေ့ချင်သူဖြစ်တယ်။ ထိုင်ဝမ် (တရုတ်-တိုင်ပေ) ခေါင်းဆောင်ကို မက္ကာသီနဲ့ မတွေ့ဖို့ တရုတ်ဘက်က အကြိမ်ကြိမ် သတိပေးခဲ့ပေမယ့် မရခဲ့ပါဘူး။ ဒါနဲ့ပဲ ထိုင်ဝမ် (တရုတ်-တိုင်ပေ) ကျွန်းပတ်လည်နေရာ ခုနစ်ခုမှာ တရုတ်က အင်အားအကြီးမားဆုံးပါဝင်တဲ့ စစ်ရေးလေ့ကျင့်မှုကို ပြုလုပ်ခဲ့ပါတော့တယ်။

“တရုတ်တွေ စစ်ပြင်ရမယ်” လို့ပြောတဲ့ ရှီကျင့်ဖျင်ရဲ့စကားက ဘိုင်ဒန်လက်ထက်မှာ မျှော်လင့်ထားလား၊ ဒါမှမဟုတ် ထရမ့်သမ္မတဖြစ်လာမယ့်အချိန်ကိုမျှော်လင့်ပြီး ပြောတာလား ဆိုတာတော့ မသဲကွဲပါဘူး။ ဖြစ်ဖို့များတာကတော့ ထရမ့်လက်ထက်ကို မျှော်လင့်ပြီး ကြိုတင်ပြင်ဆင်ထားနိုင်အောင်လို့ သတိပေးလိုက်တာမျိုး ဖြစ်နိုင်ပါတယ်။

ထရမ့်ပြောထားတဲ့ စကားတစ်ခွန်းကိုလည်း မေ့ထားဖို့မသင့်ပါဘူး။

“ဘိုင်ဒန်နေရာမှာ ကျွန်တော်သာ သမ္မတဖြစ်ခဲ့မယ်ဆိုရင် ယူကရိန်းစစ်ဆိုတာ ဖြစ်စရာအကြောင်း မရှိဘူး။ ယူကရိန်းစစ်ကို ရပ်တန့်နိုင်တာလည်း ဒီကမ္ဘာမှာ ကျွန်တော်တစ်ဦးတည်း ရှိတယ်။ ကျွန်တော် သမ္မတဖြစ်လာရင် ယူကရိန်းစစ်ကို ချက်ချင်းရပ်ပစ်မယ်”

ထရမ့်စကားကို ခွဲခြားစိတ်ဖြာလိုက်ရင် အတော်ကျယ်ပြန့်ပြီး လေးနက်လှပါတယ်။ ဖြစ်ပျက်နေတာတွေနဲ့ နောက်ခံသမိုင်းကြောင်းတွေကိုပါ ချိတ်ဆက်ကြည့်ရင် ထရမ့်သမ္မတဖြစ်လာတဲ့အခါ ဘာတွေလုပ်မယ်ဆိုတဲ့အထိ မြင်နိုင်ပါလိမ့်မယ်။

ထရမ့်ဟာ သမ္မတဖြစ်ရင် ယူကရိန်းစစ်မဖြစ်ဘူးလို့ ပြောထားတယ်။ ဒါဖြင့်ရင် ဘာကြောင့် ဘိုင်ဒန်ရဲ့လက်ထက်မှာ ယူကရိန်းစစ်ဖြစ်ရတာလဲ။

ထရမ့်သမ္မတဖြစ်ရင် ယူကရိန်းစစ်ကို ချက်ချင်းရပ်ပစ်မယ်လို့လည်း ဆိုထားပါတယ်။ စစ်တစ်ခုကို ချက်ချင်းရပ်ပစ်ဖို့ဆိုတာ မလွယ်လှပါဘူး။ ညှိနှိုင်းစရာတွေ အပုံအပင်ပါ။ ဘာကြောင့် အာမခံနိုင်ရပါသလဲ။

နိုင်ငံရေးဟာ အင်မတန်ရှုပ်ထွေးလှပါတယ်။ အမှန်တကယ်ပဲ "တိမ်တောင်သဖွယ် မင်းရေးကြွယ်သည်" ဆိုတဲ့အတိုင်း မာယာတွေ များလွန်းလှပါတယ်။

ဘိုင်ဒန်လက်ထက်မှာအမေရိကန်ဟာယူကရိန်းကို ကြားခံပြီး ရုရှားနဲ့ စစ်ဖြစ်၊ အကြွေးတက်၊ ထရမ့်လက်ထက်ကျရင် အမေရိကန်ဟာ ထိုင်ဝမ် (တရုတ်–တိုင်ပေ)ကို ကြားခံပြီး တရုတ်နဲ့ စစ်ဖြစ်၊ အကြွေးတက်။

> **"အမေရိကန်ဟာ သူ့နယ်မြေထဲမှာ စစ်အဖြစ်မခံဘူး ဆိုပေမယ့် နောက်ကွယ်က ဘီလီယံပေါင်းများစွာ ထောက်ပံ့နေတာ တစ်ကမ္ဘာလုံး သိထားပြီး ဖြစ်ပါတယ်။"**

အမေရိကန်ဟာ သူ့နယ်မြေထဲမှာ စစ်အဖြစ်မခံဘူးဆိုပေမယ့် နောက်ကွယ်က ဘီလီယံပေါင်းများစွာ ထောက်ပံ့နေတာ တစ်ကမ္ဘာလုံးသိထားပြီး ဖြစ်ပါတယ်။ ကျောက်တောင်နှစ်လုံးကို အမေရိကန်တစ်ဦးတည်းက ခေါင်းနဲ့တိုက်နေသလိုဖြစ်နေတော့ နောက်ဆုံး အကြွေးတင်ပြီး နာကျင်ရမှာက အမေရိကန်ပဲဖြစ်နေတာ တွေ့ရပါလိမ့်မယ်။ EU အဖွဲ့ဝင်တွေ အမေရိကန်ကို မသိမသာခွာပြီး တရုတ်ဆီကို အပြေးကပ်နေတာကြတာလည်း မြင်တွေ့ရတဲ့အတိုင်းပါ။

ဘိုင်ဒန်အရှုပ်တော်ပုံ

ထရမ့်ကို အပြာမယ်ကိစ္စနဲ့ပတ်သက်ပြီး အမှုပေါင်း ၃၄ မှုနဲ့စွပ်စွဲထားတာက တစ်ပိုင်းပါ။ ဘိုင်ဒန်နဲ့ မိသားစုရဲ့ဘဏ်စာရင်းတွေကို စစ်ဆေးလိုက်တဲ့အခါမှာ တရုတ်ကုမ္ပဏီတွေနဲ့ အဆက်အစပ်အများကြီးကို

တွေ့လာရတယ်။ တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီနဲ့နောက်ခံနဲ့ အလုပ် လုပ်နေကြတဲ့ စွမ်းအင်ကုမ္ပဏီကြီးတွေဟာ ဘိုင်ဒန်၊ သား နှစ်ယောက်၊ ချွေးမ၊ အစ်ကို စတာတွေနဲ့ ငွေပေးငွေယူမလွတ်ကင်းကြတာ တွေ့ရတယ်။

ဒီနေရာမှာ ထူးခြားတာက တရုတ်ကုမ္ပဏီတွေကိုယ်တိုင်က ဘိုင်ဒန်ကို ဘယ်လိုအပေးအယူတွေ လုပ်ပေးခဲ့ရတယ်ဆိုတဲ့အကြောင်း တရုတ်ဘက်က အထောက်အထားတွေကို ပေးပို့ပေးလိုက်တာပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ယေဘုယျအားဖြင့် သိထားကြတာက ဘိုင်ဒန်က တရုတ်နဲ့ ဆက်ဆံရေးကောင်းတယ်။ တချို့က တရုတ်လူလို့တောင် ယူဆကြတယ်။ ဘိုင်ဒန် "ဖောက်" လို့ တရုတ်က ပညာပေးလိုက်တာလား။ ၂၀၂၄ ခုနှစ်ရွေးကောက်ပွဲမှာ ဘိုင်ဒန်သမ္မတပြန်မဖြစ်ဖို့က ရာခိုင်နှုန်းအတော်များလှပါတယ်။ ထရမ့်သာ သမ္မတဖြစ်လာခဲ့ရင် ဒီမိုကရက်တွေရဲ့ အရှုပ်တော်ပုံကို မြေလှန်မှာ သေချာသလောက်ပါပဲ။ ဘိုင်ဒန် သမ္မတကပြုတ်ပြီး ထရမ့်သမ္မတဖြစ်လာရင် "အမေရိကန်-တရုတ်" ထိပ်တိုက်တွေ့မှုက "ကုန်သွယ်စစ်" ထက် ပိုကြမ်းတမ်းလာပါလိမ့်မယ်။

နိုင်ခြေမရှိတော့တဲ့ ဘိုင်ဒန်ကို "ပစ်" ထားခဲ့ပြီး အန္တရာယ်ပေးနိုင်တဲ့ ထရမ့်ကို သမ္မတဖြစ်ရေး တရုတ်ဘက်က အပေးအယူနဲ့ ဝိုင်းညှိနှိုင်းထားလေပြီလား။ တွေးစရာတွေ အများကြီး ထွက်လာခဲ့ပါတယ်။

ဒီသဘောတရားအယူအဆသာ မှန်ခဲ့မယ်ဆိုရင်တော့ အမေရိကန်နိုင်ငံရေးဟာလည်း ဘာလဲလို့ မေးရပါတော့မယ်။

တစ်ကမ္ဘာလုံး အထင်ကြီးစောင့်ကြည့်နေရတဲ့ အမေရိကန်သမ္မတရွေးကောက်ပွဲရဲ့ အစစ်အမှန်နဲ့ စနစ်ကရော အစဉ်အလာအတိုင်း မှန်မှန်ကန်ကန် လုပ်နေသေးပါရဲ့လားလို့လည်း မေးရပါဦးမယ်။

၂၀၁၆ ခုနှစ်မှာ ထရမ့်ကို ရုရှားက ကူညီခဲ့တာ ငြင်းမရပါဘူး။

၂၀၂၀ ပြည့်နှစ်မှာလည်း ဘိုင်ဒန်ကို တရုတ်က အကူအညီပေးခဲ့တာ သိသာလွန်းလှပါတယ်။ ဒါဖြင့်ရင် ၂၀၂၄ ခုနှစ် အမေရိကန်သမ္မတရွေးကောက်ပွဲမှာ ဘယ်သူက သမ္မတဖြစ်လာမှာလဲ။ ဘယ်နိုင်ငံတွေက အကူအညီ လျှို့ဝှက်ပြီးပေးကြမှာလဲ။

ဒါဆိုရင် အမေရိကန်နိုင်ငံရေးရော၊ ရွေးကောက်ပွဲဆိုတာရောဟာ အမေရိကန်တွေလက်ထဲမှာ အပြည့်အဝမရှိတော့ဘဲ အင်အားကြီးနိုင်ငံနှစ်ခုရဲ့ တစ်ပိုင်းတစ်စကြိုးဆွဲမှုကို ခံနေရပြီလို့ ပြောလို့ရလာမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဘယ်သူမပြု မိမိမှုပါပဲ။

အမေရိကန်ခေတ်တစ်ခေတ်ဖြစ်အောင် ရှေးအမေရိကန်ခေါင်းဆောင်တွေပဲ ဆောင်ကြဉ်းခဲ့တာပါ။နောက်ပိုင်းအမေရိကန်တွေအားနည်းလာတာလည်းနှောင်းအမေရိကန်တွေ ရေပေါ်ဆီ လုပ်ကြလို့ ဖြစ်ခဲ့ကြတာပါ။ နိုင်ငံအကျိုးထက်ကျော်ပြီး ပါတီအကျိုး၊ မိသားစုအကျိုးကို ပိုကြည့်တတ်လာတဲ့အခါမှာ နိုင်ငံကို ထိခိုက်နစ်နာစေတာကတော့ အမှန်ပါ။

အမေရိကန်ဟာ နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေး၊ စစ်ရေး၊ နိုင်ငံရေးသြဇာ အစစအရာရာမှာ ကျဆင်းနေချိန် ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီ့အပြင် လောလောဆယ်မှာ ယူကရိန်းကို ကြားခံထားပြီး ရုရှားနဲ့ စစ်ဖြစ်နေပါတယ်။ သမိုင်းတွင် ထိပ်တိုက်တွေ့မှုကြီးလို့ သတ်မှတ်လို့ရပါတယ်။ အခန့်မသင့်မှုတွေ ရှိခဲ့လို့ စစ်မီးတစ်စ အမေရိကန်မြေပေါ် ရောက်လာရင် ဒါမှမဟုတ် ထရမ့်

နဲ့ ဘိုင်ဒန်တို့အကြားမှ ပွတ်တိုက်မှု၊ MAGA vs Deep State ပဋိပက္ခဟာ အမြင့်ဆုံး ရောက်သွားခဲ့မယ်ဆိုရင် အမေရိကန်ပြည်သူတွေ နှစ်ခြမ်းကွဲပြီး အချင်းချင်းပြန်တိုက်ခိုက်ကြဖို့ ရှိနေတာ တွေ့ရပါလိမ့်မယ်။

အမေရိကန်ဟာ နိဂုံးရဲ့နိဂုံးပိုင်းကိုတော့ ရောက်လာခဲ့ပါပြီ။

ထိန်းထိန်းသိမ်းသိမ်း လုပ်ကိုင်နိုင်ကြရင်တော့ မချိုမြိန်လှပေမယ့် အလွန်တရာ မခါးသီးတဲ့ နိဂုံးမျိုးနဲ့ဖြတ်သန်းရမှာဖြစ်ပေမယ့် မြော်မြင်ဆင်ခြင်တုံတရား နည်းပါးကြရင်တော့ အမေရိကန်ရဲ့ နိဂုံး– နိဂုံးဟာ အလွန်တရာခါးသီးပြီး အရုပ်ဆိုး၊ အကျည်းတန်နိဂုံးမျိုးနဲ့ အဆုံးသတ်ရဖို့ရှိတယ်လို့ မြင်တွေ့ခန့်မှန်းရပါတယ်။

နေဇင်လတ်

ဝင်ရိုးစုံကမ္ဘာသစ်မှာ မြန်မာ့တစ်နေရာ

ukbZmpufl)

“ မြန်မာဟာ ဖွံ့ဖြိုးဆဲတို့ရဲ့ ဦးဆောင်ဦးရွက် SCO မှာ လောလောလတ်လတ်ကို Dialogue Partner အဆင့်အတန်းနဲ့ ပါဝင်ခွင့်ရခဲ့ပါပြီ။ ပါဝင်မှုအဆင့်ဆင့် တိုးမြှင့်သွားဖို့သာ ရှိပါတယ်။ BRI ရဲ့ AIIB ဘဏ်မှာ ဒေါ်လာသန်း ၂၀၀ ကျော်ထည့်ဝင်ထားတဲ့ အစုရှင်လည်းဖြစ်ပါတယ်၊ မြန်မာဟာ ထာဝရအိမ်နီးချင်းကောင်းအိန္ဒိယ၊ မိတ်ဆွေကောင်းရုရှားနဲ့ နွေးထွေးတဲ့ဆက်ဆံရေးတွေ ရှိနေသလို အိမ်နီးချင်းတရုတ်နိုင်ငံနဲ့လည်း ဆက်ဆံရေးတွေ အရှိန်အဟုန်နဲ့ ပြန်မြှင့်တင်နေပါပြီ။”

ကမ္ဘာ့အရွေ့များနှင့်မြန်မာ(Myanmar in Global Dynamics)

ကမ္ဘာကြီးဟာ အမေရိကန်ရဲ့ တစ်ကိုယ်တော်ကမ္ဘာ (US Unipolar World) အဖြစ်ကနေ အင်အားများ ဖြန့်ခွဲတည်နေတဲ့ ကမ္ဘာ (Multipolar World) ဆီကို အရှိန်ပြင်းပြင်းနဲ့ ကူးပြောင်းနေပါတယ်။

ကမ္ဘာကြီးဟာ ပုံစံသစ်၊ အထိုင်သစ်တစ်ခုဆီ ကူးပြောင်းနေပြီဆိုတာ သိသာထင်ရှားလှပေမယ့် ဘယ်လိုပုံစံသစ်၊ အထိုင်သစ်တွေ ဖြစ်တည်လာမလဲဆိုတာကို မျှော်မှန်းတွက်ဆဖို့နဲ့ အဲ့ဒီပုံစံသစ်အထိုင်မှာ မြန်မာအနေနဲ့ ဘယ်လိုအကွက်အကွင်းတွေမှာ ပါဝင်ရပ်တည်ရင်းမြန်မာ့အထိုင်တစ်နေရာကို ဘယ်လိုချရပ်မလဲဆိုတာကို မျှော်မှန်းတွက်ဆ ပြင်ဆင်ရပါလိမ့်မယ်။

တင်ပြပါရွေးချယ်မှုတွေအတွက် ပထမဆုံးစေ့ငုမိသင့်ကြတာကတော့ ယနေ့ရဲ့ ကမ္ဘာ့အရွေ့တွေ၊ ရင်ဆိုင်ထိခတ်မှုတွေနဲ့ လားရာကိုပါပဲ။ အခုအပိုင်း (၁) မှာ ဒီကဏ္ဍနဲ့စတင်ဖို့ကမ္ဘာ့ပုံစံ (Global Setting) နဲ့ (Global Order) ဆိုတဲ့အခြေခံဖြစ်တည်မှု နှစ်ရပ်ကို ကွဲပြားအောင် ပထမဆုံးရှင်းလင်းတင်ပြလိုပါတယ်။

ကမ္ဘာ့ပုံစံနဲ့ ကမ္ဘာ့အထိုင် (Global Setting & Global Order)

ဒီနှစ်ခုရဲ့တူသလိုလိုနဲ့မတူတဲ့ သဘာဝကို အရင်ဆွေးနွေးပါမှ မပြတ်တမ်းကြားနေကြရတဲ့ New World Order ဆိုတဲ့ နယူးပြီးရင်း နယူးချင်နေကြတဲ့ ပုံဖော်မှုတွေရဲ့ သဘောသဘာဝကို ပိုရှင်းလင်းမှာပါ။ Global Setting ဟာ ထင်ရှားရှင်းလင်းသလောက် Global Order သို့မဟုတ် World Order မှာက ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာစရာတွေ ရှိနေတတ်ပါတယ်။ Global Setting ဆိုတာက ဘာကြောင့် ပိုရှင်းလင်းလဲဆိုတော့ ကမ္ဘာကြီးကို ဘယ်အင်အားကြီးတွေက ဦးဆောင်ပုံဖော်နေသလဲဆိုတာကို ဖော်ညွှန်းတာ ဖြစ်လို့ပါပဲ။ ကမ္ဘာ့ဖြစ်တည်မှု Global Setting ကို အားလုံးရှင်းရှင်းလင်းလင်း သိကြပြီးသားပါ။

ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကြီးပြီးကာစ ၁၉၄၅ ခုနှစ်ကနေ ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ်ထိ အနောက်အုပ်စုနဲ့ ဆိုရှယ်လစ်အုပ်စု အားပြိုင်ကြတဲ့ Bipolar World Setting၊ ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ်လောက်ကနေ ၂၀၁၀ ပြည့်နှစ်လောက်က အမေရိကန်တစ်ကိုယ်တော်ဦးဆောင်ခဲ့တဲ့ Unipolar World Setting နဲ့ ၂၀၁၀ ပြည့်နှစ် ဒီဘက် ယနေ့ဦးတည် ရွေ့လျောနေတာက အင်အားကြီးတွေခွဲဝေဖြန့်ကြက် အားပြိုင်နေကြတဲ့ Multipolar World Setting ဆိုတာပါပဲ။ Global Order ကြတော့ အများလက်ခံထားကြတဲ့ နိုင်ငံတကာစနစ်ရဲ့အထိုင် ဖြစ်လာတယ်။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ပြီးစမှာ နိုင်ငံအားလုံး လက်ခံလိုက်ကြတဲ့ ကမ္ဘာ့အထိုင်ချရပ်မှုတွေကတော့ –

၁။ Westphalian System လို့ခေါ်တဲ့ နိုင်ငံတွေအသီးသီးရဲ့လက်ရှိနယ်နိမိတ်တည်ရှိမှု၊ အချုပ်အခြာအာဏာပိုင်စိုးမှုကို အပြန်အလှန်လေးစားလက်ခံကြပြီး အတူ တည်နေကြတဲ့ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာစနစ်၊ ဒီအထိုင်ကို ကုလသမဂ္ဂ အပါအဝင် ကမ္ဘာ့နိုင်ငံအများပါဝင်ကြတဲ့စုဖွဲ့မှု Multilateral Organizations တွေ အားလုံးလိုလိုက ယနေ့ထိ လက်ခံထားရှိကြပါတယ်။

၂။ Open Nevigation ဆိုတဲ့ ကမ္ဘာ့ကုန်သွယ်ရေကြောင်းလမ်းတွေကို ပိတ်ဆို့နှောင့်ယှက်မှုကင်းစွာ ဖွင့်လှစ်ထားနိုင်ရေး၊
၃။ ကမ္ဘာ့အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လေကြောင်းနယ်နိမိတ်တွေမှာ လွတ်လပ်စွာပျံသန်းနိုင်ခွင့်ရှိရေး၊
၄။ တံခါးဖွင့်ကုန်သွယ်ရေး Free Trade ကိုမြှင့်တင်ရေးနှင့်
၅။ နိုင်ငံတွေ လူမျိုးစုအခြေခံ အမျိုးသားရေးဝါဒစိတ်ဓာတ်ကို အားမပေး၊ မမြှင့်တင်ရေး စတဲ့ သဘောထားတွေကို အခြေခံတဲ့ ကမ္ဘာ့အထိုင်တွေကို ချရပ်နိုင်ခဲ့ပါတယ်။ ယနေ့အထိလည်း ဒီသဘောတူညီမှုတွေဟာ အထိုက်အလျောက်အများက လက်ခံထားရှိနေကြဆဲပါပဲ။

ထို့အတူပါပဲ တရုတ်၊ အိန္ဒိယနဲ့မြန်မာတို့ စတင်ချရပ်ခဲ့တဲ့ ငြိမ်းချမ်းစွာအတူယှဉ်တွဲနေထိုင်ရေးမူငါးရပ်ဟာလည်း ယနေ့တိုင် တိုးတက်လက်ခံတူညီမှုတွေ မြင့်တက်နေပါတယ်။

လစ်ဘရယ်အထိုင် (Liberal Global Order)

၁၉၄၅ ခုနှစ်ကနေ ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ်ဝန်းကျင်အထိ အများလက်ခံထားကြတဲ့ တင်ပြပါကမ္ဘာ့အထိုင်ကနေ ရောကြိတ်လာတာကတော့ အနောက်အုပ်စုရဲ့ လစ်ဘရယ်အထိုင်ဆိုတာတွေပါပဲ။ ဒီအထိုင်တွေကို ဆိုဗီယက်ယူနီယံအပါအဝင် အရှေ့အုပ်စုက လက်မခံကြပါဘူး။ သို့သော် စာနယ်ဇင်းနဲ့ သတင်းဖြန့်ချိမှုအရ စိုးမိုးထားတဲ့ အနောက်အုပ်စုရဲ့ ဝါဒဖြန့်ချိရေးက ဒီ လစ်ဘရယ်အထိုင်ဆိုတာကို တစ်ကမ္ဘာလုံးက သဘောတူလက်ခံခဲ့ကြသယောင်ပုံဖော်ပါတယ်။ လစ်ဘရယ်အထိုင် (Liberal Global Order) ကို–

၁။ လုံခြုံရေးအထိုင် (Security Order)
၂။ စီးပွားရေးအထိုင် (Economic Order) နဲ့
၃။ လူ့အခွင့်အရေးအထိုင် (Human Rights Order) စတဲ့ အထိုင် (၃) ရပ်ကို အခြေခံ ချမှတ်ပါတယ်၊

ဒီအထိုင် (၃) ရပ်စလုံးမှာ အငြင်းပွားစရာ ထောက်ပြစရာတွေ သဘောမတူမှုကြတာတွေ မျိုးစုံရှိကြပေမယ့် အများလက်ခံကြပြီးဖြစ်သယောင် ရေးသားပုံဖော်ကြပါတယ်။

၁။ လုံခြုံရေးအထိုင် (Security Order)

Security Order ကို နားအယဉ်ဆုံး အသုံးအနှုန်းတစ်ခုနဲ့ ဖော်ပြရရင်တော့ ယနေ့တွင်တွင်ကျယ်ကျယ်သုံးနေတဲ့ Rules Based Order ဆိုတာပါပဲ။ အဓိက အဲ့ဒီ Rules ဆိုတာတွေကို ဘယ်သူတွေက ဘယ် Mandate အရရေးဆွဲပြီး ဘယ်လောက်အထိကျယ်ပြန့်စွာသဘောတူ လက်ခံကြသလဲ။ ဒီ Rules တွေကို လေးစားလိုက်နာမှု၊ မလိုက်နာမှုအပေါ် ဘယ်သူဘယ်စံညွှန်းတွေအရ ဒိုင်လုပ် ဆုံးဖြတ်ချမှတ်ပေးမှာလဲ။ သူတို့ပဲရေးဆွဲ၊ သူတို့ပဲ ဒိုင်လုပ်၊ သူတို့ပဲ ဆုံးဖြတ်ချက်ချကြတဲ့ အနောက်အုပ်စုနဲ့ လက်ဝေခံတွေရဲ့ လိုရင်လိုသလို၊ မလိုရင်မလိုသလို Double Standards ရပ်တည်ချမှတ်မှုတွေကို လက်မခံရင်ဆိုင်သူတွေ များသည်ထက် များလာခဲ့ပါတယ်။

၂။ စီးပွားရေးအထိုင် (Economic order)

Liberal Economic Order ကို အတိုဆုံး ခြုံငုံပြောရရင် ယနေ့ ဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်း ဆိုတဲ့ အဆီးအတားမဲ့ ကုန်ပစ္စည်း၊ ဝန်ဆောင်မှု၊ ငွေကြေးအရင်းအနှီးနဲ့ နည်းပညာ အစစအရာရာ စီးဆင်းစေခြင်းပါပဲ။ ဒီ ဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်း ဖြစ်စဉ်ကြီးမှာ အများက ပါဝင်စီးဆင်းမျှောပါခဲ့ကြပြီးကာမှ ဒီဖြစ်ပေါ်မှုအပေါ်ကနေ အကျိုးအမြတ်တွေကို တရုတ်နိုင်ငံကသာ အများဆုံးသိမ်းကျုံး ရယူနေတယ်လို့ မြင်လာချိန်မှာတော့ အမေရိကန်က ကုန်သွယ်စစ်ပွဲတွေ၊ နည်းပညာ စစ်ပွဲတွေ တိုက်လာတော့တယ်။ လွတ်လပ်စွာကုန်စည်စီးဆင်းမှု၊ နည်းပညာစီးဆင်းမှု၊ ငွေကြေးနဲ့ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု စီးဆင်းမှုဆိုတာတွေ အကုန်ဘေးချိတ်လိုက်ပါပြီ။ ထုတ်လုပ်ဖြန့်ဖြူးမှုကွန်ရက် Global Supply Chains နဲ့ Global Values Chains တွေ အဖြတ်တောက်ခံနေရပါပြီ။ ယနေ့ဟာ ကမ္ဘာ့ Economic order ကို ဦးဆောင်ပုံဖော်သူ အမေရိကန်ကိုယ်တိုင်က ပြန်လည်ဖြိုလှဲမှုနဲ့ ကြုံဆုံနေရချိန်ပါ။

၃။ လူ့အခွင့်အရေးအထိုင်(Human Rights Order)

အမေရိကန်ဟာ သူတို့ရဲ့ ကိုယ်ပိုင်ရပ်တည်ချက်ဖြစ်တဲ့ အခြေခံလွတ်လပ်ခွင့်လေးမျိုးကို ကမ္ဘာ့စံပြုသဘောထားတစ်ခု ဖြစ်လာအောင် လှုံ့ဆော်ပုံဖော်ခဲ့ပါတယ် –

– လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုပိုင်ခွင့် (Freedom of Speech)
– လွတ်လပ်စွာယုံကြည်ကိုးကွယ်ပိုင်ခွင့် (Freedom of Worship)
– အခြေခံလိုအပ်ချက်များချို့တဲ့မှုမှကင်းလွတ်ပိုင်ခွင့် (Freedom from Wants) နှင့်
– ကြောက်ရွံ့ထိတ်လန့်ခြင်းမှကင်းလွတ်ပိုင်ခွင့် (Freedom from Fear)

ဆိုတဲ့ တစ်ဦးချင်းလွတ်လပ်ပိုင်ခွင့်တွေပါ။

အမေရိကန်လူ့အဖွဲ့အစည်း၊ အနောက်တိုင်းယဉ်ကျေးမှု (Western Civilization) ကနေ ပေါက်ဖွားလာတဲ့ လွတ်လပ်ခွင့်ဆိုတာတွေဟာ ကျန်လူ့ဘောင်ယဉ်ကျေးမှု (Civilizations) တွေရဲ့ လက်ခံတန်ဖိုးထားမှုတွေနဲ့ မဆီလျော်မကိုက်ညီမှုများစွာ ကြုံရပါတယ်။

မိမိလူ့အဖွဲ့အစည်းနဲ့ နိုင်ငံ့အကျိုးစီးပွားကိုထိခိုက်မယ့် ပြောဆိုထုတ်ဖော်မှုတွေ၊ လွတ်လပ်စွာ ယုံကြည်ကိုးကွယ်ခွင့်ခေါင်းစီးအောက်က တရားမဲ့ဘာသာရေးသိမ်းသွင်းမှုတွေ၊ မဆုံးနိုင်တဲ့လူ့လိုအင်တွေကို ဖြည့်ဆည်းဖို့နဲ့ စံနှုန်းမညီတဲ့ အခြေခံလိုအပ်ချက်သတ်မှတ်ချက်တွေ၊ အရှက်အကြောက် ဟီရိဩတ္တပ္ပတရားကင်းတဲ့ ယဉ်ကျေးမှုမျိုး မောင်းသွင်းလာတာမျိုးတွေကို နိုင်ငံပေါင်းများစွာ၊ လူ့အဖွဲ့အစည်းပေါင်းများစွာက လက်ခံနိုင်ခြင်း မရှိကြပါဘူး။

လူ့အခွင့်အရေးစံနှုန်းအတိုင်းအတာတွေဟာ ကမ္ဘာကြီးကို အနောက်တိုင်း ယဉ်ကျေးမှုတစ်ခုတည်းအောက်မှာ သွတ်သွင်းအုပ်စီးဖို့ ကြိုးပမ်းချက်တစ်ခုအဖြစ် ရှုမြင်ဆန့်ကျင်လာကြပါတယ်။

နီယိုလစ်ဘရယ်မှသည် အမျိုးသားအကျိုးစီးပွားသို့ (Down to Realism)

တင်ပြပါ အနောက်တိုင်းပုံပြုသွတ်သွင်းခြင်းနဲ့ အမေရိကန်တစ်ကိုယ်တော်စိုးမိုးမှုကို မြှင့်တင်ခြင်း ပုံဖော်မှုတို့ဟာ အရှေ့အုပ်စုပြိုလဲတဲ့ ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ်နဲ့ အရှေ့တိုင်းအင်အားကြီး နိုင်ငံတွေ ပြန်လည်ထူထောင် ဆဲကာလ ၂၀၁၀ ပြည့်နှစ်အကြားမှာ ပြင်းထန်စွာ လှိုင်း တံပိုး ရိုက်ခတ်ခဲ့ပါတယ်။

End of History စတဲ့သမိုင်းစဉ်လာ လူ့ယဉ်ကျေး မှုတွေအားလုံးချုပ်ငြိမ်းပြီး အနောက်တိုင်းယဉ်ကျေးမှုကို ကမ္ဘာအနှံ့ တင်ပို့သက်ဝင်စေတဲ့ တစ်ခုတည်းသော ယဉ်ကျေးမှု အောက်မှာ တစ်သားတည်း စုစည်းကြမယ့် နီယိုလစ်ဘရယ်ကမ္ဘာ ထူထောင်ရေးလှိုင်းတွေ မြန်မာ အပါအဝင် ကမ္ဘာတစ်လွှား စီးဝင်လွှမ်းခြုံစေဖို့ ထိုးဝင် သိမ်းသွင်းမှုကြီးတစ်ခုကို အင်နဲ့အားနဲ့ ပုံဖော်ခဲ့ပါတယ်။

နီယိုလစ်ဘရယ်လှိုင်းဟာ မျိုးဆက်သစ်တွေကို ဦးတည်သိမ်းသွင်းခဲ့ပေမယ့် ကိုယ်ပိုင် စီးပွားရေး၊ လုံခြုံ ရေးနဲ့ ယဉ်ကျေးမှုတန်ဖိုးထားစံတွေ ခိုင်မာတဲ့နိုင်ငံကြီး တွေနဲ့ Islamic Civilization လိုခိုင်မာတဲ့ လူ့အဖွဲ့ အစည်းတွေကို မထိုးဖောက်နိုင်ခဲ့ပါဘူး။ ဆန့်ကျင် ရပ်တည်သူမှန်သမျှကို အကြမ်းဖက်အဖွဲ့အစည်း၊ လူ့ အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှု၊ မျိုးတုံးသုတ်သင်မှု စတဲ့ ခေါင်းစီးမျိုးစုံတပ် ကမ္ဘာပတ်တိုက်ခိုက်ရင်း ကျဆင်း လာတဲ့ စီးပွားရေးသာလွန်မှု၊ နည်းပညာဦးဆောင်မှုနဲ့ ဦးဆောင်မှုအပေါ် ယုံကြည်လက်ခံမှု အရပ်ရပ်ရဲ့ အခြေ အနေကို နောက်ကျစွာသတိချပ်လိုက်မိမှုက ကမ္ဘာကြီး ရဲ့အထိုင်ကို အစွန်းတစ်နေရာဆီ တွန်းပို့လိုက်ပြန်ပါ တယ်။

၂၀၁၄ ခုနှစ်အလွန်ကာလတွေမှာ အရှိန်အဟုန် ပြင်းစွာ ခေတ်မီဖွံ့ဖြိုးနေပြီဖြစ်တဲ့ တရုတ်နိုင်ငံ၊ သမ္မတ ပူတင်လက်အောက်မှာ ပြန်လည်တောင့်တင်းလာတဲ့ ရုရှားနိုင်ငံတို့ရဲ့ ဆိုရှယ်လစ်ဈေးကွက် စီးပွားရေးစနစ် ကျင့်သုံးအောင်မြင်မှုတွေဟာ အမေရိကန်ရဲ့ ဦးဆောင် နိုင်စွမ်းကို စိန်ခေါ်လာရုံမက အနောက်တိုင်းပုံစံ ဒီမိုကရေစီကိုရော၊ အရင်းရှင်စီးပွားရေး စနစ်ကိုပါ

> **“ အိန္ဒိယအပါအဝင် ကမ္ဘာ့တောင်ခြမ်း ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများ အုပ်စုကြီးရဲ့ အရှိန်အဟုန်နဲ့ ဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်လာတဲ့ အားက ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ စီးပွားရေးအထိုင်ရဲ့ ဟန်ချက်ကို အနောက်ကမ္ဘာက ဝေးရာဆီ ဆွဲခေါ်သွားခဲ့ပါပြီ။ ”**

ခြိမ်းခြောက်စိန်ခေါ်လာခဲ့ပါတယ်။

အိန္ဒိယအပါအဝင် ကမ္ဘာ့တောင်ခြမ်းဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများ အုပ်စုကြီးရဲ့ အရှိန်အဟုန်နဲ့ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာတဲ့အားက ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာစီးပွားရေးအထိုင်ရဲ့ ဟန်ချက်ကို အနောက်ကမ္ဘာက ဝေးရာဆီ ဆွဲခေါ်သွားခဲ့ပါပြီ။

နောက်မှရတဲ့နောင်တက အမေရိကန်သမ္မတဒေါ်နယ်ထရမ့်ကို မိမိကိုယ်ကျိုးစီးပွားအရင်းခံ အမေရိကန်ပထမလမ်းစဉ် ကျင့်သုံးစေခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါတယ်။

နီယိုလစ်ဘရယ်အိပ်မက်တွေ၊ ဂလိုဘယ်လိုက်ဇေးရှင်းဖြစ်စဉ်တွေကနေ ဖယ်ခွာတဲ့ အကျိုးစီးပွားပထမဝါဒ Realism ဆီ အမေရိကန် ဆိုင်းမဆင့် ဗုံမဆင့် ခုန်ဆင်းသွားခဲ့ပါတယ်။

ယနေ့ကမ္ဘာ့ရင်ဆိုင်ရိုက်ခတ်မှု သို့မဟုတ် ဝင်ရိုးစုံကမ္ဘာ့ရွှေ့လျောဖြစ်တည်မှုနှင့် ကမ္ဘာ့စိုးမိုးရေးကျားကန်မှု၏ရင်ဆိုင်ပွဲ

ဒေါ်နယ်ထရမ့်မဲရှုံးလို့ ဒီမိုကရက်ဘိုင်ဒန် အာဏာရလာခြင်းနဲ့အတူ အမေရိကန်တစ်ကိုယ်တော်ဝါဒကနေ အနောက်အုပ်စုအခြေခံမဟာမိတ်များ(တောင်ကိုရီးယားနဲ့ ဂျပန်အပါအဝင်) စုစည်းပြီး အရင်းခံခြိမ်းခြောက်မှုဖြစ်တဲ့ တရုတ်နဲ့ရုရှားကို ပစ်မှတ်ထားဖြိုလှဲရေးဘက်ကို ပြန်လည်ဦးတည်လာပါတယ်။

ရုရှား-ယူကရိန်း ပဋိပက္ခဖန်တီးခြင်းနဲ့ ထိုင်ဝမ်(တရုတ်-တိုင်ပေ)-တရုတ်စစ်ပွဲ ဖန်တီးရေးဟာ အဓိကဦးတည်ချက်ဖြစ်လာတယ်။

ယူကရိန်းစစ်ပွဲဟာ ယနေ့အနောက်ကမ္ဘာအပေါ် ကျန်နိုင်ငံတွေရဲ့ သဘောထားရပ်တည်ချက်ကို ကွက်ကွက်ကွင်းကွင်း ပေါ်လွင်ထင်ဟပ်လာစေတယ်။

အမေရိကန်နဲ့အနောက်အုပ်စုရဲ့ရုရှားအပေါ် ဆန်ရှင်ချမှတ်မှုကို ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံ ၁၂၀ ကျော်က မပူးပေါင်းလာပါဘူး။ အဓိကမဟာမိတ် အိန္ဒိယ၊ ဆော်ဒီ၊ ယူအေအီး၊ ကူဝိတ် စတဲ့ ပင်လယ်ကွေ့နိုင်ငံတွေကနေ တူကီယဲလို နေတိုးမဟာမိတ်၊ အာဆီယံနိုင်ငံတွေ အာဖရိကနဲ့ တောင်အမေရိကနိုင်ငံတွေက ဆန်ရှင်ကို ဆန့်ကျင်ကြပါတယ်။

Multilateralism နဲ့ Multipolar ကမ္ဘာဆီသို့

ဖွံ့ဖြိုးပြီးအုပ်စုကွက်ကွက်လေးကျန်ပြီး ကျန်ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံတွေ အားလုံးကသပ်သပ်၊ သူတို့က သပ်သပ်ဖြစ်သွားတယ်။ BRICS၊ SCO စတဲ့ ဖွံ့ဖြိုးဆဲအင်အားကြီးနိုင်ငံတွေ စုဖွဲ့မှုမှာ ဒါဇင်နဲ့ချီတဲ့ အဓိကဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံတွေက လက်တွဲပါဝင်ဖို့ အပြိုင်အဆိုင်ကမ်းလှမ်းလာနေကြတယ်။ အနောက်အုပ်စုကို စစ်ရေး၊ စီးပွားရေးနဲ့ နည်းပညာမှာ ယှဉ်တုနိုင်လာတဲ့ ဖွံ့ဖြိုးဆဲ အင်အားစုကြီး ပေါင်းစည်းမိလိုက်ပါပြီ။ ဘယ်နိုင်ငံကမှ တစ်ကိုယ်တော်အခွင့်ထူးမယူ အင်အားစုံဖြန့်ခွဲဖြစ်တည်ကြမယ့် Multipolar ကမ္ဘာ့အထိုင်ကို ရွေးချယ်လိုက်ကြပါပြီ။ တန်းတူရည်တူမှုအခြေခံ၊ ရန်မလို ရန်သူမထား ပြန်လှန်အကျိုးပြုကြတဲ့ လက်တွဲမှု ပုံစံ New Multilateralism လမ်းကြောင်းပေါ် လျှောက်လှမ်းနေကြပါပြီ။

ငပွကြီးအမေရိကန်ကတော့ ဒီဇာတ်ကွက်ကို ခင်းသွားတဲ့ ပေါက်ဖော်ကြီးကို ဘယ်လိုမှ ခွင့်လွှတ်နိုင်စွမ်းရှိမယ် မထင်ပါ။

တရုတ်ကို ထိုးနှက်ရေးနဲ့ ဖွံ့ဖြိုးဆဲကမ္ဘာ့နိုင်ငံများရဲ့စုစည်းညီညွတ်မှုကို ဖြိုခွဲရေးက သာ အမေရိကန်နဲ့ အနောက်အုပ်စုရဲ့ ယနေ့ရည်မှန်းချက်ဆိုတာ ဗေဒင်မေးရင် ဆန်ကုန် ပါလိမ့်မယ်။

မြန်မာဘယ်နေရာကနေ လိုက်ပါမလဲ။

မြန်မာဟာ ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံတို့ရဲ့ ဦးဆောင်ဦးရွက် SCO မှာ လောလောလတ်လတ်ကို Dialogue Partner အဆင့်အတန်းနဲ့ ပါဝင်ခွင့်ရခဲ့ပါပြီ။ ပါဝင်မှုအဆင့်ဆင့် တိုးမြှင့်သွားဖို့ သာရှိပါတယ်။ BRI ရဲ့ AIIB ဘဏ်မှာ ဒေါ်လာသန်း ၂၀၀ ကျော်ထည့်ဝင်ထားတဲ့ အစုရှင်လည်း ဖြစ်ပါတယ်။ မြန်မာဟာ ထာဝရအိမ်နီးချင်းကောင်းအိန္ဒိယ၊ မိတ်ဆွေကောင်းရုရှားနဲ့ နွေးထွေးတဲ့ ဆက်ဆံရေးတွေ ရှိနေသလို အိမ်နီးချင်းတရုတ်နိုင်ငံနဲ့လည်း ဆက်ဆံရေးတွေ အရှိန်အဟုန်နဲ့ ပြန်မြှင့်တင်နေပါပြီ။ အဓိက ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံကြီးသုံးနိုင်ငံရဲ့ အခိုင်အမာ ထောက်ကူရပ်တည်ပေးမှုကို အကောင်းဆုံးမြှင့်တင်၊ အိမ်နီးချင်းအားလုံးနဲ့ အပြုသဘော ဆက်ဆံရေးထူထောင်ရင်း Unipolar ကမ္ဘာသစ်ရဲ့ အကျိုးပြုလက်တွဲမှု New Multilateralism မှာ ပါဝင်စီးမျော၊ ဘုံရည်မှန်းချက်ဖြစ်တဲ့ ငြိမ်းချမ်းတည်ငြိမ်ဖွံ့ဖြိုးမှုပန်းတိုင်ဆီ လှမ်းတက် ရန်သာ ရှိပါကြောင်း။

ကိုဇော်(စက်မှု)

အကြမ်းဖက်သောင်းကျန်းမှု တန်ပြန်စစ်ဆင်ရေး

oe;fxef;0D(aoe*)F

"သောင်းကျန်းသူတို့၏ အခြေအနေ အရပ်ရပ်ကို
သိရှိနားလည်ပြီးပါက အစိုးရတပ်ဖွဲ့များသည်
မြေပြင်အခြေအနေနှင့် ကိုက်ညီသော
သောင်းကျန်းမှုနှိမ်နင်းရေးဗျူဟာကို
ချမှတ်ကျင့်သုံးရသည်။
သောင်းကျန်းသူအဖွဲ့အစည်းတစ်ရပ်၏
အောင်မြင်မှုနှင့် ကျရှုံးမှုသည်
အစိုးရတစ်ရပ်၏ ကိုင်တွယ်တတ်မှုအပေါ်တွင်
များစွာတည်မှီနေပါသည်။"

၂၀ ရာစုမှ ၂၁ ရာစုအတွင်း ကမ္ဘာ့ရေးရာများကို ခြေရာကောက်မည်ဆိုပါလျှင် နိုင်ငံများအတွက် အဓိကကျသော ခြိမ်းခြောက်မှုမှာ အကြမ်းဖက်မှုဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရှိနိုင်သည်။ ပို၍ဆိုးရွားသည့်ဖြစ်ရပ်မှာ သောင်းကျန်းမှု (Insurgency) နှင့် အကြမ်းဖက်မှု (Terrorism) ပေါင်းစပ်နေခြင်းဖြစ်ပြီး နိုင်ငံတိုင်းအတွက် သွေးမတိတ်သည့် အနာတစ်ရပ်သဖွယ် ပြဿနာများကို ဖန်တီးယူဆောင်လာခဲ့ကြသည်။ မျက်မှောက်ခေတ်အနေအထားအရ ၎င်းတို့ကို အချိန်မီ ရှင်းလင်းဖယ်ရှားနိုင်ရန်မှာ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံနှင့် အုပ်ချုပ်သူအစိုးရတို့အတွက် အရေးကြီးကိစ္စရပ် ဖြစ်လာပါသည်။ သောင်းကျန်းမှုနှင့် အကြမ်းဖက်မှု နှစ်မျိုးလုံးသည် တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း နိုင်ငံရေးရည်မှန်းချက်များ ရှိနေကြပြီး ပြည်သူလူထုတွင်း ရောနှောအခြေပြုကာ ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်သော နည်းလမ်းများကို အသုံးပြုကြလေ့ရှိသည်။ တူညီသော အချက်တစ်ခုမှာ ပြည်သူလူထုအတွင်း အကြောက်တရားကို ဖြစ်ပေါ်ပျံ့နှံ့စေပြီး ၎င်းတို့၏အဖွဲ့အစည်းများအတွက် ထောက်ခံမှုကိုရယူခြင်း ဖြစ်သည်။ ထို့အတွက် အကြမ်းဖက်သောင်းကျန်းမှုကို နှိမ်နင်းချေမှုန်းမည့် အစိုးရတစ်ရပ်အနေဖြင့် နိုင်ငံရေးနှင့် စစ်ရေးကို အချိုးညီညီ ပေါင်းစပ်လုပ်ဆောင်နိုင်ရန် အရေးကြီးလာပါသည်။

သောင်းကျန်းမှု (Insurgency)

သောင်းကျန်းမှု သို့မဟုတ် သူပုန်ထမှုသည် အင်အားကြီးမားသော အာဏာပိုင်အဖွဲ့အစည်းတစ်ရပ်ရပ်ကို ကျေးလက်ဒေသအခြေစိုက်သည့် လက်နက်ကိုင်အစုအဖွဲ့များ၏ ပြင်းထန်သောပြောက်ကျားစစ်ဆင်မှုဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။ သောင်းကျန်းမှုတွင် အချိုးမညီသော သဘောသဘာဝရှိနေပြီး ပုံမှန်မရှိသော တပ်ဖွဲ့ငယ်များအနေဖြင့် အင်အားကြီးမား၍ လက်နက်ကောင်းစွာတပ်ဆင်ထားသော အမြဲတမ်းတပ်ဖွဲ့များကို ပစ်မှတ်ထား ရင်ဆိုင်အန်တုရခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုအချိုးမညီမှုကြောင့် သောင်းကျန်းသူများသည် အင်အားနှင့် နယ်မြေချဲ့ထွင်ရန် အရပ်သားအများစု သို့မဟုတ် ကျေးလက်ဒေသများကို အခြေပြုကြလေ့ရှိပြီး ကြီးမားသော ရင်ဆိုင်တိုက်ပွဲများကို ရှောင်ရှားလေ့ရှိသည်။ သာမန်အရပ်သားများနှင့် သောင်းကျန်းသူများ ရောနှောနေသောကြောင့် ခွဲခြားရန်ခက်ခဲပြီး အစိုးရတစ်ရပ်မှ ချေမှုန်းရန် လုပ်ဆောင်ပါက အရပ်သားထိခိုက်သေဆုံးမှုများ၊ အိုးအိမ်ပျက်စီးဆုံးရှုံးမှုများကို ရှောင်လွှဲရန် မဖြစ်နိုင်ပေ။ သောင်းကျန်းသူအဖွဲ့များကိုယ်တိုင်က အကြမ်းဖက်နည်းလမ်းဖြင့် အရပ်သားများကို ထိန်းချုပ်နိုင်ရန် လုပ်ဆောင်ကြခြင်းကြောင့် ထိုဒေသများရှိ ဒေသခံများ၏ ထိခိုက်နစ်နာမှုများမှာ ပို၍များပြားလာစေပါသည်။

သောင်းကျန်းသူအဖွဲ့အစည်းများကို အမျိုးအစားခွဲခြားရာတွင် အဓိကရင်ဆိုင်ရသည့် ပြဿနာများမှာ (၁) ရည်မှန်းချက်များ ပြောင်းလဲတတ်ခြင်း၊ (၂) ရည်မှန်းချက်များ ပဋိပက္ခဖြစ်နေခြင်း၊ (၃) အတွေးလွဲနိုင်သည့် ကြေညာချက်များ ထုတ်ပြန်ခြင်း၊ (၄) ရည်မှန်းချက်များ ဝိုးတိုးဝါးတားဖြစ်နေခြင်း၊ (၅) အန္တိမရည်မှန်းချက်နှင့် လက်ငင်းရည်မှန်းချက်များ ရောထွေးနေတတ်ခြင်းတို့ ဖြစ်သည်။ သောင်းကျန်းသူများ ချမှတ်ကျင့်သုံးတတ်သည့် စစ်ဆင်ရေးနည်းလမ်းများကို အကြမ်းအားဖြင့် (၄) မျိုး ခွဲခြားနိုင်သည်။ ၎င်းတို့မှာ (၁) လျှို့ဝှက်လုပ်ကြံမှု ဗျူဟာ၊ (၂) ရေရှည်လူထုစစ် ဗျူဟာ၊ (၃) စစ်ရေးဗဟိုပြု ဗျူဟာ၊ (၄) မြို့ပြစစ်ပွဲဗျူဟာတို့

ဖြစ်ကြသည်။ လျှို့ဝှက်လုပ်ကြံမှုဗျူဟာကို ရုရှားတွင် မက်စ်ဝါဒီ ဘော်ရှီဗစ်တို့က ကျင့်သုံးခဲ့ကြသည်။ လီနင်ဗျူဟာဟုလည်း ခေါ်ကြပြီး "သပိတ်စုံ၊ သူပုန်ထ" ဟု လူသိများကြသည်။ ရေရှည်လူထုစစ်ဗျူဟာကို မော်စီတုန်းက ကျင့်သုံးခဲ့ပြီး ကျေးလက်ကို အခြေခံကာ ရေရှည်စစ်ဆင်နွှဲခြင်းဖြစ်သည်။ စစ်ရေးဗဟိုပြုဗျူဟာမှာ ကျူးဘားနိုင်ငံတွင် ကျင့်သုံးခဲ့ပြီး နိုင်ငံရေးစည်းရုံးမှုကို အလေးထားခြင်း နည်းပါးသည်။ စစ်ရေးအောင်မြင်မှုရရှိပါက ပြည်သူလူထုက အလိုအလျောက်ပါဝင်လာမည်ဆိုသည့် ယူဆချက်အပေါ် အခြေခံထားသည်။ မြို့ပြစစ်ပွဲဗျူဟာမှာ ၁၉၆၀ ပြည့်လွန် လက်တင်အမေရိကနိုင်ငံများတွင် ခေတ်စားသည်။ ကျေးလက်တွင် အခြေပြုမရတော့သည့် သောင်းကျန်းသူများမှာ မြို့ပြရှိ ကျူးကျော်ရပ်ကွက်များသို့ ပြောင်းရွှေ့အခြေချပြီး စစ်ဆင်နွှဲခြင်း ဖြစ်သည်။ လုပ်ကြံသတ်ဖြတ်ခြင်း၊ ပြန်ပေးဆွဲခြင်း၊ စီးနင်းတိုက်ခိုက်ခြင်း၊ အဖျက်အမှောင့်လုပ်ခြင်း၊ ချုံခိုတိုက်ခိုက်ခြင်း စသည့် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးကို ပျက်ပြားစေသည့် နည်းလမ်းများကို အသုံးပြုကြသည်။

သောင်းကျန်းသူအဖွဲ့အစည်းများ၏ နေထိုင်လှုပ်ရှားနေသည့် ပတ်ဝန်းကျင်အနေအထား၊ ကျောထောက်နောက်ခံရရှိမှု၊ အင်အားတောင့်တင်းမှုနှင့် ကျစ်လျစ်ခိုင်မာမှု၊ ပြည်ပမှ ထောက်ခံအားပေးနေမှုများ စသည်တို့ကို သေချာစွာ နားလည်သိရှိထားမှသာ ထိရောက်သော သောင်းကျန်းသူ နှိမ်နင်းရေးစစ်ကို ဆင်နွှဲနိုင်ပေမည်။ သတိပြုရန်အချက်များမှာ ကျောထောက်နောက်ခံရရှိမှုတွင် တိတ်တိတ်ဆိတ်ဆိတ်ထောက်ခံသူများ (Passive Supporter) နှင့် တက်ကြွလှုပ်ရှားစွာထောက်ခံသူများ (Active Supporter) နှစ်မျိုးရှိနိုင်ပြီး ၎င်းတို့ကိုပင် ပညာတတ်လူတန်းစားနှင့် အခြေခံလူတန်းစားဟူ၍ ထပ်မံခွဲခြားနိုင်သည်။ လူထုထောက်ခံမှုကို ရယူရာတွင် အသုံးပြုသော နည်းလမ်းများမှာ (၁) သြဇာတိက္ကမရှိသော ခေါင်းဆောင်မှုဖြင့် ဆွဲဆောင်ခြင်း၊ (၂) လေးနက်သောနည်းဖြင့် ဆွဲဆောင်ခြင်း(ဝါဒရေးရာများ)၊ (၃) လူပြိန်းကြိုက်နည်းဖြင့် ဆွဲဆောင်ခြင်း (လူထု၏မကျေနပ်ချက်များ)၊ (၄) အကြမ်းဖက်နည်း/အကြောက်တရားဖြင့် စည်းရုံးခြင်း (လူထုက ကြောက်ရွံ့ပြီး ပူးပေါင်းလာစေရန်)၊ (၅) အစိုးရကို ဖိနှိပ်မှုများ ကျူးလွန်လာအောင် ဆွပေးခြင်း (မိမိကသာ ကယ်တင်ရှင်ဟု မြင်လာစေရန်)၊ (၆) မိမိသည်သာ သြဇာရှိကြောင်း ပြသခြင်း (အခြေပြုဒေသတွင် အစိုးရတစ်ရပ်သဖွယ် ပြုမူခြင်း)၊ (၇) ဖိအားပေးခြင်း (တွေဝေနေသော လူထုကို ပြတ်သားလာစေရန်) စသည်တို့ဖြစ်သည်။ ဖွဲ့စည်းမှုအပိုင်းတွင် ဘောင်ကျယ်ပြန့်မှု (Scope)၊ နက်နဲမှု (Complexity) နှင့် သွေးစည်းညီညွတ်မှု (Cohesion) တို့ကို အလေးပေး လေ့လာသုံးသပ်ရန် လိုအပ်သည်။ ပြည်ပထောက်ခံအားပေးမှုတွင် စိတ်ဓာတ်ရေးရာအားပေးမှု၊ နိုင်ငံရေးအရ ထောက်ခံမှု၊ ရုပ်ဝတ္ထု ပံ့ပိုးပေးမှုနှင့် ပုန်းခိုရန်နေရာပေးထားမှုတို့ ပါဝင်ကြသည်။

သောင်းကျန်းသူတို့၏ အခြေအနေ အရပ်ရပ်ကို သိရှိနားလည်ပြီးပါက အစိုးရတပ်ဖွဲ့များသည် မြေပြင်အခြေအနေနှင့် ကိုက်ညီသော သောင်းကျန်းမှုနှိမ်နင်းရေးဗျူဟာကို ချမှတ်ကျင့်သုံးရသည်။ သောင်းကျန်းသူအဖွဲ့အစည်းတစ်ရပ်၏ အောင်မြင်မှုနှင့် ကျရှုံးမှုသည် အစိုးရတစ်ရပ်၏ ကိုင်တွယ်တတ်မှုအပေါ်တွင် များစွာတည်မှီနေပါသည်။ သောင်းကျန်းမှု အနေအထားကို အလျင်အမြန် ဖော်ထုတ်နိုင်ရန် အရေးကြီးပြီး သောင်းကျန်းသူတို့ကို စစ်ရေးနည်းသက်သက်ဖြင့်ဖြစ်စေ၊ နိုင်ငံရေးနည်းသက်သက်ဖြင့်ဖြစ်စေ ချေမှုန်းတိုက်ခိုက်ရန်

မလွယ်ကူကြောင်း သိရှိရမည်။ သောင်းကျန်းသူ နှိမ်နင်းရေးကို အပိုင်းလိုက် ဆောင်ရွက်ရာတွင် နိုင်ငံရေးနှင့် စစ်ရေးကို မပေါင်းစပ်မီ သောင်းကျန်းသူများ၏ နိုင်ငံရေး၊ စစ်ရေးအနေအထားကို ကြိုတင်မှန်းဆပြီး အားနည်းချက်၊ အားသာချက်များ ရှာဖွေသုံးသပ်ကာ ချေမှုန်းတိုက်ခိုက်သည့်နည်းလမ်းကို စနစ်တကျ ရွေးချယ်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ ကနဦးကာလတွင် သောင်းကျန်းသူတို့သည် ငွေကြေးနှင့် ပြည်ပအကူအညီ ထူထောင်ခြင်း၊ ပြည်သူလူထုအား စိတ်ဓာတ်ရေးရာ စည်းရုံးခြင်း၊ အချက်အချာကျသည့် အသင်းအဖွဲ့များနှင့် အစိုးရအတွင်းသို့ စိမ့်ဝင်ခြင်းများ ပြုလုပ်ကြသည်။ ၎င်းတို့ကို ကူညီပံ့ပိုးပေးမည့် ကွန်ရက်တစ်ခု ထူထောင်ကာ အစားအစာ၊ လူသူစုဆောင်းမှု၊ သတင်းအချက်အလက်များကို စုဆောင်းခြင်း ပြုလုပ်သည်။ လက်နက်ခဲယမ်း၊ ဆေးပစ္စည်းများ၊ ရေဒီယိုများ အစရှိသည့် အရေးကြီးပစ္စည်းများ စတင်စုဆောင်းသည့် အခြေအနေဟု သတ်မှတ်နိုင်သည်။ ထိုအဆင့်တွင် သောင်းကျန်းသူ လှုပ်ရှားမှုမှာ အညွန့်အဖူးဘဝသာရှိသေး၍ ၎င်းအချိန်တွင် ချုးယူဖျက်ဆီးခြင်းမှာ သောင်းကျန်းသူ နှိမ်နင်းရေးအတွက် အလွယ်ကူဆုံးအချိန်ဖြစ်သည်။

> “ယနေ့ခေတ် သောင်းကျန်းသူ နှိမ်နင်းမှု စစ်ဆင်ရေးများတွင် အဓိကရင်ဆိုင်ရသည့် ပြဿနာများမှာ မြို့တွင်းပြောက်ကျား တိုက်ပွဲနှင့် သတင်း စစ်ဆင်နွှဲမှု ဖြစ်သည်။ မြို့တွင်းပြောက်ကျား များသည် ကျေးလက် ပြောက်ကျားများထက် နည်းဗျူဟာမြောက် ပိုမိုဆောင်ရွက် နိုင်ကြသည့် အနေအထား ရှိသည်။”

သောင်းကျန်းမှု နှိမ်နင်းရေးကို ကျင့်သုံးရာ၌ (၁) အစိုးရအနေဖြင့် ရှင်းလင်းသော နိုင်ငံရေးရည်မှန်းချက် ရှိရမည်၊ (၂) တရားဥပဒေနှင့်အညီ ကျင့်ကြံရမည်၊ (၃) ကဏ္ဍအားလုံးအတွက် စီမံချက်ရှိရမည်၊ (၄) ပြောက်ကျားများကို နှိမ်နင်းရေးထက် နိုင်ငံရေးလှုံ့ဆော်ခြင်းကို ဦးစားပေးကိုင်တွယ်ရမည်၊ (၅) မိမိအခြေခံနယ်မြေများကို ဦးစွာရယူထားရမည်ဟူ၍ အခြေခံအချက်ကြီး ငါးချက်ရှိသည်။ အရပ်ဘက်နှင့် စစ်ဘက်ဆိုင်ရာ ပူးပေါင်းကွပ်ကဲမှုနှင့် ကြီးကြပ်မှုတည်ဆောက်ခြင်း၊ ကောင်းမွန်သော သတင်းထောက်လှမ်းရေးစနစ် ရှိခြင်း၊ တပ်များ၏ လှုပ်ရှားနိုင်စွမ်းနှင့် လေ့ကျင့်သားပြည့်ဝမှုတို့သည် သောင်းကျန်းသူနှိမ်နင်းမှု စစ်ဆင်ရေး ဆင်နွှဲမည့် တပ်ဖွဲ့များတွင် ပြည့်စုံရန် လိုအပ်သည်။ သောင်းကျန်းသူတို့၏ အခြေခံနယ်မြေများတွင် လက်တွေ့အကောင်အထည်ဖော်နိုင်သည့် မူဝါဒများ

ချမှတ်ပြီး အစိုးရသည် မိမိတို့သာဖြစ်ကြောင်းပြသနိုင်ရန်နှင့် အစိုးရအာဏာစက်ကို သက်ရောက်မှု ရှိစေရန် ဆောင်ရွက်ရမည်ဖြစ်သည်။ ဆုံးဖြတ်နိုင်ခွင့်ရှိသော အဖွဲ့အစည်းတစ်ရပ်အနေဖြင့် သောင်းကျန်းသူများကို ပြည်သူလူထုက ကြောက်ရွံ့နေရသည့် အနေအထားမှ ယုံကြည်အားကိုးမှု၊ လေးစားအားထားမှုသို့ ကူးပြောင်းနိုင်သည့်အတွက် အစိုးရတစ်ရပ်သည် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးကို ဖိဖိစီးစီး လုပ်ဆောင်သင့်သည်ဟု ပညာရှင်များက သုံးသပ်ထားကြပါသည်။ လူထု၏ စိတ်နှလုံးနှင့် ဦးနှောက်ကို သိမ်းကျုံးရယူနိုင်စွမ်းရှိခြင်း၊ ပြောက်ကျားများကို ရှာဖွေခြင်းနှင့် ဖျက်ဆီးခြင်း၊ နယ်မြေအား ရှင်းလင်းခြင်းနှင့် ထိန်းသိမ်းထားခြင်းတို့သည် သောင်းကျန်းသူ နှိမ်နင်းမှုစစ်ဆင်ရေးတွင် ဟန်ချက်ညီညီ ဖွံ့ဖြိုးနေရန် လိုအပ်သည်။ ထိုသုံးချက် ဟန်ချက်ညီ ပေါင်းစပ်မိပါက အစိုးရတပ်ဖွဲ့များအတွက် လိုအပ်သော စစ်ဆင်ရေး အမာခံနယ်မြေကို ရရှိလာမည် ဖြစ်သည်။

ယနေ့ခေတ် သောင်းကျန်းသူနှိမ်နင်းမှု စစ်ဆင်ရေးများတွင် အဓိကရင်ဆိုင်ရသည့် ပြဿနာများမှာ မြို့တွင်းပြောက်ကျားတိုက်ပွဲနှင့် သတင်းစစ်ဆင်နွှဲမှု ဖြစ်သည်။ မြို့တွင်းပြောက်ကျားများသည် ကျေးလက်ပြောက်ကျားများထက် နည်းဗျူဟာမြောက် ပိုမိုဆောင်ရွက်နိုင်ကြသည့် အနေအထားရှိသည်။ ဥပမာ – လုပ်ကြံသတ်ဖြတ်ခြင်း၊ ဖောက်ခွဲဖျက်ဆီးခြင်းနှင့် လူထုကို အသုံးပြုပြီး စီတန်းဆန္ဒပြပွဲများ ဖြစ်ပေါ်အောင် စီမံခြင်းမျိုး ဖြစ်သည်။ မြို့တွင်းပြောက်ကျားများအား တန်ပြန်တိုက်ခိုက်ရာတွင် သိုသိပ်စွာဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့် လျင်မြန်စွာဆောင်ရွက်ခြင်းဟူ၍ နည်းလမ်းနှစ်မျိုးရှိသည်။ သိုသိပ်စွာဆောင်ရွက်ခြင်းက လူထုကို ထိခိုက်မှု နည်းပါးစေသည်။ လျင်မြန်စွာဆောင်ရွက်ခြင်းက ရန်သူကို အချိန်တိုအတွင်း ပြောက်ကျားနှိမ်နင်းရေးတပ်များမှ ပြင်းထန်စွာ ရှာဖွေစီးနင်း တိုက်ခိုက်ခြင်းဖြစ်သည်။ အကြမ်းအားဖြင့် မြို့တွင်းပြောက်ကျားများအား တိုက်ခိုက်ရန်မှာ ရဲတပ်ဖွဲ့၏ တာဝန်သာဖြစ်သော်လည်း စစ်ဘက်ဆိုင်ရာ ပြောက်ကျားနှိမ်နင်းရေးတပ်ဖွဲ့ ခေါင်းဆောင်အနေဖြင့် မြို့တွင်းပြောက်ကျားများကို တန်ပြန်တိုက်ခိုက်သည့် လုပ်ငန်းစဉ်တွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်နိုင်သည်။ ထို့အပြင် ထိုလုပ်ငန်းစဉ် တစ်ရပ်လုံးကိုပါ လွှဲပြောင်းတာဝန်ယူကာ ဆောင်ရွက်နိုင်ခွင့် ရှိသည်။ သတင်းစစ်ဆင်နွှဲမှုအနေဖြင့် သောင်းကျန်းသူများသည် အစိုးရဘက်မှ မတော်တဆဖြစ်ခဲ့သော အမှားတစ်ခုကိုပင် ပုံကြီးချဲ့ကာ ဝါဒဖြန့်ခြင်းဖြင့် သောင်းကျန်းသူနှိမ်နင်းမှုစစ်ဆင်ရေးကို များစွာထိခိုက်စေရန် လုပ်ဆောင်နိုင်သည်။ အစိုးရတစ်ရပ်အနေဖြင့် သတင်းပြန်ကြားရေးကဏ္ဍကို ထိထိရောက်ရောက် ကိုင်တွယ်ကာ ပြည်သူလူထုအတွက် မှန်ကန်သောသတင်းများ မြန်ဆန်စွာ ထုတ်ပြန်ပေးနိုင်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ သတင်းများကို နေရာတကာမှ အလွယ်တကူ ရရှိနေသောခေတ်တွင် သတင်းနောက်ကျခြင်း၊ ဖုံးဖိခြင်းများက သက်ဆိုင်ရာ အာဏာပိုင်အဖွဲ့အစည်းများအပေါ် ယုံကြည်မှု လျော့ပါးလာစေသည့်အတွက် သောင်းကျန်းသူတို့၏ တင်ပြချက်များ ပိုပိုထိရောက်လာနိုင်ပါသည်။ ထို့အတွက် သတင်းစစ်ဆင်ရေးတွင် မှန်ကန်စွာ အချိန်ကိုက် သတင်းထုတ်ပြန်နိုင်ခြင်းက အရေးကြီးသောအချက်တစ်ခု ဖြစ်လာပါသည်။

အကြမ်းဖက်မှု (Terrorism)

အကြမ်းဖက်ဝါဒ၏ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်များသည် အများအားဖြင့် ရှုပ်ထွေး၍ အငြင်းပွားဖွယ်ဖြစ်ပြီး အဆိုပါဝါဒ၏ မွေးရာပါ ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်မှုနှင့် အကြမ်းဖက်လုပ်ရပ်များကြောင့် လူသုံးများသော ၎င်းဝေါဟာရကို ဆိုးရွားသည့် အမှတ်အသားသရုပ်တစ်ခု အဖြစ် နားလည်ထားကြသည်။ ၂၀ ရာစုအတွင်း အသုံးများသောအဓိပ္ပာယ်တစ်ခုမှာ တည်ဆဲ အစိုးရတစ်ရပ်၏ မူဝါဒကို ဩဇာလွှမ်းမိုးရန် သို့မဟုတ် ၎င်းအစိုးရကို ဖြုတ်ချရန် တိုက်ရိုက်ဖြစ်စေ၊ သွယ်ဝိုက်၍ဖြစ်စေ အစွန်းရောက်နည်းလမ်းများ အသုံးပြုလာခြင်းကို အကြမ်းဖက်မှု၊ အကြမ်းဖက်ဝါဒဟု သတ်မှတ်ထားကြသည်။ အကြမ်းဖက်မှုကို တရားဥပဒေ စီရင်မှုဘောင်များအတွင်း တရားဝင်အမည် သတ်မှတ်မထားသော်လည်း လက်ရှိကျင့်သုံးနေသည့် ဥပဒေများထဲမှ ယေဘုယျအချက်များကို သုံးစွဲဖြေရှင်းရန် အကျုံးဝင်သည်။ အကြမ်းဖက်မှုသည် အကြမ်းဖက်လုပ်ရပ်များ ပြုလုပ်ခြင်း၊ ခြိမ်းခြောက်ခြင်းများဖြင့် တိုက်ရိုက်ပစ်မှတ်ထားသူများကိုသာမက ကျယ်ပြန့်လှသော လူထုအကြားတွင် အကြောက်တရားကို ဖန်တီးဖြစ်ပေါ်စေသည်။ လူထုအတွင်း အကြောက်တရားကို ဖြစ်ပေါ်စေသည့် အတိုင်းအတာပေါ်မူတည်ပြီး သမားရိုးကျနှင့် ပြောက်ကျားစစ်ပွဲ နှစ်ခုတွင် မည်သည်က အကြမ်းဖက်ဝါဒသို့ ဦးတည်နေသည်ကို ဆုံးဖြတ်နိုင်သည်။ သမားရိုးကျ စစ်ဘက်အဖွဲ့အစည်းများသည် ရန်သူအပေါ် စိတ်ဓာတ်စစ်ဆင်ရေးဆင်နွှဲရာတွင် ပါဝင်မှုရှိသော်လည်း ၎င်းတို့၏ အောင်ပွဲရယူသည့် နည်းလမ်းမှာ လက်နက်အင်အားပေါ်တွင် မူတည်သည်။ သောင်းကျန်းသူများနှင့် ပြောက်ကျားစစ် အခြေပြုသည့် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များသည် အကြမ်းဖက်မှုနှင့် အခြားဝါဒဖြန့် စစ်ဆင်ရေးများကို သုံးစွဲလေ့ရှိပြီး ရံဖန်ရံခါအောင်မြင်မှုများ ရတတ်ကြသည်။ အကြမ်းဖက်ဝါဒသည် လူထုအတွင်း အကြောက်တရားဖန်တီးရန် အကြမ်းဖက်မှုကို တွက်ချက်အသုံးပြုခြင်းဖြစ်ပြီး စစ်ရေးအရ တိုက်ရိုက်အောင်ပွဲခံရန် မဖြစ်နိုင်သည့်အချိန် နိုင်ငံရေးပန်းတိုင်များ အောင်မြင်နိုင်ရန် ရည်ရွယ်ထားသည်။ ယင်းကြောင့် အချို့သော လူမှုသိပ္ပံပညာရှင်များက ပြောက်ကျားစစ်ဆင်ရေးကို "အားနည်းသူ၏ လက်နက်" နှင့် အကြမ်းဖက်ဝါဒကို "အပျော့ဆုံးလက်နက်" အဖြစ် သတ်မှတ်ရည်ညွှန်းခဲ့ကြသည်။

အကြောက်တရားကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ဖြစ်ပေါ်လာစေရန်နှင့် လျင်လျင်မြန်မြန် ပျံ့နှံ့သွားစေရန် အကြမ်းဖက်သမားများသည် ပိုမိုပြင်းထန်ပြီး လူသိရှင်ကြားဖြစ်သော တိုက်ခိုက်မှုများကို ဖော်ဆောင်တတ်ကြသည်။ ထိုတိုက်ခိုက်မှုများမှာ ပြန်ပေးဆွဲမှု၊ ဓားစာခံဖမ်းဆီးအကျပ်ကိုင်မှု၊ အစုလိုက်အပြုံလိုက် ပစ်ခတ်သတ်ဖြတ်မှု၊ ကားဗုံးခွဲမှုနှင့် ရံဖန်ရံခါတွင် အသေခံဗုံးခွဲမှုများအထိ ပါဝင်သည်။ တိုက်ခိုက်မှုများသည် ကြုံရာကျပန်း ဖြစ်သည်ဟု ထင်မြင်ရသော်လည်း အကြမ်းဖက်တိုက်ခိုက်ခံရမည့် ပစ်မှတ်နှင့်နေရာတို့ကို အားလုံးက အံ့သြကြောက်ရွံ့သွားရမည့် အချက်များပေါ်မူတည်ပြီး ရွေးချယ်လေ့ရှိသည်။ ကျောင်းများ၊ ဈေးဝယ်စင်တာများ၊ ဘတ်စ်ကားနှင့် ဘူတာရုံများ၊ စားသောက်ဆိုင်နှင့် ဘား၊ ကလပ်များကို ပစ်မှတ်ထားလေ့ရှိပြီး ထိုနေရာများမှာ အရပ်သားများအတွက် တရင်းတနှီး သက်သောင့်သက်သာရှိသော လူအများ စုဝေးရာနေရာ ဖြစ်သောကြောင့် ဖြစ်သည်။ တစ်ခါတစ်ရံ အဓိက

ပစ်မှတ်များတွင် သံရုံးများ၊ စစ်ဘက်ဆိုင်ရာ အဆောက်အဦများကဲ့သို့သော အရေးကြီး နိုင်ငံရေးနှင့်စစ်ရေး အထင်ကရနေရာများလည်း ပါဝင်တတ်သည်။ အကြမ်းဖက်သမား၏ မျှော်လင့်ချက်မှာ ဤလုပ်ရပ်များကြောင့် နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်များကို နိုင်ငံရေးလမ်းဆုံးသို့ တွန်းပို့ရန် လူထုအားလှုံ့ဆော်ပေးမည့် အခြေအနေမျိုး ရောက်ရှိသွားစေရေး ဖြစ်သည်။

၁၉၇၅ ခုနှစ် အစောပိုင်းတွင် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုရှိ ဥပဒေစိုးမိုးရေးဆိုင်ရာ လက်ထောက်အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့သည် ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာ တရားရေးစံနှုန်းများနှင့် ရည်မှန်းချက်များဆိုင်ရာ အမျိုးသားအကြံပေးကော်မတီကို ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ အဆိုပါကော်မတီမှ သုတေသန စာတမ်းငါးစောင် ပြုစုထုတ်ဝေခဲ့ရာ ၎င်းတို့အနက်မှ တစ်ခုကို (Disorders and Terrorism) ဟု ခေါင်းစဉ်တပ်ထားသည်။ ထိုစာတမ်းတွင် "အကြမ်းဖက်မှု ဟူသည် ပြင်းထန်သော အကြောက်တရားကို ဖန်တီးရန် အဓိကရည်ရွယ်ချက်အတွက် အကြမ်းဖက်လုပ်ရပ်နှင့် ခြိမ်းခြောက်မှုများကို နည်းဗျူဟာ သို့မဟုတ် နည်းစနစ်တစ်ခုအဖြစ် အသုံးပြုသည်" ဟု အဓိပ္ပာယ်ဖွင့် ဆိုထားသည်။ ထို့အပြင် အကြမ်းဖက်မှုနှင့် မူမမှန်မှုများကို အမျိုးအစား ခြောက်မျိုး ခွဲခြားပြသထားသည်။ ၎င်းတို့မှာ –

(၁) Civil Disorder – ငြိမ်းချမ်းမှု၊ လုံခြုံရေးနှင့် လူမှုပတ်ဝန်းကျင်၏ ပုံမှန်လုပ်ငန်းဆောင်တာများကို အနှောင့်အယှက်ဖြစ်စေသော စုပေါင်း အကြမ်းဖက်မှုပုံစံ (ဥပမာ – လမ်းများ ပိတ်ဆို့ခြင်း၊ အတားအဆီးများ ချထားခြင်း၊ အစိုးရနှင့် ဆက်စပ်သောနေရာများကို လူစုလူဝေးဖြင့် နှောင့်ယှက်ခြင်း)၊

(၂) Political Terrorism – နိုင်ငံရေးရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ရပ်ရွာလူထုအတွင်း ကြောက်ရွံ့မှုဖြစ်ပေါ်စေရန် ပုံစံထုတ်ထားသော အကြမ်းဖက်မှုပုံစံ၊

(၃) Non–Political Terrorism – နိုင်ငံရေးရည်ရွယ်ချက်မပါဘဲ အကျပ်အတည်း၊ ဘေးဒုက္ခများအတွက် အကြောက်တရားကို ဖန်တီးဖြစ်ပေါ်စေသည့် အကြမ်းဖက်မှုပုံစံ (ဥပမာ – ကုန်ဈေးနှုန်း အဆမတန် ကြီးမြင့်မှုနှင့် စားနပ်ရိက္ခာ ပြတ်လပ်နိုင်မှု စသည့် ပြုပြင်ဖန်တီးထားသော သတင်းမှားများထုတ်လွှင့်ပြီး လူထုကိုကြောက်ရွံ့စေခြင်း)၊

(၄) Quasi–Terrorism – အကြမ်းဖက်သမားအစစ်မဟုတ်သူက အကြမ်းဖက်မှုစစ်စစ်များ၏ နည်းလမ်းများကို အတုယူကာ အလားတူအကျိုးဆက်များနှင့် တုံ့ပြန်မှုများကို ဖြစ်ပေါ်စေသည့် ပုံစံ၊ အကြမ်းဖက်မှုစစ်စစ်နှင့် ကွာခြားချက်မှာ သားကောင်ကို ပြင်းထန်စွာ ထိတ်လန့်ကြောက်ရွံ့စေရန် ရည်ရွယ်ချက် မရှိပေ။ (ဥပမာ – အချုပ်ထောင်မှ ထွက်ပြေးသွားသော ရာဇဝတ်သားက ထွက်ပြေးရာတွင် လွယ်ကူစေရန် တစ်စုံတစ်ယောက်ကို ဓားစာခံပြုလုပ်ခြင်း)၊

(၅) Limited Political Terrorism – နိုင်ငံရေးရည်ရွယ်ချက်အတွက် ကျူးလွန်သော အကြမ်းဖက်မှု ဖြစ်သော်လည်း နိုင်ငံကိုသိမ်းပိုက်ရန်အထိ ရည်ရွယ်ချက် မပါရှိသော ပုံစံ၊

(၆) Official or State Terrorism – အကြမ်းဖက်မှု သို့မဟုတ် အကြောက်တရားနှင့် ဖိနှိပ်မှုများကို အခြေခံပြီး အုပ်ချုပ်သည့် နိုင်ငံများပုံစံ (ဥပမာ – အမေရိကန်နှင့်

မတည့်သော နိုင်ငံများဖြစ်သည့် မြောက်ကိုရီးယား၊ အီရန်စသော နိုင်ငံများကဲ့သို့ ဖြစ်သည်။

ဤနေရာတွင် ထုတ်ဖော်ထားသော အကြမ်းဖက်ပုံစံမှာ မေးခွန်းထုတ်စရာ များစွာ ရှိနေပြီး အခြားနိုင်ငံများအပေါ် နိုင်ငံရေးအရ ဝင်ရောက်စွက်ဖက်ရာတွင် အသုံးပြုနိုင်ရန် ထုတ်ဖော်ခဲ့လေသလား ဟု တွေးတောရန် ရှိနေပါသည်။ စံနှုန်းများအတိုင်းသာ တိတိကျကျ သုံးသပ်မည်ဆိုပါလျှင် အမေရိကန်နှင့် အလွန်အလွမ်းသင့်သော အချို့နိုင်ငံများတွင် ယခု ပုံစံအကြမ်းဖက်မှုနှင့် ကိုက်ညီနေသည်ကို တွေ့ရှိနိုင်သောကြောင့် ဖြစ်သည်။ ထို့အတွက် အကြမ်းဖက်မှု၏ တိကျသော အဓိပ္ပာယ်ဖော်ထုတ်မှုတွင် ပညာရပ်ဆိုင်ရာ ငြင်းခုံမှုများ၊ ဆွေးနွေးသုံးသပ်မှုများ အများအပြား ရှိနေဦးမည် ဟု မှန်းဆနိုင်ပါသည်။)

အကြမ်းဖက်မှုဆိုင်ရာ လေ့လာမှုတစ်ခုအဖြစ် တူကီယဲနိုင်ငံတွင် ဖြစ်ပွားခဲ့သော PKK ပဋိပက္ခကို သုံးသပ်ဆန်းစစ်နိုင်ပါသည်။ The Kurdistan Workers' Party (PKK) သည် တူကီယဲနိုင်ငံတွင် ၃၆ နှစ်ကြာ အစိုးရ ဆန့်ကျင်တိုက်ပွဲကို ဆင်နွှဲခဲ့ပြီး အကြမ်းဖက်မှု၏ ကွဲပြားသောလက္ခဏာများကို သုံးသပ်ဖော်ထုတ်ရန် အကောင်းဆုံး ဥပမာဖြစ်ခဲ့သည်။ PKK ပဋိပက္ခသည် တူကီယဲနှင့် အိမ်နီးချင်း အရှေ့အလယ်ပိုင်းသမိုင်းတွင် သိသာထင်ရှားသော ဒေသဆိုင်ရာ အကျိုးသက်ရောက်မှုများနှင့်အတူ အရှည်ကြာဆုံးနှင့် လူ့ပ်ခတ်မှုများပြားသော အတွင်းရေးပဋိပက္ခများထဲမှ တစ်ခုဖြစ်သည်။ ပဋိပက္ခကြောင့် PKK စစ်သွေးကြွများ အပါအဝင် သေဆုံးသူ ၃၉,၄၇၆ ဦး ရှိခဲ့ပြီး ၅၄၇၈ ဦးသည် အရပ်သားများဖြစ်၍ လုံခြုံရေး တပ်ဖွဲ့ဝင် ၆၇၆၄ ဦး ပါဝင်ပါသည်။ ဤပဋိပက္ခကို လေ့လာသူများက အဆုံးသတ်ကောက်ချက် ချခဲ့ရာတွင် –

(၁) PKK အနေဖြင့် အစဦးတွင် သောင်းကျန်းမှုပုံစံ (Insurgency) နှင့် ကိုက်ညီသော်လည်း သူ၏ စစ်အင်အားကို ဆုံးရှုံးပြီးသည့်နောက်တွင် ပြင်းထန်သော အကြမ်းဖက်မှုပုံစံ (Terrorism) သို့ ပြောင်းလဲသွားကြောင်း တွေ့မြင်ရသည်၊

(၂) PKK ၏ အကြမ်းဖက်မှုသည် ပြောက်ကျားနည်းလမ်းများနှင့် တိုက်ရိုက်ဆက်စပ်နေပြီး အကျပ်အတည်းမှ ထွက်ပေါက်အဖြစ် ယာယီသဘော အသုံးပြုခဲ့ဟန် ရှိသည်၊

(၃) PKK အကြမ်းဖက်မှုသည် အကြမ်းဖက်ဝါဒ ၏ ရည်ရွယ်ချက်အမျိုးမျိုးကို ထပ်ဟပ်နေစေသည်၊ (ဥပမာ – ခြိမ်းခြောက်ခြင်း၊ သုတ်သင် ရှင်းလင်းခြင်း၊ ရှင်သန်ရန် ကြိုးစားခြင်းနှင့် အစုအဖွဲ့အင်အား တည်ဆောက်မှုတို့ ဖြစ်သည်)

(၄) ၁၉၉၄ ခုနှစ်တွင် စစ်ရေးအရ ရှုံးနိမ့်သွားပြီးနောက် PKK သည် တူကီယဲကို နိုင်ငံရေး အပေးအယူအတွက် အတင်းအကျပ်ဖိအားပေးနိုင်ရန် အကြမ်းဖက်မှု လုပ်ရပ်များကို အရှိန် မြှင့်လာခဲ့သည်။

တူကီယဲသည် အဆိုပါပြဿနာကို အကြမ်းဖက်ဝါဒ ပြဿနာတစ်ခုအဖြစ်သာ သတ်မှတ်ခြင်းဖြင့် ပြင်းထန်သော လုံခြုံရေးမူဝါဒများကို နှစ်ပေါင်းများစွာ အကောင်အထည် ဖော်ခဲ့သည်။ ၂၀၀၀ ပြည့်နှစ် အစောပိုင်းတွင် တူကီယဲသည် ကာ့ဒ်တို့၏ မကျေနပ်ချက်များကို လိုက်လျောညီထွေဖြစ်စေရန် အချို့သောလူမှုရေးနှင့် နိုင်ငံရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများကို

ချမှတ်ခဲ့သည်။ တူကီယဲနိုင်ငံ၏ သံတမန်ရေးရာ ကြိုးပမ်းမှုများဖြင့် PKK ကို အမေရိကန်နှင့် ဩစတြေးလျ တို့က ၂၀၀၁ ခုနှစ်၊ ကနေဒါနှင့် ဥရောပသမဂ္ဂတို့က ၂၀၀၂ ခုနှစ်တွင် အကြမ်းဖက်အဖွဲ့အဖြစ် စာရင်းသွင်း ခဲ့သည်။ သို့သော်လည်း အခြားနိုင်ငံအချို့ အထူးသဖြင့် ဥရောပနိုင်ငံများထဲတွင် PKK လှုပ်ရှားမှုများကို တူကီယဲ နိုင်ငံတွင်းမှ နိုင်ငံရေးသက်သက် ပြဿနာမျှဟုသာ မှတ်ယူထားခြင်းမျိုး ရှိနေပြန်သည်။

လူတစ်ဦးချင်းစီက နိုင်ငံရေးရည်ရွယ်ချက်များ အတွက် အကြမ်းဖက်မှုကို အသုံးပြုလိုစိတ် ရှိနေသရွေ့ ကာလပတ်လုံး နိုင်ငံများတွင် အကြမ်းဖက်ဝါဒနှင့် ပုံမှန် မဟုတ်သော စစ်ပွဲများကို ဆက်လက်ဆင်နွှဲနေကြဦး မည်သာ ဖြစ်သည်။ အကြမ်းဖက်ဝါဒနှင့် ပုံမမှန်စစ်ပွဲ များကို နိုင်ငံရေးစနစ်များ ပြောင်းလဲရန်နှင့် အာဏာ ရယူရန် ကာလကြာရှည်စွာ အသုံးပြုခဲ့သည်။ မကြာသေး မီက ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ ကွဲလွဲမှုများသည် ဘာသာရေး နှင့် ပုဂ္ဂိုလ်ရေး အကြောင်းများကြောင့် အကြမ်းဖက် ဝါဒကို တိုးမြှင့်လာစေခဲ့သည်။ ဘာသာရေး၊ ယဉ်ကျေးမှု၊ လူမျိုးရေး၊ နည်းပညာတို့သည် ပုံမှန်မဟုတ်သော စစ်ပွဲ များ၏ အရေးကြီးသော အစိတ်အပိုင်းများအဖြစ်ရှိ နေကြသည်။ မတရားမှုများကို တွန်းလှန်တိုက်ခိုက်ရန် လူတစ်ဦးချင်းစီက လက်နက်ကိုင်ဆောင် တိုက်ပွဲဝင် ကြရသည်ဟု ၎င်းတို့ဘာသာ ထင်မြင်ယူဆပြီး အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုထားသော်လည်း ပုံမမှန်သော စစ်ပွဲနည်းလမ်း များကို အသုံးပြုခြင်းအတွက် နောက်ဆုံး ပန်းတိုင်မှာ နိုင်ငံရေးရလဒ်များ ရရှိရန်သာဖြစ်သည်။ ထို့အတွက် အကြမ်းဖက်မှုဆိုင်ရာ ပြဿနာများသည် နိုင်ငံတိုင်း အတွက် သီးသန့်ဥပဒေများ ဖော်ဆောင်ကိုင်တွယ်ရန် ဖြစ်လာပြီး ယေဘုယျအနေအထားများမှလွဲ၍ ထပ်တူ ညီသော စံနှုန်းတစ်ခုနှင့် တိုင်းတာရန် လွယ်ကူမည် မဟုတ်ပေ။

“သောင်းကျန်းသူ နှိမ်နင်းမှု စစ်ဆင်ရေးတွင် အရေးကြီးသည့် အချက်မှာ သောင်းကျန်းသူတို့ ဖော်ဆောင်ထားသော တီးကွက်အတိုင်း လိုက်မကဘဲ မိမိဘက်က လက်ဦးမှုနှင့် အခြေအနေ ဖန်တီးနိုင်ခွင့် ရယူထားရှိရေးပင် ဖြစ်သည်။”

အကြမ်းဖက်သောင်းကျန်းမှု တိုက်ဖျက်ရေး

သောင်းကျန်းသူတိုက်ဖျက်ရေးနှင့် အကြမ်း ဖက်မှု တိုက်ဖျက်ရေးသည် ဒင်္ဂါးတစ်ခု၏ ခေါင်းနှင့်ပန်း

ကဲ့သို့ လုပ်ထုံးလုပ်နည်း ပုံစံများအရ ခွဲမရသည့်အနေအထားဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။ သောင်းကျန်းသူ နှိမ်နင်းမှု စစ်ဆင်ရေးတွင် အရေးကြီးသည့်အချက်မှာ သောင်းကျန်းသူတို့ ဖော်ဆောင်ထားသော တီးကွက်အတိုင်း လိုက်မကဘဲ မိမိဘက်က လက်ဦးမှုနှင့် အခြေအနေ ဖန်တီးနိုင်ခွင့် ရယူထားရှိရေးပင် ဖြစ်သည်။ Martin Van Creveld ၏ The Changing Face of War စာအုပ်တွင် မြောက်ပိုင်းအိုင်ယာလန်တွင် ဗြိတိသျှတို့ ဆင်နွှဲခဲ့သော စစ်ဆင်ရေးနှင့် ဆီးရီးယားနိုင်ငံ ဟာမ(Hama) တွင် ဆင်နွှဲခဲ့သော စစ်ဆင်ရေးတို့ကို အောင်မြင်သော သောင်းကျန်းသူ နှိမ်နင်းမှု စစ်ဆင်ရေးများအဖြစ် ဖော်ပြထားသည်။

မြောက်ပိုင်းအိုင်ယာလန်တွင် ဗြိတိသျှတို့ အောင်မြင်ရခြင်းနှင့် ပတ်သက်၍ သုံးသပ်ချက် ရေးသားရာတွင် –

(၁) ဗြိတိသျှအစိုးရအနေဖြင့် မြောက်အိုင်ယာလန် ပြဿနာ စတင်ဖြစ်ပွားသည့် ၁၉၆၉ ခုနှစ်မှ စတင်၍ ပြီးဆုံးသွားသည့်တိုင် စစ်ပွဲ (War) ဟု မသတ်မှတ်ဘဲ မှုခင်း (Criminal Act) ဟုသာ သတ်မှတ်ထားခြင်း၊

(၂) လုံခြုံရေးဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များအားလုံး ကို ဒေသခံရဲတပ်ဖွဲ့ကိုသာ တာဝန်ပေးထမ်းဆောင်စေခြင်း (ရဲတပ်သား စုဆောင်းရာတွင်လည်း ဒေသခံများကိုသာ အများဆုံးစုဆောင်း၍ ကာလရှည်တာဝန်ချထားခြင်း)၊

(၃) အဓိကရုဏ်းနှိမ်နင်းရာတွင်လည်း ရဲတပ်ဖွဲ့အင်အားကို လိုသည်ထက် ပိုမသုံးခြင်း၊

(၄) စစ်တပ်ဖွဲ့များကို လိုအပ်၍ အသုံးပြုရလျှင်လည်း ခြေလျင်လက်နက်ငယ်များကိုသာ အဓိကသုံးစွဲ တိုက်ပွဲဝင်ခြင်း၊

(၅) ရဲတပ်ဖွဲ့နှင့် စစ်တပ်သည် တရားဥပဒေနှင့်အညီ လုပ်ဆောင်ခဲ့ခြင်း၊

စသည်တို့ကြောင့် ဖြစ်သည်ဟု ဆိုထားပါသည်။ ထိုအောင်မြင်မှုအတွက် စည်းကမ်းသေဝပ်၍ လေ့ကျင့်သားပြည့်ဝသော တပ်ဖွဲ့ဝင်များက အခရာကျသည်ဟု ဆိုပါသည်။

ဟာမ(Hama)တွင် ဆီးရီးယားတပ်မတော်က ဆင်နွှဲခဲ့သော သောင်းကျန်းမှု နှိမ်နင်းရေးသုံးသပ်ချက်တွင် ၁၉၈၀ ပြည့်နှစ် အစပိုင်းကာလများမှစ၍ မွတ်ဆလင်ညီအစ်ကိုများအဖွဲ့ (Muslim Brotherhood) က သမ္မတအာဆတ်၏ခေါင်းဆောင်မှုကို စိန်ခေါ်ကာ ပြောက်ကျားစစ်ဆင်နွှဲခြင်း၊ လုပ်ကြံသတ်ဖြတ်ခြင်း၊ ဗုံးခွဲတိုက်ခိုက်ခြင်း စသည့် သောင်းကျန်းမှုများ ပြုလုပ်လာခဲ့သည်။ ၁၉၈၂ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီ ၂ ရက်နေ့တွင် သည်းခံနိုင်စွမ်း ကုန်ဆုံးသွားသော သမ္မတအာဆတ်က Muslim Brotherhood ၏ အမာခံမြို့ ဟာမ (Hama) ကို ပြင်းထန်စွာ ချေမှုန်းတိုက်ခိုက်လိုက်သည်။ ဆီးရီးယားတပ်များက အမြောက်နှင့် လက်နက်ကြီးများ သုံးစွဲခဲ့ပြီး အဆိုပါတိုက်ပွဲတွင် လူပေါင်း ၁၀,၀၀၀ မှ ၂၅,၀၀၀ ကြား သေဆုံးခဲ့သည်။ (ဤကိစ္စနှင့်ပတ်သက်ပြီး သမ္မတ အာဆတ်အပေါ် ဝေဖန်မှုများစွာရှိခဲ့သော်လည်း အမေရိကန်တို့ ဗီယက်နမ်စစ်မြေပြင်တွင် လူမျိုးတုံးလုနီးပါးဖြစ်အောင် ဗုံးကြဲတိုက်ခိုက်ခြင်း၊ ဓာတုဆေးဝါးများ အသုံးပြုခြင်းစသည့် လုပ်ရပ်များနှင့် နှိုင်းယှဉ်ကြည့်နိုင်သည်။) သင်ခန်းစာ ဖော်ထုတ်ချက်များမှာ –

(၁) ရက်ရက်စက်စက် လုပ်ရန်လိုအပ်လာသည့် အချိန်ရောက်လာ ပါက ပြတ်ပြတ်သားသား ရက်စက်ရန် လိုအပ်သည်။ (ကောင်းကင်မှ မိုးကြိုးပစ်ချသကဲ့သို့

မမျှော်လင့်သည့် အခြေအနေမျိုးတွင် ပြင်းပြင်းထန်ထန် လုပ်ဆောင်ရန်၊ ဆင်ဖမ်းမယ် ကျားဖမ်းမယ်ဟု ခြိမ်းခြောက်ခြင်း မပြုလုပ်ရန်၊ မိမိ၏ပြင်ဆင်မှုများကို သိုသိုသိပ်သိပ်နှင့် လျှို့ဝှက်ထားရန်)၊

(၂) ရက်ရက်စက်စက် ပညာပေးမည်ဟု ဆုံးဖြတ်ပြီးပါက ပြတ်ပြတ်သားသား ပြင်းပြင်းထန်ထန် လုပ်ဆောင်ရန်၊ သေကျေပျက်စီးမှုများကို ဂရုမစိုက်ဘဲ တစ်ခါတည်းနှင့် ကိစ္စပြီးပြတ်အောင် လုပ်ဆောင်ရန် လိုအပ်သည်၊

(၃) အချိန်အခါ ရွေးချယ်တတ်မှုသည် အခရာကျပြီး စောစောလုပ်ဆောင်လေ ကောင်းလေဖြစ်သည်။ အကြမ်းဖက်သမားများကို ထောက်ခံအားပေးနေသည့် လူထု၏ စိတ်ဓာတ်ကို ရိုက်ချိုးပစ်ရန် လိုအပ်သည်။ မှန်ကန်စွာ လုပ်ဆောင်နိုင်ပါက နောက်ထပ်စစ်ပွဲ တစ်ပွဲကို တားဆီးနိုင်လိမ့်မည် ဖြစ်သည်၊

(၄) ဆုံးဖြတ်ပြီး၍ စတင်အကောင်အထည်ဖော်ပါက ဖြောင့်လုပ်ရန် လိုအပ်သည်။ သတင်းဌာနများတွင် ထိန်းချုပ်နိုင်သည်ကို ထိန်းချုပ်ထားရမည်။ စစ်ဆင်ရေး ပြီးဆုံးပါက မိမိတို့၏ လုပ်ဆောင်ချက်များကို ဖုံးကွယ်ထားရန် မလိုအပ်။ ဖြေရှင်းချက်ပေးရန်၊ တောင်းပန်ရန်လည်း မလိုအပ်၊

(၅) စစ်ဆင်ရေးကို မိမိကိုယ်တိုင် ကွပ်ကဲရန် မလိုအပ်ပေ။ တာဝန်ခံ တပ်မှူးများနှင့် လွှဲအပ်ထားပြီး အောင်ပွဲရရှိပါက မိမိဆောင်ရွက်ချက်သည် လုံးဝလိုအပ်ကြောင်းနှင့် အနာဂတ်တွင်လည်း လိုအပ်လာပါက လုပ်ဆောင်ဦးမည်ဖြစ်ကြောင်း ပြောကြားရှင်းလင်းနိုင်ရမည်။ အောင်ပွဲ မရရှိခဲ့ပါကလည်း အခြားနည်းလမ်းဖြင့် ပြဿနာဖြေရှင်းရန် စဉ်းစားထားပြီး ဖြစ်ရမည်။

Martin Van Creveld က အထက်ပါ သောင်းကျန်းသူနှိမ်နင်းမှု စစ်ဆင်ရေးများအနက် မည်သည့်နည်းသည် အထိရောက်ဆုံးဖြစ်ကြောင်း မှတ်ချက်မပေးခဲ့သော်လည်း တူညီချက်မှာ နည်းလမ်းနှစ်မျိုးလုံးတွင် ပြတ်သားမှုရှိခြင်းနှင့် သတ္တိရှိခြင်းတို့ဖြင့် ပြည့်စုံရန် လိုအပ်သည်။ မည်သည့်နည်းဖြင့် အကောင်အထည်ဖော်သည်ဖြစ်စေ စွဲစွဲမြဲမြဲ တစ်သမတ်တည်း လုပ်ဆောင်ရန်လည်း လိုအပ်ကြောင်း သုံးသပ်ခဲ့သည်။

အနှစ်ချုပ် သုံးသပ်ချက်

အကြမ်းဖက်မှုတိုက်ဖျက်ရေးဆိုင်ရာ မြန်မာနိုင်ငံ၏လှုပ်ရှားမှုများအဖြစ် ASEAN CONVENTION ON COUNTER TERRORISM (ACCT) ကို ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံ စီဘူးမြို့တွင် ၂၀၀၇ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီ ၁၃ ရက်က ပါဝင်လက်မှတ် ရေးထိုးထားခဲ့သည်။ မြန်မာနိုင်ငံအတွက် သီးသန့် အကြမ်းဖက်မှုတိုက်ဖျက်ရေးဥပဒေကို ၂၀၁၄ ခုနှစ် ဇွန်လ ၄ ရက်နေ့တွင် ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော် ဥပဒေအမှတ်– ၂၃ ဖြင့် ပြဋ္ဌာန်းခဲ့ပြီးလည်း ဖြစ်သည်။ ပြဋ္ဌာန်းပြီးသော ဥပဒေအရ အကြမ်းဖက်မှုကို ကျူးလွန်ခြင်း၊ ကျူးလွန်ရန် အားထုတ်ခြင်း၊ ကျူးလွန်မှုကို အားပေးကူညီခြင်း၊ လှုံ့ဆော်ခြင်း သို့မဟုတ် ကြံရာပါအဖြစ် ဆောင်ရွက်သူအားလုံးတို့အား စီရင်ပိုင်ခွင့်ရှိပြီးဖြစ်သည်။ ပြစ်မှုကျူးလွန်ခြင်း အနည်းအများအလိုက် အနိမ့်ဆုံးပြစ်ဒဏ် ထောင်ဒဏ်တစ်နှစ်မှစပြီး အမြင့်ဆုံးပြစ်ဒဏ် သေဒဏ်အထိ စီရင်နိုင်ကြောင်း၊ ကျူးလွန်သူ၏ ငွေကြေး၊

ပစ္စည်း ပိုင်ဆိုင်မှုများကို နိုင်ငံတော်ပိုင်အဖြစ် သိမ်းယူနိုင်ကြောင်း ဥပဒေအခန်း (၁၄) တွင်လည်း ဖော်ပြထားပြီး ဖြစ်သည်။

လက်ရှိအနေအထားတွင် မြန်မာနိုင်ငံတွင်းမှ လက်နက်ကိုင် ဆန့်ကျင်လှုပ်ရှားမှုများသည် သောင်းကျန်းမှုလား၊ အကြမ်းဖက်မှုလား တိတိပပ ခွဲခြားရန် ခက်ခဲနေပြီး လက်နက်ကိုင်များကလည်း ထိုအချက်ကို အခွင့်ကောင်းယူကာ လုံခြုံရေးအားပျော့သည့် နေရာများကို အဓိကထိုးနှက် တိုက်ခိုက်နေကြောင်း လေ့လာတွေ့ရှိပါသည်။ လက်နက်ကိုင် သောင်းကျန်းမှုတွင် အားပျော့လာပါက အကြမ်းဖက်မှုဖြင့် ၎င်းတို့၏ လှုပ်ရှားမှု အရှိန်အဟုန်ကို ပြန်လည်မြှင့်တင်တတ်ကြပြီး မီဒီယာအကူအညီဖြင့် သူတို့လုပ်ရပ်များ မှန်ကန်သည်ဟု ပြည်သူလူထုမှ ထင်မြင်လာအောင် လုပ်ဆောင်လေ့ရှိသည်။ ထို့အတွက် နိုင်ငံတော်တစ်ရပ်လုံးကို တာဝန်ယူထားရသည့် မည်သည့်အစိုးရတစ်ရပ်ဖြစ်စေ အဆိုပါပြဿနာများနှင့် လှုပ်ရှားမှုများကို တတ်နိုင်သမျှ ရပ်တန့်သွားအောင် လုပ်ဆောင်ရန် အရေးကြီးပါသည်။ ထို့အတွက် ထောက်လှမ်းရေးကွန်ရက်များ၊ မီဒီယာတန်ပြန်မှုများ၊ နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ ထောက်ကူမှုများဖြင့် ချိန်သားကိုက်လုပ်ဆောင်ရန် လိုအပ်မည်ဟု ယူဆပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံအတွက် သောင်းကျန်းမှုဖြစ်စဉ်များသည် နိုင်ငံ၏ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက်သော်လည်းကောင်း၊ ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်မှုအတွက်သော်လည်းကောင်း၊ ဒီမိုကရေစီလမ်းကြောင်းပေါ်သို့ လျှောက်လှမ်းနိုင်ရေးအတွက်သော်လည်းကောင်း ကြီးစွာသော အနှောင့်အယှက်များအဖြစ် ဆက်လက်တည်ရှိနေပါသည်။ ပို၍ ဆိုးရွားလာသည်မှာ သောင်းကျန်းမှုနှင့် အကြမ်းဖက်မှုသည် တစ်ပါတည်းတွဲလျက် ဖြစ်ပေါ်နေပြီး အချိန်မီရှင်းလင်းဖယ်ရှားရန် ခက်ခဲလာပါက နိုင်ငံ၏အနာဂတ်အရေးကိုပင် ခြိမ်းခြောက်နိုင်လာမည်ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် နိုင်ငံတော်တည်ဆောက်ရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးတို့တွင် ပြဿနာကြီးမားစွာ ပေးလာနိုင်မည့် အကြမ်းဖက်သောင်းကျန်းသူ တန်ပြန်စစ်ဆင်ရေးကို အထူးအလေးထား ဂရုပြုဆောင်ရွက်သင့်ပါကြောင်း သုံးသပ်ရေးသားလိုက်ရပါသည်။

သိန်းထွန်းဦး(သေနင်္ဂ)

Ref:

- မျက်မှောက်ခေတ် စစ်မက်ရေးရာ အယူအဆများ (မောင်အောင်မျိုး)
- www.britannica.com (Terrorism)
- Disorders and Terrorism (National Advisory Committee on Criminal Justice)
- Irregular Warfare: Terrorism and Insurgency (JAMES D. KIRAS)
- Guide to the Analysis of Insurgency 2012 (US Government)
- Terrorism versus Insurgency: A Conceptual Analysis (Mustafa Coşar Ünal)

နိုင်ငံသားတို့၏ နိုင်ငံရေး

ykdUfwif

"နိုင်ငံသားတို့ ညီညွတ်ကြဖို့ဆိုလျှင်
တစ်ဦး၏ကောင်းကျိုးကို
တစ်ဦးလိုလားနိုင်ကြရပေလိမ့်မည်။
သဘောထားကြီးနိုင်ကြရပေလိမ့်မည်။
တစ်ဦးမှားသော် တစ်ယောက်က
နားလည်ခွင့်လွှတ်နိုင်ရန်
အားထုတ်နိုင်ကြရပေလိမ့်မည်။**"**

နိုင်ငံသားတို့၏ နိုင်ငံရေးကား နိုင်ငံတည်ဆောက်ရေးအတွက် အခရာ။

အစိုးရများ၏နိုင်ငံရေး၊ နိုင်ငံရေးပါတီများနှင့် နိုင်ငံရေးသမားများ၏နိုင်ငံရေး၊ လွှတ်တော်များ၏နိုင်ငံရေး၊ လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ၏နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေးသမားများ၏ နိုင်ငံရေး၊ ဆရာဝန်များ၏နိုင်ငံရေး၊ ကျောင်းဆရာ ဆရာမများ၏နိုင်ငံရေး စသဖြင့် မတူကွဲပြားသော နိုင်ငံရေးများရှိပေရာ ထိုနိုင်ငံရေးများအနက် နိုင်ငံသားတို့၏နိုင်ငံရေးသည် အခရာကျလှပေသည်။ နိုင်ငံတည်ဆောက်ရေးအတွက် အခြေခံအကျဆုံး၊ အခရာအကျဆုံး နိုင်ငံရေးသည်လည်း နိုင်ငံသားတို့၏ နိုင်ငံရေးပင် ဖြစ်ပေ၏။

အကြောင်းသည်ကား နိုင်ငံအကျိုးစီးပွားကို စီမံခန့်ခွဲအုပ်ချုပ်လုပ်ကိုင် ဖော်ဆောင်ကြသော အစိုးရများကို ရွေးချယ်တင်မြှောက် တာဝန်ပေးကြသူများသည်လည်းကောင်း၊ နိုင်ငံရေးပါတီများနှင့် နိုင်ငံရေးသမားများကို ထောက်ခံခြင်း၊ ကန့်ကွက်ခြင်း ပြုကြသူများသည်လည်းကောင်း၊ လွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ်များကို ရွေးချယ်တင်မြှောက်နိုင်ရေးအတွက် ရွေးကောက်ပွဲများတွင် ဆန္ဒမဲပေးကြရသူများသည်လည်းကောင်း အားလုံး နိုင်ငံသားများ ဖြစ်လျက် ထိုလုပ်ငန်းဆောင်တာများကို လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်ကြရခြင်းသည် နိုင်ငံသားတို့၏ နိုင်ငံရေးအနက်မှ အရေးပါသည့် အစိတ်အပိုင်းဖြစ်နေခြင်းကြောင့်တည်း။ နိုင်ငံသားတို့၏ မှန်ကန်တည့်မတ်သော၊ အဆင့်မြင့်သော၊ အကျိုးရလဒ်ကောင်းများကို ဖြစ်ထွန်းပေါ်ပေါက်စေသော၊ အစွဲကင်းလျက် လူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ရပ်လုံး နိုင်ငံသားအားလုံး၏ ကောင်းကျိုးချမ်းသာကို ရည်ရွယ်ဦးတည်သော ကောင်းမွန်ပြည့်စုံသည့် နိုင်ငံရေးကို နှလုံးသွင်းလုပ်ကိုင်ကြသည့် နိုင်ငံသားများကသာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်သာယာငြိမ်းချမ်းသော နိုင်ငံကို တည်ဆောက်နိုင်သည်ဖြစ်သောကြောင့်တည်း။

တစ်နည်းအားဖြင့်ဆိုရလျှင် နိုင်ငံသားတို့သည် နိုင်ငံ့အချုပ်အခြာ၏ မူလပိုင်ရှင်များ ဖြစ်ကြသည်ဟူသည့် ရည်ညွှန်းသတ်မှတ်ချက်အတိုင်း ယဉ်ကျေးသော၊ အဆင့်မီသော၊ ကျိုးကြောင်းကျသော၊ သဘောထားကြီးမြတ်သော၊ အမြော်အမြင်ရှိသော နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ တွေးခေါ်မြော်မြင်မှုများကို လေ့ကျင့်ပျိုးထောင်ကြခြင်းကသာ နိုင်ငံတစ်ခုတည်ဆောက်ရေး၊ တည်တံ့ခိုင်မာရေး၊ ရေရှည်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးနှင့် နိုင်ငံရေးစနစ်ကောင်းတစ်ရပ် ခိုင်ခိုင်မာမာဖြစ်တည်ရေးတို့အတွက် အရေးကြီးဆုံးကိစ္စဖြစ်ပေသည်။ နိုင်ငံသားတို့၏ နိုင်ငံရေး ကောင်းမှသာလျှင် နိုင်ငံတည်ဆောက်ရေးသည် အောင်မြင်ပြီးမြောက်နိုင်မည်ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံသားတို့၏ နိုင်ငံရေးက မကောင်းသေးသ၍၊ နိုင်ငံသားတို့၏ နိုင်ငံရေးက ညံ့ဖျင်းနေသေးသ၍၊ နိုင်ငံသားတို့၏ နိုင်ငံရေးက အဆင့်နိမ့်နေသေးသ၍ နိုင်ငံရေးစနစ်ကောင်းတစ်ရပ် ပေါ်ထွန်းတည်တံ့ရေးသည် ဖြစ်နိုင်ခြေမရှိသလို နိုင်ငံတည်ဆောက်ရေးသည်လည်း စိန်ခေါ်မှုများ ရှိနေလိမ့်မည်သာဖြစ်၏။

နိုင်ငံသားတို့၏ နိုင်ငံရေးသည် ကောင်းမွန်သော၊ အဆင့်မီသော နိုင်ငံရေး ဖြစ်စေရန် ဆိုလျှင်–

၁။ နိုင်ငံသားတို့ညီညွတ်မှုကို တည်ဆောက်ကြရပေလိမ့်မည်

နိုင်ငံသားတို့ မညီညွတ်ကြဘဲ နိုင်ငံရေးခရီးဆက်ရန် မဖြစ်နိုင်။ ခရီးဆက်ကြလျှင်လည်း မချောမွေ့နိုင်။ ချောမွေ့စေနိုင်မည့် အခြားအားထုတ်မှုများနှင့် အကြောင်း

တရားတချို့ ရှိနေလျှင်သော်မှ ညီညွတ်ခြင်းကို ဦးတည်နိုင်ခြင်းမရှိပါက ပြိုလဲကြမည်သာဖြစ်၏။ နိုင်ငံသားတို့၏ ညီညွတ်မှုကို မျက်ကွယ်ပြုထားကြလျက် နိုင်ငံရေးစနစ်ကောင်းတစ်ရပ် ပေါ်ထွန်းလာရန် မျှော်လင့်နေကြလျှင်ကား၊ နိုင်ငံတစ်ခု ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်သာယာဝပြောလာလိမ့်မည်ဟု မျှော်လင့်နေကြလျှင်ကား စိတ်ကူးယဉ်အိပ်မက်သက်သက်သာတည်း။ အကြောင်းကား နိုင်ငံတစ်ခုတွင် မည်သည့်ပါတီ၊ မည်သည့်အဖွဲ့အစည်းကပဲ အစိုးရဖြစ်သည်ဖြစ်စေ နိုင်ငံသားတို့၏ ညီညွတ်မှုအင်အားကသာ နိုင်ငံကိုတည်ဆောက်နိုင်သည်ဖြစ်သောကြောင့်တည်း။

အကောင်းဆုံး အစိုးရတစ်ရပ် ပေါ်ထွန်းလာခဲ့သည်ဆိုစေကာမူ နိုင်ငံသားတို့မညီညွတ်ကြဘဲ နိုင်ငံတိုးတက်လာရန်မှာ မည်သို့မျှ ဖြစ်နိုင်သည့်ကိစ္စမဟုတ်ပါ။ အစိုးရကောင်းများပေါ်ထွန်းရေးသည် ဒုတိယသာဖြစ်လျက် နိုင်ငံသားတို့ ညီညွတ်ရေးသည် ပထမဖြစ်ပေ၏။ သို့ပေသောကြောင့် နိုင်ငံသားတစ်ဦးချင်းစီက နိုင်ငံသားများအားလုံးညီညွတ်ရေးကို နှလုံးသွင်းကြခြင်းသည် နိုင်ငံသားနိုင်ငံရေး ၏ အရေးကြီးအစိတ်အပိုင်းဖြစ်တော့၏။

နိုင်ငံသားတို့ ညီညွတ်ကြဖို့ဆိုလျှင် တစ်ဦး၏ကောင်းကျိုးကို တစ်ဦးလိုလားနိုင်ကြရပေလိမ့်မည်။ သဘောထားကြီးနိုင်ကြရပေလိမ့်မည်။ တစ်ဦးမှားသော် တစ်ယောက်က နားလည်ခွင့်လွှတ်နိုင်ရန် အားထုတ်နိုင်ကြရပေလိမ့်မည်။

နိုင်ငံသားတို့အချင်းချင်း တန်ဖိုးထားလေးစားနိုင်ကြရပေလိမ့်မည်။ တစ်ဦးအကျိုး ပျက်စီးရာ ပျက်စီးကြောင်းကို တစ်ယောက်က အထူးသတိထား ရှောင်ကြဉ်နိုင်ကြရပေလိမ့်မည်။ နိုင်ငံသားတို့ အချင်းချင်း အဓိပ္ပာယ်ကင်းမဲ့စွာ မုန်းငြိုးနေကြသည့် နိုင်ငံများ၊ လူ့အဖွဲ့အစည်းများတွင် နိုင်ငံသားတို့ ညီညွတ်မှုကို တည်ဆောက်နိုင်ရေးအိပ်မက်ပင် မက်နိုင်မည်မဟုတ်သောကြောင့် နိုင်ငံတစ်ခုတည်ဆောက်ရေးသည်လည်း သေချာပေါက် အလှမ်းဝေးနေလိမ့်မည်ဖြစ်၏။

၂။ နိုင်ငံသားကျင့်ဝတ်များကို လိုက်နာကြရပေလိမ့်မည်

နိုင်ငံသားကျင့်ဝတ်ကို နိုင်ငံသားတို့က ကောင်းမွန်စွာ ထိန်းသိမ်းလိုက်နာကြခြင်းသည်လည်း နိုင်ငံသားတို့၏ နိုင်ငံရေးတစ်စိတ်တစ်ပိုင်းတည်း။ နိုင်ငံသားကျင့်ဝတ်ဟူသည် ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းသတ်မှတ်ထားသော စည်းကမ်းများ၊ ဥပဒေများကိုတရိတသေ လေးစားလိုက်နာကြခြင်းနှင့် ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းမထားသော်လည်း လိုက်နာအပ်သည်ဖြစ်သော ကျင့်ဝတ်များကို တန်ဖိုးထားလိုက်နာကြခြင်း နှစ်မျိုးစလုံးအကျုံးဝင်ပေသည်။ စည်းကမ်းများ၊ ဥပဒေများကို သိရှိနားလည်အောင် လေ့လာကြခြင်း၊ လူမှုကျင့်ဝတ်များကို အလေးထားကြခြင်းသည် နိုင်ငံသားတို့၏ ကောင်းမွန်သော နိုင်ငံရေးပင်ဖြစ်၏။ စည်းကမ်းမရှိသော၊ ကျင့်ဝတ်မသိသော နိုင်ငံသားအများစုစုဝေးနေထိုင်ကြသော လူ့အဖွဲ့အစည်းများသည် တိုးတက်ကောင်းမွန်ရန်ဝေးစွ၊ သာယာငြိမ်းချမ်းရန်ဝေးစွ၊ ပြိုကျပျက်စီးမသွားလျှင် လွန်စွာကံကောင်းနေသောကြောင့်ဟု ဆိုရမည်ဖြစ်သည်။ တိုးတက်ဖွံ့ဖြိုးသော နိုင်ငံတိုင်းကို ကြည့်လျှင် နိုင်ငံသား

အများစုသည် စည်းကမ်းဥပဒေများနှင့် ကျင့်ဝတ်များကို တန်ဖိုးထားကြ၊ တလေးတစား လိုက်နာကြခြင်းကြောင့်ဖြစ်ကြောင်း ထင်ထင်ရှားရှား ရှင်းရှင်းလင်းလင်း မြင်တွေ့ကြရမည်ဖြစ်သည်။ ဆင်းရဲနုံချာသော၊ ဖွံ့ဖြိုးမှုနောက်ကျသော နိုင်ငံများကို ကြည့်လျှင်လည်း စည်းကမ်းဥပဒေများနှင့် ကျင့်ဝတ်များကို တန်ဖိုးထားလေးစား လိုက်နာကြသည့် နိုင်ငံသားများ အလွန်နည်းပါးနေကြောင်း ထင်ထင်ရှားရှား ရှင်းရှင်း လင်းလင်း မြင်တွေ့ကြရမည်ဖြစ်သည်။

> "အသိပညာ မြင့်မားသော လူ့ဘောင် အဖွဲ့အစည်းများ သည်သာ ငြိမ်းချမ်း သာယာဝပြောနိုင်ပြီး ရေရှည် တည်တံ့နိုင်၏။"

၃။ အသိပညာမြင့်မားရေးသည် နိုင်ငံသားတို့၏ နိုင်ငံရေးတစ်စိတ်တစ်ပိုင်းဖြစ်ကြောင်း နားလည်သဘောပေါက်ကြရပေလိမ့်မည်

အသိပညာနိမ့်ကျသော လူ့အဖွဲ့အစည်းများသည် အတွေးအခေါ်နိမ့်ကျသော လူ့အဖွဲ့အစည်းအဖြစ် တဖြည်းဖြည်း လျှောကျပျက်စီးတတ်သည့် သဘောတရားကို မမေ့အပ်ပေ။ အသိပညာသည်သာ ကိုယ်ချင်းစာတရားကို ပျိုးထောင်ပေးနိုင်၏။

အသိပညာသည်သာ မှန်ကန်သော ကြွယ်ဝချမ်းသာခြင်းနှင့် ကျန်းမာပျော်ရွှင်ခြင်းကို ဖန်တီးတည်ဆောက်ပေးနိုင်၏။ အသိပညာသည်သာ မိမိအကျိုးနှင့် လူ့အဖွဲ့ အစည်းအကျိုးကိုမျှတလျော်ကန်စွာ နှလုံးသွင်းဆောင်ရွက်တတ်ကြစေရန် ထိန်းမတ်ပေးနိုင်၏။ အသိပညာသည်သာ အရာခပ်သိမ်း၏ အကောင်းအဆိုးကို အကျိုးအပြစ်ကိုစနစ်တကျ မှန်ကန်တည့်မတ်စွာပိုင်းခြားဝေဖန် ခွဲခြားဆင်ခြင်နိုင်စွမ်းကို ပေးနိုင်၏။ အသိပညာမြင့်မားသော လူ့ဘောင်အဖွဲ့အစည်းများသည်သာ ငြိမ်းချမ်းသာယာဝပြောနိုင်ပြီး ရေရှည်တည်တံ့နိုင်၏။ အသိပညာမြင့်မားသော နိုင်ငံသားများ များနိုင်သလောက် ပိုမိုများပြားလာရေးကို နည်းလမ်းပေါင်းစုံဖြင့် ဦးတည်ဆောင်ရွက်ကြရန် မဖြစ်မနေ လိုအပ်လေ၏။

၄။ အစိုးရများနှင့် နိုင်ငံရေးပါတီများ၊ နိုင်ငံရေးသမားများသည် နိုင်ငံသားတို့၏ နိုင်ငံရေး အရေးပါမှုကို အလေးထားကြရပေလိမ့်မည်

ငင်းတို့အနေဖြင့် မိမိတို့ကို ထောက်ခံကြစေရေးတစ်ခုတည်းကို ဦးတည်ဆောင်ရွက်ကြမည်ဆိုလျှင် နိုင်ငံရေးအရ ပျက်စီးခြင်းငါးပါးဆိုက်နေသော နိုင်ငံသားများ အများစုဖြစ်လာမည်မှုချဖြစ်လျက် လူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ရပ်လုံးသည်လည်း ပျက်စီးခြင်း ငါးပါးဆိုက်ရမည့်အဖြစ်သို့ ဦးတည်စေလိမ့်မည် ဖြစ်၏။ နိုင်ငံသားတို့သည် ကောင်းမွန်သော စိတ်ဓာတ်များရှိကြစေရန်၊ သဘောထားကြီးကြစေရန်၊ စာနာတတ်ကြစေရန်၊ စည်းလုံးညီညွတ်ကြစေရန် ဦးတည်ဆောင်ရွက်ရေးသည် ရွေးကောက်ပွဲအနိုင်ရရှိရေး၊ အစိုးရဖြစ်ရေးအလုပ်ထက်များစွာ ပိုမိုအရေးပါ၏။ နိုင်ငံတစ်ခု၊ လူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုနှင့် နိုင်ငံသားများအားလုံး၏ ရေရှည်အကျိုးစီးပွားလည်းဖြစ်၏။ ရွေးကောက်ပွဲတစ်ခုတွင်အနိုင်ရရေး၊ အစိုးရအဖြစ် သက်တမ်းတစ်ခုအာဏာရရေးထက် နိုင်ငံရေရှည်တည်တံ့ရေး၊ ဂုဏ်သိက္ခာမြင့်မားရေး နောင်အနာဂတ်တွင် လူလုပ်ကြရမည့် မျိုးဆက်များအတွက် အခြေအနေကောင်းများကို တည်ဆောက်ပေးနိုင်ရေးက များစွာ ပိုအရေးပါ၏။ ရွေးကောက်ပွဲအနိုင်ရရှိရေးသည် ထိုသို့သော ကောင်းမွန်သည့်၊ ဂုဏ်သိက္ခာရှိသည့်၊ အမြော်အမြင်ရှိသည့် ရည်ရွယ်ချက်များအတွက်သာ ဖြစ်သင့်ပေသည်။

အချုပ်အားဖြင့် နိုင်ငံသားတို့သည် စိတ်ဓာတ်မြင့်မားကြမှသာ၊ အတွေးအခေါ်များ မြင့်မားကြမှသာ၊ ကျင့်ဝတ်များ ကောင်းမွန်ပြည့်စုံကြမှသာ၊ ကိုယ်ချင်းစာနာတတ်ကြမှသာ၊ သဘောထားကြီးကြမှသာ၊ အသိပညာမြင့်မားကြမှသာ နိုင်ငံရေးသမားကောင်းများကို ရွေးချယ်တာဝန်ပေးတတ်လာကြလိမ့်မည် ဖြစ်သည်။ အစိုးရကောင်းများပေါ်ပေါက်နိုင်စေရေး စနစ်တကျ ထိထိရောက်ရောက် မဲပေးတတ်လာကြပေလိမ့်မည်။ သမာအာဇီဝ အသက်မွေးခြင်းသည် နိုင်ငံတည်ဆောက်ခြင်းဖြစ်ကြောင်း ခံယူကျင့်ကြံတတ်သူများ တိုးပွားလာကြပေလိမ့်မည်။ နိုင်ငံသားတို့ အချင်းချင်းဖေးမကူညီ ရိုင်းပင်းလိုစိတ်များ တိုးပွားလာကြလျက် သာယာအေးချမ်းသော လူ့ဘောင်တစ်ရပ် တည်ဆောက်နိုင်ကြပေလိမ့်မည်။ နိုင်ငံသားတို့ကသာ နိုင်ငံကို ပိုင်ဆိုင်ကြသည်ဖြစ်လျက် နိုင်ငံသားတို့၏ နိုင်ငံရေးက ကောင်းမွန်မှန်ကန်မှသာ နိုင်ငံတည်ဆောက်ရေးမျှော်လင့်ချက်၊ ရည်မှန်းချက်များသည်လည်း လက်တွေ့ရလဒ်ကောင်းများ ရရှိနိုင်လိမ့်မည်ဖြစ်သောကြောင့် နိုင်ငံသားတို့၏ နိုင်ငံရေး ကောင်းမွန်စေရေးကို အထူးအလေးဂရုပြုကြပါမည့်အကြောင်း လေးစားစွာဖြင့် တိုက်တွန်းနှိုးဆော်လိုရင်း ဖြစ်ပါသည်။

ပိုက်တင်

အာရှနှင့် အောင်ဆန်း

armifxif

"ဤအကြောင်းကြောင့် မျက်မှောက်ခေတ်အကြောင်းကို
ပြောကြသောအခါ ကျွန်ုပ်တို့သည် ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းကို
သတိရကြခြင်းပင်ဖြစ်၏။ ဗိုလ်ချုပ်သည် လွတ်လပ်ရေး
ဖခင်လည်း ဖြစ်၏။ လွတ်လပ်ပြီးသောကာလအတွက်
လူမှုရေး၊ စီးပွားရေး၊ နိုင်ငံရေးအတွေးအခေါ်တို့ကိုလည်း
အုတ်မြစ်ချခဲ့သူလည်း ဖြစ်၏။"

အနောက်ဥရောပနိုင်ငံသားတို့သည် နယ်သစ်ရှာဖွေရေးအတွက် အာရှတိုက်နိုင်ငံများ အပါအဝင် ကမ္ဘာ့နိုင်ငံအရပ်ရပ်တို့သို့ ရောက်ရှိလာကြသည်။ ထို့နောက် နယ်ချဲ့လောဘဇောထကြွလာပြီးလျှင် နယ်သစ်ရှာဖွေသူတို့အချင်းချင်း ဗိုလ်လုပွဲများကို ဆင်နွှဲကြလေသည်။ ထိုဗိုလ်လုပွဲတွင် နှစ်ဖက်သောအပြိုင်အဆိုင် နယ်ချဲ့နိုင်ငံတို့သည် နယ်ချဲ့ခံရသောတိုင်းရင်းသားအချင်းချင်း၊ နိုင်ငံအချင်းချင်းကို ရန်တိုက်ပေးသော ဗေဒဥပါယ်ကို သုံးကြသည်။ နောက်ဆုံးတွင် နယ်ချဲ့သူများ အသီးသီး အသက အသက နယ်မြေများကို ရကြသောအခါ သူ့ဩဇာနယ်ပယ်၊ ငါ့ဩဇာနယ်ပယ်ဟု ပိုင်းခြားပြီးလျှင် အနိုင်နှင့်ပိုင်း၍ သူတို့ချင်းသင့်မြတ်ကြလေသည်။ အာရှဒေသတို့၏သမိုင်းကား နယ်ချဲ့သမားတို့ ဝေစား မျှစားလုပ်ကြသောသမိုင်းဖြစ်သတည်း။

အာရှတိုက်သားမှန်လျှင် ဤနယ်ချဲ့တို့၏ ဗေဒဥပါယ်ထဲ၌ ကျရောက်ဖူးခဲ့သူချည်းဖြစ်သည်။ ကျွန်တော်သည် အာရှအကြောင်းကိုပြောချင်၍ အာရှဟုသာ ဆိုပါသည်။ စင်စစ်နယ်ချဲ့ခံရသောနိုင်ငံများမှာ အာရှနိုင်ငံများအပြင် အာဖရိက၊ တောင်အမေရိက စသောနိုင်ငံများလည်း ပါဝင်၏။

ပေါ်တူဂီ၊ ဒတ်ချ်၊ ပြင်သစ်၊ အင်္ဂလိပ်တို့ မြန်မာနိုင်ငံသို့ မရောက်မီ ကျွန်ုပ်တို့၏မြန်မာနိုင်ငံသည် အာရှတိုက်၏သဘာဝအတိုင်း တည်ခဲ့သောနိုင်ငံ ဖြစ်သည်။ ထိုခေတ်က အာရှတိုက်သည် အလယ်ခေတ် ဥရောပတိုက်ကဲ့သို့ ပဒေသရာဇ်စနစ်မှ မကင်းလွတ်သေးသောဒေသဖြစ်သည်။ ရှေးခေတ်က အိန္ဒိယနိုင်ငံသည် သောဒိသတိုင်း (ဝါ) တိုင်းကြီး ၁၆ တိုင်းတည်ရာ မဇ္ဈိမဒေသဟု ကျွန်တော်တို့ အသိအမှတ်ပြုခဲ့ကြ၏။ တိုင်းကြီး ၁၆ တိုင်းကို အုပ်စိုးကြသော သင်းတို့သည် အချင်းချင်း စစ်ထိုးခဲ့ကြ၏။ မြန်မာနိုင်ငံတွင်လည်း ဤသဘာဝရှိသည်။ ထို့ကြောင့် ကျွန်ုပ်တို့၏ ဘိုးဘွားအစဉ်အဆက်တို့သည်လည်း အမျိုးမျိုးသော မင်းနေပြည်များကို တည်ထောင်ကာ ပြည်ထောင်အချင်းချင်း စစ်ထိုးခဲ့ကြ၏။

အလားတူပင် ယနေ့ထိုင်းနိုင်ငံဟု ဖွဲ့စည်းထားသော နေရာဒေသ၌လည်း ယိုးဒယားပြည်၊ ဇင်းမယ်ပြည်၊ ယွန်းပြည် စသည်ဖြင့် ပြည်ထောင်ချင်းချင်းအကွဲကွဲရှိ၍ ကျွန်ုပ်တို့ကဲ့သို့ပင် စစ်ထိုးခဲ့ကြ၏။ ယခု မလေးရှားပြည်ထောင်စုတည်ရာ၌လည်း မာလာယုဒေသလူမျိုးပေါင်းများစွာတို့သည် မိမိတို့၏ ပဒေသရာဇ်နယ်ပယ်များ တည်တံ့ရေးအတွက် စစ်ထိုးခဲ့ကြ၏။

ဤကဲ့သို့ မိမိဒေသအတွင်း မိမိတို့သည် အချင်းချင်း စစ်ထိုးခဲ့ကြသည်မှာ ဤမျှနှင့်မပြီးခဲ့ချေ။ အိန္ဒိယတောင်ပိုင်းသည် သီဟိုဠ်ကျွန်းနှင့် မကြာခဏ စစ်ထိုး၏။ အိန္ဒိယ အနောက်မြောက်တွင် အိန္ဒိယဘက်၌ရှိသော မဟာရာဇာတို့သည် အာသံ၊ မဏိပူ၊ ဂျိန္တိမာတောင်တန်း၊ ဆိလဟပျက် တောင်တန်းဒေသရှိ မဟာရာဇာတို့နှင့် စစ်ထိုးခဲ့ကြ၏။ မလေးကျွန်းဆွယ်သမိုင်းကို ကျွန်တော်နားမလည်၍ မည်သည့်လူမျိုးများ မည်သူနှင့် စစ်ထိုးမည်ကို မပြောတတ်ပါ။ သို့သော် ထိုဒေသမှာလည်း ပဒေသရာဇ်၏ သဘာဝအတိုင်း စစ်ပွဲအမျိုးမျိုးရှိခဲ့သည်မှာ အမှန်ပင်ဖြစ်သည်။

သို့သော် ထိုကဲ့သို့တိုက်ခဲ့ကြသော စစ်ပွဲများသည် နယ်ချဲ့စစ်ပွဲများမဟုတ်ချေ။ အာရှတိုက်သားတို့၏ အတွေးအခေါ်အတိုင်း မိမိတို့၏ ဘုန်းတန်ခိုးအာဏာကို အသိအမှတ်ပြုစေ

ခြင်းငှာ "အကြောင်းပြ"ကြသော စစ်ပွဲများဖြစ်ကြသည်ဟု ဆိုနိုင်သည်။ တစ်ခါတစ်ရံ ဆင်ဖြူတော်ကို အကြောင်းပြု၍ စစ်တိုက်ကြသည်လည်းရှိ၏။ သို့သော် ဆင်ဖြူတော်ဆိုသော အမည်နာမတွင် ကပ်လျက်ပါနေသော တန်ခိုးတေဇော်အာနုဘော်သည် စစ်ဖြစ်ခြင်းအကြောင်း၏ အရင်းခံဖြစ်သည်။

တစ်ခါတစ်ရံ သမီးရည်းစားကိစ္စ၊ လင်ခန်းမယားခန်းကိစ္စဟူသည်တို့ကို အကြောင်းပြု၍လည်း စစ်တိုက်ခဲ့ကြ၏။ တစ်ခါတစ်ရံ အိမ်တော်ပါကျွန်တို့အချင်းချင်း မသင့်မတင့်ဖြစ်ရာမှ ရှင်ဘုရင်ကပါ ရန်ပွဲထဲဝင်၍ စစ်တိုက်ကြသည်လည်းရှိ၏။ သို့သော် မည်သို့တိုက်တိုက် နယ်ချဲ့တည်းဟူသော လောဘအရင်းခံမရှိသောကြောင့် ရန်ဖြစ်ပြီးလျှင် ပြန်၍သင့်ကြ၏။ အချင်းချင်း သမီးကညာ အလဲအလှယ်ပေးကြ၏။ ဥရောပတိုက်၏ဓလေ့ဖြစ်သော ဩဇာနယ်ပယ်သတ်မှတ်ခြင်းကိစ္စမျိုးသည် အာရှနိုင်ငံရေးတွင် တွေ့ရခဲဘိခြင်း။

ထိုခေတ်သမယက အာရှတိုင်းနိုင်ငံတို့သည် တစ်ဦးကတစ်ဦးကို နယ်မြေကျူးကျော်စရာအကြောင်း အလွန်နည်းပါးသည်။ အာရှတိုက်ကြီးသည် အလွန်ကျယ်ဝန်းသည်။ လူနေအိမ်ခြေကျပ်တည်း ကျဉ်းမြောင်းမှုမရှိခြင်းကြောင့် သူတစ်ပါးတိုင်းပြည်များတွင် ဝင်ရောက်ကျူးကျော်နေထိုင်ရန် အကြောင်းမရှိချေ။ အာရှတိုင်းနိုင်ငံတို့တွင် လူဝင်လူထွက်ဥပဒေတို့ဖြင့် ဟန့်တားထားသော အကြောင်းကိစ္စများလည်း မရှိချေ။ အာရှတိုင်းနိုင်ငံတို့တွင် သယံဇာတပစ္စည်းများလည်း ပေါများလှသည်။ အာရှတိုင်းနိုင်ငံတို့တွင် မှီတင်းနေထိုင်ကြသူတို့သည် ရုပ်ဝတ္ထုဥစ္စာကပ်ငြိသော စိတ်ဆန္ဒ၌ အနောက်တိုင်းနိုင်ငံသားတို့ကဲ့သို့ ပြင်းပြခြင်းမရှိချေ။

ဤအခြေအနေတွင် အာရှတိုက်နိုင်ငံသားတို့သည် မိမိတို့အချင်းချင်း ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်နိုင်သောအဆင့်သို့ မရောက်ခဲ့ကြချေ။ ဤအတွင်း အနောက်တိုင်းသားတို့ ဝင်ရောက်ချင်းနင်း၍ တစ်မြေရပ်ခြားအင်ပိုင်ယာများ ထူထောင်ခဲ့ကြသည်။ ထိုအင်ပိုင်ယာနိုင်ငံသားတို့သည် မိမိအား လာရောက်စိုးမိုးသူတို့ကို အဖေဟူ၍လည်း မခေါ်နိုင်။ မိမိ၌လည်း အဖေအရင်းဟူ၍ မရှိတော့ပြီ။ မိသားစုချင်းမှာလည်း အဆက်အစပ်မရှိခြင်းကြောင့် အင်္ဂလိပ်စိုးမိုးရာ၌ အင်္ဂလိပ်စနစ် တစ်ဝက်တပျက်ကိုလည်းကောင်း၊ ပြင်သစ်စိုးမိုးရာ၌ ပြင်သစ်စနစ် တစ်ဝက်တပျက်ကိုလည်းကောင်း၊ ဒတ်ချ်တို့စိုးမိုးရာ၌ ဒတ်ချ်စနစ် တစ်ဝက်တပျက်ကိုလည်းကောင်း ခံယူပြီးလျှင် မိမိတို့၏ပင်ရင်းဇာတိ ယဉ်ကျေးမှုအတွေးအခေါ် အမြော်အမြင်တို့၌မူကား ခိုင်ခိုင်မာမာ မရှိဖြစ်ကြရလေသည်။

ဤအချက်သည် နယ်ချဲ့တို့အတွက် ရောမအကွက်ကောင်းကြီးဖြစ်ခဲ့သည်။ ယနေ့တိုင် နယ်ချဲ့စနစ်ကို တွန်းလှန်ဖြိုဖျက်လိုက်ပြီဟုဆိုရငြားသော်လည်း အာရှတိုင်းနိုင်ငံတို့တွင် နယ်ချဲ့ခေတ်က အမူအကျင့်တို့ မပျောက်သေးချေ။ ထို့ကြောင့် ယခုအခါ ကျွန်ုပ်တို့က နယ်ချဲ့ဗေဒဥပါယ်ကို နောက်ကြောင်းပြန်၍ မကြာ မကြာ သတိပေးနှိုးဆော်နေကြသော်လည်း ထိုဗေဒဥပါယ်ကို များစွာသောနိုင်ငံတို့သည် ရှောင်ကွင်း၍ မရနိုင် ဖြစ်၍နေလေသည်။

ဤအကြောင်းကြောင့် ယနေ့ အရှေ့တောင်အာရှနိုင်ငံငယ်များတွင် လူသတ်ပွဲကြီးဆင်နွှဲနေသည်ကို ကျွန်ုပ်တို့ မချိတင်ကဲမြင်နေကြရခြင်းဖြစ်သည်။ ဗီယက်နမ်၊ လော(လာအို)၊ ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံတို့မှ နေ့စဉ်သတင်းများကို နားထောင်လိုက်လျှင် လူသတ်စာရင်းကိုချည်း

ကြားရသည်။ သို့ရာတွင် ကျွန်ုပ်တို့နိုင်ငံကား သူတစ်ပါး၏ အကုသိုလ်ထဲတွင် အဆစ်ပါလိုကြမည် မဟုတ်။

၁၇ ရာစုနှစ်ကစ၍ မွေးနှောက်ခဲ့သော နယ်ချဲ့၏ဗေဒဥပါယ်သည် ယနေ့တိုင် လွတ်မြောက်စ အမျိုးသားနိုင်ငံများကို ဒုက္ခပေးနေသည်။ ဤသို့ ဒုက္ခပေးနေသည်ကို မသိကြသည်လည်း မဟုတ်။ သိလျက်နှင့်ပင် ခံနေကြရသည်။ အဘယ်ကြောင့်ပါနည်း။

အတိုချုံး၍ပြောရလျှင် ကျွန်ုပ်တို့အာရှ အစရှိသော နယ်ချဲ့ခြင်းခံရသည့်နိုင်ငံများတွင် လူမှုရေး၊ စီးပွားရေး၊ နိုင်ငံရေးအရ ပေါင်းစည်းထားသောဝါဒဟူ၍ မရှိခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်။ ယခု လွတ်မြောက်သောအခြေသို့ ရောက်သည့်တိုင်အောင် အာရှတိုက်သားတို့အတွက် လူမှုရေး၊ စီးပွားရေး၊ နိုင်ငံရေးဝါဒဟူ၍ အခိုင်အမာမရှိကြချေ။ ဥရောပတိုက်၌ ဥရောပလူမျိုးများ၏ အခြေခံအရ ကြိုးပမ်းခဲ့သောဝါဒကိုသာ ကျွန်ုပ်တို့ခံယူ၍နေကြရ၏။ ဝါဒကောင်း ဝါဒမြတ်မှန်လျှင် ကမ္ဘာသူကမ္ဘာသားတို့ ပိုင်အပ်ဆိုင်အပ်သည် ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဒုက္ခအပေါင်းမှ လွတ်မြောက်ရာ လွတ်မြောက်ကြောင်းဝါဒကို ကျွန်ုပ်တို့ ခံယူရခြင်းသည် မသင့်လျော်ဟု မဆိုလို။ သို့ရာတွင် ကျွန်ုပ်တို့၌ အာရှတည်းဟူသော အစည်းအပေါင်း သဘောတရားဓာတ်ခံ မရှိဖြစ်သောအခါ ကျွန်ုပ်တို့မှာ မူလဝါဒရှင်တို့၏ ကြိုးဆွဲရာကိုသာ ခံကြရန် ရှိလေသည်။

ဤသဘောတရားတို့ကြောင့် ဝါဒကို လက်ခံကျင့်သုံးသည့်နေရာ၌ မိမိတို့၏ ရေမြေဓာတိကို လိုက်၍ ကျင့်သုံးကြရန် ယနေ့ ကျွန်ုပ်တို့ ကြိုးပမ်းနေကြခြင်းဖြစ်၏။ ဤကြိုးပမ်းခြင်း၌လည်း ကျွန်ုပ်တို့နိုင်ငံအဖို့ဆိုလျှင် သမိုင်းအထောက်အထားရှိနေသည်။

ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း၏ အတွေးအခေါ်၊ အမြော်အမြင်တို့ကို ပြန်ကြည့်လျှင် တို့ဗမာအစည်းအရုံးခေတ်ကစ၍ လေ့လာစဉ်းစား တွေးတောကြံဆလာသော ဆိုရှယ်လစ်သဘောတရားတို့ကို မြန်မာဓာတိနှင့်ကိုက်ညီအောင် ဖန်တီးမည်ဆိုသောအချက်တို့ကို တွေ့ကြရပေလိမ့်မည်။ ယခုခေတ်၌ ဤအချက်တို့သည် ထူးဆန်းသည်မဟုတ်တော့ချေ။ ထိုစဉ်က ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းနှင့်တကွသော ခေတ်လူငယ်တို့၏ ဦးနှောက်ထဲတွင် ကလလရေကြည်တည်လာသည့် အတွေးအခေါ်တို့သည် အနည်ထိုင်စပြုပြီဖြစ်၍ ယခုခေတ်၌ မြန်မာ့နည်း မြန်မာ့ဟန်ဖြင့် အလုပ်လုပ်ကြရမည့် မြန်မာ့ဆိုရှယ်လစ်လမ်းစဉ်ဟု ပေါ်လာခဲ့လေပြီ။

ဤအကြောင်းကြောင့် မျက်မှောက်ခေတ်အကြောင်းကို ပြောကြသောအခါ ကျွန်ုပ်တို့သည် ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းကို သတိရကြခြင်းပင်ဖြစ်၏။ ဗိုလ်ချုပ်သည် လွတ်လပ်ရေးဖခင်လည်းဖြစ်၏။ လွတ်လပ်ပြီးသောကာလအတွက် လူမှုရေး၊ စီးပွားရေး၊ နိုင်ငံရေးအတွေးအခေါ်တို့ကိုလည်း အုတ်မြစ်ချခဲ့သူလည်း ဖြစ်၏။ ဤအကြောင်းခြင်းရာတို့ကို မြန်မာတိုင်းရင်းသားတို့ နှစ်စဉ် နှစ်စဉ် ဟောကြ၊ ပြောကြ၊ ရေးသားကြသဖြင့် ကျွန်တော်က အထူးအကျယ်တဝင့်ပြောရန်ပင်လျှင် မရှိချေ။

သို့သော် ဗိုလ်ချုပ်မကွယ်လွန်မီက ရှေ့သို့မျှော်၍ကြည့်ထားသော အချက်တစ်ရပ်ကို ကျွန်တော် ပြန်၍သတိရမိသည်။ ထို့ကြောင့် ဤအချက်ကိုစဉ်းစားရန် တင်ပြလိုပါသည်။

၁၉၄၇ ခုနှစ်က လွတ်လပ်ရေး တစ်နှစ်အတွင်းရရမည်ဟူသော ကြွေးကြော်သံဖြင့် ဗိုလ်ချုပ်အမှူးပြုသော ခေတ်လူငယ်တို့ ကြိုးပမ်းကြရာတွင် လွတ်လပ်ရေးလမ်းစကို မြင်

> “ယခုမှာမူ အာရှတိုက်သား တို့သည် ရာဇဝင်ပေးခဲ့သော သင်ခန်းစာဟု ဆို၍ ဗေဒဥပါယ်ကို မကြာခဏ ရွတ်ချပြောဆို နေကြသော်လည်း ယင်းသို့ ရွတ်ချပြောဆိုသူ တို့ကပင်လျှင် နိုင်ငံခြား စစ်တပ်များကို ဝင်တော်မူပါဟုချည်း ဖိတ်ခေါ်နေဘိသကဲ့သို့ ပြုကျင့်နေကြသည်”

လာသည်။ ထိုအချိန်တွင် ဗြိတိသျှနှင့် မြန်မာတို့ နှစ်ဦးသဘောတူ စာချုပ်ချုပ်ဆိုရန်အရေး လည်း ပေါ်လာခဲ့ပြီ။ ထို့ကြောင့် ဗိုလ်ချုပ်သည် လန်ဒန်မြို့သို့ ခရီးထွက်ရန် စီစဉ်လေသည်။

ဤအခိုက်အတန့်တွင် ဗိုလ်ချုပ်သည် အာရှကွန်ဖရင့်ခေါ်ရန်အလို့ငှာ အိန္ဒိယအမျိုးသားခေါင်းဆောင် ရှရီနေရူးနှင့် တိုင်ပင်လေသည်။ ဤသို့တိုင်ပင်ရာမှ အာရှယဉ်ကျေးမှု နီးနှောဖလှယ်ပွဲကြီးကို နယူးဒေလီမြို့၌ ကျင်းပသောအခြေသို့ ဆိုက်ရောက်ခဲ့သည်။

ထိုစဉ်က ဗိုလ်ချုပ်သည် ဒီးဒုတ်ဦးဘချိုနှင့်တကွသော အပေါင်းအသင်း ရောင်းရင်းများကိုခေါ်၍ တိုင်ပင်သည်။ ဤသို့တိုင်ပင်ရာ၌ ယဉ်ကျေးမှုတည်းဟူသော အဆောက်အအုံကြီးကို အမှီပြု၍ အာရှတိုက်သားတို့ အချင်းချင်း အတွေးအခေါ်၊ အမြော်အမြင်တို့ကို ညှိနှိုင်းပြီးလျှင် ညီညွတ်ရေးတည်ဆောက်ရန်ဟူသော ရည်ရွယ်ချက်ကို ပြောပြခဲ့လေသည်။

ဗိုလ်ချုပ်၏အမြင်မှာ အာရှတိုက်သားအားလုံးတို့၏ ယဉ်ကျေးမှုအခြေခံကို ကြည့်လျှင် အဆင်အမျိုးမျိုးရှိမည်ဖြစ်သော်လည်း အသားမှာ တစ်သားတည်းဟု မြင်သည်။ ဘန်ကောက်လုံချည်ဆိုသည်မှာ ရွှေဖလားရောင်၊ နံ့သာရောင်၊ ရေနံရောင် အမျိုးမျိုးရှိမည်။ ကွက်စိပ်၊ ကွက်ကျဲဟူ၍လည်း အမျိုးမျိုးရှိမည်။ သို့သော် အသားမှာကား ဘန်ကောက်ပိုးပင် ဖြစ်သည်။

ဤသဘောကြောင့် ဤယဉ်ကျေးမှုအခြေခံမှ အစပြု၍ ကြိုးပမ်းလျှင် အာရှညီညွတ်ရေးဟူ၍ ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်စရာ အကြောင်းရှိသည်။ ထိုခေတ် ထိုအခါက အိန္ဒိယ၊ သီဟိုဠ် (သီရိလင်္ကာ)၊ မြန်မာ စသည်တို့၏ လွတ်လပ်ရေးသည်ပင်လျှင် တိုင်းရင်းသားတို့၏ လက်ထဲ မရောက်သေး။ လွတ်လပ်ရေးရလျှင် မည်သို့ အုပ်ချုပ်ရေးပုံစံဖြင့် စခန်းသွားရမည်ဆိုသည်ကိုပင်လျှင် မပိုင်းဖြတ်နိုင်ကြသေး။ မြန်မာ၊ အိန္ဒိယ လွတ်လပ်သော်လည်း ဗီယက်နမ်၊ မလေး၊ အင်ဒိုနီးရှား စသည့်နိုင်ငံတို့နှင့် တိုက်ပွဲဝင်ဆဲပင်ဖြစ်နေသေးသည်။ ဤကဲ့သို့သော အချိန်အခါမျိုးတွင် အာရှညီညွတ်ရေးကို လှမ်း၍ကြည့်သည်မှာ နိုင်ငံရေးအမြော်အမြင် ကြီးမား၍သာလျှင်

လှမ်း၍ကြည့်ခြင်းပင်ဖြစ်သည်။

သို့ရာတွင် ဗိုလ်ချုပ်သည် များမကြာမီ မသမာသူတို့လက်ချက်ကြောင့် သူချစ်သော မြန်မာနိုင်ငံကြီးကို မျက်နှာလွှဲခဲ့လေသည်။ ဗိုလ်ချုပ်ကွယ်လွန်ပြီး မကြာမီ အိန္ဒိယတွင် မဟတ္တမဂန္ဒီလည်း လုပ်ကြံခံလိုက်ရလေသည်။ ဤသည်တွင် မြန်မာနိုင်ငံ၌လည်း အရေးအခင်းများ ရှုပ်ထွေးပွေလီလာဘိသကဲ့သို့ အိန္ဒိယနိုင်ငံ၌လည်း အရေးအခင်းများ ရှုပ်ထွေးပွေလီလာသည်။ ဤကြားထဲမှာပင် တစ်ခါတစ်ခါ ရှရီနေရူးက အာရှညီညွတ်ရေးဟု လေသံပေးခဲ့ပါ၏။ သို့သော် မလေးကျွန်းဆွယ်၊ အင်ဒိုနီးရှား၊ ဗီယက်နမ် စသော နိုင်ငံများရှိ ခေါင်းဆောင်များသည် သူတို့၏အရေးအခင်းနှင့် သူတို့ချာချာလည်လျက် ရှိနေကြလေသည်။

ကျွန်တော်တို့မှာ မျက်မှောက်သမိုင်းကို ကိုယ်တွေ့မြင်ကြရသောအခါကျမှပင်လျှင် ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း၏ အမြော်အမြင်ကို သဘောပေါက်မိကြသည်။ အကယ်၍သာ လွတ်မြောက်စအာရှနိုင်ငံတို့ လွတ်မြောက်ပြီးလျှင် လွတ်မြောက်ချင်း အာရှညီညွတ်ရေး မမျှော်မှန်းနိုင်သေးသည့်တိုင်အောင် အရှေ့တောင်အာရှ ညီညွတ်ရေးကို တည်ဆောက်နိုင်ခဲ့ကြပါလျှင် အရှေ့တောင်အာရှဒေသထဲ၌ မဆိုင်သူဝင်သည်တို့ကို တညီတညွတ်တည်း ခုခံကာကွယ် တိုက်ခိုက်နိုင်ကြမည် ဖြစ်သည်။

ယခုမှာမူ အာရှတိုက်သားတို့သည် ရာဇဝင်ပေးခဲ့သော သင်ခန်းစာဟုဆို၍ ဗေဒဥပါယ်ကို မကြာခဏ ရွတ်ချပြောဆိုနေကြသော်လည်း ယင်းသို့ရွတ်ချပြောဆိုသူတို့ကပင်လျှင် နိုင်ငံခြားစစ်တပ်များကို ဝင်တော်မူပါဟုချည်း ဖိတ်ခေါ်နေဘိသကဲ့သို့ ပြုကျင့်နေကြသည်။ တစ်ခါသေဖူးလျှင် ပျဉ်ဖိုးနားလည်ကောင်းပါ၏။ သို့သော် အာရှတိုက်သားအများစုသည် ဗေဒဥပါယ်ကို မမှတ်ကြသေး။ ပါးစပ်က အနုလုံပဋိလုံ မြည်တမ်းရင်းနှင့်ပင် ထိုဗေဒဥပါယ်ကြီး ငှက်ပျောပွဲ၊ အုန်းပွဲနှင့် ဖိတ်ခေါ်နေကြသည်။

ပြောမယုံ ကြုံဖူးမှသိဟူသော စကားရှိ၏။ ထို့ကြောင့် ကျွန်ုပ်တို့မှာ ခံဖူးမှသိကြလိမ့်မည်။ ရာဇဝင်ပြန်ကြည့်လျှင် ကျွန်ုပ်တို့အာရှတိုက်သားများသည် ခံရပေါင်းများလှပါပြီ။ သို့သော် မေ့လွယ်လွန်းသည်ထင်၏။

သို့ရာတွင် ကျွန်ုပ်တို့သည် မျှော်လင့်ချက်ကို ဆက်လက်ထားကြပေဦးမည်။ တစ်နေ့သောအခါ အာရှတိုက်သည် ဗိုလ်ချုပ်စဉ်းစားခဲ့သော အာရှညီညွတ်ရေးသဘောတရားသို့ ပြန်၍ စိတ်လည်လာဖို့ အကြောင်းရှိသည်။ အာရှညီညွတ်ရေးဆိုရာမှာလည်း အာရှတိုက်သားတို့၏ နှလုံးသည်းပွတ်ထဲမှ ထွက်လာသော ညီညွတ်ရေးမှသာ မှုမှန်မည်။ မိမိတစ်နိုင်ငံတည်းက ခြယ်လှယ်ဖို့ရာ နိုင်ငံအများကို ညီညွတ်ဟု တိုက်တွန်းနေလျှင်မူကား ဘာမျှအရာရောက်လိမ့်မည်မဟုတ်။ အများသဘောတူရာ အခြေခံကို ရှာဖွေလျှင် ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း ပြောခဲ့သည့်အတိုင်း အာရှယဉ်ကျေးမှုကိုအခြေခံ၍ ညီညွတ်ရေးကို တည်ဆောက်ရန်သာ ရှိသည်။ ထို့ကြောင့် ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း၏ အာရှညီညွတ်ရေး သဘောတရားကို ကျွန်ုပ်တို့ အားလုံး မျက်မှန်းတန်းကြရလိမ့်မည်။

မောင်ထင်

၁၉၇၀ ပြည့်နှစ် ဇူလိုင်လထုတ် မြဝတီမဂ္ဂဇင်းတွင် ဖော်ပြပါရှိခဲ့သည့် ဆောင်းပါးအား မူရင်းအတိုင်း ကူးယူဖော်ပြပါသည်။

မင်းတုန်းမင်း၏ ပုံနှိပ်စက်ရုံတော်

jrifaqG

“မင်းတုန်းမင်းကြီးလက်ထက်မှာပင် ကျမ်းစာအုပ်များ
ရိုက်နှိပ်ထုတ်ဝေနေရင်း ပိုမိုအမြင်ကျယ်လာကာ
မူလရည်ရွယ်ချက်ထက် ပိုမိုကျယ်ဝန်းလာသည့်အတိုင်း
သတင်းစာတည်ထောင်ထုတ်ဝေရန် ဘုရင်မင်းမြတ်နှင့်
မှူးကြီးမတ်ကြီးများ တိုင်ပင်ဆွေးနွေးခဲ့ကြသည်။”

စက်ရုံပေါင်း ၅၀ ကျော်

မင်းတုန်းမင်းလက်ထက် နှစ်တိုနှစ်ရှည် စီမံကိန်းများအရ ရတနာပုံမန္တလေးရွှေမြို့တော်၌ စက်ရုံပေါင်း ၅၀ ကျော် ပေါ်ပေါက်လာခဲ့သည်။ ယင်းအကြောင်းကို ကုန်းဘောင်ခေတ်မဟာရာဇဝင်ကြီး၌ အားရစရာ ရေးသားဖော်ပြထားသည်။

အဆိုပါစက်ရုံတော် ၅၀ ကျော်တွင် စာပုံနှိပ်စက်ရုံတော်လည်း တစ်ခုအပါအဝင် ဖြစ်သည်။ ထိုအချိန်က စာပုံနှိပ်စက်ရုံတော်မှာ နှစ်ခုရှိသည်။ ယင်းတို့မှာ –

၁။ ရွှေနန်းတော်ကြီး မြောက်ဥယျာဉ်တော်အတွင်းရှိ ပုံနှိပ်စက်နှင့်

၂။ အနောက်ပြင် ပြည်ကြီးကျက်သရေရပ် ရွှေကြီးမြင့်ဘုရားတောင်ဘက်အတွင်းရှိ ပုံနှိပ်စက်တို့ ဖြစ်ကြသည်။

အချို့က ယင်းပုံနှိပ်စက်ရုံတော်နှစ်ခုကို တစ်ခုတည်းအဖြစ် ထင်မှတ်နေကြသည်။ ထင်သည့်အတိုင်း ရေးလည်းရေး၊ ပြောလည်းပြောဟောနေကြသည်။

နန်းတွင်းစာပုံနှိပ်စက်

ယင်းပုံနှိပ်စက်ရုံတော်နှစ်ခုအနက် ရွှေနန်းတော်ကြီး မြောက်ဥယျာဉ်တော်အတွင်းရှိ ပုံနှိပ်စက်မှာ ၁၈၆၄ ခုနှစ်၌ ပြင်သစ်ဘုန်းကြီး ဗရင်ဂျီဂိုဏ်းအုပ် ဘီဂန်ဒက် (Bishop Bigandet) မှယူပေးသော ပုံနှိပ်စက်ဖြစ်သည်။ ယင်းနန်းတွင်းပုံနှိပ်စက်ကို မြန်မာသက္ကရာဇ် ၁၂၃၀ ပြည့် (ခရစ် ၁၈၆၀ ခု)နှစ်၌ စတင်ဖွင့်လှစ်သည်ဟု အမှတ်အသားတွေ့ရှိရသည်။

ယင်းနန်းတွင်းပုံနှိပ်စက်ရုံတော်ကို –

၁။ နိုင်ငံတော်အတွက် ပြဋ္ဌာန်းထားသော ဥပဒေတော်များကို ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေရန်၊

၂။ ပါဠိကျမ်းစာအုပ်များနှင့် မြန်မာကျမ်းစာအုပ်များကို ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေရန် ဟူသော ရည်ရွယ်ချက်များဖြင့် တည်ထောင်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။

ရိုက်နှိပ်ထုတ်ဝေသော ဥပဒေများ

ဤရည်ရွယ်ချက်များအတိုင်းပင် နန်းတွင်းပုံနှိပ်စက်ရုံတော်မှ မြန်မာနိုင်ငံ ဥပဒေတော်များကိုလည်း ရိုက်နှိပ်ထုတ်ဝေခဲ့သည်။ ပါဠိကျမ်းစာအုပ်များနှင့် မြန်မာကျမ်းစာအုပ်များကိုလည်း ရိုက်နှိပ်ထုတ်ဝေခဲ့၏။

ထိုစဉ်က နန်းတွင်းပုံနှိပ်စက်ရုံတော်မှ ရိုက်နှိပ်ထုတ်ဝေသော မြန်မာနိုင်ငံဥပဒေများမှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်သည် –

၁။ အစည်းအဝေးဥပဒေ၊

၂။ မူလဘူတဥပဒေ၊

၃။ အခွင့်ပေးဥပဒေ၊

၄။ သဿမေဓကောက်ခံပုံဥပဒေ၊

၅။ ရဟန်းသံဃာတော်တို့ ကျင့်ဆောင်ရန်ဥပဒေ၊

၆။ စာရင်းယူဥပဒေ၊

၇။ ဖြတ်တိုက်အဆင့်ခေါ်ဥပဒေ၊

၈။ မြေတော်အခွန်ပေးဥပဒေ၊

၉။ သမာဓိလူကြီးရွေးကောက်ရန် စကားချက်၊

၁၀။ အရာတော် လယ်ယာကိုင်းကျွန်း ချထားရန် စကားချက်၊

၁၁။ တရားမမှုပြဋ္ဌာန်းပိုင်းခြားချက် ဥပဒေ၊

၁၂။ ရာဇဝတ်မှုပြဋ္ဌာန်းပိုင်းခြားချက် ဥပဒေ၊

၁၃။ မြို့ရွာသူကြီးတို့ စောင့်ထိန်းရန် ဥပဒေ၊

၁၄။ ခရိုင်ဝန်တို့ စောင့်ထိန်းရန် ဥပဒေ၊

၁၅။ အဝေးမြို့ဝန်အရာရှိတို့စောင့်ထိန်းရန် ဥပဒေ၊

၁၆။ ရာဇဝတ်အစောင့်ဥပဒေ၊

၁၇။ အကောက်အခွန်ကောက်ခံရန် ကုန်နှုန်း ဥပဒေ၊

၁၈။ ပထမပြြန်ဥပဒေ၊

၁၉။ ငွေပင်စိုက်ရန် ခေါ်သော ထီရုံဥပဒေ၊

ဤဥပဒေများအပြင် နောက်ထပ် ရိုက်နှိပ်ထုတ်ဝေရန် ဥပဒေ ၃၀ ကျော် ရှိသေးသည်ဟု သိရှိရသည်။

ရိုက်နှိပ်ထုတ်ဝေသော စာအုပ်များ

နန်းတွင်းပုံနှိပ်စက်ရုံတော်မှ ရိုက်နှိပ်ထုတ်ဝေခဲ့သော ပါဠိစာအုပ်များတွင် ယခုအစောဆုံးတွေ့ရှိရသော စာအုပ်မှာ 'အဿဘေဒကျမ်း' ဖြစ်သည်ဟု ဆရာဇေယျက ရေးသားခဲ့ဖူးသည်။ ယင်းအဿဘေဒကျမ်း နောက်ဆုံး မျက်နှာဖုံးအောက်ဘက်၌ –

> သက္ကရာဇ် ၁၂၃၃ ခု၊ တန်ဆောင်မုန်းလပြည့်ကျော် ၃ ရက်နေ့ ရွှေနန်းတော်မြောက် ဥယျာဉ်တော်အတွင်း စာပုံနှိပ်စက်ရုံတော်တွင် စာပုံနှိပ်ဆရာ ငရွှေသာ ပုံနှိပ်သည့် အဿဘေဒကျမ်း ဟူ၍ ရိုက်နှိပ်ထားသည်။

ယခုအခါ အဿဘေဒကျမ်းထက်စောသော စာအုပ်ကို မတွေ့ရသေးသောကြောင့်သာ အဿဘေဒကျမ်းကို အစောဆုံးဟု ယူဆရသော်လည်း အဿဘေဒကျမ်းထက် စောစွာ ရိုက်နှိပ်သောစာအုပ်များ ရှိကောင်းရှိလေဦးမည်လားဟုလည်း စဉ်းစားစရာရှိနေသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် အဿဘေဒကျမ်းကို ရိုက်နှိပ်ထုတ်ဝေသော ၁၂၃၃ ခုနှစ်၌ နန်းတွင်းပုံနှိပ်စက်ရုံတော်၏ သက်တမ်းမှာ ၃ နှစ်ကျော် ၄ နှစ်နီးပါးရှိနေပြီဖြစ်ရာ ယင်း ၃ နှစ်ကျော် ၄ နှစ်နီးပါးအချိန်ကာလအတွင်း၌ စာအုပ်ပေါင်းများစွာ ရိုက်နှိပ်ပြီးစီးနိုင်သည့် အခြေအနေရှိနေသောကြောင့် ဖြစ်သည်။

ထိုစဉ်က နန်းတွင်းပုံနှိပ်စက်ရုံတော်၏ ကုန်ထုတ်လုပ်မှုအင်အားသည် ထိုခေတ်အခြေအနေအရ နှေးကွေးသည်ဟု မဆိုနိုင်တော့ပေ။ ၁၂၃၄ ခုနှစ်၌ နန်းတွင်းပုံနှိပ်စက်ရုံတော်က ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေသော စာအုပ်များကိုကြည့်လျှင် ဒီမိုင်းဆိုက်နှင့် စာမျက်နှာ ၄၀ ပတ်ဝန်းကျင်ရှိသော စာအုပ်များကို တစ်လလျှင် တစ်အုပ်ကျပြီးစီးအောင် ရိုက်နှိပ်နေကြောင်း တွေ့ရှိနေရသောကြောင့် ဖြစ်သည်။

ယင်းသို့ ၁၂၃၄ ခုနှစ်က ပျမ်းမျှ တစ်လလျှင် တစ်အုပ်ကျ ရိုက်နှိပ်ထုတ်ဝေခဲ့သော

စာအုပ်များမှာ –

၁။ ဘိက္ခုပါတိမောက်ပါဠိတော်၊

၂။ ဘိက္ခုနီပါတိမောက်ပါဠိတော်၊

၃။ ခုဒ္ဒသိက္ခာပါဠိ၊

၄။ မူလသိက္ခာပါဠိ၊

၅။ အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂြိုဟ်ပါဠိ စသည်တို့ဖြစ်သည်။

၁၂၃၅ ခုနှစ်၌လည်း နန်းတွင်းပုံနှိပ်စက်မှ –

၁။ ဒသဓမ္မလင်္ကာရဝဏ္ဏနာပါဠိ၊

၂။ သီဟဠော္တဝါဒသန္ဒေသကထာပါဠိ၊

၃။ သီဟဠမဟာသန္ဒေသကထာပါဠိ

တို့ကို ရိုက်နှိပ်ထုတ်ဝေခဲ့သည်။

ထို့ပြင် နန်းတွင်းပုံနှိပ်စက်ရုံတော်မှ ၁၂၃၆ ခုနှစ်၌ ယောအတွင်းဝန်မင်း ဦးဘိုးလှိုင် ပြုစုသော 'ကာယာနုပဿနာကျမ်း' ကိုလည်းကောင်း၊ ၁၂၃၀ ပြည့်နှစ်၌ ပလိပ်စားပညာရှိ ဦးဖျော်ပြုစုသော 'ဆွေတော်စဉ်တေးကဗျာ' ကိုလည်းကောင်း ရိုက်နှိပ်ထုတ်ဝေခဲ့ကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။

ပုံနှိပ်စက်ရုံတော်ပြောင်းရွှေ့ခြင်း

၁၂၄၀ ပြည့်နှစ်၌ မင်းတုန်းမင်းတရား နတ်ရွာစံ၍ သားတော် သီပေါမင်း နန်းတက်လာသည်။ သီပေါမင်းလက်ထက်၌ ပုံနှိပ်စက်ရုံတော်ကို မြောက်ဥယျာဉ်တော်မှ ရွှေလွှတ်တော်ရှေ့သို့ ပြောင်းရွှေ့ခဲ့သည်။

စာပုံနှိပ်စက်လုပ်ငန်းအနေအားဖြင့်လည်း အထားအသို၊ အဖြတ်အရပ်၊ မင်ကျမင်နှ၊ အချုပ်အလုပ်နှင့် စက္ကူအမျိုးအစားမှစ၍ သိသိသာသာကြီး တိုးတက်လာသည်ကို တွေ့ရှိရသည်။ ယင်းသို့ တိုးတက်လာသလောက် စာအုပ်အဆင့်အတန်းမှာလည်း ယခင်ကထက် မြင့်မားလာသည်။

> **"စာပုံနှိပ်စက်လုပ်ငန်းအနေအားဖြင့်လည်း အထားအသို၊ အဖြတ်အရပ်၊ မင်ကျမင်နှ၊ အချုပ်အလုပ်နှင့် စက္ကူအမျိုးအစားမှစ၍ သိသိသာသာကြီး တိုးတက်လာသည်ကို တွေ့ရှိရသည်။"**

နန်းတွင်းပုံနှိပ်စက်ရုံတော်မှရိုက်နှိပ်သောစာအုပ်တိုင်းတွင် ကျမ်းစာအုပ်အမည်၊ ပုံနှိပ်စက်အမည်၊ ပုံနှိပ်သည့် ခုနှစ်တို့ကို စာအုပ်နောက်ဆုံးစာမျက်နှာ အောက်ဘက်၌ 'ပုံနှိပ်တိုက်၏ မူပိုင်ဟန်' အဖြစ်ဖြင့် အမြဲရိုက်နှိပ်ဖော်ပြထားလေ့ရှိသည်။ သို့သော်လည်း ယခင်စောစောပိုင်းက ရိုက်နှိပ်သောစာအုပ်များတွင် –

သက္ကရာဇ် ၁၂၃၅ ခု၊ သီတင်းကျွတ်လဆန်း ၃ ရက်နေ့ ရွှေနန်းတော် မြောက်ဉယျာဉ်တော်အတွင်း ပုံနှိပ်စက်ရုံတော်တွင် ပုံနှိပ်သည်။ ဒသဓမ္မလင်္ကာရဝဏ္ဏနာအပြီးသို့ ရောက်၏။

ဟု ကောဇာသက္ကရာဇ်လောက်ကိုသာ ဖော်ပြရိုက်နှိပ်ထားလျက် နောက်ပိုင်း၌မူ –

သာသနာတော်နှစ် ၂၄၂၇ ခုနှစ်၊ ကောဇာသက္ကရာဇ် ၁၂၄၅ ခု၊ ပထမ ဝါဆိုလပြည့်ကျော် ၃ ရက်နေ့ ရူပပကာသနီကျမ်း၊ အာချာတ်ပဒမာလာကျမ်း၊ ဂဏသံသဂ္ဂခတ်စဉ်ကျမ်း၊ ၎င်းသုံးစောင်တွဲကို စာတစ်အုပ်တည်းပြုလုပ်၍ ရတနာပုံနေပြည်တော်နန်းမြို့တော်ကြီးအတွင်း ရွှေလွှတ်တော်ရှေ့ စာပုံနှိပ်စက်ရုံတော်တွင် စက်တင်ပုံနှိပ်သည်။

ဟူ၍ သာသနာနှစ်ကိုပါ ကောဇာသက္ကရာဇ်နှင့် ပူးတွဲဖော်ပြရိုက်နှိပ်ထားသည်ကို တွေ့ရှိလာရသည်။

စောစောပိုင်းက စာအုပ်များတွင် 'စာပုံနှိပ်ဆရာငရွှေသာ' ဟူ၍လည်းကောင်း၊ အချို့စာအုပ်များတွင် ပုံနှိပ်ဆရာငရွှေသာအမည်နှင့်တွဲလျက် 'ကွမ်းရေတော်ဘိနပ်တော် တောင်ဒဝယ်အမှုထမ်း ငဆောင် ငမိတ်' ဟူ၍လည်းကောင်း ဖော်ပြရိုက်နှိပ်ထားသော်လည်း နောက်ပိုင်းစာအုပ်များ၌ကား ယင်းစာပုံနှိပ်ဆရာများ၏အမည်ကို ဖော်ပြရိုက်နှိပ်ခြင်း မရှိတော့ပေ။

အထက်က ဖော်ပြခဲ့သော ၁၂၄၅ ခုနှစ်၌ ရိုက်နှိပ်ခဲ့သည့် ရူပပကာသနီကျမ်း၊ အာချာတ်ပဒမာလာကျမ်း၊ ဂဏသံသဂ္ဂခတ်စဉ်ကျမ်း သုံးစောင်တွဲမှာ 'ရာဇဂုရု' ဘွဲ့တံဆိပ်တော်ရမြတောင်ဆရာတော် အရှင်အာလောက ရေးသားပြုစုသော ကျမ်းများဖြစ်၍ စာအုပ်အဆင့်အတန်းအနေဖြင့်လည်း ယခင်ကထက် မြင့်မားလာပြီဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။

ယင်းသုံးစောင်တွဲကျမ်းကဲ့သို့ပင် ၁၂၄၅ ခုနှစ်၌ပင် နန်းတွင်းပုံနှိပ်စက်ရုံတော်၌ ရိုက်နှိပ်ခဲ့သော မှန်နန်းရာဇဝင်တော်ကြီးသည်လည်းကောင်း၊ ၁၂၄၆ ခုနှစ်၌ ရိုက်နှိပ်ခဲ့သော ဆုတောင်းခန်းလင်္ကာနှင့် ပါရမီတော်ခန်းလင်္ကာ စာအုပ်များသည်လည်းကောင်း၊ ၁၂၄၆ ခုနှစ် ရိုက်နှိပ်ခဲ့သော ဓမ္မပါလပျို့သည်လည်းကောင်း စာအုပ်အဆင့်အတန်းအားဖြင့် ယခင်ကထက် မြင့်မားလာပြီ ဖြစ်သည်။

ရတနာပုံနေပြည်တော်သတင်းစာတိုက်

နန်းတွင်းပုံနှိပ်စက်ရုံတော်ကို နိုင်ငံတော်ဥပဒေများနှင့် ကျမ်းစာအုပ်များ ရိုက်နှိပ်ထုတ်ဝေရန် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် တည်ထောင်ခဲ့ခြင်းဖြစ်ကြောင်း အထက်၌ ဖော်ပြခဲ့ပြီးဖြစ်သည်။ သို့သော် မင်းတုန်းမင်းကြီးလက်ထက်မှာပင် ကျမ်းစာအုပ်များ ရိုက်နှိပ်ထုတ်ဝေနေရင်း ပိုမိုအမြင်ကျယ်လာကာ မူလရည်ရွယ်ချက်ထက် ပိုမိုကျယ်ဝန်းလာသည့်အတိုင်း သတင်းစာ တည်ထောင်ထုတ်ဝေရန် ဘုရင်မင်းမြတ်နှင့် မှူးကြီးမတ်ကြီးများ တိုင်ပင်ဆွေးနွေးခဲ့ကြသည်။

သို့ဖြင့်ပင် မှူးကြီးမတ်ကြီးများနှင့် အတွင်းဝန်၊ ဝန်ထောက်များက သတင်းစာတိုက်တည်ထောင်ရန် ဥပဒေ ၁၇ ချက်ကို ရေးဆွဲကာ မင်းတုန်းမင်းကြီးအား တင်ပြခဲ့သည်။

မင်းတုန်းမင်းကြီးကလည်း ယင်းဥပဒေ ၁၇ ချက်ကို ၁၂၄၅ ခုနှစ် ဝါခေါင်လပြည့်ကျော် ၇ ရက် (၁၈၇၃ ခု၊ ဩဂုတ်လ ၁၅ ရက်)နေ့တွင် သဘောတူလက်ခံခဲ့သည်။

ထို့ကြောင့် သတင်းစာရိုက်နှိပ်ရန်အတွက် ရွှေမြို့တော် အနောက်ပြင် ပြည်ကြီး ကျက်သရေရပ် ရွှေကြီးမြင့်ဘုရား တောင်ဘက်အထွက်၌ စာပုံနှိပ်စက်တစ်ခုကို သီးခြား တည်ထောင်ခဲ့ရပေသည်။

အချို့က သတင်းစာကိုလည်း ရွှေနန်းတော်ကြီး မြောက်ဥယျာဉ်အတွင်းရှိ ပုံနှိပ်စက် ရုံတော်၌ပင် ရိုက်နှိပ်ခြင်းဖြစ်ကြောင်း ရောထွေးရေးသားနေကြသည်။ အမှန်မှာ မဟုတ်ပေ။ သတင်းစာရိုက်နှိပ်ရန်အတွက် စာပုံနှိပ်စက်တစ်ခုကို သီးခြားတည်ထောင်ကာ ရိုက်နှိပ်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။

သို့ဖြင့်ပင် ရတနာပုံနေပြည်တော်သတင်းစာသည် ၁၂၃၆ ခုနှစ်၊ တန်ခူးလဆန်း ၇ ရက် (ခရစ်နှစ် ၁၈၇၄ ခု၊ မတ်လ ၉ ရက်)နေ့တွင် စတင်ထွက်ပေါ်လာသည်။ အချို့ကမူ ၁၂၃၆ ခု တပေါင်းလပြည့် တနင်္ဂနွေနေ့၌ ထုတ်ဝေသည်ဟု ဆိုကြသည်။

ထို့ပြင် အချို့သမိုင်းဆရာများက ရတနာပုံနေပြည်တော်သတင်းစာကို မန္တလေး မြို့တော်ရှိ ပြင်သစ်ဘုန်းကြီး ဗရင်ဂျီဂိုဏ်းအုပ် ဘီဂဒတ် (Bishop Bigandet)က အကြံပေး တိုက်တွန်းသောကြောင့် မင်းတုန်းမင်းတရားကြီးက ထုတ်ဝေခဲ့သည်ဟု ဆိုကြသည်။ သို့သော် အချို့ကမူ ထိုအချိန်က အင်္ဂလန်၊ ပြင်သစ်၊ အီတလီ စသော ဥရောပနိုင်ငံကြီးများမှ ပြန်လည်ရောက်ရှိလာသည့် ကင်းဝန်မင်းကြီးခေါင်းဆောင်သော မြန်မာသံအဖွဲ့နှင့်အတူ သတင်းစာလုပ်ငန်း အစီအစဉ်တစ်ရပ်လည်း ပါရှိလာခဲ့ဟန်တူသည်ဟု တွေးတောကြသည်။

မည်သို့ပင်ဖြစ်စေ ဗြိတိသျှပိုင်နက် အောက်မြန်မာနိုင်ငံတွင် တိုးတက်ဖြစ်ထွန်းနေ သော အရင်းရှင်စာနယ်ဇင်းလောကနှင့် ပခုံးချင်းယှဉ်နိုင်ရန် ပဒေသရာဇ် လူ့ဘောင်အတွင်း မှနေ၍ မင်းတုန်းမင်းကြီးခေါင်းဆောင်သည့် မြန်မာအစိုးရအဖွဲ့၏ ကြိုးပမ်းမှုတစ်ရပ်အဖြစ် ဖြင့် မှတ်တမ်းတင်ကြရမည် ဖြစ်ပေသည်။

မြင့်ဆွေ

၁၉၇၇ ခုနှစ် ဇူလိုင်လထုတ် မြဝတီမဂ္ဂဇင်းတွင် ဖော်ပြပါရှိခဲ့သည့် ဆောင်းပါးအား မူရင်းအတိုင်း ကူးယူဖော်ပြပါသည်။

ဘောဂဗေဒကို ဗုဒ္ဓဓမ္မရှုထောင့်အချို့ဖြင့် မြင်ကြည့်ခြင်း

apmEkd(f t o,kelab m*aA')

“ပိဋကတ်တော်လာ ဗုဒ္ဓ၏ဓမ္မအချို့ကို အကိုးအကားပြုလျက်
မှန်ကန်သော အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းပြုမှု(သမ္မာအာဇီဝ)
ဆိုသည်ကို အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုကြည့်ကြသည်။
မရိုးဖြောင့်သော အသက်မွေးမှုကိုစွန့်၍
အကျင့်သီလကောင်းတို့ဖြင့် အသက်မွေးမှုပြုခြင်းကို
မှန်ကန်သော အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှုဟု ဆိုသည်။”

အင်္ဂလိပ်ဘာသာအားဖြင့် အီကောင်နောမစ် (Economics)၊ မြန်မာဘာသာဖြင့် ဘောဂဗေဒဟု ခေါ်ဝေါ်နေကြသည့်ဘာသာရပ်နှင့်ပတ်သက်၍ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်အမျိုးမျိုး၊ အယူအဆ၊ အတွေးအခေါ်အမျိုးမျိုး ယခင်ကရှိခဲ့သည်။ ယခုအချိန်အခါတွင်လည်း ပိုမိုကျယ်ပြန့်သော အယူအဆများ ပေါ်ထွက်လာနေသည်။

လူအများနှင့် ရင်းနှီးကျွမ်းဝင်သည့် ဘောဂဗေဒ၏ယေဘုယျအဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုချက်အရဆိုရလျှင် အကန့်အသတ်မရှိ တိုးပွားဖြစ်ပေါ်နေသော လူတို့၏ လိုအင်ဆန္ဒများ ဖြည့်ဆည်းနိုင်ရေးအတွက် အကန့်အသတ်ရှိသော သယံဇာတများကို ချင့်ချိန်အသုံးပြုခြင်းကို လေ့လာခြင်းဟု ဆိုရမည်။ အဆိုပါဘောဂဗေဒဘာသာရပ်ကို လူမှုစီးပွားရေးနယ်ပယ်ကဏ္ဍအားလုံးနှင့် ဆက်စပ်နေသည့်လူမှုရေးသိပ္ပံ (Social Science) နယ်ပယ်ထဲရှိ ဘာသာရပ်တစ်ခုအဖြစ် လူအများက စိတ်ဝင်တစား လေ့လာဖတ်ရှု လက်တွေ့အသုံးချနေကြ၏။

ဘောဂဗေဒနှင့်ပတ်သက်သည့် အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်များ၊ သဘောတရား၊ အယူအဆ ဖော်ထုတ်ချက်များသည် အနောက်ကမ္ဘာမှ ပေါ်ထွက်လာခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ စိတ်ဝင်တစားလေ့လာကြသူများက "ဘောဂဗေဒ တွေးခေါ်ယူဆမှုများသည် ကမ္ဘာသူကမ္ဘာသားများအားလုံးမျှ ဝေခံစားနိုင်ရန်အလို့ငှာ တည်ရှိနေသည့်သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆက်တိုက်ယိုယွင်းပျက်စီးလာမှု၊ သယံဇာတကုန်ခန်းမှုတို့ကိုဖြစ်ပေါ်စေလျက် အကန့်အသတ်ရှိသော အခြေအနေများပေါ်တွင် အပြိုင်အဆိုင်ရှိသောအပြုအမူများဖြင့် အကျိုးအမြတ် အမြင့်မားဆုံးရရှိရေးဆီသို့ ဦးတည်နေသည်"ဟု ဝေဖန်သုံးသပ်ကြသည်။

ဘောဂဗေဒအတွေးအခေါ် အယူအဆများအပေါ် အနောက်တိုင်းမှသုတေသီများ၊ ပညာရှင်များက ဝေဖန်သုံးသပ်မှုများ ပြုလုပ်နေသကဲ့သို့ အရှေ့တိုင်းဒေသများရှိ ဗုဒ္ဓအယူဝါဒကို လက်ခံကျင့်သုံးနေကြသူများကလည်း ဗုဒ္ဓ၏အယူဝါဒ (ဓမ္မ)အမြင်များဖြင့် ဝေဖန်မှု၊ ရှုမြင်မှုများရှိလာသည်။

ဗုဒ္ဓဟောကြားသည့်တရားဓမ္မနှင့် ဆီလျော်မှုရှိသည့် ဘောဂဗေဒ တစ်နည်းဆိုသော် ဗုဒ္ဓအယူဝါဒဘောဂဗေဒ (Buddhist Economics)ဟု ရှုမြင်သူများက ဘောဂဗေဒသည် သနားကရုဏာစိတ်၊ ကိုယ်ချင်းစာရိုင်းပင်းမှုတို့ကို အခြေခံလျက် လူသားအားလုံးကို ကောင်းကျိုးချမ်းသာ ဖြည့်ဆည်းထောက်ပံ့ပေးခြင်းဖြင့် လူသားနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်တို့ အပြန်အလှန် မှီခိုမှုကိုအလေးထားသည့် တွေးခေါ်မှုဟု ယူဆကြသည်။ (Buddhist Economics ကို ဆရာကျော်ဝင်းက "ဗုဒ္ဓအလိုကျ ဘောဂဗေဒ" ဟု မြန်မာမှု ပြုထားသည်။ အချို့နေရာများတွင် အဆိုပါမြန်မာပြုထားသည့် ဝေါဟာရကို အသုံးပြုပါမည်)

စီးပွားရေးလုပ်ဆောင်ချက်များ (Economic activities)တွင် ပါဝင်နေသည့် ထုတ်လုပ်သူများ၊ ဝယ်ယူစားသုံးသူများ၊ လုပ်ငန်းတစ်ခုတွင် အရင်းအနှီးပါဝင်သူများ (ရှယ်ယာရှင်များ) မှစ၍ နောက်ဆုံး၌ လူအဖွဲ့အစည်းတစ်ခုလုံးရှိ လူများအားလုံး ခက်ခဲမှု သို့မဟုတ် ဆင်းရဲဒုက္ခ အနည်းဆုံး (Minimum of suffering) ဖြစ်စေရေး၊ ကြွယ်ဝလာသော စည်းစိမ်ဥစ္စာကို မျှဝေခံစားမှု (Shared prosperity) အသေချာဆုံးဖြစ်စေရေးတို့အတွက် အားထုတ်ရင်း သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ကို ကာလကြာရှည်ထိန်းသိမ်းနိုင်ရေးသည် ဘောဂ ဗေဒဘာသာရပ်၏ ဦးတည်ရာပန်းတိုင်ဖြစ်သည် ဟု ဆိုသည်။

> **“ရှူးမာကာ ညွှန်းဆိုထားသည့် မှန်ကန်သော အသက်မွေး ဝမ်းကျောင်းမှု လုပ်ဆောင် ရန်အတွက် ဗုဒ္ဓဘာသာကို ယုံကြည် သက်ဝင်သော သူတစ်ယောက်၏ လိုအပ်ချက်မှာ ယခု စိတ်ဝင်စားလာ ကြသော ဗုဒ္ဓအလိုကျ ဘောဂဗေဒ (Buddhist Economics) ၏ အခြေခံများ ဖြစ်နေသည်။”**

ဗုဒ္ဓ၏တရားဓမ္မတို့နှင့် အပ်စပ်မှုရှိသော ဗုဒ္ဓအလိုကျ ဘောဂဗေဒ (Buddhist Economics) ကို ပညာရပ်ဆိုင်ရာ အကြောင်းအရာအဖြစ် လူသိများလာစေခဲ့သူမှာ ဂျာမနီ နိုင်ငံဖွား ဗြိတိသျှ စီးပွားရေးပညာရှင် အီးအက်ဖ်ရှူးမာကာ (E. F. Schumacher) ဖြစ်ပြီး Buddhist Economics ဝေါဟာရကို စတင်တီထွင် အသုံးပြုခဲ့သူဟုလည်း ဆိုရမည်။ ၁၉၆၆ ခုနှစ်က ရှူးမာကာသည် “Buddhist Economics” ခေါင်းစဉ်ဖြင့် အက်ဆေးတစ်ပုဒ် ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခဲ့သည်။ ထို့နောက် ဗုဒ္ဓဘာသာအယူအဆ အကိုးအကားများဖြင့် “ငယ်သော် လှ၏” (Small Is Beautiful, 1973)ကို စာတမ်း တစ်စောင်ကိုလည်း ရေးသားခဲ့သည်။ ထိုစာတမ်းတွင် ရှူးမာကာသည် ဝင်ငွေတိုးပွားလာမှုအပေါ် အလွန် အမင်း မှီခိုလာခြင်းနှင့် ပတ်သက်၍ ဖြစ်ပေါ်လာသည့် ပြဿနာများ၊ အလုပ်ဝန်ပိလာခြင်းနှင့် အရင်းအမြစ်များ လျော့နည်းပြုန်းတီးမှု ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းတို့နှင့်ပတ်သက် ၍ ကြိုတင်သတိပေးချက်များကို ဖော်ထုတ်ရေးသား ထားသည်။

ရှူးမာကာညွှန်းဆိုထားသည့် မှန်ကန်သော အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှု လုပ်ဆောင်ရန်အတွက် ဗုဒ္ဓဘာသာကို ယုံကြည်သက်ဝင်သောသူတစ်ယောက် ၏ လိုအပ်ချက်မှာ ယခု စိတ်ဝင်စားလာကြသော ဗုဒ္ဓ အလိုကျ ဘောဂဗေဒ (Buddhist Economics) ၏ အခြေခံများ ဖြစ်နေသည်။ ထို့ပြင် ဗုဒ္ဓအလိုကျ ဘောဂ ဗေဒသည် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ သန့်ရှင်းစင်ကြယ်လာမှု (Development of moral purity)၊ လိုအင်ဆန္ဒပြင်းပြ ခြင်းမှ လွတ်မြောက်မှု (Freedom from want)၊ ခြိုးခြံ ချွေတာစွာစားသောက်နေထိုင်မှု (Subsisting on little)၊ ဘေးအန္တရာယ် ကင်းရှင်းစွာလုပ်ကိုင်မှု (Doing no harm) များနှင့် ဘဝရပ်တည်နေထိုင်ခြင်းကို ညွှန်းဆို နေသည်။

သင့်လျော်မျှတမှုသောရှိသော စားသုံးမှုပုံစံ သည် သယံဇာတအရင်းအမြစ်များပေါ်တွင် မှီခိုမှု အနည်းဆုံးဖြင့် ကောင်းကျိုးချမ်းသာသုခ (ကိုယ်စိတ် နှစ်ပါးချမ်းမြေ့မှု)အမြင့်မားဆုံးရရှိသည့် စားသုံးမှုဖြစ်

သည်။ ထို့ပြင် ဘောဂဗေဒကို မြတ်ဗုဒ္ဓ၏ဓမ္မအယူအဆများ ချဉ်းကပ်လေ့လာမှုတွင် အမြဲတမ်းတိုးပွား ဖြစ်ထွန်းလာနေသည့် လိုအင်ဆန္ဒများနှင့် ဖြည်းဖြည်းခြင်း နှေးကွေးတုံ့ဆိုင်းလာနေသည့် စီးပွားရေးတိုးတက်မှုတို့ကြား၌ စဉ်းစားဆင်ခြင် လုပ်ဆောင်ရမည့် အလယ်အလတ် လမ်းစဉ်၊ မဇ္ဈိမပဋိပဒါကို တွေ့ရှိရသည်ဟုလည်း ရှူးမာကာ (Schumacher) က ကောက်ချက်ချသည်။

ရှူးမာကာ(Schumacher) ၏လေ့လာတွေ့ရှိမှုများကို ဗုဒ္ဓဘာသာနိုင်ငံများက သတိပြုလာမိခဲ့ကြသည်။ ထို့ပြင် ဆားငံရေကဲ့သို့ သောက်လေ၊ သောက်လေ ငတ်မပြေသည့် လိုအင်လောဘ (Insatiable greed)၊ အလွန်အကျွံစားသုံးမှု(အသုံးပြုမှု) (Over–consumption)၊ လူမှုရေးရာဖြည့်ဆည်း ထောက်ပံ့မှုများကို လျစ်လျူရှုထားမှု(neglect of social welfare) နှင့် သဘာဝတရား၏ဖျက်ဆီးမှု (Devastation of nature) စသည့် ပြဿနာများကို ဖြေရှင်းရာ၌ အထောက်အကူဖြစ်စေနိုင်ကြောင်း အနောက်နိုင်ငံများတွင်လည်း သိရှိလက်ခံလာကြသည်။

အာရှဒေသ၌ ဗုဒ္ဓအလိုကျ ဘောဂဗေဒနှင့်ပတ်သက်၍ သိသာထင်ရှားသော အားထုတ်မှု ပြုလုပ်ခဲ့သူမှာ ထိုင်းရဟန်းတော် Prayudh Payutto ဖြစ်သည်။ ၎င်းက ၁၉၉၄ ခုနှစ်တွင် “A Middle Way for the Market Place” ခေါင်းစဉ်ဖြင့် စာတမ်းတစ်စောင် ရေးသားခဲ့သည်။ ရဟန်းတော် Prayudh Payutto သည် အဆိုပါစာတမ်းထဲတွင် ရဟန်းသံဃာများ၊ အိမ်ရာထူထောင်လူဝတ်ကြောင်များနှင့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်း လုပ်ကိုင်သူများ၏ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှုပြုခြင်း၊ ဥစ္စာဓန စုဆောင်းခြင်းတို့နှင့်ပတ်သက်၍ ဗုဒ္ဓဘုရားရှင်၏အဆုံးအမ ဟောပြောချက်များကို ရည်ညွှန်းဖော်ထုတ်ထားသည်။ ဥပမာ– မတရားခေါင်းပုံဖြတ်မှုသို့မဟုတ် မတရားဖိနှိပ်ရယူမှုတို့ဖြင့် ဥစ္စာပစ္စည်းရှာဖွေသိုမှီးခြင်းကို မလုပ်ဆောင်သင့်။ အကျင့်သီလကောင်းမွန်စွာ အားထုတ်မှု၊ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ သန့်စင်စွာ ပြုမှုလုပ်ဆောင်မှုတို့မှ တစ်ဆင့်သာ ရယူသင့်သည်ဟူ၍ ဆိုသည်။

ပိဋကတ်တော်လာ ဗုဒ္ဓ၏ဓမ္မအချို့ကို အကိုးအကားပြုလျက် မှန်ကန်သော အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းပြုမှု(သမ္မာအာဇီဝ)ဆိုသည်ကို အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုကြည့်ကြသည်။ မရိုးဖြောင့်သော အသက်မွေးမှုကိုစွန့်၍ အကျင့်သီလကောင်းတို့ဖြင့် အသက်မွေးမှုပြုခြင်းကို မှန်ကန်သော အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှုဟု ဆိုသည်။ မှန်ကန်သော အသက်မွေးမှုလမ်းကြောင်းနှင့် ပတ်သက်၍ မှန်ကန်သောအမြင်(သမ္မာဒိဋ္ဌိ) မည်သို့ရှိနိုင်မည်နည်း။ မှားသော အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းသည် မည်သို့နည်း။ မှားယွင်းသော အသက်မွေးမှုကို မှားကြောင်း၊ မှန်သော အသက်မွေးမှုကို မှန်ကြောင်း မည်သို့သိမြင်နိုင်မည်နည်း။ မကောင်း ကြံစည်ခြင်း၊ ဖြားယောင်းသွေးဆောင်ခြင်း၊ အရိပ်အမြွက်ပြောခြင်း၊ သေးသိမ်နှိမ့်ချလျက် ပြုမူခြင်း စသည့်နည်းလမ်းများကို အသုံးပြုလျက် အသက်မွေးမှုပြုခြင်းသည် မှားယွင်းသော အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှုဖြစ်သည်ဟု ဆိုသည်။

မှားယွင်းသော အသက်မွေးမှုကို စွန့်လွှတ်၍ မှန်ကန်သော အသက်မွေးမှုသို့ ပြောင်းလဲလုပ်ဆောင်ခြင်းသည် မှန်ကန်သောအားထုတ်မှု (သမ္မာဝါယာမ)ဖြစ်သည်။ မှားယွင်းသော အသက်မွေးမှုကို စွန့်လွှတ်၍ မှန်ကန်သော အသက်မွေးမှုပြောင်းလဲကာ တည်ငြိမ်စွဲမြဲစွာ

နေခြင်းသည် မှန်သောရှုမြင်သိရှိမှု(သမ္မာသတိ) ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် မှန်ကန်သောအမြင် (သမ္မာဒိဋ္ဌိ)၊ မှန်ကန်သော အားထုတ်မှု (သမ္မာဝါယာမ)၊ မှန်ကန်သောရှုမြင်သိရှိမှု(သမ္မာသတိ) ဟူသော အခြေအနေသုံးပါးတို့သည် မှန်ကန်သော အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှု (သမ္မာအာဇီဝ) အပြုအမူ၏ပတ်လည်တွင် ခြံရံလျက်တည်ရှိသည်ဟုဆိုသည်။

မှားယွင်းသော အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းပြုမှုနှင့်ပတ်သက်၍ အိမ်ရာထူထောင်လူဝတ်ကြောင်များသည် လက်နက်ရောင်းဝယ်ခြင်း၊ လူကုန်ကူးခြင်း၊ သားသတ်ရောင်းဝယ် ခြင်း၊ မူးယစ်စေသောအရာများရောင်းဝယ်ခြင်း၊ အဆိပ်နှင့် အဆိပ်ကဲ့သို့သော အရာများရောင်းဝယ်ခြင်းဟူသော ငါးမျိုးသောလုပ်ငန်းများကို မလုပ်ကိုင်သင့်ပေ။ ရဟန်း သံဃာများသည်လည်း ဆေးကုသခြင်း၊ နည်းလမ်းအမျိုးမျိုးသုံး၍ ရှေ့ဖြစ်ဟောခြင်း၊ နိမိတ်ဖတ် ပြောခြင်း၊ ကောင်းကင်နက္ခတ်ကြည့်၍ အဖြစ်အပျက်များ ကြိုတင်ပြောခြင်း၊ မီးပူဇော်မှုပြုလုပ်ခြင်း၊ ယစ်ပူဇော်ခြင်း၊ ဝိညာဉ်လောကနှင့်ဆက်သွယ်လုပ်ဆောင်ခြင်း၊ ဂါထာမန္တန်များရွတ်ဖတ်ခြင်း အပါအဝင် ဝိနည်းတော်ပါ တားမြစ်ထားသော လုပ်ဆောင်မှုများကို ကိုယ်တိုင်လုပ်ဆောင်မှု၊ ပါဝင်ပတ်သက်မှု မပြုလုပ်သင့်ပေ။

စည်းစိမ်ဥစ္စာ လုံခြုံစွာ ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်မှုနှင့်ပတ်သက်၍လည်း အနာဂတ်ကာလတွင် စိတ်ချသေချာစေရေးအတွက် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုပြုလုပ်နိုင်ရန် စုဆောင်းမှုပြုကာစောင့်ရှောက်သင့်သည်ဟု ဆိုသည်။ ဘက်ညီမျှတသော အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှုအတွက် ဝင်ငွေနှင့်အသုံးစရိတ် အခြေအနေကို ကောင်းစွာသိရှိရမည်။ ဝင်ငွေသည် အသုံးစရိတ်ထက်ပိုလျှံသလော၊ အသုံးစရိတ်သည် ဝင်ငွေထက်ပိုလျှံသလော စသည်ဖြင့် အခြေအနေကိုမှန်ကန်စွာသိမြင်လျက် အလွန်အမင်းသုံးစွဲခြင်း၊ အလွန်အမင်းနှမြောတွန့်တိုခြင်း မဖြစ်စေရန် ချင့်ချိန်လုပ်ဆောင်ခြင်းသည် ဘက်ညီမျှတသော အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှုနှင့် ဘက်ညီမျှသော ဘဝတစ်ခုကို ဦးတည်သွားနိုင်သည်ဟု ဖော်ထုတ် ရေးသားထားသည်။

ထိန်းသိမ်းစုဆောင်းထားသော စည်းစိမ်ဥစ္စာများကို ပစ္စုပ္ပန်နှင့် အနာဂတ်ဘဝရပ်တည်မှုအတွက် အသုံးပြုပြီးနောက် ပိုလျှံမှုရှိပါက ဆွေမျိုးသားချင်း၊ မိတ်ဆွေအပေါင်းအသင်းများ၊ လူမှု ရေးရာကိစ္စများနှင့် လူအဖွဲ့အစည်း ကောင်းကျိုးရေးရာ များတွင် အသုံးပြုနိုင်သည်။

စည်းစိမ်ဥစ္စာပေါ်တွင် ထားရှိသည့် စိတ် သဘောထားနှင့်ပတ်သက်၍ စည်းစိမ်ဥစ္စာသည် စွဲလမ်းတပ်မက်သည့် လောဘကို ဦးတည်လျက် စိတ်ပျံ့လွင့်မှု နှင့် ပူပင်သောက၏ အကြောင်းတရား မဖြစ်သင့်ပေ။ စည်းစိမ်ဥစ္စာ၏ အကျိုးနှင့်အပြစ်များကို သဘောပေါက်နားလည်ကာ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကို ပျိုးထောင်ပေးနိုင်သည့်နည်းလမ်းဖြင့်သာ စည်းစိမ်ဥစ္စာကို ထိန်းချုပ်ကိုင်တွယ်သင့်သည်။

ရဟန်းတော် Prayudh Payutto သည် လိုအင်ကို တဏှာနှင့်ဆန္ဒဟူ၍ နှစ်မျိုးကို ခွဲခြားပြသည်။ တဏှာသည် စိတ်ခံစားမှုအရဖြစ်ပေါ်သည့် လိုချင်တပ်မက်မှု ဖြစ်ပြီး ဆန္ဒသည် ကောင်းကျိုးချမ်းသာ(သုခ)အတွက် လိုအင်ဖြစ်သည်။ တဏှာသည် မသိမှု (အဝိဇ္ဇာ) မှ ဖြစ်ပေါ်လာပြီး ဆန္ဒသည် ပညာပေါ်တွင် အခြေခံသည်။ တဏှာ၏ တွန်းအားပေးခြင်းကို ခံနေရသူများသည် စိတ်အာရုံခံစားမှုသက်သက်အတွက် စဉ်းစားဉာဏ် မရှိသော အာသာ

ဆန္ဒပြင်းပြမှု ကျေနပ်စေရေးကိုသာ ရှာဖွေကြလိမ့်မည်။ ဆန္ဒ၏စေစားခြင်းခံရသည့်သူများမှာ ကိုယ်ကျိုးစီးပွား အာရုံခံစားမှုများကိုကျော်လွန်၍ စစ်မှန်သော ကောင်းကျိုးချမ်းသာ (သုခ) ဆီသို့သာ ဦးတည်နေပေ လိမ့်မည်။

ထုတ်လုပ်မှု၊ စားသုံးမှုနှင့် အခြားစီးပွားရေး လုပ်ဆောင်ချက်များသည် လူတစ်ဦးချင်း၊ လူ့အဖွဲ့ အစည်းနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်အတွက် စစ်မှန်သော ကောင်းကျိုးချမ်းသာ (သုခ) ရရှိရေး နည်းလမ်းတစ်ခုသာ ဖြစ်သင့်ဟုလည်း ရဟန်းတော် Prayudh Payutto သည် အလေးပေး ရေးသားထားသည်။

မှန်ကန်သောစားသုံးမှု (အသုံးပြုမှု)ဆိုသည်ကို မျှတသော ကောင်းကျိုးချမ်းသာကို အားလုံးရရှိစေရန် ကုန်စည်နှင့်ဝန်ဆောင်မှုများ အသုံးပြုခြင်းဟု နားလည်သင့်သည်။ မှားယွင်းသော စားသုံးမှု(အသုံးပြုမှု)ကိုလည်း မိမိတစ်ကိုယ်စာ စိတ်ကျေနပ်မှု၊ အာရုံခံစားမှုများ ပြည့်ဝစေရန် ကုန်စည်နှင့်ဝန်ဆောင်မှုများကို စားသုံးခြင်း(အသုံးပြုခြင်း)ဟု နားလည်ထားသင့်သည် ဟု ဆိုသည်။

ထုတ်လုပ်ခြင်းဟူသော စီးပွားရေးလုပ်ဆောင်မှုသည်လည်း သဘာဝအရင်းအမြစ်များ ယိုယွင်းပျက်စီးခြင်းနှင့် လူတို့နေထိုင်သည့်ကမ္ဘာကြီးကို အန္တရာယ်ဖြစ်စေခြင်းတို့ တစ်ပါတည်း ဖြစ်ပေါ်လာစေသည်။ ဥပမာ လူတို့လိုအပ်သောအပူစွမ်းအင်အတွက် သစ်တောများ ခုတ်ထွင်အသုံးပြုခြင်းတို့ကြောင့် ပတ်ဝန်းကျင်၏ ထိခိုက်စေသည့်အခြေအနေ၊ သံမဏိစက်ရုံများကို ကျောက်မီးသွေးလောင်ကျွမ်းမှုဖြင့် လည်ပတ်စေသောအခါ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် သမမျှတမှု လျော့ကျစေသည့်အခြေအနေ၊ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ပျက်စီးစေသည့်အခြေအနေများ ဖြစ်သည်။

ထုတ်လုပ်လိုက်သည့် ကုန်ပစ္စည်းများကြောင့်ရရှိလာသည့် အကျိုးကျေးဇူးသည် စွန့်လွှတ်လိုက်သည့် ကုန်ပစ္စည်းများမှရရှိခဲ့သည့် အကျိုးကျေးဇူးထက် သာလွန်မှုရှိမှသာ ထုတ်လုပ်မှုသည် သဘာဝကျ၊ မျှတမှုရှိမည်ဖြစ်သည်။ တစ်ခါတစ်ရံ၌ သယံဇာတ အရင်းအမြစ်များနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ပြုန်းတီးမှုဖြစ်စေသည့် ထုတ်လုပ်မှုလုပ်ငန်းများ မပြုလုပ်ခြင်းသည်ပင်လျှင် ပိုမိုကောင်းမွန်သောရွေးချယ်မှုဟု ဆိုနိုင်သည်။ ဥပမာ– ရေနံထုတ်လုပ်မှုကဲ့သို့ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ကို ထိခိုက်စေသည့်ထုတ်လုပ်မှုမျိုးကို ရှောင်ကြဉ်လိုက်ခြင်းသည် ပို၍ကောင်းမွန်သည့်အခြေအနေဟု ဆိုနိုင်သည်။ ထိုကဲ့သို့သော ထုတ်လုပ်မှုစွမ်းရည်မဲ့ခြင်းကို စဉ်းစားဆင်ခြင်ဉာဏ်ရှိ၍ အသုံးဝင်သော လုပ်ဆောင်မှုအဖြစ်ပင် ရှုမြင်ရပေသည်။

ထုတ်လုပ်မှုအနည်းငယ်ကိုသာပြုလုပ်သည့် လူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ရပ်သည် သွင်းအားစုသို့မဟုတ် သယံဇာတ အရင်းအမြစ် အနည်းငယ်ကိုသာ အသုံးပြုမည်ဖြစ်ပြီး အနည်းငယ်သော ကာဗွန်ထုတ်လွှတ်မှုကိုသာ ပြုလုပ်နိုင်လိမ့်မည်။ ထို့ကြောင့် သက်ရှိသတ္တဝါများနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ကို ထိခိုက်မှုအနည်းငယ် သို့မဟုတ် လုံးဝမဖြစ်စေဘဲ အားလုံး ပိုမိုအကျိုးရှိသော အခြေအနေတည်ရှိမှုဆီသို့သာ ဦးတည်နေပေလိမ့်မည်။

လူသားအားလုံး၏ ဘေးအန္တရာယ်မဖြစ်စေရေးနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ရေရှည်တည်တံ့ရေးကို အလေးထား၍ ထုတ်လုပ်မှုပြုလုပ်နေသည့် စွန့်ထွင်လုပ်ငန်းရှင်တစ်ဦးနှင့်

သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ကို ပျက်စီးစေလျက် လူ့အဖွဲ့အစည်းကို ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်စေသည့် ထုတ်ကုန်များကို သဘာဝသယံဇာတ အရင်းအမြစ် အမြောက်အမြား အသုံးပြုထုတ်လုပ်နေသည့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းရှင်တစ်ဦးတို့ကို နှိုင်းယှဉ်ပါက ပထမညွှန်းထားသည့် စွန့်ထွင်လုပ်ငန်းရှင်သည် လောကအတွက် အဖိုးတန်သော လူသားတစ်ယောက် ဖြစ်သည်ဟုလည်း သုံးသပ်ဖော်ပြထားသည်။

နိဂုံးချုပ်ဆိုရလျှင် မြတ်ဗုဒ္ဓ၏တရားဓမ္မများကို နှလုံးသွင်း၍ ဘောဂဗေဒအတွေးအခေါ်များကို ချဉ်းကပ်လေ့လာမှုများပြုသည့်အခါတိုင်း ဆွေးနွေးပြောဆိုစရာ များစွာရှိနေပေလိမ့်မည်။ စီးပွားရေးပညာရှင် ရှူးမာကာ (Schumacher)၊ ထိုင်းရဟန်းတော် Prayudh Payutto တို့၏ ဗုဒ္ဓအယူဝါဒကို လက်ကိုင်ပြု၍ ဘောဂဗေဒအယူအဆများကို လေ့လာမှုပြုခြင်းသည် အတွေးသစ်၊ အယူအဆသစ်များ ဖြစ်ထွန်းလာကာ လူသားနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် နှစ်ခုလုံးအတွက် မျှတမှုရှိသော ကောင်းမွန်သည့်အနာဂတ် ဖန်တီးနိုင်ရေးအတွက် အထောက်အကူများစွာ ရရှိလာနိုင်ပေလိမ့်မည်။

စောနိုင်(အသုံးချဘောဂဗေဒ)

Ref:

Buddhism and Economics by By Prof. David Dale Holmes

လမ်းလျှောက်ပါလေ အသက်ရှည်

c:pEk(pwd/ n m)

“ သီလကောင်းလျှင် ကောင်းသလောက်
ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏သက်တမ်း ရှည်သည်။ သီလ ပျက်ယွင်းပြီး
မိုက်မဲမှားယွင်းသော စိတ်ပုတ်စိတ်ယုတ်များဖြင့် ဒေါသ၊
မောဟ နှိပ်စက်ဖိစီးသူများသည် အသက်ငယ်ငယ်ရွယ်ရွယ်နှင့်
လူ့ဘဝအဆုံးသတ်သွားလေ့ ရှိကြသည်။ ဘယ်သူမပြု
မိမိမှုပင် ဖြစ်၏။”

ဉာဏ်မျက်စိ

ကျွန်တော်တို့အားလုံးသည် ကံကောင်းထောက်မစွာ လူအဖြစ် လူ့ဘဝကို ရခဲ့ကြပေသည်။ ကံဆိုးသူများကတော့ ငရဲ၊ တိရစ္ဆာန်၊ အသူရကာယ်၊ ပြိတ္တာ စသော လူ့လောကထက် ဆိုးရွားပြင်းထန်သောအခြေအနေများသို့ ရောက်ရှိနေကြရသည်။ ချမ်းသာ တစ်ပဲ၊ ငရဲ တစ်ပိဿာ ခံစားနေကြရရှာသည်။ ငရဲတွေ၊ ပြိတ္တာတွေက မြင်ရတာလည်းမဟုတ်ဘဲနှင့် စကားထဲထည့်ပြောမနေပါနှင့်ဆိုပါက မမြင်ရသော်လည်း အမှန်တကယ်ရှိသောအရာများ လောကပြင်ကျယ်ဝယ် မရေမတွက်နိုင်အောင်ရှိကြောင်း ဖော်ပြလိုပါသည်။ မျက်စိဖြင့် မမြင်ရသော ကောင်းကင်က ဂြိုဟ်၊ နက္ခတ်၊ တာရာတွေကို အဆသိန်းသန်းအဝေးကြည့်မှန်ဘီလူးများဖြင့် ကြည့်မြင်ပြီး ဂြိုဟ်တုတွေ လွှတ်နေကြသည်ကို ရှုပါ။ မိမိတို့ လူ့ခန္ဓာကိုယ်အဆုတ်ထဲရှိ ကိုဗစ်–၁၉ ရောဂါပိုး အဖုအဖုလေးတွေပါရှိသော ဘောလုံးပုံသဏ္ဍာန်လေးများကို အနီးကြည့်မှန်ဘီလူးနှင့် ကြည့်မှ မြင်ကြရပြီးပြီ။ သာမန်မျက်လုံးမျက်စိနှင့် မမြင်နိုင်ကြဘူးမဟုတ်လား။ မမြင်ရသော်လည်း အမှန်တကယ်ရှိကြတာကို ယုံပြီလား။

လူ့ဘုံကတော့ မိရိုးဖလာဗုဒ္ဓဘာသာအယူအဆအရ အလွန်တရာ တန်ဖိုးအမြင့်ဆုံးဘဝဟု သတ်မှတ်ကြပါသည်။ လူ့ဘဝ၏အသက်တစ်ချောင်းသည် တန်ဖိုးဖြတ်လို့မရအောင်သူ့အတွက်တော့ အဖိုးတန်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် လူ့အသက်ကို ရန်ရှာသတ်ဖြတ်သူ လူသတ်သမားဆိုလျှင် တရားဥပဒေအရ သေစားသေစေ၊ မသေမချင်း လည်ပင်းကို ကြိုးကွင်းစွပ်၍ကြိုးစင်တင်၍သတ်စေဟု ရာဇသတ်ကြီးဥပဒေ ပုဒ်မ ၃၀၂ စသည်တို့က ရှေးခေတ်ကာလနှစ်ပေါင်းများစွာကတည်းက လိုက်နာကျင့်သုံးခဲ့ကြလေသည်။ ရှေးမြန်မာမင်းများလက်ထက်က ဥပဒေလည်း လူသားအသက်ကို ကာကွယ်တားမြစ်ပေးခဲ့သည်။ နယ်ချဲ့ဗြိတိသျှလက်ထက်မှာလည်း အလားတူ (Criminal Law) ရာဇသတ်ကြီးခေါ် ရာဇဝတ်မှုဥပဒေဖြင့် ထိရောက်စွာပြဋ္ဌာန်းအရေးယူခဲ့သည်။

လူ့အသက်တန်ဖိုးရှိမှုနှင့် နားမလည်ရုံမျှမက ရဟန်းသံဃာတော်၊ လူကြီး အမိအဖမချန်ဘဲ ဒလန်ဟုစွပ်စွဲသတ်ဖြတ်၊ သေနတ်နှင့်ပစ်၊ ဓားနှင့်ခုတ်၊ ဗုံးနှင့်ပစ်၊ မိုင်းနှင့်ခွဲ၊ လူသားအချင်းချင်း ရက်စက် အကြမ်းဖက်နေခြင်းကတော့ ဝိုင်းဝန်းဖြေရှင်းကြရန် လိုပေလိမ့်မည်။ သူတော်ကောင်းတွေ၊ လူကောင်းတွေပဲဖြစ်ဖြစ်၊ သာမန်လူတွေ ဘယ်သူမဆို လူကို လူလိုလေးစားတန်ဖိုးထားတတ်ကြဖို့တော့ လိုပေသည်။ လူတိုင်းက တာဝန်ကျေစွာ ပါဝင်ကာကွယ်ကြရမည်။

ကိုယ်ပိုင်ဘဝ

လူ့ဘဝကို ရလာခဲ့သော်လည်း အတွေးအခေါ် အသိအမြင် နိမ့်ကျခေါင်းပါးလွန်းလျှင်၊ အယူအစွဲပြင်းထန်လွန်ကဲလျှင် အင်မတန်အန္တရာယ်များသည်။ လူ့အဖြစ်ကို တန်ဖိုးရှိအောင် ဉာဏ်ဆောင်းပါးကို ဖတ်မိသူများ သတိထားမိလေအောင် စေတနာဖြင့် တင်ပြပါရစေ။ ဘဝဆိုသည်မှာ ဟန်ချက်ညီရန် လိုအပ်ပါသည်။ အကျယ်မဖော်ပြဘဲ အချက်အလက်ကိုသာ ရေးပါတော့မည်။

၁။ မိသားစုဘဝ၊
၂။ ကျန်းမာရေးဘဝ၊
၃။ စီးပွားရေးဘဝ၊
၄။ လူမှုရေးဘဝ၊
၅။ ကိုယ်ပိုင်သာယာပျော်ရွှင်မှုဘဝ၊
(က) အားကစား၊
(ခ) ခရီးသွား၊
(ဂ) ပန်းချီ၊ ဂီတ၊ တီဗွီကြည့် စသည်၊
(ဃ) အရက်သောက်၊ မူးယစ်ဆေးသုံး၊
(င) ဖဲရိုက်၊ မာကျောက်ကစား၊ လောင်းကစား အစရှိသည်များ၊
၆။ ပညာရှာမှီးဆည်းပူးခြင်း၊
၇။ ဘာသာရေး အလေ့အထ အားထုတ်ခြင်း (ဒါန၊ သီလ၊ ဘာဝနာ)၊

စာဖတ်သူများ ဆက်လက်စဉ်းစားကြည့်လိုက်လျှင် နမူနာမျှဖော်ပြသော်လည်း လူတိုင်း၏ ကျင်လည်ရာဘဝများ အကျုံးဝင်နေကြောင်း တွေ့ရ မြင်ရပေလိမ့်မည်။

စာရွက်ပေါ်မှာ စာလုံးအဖြစ် အကြောင်းအချက်တွေကို အမှတ်စဉ်ထိုး၍ ခွဲခြားဖော်ပြနေပါသော်လည်း တကယ့်လက်တွေ့အခြေအနေမှာကား စီးပွားရေးဘဝ၊ လူမှုရေးဘဝ စသည်တို့သည် ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာ၍မရအောင် ရောထွေးဆက်စပ်နေပေသည်။ လူတစ်ယောက်၏ ဘဝသက်တမ်းသည် ၆၀၊ ၇၀၊ ၈၀ ရှိတတ်ကြသည်။ အရက်သေစာသောက်စား၊ မူးယစ်ဆေးဝါးသုံးစွဲ၊ တရားဥပဒေကို ချိုးဖောက်ကျူးလွန်ခြင်း စသော မှားယွင်းသောပြုမူနေထိုင်မှုရှိသူအချို့မှာမူ အသက် ၂၀၊ ၃၀၊ ၄၀ လောက်မှာတင် သေဆုံးတတ်ကြသည်။ သေခြင်းတရားသည် ကြီးသူ၊ ငယ်သူ မရွေးချေ။ ကံအကြောင်းမလှလျှင် မွေးကင်းစလေးအရွယ်နှင့် သေချင်သေသည်။ သီလကောင်းခဲ့သူများကား အသက် ၈၀၊ ၉၀၊ ၁၀၀ နေကြရသည်။ ကမ္ဘာ့သာသနာပြုဆရာတော် အရှင်သေဋ္ဌိလ၊ ရွှေဟင်္သာဆရာတော်၊ စံကင်းဆရာတော် စသည့် သံဃာတော်အရှင်မြတ်များကား အသက်ရာကျော်ရှည်ခဲ့ကြပေသည်။

သီလကောင်းလျှင် ကောင်းသလောက် ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏သက်တမ်း ရှည်သည်။ သီလပျက်ယွင်းပြီး မိုက်မဲမှားယွင်းသော စိတ်ပုတ်စိတ်ယုတ်များဖြင့် ဒေါသ၊ မောဟ နှိပ်စက်ဖိစီးသူများသည် အသက်ငယ်ငယ်ရွယ်ရွယ်နှင့် လူ့ဘဝအဆုံးသတ်သွားလေ့ရှိကြသည်။ ဘယ်သူမပြု မိမိမှုပင်ဖြစ်၏။ ကိုယ်ပြုသည့်ကံ ပဲ့တင်သံပမာ ကိုယ့်ထံပြန်လာစမြဲပေ။ သူ့အသက်သတ်သူ အသက်တိုတတ်၏။

သီလနှင့် ပညာ

မနုဿဘာဝေါ ဒုလ္လဘော ဟု မှတ်သားရဖူးပါသည်။ လူ့ဘဝဆိုသည်ကား ရခဲသည်။ တန်ဖိုးရှိသည်။ ရရှိလာသော လူ့သက်တမ်းအချိန်ကို လောကကောင်းကျိုးဆောင်ခြင်း၊ မိဘ၊ ဆွေမျိုး၊ လူမျိုးနှင့်နိုင်ငံကို ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက် သာယာစည်ပင်အောင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်ပေးခြင်းနှင့် ထိုတာဝန်ဝတ္တရားများကို ထိရောက်အောင်မြင်စွာ စွမ်းဆောင်နိုင်စေရန် မိမိကိုယ်

"နိုင်ငံသူ
နိုင်ငံသားတွေ
စွမ်းရည်
မြင့်မားကြရုံမျှမက
တန်ဖိုးရှိသောဘဝမှာ
အသက်ရှည်ကြ
စေချင်ပါသည်။
ကျန်းမာချမ်းသာ
ကြစေချင်ပါသည်။
အသက်ရှည်ခြင်းသည်
တန်ဖိုးရှိလှ
လူ့ဘဝကို
ပိုမို တန်ဖိုး
တက်စေပါသည်။"

ကို ကိုယ်ကျင့်သီလစာရိတ္တလည်း ကောင်းမွန်၊ အသိ အမြင် အမြော်အမြင် ဗဟုသုတနှင့် ခေတ်နှင့်လျော်ညီသော အတတ်ပညာ၊ အသိပညာတို့ကိုလည်း အဆင့်မီမီ တတ်မြောက် ကျွမ်းကျင်အောင် မိမိကိုယ်ကို ပထမဦးစွာ ပြုစုဖြည့်ဆည်းရပေမည်။

ဤကဲ့သို့ရလာသော လူ့ဘဝကို တန်ဖိုးမြင့်အောင် မိမိကိုယ်ကို လေ့ကျင့်ပျိုးထောင်၍ အစဉ်သဖြင့် တန်ဖိုးမြှင့်နေရပါမည်။ ပညာလည်း မြင့်၊ အကျင့်လည်း ဖြောင့်မှန်သည့် လူတော်လူကောင်းများသည် နိုင်ငံနှင့် ပြည်သူကို ကောင်းသထက်ကောင်းအောင် စွမ်းဆောင်နိုင်ကြပါလိမ့်မည်။ အခက်အခဲ၊ အတားအဆီး၊ အပိတ်အဆို့၊ ရန်စွယ်အန္တရာယ်အမျိုးမျိုးတို့ကိုလည်း ပညာဦးစီးသော ထူးခြားကျွမ်းကျင်မှုများဖြင့် အောင်မြင်စွာ ဖယ်ရှင်းကျော်နင်း နိုင်ပေလိမ့်မည်။ လူသားအရင်းအမြစ်သည် အခြေခံအကျဆုံးသော အရင်းအနှီးများပင် မဟုတ်ပေလော။

နိုင်ငံသူ နိုင်ငံသားတွေ စွမ်းရည်မြင့်မားကြရုံမျှမက တန်ဖိုးရှိသောဘဝမှာ အသက် ရှည်ကြစေချင်ပါသည်။ ကျန်းမာချမ်းသာကြစေချင်ပါသည်။ အသက်ရှည်ခြင်းသည် တန်ဖိုးရှိလှ လူ့ဘဝကို ပိုမိုတန်ဖိုးတက်စေပါသည်။ အသက်ရှည်သမျှ တိုင်းပြည်အတွက် အမြတ်ထွက်စေသည်။

အသက်ရှည်ရုံသာမက ကျန်းမာပါမှ အကျိုးပြုနိုင်ပါလိမ့်မည်။ ကျန်းမာအောင် ပြုမူနေထိုင်နည်းများကို အသက်အရွယ် ၄၀ ကျော်လာသူများ ပိုမိုဂရုစိုက်ကြစေချင်ပါသည်။ (အမေရိကန်ရော၊ ယခင် ဆိုဗီယက်ပြည်ထောင်စု၊ ယခု ရုရှားနှင့် တရုတ်နိုင်ငံတို့သည် အာကာသယာဉ်မှူးများကို အသက် ၄၀ နှင့် ၄၅ အတွင်း၊ အသက် ၄၀ ဝန်းကျင်အရွယ်များကိုသာ ရွေးချယ်တာဝန်ပေးကြောင်း အသိပြုမိပါစေ) ဘဝ၏ရှင်သန်မှုမှာ တန်ဖိုးရှိစေသောအရာမှာ တာဝန်ကို မြင့်မားထူးခြားစွာ စွမ်းဆောင်နိုင်ခြင်းဖြစ်ပါ၏။ ထိုစွမ်းရည်အား ဘယ်က ရပါသလဲ။ ပညာက ရပါ၏။ ပညာကို ငယ်စဉ်အခါမှစ၍ တာဝန်သိသိ၊ ဖွဲ၊ လုံ့လရှိရှိ လေ့ကျင့် ဆည်းပူးခဲ့ရမည် ဖြစ်၏။

တာဝန်သိခြင်းသည် ကိုယ်ကျင့် (စာရိတ္တ)။
တာဝန်ယူခြင်းသည် သတ္တိ (ရဲဝံ့ရ)။
တာဝန်ဆောင်နိုင်ခြင်းက စွမ်းရည် (ပညာ)။

မေတ္တာပို့

တန်ဖိုးကြီးမားသော နိုင်ငံသူ နိုင်ငံသားများအား စာရေးသူက အသက်လည်း ရှည်ကြပါစေ၊ ကျန်းလည်း ကျန်းမာကြပါစေဟု နေ့စဉ်မပြတ် ဆန္ဒပြုဆုတောင်းကာ မေတ္တာပို့သ အမျှဝေပါသည်။ ဤမှန်ကန်သောသစ္စာစကားကြောင့် ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော်တစ်ဝန်း အေးချမ်းသာယာ ဘေးရန်ဘယာ ဝေးကွာပါစေ။

စာရေးသူက မေတ္တာပို့သ ဆုတောင်းပေးနေရုံမျှနှင့်တော့ တကယ်က မရသေးပါ။ စာဖတ်သူများကိုယ်တိုင် လိုက်နာကျင့်ဆောင်ရမည့်အချက်ကိုပါ ဖော်ပြပါရစေ။

လမ်းလျှောက်ပါလေ။

ရှေ့က ရှည်ရှည်ဝေးဝေး အစီရင်ခံပြနေသမျှ လိုရင်းကို အခုမှရောက်ပေတော့သည်။ တစ်ခွန်းတည်း တစ်ကြောင်းတည်း ဖော်ပြရုံမျှနှင့် မလုံလောက်နိုင်ပါလေ။ သို့ဖြစ်၍ နေ့စဉ်လမ်းလျှောက်ခြင်း၏ ကောင်းကျိုးများကို အနည်းငယ်မျှ တင်ပြရပါမည်။ နံနက် ၆ နာရီမှ ၇ နာရီအတွင်း အေးချမ်းတိတ်ဆိတ်လုံခြုံသော နေရာမျိုးမှာ မနှေးလွန်း မမြန်လွန်း ခပ်သွက်သွက်လေး လမ်းလျှောက်ပါ။ ရင်ကိုဖွင့်၊ ခေါင်းမော့၊ အသက်ဝဝ မှန်မှန် ရှူရင်းလျှောက်ပါ။

နေ့စဉ်မှန်မှန်

ဖြစ်နိုင်လျှင် နံနက်တိုင်း၊ ညနေတိုင်း၊ ရာသီဥတု အခြေအနေနှင့်လျော်ညီစွာ လျှောက်ဖြစ်အောင် လျှောက်ပါ။ လမ်းလျှောက်ရင်း ဗုဒ္ဓါနုဿတိဖြစ်စေ၊ နှစ်သက်ရာ သုတ်ကိုဖြစ်စေ ရွတ်ဆိုနိုင်ပါသည်။ ကုသိုလ်လည်းရ ကျန်းမာရေးလည်း ပိုကောင်း။ နေ့စဉ်လမ်း လျှောက်ခြင်းမှ "မုချရလာမည့်ကောင်းကျိုးများ" အနက် မှ အချက် ၂၀ လောက်ကို ကောက်နုတ် ဖော်ပြပါရစေ–

၁။ သင့်ကိုယ်မှမလိုအပ်သောအဆီပိုများကိုလျှော့ချမည်။လောင်ကျွမ်းသွားစေသည်။
၂။ ကိုယ်ခန္ဓာအလေးချိန် လျော့ကျကာ ပိုမို ကျန်းမာစေမည်။
၃။ နှလုံးနှင့်အဆုတ်ကို သန်စွမ်းကျန်းမာစေသည်။
၄။ နာတာရှည်ရောဂါဖြစ်နိုင်ခြေကို လျော့ကျစေသည်။
၅။ ကင်ဆာရောဂါဖြစ်နိုင်ခြေကို လျော့ကျစေသည်။
၆။ အိုမင်းရင့်ရော်မှုကို လျော့ကျစေသည်။
၇။ မှတ်ဉာဏ်ယုတ်လျော့မှုကို ကာကွယ်ပေးသည်။
၈။ ဆီးချို၊ သွေးတိုး၊ လေဖြတ်ခြင်းကို ကာကွယ်ပေးသည်။
၉။ သွေးပေါင်ချိန် ပုံမှန်ဖြစ်စေသည်။

၁၀။ စိတ်ကို ကြည်လင်ပျော်ရွှင်စေသည်။
၁၁။ စိတ်ကူးစိတ်သန်း အသစ်အဆန်းများ ပေါ်လာစေသည်။
၁၂။ အရိုးအဆစ်များ သန်မာစေသည်။
၁၃။ ကိုယ်ခံစွမ်းအားကို တိုးပွားစေသည်။
၁၄။ သွေးကြောထုံးခြင်းကို သက်သာစေသည်။
၁၅။ အစာခြေစနစ်ကို ပိုမိုကောင်းမွန်စေသည်။
၁၆။ လူကို ဖျတ်လတ်လန်းဆန်းစေသည်။
၁၇။ အသက်ရှည်စေသည်။ ရောဂါကင်းရှင်းစေသည်။
၁၈။ ကျန်းမာရေးပိုကောင်းစေသည်။
၁၉။ ငွေကုန်ကြေးကျသက်သာသည်။ (ဆေးဝါးမှီဝဲစရာ နည်းစေ)
၂၀။ စားလို့သောက်လို့ မြိန်စေသည်။ (ခံတွင်းလိုက်သည်)
၂၁။ အသက်ရှည်သဖြင့် ကုသိုလ်တရားများ ပိုမိုပြုနိုင်ပေမည်။

ကျန်းမာချမ်းသာ ဘေးရန်ကွာ ... ။

ချစ်နိုင်(စိတ်ပညာ)

မြန်မာ့ကျန်းမာရေး လုံခြုံမှု

a'gufwmcifarmifvGif(vrf;rawmf)

"ကိုယ့်ကျန်းမာရေးလည်း ကိုယ်ဂရုမစိုက်၊
သူတစ်ပါးကျန်းမာရေးကို လျစ်လျူရှုရုံမက
ထိခိုက်ပျက်စီးအောင်လုပ်နေတဲ့ အပြုအမူဆိုးတွေကိုလည်း
မပြင်ကြဘဲနဲ့ လက်ရှိကပ်ရောဂါဆက်ပွားရုံမက
နောက်ထပ်ကပ်ရောဂါတွေကို
လက်ယပ်ပြီးခေါ်နေကြဦးမှာပါပဲ။"

"WHO says assessing risk after fighters seize Sudan Lab" ဆိုတဲ့ ခေါင်းစဉ်နဲ့ AFP ရဲ့သတင်းကို The Global New Light of Myanmar (၂၈-၄-၂၀၂၃)မှာ ဖတ်လိုက်ရပါတယ်။ သတင်းကြီးတွေကြားထဲမှာ ဒီသတင်းကလေးဟာ ခပ်မြန်မြန် တိမ်မြုပ်သွားစရာရှိပေမယ့် ဆရာဝန်တစ်ယောက်အနေနဲ့တော့ ထိတ်လန့်တုန်လှုပ်စရာသတင်းပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ အာဖရိကတိုက် ဆူဒန်နိုင်ငံရဲ့ မြို့တော်ခါတွန်မှာရှိတဲ့ အမျိုးသားအဆင့်ဓာတ်ခွဲခန်းကို လက်နက်ကိုင်တိုက်ပွဲဆင်နေသူများက ဝင်ရောက်သိမ်းပိုက်လိုက်တာက ဖြစ်ပေါ်လာမယ့် အန္တရာယ်ကို ကမ္ဘာ့ကျန်းမာရေးအဖွဲ့က လေ့လာသုံးသပ်နေတယ်ဆိုတဲ့ သတင်းပါပဲ။

"We are also concerned that those ocupying the lab could be accidentally exposed to pathogens stored there." လို့ WHO ညွှန်ချုပ်က ဓာတ်ခွဲခန်းထဲမှာ စုဆောင်းထားတဲ့ ရောဂါပိုးမျိုးတွေဟာ ဓာတ်ခွဲခန်းထဲ ဝင်ရောက်သိမ်းပိုက်ထားသူတွေဆီကို မတော်တဆ ရောက်သွားဖို့ အန္တရာယ်ရှိတယ်လို့ ဆိုပါတယ်။ ပျံ့နှံ့နိုင်ခြေရှိတဲ့ပိုးမျိုးတွေထဲမှာ ပိုလီယို၊ ဝက်သက်နဲ့ ကာလဝမ်းရောဂါပိုးတွေလည်း ပါနိုင်ပြီး ကပ်ရောဂါအသွင်ဖြစ်ပွားလာမှာ စိုးရိမ်နေကြပါတယ်။ ဆူဒန်ရဲ့မြို့တော်ထဲမှာကို ဆန့်ကျင်ဘက်လက်နက်ကိုင် အဖွဲ့အစည်းတွေ ဝင်ရောက်တိုက်ခိုက်နေတာ နှစ်ပတ်ကြာပြီးဖြစ်ကာ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုတွေ ပေးဖို့လည်း အခက်အခဲရှိနေပါတယ်။ လူပေါင်းထောင်နဲ့ချီ သေကျေဒဏ်ရာရနေတာကိုလည်း မကုသနိုင်ဘဲ မြို့ပေါ်ကနေ ထွက်ပြေးလာကြတဲ့ လူအုပ်စုကြီးကတစ်ဆင့် ပျံ့နှံ့လာမယ့် ကူးစက်ရောဂါအန္တရာယ်တွေ မခန့်မှန်းနိုင်အောင် ရှိနေပါတယ်။

ဒီလိုကျန်းမာရေးလုံခြုံမှု (Health Security) ကို အကြီးအကျယ် ထိခိုက်လာနိုင်တဲ့ ကိစ္စတွေဟာ ကမ္ဘာပေါ်မှာ အကြိမ်ကြိမ်ဖြစ်ပွားနေပါတယ်။ ကမ္ဘာကြီးကိုကာကွယ်ဖို့၊ ဒေသခံတွေရဲ့ကျန်းမာရေးကယ်ဆယ်စောင့်ရှောက်ဖို့ အကြောင်းပြချက်ဟာလည်း ကုလသမဂ္ဂရဲ့ ဖျန်ဖြေရေးတပ်ဖွဲ့တွေဝင်ရောက်ဖို့ တာဝန် (Resposibility to Protect – R2P) ရှိတယ်ဆိုတဲ့စကားသံတွေ ကျယ်လောင်လာပါတယ်။

အထူးသဖြင့် ဆင်းရဲတဲ့နိုင်ငံတွေထဲမှာ စစ်မက်ဖြစ်ပွားမှုကို စေ့စပ်ဖျန်ဖြေပေးမယ်ဆိုတဲ့အကြောင်းပြချက်နဲ့ပဲဖြစ်ဖြစ်၊ ရောဂါကပ်ဘေး ကျယ်ပြန့်မလာအောင် တားဆီးဖို့ပဲဖြစ်ဖြစ် အတင်းအဓမ္မ ကျူးကျော်ဝင်ရောက်ခွင့်ကို ရယူဖို့ ချောင်းနေတဲ့ အင်အားကြီးနိုင်ငံတွေ ရှိနေပါတယ်။

ဆူဒန်နိုင်ငံဆိုရင်လည်း ပြည်တွင်းစစ်ပွဲဖြစ်လာတာ ၁၉၈၃ ခုနှစ်ကတည်းကပါ။ အင်္ဂလိပ်လက်အောက်ကနေ လွတ်လပ်ရေးရခဲ့တဲ့ ၁၉၅၆ ခုနှစ်ကတည်းကစလာတဲ့ ပြည်တွင်းစစ်ဟာ ကနေ့ထက်ထိဖြစ်နေဆဲပါ။ စစ်တပ်က အာဏာသိမ်းတာ၊ တောင်ပိုင်းက ခွဲထွက်တာ၊ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုချင်း တိုက်ပွဲတွေ ဆင်နွှဲရင်း နှိပ်ကွပ်ကြတာ၊ ပြည်တွင်းမှာ အလျှံပယ် ထွက်ရှိနိုင်မယ့် ရေနံတွေကို ထုတ်လုပ်ပြီး ဖွံ့ဖြိုးနိုင်ခွင့်ရှိလျက်နဲ့ ပိတ်ဆို့ခံရတာတွေ အပြင် အမေရိကန်နိုင်ငံရဲ့ လေးပုံတစ်ပုံလောက်ကျယ်ပေမယ့် လူဦးရေသန်းလေးဆယ်မပြည့်၊ ဖွံ့ဖြိုးမှုနိမ့်ကျပြီး ဘာသာရေးကွဲလွဲချက်တွေအကြောင်းပြရန်ပြုနေကြတာတွေကိုတွေ့ရတော့ ကိုယ့်နိုင်ငံကိုယ် မှန်ထဲ ကြည့်နေရသလိုပါပဲ။

- အင်္ဂလိပ်ကျွန်ဖြစ်ခဲ့ရတာလည်း တူတယ်။
- လွတ်လပ်ရေးရတာနဲ့ ပြည်တွင်းစစ်တွေ ဖြစ်လာတာလည်း တူတယ်။ (ဆူဒန်က စစ်ဖြစ်တာနဲ့ လူနှစ်သန်းသေသွားတယ်။ မြန်မာနိုင်ငံမှာတော့ စာရင်းမရှိ အင်းမရှိပါ။)
- ရေနံနဲ့ အဖိုးတန်သယံဇာတတွေ ရှိတာလည်း တူတယ်။ (ဆူဒန်မှာ အရန်ရေနံ စည်ပေါင်း ဘီလီယံနဲ့ချီပြီး ရှိနေတယ်။ မြန်မာပြည်မှာ ကုန်းတွင်းရော၊ ကမ်းလွန်ရော ရေနံနဲ့ဓာတ်ငွေ့တွေ ရှိတယ်။)
- စစ်တပ်က နိုင်ငံရေးအာဏာယူလို့ ပိတ်ဆို့ (Embargo) လုပ်ခံရတာလည်း တူတယ်။ (ဆူဒန်မှာ အမေရိကန်နိုင်ငံက Chevron ရေနံကုမ္ပဏီက ထွက်သွားတယ်။ မြန်မာမှာ အခု Total ပြင်သစ်ရေနံကုမ္ပဏီက ထွက်တယ်။)
- နိုင်ငံရေးမှာ ဘာသာရေးရောထွေးလို့ ပြဿနာ ပိုကြီးလာတာလည်း တူတယ်။ (ဆူဒန်က မွတ်စလင်တွေရဲ့ ရှာရီယာ (Sharia) ဥပဒေကို နိုင်ငံတော်ဥပဒေ အဖြစ် ကျင့်သုံးလို့ ၂ဝ ရာခိုင်နှုန်း လူနည်းစု ခရစ်ယာန်နဲ့နတ်ကိုးကွယ်သူတွေ ပုန်ကန်ကြတယ်။ မြန်မာနိုင်ငံမှာ ၁၉၅၉/၁၉၆ဝ မှာ ဗုဒ္ဓဘာသာကို နိုင်ငံတော်ဘာသာ လုပ်ဖို့ ကြိုးစားရာက တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းသစ်တစ်ရပ် ပေါ်ပေါက်လာခဲ့တယ်။)
- ပြည်တွင်းစစ်ပွဲဟာ မြို့တော်အထိ ရောက်လာတာလည်း တူတယ်။ (ဆူဒန်ရဲ့ ခါတွန်မြို့တော်မှာ တိုက်ပွဲတွေဖြစ်ပြီး ပြေးနေရတယ်။ မြန်မာမှာတော့ လွတ်လပ်ရေးရပြီး တစ်နှစ်မကြာခင်ပဲ ပြည်တွင်းသောင်းကျန်းသူတွေဟာ ရန်ကုန်မြို့စွန်က အင်းစိန်ကို သိမ်းပိုက်လာတာကို အပြင်းအထန်ခုခံခဲ့ရတယ်။)
- မြန်မာက လောလောဆယ်သာတဲ့အချက်ကတော့ ကုလသမဂ္ဂထဲမှာ R2P (Resposibility to Protect) လုပ်ဖို့ ကြိုးစားခံရတာ နှစ်ကြိမ်ရှိနေပါပြီ။ (၂ဝ၁၈ ခုနှစ် နာဂစ်ဖြစ်စဉ်တုန်းက တစ်ကြိမ်၊ ၂ဝ၂၁ ခုနှစ်မှာ တပ်မတော်က အာဏာထိန်းလိုက်စဉ်က တစ်ကြိမ်)

ကျွန်တော်ဒီဆောင်းပါးကိုရေးနေချိန်ဟာ မြန်မာနိုင်ငံထဲကို နာဂစ်မုန်တိုင်း ဝင်ရောက်မွှေနှောက်သွားခဲ့တာ ဆယ့်ငါးနှစ်ပြည့်မြောက်တဲ့နေ့ပါပဲ။ နာဂစ်တုန်းက ကိုယ်တိုင်ကွင်းဆင်းပြီး ရင်နင့်အောင် ခံစားခဲ့ရတာတွေဟာ ယခုထက်ထိ ပူပူနွေးနွေးပဲရှိပါသေးတယ်။ နာဂစ်ကြောင့် ၂ဝ၀၈ ခုနှစ် မေလ ၂ ရက်နဲ့ မေလ ၃ ရက်အကူး ညတွင်းချင်းမှာ လူပေါင်းတစ်သိန်းခွဲကျော် သေကျေပျောက်ဆုံးခဲ့ရပါတယ်။ ဒါကြောင့် မြန်မာပြည်သူတွေကို ကယ်ဆယ်ဖို့ တာဝန်ကို ကုလသမဂ္ဂက ယူပြီး R2P လုပ်ဖို့ ဆွေးနွေးခဲ့ကြသေးတယ်။ ဆွေးနွေးရုံတင်အားမရဘဲ အမေရိကန်စစ်သင်္ဘောတွေနဲ့ ပြင်သစ်စစ်ဆေးရုံသင်္ဘောပါ မြန်မာ့ကမ်းလွန်ရေပြင်ထဲ အပြေးရောက်လာခဲ့ကြတယ်။

အကြောင်းရင်းကတော့ Health Security ပေါ့။ မြန်မာပြည်မှာ နာဂစ်ဒုက္ခကြောင့် ကပ်ရောဂါတွေဖြစ်လာပြီး မထိန်းနိုင်မသိမ်းနိုင်ရင် ကမ္ဘာပြန့်မှာကို ကာကွယ်ဖို့အတွက် R2P ဝင်မယ်ပေါ့။ ကုလသမဂ္ဂလုံခြုံရေးကောင်စီမှာ အချေအတင် အငြင်းအခုံဖြစ်ခဲ့ကြသေးတယ်။

“မြန်မာအစိုးရရယ်၊ အာဆီယံနိုင်ငံ အစိုးရတွေရယ်၊ ကုလသမဂ္ဂရယ် ပေါင်းပြီး နာဂစ်မုန်တိုင်း ကယ်ဆယ်ရေး လုပ်ကြမယ်လို့ ဆုံးဖြတ်ဆောင်ရွက် ကြတဲ့အတွက် အမေရိကန် ရေတပ်နှင့် ပြင်သစ်ရေတပ် သင်္ဘောတွေ နောက်ဆုတ်သွားခဲ့ ကြပါတယ်။”

မြန်မာနိုင်ငံကို R2P လုပ်ဖို့ ခေါင်းဆောင်တင်ပြခဲ့တဲ့သူကတော့ ပြင်သစ်နိုင်ငံခြားရေး ဝန်ကြီး ဒေါက်တာ ဘားနတ်ကုချနာပါပဲ။ သူက ဆရာဝန် နိုင်ငံရေးသမားပါ။ နယ်စည်းမထား ဆရာဝန်များအဖွဲ့ (Medicins Sans Frontiers – MSF) နဲ့ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာဆရာဝန်များ အဖွဲ့ (Medicins du Monde – MDM) အဖွဲ့တွေကို ဦးဆောင်ဖွဲ့စည်းခဲ့သူပါပဲ။ သူ့အဖွဲ့ MSF နဲ့ MDM နှစ်ဖွဲ့လုံးဟာ မြန်မာပြည်မှာ ဝင်ရောက်နေရာယူခဲ့တာဟာ မကြာခင်လေးက အထိပါပဲ။

နာဂစ်အရေးကိုဖြေရှင်းဖို့ R2P ဝင်စရာမလိုဘဲ ကုလသမဂ္ဂက မြန်မာအစိုးရနဲ့ တွဲဖက်ပြီး မြန်မာအစိုးရကလည်း အာဆီယံနိုင်ငံက ကယ်ဆယ်ရေးအဖွဲ့တွေကို လက်ခံမယ် ဆိုတဲ့ ညှိနှိုင်းသဘောတူညီမှုနဲ့ အလုပ်ဖြစ်သွားခဲ့ပါတယ်။ မြန်မာနိုင်ငံဟာ အချုပ်အခြာအာဏာမဲ့နေတဲ့ နိုင်ငံလည်း မဟုတ်။ တိုင်းပြည်ဖရိုဖရဲဖြစ်နေတဲ့ (Failed State) နိုင်ငံမျိုးလည်း မဟုတ်တဲ့အတွက် ဘယ်နိုင်ငံခြားတပ်ဖွဲ့ကမှလာပြီး ကယ်ဆယ်ရေးတာဝန်ယူစရာ မလိုဘူး။

၂၀၀၈ ခုနှစ် မေလ ၂ ရက်၊ ၃ ရက် နာဂစ်မုန်တိုင်းကြီးဝင်လာအပြီး မရှေးမနှောင်းမှာပဲ တရုတ်နိုင်ငံ ယူနန်ပြည်နယ်ထဲမှာ ငလျင်ကြီးလှုပ်ခဲ့ပါတယ်။ ဘယ်သူကမှ R2P အကြောင်း ပါးစပ်မဟရဲကြပါဘူး။ ကွာပါတယ်။ မြန်မာနိုင်ငံက နိုင်ငံငယ်လေး၊ ဆင်းရဲသား (Least Developed Countries – LDC) စာရင်းဝင်နိုင်ငံလေးဖြစ်နေလို့ပါပဲ။ ကုလသမဂ္ဂမှာ နာဂစ်ကိစ္စစကားပြောနေကြချိန်မှာပဲ မြန်မာ့ရေပိုင်နက်နားကို အမေရိကန် အမှတ် (၇) ရေတပ်စစ်သင်္ဘောကြီးတွေနဲ့အတူ ပြင်သစ်နိုင်ငံက စစ်ဆေးရုံသင်္ဘောတစ်စင်းပါ ရောက်လာနေတယ်ဆိုတာကို မျက်မြင်တွေ့တဲ့လူတွေက သတင်းပို့လို့သာ သိခဲ့ရတာပါ။

မြန်မာအစိုးရရယ်၊ အာဆီယံနိုင်ငံအစိုးရတွေရယ်၊ ကုလသမဂ္ဂရယ်ပေါင်းပြီး နာဂစ်မုန်တိုင်းကယ်ဆယ်ရေးလုပ်ကြမယ်လို့ ဆုံးဖြတ်ဆောင်ရွက်ကြတဲ့အတွက် အမေရိကန်ရေတပ်နှင့် ပြင်သစ်ရေတပ်သင်္ဘောတွေ နောက်ဆုတ်သွားခဲ့ကြပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ အံ့ဩစရာ

ကောင်းတာက မုန်တိုင်းဝင်တဲ့ မေလ ၂ ရက်ည နောက်ပိုင်း မကြာခင်လေးမှာ အမှတ်(၇) ရေတပ်သင်္ဘောတွေဟာ ဘယ်လိုနှုန်းထားနဲ့ ဘယ်ကနေ ဘယ်လိုရောက်လာကြသလဲ ဆိုတာ စဉ်းစားစရာပါပဲ။

ကျွန်တော်တို့ ကျန်းမာရေးဌာနကတော့ မုန်တိုင်းဒဏ်ခံရတဲ့ မြို့နယ်ဒေသတွေ အသီးသီးကို လူခွဲပြီး တာဝန်ပေးအပ်ခဲ့ပါတယ်။ ကျွန်တော်ကတော့ ထိုင်းနိုင်ငံက ကယ်ဆယ်ရေးအဖွဲ့ကို ဦးဆောင်တာဝန်ယူပြီး မြောင်းမြနဲ့လပွတ္တာက မုန်တိုင်းဒဏ်ခံပြည်သူတွေရဲ့ ကျန်းမာရေးကို စောင့်ရှောက်ခဲ့ရပါတယ်။ ထိုင်းနိုင်ငံရဲ့ အိမ်ရှေ့မင်းသား (ထိုစဉ်က) ဗာဂျီယာလောင်ကွန်းရဲ့ လက်ရွေးစင်ဆေးအဖွဲ့မှာ ဆရာဝန်၊ ဆရာမပေါင်း သုံးဆယ်ပါ ပါတယ်။ ပထမအသုတ်ရောက်တာနဲ့ ကျွန်တော်က ထိုင်းသံရုံးမှာ သွားကြိုဆို၊ မြောင်းမြမြို့က ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းတစ်ကျောင်းမှာ အခြေစိုက်ပြီး မြောင်းမြမြို့နယ်ထဲက ကယ်ဆယ်ရေးစခန်းတွေနဲ့ လပွတ္တာမြို့နယ်ထဲက ကယ်ဆယ်ရေးစခန်းတွေကို လှည့်လည်ကုသ ပြုစုကြရပါတယ်။

ဒေသခံခရိုင်ကျန်းမာရေးဆရာဝန်ကြီးနဲ့ ဝန်ထမ်းတွေ၊ ကယ်ဆယ်ရေးစခန်းအသီးသီးမှာ တာဝန်ယူပေးနေတဲ့ စေတနာ့ဝန်ထမ်းတွေနဲ့ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ကြရပါတယ်။ နိုင်ငံခြားကဆေးအဖွဲ့ရဲ့ လုံခြုံရေးအတွက်လည်း တာဝန်ယူမယ့်သူတွေ ရှိပါတယ်။ ဒေသအာဏာပိုင်တွေနဲ့လည်း တွေ့ဆုံပြီး လမ်းညွှန်မှုကို နာခံရပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ အကျိုးအကြောင်း အဆိုးအကောင်းကိုတော့ ခေါင်းဆောင်ဖြစ်တဲ့ ကျွန်တော်က တာဝန်ခံရပါတယ်။ အာဆီယံနိုင်ငံတွေအပြင် ဂျပန်နိုင်ငံကလည်း ဆေးကုသရေးအဖွဲ့တွေ စေလွှတ်လာတဲ့အတွက် ကျွန်တော်တာဝန်ယူထားရတဲ့ လပွတ္တာမြို့နယ်ကယ်ဆယ်ရေးစခန်းတွေကို လွှဲပေးခဲ့ရပါတယ်။ လပွတ္တာဆိုရင် တစ်မြို့လုံး၊ တစ်နယ်လုံး ပြောင်သွားလောက်အောင် နာဂစ်မုန်တိုင်းကြီးက ဖျက်ဆီးသွားခဲ့ပါတယ်။ ညတွင်းချင်း ပျောက်ဆုံးသွားတဲ့သူတွေအတွက် "သေသူကို ရှင်သူက တ"ဖို့တောင် အချိန်မရှိကြပါဘူး။

လေယာဉ်ပျံစင်းလုံးငှားပြီး ပို့ပေးလိုက်တဲ့ ရေသန့်ဘူးတွေ၊ ကားတွေနဲ့ ရောက်လာတဲ့ ရေသန့်ဘူးတွေ အလျှံပယ်ပဲ။ လှူထားတဲ့ဆေးတွေကလည်း ပုံလို့။ မုန်တိုင်းဘေးဒုက္ခသည်တွေဟာ ဝေစုရထားတဲ့ ရေသန့်ဘူးတွေ၊ ပစ္စည်းပုံတွေကြားထဲမှာ ချစ်သူမဲ့၊ အနာဂတ်မဲ့နေတဲ့ ရုပ်သွင်တွေကို မြင်ရတာ စိတ်ထိခိုက်စရာပါပဲ။ စိတ်ခံစားမှုတွေကို အစားထိုးနိုင်မလား စဉ်းစားတိုင်း ဆေးခန်းသွားပြရင်း ရလာတဲ့ဆေးထုပ်တွေကလည်း မနည်းပါဘူး။

အဲဒီကြားထဲမှာ ပြဿနာက ထ လာပါတယ်။ မြောင်းမြမြို့ထဲက ကျောင်းတစ်ကျောင်းမှာ စခန်းချနေတဲ့ ဒုက္ခသည်တွေမှာ ကာလဝမ်းရောဂါဖြစ်လာတဲ့ကိစ္စပါပဲ။ ဒုက္ခသည်ကလေးငယ်တစ်ယောက်မှာ Cholera ပိုးတွေ့ပါတယ်။ မြောင်းမြဆေးရုံတင်ပြီး ဆေးကုသထားရပါတယ်။ သက်သာနေတဲ့အချိန်မှာ သူ့အစ်ကိုကလည်း ဝမ်းလျှောပါတယ်။ ဆေးကုသပြီး စခန်းမှာ ကျန်နေတဲ့ မိသားစုသုံးယောက်ကိုလည်း ဆေးကုထားပါတယ်။

ကလေးလူနာနှစ်ယောက်ကို ဆေးကုသပေးရုံနဲ့ မပြီးဘဲ လေဘေးဒုက္ခသည်စခန်း တစ်ခုလုံးမှာ ရောဂါမပျံ့အောင် ထိန်းချုပ်ဖို့လုပ်ရပါတယ်။ ကျွန်တော်ရယ်၊ မြောင်းမြခရိုင်

ဆရာဝန်ကြီးရယ်၊ ကူးစက်ရောဂါပါရဂူရယ်၊ ထိုင်းဆေးအဖွဲ့ခေါင်းဆောင် ဆရာဝန်ရယ် ခေါင်းချင်းရိုက်တိုင်ပင်ပြီး ဝမ်းရောဂါထိန်းချုပ်ရေးအစီအစဉ်ကို ဆွဲခဲ့ကြရပါတယ်။ လူပေါင်း ၁၈၆ ယောက်ရှိတဲ့ စခန်းတစ်ခုလုံးမှာ ဝမ်းရောဂါကာကွယ်ဖို့ ဆေးကြိုတင်တိုက်ထားဖို့ လိုလာတယ်။ Cholera ပိုးအမျိုးအစားလည်း သိရပြီ။ သူ့ကိုနိုင်အောင် တိုက်မယ့်ဆေးလည်း သိရပြီ။ အဲဒီဆေးကိုပဲ ကြိုတင်ကာကွယ်ကုသနည်းနဲ့ လူတိုင်းကို တိုက်လိုက်မယ်ဆိုရင် အတော်ပဲ ထိန်းချုပ်နိုင်သွားပြီပေါ့။

လက်တွေ့မှာတော့ ပိုးကိုနိုင်တဲ့ "ဒေါက်ဆီဆိုင်ကလင်း" (Doxy cycline) ဆေးကို တစ်လုံးတိုက်ရမလား၊ နှစ်လုံးတိုက်ရမလား အငြင်းပွားကြရပါတယ်။ မြန်မာဆရာဝန်တွေက နှစ်လုံးတိုက်ဖို့ သတ်မှတ်ထားတယ်။ ထိုင်းဆရာဝန်တွေက တစ်လုံးကြိုတိုက်ရုံနဲ့ ရတယ်ဆိုတယ်။ နောက်ဆုံးတော့ မြန်မာနည်းအတိုင်း လူတိုင်းကို ဆေးနှစ်လုံးစီ အကြိုတိုက်လိုက်တဲ့အခါမှာ ဆေးဒဏ်မခံနိုင်လို့ အော့သူ အန်သူတွေ ပေါ်လာခဲ့ပါတယ်။

တစ်ခါ ရောဂါပိုးဝင်ရောက်ကူးစက်တဲ့နေရာဟာ ကယ်ဆယ်ရေးစခန်းထဲက စားဖိုဆောင် မဟုတ်ဘူး။ ချက်ပြုတ်ထားတဲ့ အစားအသောက်တွေက ကူးစက်ပြန့်ပွားတာ မဟုတ်ဘူး။ အဲဒီလူနာကလေးနှစ်ယောက်ဟာ စခန်းအပြင်ဘက်ကလာရောင်းတဲ့ အစာတွေကို စားပြီး ဖြစ်တာ သေချာသိခဲ့ရတော့ ထပ်ပြီးထိန်းချုပ်ရမယ့်အလုပ် ပိုလာပြန်ပါတယ်။

အဓိကကျတဲ့ ရေကောင်းရေသန့်ရရှိဖို့ စီစဉ်ပြီး ဆေးခတ်ပြီးပြီ။ အိမ်သာအထွက် လက်ဆေးဖို့ ရေသန့်တွေမှာပါ ဆေးခတ်ထားပြီးပြီ။ ခတ်စရာဆေးအနေနဲ့ကတော့ ထိုင်းဆရာဝန်တွေ ယူလာတဲ့ ခွဲစိတ်ခန်းသုံး ပိုးသတ်ဆေးတွေကို ယူသုံးလိုက်ရတာပါပဲ။ ဆေးတိုက်ရတာ လွယ်ပါတယ်။ ဆေးရှိရင် ပါးစပ်ဟခိုင်းပြီး ဆေးတိုက်လိုက်ရုံပဲ။ သောက်ရေကလည်း ပိုးသတ်ထားပြီးမို့ သောက်ရုံပဲ။ အိမ်သာအထွက် လက်ကိုဆပ်ပြာနဲ့စင်အောင်ဆေးဖို့ကတော့ လက်တွေ့မှာ မလွယ်။ မျက်လုံးဒေါက်ထောက် ကြီးကြပ်နေရမယ့်လူတွေ လိုလာတယ်။ စေတနာ့ဝန်ထမ်းတွေကို အိမ်သာဂျူတီချထားရပြန်ပါတယ်။

အစီအစဉ်အရတော့ အားလုံးအသံတိတ် အလုပ်ချည်းပဲ။

ကျွန်တော်ကတော့ တာဝန်ခံညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်ကနေတစ်ဆင့် ကျန်းမာရေးဝန်ကြီးထံ သတင်းပို့ရတယ်။ ဒါတစ်ခုပဲ အသံထွက်တယ်။

မြောင်းမြက ဆရာဝန်ကြီး၊ ကူးစက်ဆရာဝန်ကြီး၊ ထိုင်းနိုင်ငံက ဆရာဝန်ကြီးတွေ အားလုံး နှုတ်ပိတ်။ နောက်ဆုံးစခန်းထဲမှာ ဒီကိစ္စနဲ့ပတ်သက်ပြီး ပညာပေးဟောပြောပွဲတွေ မလိုဘူး။ ရောဂါမကူးစက်အောင် လက်တွေ့တားဆီးဖို့ပဲ အားလုံးအပင်ပန်းခံကြပါဆိုတာ ပြောလို့မရဘူး။ တစ်ခုခုဆို မိုက်ခဲတွေ စင်ပေါ်တက်လာပြီး ဟောပြီပြောပြီ။ စခန်းထဲကလူတွေလည်း စိုးရိမ်စိတ်ကဲပြီ။ ဒါပေမဲ့ ဘယ်သူမှ ဝမ်းရောဂါမဖြစ်ဘူး။ ဖြစ်ခဲ့တဲ့ကလေးနှစ်ယောက်ကိုလည်း ထိထိရောက်ရောက် ပျောက်အောင်ကုပြီးပြီ။ အားလုံးပြီးသွားပြီ။ စခန်းထဲမှာ ကူးစက်ရောဂါပြန့်ပွားမှု နိဂုံးချုပ်သွားပြီ။ ရက်ပိုင်းကလေးအတွင်းမှာပဲ အပိုင်အနိုင် ထိန်းချုပ်နိုင်ခဲ့ပါတယ်။

အဲဒီလို ထိန်းချုပ်နိုင်ချိန်မှာမှ ဇာတ်လမ်းတစ်ခန်းထပါတော့တယ်။ ကျွန်တော့်ဆီကို "သိချင်သူ" တွေ တစ်ယောက်ပြီးတစ်ယောက်၊ တစ်ဆင့်ပြီးတစ်ဆင့် ရောက်လာကြပါပြီ။

နေ့စဉ် ညအိပ်ချိန်ကျရင် လာမေးပြီ။ စခန်းထဲမှာ ဝမ်းရောဂါဖြစ်နေတာ ဟုတ်သလား။ ဘယ်နှယောက်လဲဆိုတာပါပဲ။

ကျွန်တော်က သက်ဆိုင်ရာကို သတင်းပို့ထားပါတယ်။ မေးချင်ရင် ကျန်းမာရေး ဝန်ကြီးရုံးကို မေးပါဆိုတာ တစ်ခုပဲဖြေပါတယ်။ နာဂစ်ဇာတ်လမ်းရဲ့ အစကတည်းက R2P ကိစ္စ၊ အမှတ် (၇) ရေတပ်ကိစ္စ ရောသမမွှေဖြစ်နေတဲ့အထဲ စခန်းထဲမှာလည်း ကာလဝမ်းရောဂါတွေ ကူးစက်ပြန့်ပွားနေပါပြီဆိုတဲ့သတင်းက အခိုင်အမာထွက်လာရင် ဘာတွေဖြစ်ကုန်မလဲ။ ဒါတွေအားလုံးက ကျွန်တော့်ခေါင်းပေါ်ကျလာတဲ့ တာဝန်ပါပဲ။

ဒီမှာ Health Security နဲ့ R2P ကိစ္စက နောက်ထား။ "Health Information Security" က ရှေ့တန်းရောက်လာပါတယ်။ နာဂစ်မုန်တိုင်းကျရာ နေရာတိုင်းမှာ တစ်စစီပြန့်ကျဲနေတဲ့အချိန်။ အာဏာရှိတယ်လို့ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် ထင်နေတဲ့သူတွေရဲ့ ကြွတက်မှုအစုံအစုံကို ရင်ဆိုင်ခဲ့ရပါတယ်။ နောက်ဆုံး တစ်စခန်းလုံးမှာ လူပေါင်း ၁၈၀ ကျော် ကာလဝမ်းရောဂါဖြစ်နေပါပြီဆိုတဲ့သတင်းမျိုး အထက်ကို ပို့တဲ့လူတွေကလည်း ပို့လိုက်ကြပါတယ်။ အမှန်တကယ် ဘာမှကြီးကြီးကျယ်ကျယ် မဖြစ်တော့မှဘဲငြိမ်ကျသွားတယ်။ ဒါတောင်မှ ကျွန်တော့်ကို သူတို့နယ်မှာ နောက်တစ်ခါ ပြန်လာရင် သိမယ်လို့ ကြိမ်းသူကလည်း ကြိမ်းတယ်။

တကယ်ကတော့ ဒါဟာ တစ်ပြည်လုံးမှာ ကြုံတွေ့ရတဲ့ပြဿနာပါ။ အခြေခံကျန်းမာရေး ဝန်ထမ်းတွေက နီးရာဓားကို ကြောက်ရတယ်။ အဆင့်ဆင့် စနစ်တကျဆက်သွယ်တင်ပြနိုင်တဲ့စနစ်မျိုးကလည်း ခိုင်ခိုင်မာမာမရှိသေးတဲ့ အချိန်မျိုးမှာ ရောဂါဖြစ်ပွားမှုသတင်းကို "ကျန်းမာရေးဌာနက နောက်ဆုံးမှရတဲ့ကိစ္စတွေ အများကြီးရှိပါတယ်။ ကိုယ်တွေ့ပါ။ "ကျန်းမာရေးသတင်းလုံခြုံမှု" ဟာ သေရေးရှင်ရေးဖြစ်နေတဲ့ အချိန်မျိုးမှာ အမုန်းမခံလို့ မရပါဘူး။ ကိုယ့်အလုပ် ကိုယ်လုပ်ရတာပါပဲ။

နာဂစ်မုန်တိုင်းကြီး ကြုံခဲ့ရပြီး ဆယ့်ငါးနှစ်ကာလအတွင်းမှာ များစွာ ပြောင်းလဲခဲ့ပါတယ်။ ဒီစာကို ရေးနေတုန်းမှာပဲ "မိုခါမုန်တိုင်းကြီး"က ဝင်လာပြန်ပါပြီ။

"Extremely Severe Cyclonic Storm Nargis was an extremely destructive and deadly tropical cyclone that cause the worst natural disaster in the recorded history of Myanmar" လို့ မှတ်ချက်ပြုထားရပါတယ်။

"အလွန့်အလွန်အားကောင်းသော နာဂစ်မုန်တိုင်းကြီးဟာ အကြီးအကျယ်သေကျေပျက်စီးစေခဲ့တဲ့ အပူပိုင်းမုန်တိုင်းကြီးဖြစ်ပြီး အဆိုးဆုံးသဘာဝဘေးအန္တရာယ်အဖြစ် မြန်မာနိုင်ငံမှာ သမိုင်းတွင်ရစ်ပါတယ်" လို့ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

အဲဒီအချိန်တုန်းက ဆရာဝန်တစ်ယောက်ဖြစ်တဲ့ ပြင်သစ်နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီး ကူချနာ ဘာတွေပြောခဲ့သလဲဆိုတာတော့ သိဖို့လိုပါလိမ့်မယ်။

"On 7 May the French Foreign Minister Bernard Kuchner Proposed that the United Nations Security Council Invoke the Responsibility to protect to authorize the delivery of aid without the consent of Myanmar Government"

"၂၀၀၈ မေလ ၇ ရက်မှာ ပြင်သစ်နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီး ဘားနတ်ကူချနာက ကုလသမဂ္ဂလုံခြုံရေးကောင်စီအနေနဲ့ R2P အဖြစ် သတ်မှတ်ပြီး ကူညီမှုအားလုံးကို မြန်မာအစိုးရရဲ့ သဘောတူညီမှုမယူဘဲ ဆောင်ရွက်ဖို့ အဆိုပြုခဲ့ပါတယ်" လို့ မှတ်တမ်းတင်ထားပါတယ်။

ဒါပေမဲ့ ကုလသမဂ္ဂအထွေထွေအတွင်းရေးမှူးချုပ်လုပ်ခဲ့တဲ့ မစ္စတာဘန်ကီမွန်းကတော့ အာဆီယံနိုင်ငံတွေနဲ့ ကိုယ်စားလှယ်တွေနဲ့ တွေ့ဆုံပြီး (၁၅-၅-၂၀၀၈)မှာ "The issue of aid for Myanmar should not be and that he could lead the effort in a purely genuinely humanitarian fashion" လို့ ဆိုခဲ့ပါတယ်။

"မုန်တိုင်းကိစ္စနဲ့ မြန်မာကို နိုင်ငံရေးပြဿနာမရှာဘဲ သန့်ရှင်းပြီး ရိုးသားတဲ့ လူသားချင်းစာနာမှု အထောက်အကူပုံစံနဲ့ သူ ကူညီမယ်" လို့ ပြတ်ပြတ်သားသားပြောခဲ့တာ တွေ့ရပါတယ်။

ကျွန်တော်တို့အဖွဲ့ မြောင်းမြနဲ့ လပွတ္တာနယ်ထဲက ဒုက္ခသည်စခန်းတွေမှာ လွန်းထိုးလှုပ်ရှားနေရင်း ဆင်းလာတဲ့ ကုလသမဂ္ဂတံဆိပ်ကပ်ထားတဲ့ ရဟတ်ယာဉ်ဖြူဖြူကြီးတွေကိုလည်း တွေ့ရပါတယ်။ သေချာတာတစ်ခုကတော့ သေပြီးတဲ့လူ တစ်သိန်းခွဲကို ဘယ်သူမှ ရှင်အောင်မလုပ်နိုင်တဲ့ကိစ္စပဲ။ ကျွန်တော်တို့ကတော့ မြေပြင်မှာ ရှင်သူတွေ ထပ်မသေအောင် အစွမ်းကုန်ကြိုးစားနေခဲ့ကြရတာပါ။ ကျွန်တော်တို့တာဝန်ယူထားတဲ့ နေရာမှာ ကလေးငယ်နှစ်ယောက် ကာလဝမ်းရောဂါဖြစ်တာ မှန်တယ်။ ခိုင်လုံတဲ့ခ‌ောတ်ခွဲခန်းအဖြေလည်း ရှိတယ်။ ထိထိရောက်ရောက် ကုလို့ ပျောက်သွားပြီ။ စခန်းနေလူပေါင်း ၁၈၀ ကျော်ကိုလည်း ရောဂါမပျံ့နှံ့အောင် အချိန်မီထိန်းချုပ်နိုင်တယ်။ မိုးပေါ်ကနေ ကျလာမယ့် R2P တွေလည်း မလိုခဲ့ပါဘူး။

နာဂစ်ကြောင့် ကြီးမားတဲ့ကူးစက်ရောဂါ ပြန့်ပွားမှု၊ ကျန်းမာရေးဘေးအန္တရာယ် ကျရောက်မှု နောက်ထပ်မရှိခဲ့ဘူး။ နိုင်ငံရေးလုပ်စားမယ့်လူတွေလည်း နာဂစ်မုန်တိုင်းနယ်မြေထဲဝင်လို့မရဘူး။ နာဂစ်မုန်တိုင်းကြီး သက်ရောက်ရာ မြစ်ဝကျွန်းပေါ်ဒေသအချို့မှာတော့ ရုပ်ဝတ္ထုအားဖြင့် အလုံးစုံမှာ ပျက်သုဉ်းခြင်းတွေ ဖြစ်ခဲ့ပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ စိတ်ဓာတ်တွေ မပျက်သုဉ်းသွားဘူး။ မျှဝေခြင်း၊ စောင့်ရှောက်ခြင်းဆိုတဲ့ "မြန်မာ့စေတနာမေတ္တာ" တံဆိပ် (Brand) က မုန်တိုင်းဒဏ်ကြားမှာ ပိုမိုပေါ်လွင်လာခဲ့ပါတယ်။ ဒီလို ကောင်းကွက်တွေရှိသလို အလွန်စိတ်ပျက်စရာ စီမံခန့်ခွဲမှုတွေကို အောက်ခြေပိုင်းမှာ ကြုံရပါတယ်။ အိုးမဲ့၊ အိမ်မဲ့၊ မိသားစုမဲ့ဖြစ်နေတဲ့လူတွေကို အာဏာပြတာ၊ အခွင့်အရေးယူတာကနေ ယုတ်စွအဆုံး လူကုန်ကူးဖို့လာကြတဲ့သူတွေ၊ လိင်လုပ်သားတွေပါ ရောက်ချလာကြတာကို တွေ့ခဲ့ရပါတယ်။ "တောမီးလောင် တောကြောင် လက်ခမောင်းခတ်"ကြတာ၊ "ကမ္ဘာမီးလောင် သားကောင်ချနင်း" ကြတာ စာတွေ့သာမက လက်တွေ့မျက်တွေ့ မြင်ခဲ့ရတာ ရင်နာစရာပါပဲ။

အခုနေပြန်ကြည့်လိုက်တော့ "သေသူကို ရှင်သူက တ" နေရတာပါပဲ။ R2P မပါဘဲ ကျွန်တော်တို့ နာဂစ်ပြဿနာကို ဖြေရှင်းလိုက်နိုင်တာ ကံကောင်းပါတယ်။ ကျွန်တော်တို့လို ကံမကောင်းတဲ့နိုင်ငံကတော့ "ဟေတီ" နိုင်ငံပါပဲ။ အဲဒီနိုင်ငံကတော့ R2P မပေါ်ခင်ကတည်းက ကုလသမဂ္ဂငြိမ်းချမ်းရေး တပ်ဖွဲ့တွေ အခြေချနေတဲ့နိုင်ငံပါပဲ။ နိုင်ငံရေး အစပြုပြီး

ပြိုကွဲနေတဲ့ဟေတီနိုင်ငံကို ထိန်းချုပ်ဖို့ ကုလသမဂ္ဂတပ်ဖွဲ့တွေဟာ ၂၀၀၄ ခုနှစ်ကတည်းက ချီတက်ရောက်ရှိနေခဲ့ပါတယ်။ ငြိမ်းချမ်းသွားသလားဆိုတော့ မငြိမ်းချမ်းခဲ့ပါဘူး။

ဒီထက်ပိုပြီး ကံဆိုးချင်လာတော့ ၂၀၁၀ ပြည့်နှစ်မှာ ဟေတီ ငလျင်ကြီးလှုပ်ပါတယ်။ (ကျွန်တော်တို့ နာဂစ်မုန်တိုင်းကြီးဝင်ပြီး နှစ်နှစ်အကြာမှာပေါ့။) ဟေတီကျွန်းနိုင်ငံကလေးဟာ ပြောင်းဆန်သွားခဲ့ပါတယ်။ ငလျင်ဒဏ်ကြောင့် ပျက်စီးရတာကတစ်မျိုး၊ နိုင်ငံရေးမတည်ငြိမ်၊ လူမှုစီးပွားပျက်စီးသွားရတာက တစ်မျိုးပါ။ ဒီအထဲမှာမှ မျှော်လင့်မထားတဲ့ ကာလ ဝမ်းရောဂါကပ်ဆိုးကြီး ဆိုက်ရောက်လာတာပါပဲ။ ငလျင်လှုပ်ပြီး ရက်ပိုင်းအတွင်းမှာပဲ ကာလဝမ်းရောဂါ (Cholera) ကပ်ဆိုးကြီးကြောင့် လူတွေရောဂါဖြစ်ကြ၊ သေကြရပါတော့တယ်။ နှစ်ရက်အတွင်းမှာ ဆေးရုံတွေ လူပြည့်သွားပြီ။ ရက်ပိုင်းအတွင်းမှာ ရောဂါဖြစ်သူတွေ တစ်သိန်းလောက် ရှိလာခဲ့တယ်။ တစ်သောင်းလောက် သေကြရပါတယ်။

ဟေတီနိုင်ငံမှာ ကာလဝမ်းရောဂါ မဖြစ်တာ နှစ်ပေါင်းတစ်ရာလောက်ကြာခဲ့ပြီးမှ ၂၀၁၀ ပြည့်နှစ်မှာ ပြန်ဖြစ်တာ။ သေကြတာ ဘာကြောင့်လဲလို့ စစ်ဆေးလိုက်တဲ့အခါမှာတော့ ကုလသမဂ္ဂငြိမ်းချမ်းရေးတပ်ဖွဲ့ဝင်တွေထဲကနေ သယ်လာတဲ့ ကာလဝမ်းရောဂါပိုးတွေကြောင့်ဆိုတာကို သိလာခဲ့ရတယ်။ တိတိကျကျ ပြောရရင်တော့ ဟေတီမှာ လာနေနေတဲ့ နီပေါနိုင်ငံက တပ်ဖွဲ့ဝင်တွေကြောင့်ပါပဲ။ သူတို့လူတစ်ထောင်လောက် ရှိပါတယ်။ ငလျင်ကြောင့်ပျက်စီးနေတဲ့ ပတ်ဝန်းကျင်ထဲမှာ သူတို့စွန့်ပစ်တဲ့ မစင်တွေထဲမှာပါလာတဲ့ Cholera ပိုးတွေဟာ ကုလသမဂ္ဂတပ်စခန်းနားက အဓိကမြစ်ကြီးထဲကို ဝင်ရောက်သွားခဲ့တယ်။ မြစ်တစ်လျှောက် မြစ်ရေကတစ်ဆင့် ကာလဝမ်းရောဂါတွေ ပျံ့နှံ့သွားခဲ့တယ်။ နီပေါကလာတဲ့ပိုးမျိုးကို ဟေတီနိုင်ငံသားတွေက မကြုံဘူးတော့ ခံနိုင်ရည်မရှိဘူး။ ရောဂါဖြစ်သေကြရတယ်။

၂၀၁၀ ပြည့်နှစ် ဟေတီမှာဖြစ်တဲ့ ကပ်ရောဂါက အခု ၂၀၂၃ ခုနှစ်အထိ မပြီးသေးပါဘူး။ ရေထဲမှာ ရှင်သန်ပြန့်ပွားရာကနေ လူတွေရဲ့ အပြုအမူတွေကနေ ရောဂါပိုးကို ဖြန့်ပေးသလိုဖြစ်နေတာ တွေ့ကြရတယ်။ (ကိုဗစ်-၁၉ ကပ်ရောဂါဆိုပြီး တစ်ကျော့ နှစ်ကျော့တေးကိုသိနေသလိုပါပဲ။) ၂၀၁၀ ပြည့်နှစ်မှာ ကုလတပ်တွေကြောင့် ကပ်ရောဂါကြီးဖြစ်ပြီး သေကြရတယ်ဆိုတာကို ဖုံးဖိထားကြပါတယ်။ သူတို့ကြောင့်ဖြစ်တယ်ဆိုတာ ခိုင်လုံတဲ့အထောက်အထားတွေ ရှိနေလျက်သားနဲ့ ဖုံးကွယ်ထားတာ ခြောက်နှစ်ကြာခဲ့ပါတယ်။

ခြောက်နှစ်ကြာပြီး ၂၀၁၆ ခုနှစ်မှာတော့ ကုလသမဂ္ဂ အထွေထွေအတွင်းရေးမှူးချုပ် ဘန်ကီမွန်းက ဝန်ခံခဲ့ပါတယ်။ ကျေနပ်အောင် ထောက်ပံ့ပေးမယ့် သေတဲ့သူသေခဲ့ပြီ။ ဆက်ပြီး ရောဂါဖြစ် သေနေဦးမယ့် ပတ်ဝန်းကျင်ပျက်စီးမှုကြီးကို ပြုပြင်ရခက်ပါတယ်။ ဟေတီနိုင်ငံသားတွေက ကုလသမဂ္ဂကို တရားစွဲဆိုခဲ့ပါသေးတယ်။

ကုလတပ်ဖွဲ့ဝင်တွေ သယ်လာတဲ့ ရောဂါပိုးတွေကြောင့် ဟေတီမှာ လူတွေ သေကြရတယ်။ နိုင်ငံခြားတပ်တွေရဲ့ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အနိုင်ကျင့်မှုတွေ ကြုံခဲ့ရတယ်။ နိုင်ငံခြားသားနဲ့ ကပြားကလေးတွေ တော်တော်များများ မွေးလာတယ်။ ကျန်တဲ့ ပြဿနာတွေလည်း များစွာ ရှိခဲ့ပါတယ်။ ရှင်းလို့မရသေးပါဘူး။ အထောက်အထားအနေနဲ့ -

၁။ "U.N. Admits Role is Haiti Cholera outbreak that has killed thousands" ဆိုတဲ့ စာတမ်းရှိပါတယ်။ Camila Domohoske က ၁၈-၈-၂၀၁၆မှာ ရေးခဲ့ပါတယ်။

၂။ "Peace-keeping in Haiti: Success and Failures" ကို Marine Cabrera Figueroa ပြုစုခဲ့ပြီး ဒီလိုအကြံပြုခဲ့ပါတယ်။

"The United Nations can take this lesson of MINUSTAH (ဟေတီမှာ ရှိတဲ့ ကုလတပ်ဖွဲ့နာမည်) in stride, and understand its own wrong doing so that it can become a better organization to better protect people in need all around the world."

(The Pardce Atlas Journal of Global Affairs)

"ကုလသမဂ္ဂ ငြိမ်းချမ်းရေးတပ်ဖွဲ့တွေရဲ့ ဟေတီနိုင်ငံမှာ ခြေလှမ်းမှားခဲ့တာတွေကို နားလည်အောင် ကြိုးစားပြုပြင်ရင်တော့ ကမ္ဘာပေါ်မှာ အကူအညီလိုနေတဲ့ သူတွေကို ကောင်းကောင်းစောင့်ရှောက်နိုင်မယ့် အဖွဲ့အစည်းကောင်းတစ်ခု ဖြစ်လာမှာပါ။" လို့ နိဂုံးချုပ်တင်ပြထားတာကိုလည်း တွေ့ရပါတယ်။

၂၈-၂-၂၀၂၃ မှာ နောက်ဆုံးရထားတဲ့သတင်းကတော့ ဟေတီနိုင်ငံမှာ ကာလဝမ်းရောဂါ လောလောဆယ် သံသယလူနာ ၃၃၆၆၁ ယောက်ရှိပြီး ၂၄၃၉ ယောက်မှာ ပိုးတွေ့ရှိပြီးဖြစ်တယ်လို့ ဆိုပါတယ်။ ဇာတ်လမ်းက ခုထိ မပြတ်သေးပါ။

နောက်ထပ်လည်း ဒီလိုဇာတ်လမ်းမျိုးတွေ အများကြီးလာစရာရှိပါတယ်။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ "Fear in Driven Foreign Policy Approach" ဆိုတဲ့ "ဘယာဂတိကြီးတဲ့ နိုင်ငံခြားရေးမူဝါဒ" ကြောင့်ပဲဖြစ်ပါတယ်။ တစ်နည်းအားဖြင့် အဂတိလိုက်စားမှု အကြီးကြီးပေါ့။ ရလဒ်တွေထဲမှာ အကောင်းတွေအတွက် ရည်ရွယ်လုပ်သလောက် အဆိုးတွေလည်း ဖြစ်နိုင်တယ်ဆိုတာ ဟေတီနိုင်ငံရဲ့ ကာလဝမ်းရောဂါကပ်ဘေးက သက်သေပါပဲ။ ကုလသမဂ္ဂရဲ့ အမှားအယွင်းအနည်းငယ်က ဟေတီနိုင်ငံသားများစွာကို သေကျေစေခဲ့ပါတယ်။

တကယ့်အခြေခံသင့်တာကတော့ ရှိနေတဲ့ ကျန်းမာရေးစနစ်တွေကို အားဖြည့် ခိုင်မာစေဖို့ပါပဲ။

"Functioning Health Systems are the Bedrock of Health Security" လို့ သတ်မှတ်ကြပါတယ်။

အထူးသဖြင့် ကမ္ဘာ့အင်အားကြီးနိုင်ငံတွေက ကိုယ်လိုရာဆွဲပြီး ဖန်တီးလာတဲ့ ကိစ္စတွေဟာ ကမ္ဘာ့အရေးအခင်းတွေထဲမှာ Health Security နာမည်ခံပြီး ပေါ်လွင်ထင်ရှားလာနေတာပါပဲ။

"Linkage to Foreign Policy Interests" ဆိုတဲ့အတိုင်း ကျန်းမာရေးလုံခြုံမှုကို မိမိတို့ရဲ့ နိုင်ငံခြားရေးမူဝါဒပုံစံခွက်ထဲကို သွတ်သွင်းလာကြတာပါ။

"The Pandemic accord that member states are now negotiating must be a historic agreement to make a paradigm shift in "Global Health Security", recognizing that our fates are inter woven" WHO.D.G.Tedros (23.5.23)

"ကမ္ဘာ့ကျန်းမာရေးလုံခြုံမှုအတွက် ကပ်ရောဂါတိုက်ဖျက်ရေး သဘောတူညီချက်ကို လက်မှတ်ထိုးပေးကြပါ။ ကျွန်တော်တို့အားလုံးရဲ့ ကံကြမ္မာဟာ တစ်တွဲတည်းရှိနေမယ်

ဆိုတာကို သတိထားပြီး သမိုင်းဝင်အရွေ့တစ်ခုကို ဖန်တီးဖို့ညှိနှိုင်းနေကြပါတယ်” လို့ WHO ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်က ပြောနေပါတယ်။

ကမ္ဘာ့သမိုင်းကို ပြန်ကြည့်ရင် ကပ်ရောဂါအမျိုးမျိုးကြားက လူသားတွေ တိုးထွက်လာခဲ့တာ တွေ့မှာပါ။ အခုလည်း ကိုဗစ်–၁၉ ကပ်ရောဂါကြီးဖြစ်နေတာ သုံးနှစ်ကျော် ကြာခဲ့ပါပြီ။ တန်းစီပြီးစောင့်နေတဲ့ ကပ်ရောဂါတွေလည်း မနည်းပါဘူး။ ဖြစ်ချင်လို့ဖြစ်လာတဲ့ ကပ်ရောဂါတွေ၊ သဘာဝဘေးအန္တရာယ်နဲ့ တွဲပြီးပါလာတဲ့ ကပ်ရောဂါတွေ၊ ဝတ်မွတ်ခေါင်းပါးခြင်းဘေးကြောင့် ဖြစ်လာတဲ့ ကပ်ရောဂါတွေ၊ လူသတ်စစ်ပွဲတွေကြောင့် ဖြစ်လာတဲ့ ကပ်ရောဂါတွေ ရှိခဲ့၊ ရှိဆဲ၊ ရှိလတ္တံ့ပါ။

ကိုယ့်ကျန်းမာရေးလည်း ကိုယ်ဂရုမစိုက်၊ သူတစ်ပါးကျန်းမာရေးကို လျစ်လျူရှုရုံမက ထိခိုက်ပျက်စီးအောင်လုပ်နေတဲ့ အပြုအမူဆိုးတွေကိုလည်း မပြင်ကြဘဲနဲ့ လက်ရှိကပ်ရောဂါဆက်ပွားရုံမက နောက်ထပ်ကပ်ရောဂါတွေကို လက်ယပ်ပြီးခေါ်နေကြဦးမှာပါပဲ။ ဆင်းရဲတဲ့နိုင်ငံတွေကတော့ အလှည့်ကျ မြေနိမ့်ရာလှံစိုက်ခံကြရတဲ့အချိန်မှာ နိုင်ငံတကာဆိုင်ရာ သဘောတူညီချက်တွေ၊ ဥပဒေတွေကို အင်အားကြီးနိုင်ငံတွေက လိုရာဆွဲသုံး အနိုင်ကျင့်နေကြတာကို ဘယ်လောက်အထိ ခံနိုင်ကြမလဲတော့ မသိပါဘူး။

လောလောဆယ်တော့ “ကမ္ဘာ့ကျန်းမာရေးလုံခြုံမှု” ဆိုတဲ့ ခေါင်းစဉ်နဲ့ မျက်တောင်မွေးတစ်ဆုံး ကြည့်မြင်သုံးသပ်ဆုံးဖြတ်လုပ်ကိုင်နေတာတွေ တစ်စထက်တစ်စ များလာပါတယ်။

ကိုယ့်နိုင်ငံမှာတော့ နာဂစ်မုန်တိုင်းဘေး သင်ခန်းစာရထားပြီးဖြစ်လို့ “မိုခါ မုန်တိုင်းကြီး”ရဲ့ ဒဏ်ကို ကြံ့ကြံ့ခံနိုင်နေကြပါတယ်။ ရှန်းရင်းကန်ရင်း မုန်တိုင်း ဒီရေထဲမှာနစ်မသွားအောင် ကြိုးစားထူထောင်နေကြတာကိုလည်း တွေ့ရပါတယ်။

ဒီလိုပဲ ဆူဒန်ရဲ့ပြည်တွင်းစစ်ပွဲဟာ ဘယ်လောက်အထိကျယ်ပြန့်လာမလဲ၊ ယူကရိန်းမှာ အဏုမြူဖုံးလက်တစ်လုံးခြားထားပြီး ဘာတွေဆက်ဖြစ်မှာလဲ၊ ဟေတီမှာ ကာလဝမ်းရောဂါဘယ်တော့ ရပ်တန့်သွားမလဲဆိုတာကို စဉ်းစားရင်း မြန်မာ့ကျန်းမာရေးလုံခြုံမှု (National Health Security) အတွက် လုပ်သင့်လုပ်ထိုက်တာတွေ အမြန်ဆုံးလုပ်ဖို့၊ ပြောင်းစရာရှိတဲ့ “အရွေ့”တွေကို (Paradigm Shift) ဗျူဟာကျကျ ချမှတ်ဆောင်ရွက်ဖို့ အချိန်နည်းနည်းပဲ ရှိပါတော့တယ်။

ဒေါက်တာခင်မောင်လွင်(လမ်းမတော်)

ကိုဗစ်ကပ်ဘေးထဲက အခွင့်အရေး

orm;tb

"အခက်အခဲထဲက အခွင့်အရေးတစ်ရပ်အနေနဲ့တော့
မြန်မာနိုင်ငံတစ်ဝန်းမှာ သူနာပြုစိတ်ဓာတ်နဲ့ အနစ်နာခံ
ပြုစုချင်တဲ့စေတနာရှိသူတွေကို မြင်မိပါတယ်။
နိုင်ငံတကာတန်းဝင်တဲ့ ကျန်းမာရေးလုပ်သားအင်အား
(Human Resources for Health) ကို ဒီနိုင်ငံထဲမှာ
ဆွဲထုတ်လို့ရနိုင်တယ်။ လေ့ကျင့်သင်ကြားပေးလိုက်ရင်
အဆင့်ဆင့်ဝန်ဆောင်မှုပေးနိုင်စွမ်းသူတွေ
များစွာရှိနေတယ်။"

လွန်ခဲ့တဲ့ ၂၀၁၆ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ ၂၁ ရက်ကနေ ၂၄ ရက်အထိ တရုတ်နိုင်ငံ ရှန်ဟိုင်းမြို့မှာ ကျင်းပခဲ့တဲ့ ကမ္ဘာ့ကျန်းမာမှုမြှင့်တင်ရေးညီလာခံမှာ ရှန်ဟိုင်းကြေညာချက်ကို ထုတ်ပြန်ကြေညာခဲ့ပါတယ်။ အဲဒီ Shanghai Declaration မှာ သဘောတူခဲ့တဲ့ အချက်တစ်ချက်ကတော့ "ကျန်းမာရေးသည် နိုင်ငံရေးအရ ရွေးချယ်မှု" (Health is a Political Choice) ဆိုတာပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

နိုင်ငံရေးလုပ်ကြပြီဆိုရင်တော့ ရွေးချယ်စရာတွေ များစွာရှိပါတယ်။ ဖြေရှင်းစရာပြဿနာပေါင်း သောင်းခြောက်ထောင်မက ရှိပါတယ်။ ကျွန်တော်မှတ်သားမိသလောက်ဆိုရင်တော့ နိုင်ငံရေးသမားတွေဟာ ကိုယ့်မဲဆန္ဒနယ်က မဲဆန္ဒရှင်တွေရဲ့ တောင်းဆိုမှုတွေကိုသာ ရှေ့တန်းတင်လာတာ တွေ့ရပါတယ်။ ကိုယ့်မဲဆန္ဒနယ်ထဲမှာ ကျောင်းရဖို့ (အလယ်တန်း၊ အထက်တန်းကစလို့ တက္ကသိုလ်အထိ)၊ ကိုယ့်မဲဆန္ဒနယ်ထဲမှာ ဆေးရုံရဖို့ (တိုက်နယ်ဆေးရုံ၊ ခုတင်တိုးချဲ့ဆေးရုံ၊ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုအတွက် အဆင့်မြင့် တဲ့ ပစ္စည်းကိရိယာတွေ၊ ဓာတ်မှန်ရိုက်စက်၊ အာလ်ထရာဆောင်း Ultrasound ကအစ ရိုးရိုးဆရာဝန်၊ အထူးကုဆရာဝန်အမျိုးမျိုးတွေ) လွှတ်တော်မှာ တောင်းဆိုတာ၊ အခွင့်အရေးပေးနိုင်သူတွေထံ ချဉ်းကပ်စည်းရုံးတာကအစ လုပ်နေကြတာကို မြင်မိပါတယ်။ ဘာမှမရနိုင်သေးခင်မှာလည်း မျက်စိဆရာဝန်တွေကိုခေါ်သွားပြီး မျက်မှန်လုပ်ပေးရန် စည်းရုံးတာ၊ အထူးကုဆရာဝန်ကြီးတွေ ကွင်းဆင်းဆေးကုစေတာ စသည်ဖြင့် အခွင့်အာဏာလေးတွေရသလောက်သုံးကြတာကိုလည်း တွေ့ရပါတယ်။

"ကျန်းမာရေး" ဆိုတဲ့ခေါင်းစဉ်အောက်မှာ ဆေးရုံတွေ၊ ဆေးပစ္စည်းတွေ၊ ဆရာဝန်တွေ အပေးအယူလုပ်နေကြတာကိုပဲ နိုင်ငံရေးသမားတွေရဲ့ ရွေးချယ်မှုအနေနဲ့ တွေ့တွေ့နေရပါတယ်။ အဖွဲ့အစည်းဆိုတဲ့ခေါင်းစဉ်တပ်ထားတဲ့သူတွေကလည်း မြစ်လယ်ကောင်မှာ ရွှေတူးတာ၊ သတ္တုတွေ၊ ရတနာတွင်းတွေ တူးဖော်တာ၊ သစ်တောတွေကို ခုတ်ပိုင်းရောင်းချတာတွေတင်မက တောထဲမှာ မြို့ပြအဆောက်အဦတွေ ဖန်တီးပြီး လောင်းကစားဝိုင်းတွေနဲ့ စည်ပင်တိုးတက်နေတာတွေကို "နိုင်ငံရေးအရ ရွေးချယ်မှု" အနေနဲ့ တွေ့နေရပါတယ်။ ဒီအထဲမှာ မူးယစ်ဆေးဝါးကိစ္စ၊ လက်နက်ကိစ္စ၊ လူမှောင်ခိုကိစ္စဆိုတဲ့ ဘုရားမကြိုက်တဲ့အလုပ်တွေလည်း ပါမလား မသိပါဘူး။

ဘုရားကြိုက်တဲ့အလုပ်ဖြစ်တဲ့ ကျန်းမာရေးအလုပ်တွေကိုတော့ ထဲထဲဝင်ဝင် ဦးစားပေးသူ နည်းလှပါတယ်။ အခြေအနေအရပ်ရပ်ကြောင့် ကျန်းမာရေးဂရုစိုက်ဖို့ အခက်အခဲတွေ ရှိတယ်လို့ ဆိုကြပါတယ်။

၁၉၈၈ ခုနှစ် အရေးအခင်းတွေအပြီးမှာ ကျွန်တော်တို့တစ်တွေ တနင်္သာရီတိုင်းက သစ်တောကြိုးဝိုင်းတွေမှာ အလုပ်လုပ်နေတဲ့သူတွေကို ငှက်ဖျားကာကွယ်ရေးအတွက် ကွင်းဆင်းခဲ့ကြပါတယ်။ "လုံးဖောကြီး" သစ်တောကြိုးဝိုင်းတို့၊ "နမ်တွန်" သစ်တောကြိုးဝိုင်းတို့အထဲကို အရောက်သွားပြီး ငှက်ဖျားကာကွယ်ဆေးတွေ တိုက်ရင်း အသိပညာပေးလုပ်ငန်းတွေလည်း လုပ်၊ အပြုအမူသုတေသနနဲ့ အခြားသုတေသနတွေကိုလည်း လုပ်ခဲ့ကြပါတယ်။

မြန်မာ့သစ်တောထဲ ဝင်အလုပ်လုပ်နေတဲ့ ထိုင်းနိုင်ငံသားတွေကတော့ ငှက်ဖျားအတွက် အသင့်ပြင်ဆင်ပြီး၊ အကာအကွယ်ယူပြီး ဖြစ်နေတာကို တွေ့ရတယ်။ ကျွန်တော်

တို့က ငှက်ဖျားကာကွယ်ဆေးအဖြစ်နဲ့ ကလိုရိုကွင်းကို အနိုင်နိုင်သုံးနေရချိန်မှာ သူတို့က မက်ဖလိုကွင်း (Mefloquine) ဆေးကို ကာကွယ်ဆေးအဖြစ်နဲ့ အလျှံပယ်သုံးနေကြပါတယ်။ အဲဒီဆေးကို ကျွန်တော်တို့ နတ်ဆေးလိုသဘောထားပြီး ရှားရှားပါးပါး သုံးနေရတဲ့အချိန်ပါ။

တောထဲမှာ သစ်ပင်ကြီးတွေကို ခုတ်၊ သစ်လုံးတွေကို သင်္ဘောတွေဆီ တိုက်ရိုက်တင်နိုင်ဖို့ ကျွန်တော်တို့နဲ့အတူပါလာတဲ့ ရန်ကုန်က သင်္ဘောကြီးကုန်တင်ကုန်ချလုပ်သားတွေကို ကာကွယ်ဆေး ကလိုရိုကွင်းဆေးတိုက်ဖို့ ကြိုးစားပေမယ့် သူတို့က ငြင်းဆန်ပါတယ်။ ဆေးသောက်ရင် မူးနောက်ပြီး ပင်လယ်ထဲပြုတ်ကျသေမှာစိုးလို့ဆိုတဲ့ အကြောင်းပြချက်နဲ့ပါ။

အဲဒီအချိန်မှာ သစ်တောဌာနက တာဝန်ကျအရာရှိက ကျွန်တော့်ကို မေးခွန်းထုတ်ပါတယ်။ "ငှက်ဖျားရောဂါဝင်ပြီး ဘယ်လောက်အမြန်ဆုံး သေနိုင်သလဲ" ဆိုတဲ့မေးခွန်းပါပဲ။ ကျွန်တော်နဲ့အတူပါလာတဲ့ ငှက်ဖျားဆရာကြီး ဒေါက်တာဦးမျိုးပိုင်က ငှက်ဖျားရောဂါပြင်းထန်တဲ့ (Cerebral Malaria) ဆိုရင်တော့ ၄၈ နာရီအတွင်း သေနိုင်တယ်လို့ ဖြေပါတယ်။ "ဒီမှာ ဒီထက်မြန်မြန်သေနိုင်တဲ့ ပြဿနာတွေ ရှိပါတယ်။ ခင်ဗျားတို့လည်း မြန်မြန်ပြန်ကြပါ" လို့ ဆိုပါတယ်။ မကြာခင် အဲဒီ "နမ်တွန်"စခန်းမှာ ငှက်ဖျားရောဂါနဲ့ လူပေါင်း ၃၀ ကျော် သေသွားခဲ့ရပါတယ်။

ကျန်းမာရေးကို ဂရုစိုက်တဲ့လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းအချို့နဲ့လည်း အလုပ်လုပ်ခဲ့ဖူးပါတယ်။ "ကျွန်တော်တို့က ပညာမတတ်ဘဲ ခေါင်းဆောင်လုပ်နေရတာပါ။ အခြေအနေအရပေါ့။ ဆရာတို့က ကျွန်တော်တို့ သားသမီးတွေ ပညာတတ်ဖို့၊ ကျန်းမာဖို့လာပြီး အလုပ်လုပ်တာကို ကြိုဆိုပါတယ်။ ကျွန်တော်တို့လည်း အတတ်နိုင်ဆုံး ဝိုင်းဝန်းကူညီပေးမယ်" လို့ သူ့မိန့်ခွန်းထဲမှာပြောသွားတာကို ခုထိ ကြားယောင်နေမိသေးတယ်။

တကယ်လည်း ကျန်းမာရေးအတွက် ကူညီပေးတဲ့ အဖွဲ့အစည်းတွေ ရှိပါတယ်။ အထူးသဖြင့် "အမျိုးသားကာကွယ်ဆေးတိုက်နေ့" အစီအစဉ်တွေမှာ ပူးပေါင်းပါဝင်ကြလို့ ကျွန်တော်တို့ရဲ့ ကာကွယ်ဆေးတိုက်ကျွေးရေးလုပ်ငန်းဟာ အထူးပဲ အောင်မြင်ခဲ့ပါတယ်။

"ဆရာတို့ ဒီနေ့မလာနဲ့။ နောက်နေ့မှလာပါ" လို့ သက်ဆိုင်ရာအခြေခံကျန်းမာရေးဝန်ထမ်းကတစ်ဆင့် အကြောင်းကြားတာမျိုးလည်း ရှိပါတယ်။ ပြည်သူလူထု ကျန်းမာရေးအတွက် နေရာမရွေးသွားနေရတဲ့ ကျွန်တော့်ဘဝရဲ့အစိတ်အပိုင်းများစွာဟာ အမှတ်ရစရာချည်းပါပဲ။

တစ်ခါကတော့ ယင်လုံးအိမ်သာစီမံချက်မှာ ပါဝင်ဖို့ အခက်အခဲရှိတယ်ဆိုတဲ့ ရွာတစ်ရွာကို ကျွန်တော်သွားဖို့ ဆုံးဖြတ်တယ်။ ကျွန်တော်နဲ့အတူ ပတ်ဝန်းကျင်သန့်ရှင်းရေးအင်ဂျင်နီယာကြီးဦးဝင်းအောင်လည်း ပါတယ်။ ကျွန်တော်တို့နှစ်ယောက် လယ်ထွန်စက်ကြီးနဲ့ စထွက်ကတည်းက ထွန်စက်ပေါ်မှာ ရဲသုံးယောက်နဲ့ တပ်မတော်သား နှစ်ယောက်တက်လိုက်လာခဲ့တယ်။လမ်းကြုံလိုက်ကြတာများလားလို့ထင်နေပေမယ့်ကိုင်းတောကြီးတွေကို ဖြတ်မောင်းပြီး လမ်းအကွေ့က ညောင်ပင်ကြီးနားရောက်တဲ့အခါမှာ တပ်မတော်သားကြီးက ကာဘိုင်သေနတ်တစ်ချက် ထောင်ဖောက်လိုက်တယ်။ "ဆရာကြီး ဘာဖြစ်လို့လဲ" လို့ ကျွန်တော်က စပ်စုလိုက်တဲ့အခါမှာ "သေနတ်စမ်းတာပါ" လို့ ဖြေတယ်။ ရွာရောက်လို့ ရွာ

လူကြီးတွေနဲ့အတူ ရေနက်ထဲမှာ အိမ်သာ ဘယ်လိုဆောက်ကြမလဲဆိုတာ ငြင်းကြခုံကြရင်း အဖြေတွေ့သွားတယ်။ အငြင်းအခုံသွက်ပြီး ဉာဏ်ထက်အောင် ထန်းရည်နဲ့ ကြွက်ကြော်နဲ့မြည်းရင်းပေါ့။ အလုပ်ပြီးလို့ ပြန်ထွက်လာတဲ့အခါ ညောင်ညိုပင်အောက်မှာ ဆရာကြီးက သေနတ်တစ်ချက်ဖောက်ပါတယ်။

တပ်မတော်သားကြီးက ကျွန်တော့်ကို ပြုံးကြည့်ရင်း "စောစောက ဆရာတို့ သွားခဲ့တဲ့နေရာက အညိုရောင်နယ်မြေပါ" လို့ ဖြေတယ်။ ကျွန်တော်တို့ပါလာတဲ့အချိန်မှာ တိုက်ပွဲမဖြစ်အောင်ရှောင်ဖို့ အချက်ပေးလိုက်တာပဲလို့ နားလည်လိုက်တယ်။

ကျွန်တော်တို့ကတော့ နေရာအနှံ့သွားပြီး ကျေးလက်ဒေသအောက်ခြေက လူတွေရဲ့ ကျန်းမာမှုမြှင့်တင်ဖို့ (Health Promotion) အတွက် ဒေသခံတွေနဲ့ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်အားဖြည့်ခဲ့ရတာပါ။ တစ်ပွဲတိုးလို့ဆိုရင်လည်း မှန်ပါတယ်။ အဲဒီဒေသတွေမှာ အခြေစိုက်ပြီးနေရတဲ့ ကျန်းမာရေးဝန်ထမ်းတွေကတော့ အခက်အခဲ အမျိုးမျိုးရှိပါတယ်။ တစ်ခါတစ်ခါ ကြားညှပ်ခံရတယ်။ အသက်ကို ဖက်နဲ့ထုပ်ပြီး ပြေးရတာလည်း ရှိတယ်။ ကျွန်တော့်မိတ်ဆွေ ကျန်းမာရေးမှူးကြီးဆိုရင် ရွာမှာအခြေစိုက်နေရင်း "မူဂျာဟစ်" သူပုန်တွေရဲ့ရန်ကို ရှောင်ရှားရင်း အသက်ရှင်ခဲ့ရတဲ့အကြောင်းတွေ ပြန်ပြောင်းပြောပြလေ့ ရှိပါတယ်။

စိန်ရတုလွတ်လပ်ရေးထက်ကို သက်တမ်းပိုရှည်တဲ့ ပြည်တွင်းအကြမ်းဖက်မှုတွေကြားကပဲ ကျန်းမာရေးအလုပ်တွေကို ပြီးနိုင်သမျှပြီးအောင် ဆောင်ရွက်ခဲ့ကြတယ်။ "ကျောက်ရောဂါဆိုးကြီးကို မြန်မာနိုင်ငံက အပြီးအပိုင် တိုက်ဖျက်ခဲ့ပါတယ်။" "ပိုလီယိုသူငယ်နာအကြောသေရောဂါဆိုးကြီးကို နိုင်နင်းစွာ ဖြေရှင်းနိုင်ခဲ့တယ်"။ "မြန်မာနိုင်ငံမှာ အနာကြီးရောဂါ ကင်းစင်ပြီ" လို့လည်း ကြေညာနိုင်ခဲ့တယ်။

ကျောက်ရောဂါ ချုပ်ငြိမ်းပြီးတဲ့နောက်မှာ ကျန်းမာရေးသူရဲကောင်း ရှေ့တန်းတပ်သားတွေဖြစ်တဲ့ "ကျောက်ထိုးဆရာ"တွေလည်း နိဂုံးချုပ်ဘဝပြောင်းသွားရတယ်။ ပိုလီယိုရောဂါ ချုပ်ငြိမ်းပါပြီလို့ မဆိုနိုင်လောက်အောင် အနောက်ဘက်တံခါးပေါက်က ခဏခဏ ဝင်လာတာလည်း တွေ့နေရတယ်။ အနာကြီးရောဂါဆိုရင်လည်း မငြိမ်းချမ်းတဲ့နယ်မြေထဲမှာ ဆိုးဆိုးရွားရွားရှိနေတုန်းပါပဲ။ ရောဂါကင်းပြီလို့ပြောမိတာ နည်းနည်းစောနေသလိုပါပဲ။

အိုင်အိုဒင်းဓာတ်ချို့တဲ့တဲ့ရောဂါ ပပျောက်အောင်လည်း ကျန်းမာရေးဌာနက ကြိုးစားခဲ့တယ်။ အိုင်အိုဒင်း (Iodine) ဓာတ်ချို့တဲ့လို့ တောင်ပေါ်ဒေသတွေမှာ လည်ပင်းကြီးရောဂါတွေ များစွာဖြစ်ခဲ့တယ်။ ဉာဏ်ရည်မမီတဲ့ (Cretinism) ရောဂါရှိတဲ့ တောင်ပေါ်တိုင်းရင်းသားတွေ များစွာရှိခဲ့တယ်။ အခုဆိုရင် သိပ်မတွေ့ရသလောက်ပါပဲ။ အိုင်အိုဒင်းဓာတ်ချို့တဲ့ရင် လူတွင်မက နွားတွေတောင် အလုပ်မလုပ်နိုင်အောင် မောပန်းကြရပါတယ်။ တောင်ပေါ်မှာ အိုင်အိုဒင်းဆားဖြည့်ထားတဲ့ ဆားတွေကို အရောက်ပို့ပေးဖို့ ဆားလုပ်ငန်းပိုင်ရှင်တွေနဲ့အတူ ကုလသမဂ္ဂကလေးများရန်ပုံငွေအဖွဲ့ (UNICEF) ကလည်း ပံ့ပိုးကူညီခဲ့တယ်။ ကျွန်တော်တို့ကတော့ ကျေးလက်ဒေသအောက်ခြေအထိ အသိပညာပေးတဲ့အလုပ် လုပ်ကြရတယ်။

"မြန်မာနိုင်ငံမှာ အိုင်အိုဒင်းချို့တဲ့ရောဂါပပျောက်ပြီ" လို့ ကြေညာဖို့ အချိန်နီးလာပေမယ့် လိုအပ်တဲ့အိုင်အိုဒင်းဓာတ်တွေ တင်သွင်းလို့ မရတော့ပါဘူး။ အဲဒီဓာတ်မရရင် အိုင်အိုဒင်းဆားလည်း လုပ်လို့မရဘူး။ တစ်တိုင်းပြည်လုံး ပြည့်အောင်ဖြန့်နိုင်မှ တစ်နိုင်ငံလုံး

ပပျောက်ပြီလို့ ကြေညာရမှာကိုး။ ပြဿနာက အိုင်အိုဒင်းဓာတ်ဟာ ဖောက်ခွဲရေးပစ္စည်းတွေမှာ သုံးနိုင်တယ်။ မြန်မာနိုင်ငံကို အမေရိကန်နိုင်ငံနဲ့ သူ့အပေါင်းအပါတွေက ပိတ်ဆို့ထားတဲ့အတွက် ကျွန်တော်တို့ ကျန်းမာရေးကလိုတဲ့ အိုင်အိုဒင်းဓာတ်ကို သဘော်ာတင်လို့မရတော့ပါဘူး။ ဒီမှာ ကျန်းမာရေးဆိုတာ နိုင်ငံရေးကစားမှု (Politisize) အလုပ်ခံလိုက်ရပါတယ်။

ပညာရေးအားနည်းပေမယ့် အခြေအနေအရ ခေါင်းဆောင်လုပ်နေရတဲ့ ကျွန်တော့်မိတ်ဆွေ အဖွဲ့အစည်းခေါင်းဆောင်ကြီးတစ်ယောက်ရဲ့ သဘောထားကြီးမှု၊ အမြော်အမြင်ရှိမှုနဲ့ ကမ္ဘာမှာ တစ်သုတ် တစ်သုတ်မှာ Ph.D ပါရဂူပေါင်း ခြောက်သောင်းလောက်ရှိတဲ့ အမေရိကန်နိုင်ငံရဲ့ရပ်တည်မှုကို ကျန်းမာရေးရှုထောင့်ကနေ အကဲဖြတ်ရရင် ပြောကို မပြောချင်တော့ပါဘူး။

အဲဒီတော့ အခုကိုဗစ်ရောဂါကာလကြီးထဲမှာ သူဌေးကြီးတွေ၊ ပညာတတ်ကြီးတွေရဲ့ နိုင်ငံတွေမှာ ဘယ်လိုကျန်းမာရေးပြဿနာနဲ့ ရင်ဆိုင်နေရလဲဆိုတာကို လေ့လာကြည့်လေ၊ စိတ်ညစ်ရလေပါပဲ။

အင်္ဂလန်နိုင်ငံကလာတဲ့ သတင်းတစ်ရပ်ကို မူရင်းအတိုင်း တင်ပြပါမယ်။

The ICN (International Council of Nurses) said seven or eight wealthy Countries notably Britain, the United States and Canada were driving around (80) percent of international nurse migration, to try to address their domestic shortages" လို့ AFP သတင်းဌာနရဲ့ သတင်းကို ဖတ်မိပါတယ်။

ချမ်းသာတဲ့နိုင်ငံကြီးတွေမှာ သူနာပြုမလုံလောက်တဲ့အတွက် နိုင်ငံတကာက သူနာပြုတွေရဲ့ ၈၀ ရာခိုင်နှုန်းလောက် ခေါ်သွင်းခန့်ထားနေတယ်လို့ဆိုပါတယ်။

"That, in noway, goes anywhere near recognizing the true value of the training cost of that nurse, or the loss to the Ghanaian Health System."

ဥပမာအားဖြင့် ဂါနာနိုင်ငံက သူနာပြုတွေ ဆွဲထုတ်လာတယ်ဆိုရင် သူတို့ကို သင်ကြားပေးခဲ့ရတဲ့စရိတ်နဲ့ အသုံးဝင်မှုကို ဂါနာနိုင်ငံရဲ့ ကျန်းမာရေးစနစ်က ဆုံးရှုံးသွားမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ကျွမ်းကျင်တဲ့သူနာပြုတွေကို ဆုံးရှုံးသွားရတဲ့နိုင်ငံအတွက် အထူးပဲနစ်နာပါတယ်။

"We are appealing to the ethics of countries that health in a global issue, we don't want to see some countries thrive and others hurt."

"ကျန်းမာရေးဟာ ကမ္ဘာ့ပြဿနာလို့ သက်ဆိုင်ရာနိုင်ငံတွေအနေနဲ့ ကျင့်ဝတ်စောင့်ထိန်းဖို့လိုတယ်။ နိုင်ငံအချို့က တိုးတက်သွားပြီး ကျန်တဲ့နိုင်ငံတွေက ထိခိုက်နစ်နာမသွားအောင် လုပ်သင့်တယ်" လို့ တောင်းပန်နေကြပါတယ်။

ဒါဟာ လက်ရှိကျန်းမာရေးနဲ့ပတ်သက်တဲ့ ကမ္ဘာ့နိုင်ငံရေးအခင်းအကျင်းလေး တစ်ခုပါ။ သူတို့ရဲ့သတင်းတွေကို လေ့လာရင်း ကျွန်တော်တစ်ယောက် ဟိုးအဝေးကြီးကို ပြန်ရောက်သွားပါတယ်။ မြန်မာနိုင်ငံမှာ ဘယ်လိုဖြစ်ခဲ့သလဲ။

ကျွန်တော်တို့ရဲ့ ကျန်းမာရေးစနစ်ဟာ အင်္ဂလန်နိုင်ငံကို အတုယူထားပါတယ်။ သင်ကြားပုံ၊ ဖွဲ့စည်းပုံကအစ အားလုံး အင်္ဂလန်ပုံစံဖြစ်ခဲ့ပါတယ်။ ကျွန်ပညာရေးစနစ်ကို အခြေခံတဲ့ အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်ပါပဲ။

ပထမဦးဆုံး ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုတွေကို အိန္ဒိယသားတွေ မြန်မာပြည်ထဲ တင်သွင်းပြီး ဆောင်ရွက်ခဲ့ကြပါတယ်။ နောက်တော့ မြန်မာတွေထဲက အိန္ဒိယကို ပညာသင် သွားပြီး LMP (Liscentiate Medical Practitioners) တွေက ဆရာဝန်အဖြစ် တာဝန်ယူ ခဲ့ကြပါတယ်။ နောက်ပိုင်းမှာမှ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်နဲ့ ချိတ်ဆက်ပြီး ဆေးတက္ကသိုလ် ဖွင့် လှစ်ကာ ခုနစ်နှစ်သင်ကြားရပြီး နောက်ထပ် တစ်နှစ် အလုပ်သင်အဖြစ် ဆောင်ရွက်ရတဲ့ (M.B.B.S) ဘွဲ့ကို မြန်မာပြည်မှာ ပေးခဲ့ပါတယ်။ စုစုပေါင်း ရှစ်နှစ်သင်ကြားပြီးမှရတဲ့ ဆရာဝန် အလုပ်ပါ။ အဲဒီတုန်းက အင်္ဂလန်နိုင်ငံရဲ့ (GMC – General Medical Council) က အသိအမှတ်ပြုတဲ့အတွက် မြန်မာဆရာဝန်တွေဟာ ဗြိတိသျှဓနသဟာယနိုင်ငံတွေမှာ တန်းပြီး အလုပ် လုပ်လို့ရပါတယ်။

တစ်ချိန်တုန်းကတော့ ဆေးပညာဟာ ကိုယ့်စရိတ်နဲ့ကိုယ် သင်ယူရတာပါ။ ရန်ကုန် တက္ကသိုလ်ဥပစာတန်းကနေပြီးလည်း ကူးပြောင်းလို့ရပါတယ်။ ဆေးပညာသင်ဖို့ မပျော်ရင် လည်း ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်မှာ ဘွဲ့တစ်ခုခုပြန်ယူနိုင်ပါတယ်။ ပြည့်စုံတဲ့သူတွေက ဆေးကျောင်း တက်ပြီး ဆရာဝန်တွေဖြစ်လာကြတော့ လူနာတွေကို စောင့်ရှောက်တဲ့နေရာမှာ စီးပွားရေး မဆန်ဘဲ ကျင့်ဝတ်ခိုင်မာကြပါတယ်။ နောက်ပိုင်း ဆိုရှယ်လစ်ခေတ်ထဲရောက်လာတော့ အမှတ်ကောင်းရင် ဆရာဝန်လိုင်းလိုက်လို့ရတယ်။ ထောက်ပံ့ကြေးတွေလည်း ယူလို့ ရတယ်ဆိုတော့ ဆေးပညာသင်ကြားမှုနယ်ပယ်ဟာ ကျယ်ဝန်းလာပါတယ်။ တစ်ဆက် တည်း အခွင့်အရေးတစ်ရပ်ဖြစ်တဲ့ ဆယ်တန်းအမှတ်ကောင်းဖို့ ကြိုးစားတာ၊ ဖန်တီးတာ တွေမှာ တတ်နိုင်တဲ့သူတွေ ဝင်လာကြတယ်။ ဆရာဝန်ဘွဲ့အတွက် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံပြီး အရင်း ကျေအောင် ဆေးကုစားလာကြတယ်။ တိုင်းပြည်က အခမဲ့နီးပါးသင်ပေးလိုက်တဲ့ပညာတွေ ယူပြီး နိုင်ငံခြားမှာ ဆရာဝန်လုပ်စားလာကြတယ်။ တကယ့်ကို ဦးနှောက်ယိုစီးမှု (Brain Drain) ပါပဲ။

ဆရာကောင်း သမားကောင်းတွေနဲ့ ရှစ်နှစ်ကြာသင်ပြီးမှ တိုင်းပြည်တာဝန် ထမ်းဆောင်ကြတဲ့အတွက် မြန်မာဆရာဝန်တွေဟာ ရောက်လေရာမှာ နာမည်ကောင်း ရပါတယ်။ စင်ကာပူနိုင်ငံ၊ မလေးရှားနိုင်ငံ၊ ဘရူးနိုင်းနိုင်ငံတွေမှာ အဆင့်မြင့်တဲ့ ဆရာဝန်တွေ အဖြစ် နေရာရလာကြတယ်။ (UNV – ကုလသမဂ္ဂစေတနာ့ဝန်ထမ်းတွေ အနေနဲ့လည်း သီရိလင်္ကာနိုင်ငံနဲ့ အာဖရိကနိုင်ငံအချို့မှာ တာဝန်ထမ်းဆောင်ခဲ့ကြတယ်။)

မလေးရှားနိုင်ငံဆိုရင် သူ့နိုင်ငံသားတွေကို အင်္ဂလန်မှာ အဆင့်မြင့်တဲ့ ပါရဂူဘွဲ့တွေ ရအောင် သင်ယူစေပြီး သူ့နိုင်ငံသားတွေအတွက် ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်ဖို့ မြန်မာဆရာဝန် တွေကို ခေါ်ယူခဲ့တယ်။ ကျွန်တော်တို့ဆရာဝန်တွေကလည်း အဘက်ဘက်က စာတွေ့၊ လက်တွေ့ အတွေ့အကြုံရှိရုံမက စိတ်ရင်းစေတနာလည်း ကောင်းတဲ့အတွက် မျက်နှာပန်း လှပါတယ်။ မလေးရှားက တစ်နှစ် တစ်နှစ်ကို မြန်မာဆရာဝန် သုံးရာလောက် လိုချင်ပေမယ့် ကျွန်တော်တို့ ကျန်းမာရေးဌာနက သုံးဆယ်လောက်ပဲ ပို့နိုင်တယ်။ ဒါတောင် အချိန်ကာလ အကန့်အသတ်နဲ့ပါ။ ဆေးပညာသင်ကြားရေးအတွက်ပါ ထပ်မံတောင်းဆိုလာလို့ ဆရာဝန် ကြီးတွေ၊ ပါရဂူကြီးတွေ တော်တော်များများ မလေးရှားရောက်သွားကြပါတယ်။ တခြား ဘာသာရပ်တွေမှာလည်း မြန်မာဆရာကြီးတွေ ရှိနေကြပါတယ်။

အခုထက်ထိ ခေတ်ပေါ်အင်္ဂလန်က ပြဿနာမျိုးကို ထည့်မစဉ်းစားသေးတာက –

- ဘွဲ့ကြို၊ ဘွဲ့လွန်သင်ကြားရာမှာ နိုင်ငံတော်က ကျခံရတဲ့စရိတ်၊
- မြန်မာနိုင်ငံရဲ့ ကျန်းမာရေးစနစ်ကြီးမှာ ဆုံးရှုံးနစ်နာရမှုတွေပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

(စာချုပ်ချုပ်ထားတာတွေ လုပ်လာပေမယ့် လျော်ကြေးတွေကိုစ္စက အတော်ပဲ ရှုပ်ထွေးလှပါတယ်။ အာမခံပေးမိတဲ့ ဆွေမျိုးမိတ်ဆွေတွေလည်း ဒုက္ခရောက်ခဲ့ကြရတာ ရှိပါတယ်။)

“သူနာပြု ရှားပါးတယ်ဆိုတဲ့ အကြောင်းပြချက်ဟာ သူနာပြု အတတ်ပညာ သင်ပေးရေးမှာ ဘယ်လို ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှာလဲ ဆိုတာနဲ့ ဆိုင်နေတယ်။ မြန်မာပြည်မှာ ဆရာဝန်နဲ့ သူနာပြု အချိုးက မညီပါဘူး။”

ကျွန်တော်တို့ မြန်မာဆရာဝန်တွေထက်စာရင် ဖိလစ်ပိုင်က ဆရာဝန်တွေက ပိုဆိုးပါတယ်။ သူတို့က GMC အသိအမှတ်ပြုမခံရတဲ့သူတွေမို့ ဓနသဟာယနိုင်ငံတွေမှာ တန်း အလုပ်ဝင်လို့ မရဘူး။ အမေရိကန်နိုင်ငံရဲ့ စနစ်ကလည်း (ECFMG) ခေါ်တဲ့ နိုင်ငံခြားသား ဆရာဝန်တွေကို စာမေးပွဲစစ်ပြီးမှ ဝင်ခွင့်ပေးတဲ့စနစ်ရှိတာမို့ လွယ်လွယ်ဝင်လို့ မရပါဘူး။ လွန်ခဲ့တဲ့အနှစ်နှစ်ဆယ်က ကျွန်တော်ရောက်သွားတဲ့ ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံ မနီလာမြို့တော်ဆေးရုံကြီးမှာ ဆရာဝန်တွေဟာ အမေရိကန်နိုင်ငံမှာ သူနာပြုတွေအဖြစ် ငွေရှာဖို့ ထွက်သွားကြတာ တွေ့ရတယ်။ သူ့နိုင်ငံက ဝင်ငွေထက် အမေရိကန်နိုင်ငံက သူနာပြုက ဝင်ငွေပိုကောင်းလို့ဆိုပဲ။

ကိုဗစ်ကပ်ရောဂါကာလကြီးထဲ ရောက်လာတော့ အမေရိကန်ရော၊ အင်္ဂလန်ရော၊ ဥရောပနိုင်ငံတွေမှာရော သူနာပြုတွေ ရှားပါးကုန်တယ်။ အကြောင်းအမျိုးမျိုးနဲ့ အလုပ်ထွက်ကုန်ကြတယ်။ ကိုဗစ်ကြောင့် သေသူသေ၊ စိတ်ဝေဒနာရပြီး လုပ်ငန်းခွင်မှာ မပျော်ပိုက်သူတွေလည်း ရှိတယ်။ ရင်ဆိုင်ရတဲ့ဒုက္ခနဲ့ ရတဲ့လစာမလောက်လို့ ဆန္ဒတွေပြကြတာလည်း အကြိမ်ကြိမ်ပါပဲ။ အခုတော့ ဒီပြဿနာတွေကို ကျော်လွှားပြီး နိုင်ငံခြားသားသူနာပြုတွေကို ဆွဲသွင်းလာကြပြီ။ ဆေးကျောင်းတက်နေဆဲသူတွေကို လုပ်ငန်းခွင်တွေထဲမှာ ဆရာဝန် မရှိတဲ့နေရာမှာ အစားထိုးဖို့ ကြိုးစားလာကြပါပြီ။

တစ်နေ့ကတော့ ကျွန်တော်နဲ့ အင်္ဂလန်နိုင်ငံသားတစ်ယောက်နဲ့ စကားပြောဖြစ်တယ်။ သူကတော့ အင်္ဂလန်နိုင်ငံမှာ သူနာပြုတွေ အကြိမ်ကြိမ်ဆန္ဒပြတဲ့ပြဿနာအတွက် စိတ်ညစ်နေရတဲ့အကြောင်း ပြောခဲ့ပါတယ်။ ဒီ ကိုဗစ်ကပ်ရောဂါကာလနဲ့ ဆက်စပ်ပြီးတော့ပဲဖြစ်ဖြစ်၊ နိုင်ငံရေးအယူအဆမတူကြလို့ပဲဖြစ်ဖြစ် မြန်မာဆေးရုံတွေမှာ ဆရာဝန်တွေရော၊ ဆရာမတွေပါ ထွက်ခွာသွားခဲ့ကြတဲ့ ပြဿနာကိုတော့ ကျွန်တော် ပြောမပြပါဘူး။

ပြောပြခဲ့တဲ့စကားကတော့ –

“မြန်မာသူနာပြုတွေဟာ ကျွမ်းကျင်ရုံမက မေတ္တာ၊ စေတနာအပြည့်နဲ့ ပြုစုနိုင်စွမ်းရှိကြတယ်။ စင်ကာပူ၊ မလေးရှား၊ ဂျပန်နိုင်ငံတွေကလည်း လိုချင်ကြတယ်။ ဒါပေမဲ့ ကျွန်တော်တို့နိုင်ငံမှာကိုပဲ သူနာပြုတွေ ရှားပါးတဲ့ ပြဿနာကြုံနေရတယ်” လို့ ပြောခဲ့ပါတယ်။

တကယ်တော့ မြန်မာနိုင်ငံရဲ့အခက်အခဲထဲမှာ အခွင့်အလမ်းတွေ ရှိနေပါတယ်။ သူနာပြုရှားပါးတယ်ဆိုတဲ့ အကြောင်းပြချက်ဟာ သူနာပြုအတတ်ပညာသင်ပေးရေးမှာ ဘယ်လိုပြုပြင်ပြောင်းလဲမှာလဲဆိုတာနဲ့ ဆိုင်နေတယ်။ မြန်မာပြည်မှာ ဆရာဝန်နဲ့ သူနာပြုအချိုးက မညီပါဘူး။ ဆရာဝန်နှစ်ယောက်မှာမှ သူနာပြုက တစ်ယောက်တည်းရှိနေတဲ့ဆေးရုံတွေကို ဘယ်လိုလုပ်မလဲလို့ ကျွန်တော့်ကို ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးက မေးဖူးပါတယ်။ ကျွန်တော်က တိုးချဲ့သင်ကြားပေးရင် ဖြစ်နိုင်တယ်လို့ဖြေတော့ ပိုက်ဆံ ဘယ်ကရမလဲ။ ဆေးကျောင်းသားအရေအတွက် လျှော့ချပြီး ပိုလာတဲ့ပိုက်ဆံနဲ့ သူနာပြုတွေမွေးထုတ်ရင်ရတာပဲလို့ သူကဆိုတယ်။

ဒီလိုလုပ်လို့တော့ မဖြစ်ပါဘူး။ ၂၀၁၉ ခုနှစ် စာရင်းအရဆိုရင် ဆရာဝန် ၁၆၂၉၂ ယောက်နဲ့ သူနာပြု ၃၆၀၅၄ ယောက်ဟာ ပြည်သူ့ဆေးရုံပေါင်း ၁၁၃၄ ရုံမှာ လုပ်နေတယ်လို့ဆိုပေမယ့် လူဦးရေ ၅၅ သန်းလောက်နဲ့ အချိုးချရင် ဘာမှမရှိဘူး။ အဲဒီအထဲမှာမှ လုပ်ငန်းခွင်ကို စွန့်ခွာသွားတဲ့ဆရာဝန်ကြီးငယ်တွေနဲ့ သူနာပြုဆရာမတွေလည်း ရှိခဲ့တဲ့အတွက် ဆေးရုံတွေမှာ အတော်ပဲရုန်းကန်ခဲ့ရပါတယ်။ အောက်ခြေမှာရှိနေတဲ့ ကျေးလက်ကျန်းမာရေးဌာနတွေကတော့ လူထုနဲ့အနီးကပ် ဝန်ဆောင်မှုတွေ ပေးနေကြပေမယ့် ကျေးလက်ကျန်းမာရေးမှူးတွေ၊ သားဖွားဆရာမတွေပဲ အဓိကကျန်နေခဲ့ပါတယ်။

ကျေးလက်ဒေသတွေက သမီးရှင်မိဘတွေကရော၊ မိန်းကလေးတွေကပါ အားကျတဲ့အလုပ်ကတော့ သားဖွားဆရာမအလုပ်ပါပဲ။ အခွင့်အလမ်းမရှိလို့ သင်တန်းတက်ခွင့်မရရင်လည်း စေတနာ့ဝန်ထမ်းတွေအဖြစ်နဲ့ လူထုကို စောင့်ရှောက်ပေးချင်တဲ့ဝါသနာတွေ ရှိကြပါတယ်။ ယောကျ်ားလေးတွေဆိုရင်လည်း ရှေးဦးသူနာပြုအလုပ်ကို စိတ်ဝင်တစား စေတနာ့ဝန်ထမ်းလုပ်ကြတာ များလှပါတယ်။

ဘာကြောင့်လဲ။

မြန်မာတစ်နိုင်ငံလုံးရဲ့ ယဉ်ကျေးမှုဓလေ့ထုံးစံက “မျှဝေခြင်းနဲ့စောင့်ရှောက်ခြင်း” (Sharing and Caring) ပါ။ ကိုယ့်ရဲ့အတ္တကို စွန့်လွှတ်ပြီး ပရဟိတအလုပ်ကို တစိုက်မတ်မတ်လုပ်နေတဲ့သူတွေ နိုင်ငံအနှံ့မှာရှိပါတယ်။ နိုင်ငံအတော်များများမှာ ရေတစ်ခွက်တောင်မှ မျှဝေမယ့်သူမရှိတာ တွေ့ဖူးပါတယ်။ လှူဒါန်းတယ်ဆိုတဲ့ (Charity) အလုပ်ကိုလည်း အဖွဲ့အစည်းတွေနဲ့လုပ်နေကြရာမှာ ရည်ရွယ်ချက်အမျိုးမျိုးတွေ၊ လျှို့ဝှက်အစီအစဉ် (Hidden

Agenda) တွေရှိနေကြပါတယ်။ ရေထဲမိုးထဲမှ ရေရှည်ဇာတ်ရုပ်တွေ ပေါ်လာကြတာကို သင်ခန်းစာတစ်ရပ်အနေနဲ့ တွေ့ခဲ့ရတာ မကြာသေးပါဘူး။

အခက်အခဲထဲက အခွင့်အရေးတစ်ရပ်အနေနဲ့တော့ မြန်မာနိုင်ငံတစ်ဝန်းမှာ သူနာပြု စိတ်ဓာတ်နဲ့ အနစ်နာခံပြုစုချင်တဲ့စေတနာရှိသူတွေကို မြင်မိပါတယ်။ နိုင်ငံတကာတန်းဝင် တဲ့ ကျန်းမာရေးလုပ်သားအင်အား (Human Resources for Health) ကို ဒီနိုင်ငံထဲမှာ ဆွဲ ထုတ်လို့ရနိုင်တယ်။ လေ့ကျင့်သင်ကြားပေးလိုက်ရင် အဆင့်ဆင့်ဝန်ဆောင်မှုပေးနိုင်စွမ်း သူတွေ များစွာရှိနေတယ်။ ခေတ်မမီတော့တဲ့ ပေတံဟောင်းကြီးတွေကို ချထားမှဖြစ်မယ်။

ထိတ်ထိတ်ကြဲ ဒေါင်ဒေါင်မြည်သူနာပြုကြီးတွေကို လေ့ကျင့်ပျိုးထောင်ဖို့တော့ ငွေကြေး၊ အချိန်၊ ဆရာအင်အားကအစ အရင်းအမြစ်တွေများစွာ လိုပါတယ်။ ပြီးတော့ ဒီက ဘွဲ့ရတွေဟာ နိုင်ငံတကာက လက်ခံနိုင်တဲ့အဆင့်ရှိဖို့လည်း လိုပါသေးတယ်။ လက်တွေ့မှာ တော့ မြန်မာတစ်နိုင်ငံလုံးမှာ ထိပ်တန်းပြဿနာတက်ခဲ့တာက ကိုဗစ်ကပ်ကာလမှာ လူနာတွေဟာ အစောင့်အရှောက်မဲ့စွာ ဆုံးပါးသွားရတဲ့ ပြဿနာပါ။ မြန်မာမှမဟုတ်ဘူး။ အင်္ဂလိပ်၊ ပြင်သစ်၊ အီတလီ၊ စပိန်၊ ပေါ်တူဂီ၊ အမေရိကန် စတဲ့နိုင်ငံပေါင်းများစွာမှာ သူနာပြု ပြုစု စောင့်ရှောက်သူတွေ မလုံလောက်တဲ့ပြဿနာဟာ ကြီးမားခဲ့ပါတယ်။

- သူနာပြုတွေလိုတယ်၊ လုပ်ငန်းခွင်ထဲက ဆွဲထုတ်လို့မရဘူး။
- အကူသူနာပြုတွေရှိတယ်၊ လူနာစောင့်ရတာ လက်မလည်ဘူး။
- လူနာစောင့်မယ့်သူတွေရှိတယ်၊ တစ်နေ့ကို ကျပ်ငွေ နှစ်သိန်းပေးရတယ်။
- မြန်မာသူနာပြုတွေကို တန်ဖိုးထားလက်ခံမယ့် နိုင်ငံတွေရှိတယ်၊ ခွင့်မပြုဘူး။
- သူနာပြုသင်တန်းကျောင်းတွေကို လာဖွင့်ပေးချင်တဲ့သူတွေ ရှိတယ်၊ လက်မခံ နိုင်ဘူး။
- အကူသူနာပြုသင်တန်းတွေ တိုးပွားလာတယ်၊ အခက်အခဲတွေနဲ့ ရပ်တည် နေရတယ်။
- အဆက်အစပ်ရှိရင် လူနာစောင့်တွေကို ခေါ်လို့ရတယ်၊ ဘာမှမတတ်ဘူး။

အကယ်၍သာ မြန်မာနိုင်ငံမှာရှိတဲ့ သင်ကြားမှုစနစ်တွေကို ခေတ်နဲ့အညီ၊ ဈေးကွက် နဲ့အမီ ဖွင့်ပေးနိုင်ရင် လူရှိသေရှင်ရိုသေ မြန်မာမိန်းကလေး၊ ယောကျ်ားလေးတွေကို ထိုက်ထိုက်တန်တန် ခန့်ထားပေးနိုင်မယ့်နိုင်ငံတွေ အများကြီးပဲ။ ဂျပန်နိုင်ငံက ထိပ်ဆုံးမှာ ရှိပါတယ်။

နိုင်ငံတကာဝန်ဆောင်မှုဈေးကွက်ထဲမှာထွက်ပြီး နာမည်ရနေတဲ့ ဖိလစ်ပိုင်အမျိုးသမီး တွေ၊ သီရိလင်္ကာအမျိုးသမီးတွေ သူတို့နိုင်ငံအတွက် ခိုင်မာတဲ့စီးပွားရေးလုပ်ငန်းတစ်ရပ် အဖြစ်နဲ့ နိုင်ငံရပ်ခြားမှာ အလုပ်လုပ်ရင်း ဒေါ်လာသန်းပေါင်းများစွာ ပြန်ပို့ပေးနိုင်ကြတယ်။

အိုးတိုက်ပန်းကန်ဆေးအလုပ်ကနေ သူနာပြုအလုပ်အထိ အောင်အောင်မြင်မြင် လုပ်နေကြတယ်။ အားသာချက်ကတော့ စကားပေါက်လို့ပါပဲ။ အထူးသဖြင့် အင်္ဂလိပ်လို သေစာရှင်စာတတ်ဖို့လိုတယ်။

ကျွန်တော်တို့ဆီက မိန်းကလေးတွေ၊ ယောကျ်ားလေးတွေကတော့ သေစာရှင်စာ တောင် မတတ်ရှာဘဲ နိုင်ငံခြားငွေရှာပြီး တိုင်းပြည်ကို ထောက်ပံ့နေကြရတယ်။

ကိုဗစ် – ၁၉ ကပ်ရောဂါကြီးက နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးပြဿနာတွေကို တစ်ထွေးကြီး ဆွဲသွင်းလာတယ်။ ပြည့်စုံချမ်းသာတဲ့နိုင်ငံကြီးတွေဟာ ဘယ်လောက်ပဲ ကိုယ်ကျိုးစီးပွားတွေကို ကာကွယ် ကာကွယ်၊ ထိထိရောက်ရောက် မထိန်းချုပ်နိုင်တာကတော့ လူထုကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုတာဝန်တွေပါပဲ။ တစ်ချိန်က အားကျခဲ့ရတဲ့၊ အားကိုးခဲ့ရတဲ့ အင်္ဂလိပ်တို့ရဲ့ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုစနစ်ဟာလည်း ပြိုလဲလုဖြစ်သွားပါတယ်။

တစ်ချိန်ကတော့ အင်္ဂလိပ်တွေရဲ့ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုစနစ် (Britain's National Health Services – NHS) ကို ကမ္ဘာက စံထားကြပါတယ်။ ၂၀၁၄ ခုနှစ်တုန်းက စာရေးသူ (Keith Perry) ကိပ်ပယ်ရီရဲ့စာတမ်းထဲမှာ (NHS is the world's best Health Care System) လို့ ဆိုထားပါတယ်။ ကမ္ဘာပေါ်မှာ အကောင်းဆုံးကျန်းမာရေး စောင့်ရှောက်မှုစနစ်လို့ နိုင်ငံတကာပညာရှင်တွေက သုံးသပ်ကြောင်း ဖော်ပြခဲ့ပြီး အညံ့ဖျင်းဆုံးစနစ်ကတော့ အမေရိကန်တွေရဲ့ ကျန်းမာရေးစနစ်လို့ ဖော်ပြထားပါတယ်။ (United States is described as the worst in the world) လို့ ဆိုပါတယ်။

ကိုဗစ်ကပ်ရောဂါနဲ့တွေ့လိုက်တဲ့အခါမှာတော့ အညံ့ဆုံး ကျန်းမာရေးစနစ်ရှိတဲ့ အမေရိကန်မှာ လူတွေ သန်းချီသေနေသလို အင်္ဂလန်မှာလည်း အခြေအနေဆိုးသွားတာ တွေ့ရပါတယ်။

- ကျွန်တော်တို့ကရော ကိုဗစ်ကပ်ရောဂါထဲမှာ ဘာတွေဖြစ်သွားခဲ့ပါသလဲ။
- လက်ရှိကျန်းမာရေးစနစ်ကို ဖြစ်ပေါ်လာတဲ့ ကမ္ဘာ့အခြေအနေတွေထဲက စိန်ခေါ်မှု (Challenges) တွေကို စိစစ်ပြီး အခွင့်အရေး (Opportunity) အဖြစ် ပြောင်းလဲလို့ ရနိုင်ပါသလား။

ကျန်းမာရေးလောကသား စွမ်းအားစု (Health Man Power Resources) တွေကို အထိရောက်ဆုံး စီမံခန့်ခွဲပြီး ခေတ်နဲ့အမီလိုက်နိုင်ဖို့ အခွင့်အရေးဟာ ကျွန်တော်တို့လက်ထဲမှာ ရှိနေပါတယ်။

သမားအို

အာရှဦးဆောင်မယ့် ကမ္ဘာ

[ef,fvwf

“တရုတ်နိုင်ငံမှာ ရှိကျင့်ဖျင်တက်လာတော့ တရုတ်စီးပွားရေး
အရှိန်အဟုန်တက်လာတာကို ပိုပြီး တွန်းအားပေးတယ်။
စီးပွားရေးလွတ်လပ်ခွင့်တွေ ပိုတိုးမြှင့်ပေးတယ်။
ပုဂ္ဂလိကအခန်းကဏ္ဍကို
ပိုအလေးပေးဆောင်ရွက်တယ်။
လူတန်းစားညီမျှမှုနဲ့ လူမှုလုံခြုံရေးကို
ပိုအာရုံစိုက်တယ်။ ပြန်လည်ဟန်ချက်ညီရေး
မဟာဗျူဟာကို ကျင့်သုံးတယ်။”

၂၀ ရာစုကုန်လောက်အထိတော့ ကမ္ဘာကို အနောက်နိုင်ငံတွေက ကြီးစိုးချုပ်ကိုင်ခဲ့တယ်ဆိုတဲ့အချက်ကို မငြင်းနိုင်ပါဘူး။ ဒါပေမဲ့ အခု ၂၁ ရာစုကတော့ ကမ္ဘာကို အရှေ့အာရှနိုင်ငံတွေက ဦးဆောင်တဲ့ခေတ် ဖြစ်လာပြီလေ။ အာရှက တရုတ်၊ အိန္ဒိယ၊ ဂျပန်၊ စင်ကာပူ၊ တောင်ကိုရီးယား၊ မလေးရှား၊ ဗီယက်နမ်၊ အင်ဒိုနီးရှား၊ ထိုင်း စတဲ့နိုင်ငံတွေရဲ့ စီးပွားရေးတစ်ဟုန်ထိုးတက်မှုတွေ၊ သိပ္ပံနဲ့နည်းပညာထွန်းကား အဆင့်မြင့်လာမှုတွေက အနောက်နိုင်ငံတွေကို ကျော်တက်သွားနေတာ အထင်အရှားပါ။ နောင်ဆယ်စုနှစ်တစ်ခု ကျော်ကျော်မှာ ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးကို အာရှက လွှမ်းမိုးသွားမှာ သေချာနေပါတယ်။ ၂၀၃၀ ပြည့်နှစ်မှာ တရုတ်နဲ့အိန္ဒိယ စီးပွားရေးနှစ်ရပ်ပေါင်းက အမေရိကန် စီးပွားရေးနှစ်ဆဖြစ်လာမယ်။ တရုတ်က ၂၀၃၅ ခုနှစ်ဆိုရင် အမေရိကန်ကို ကျော်မယ်လို့ ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးပါရဂူတွေက တွက်ချက်ပြထားတယ်။ ၂၀၄၀ ပြည့်နှစ်ကျရင်တော့ အိန္ဒိယက အမေရိကန်ကို ကျော်လိမ့်မယ်။ တရုတ်နဲ့အိန္ဒိယ နှစ်နိုင်ငံရဲ့ စီးပွားရေးတိုးတက်မှုအရှိန်အဟုန်က ကမ္ဘာ့ပုံစံသစ်တစ်ခု ဖြစ်လာမှာပဲ။

အခုဆိုရင် တရုတ်ဟာ ကမ္ဘာ့အကြီးဆုံးမြီရှင် (Creditor) ဖြစ်ပြီး အမေရိကန်က ကမ္ဘာ့အကြီးဆုံး မြီစား (Debtor) ဖြစ်နေပြီ။ ၂၀၁၀ ပြည့်နှစ်လောက်ကစပြီး ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးက ကျုံ့သွားတယ်။ ကိုဗစ်–၁၉ ကပ်ရောဂါအပြီးမှာတော့ ပိုဆိုးလာတာပေါ့။ ဒါပေမဲ့ တရုတ်နဲ့အိန္ဒိယက စီးပွားရေးကတော့ ကြီးထွားမှုအရှိန် ထပ်တိုးလာတယ်။ သူတို့နှစ်နိုင်ငံက ကမ္ဘာ့အကျပ်အတည်းကို တခြားနိုင်ငံတွေထက် ပိုလို့ကြံ့ကြံ့ခံနိုင်တယ်။ ပိုခံနိုင်ရည်ရှိတယ်။ အစိုးရတွေက ရေရှည်စီမံချက်တွေနဲ့ တိတိကျကျ ချမှတ်ကိုင်တွယ်တာ ကောင်းတာကိုး။ ဒါတောင်တရုတ်က ၂၀၁၀ ပြည့်နှစ် ဦးပိုင်းလောက်မှာ ထုတ်လုပ်မှုအင်အား ရှစ်သန်းလောက်၊ အဲဒါနဲ့ဆက်စပ်တဲ့ လုပ်ငန်းက သုံးသန်းလောက် လုပ်သားလျှော့ချရတယ်။ ဆောက်လုပ်ရေးလုပ်သားဆိုရင် ငါးသန်းက ဆယ်သန်းထိ အလုပ်ထိခိုက်ခဲ့ရတယ်။ အိန္ဒိယကတော့ အဲဒီလောက်မထိခိုက်ခဲ့ဘူး။ ပြည်ပနဲ့ စီးပွားရေးမကောင်းတဲ့အခါ သူတို့က ပြည်တွင်းဈေးကွက်ကို ပိုအားပေး ဇောက်ချဆောင်ရွက်လို့ပဲ။ တရုတ်ရော အိန္ဒိယကပါ ကြီးမားတဲ့ ပြည်တွင်းပေါ်လစီချမှတ်ပြီး ကမ္ဘာ့အကျပ်အတည်းကို တုံ့ပြန်ခဲ့ကြတယ်။ တရုတ်က အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၅၈၆ ဘီလီယံကို အတိုးနဲ့ ပြည်နယ်အစိုးရတွေကို ချပေးပြီး စီးပွားရေးဘဏ်ချေးငွေစနစ်ကို စတင်ခဲ့တယ်။ အိန္ဒိယဗဟိုအစိုးရကလည်း အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၄၀ ဘီလီယံထုတ်ပြီး သုံးခဲ့တယ်။

၂၀၃၀ ပြည့်နှစ်မှာ တရုတ်နဲ့ ကြီးထွားနှုန်းက နှေးလာမယ်။ အိန္ဒိယကတော့ အရှိန်ပိုရလာလိမ့်မယ်။ အိန္ဒိယရဲ့လူလုပ်အားက ပိုများလာလို့ပဲ။ တရုတ်နိုင်ငံမှာ ရှီကျင့်ဖျင်တက်လာတော့ တရုတ်စီးပွားရေး အရှိန်အဟုန်တက်လာတာကို ပိုပြီး တွန်းအားပေးတယ်။ စီးပွားရေးလွတ်လပ်ခွင့်တွေ ပိုတိုးမြှင့်ပေးတယ်။ ပုဂ္ဂလိကအခန်းကဏ္ဍကို ပိုအလေးပေးဆောင်ရွက်တယ်။ လူတန်းစားညီမျှမှုနဲ့ လူမှုလုံခြုံရေးကို ပိုအာရုံစိုက်တယ်။ ပြန်လည်ဟန်ချက်ညီရေး မဟာဗျူဟာကို ကျင့်သုံးတယ်။

၂၀၃၀ ပြည့်နှစ်မှာ တရုတ်ပြည်သူတွေရဲ့ ပျမ်းမျှဝင်ငွေတွေက တိုးလာပြီး ပိုမိုကြီးမားတဲ့ စီးပွားရေးလုံခြုံမှုတွေ ရလာမယ်။ တရုတ်ခေါင်းဆောင်တွေက ပြည်သူရဲ့ သဘောထား

တွေကို နားထောင်အရေးစိုက်လာပြီး အီလစ်တွေကြားမှာတော့ တိုးတိုးတိတ်တိတ် ဆွေးနွေး ညှိနှိုင်းပြီး ဖြစ်နိုင်စရာ အပြောင်းအလဲတွေကို စတင်ပြောင်းလဲလာကြလိမ့်မယ်။ တရုတ်နိုင်ငံရေးမှာ အာဏာရှင်တော့ နည်းနည်းဆန်နေဦးမှာ ဖြစ်ပေမယ့် အမြင်ပိုကျယ်ပြန့်လာပြီး အသံမျိုးစုံ နားထောင်၊ အပြောင်းအလဲတွေ လုပ်ပါလိမ့်မယ်။

တရုတ်လူဦးရေ အများစုက မြို့ပြဆန်လာလိမ့်မယ်။ (လူဦးရေ ၆၀ နဲ့ ၇၀ ရာခိုင်နှုန်းက ကမ်းရိုးတန်းနဲ့ မြို့ငယ်လေးတွေကနေ မြို့ကြီးတွေကို ပြောင်းပြီးနေလာကြမယ်။ တရုတ်နိုင်ငံမှာက လူဦးရေတစ်သန်းကျော်နေထိုင်တဲ့ မြို့ကြီးပေါင်း ၂၀၀ ကျော် ရှိတယ်လေ။ ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ်ပတ်ဝန်းကျင်မှာ လူတစ်ဦးချင်းဝင်ငွေက အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၁၃၀၀၀ ရှိမယ်။ လူလတ်တန်းစားတွေ များလာမယ်။ တစ်ချိန်တည်းမှာ ၂၀၃၀ ပြည့်နှစ်လောက်မှာ လူလုပ်အားလျော့လာမယ်။ အသက် ၁၅ နှစ်က ၂၄ နှစ်ကြားအရွယ်တွေက ၁၇၈ သန်း ရှိမယ်။

အိန္ဒိယမှာကျတော့ လူဦးရေက ပိုတိုးလာပြီး လူလုပ်အားကလည်း တိုးပွားလာမယ်။ ၂၀၃၀ ပြည့်နှစ်မှာ အိန္ဒိယက လူတစ်ဦးချင်းဝင်ငွေက တိုးပွားလာပေမယ့် တရုတ်ထက်တော့ နည်းနေဦးမယ်။ ၂၀၃၀ ပြည့်နှစ်မှာ လူလုပ်အား တစ်ဘီလီယံရှိလာမယ်။ စာတတ်မြောက်မှုနှုန်းလည်း တိုးလာမယ်။ ၂၀၀၆ ခုနှစ်တုန်းက မိုဘိုင်းဖုန်းသုံးသူ သန်း ၇၅၀၊ ၂၀၃၀ ပြည့်နှစ်မှာကျတော့ ဒီထက် နှစ်ဆတိုးလာမယ်။ အိန္ဒိယက တရုတ်ထက်ပိုသာမှာက လူလုပ်အားရယ်၊ အိုင်တီနည်းပညာ ကျွမ်းကျင်မှုရယ်၊ အများစု အင်္ဂလိပ်ဘာသာတတ်မြောက်ကြမှုရယ်ပဲ။ ဒါတွေက ရေရှည်မှာ အိန္ဒိယက တရုတ်ကို ကျော်တက်သွားနိုင်တဲ့ အကြောင်းရင်းတွေပဲ။

၂၀ ရာစုတုန်းက တရုတ်ရော အိန္ဒိယပါ ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံအဆင့်တွေကနေ ၂၁ ရာစုကျတော့ ဒီနှစ်နိုင်ငံလုံးက ဖွံ့ဖြိုးပြီးနိုင်ငံတွေ ဖြစ်လာကြပြီ။ ဒီနှစ်နိုင်ငံလုံးဟာ စီးပွားရေးကြွယ်ဝချမ်းသာမှု (Economic Prosperity)၊ အမျိုးသားလုံခြုံမှု (National Security) ကမ္ဘာပေါ်မှာ မှန်ကန်တဲ့နေရာမှာ ရပ်တည်မှု (Rightful Place in the World) စတဲ့ နေရာတွေမှာ ရှိနေကြပါပြီ။

တရုတ်နဲ့အိန္ဒိယ စီးပွားရေးတွေက မယုံနိုင်လောက်အောင်ဘဲ သိပ်မြန်တဲ့အရှိန်အဟုန်နှုန်းနဲ့ ကမ္ဘာ့သမိုင်းဖြတ်သန်းမှု ဖြစ်စဉ်မှာ တစ်မူထူးခြားဖြစ်ထွန်းလာတာ အထင်အရှားပါပဲ။ ဒါကြောင့် အနောက်ကမ္ဘာကြီးက မျှော်လင့်ချက်မဲ့၊ စိုးရွံ့ထိတ်လန့်မှုတွေနဲ့ မျက်ကလဲဆန်ပြာ ဖြစ်နေကြရပါပြီ။ ၂၀၃၀ ပြည့်နှစ်မှာ ဒီနှစ်နိုင်ငံဟာ ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးကို ချုပ်ကိုင်လာကြမှာ အထင်အရှားပါပဲ။ စီးပွားရေးအင်အားတောင့်တင်းလာတာနဲ့အမျှ နိုင်ငံရေးသြဇာလည်းကြီးမားလာမှာ သေချာတာပေါ့။ ၂၀၃၀ ပြည့်နှစ်မှာ တရုတ်စီးပွားရေးက အမေရိကန်နဲ့ ဂျပန်ကို ကျော်တက်သွားလိမ့်မယ်။ အဲဒီအချိန်မှာ တိုးတက်ဖွံ့ဖြိုးလာတဲ့နည်းပညာတွေနဲ့အတူ အိန္ဒိယကလည်း ခေတ်မီဖွံ့ဖြိုးချမ်းသာတဲ့နိုင်ငံ ဖြစ်နေပါပြီ။

"တရုတ်-အိန္ဒိယ လွတ်လပ်သောကုန်သွယ်မှုသဘောတူညီချက်" (China – India Independent Trade Agreement) ဆိုတာက ကမ္ဘာ့စီးပွားရေး ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုရဲ့ အခြေခံအုတ်မြစ်ဖြစ်လာပြီ။ ဒါကြောင့် တရုတ်နဲ့ အိန္ဒိယဟာ ကမ္ဘာ့ဒေသကြီးတစ်ခုလုံးကို

ပုံပန်းအသစ် ဖော်ဆောင်နိုင်လာတာပေါ့။ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ စီးပွားရေးအဆောက်အအုံကိုလည်း တရုတ်နဲ့ အိန္ဒိယကပဲ ဦးဆောင်ပြုပြင်လုပ်ဆောင်တော့မှာ ဖြစ်တယ်။ အထူးသဖြင့် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ စီးပွားရေး အကျပ်အတည်းကာလအတွင်းမှာတရုတ်နဲ့အိန္ဒိယတို့ရဲ့ စီးပွားရေး ထောင်တက်လာတာကို နိုင်ငံအများစုက ဘယ်လိုမှလိုက်မမီတော့ပါဘူး။ ဒါကို ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးမှာ ဘောဂဗေဒပညာရှင်တွေက "ဆွဲငင်အား အပြောင်းအလဲ" (Gravity Shift) လို့ ခေါ်ကြတယ်။

တကယ်တော့ တရုတ်နဲ့အိန္ဒိယဟာ အခြေခံ သဘောသဘာဝ လုံးဝကို ကွဲပြားခြားနားပါတယ်။ တရုတ်က ကွန်မြူနစ်နိုင်ငံ။ အိန္ဒိယကတော့ ဒီမိုကရေစီ သက်တမ်းအရင့်ဆုံးနိုင်ငံ။ တရုတ်နိုင်ငံမှာဆိုရင် ကွန်မြူနစ်ပါတီဝင် သန်း ၈၀ ကျော်ရှိတယ်။ တရုတ်နိုင်ငံရဲ့ပြည်နယ် ၃၁ ခုကို စည်ပင်သာယာအဖွဲ့တွေ၊ တိုင်း၊ မြို့နယ်၊ ကျေးရွာ အုပ်စုတွေ ထောင်ပေါင်းများစွာ ခွဲပြီး ဖြန့်ကြက်အုပ်ချုပ်ကြတယ်။ ပါတီကေဒါတွေကို သေသေချာချာ မွေးမြူလေ့ကျင့် သင်တန်းပေးထားတယ်။ အရှေ့တောင်ပိုင်းပြည်နယ်တွေ ဖြစ်ကြတဲ့ "ကွမ်တုံ"တို့ "ရှန်းကျန့်"တို့မှာကတော့ဈေးကွက်စီးပွားရေးနဲ့ အရင်းရှင်စနစ်ကို လွတ်လွတ်လပ်လပ်ခွင့်ပြုထားတယ်။ တရုတ်နိုင်ငံကို "ပေကျင်း" ကနေ အုပ်ချုပ်နေတာ မဟုတ်ဘူး။ သူ့ရဲ့အုပ်ချုပ်မှုက ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှု အတော်နည်းပါတယ်။ ပြည်နယ်တွေက ဒေသခံအစိုးရတွေဆီမှာ သီးသန့် ဦးစားပေး အစီအစဉ်တွေ၊ မဟာဗျူဟာတွေကိုယ်စီနဲ့၊ ကိုယ့်နည်းကိုယ့်ဟန် လွတ်လွတ်လပ်လပ် ကျင့်သုံးပြီး ကိုယ့်ဒေသ၊ ကိုယ့်တိုင်းပြည် ကောင်းအောင်လုပ်ဆောင်ကြတာပဲ။

တရုတ်နိုင်ငံတိုးတက်မှု ဘာကြောင့်မြန်သလဲ ဆိုရင် အပြောင်းအလဲတွေ လုပ်ရာမှာ အမြစ်ကစပြီး ရဲရဲဝံ့ဝံ့ ပြောင်းပြန်လှန်ပစ်လို့ပဲ။ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုကို အောက်ခြေကစပြီး လုပ်တယ်။ စီးပွားရေးတံခါးဖွင့်ဝါဒကို တွင်တွင်ကျယ်ကျယ် ကျင့်သုံးတယ်။ ဒီလိုနဲ့ ကျေးလက်ပြည်သူတွေရဲ့ လူနေမှုအဆင့်တွေ မြင့်လာ

"အိန္ဒိယ နိုင်ငံကတော့ ကမ္ဘာပေါ်မှာ "အိုင်တီ" ပညာရှင် အများဆုံးရှိတဲ့နိုင်ငံပဲ။ "အိုင်တီ" ပညာမှာ အိန္ဒိယနိုင်ငံကိုမီတဲ့ နိုင်ငံ ဘယ်နိုင်ငံမှ မရှိဘူး။ အိန္ဒိယရဲ့ လစ်ဘရယ်ကျတဲ့ စီးပွားရေးပေါ်လစီ၊ လစ်ဘရယ် နိုင်ငံရေးတွေကလည်း စံပြုစရာ ကောင်းလှတယ်။"

တယ်။ ဆင်းရဲနွမ်းပါးမှုကို သိသိသာသာ လျှော့ချနိုင်လာတယ်။ ၂၀၀၅ ခုနှစ်မှာ "အင်အားကြီးနိုင်ငံများ ပေါ်ထွန်းလာပုံ" (The Rise of the Great Power) ရုပ်သံအစီအစဉ်ကို အစိုးရရုပ်မြင်သံကြားက တစ်ပြည်လုံးကို ပြပေးတယ်။ ဥရောပနိုင်ငံတို့၊ အမေရိကန်နိုင်ငံတို့ဘာကြောင့်တိုးတက်လာသလဲ။ အားသာချက်၊ အားနည်းချက်တွေကို ထောက်ပြတယ်။ "တိုးတက်ကြီးပွားချင်ရင် နိုင်ငံရေးနဲ့ စီးပွားရေး တည်ငြိမ်မှုရအောင် လုပ်ရမယ်" ဆိုတဲ့သင်ခန်းစာကို ယူစေတယ်။

အိန္ဒိယနိုင်ငံကတော့ ကမ္ဘာပေါ်မှာ "အိုင်တီ" ပညာရှင်အများဆုံးရှိတဲ့နိုင်ငံပဲ။ "အိုင်တီ" ပညာမှာ အိန္ဒိယနိုင်ငံကိုမီတဲ့နိုင်ငံ ဘယ်နိုင်ငံမှမရှိဘူး။ အိန္ဒိယရဲ့ လစ်ဘရယ်ကျတဲ့ စီးပွားရေးပေါ်လစီ၊ လစ်ဘရယ်နိုင်ငံရေးတွေကလည်း စံပြုစရာ ကောင်းလှတယ်။

တရုတ်နဲ့ အိန္ဒိယက ထိပ်တိုက်ရင်ဆိုင်မှု ပဋိပက္ခတွေ လျှော့နည်းအောင် နှစ်နိုင်ငံလုံးက ကြိုးပမ်းနေကြတယ်။ စီးပွားရေးနှစ်ဦးနှစ်ဖက်ဖလှယ်ရေး၊ စစ်အင်အား ပြိုင်ဆိုင်မှုပုံမှန်ဖြစ်ရေးတွေ လုပ်နေကြတယ်။

တရုတ်နဲ့အိန္ဒိယက "ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု" (Cooperation) ကို ဦးစားပေးလုပ်နေကြတယ်။ "ထိပ်တိုက်ရင်ဆိုင်မှု" (Confrontation) ကို ရှောင်ကြတယ်။ အိန္ဒိယရဲ့ ဆော့ဖ်ဝဲကုမ္ပဏီကြီးတွေ ဖြစ်ကြတဲ့ Wipro၊ TCS၊ Infosup တွေက တရုတ်ပြည်မှာ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုသွားလုပ်ကြတယ်။ Bharat Forge အိန္ဒိယကုမ္ပဏီကြီးက တရုတ်နဲ့ FAW ကုမ္ပဏီအုပ်စုမှာ ၅၂ ရာခိုင်နှုန်း ဝေစုထည့်ထားတယ်။ (ဒါက တရုတ်နဲ့အိန္ဒိယ အကြီးဆုံးဖက်စပ်လုပ်တာပဲ) တရုတ်နိုင်ငံက Huawei Tech ကလည်း အိန္ဒိယမှာ လာလုပ်တယ်။ အဲဒီတရုတ် Huawei ဖုန်းတွေက အိန္ဒိယကျေးလက်အနှံ့ သုံးကြတယ်။ အမေရိကန်ရဲ့ IBM တို့၊ GE တို့စတဲ့ကုမ္ပဏီကြီးတွေက တရုတ်ရော အိန္ဒိယမှာပါ လာလုပ်ကြတဲ့အတွက် တရုတ်နဲ့အိန္ဒိယကလုပ်သားတွေက ခေတ်မီနည်းပညာတွေကို ရလာကြရဲ့။

တရုတ်ရော အိန္ဒိယကပါ လစ်ဘရယ်ကျတဲ့ ကုန်သွယ်မှုနဲ့ ပတ်သက်လို့ အာဆီယံနိုင်ငံတွေနဲ့ရော၊ ဂျပန်၊ တောင်ကိုရီးယားနဲ့ရော လုပ်ဆောင်နေတယ်။ China + ASEAN ပူးတွဲတဲ့ CAEXPO စီးပွားရေးဖိုရမ်တွေကို တရုတ်နိုင်ငံ နန်နင်းမြို့မှာ နှစ်စဉ်ကျင်းပနေတယ်။ အိန္ဒိယကလည်း တောင်ကိုရီးယားနဲ့ ဂျပန်နဲ့ စီးပွားရေးပူးပေါင်းလုပ်ဆောင်နေတယ်။ တရုတ်–တောင်ကိုရီးယား–ဂျပန်တို့က သုံးပွင့်ဆိုင်လွတ်လပ်တဲ့ ကုန်သွယ်မှု တည်ဆောက်ဖို့ စိုင်းပြင်းနေတယ်။ အိန္ဒိယက အာရှနိုင်ငံတွေရော၊ အာရှမဟုတ်တဲ့ ချီလီနိုင်ငံတို့နဲ့ပါ ကုန်သွယ်မှုတွေ တိုးချဲ့လုပ်ကိုင်နေတယ်။

"အာရှတိုက်သားတွေက အာရှတိုက်သားတွေကို စဉ်းစား" (Asians are thinking Asians) ဆိုတာ ခေတ်သစ်သမိုင်းမှာ တွေ့နေရပြီ။ ဥရောပနိုင်ငံတွေက တူညီတဲ့သမိုင်းတွေ၊ နိုင်ငံရေးစနစ်တွေ ရှိကြပေမယ့် အာရှမှာတော့ ယဉ်ကျေးမှု မတူတာတွေ၊ နိုင်ငံရေးစနစ်၊ စီးပွားရေးပုံစံ မတူတာတွေ ရှိတယ်။ ဒါကြောင့် အာရှဟာ United States of Asia ဖြစ်ဖို့ရာမလွယ်လှဘူး။ ဒါပေမဲ့ ညီညွတ်ဖို့ကြိုးစားခဲ့ကြတယ်။ ဒီလိုကြိုးစားရင်း ပထမဆုံး တည်ထောင်ဖြစ်တာကတော့ အာဆီယံ (ASEAN) ပဲပေါ့။

အာရှတိုက်သားအများစုက သူတို့ရဲ့ဒေသဟာ လမ်းဆုံလမ်းခွရောက်နေပြီလို့ မြင်ထားကြတယ်။ ကမ္ဘာပေါ်မှာ လူဦးရေအများဆုံးဖြစ်တဲ့ တရုတ်နဲ့အိန္ဒိယဟာ မကြာလှတဲ့ ဆယ်စုနှစ်တစ်ခုအတွင်းမှာပဲ ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးအင်အားကြီးနိုင်ငံတွေ ဖြစ်လာတော့မှာ မြေကြီးလက်ခတ်မလွဲပါပဲ။

၂၀၂၀ ပြည့်နှစ်တုန်းက တရုတ်ဟာ အာရှစီးပွားရေးရဲ့ ၄၄ ရာခိုင်နှုန်း၊ အိန္ဒိယက ၁၇ ရာခိုင်နှုန်း၊ ဂျပန်က ၁၅ ရာခိုင်နှုန်း ထုတ်လုပ်ထားတော့ အဲဒီသုံးနိုင်ငံပေါင်းက အမေရိကန်ထက် စီးပွားရေးမှာ ၂၀ ရာခိုင်နှုန်း ပိုများနေပြီ။

ASEAN + 3 (ဂျပန် + တရုတ် + တောင်ကိုရီးယား) လည်း ပေါ်လာပြီ။ G–20 ထဲမှာ ဩစတြေးလျ၊ တရုတ်၊ အိန္ဒိယ၊ အင်ဒိုနီးရှား၊ ဂျပန်၊ တောင်ကိုရီးယားတို့ ပါဝင်ပါတယ်။ "ကမ္ဘာ့ကုန်သွယ်ရေးအဖွဲ့ချုပ်" (WTO) "ကမ္ဘာ့ဘဏ်" (World Bank) "နိုင်ငံတကာငွေကြေးရန်ပုံငွေအဖွဲ့" (IMF) တို့လိုပဲ။ G–20 ဟာလည်း နိုင်ငံတကာမူဝါဒတွေပေါ် မူတည်ပြီး ပွင့်လင်းမှုနဲ့ ကြီးထွားမှုတွေကို မြှင့်တင်လုပ်ဆောင်နေတာပါ။

၂၀၀၅ ခုနှစ်က တရုတ်ပညာရှင်တစ်ယောက်ပြောတဲ့ စကားကို သဘောကျတယ်။

"ကောင်းကင်ပေါ်မှာ နဂါးတွေ အများကြီး မြူးထူးပျော်ပါးနေတဲ့ပုံစံကို မြင်ယောင်ကြည့်ပါ။ နဂါးတစ်ကောင်တည်းဆိုရင် ပျင်းခြောက်ခြောက်ကြီး။ နဂါးနှစ်ကောင် ဒါမှမဟုတ် သုံးကောင်ဆိုရင် အတိုင်အဖောက်ညီညီနဲ့ ပိုမြိုင်ဆိုင်မယ်။ တစ်ကောင်နဲ့ တစ်ကောင် ထိန်းကြရင်း ဟန်ချက်ပိုညီမှာပေ့ါ။

ကျွန်တော် တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံကို (၁၂)ကြိမ် ရောက်ဖူးပါတယ်။ မြန်မာစာရေးဆရာအဖွဲ့ ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့ဝင်အနေနဲ့ရော၊ မြန်မာသတင်းစာဆရာ ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့ဝင် အနေနဲ့ရော၊ ဟွာဝေးကုမ္ပဏီရဲ့ ဧည့်သည်တော်၊ ဆင်ဟွာသတင်းဌာနရဲ့ ဖိတ်ကြားခံရသူ၊ နန်နင်းမှာ ကျင်းပတဲ့ ကုန်စည်ပြပွဲတွေကိုတော့ စီးပွားရေးလေ့လာသူအနေနဲ့ ရောက်ခဲ့ဖူးပါတယ်။ ဒါကြောင့် တရုတ်စာရေးဆရာ၊ သတင်းစာဆရာ၊ ကုမ္ပဏီပိုင်ရှင်၊ လယ်သမား၊ အလုပ်သမား၊ တတ်သိပညာရှင် စတဲ့ အလွှာအသီးသီးနဲ့ တွေ့ဆုံစကားပြောဖူးလို့ တရုတ်နိုင်ငံအကြောင်း အတော် နှံ့နှံ့စပ်စပ် သိခဲ့ရပါတယ်။ ဒါကြောင့်လည်း တရုတ်နိုင်ငံနဲ့ပတ်သက်တဲ့ စာအုပ်ပေါင်း (၁၂)အုပ်ကို ရေးသားထုတ်ဝေနိုင်ခဲ့တာပါ။

ကျွန်တော် အိန္ဒိယနိုင်ငံကို ခြောက်ကြိမ် ရောက်ဖူးပါတယ်။ နယူးဒေလီမြို့မှာရှိတဲ့ IMCC တက္ကသိုလ်မှာ သတင်းစာပညာကိုပါ သင်ယူခွင့်ရခဲ့လို့ အိန္ဒိယစာရေးဆရာတွေ၊ သတင်းစာဆရာတွေ အတော်များများနဲ့ စကားပြောဖြစ်ခဲ့ပါတယ်။ အဆင့်မြင့်သတင်းစာဆရာ ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့ဝင်အနေနဲ့ ရောက်ခဲ့တုန်းကလည်း "ဟိုက်ဒြာဘတ်" လို အိုင်တီမြို့ကြီးတွေကအစ မြို့တော်တော်များများရောက်ခဲ့၊ လေ့လာခွင့်ရခဲ့ပါတယ်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံအကြောင်း၊ အိန္ဒိယခေါင်းဆောင်အကြောင်းတွေ စာအုပ် ၁၀ အုပ် ရေးနိုင်ခဲ့ပါတယ်။

ကိုယ်တိုင်ရောက်ဖူးတဲ့ အတွေ့အကြုံတွေ၊ တွေ့ဆုံဆွေးနွေးခဲ့ရတာတွေ၊ ဖတ်ရှုလေ့လာရတာတွေနဲ့ ကျွန်တော် ဒီဆောင်းပါးကို ရေးတာပါ။

ကမ္ဘာ့စူပါပါဝါနိုင်ငံကြီးနှစ်ခုဖြစ်တဲ့ ကျွန်တော်တို့ အိမ်နီးချင်းနှစ်နိုင်ငံ တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံနဲ့ အိန္ဒိယနိုင်ငံတို့ရဲ့ တိုးတက်ဖွံ့ဖြိုးမှုနှုန်းကို အနောက်နိုင်ငံတွေက လိုက်လို့မမီတော့ပါဘူး။ ဒါကြောင့် ၂၁ ရာစုကမ္ဘာကို ဦးဆောင်မယ့် အာရှနိုင်ငံကြီး နှစ်နိုင်ငံအကြောင်းကို ရေးရင်း အနောက်ကမ္ဘာအုပ်စုရဲ့ ဩဇာမှေးမှိန်ကျဆုံးချိန်ကို အထင်းသားမြင်နေရကြောင်း ပါခင်ဗျား။

ဟိန်းလတ်

Ref:

1. BOWLE, Ralf–Super Power – The Amazing Race Between China's Hare and India's Tortoise. 2019.
2. DOBSIN, Wendy – Gravity Shift. 2021. How Ana's New Powerhouses with shape the 21st Century 2019.
3. KALAN, Abdul – India 2020, A Vinan for the New Mittenmum.
4. KERJER, Franshan – India and China – The Battle Between Soft and Hard Power. 2019.
5. MEREDITH, Raby – The Rise of India and China. 2020.
6. TOOLEY, Mark – India in Slow Mition, 2021.
7. TOOLEY, Mark – No Full Stops in India.
8. THANT MYINT OO – Where China Meets India, 2011.
9. နိုးထလာသောနဂါး ခုန်အုပ်မည့်ကျား (ဟိန်းလတ်) ဩကာသစာပေ၊ ၂၀၂၂။
10. စူပါပါဝါ တရုတ်နှင့်အိန္ဒိယ (ဟိန်းလတ်) ဩကာသစာပေ၊ ၂၀၂၃။

ဒစ်ဂျစ်တယ်ဆန်းသစ်တီထွင်မှုနှင့် တရုတ်နိုင်ငံ

0ef;Zifvdkf

“ဈေးကွက်ကြောင့် တရုတ်နိုင်ငံ၏ ဒစ်ဂျစ်တယ်စီးပွားရေး
အောင်မြင်လာသည်ဟု ဆိုနိုင်သော်လည်း
တရုတ်အစိုးရ၏အခန်းကဏ္ဍသည်လည်း အရေးပါသော
နေရာတွင် ရှိနေပါသည်။ ရှေ့ဆောင်စွန့်ဦးတီထွင်သူများအား
မိမိတို့၏ စီးပွားရေးကို လွတ်လွတ်လပ်လပ် လုပ်နိုင်အောင်
အခွင့်အရေး ပေးထားသည်။”

နိဒါန်း

ကမ္ဘာ့အကြီးဆုံး ဒစ်ဂျစ်တယ်စီးပွားရေးဈေးကွက်တွင် တရုတ်နိုင်ငံသည် ထိပ်ဆုံးမှ နေရာယူထားပါသည်။ အချိန်တိုအတွင်း တရုတ်နိုင်ငံ၏ နည်းပညာလျင်မြန်စွာတိုးတက်လာမှုကြောင့်ဖြစ်ပါသည်။ တရုတ်နိုင်ငံတွင် အင်တာနက်သုံးစွဲသူ သန်း ၁၀၀၀ နီးပါးရှိပြီး E-commerce ခေါ် အွန်လိုင်း ဈေးရောင်းဝယ်မှုသည် ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ်တွင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ ဘီလီယံ ၁၇၀၀ အထိ တိုးတက်ခဲ့ပါသည်။ ဤပမာဏသည် တရုတ်နိုင်ငံ လက်လီဈေးကွက်၏ ၃၀ ရာခိုင်နှုန်း ရှိပါသည်။ တရုတ်နိုင်ငံ၏ ဒစ်ဂျစ်တယ်ဈေးကွက်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာရသည့် အခြေခံအုတ်မြစ်များကို လေ့လာတင်ပြပါမည်။

တရုတ်နိုင်ငံ ဒစ်ဂျစ်တယ်ဈေးကွက်၏ အခြေခံအုတ်မြစ်များ

၁။ အင်တာနက်သုံးစွဲသူ များပြားခြင်း

တရုတ်နိုင်ငံတွင် အင်တာနက်သုံးစွဲသူ အရေအတွက်သည် သန်း ၁၀၀၀ နီးပါးရှိပြီး ဤပမာဏသည် အမေရိကန်နှင့် အီးယူနိုင်ငံများထက် များပါသည်။ ပုံ- ၁ ကို ကြည့်ပါ။ အင်တာနက်သုံးစွဲသူထဲမှ သန်း ၂၀၀ ကျော်သည် ဒစ်ဂျစ်တယ်နည်းပညာနှင့်အတူ ကြီးပြင်းလာသူများဖြစ်ပြီး ကွန်ပျူတာ၊ စမတ်ဖုန်း၊ အင်တာနက်တို့ကို ကျွမ်းကျင်သူများဖြစ်သဖြင့် နည်းပညာအသစ်များ ၊ အက်ပလီကေးရှင်း (Apps) အသစ်များကိုသုံးစွဲရန် စိတ်အားထက်သန်သူများ ဖြစ်ပါသည်။

အင်တာနက်သုံးစွဲသူ များပြားခြင်းက တရုတ်နိုင်ငံ၏ အွန်လိုင်း ဈေးကွက်ကြီးမားမှုကို များစွာအထောက်အကူ ဖြစ်စေပါသည်။ ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ်တွင် အွန်လိုင်းမှ နေ့စဉ် ဈေးရောင်းဝယ်မှုပမာဏသည် အမေရိကန်ဒေါ်လာ ဘီလီယံ ၁၇၀၀ အထိ တိုးတက်ခဲ့ပါသည်။ လျင်မြန်စွာကြီးထွားလာသော အွန်လိုင်းဈေးကွက်နှင့် ဒစ်ဂျစ်တယ်ငွေပေးချေမှုစနစ်များ ခိုင်မာလာမှုကြောင့် တရုတ်နိုင်ငံတွင် နေ့စဉ် မိုဘိုင်းဖုန်းသုံးစွဲသူ သန်း ၈၀၀ ကျော် ခန့်သည် မိုဘိုင်းဖုန်းမှ ငွေပေးချေ၍ အရောင်းအဝယ် ပြုလုပ်နေကြပါသည်။ ငွေပေးချေမှုပမာဏသည် နေ့စဉ် အမေရိကန်ဒေါ်လာ ဘီလီယံ ၁၇၀၀ ရှိပါသည်။ အမေရိကန်နိုင်ငံတွင် နေ့စဉ်အွန်လိုင်းမှ ငွေပေးချေမှုပမာဏသည် အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၇၉၀ ဘီလီယံသာ ရှိပါသည်။ ပုံ- ၂ ကို ကြည့်ပါ။ အမေရိကန်နိုင်ငံ အွန်လိုင်းငွေပေးချေမှုပမာဏထက် နှစ်ဆကျော် များပါသည်။ လူဦးရေကြောင့် အင်တာနက်သုံးစွဲသူများပြားခြင်းသည် တရုတ်နိုင်ငံ၏ ဒစ်ဂျစ်တယ်ဈေးကွက်ကြီးထွားခိုင်မာစေသည့် အခြေခံအုတ်မြစ် ဖြစ်လာပါသည်။

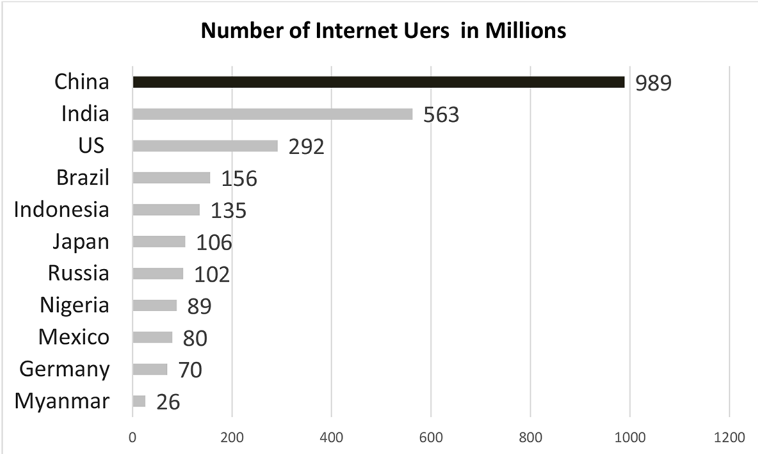

ပုံ- ၁

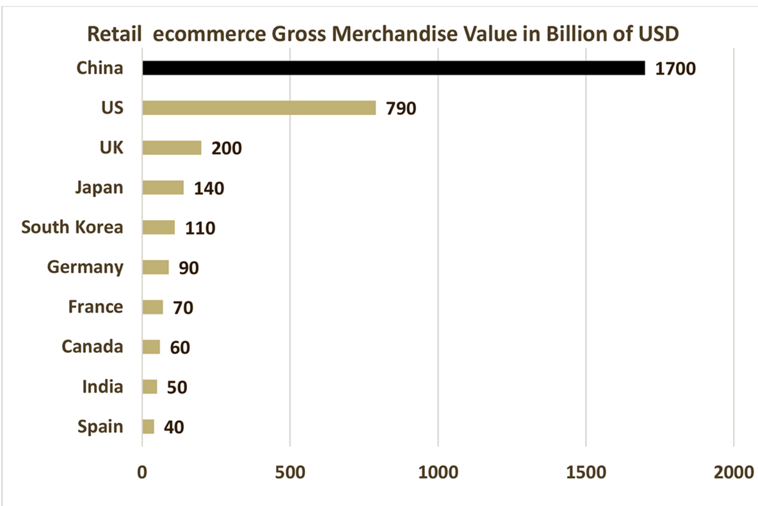

ပုံ- ၂

၂။ ဒစ်ဂျစ်တယ်ပလက်ဖောင်းများ အားကောင်းလာမှု

တရုတ်နိုင်ငံ၏ လူဦးရေဖြန့်ကြက်မှုကိုလေ့လာလျှင် အိမ်ထောင်စု တစ်သန်းကျော် ရှိသော မြို့ ၁၀၀ ကျော် ရှိပါသည်။ အိမ်ထောင်စုတစ်ခုတွင် လူဦးရေလေးဦးနှင့် တွက်လျှင် မြို့တစ်မြို့တွင် လူဦးရေ လေးသန်းကျော်ရှိပါမည်။ အိမ်ထောင်စုတစ်ခုစီတွင် စီးပွားရေး လုပ်ကိုင်ရန်အတွက် logistics ကွန်ရက်များ ရှိနေပါသည်။ ဤမြို့ ၁၀၀ ကျော်သည် စီးပွားရေးတွင် စတင်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမည့်သူများကို အထောက်အကူ ပြုပါသည်။ စွန့်ဦးတီထွင်သူ များ၏ အကြံဉာဏ်များကို အကောင်အထည်ဖော်ရန် ရေခံမြေခံကောင်းများ ဖြစ်ပါသည်။ စွန့်ဦးတီထွင်သူများသည် ယင်းတို့၏အကြံဉာဏ်များကို ဤမြို့များတွင် စမ်းသပ်ရန် လုပ်ငန်းစတင်ကြပါသည်။ အချိန်တိုအတွင်း တစ်နိုင်ငံလုံးအတိုင်းအတာအထိ အောင်မြင်သူ

များရှိသလို ကျဆုံးသွားသူများလည်း ရှိပါသည်။ လွန်ခဲ့သည့် ၁၀ နှစ်အတွင်းတွင် လူအဖွဲ့အစည်းအတွက် အက်ပလီကေးရှင်း (Apps) များစွာကို ရေးသားစမ်းသပ်ခဲ့ပါသည်။ အားကြီးသည့် ဒစ်ဂျစ်တယ်ပလက်ဖောင်းများက လူအဖွဲ့အစည်းအတွက် ဝန်ဆောင်မှုကောင်းသည့် Apps များကို ဝယ်ယူပြီး ယင်းတို့၏ ပလက်ဖောင်းတွင် ပေါင်းထည့်ပါသည်။ အွန်လိုင်းသုံးစွဲသူများအတွက် ပစ္စည်းဝယ်ယူမှုများ၊ ငွေပေးချေမှုများတွင် လွယ်ကူ၊ မြန်ဆန်၊ လုံခြုံစိတ်ချရခြင်း စသည့် အကျိုးဆက်များ ရရှိလာပါသည်။

၃။ တီထွင်မှုကို အားပေးသော ဒစ်ဂျစ်တယ်ဂေဟစနစ်

တရုတ်နိုင်ငံသည် ကမ္ဘာ့အဆင့်မြင့် ဒစ်ဂျစ်တယ်စီးပွားရေးကို ပိုင်ဆိုင်လာအောင် တိုးတက်လာရသည့် အဓိကတွန်းအားမှာ ဒစ်ဂျစ်တယ်ဂေဟစနစ်ရှိခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ဒစ်ဂျစ်တယ်ဂေဟစနစ် ခိုင်မာအောင် ဈေးကွက်ကို ကြီးစိုးထားသော အင်တာနက်ကုမ္ပဏီများဖြင့် ကျားကန်ထားပါသည်။ Baidu, Alibaba နှင့် Tencent ကုမ္ပဏီတို့သည် တရုတ်နိုင်ငံ၏ရှေ့ပြေး ဒစ်ဂျစ်တယ်ပထမချန်ပီယံများ ဖြစ်ပါသည်။ အတိုကောက် "BAT" ဟု ရည်ညွှန်းကြပါသည်။ Baidu သည် အင်တာနက်နှင့် AI ကမ္ဘာ့အကြီးဆုံး ကုမ္ပဏီများထဲတွင် ပါဝင်ပါသည်။ ၂၀၀၀ ပြည့်နှစ်တွင် ရော်ဘင်လီး (Robin Li) က တည်ထောင်ခဲ့ပြီး Baidu Search Engine သည် နာမည်ကြီးပါသည်။ Alibaba ကို ၁၉၉၉ ခုနှစ်တွင် ဂျက်မား (Jack Ma) က တည်ထောင်ခဲ့ပြီး E-commerce တွင် ကမ္ဘာ့အကြီးဆုံးကုမ္ပဏီ ဖြစ်ပါသည်။ Alibaba သည် ကမ္ဘာ့တန်ဖိုးကြီးမားသော ထိပ်တန်းကုမ္ပဏီ ၁၀ ခုတွင်လည်း ပါဝင်ပါသည်။ Tencent သည် ဗီဒီယိုဂိမ်းထုတ်လုပ်ရာတွင် ကမ္ဘာ့အကြီးဆုံးကုမ္ပဏီ ဖြစ်ပါသည်။ ၁၉၉၈ ခုနှစ်တွင် Pony Ma, Zhang Zhidong, Xu Chenye, Charles Chan နှင့် Zeng Liqing တို့ စုပေါင်းတည်ထောင်ခဲ့ပါသည်။ ၂၀၂၁ ခုနှစ် ဝင်ငွေသည် အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၈၆ ဒသမ ၄ ဘီလီယံ ရှိပါသည်။

အနောက်နိုင်ငံမှ ကုမ္ပဏီများကိုကြည့်လျှင် Google, Amazon နှင့် Facebook တို့သည် တရုတ်ကုမ္ပဏီများနှင့်အပြိုင် တရုတ်ကုမ္ပဏီများ၏ လုပ်ဆောင်မှု၊ ဝန်ဆောင်မှုများနှင့် တန်းတူ ဝန်ဆောင်မှုပေးနိုင်သည် ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။ သို့သော် တန်းတူမှုက ရေရှည်မခံပါ။ Tencent ကုမ္ပဏီက Super Apps များကို စတင်မိတ်ဆက်ခဲ့ပါသည်။ အခြေခံအားဖြင့် အွန်လိုင်းငွေပေးချေမှုများကို လွယ်ကူ၊ လျင်မြန်၊ စိတ်ချနိုင်ရန် အဆင့်မြှင့်ခဲ့သော်လည်း အကျိုးဆက်အနေဖြင့် Super Apps များက သုံးစွဲသူတွေ တိုးလာစေပြီး အွန်လိုင်းရောင်းဝယ်မှုအကြိမ်ရေများလည်း တက်လာစေပါသည်။ တိုးတက်များပြားလာသည့် အွန်လိုင်းသုံးစွဲသူများကို အခြားပစ္စည်းများရောင်းချရန် ဆော့ဖ်ဝဲရေးသူများအတွက် အခွင့်အရေးများ ရလာပါသည်။

သုံးစွဲသူဦးရေ သန်း ၁၀၀၀ ရှိသော WeChat ၏ Encompassing Apps သည် ထင်ရှားသော ဥပမာတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ Encompassing Apps သည် Online social network နှင့် Tenpay ငွေပေးချေမှုကို ဦးစားပေးပါသည်။ Tenpay သည် Tencent ကုမ္ပဏီ၏ အွန်လိုင်းငွေပေးချေမှုစနစ်ဖြစ်ပါသည်။ Tencent ၏ အဓိကလုပ်ငန်းမှာ social networking

နှင့် ဗီဒီယိုဂိမ်းဖြစ်ပါသည်။ Alibaba သည် ကနဦးက Ecommerce အတွက် Taobao ကို သုံးခဲ့ပါသည်။ Taobao သည် အွန်လိုင်း ဈေးဝယ်နိုင်သော ပလက်ဖောင်းတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ Alibaba သည် Alipay ကို စတင်မိတ်ဆက်ပြီးနောက် မိုဘိုင်းဖုန်းမှ ငွေပေးချေနိုင်ခြင်းကြောင့် အလားတူ ငွေပေးချေမှုစနစ်များ၊ အွန်လိုင်းဈေးရောင်းသူများ၊ ကုန်ပစ္စည်းများပါဝင်သော ဒစ်ဂျစ်တယ်ဂေဟစနစ်သည် ပိုမိုဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာပါသည်။

ယခုအခါ တရုတ်နိုင်ငံတွင် ဒုတိယနှင့် တတိယ ချန်ပီယံများပေါ်လာပါပြီ။ အချိန်နှင့် တစ်ပြေးညီ အင်တာနက်ဝန်ဆောင်မှု၊ AI ခေါ် တီထွင်မှတ်ဉာဏ်တို့ကြောင့် TMD ပေါ်လာပါသည်။ T သည် Toutiao/Douyin (a Bytedance company)၊ M သည် Meituan ကုမ္ပဏီ၊ D သည် Didi ကုမ္ပဏီကို ကိုယ်စားပြုပါသည်။ Toutia သည် AI သုံးသော မီဒီယာဖြစ်ပြီး တရုတ်နိုင်ငံတွင်ကျော်ကြားသော သတင်းပလက်ဖောင်း ဖြစ်ပါသည်။ Douyin သည် တရုတ်လို Tiktok ကို ခေါ်ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ Meituan Apps သည် ဟိုတယ်ခန်းများကို ငှားရန်၊ ကားကို ပူးတွဲသုံးရန်၊ ရုပ်ရှင်လက်မှတ်ဝယ်ရန်၊ အစားအစာမှာရန် စသည့် ဝန်ဆောင်မှုများစွာ ပေးပါသည်။ Meituan Apps ကို တရုတ်လူမျိုး သန်း ၄၀၀ သုံးစွဲနေပါသည်။ Didi သည် ကားငှားရန်အတွက် Apps ဖြစ်ပါသည်။ Uber ၊ Grab တို့ကဲ့သို့ဖြစ်ပြီး တရုတ်နိုင်ငံတွင် သုံးစွဲသူ သန်း ၅၀၀ ကျော် ရှိပါသည်။

Social Ecommerce ပလက်ဖောင်း Pingduoduo၊ အင်တာနက်ပေါ်သို့ ဗီဒီယို လွှင့်တင်နိုင်သော ပလက်ဖောင်း Kuaishou ၊ မိုဘိုင်းဖုန်းပေါ်တွင် ဖျော်ဖြေမှုပေးသော Bilibili တို့သည်လည်း ချန်ပီယံများဖြစ်ပါသည်။ PKB ဟု နာမည်ကြီးပါသည်။ BAT၊ TMD နှင့် PKB ကုမ္ပဏီ ကိုးခုနှင့်အတူ လျင်မြန်စွာဖွံ့ဖြိုးနေသော ကုမ္ပဏီအသေး ၁၀၀ ကျော် ရှိပါသည်။ ဈေးကွက်ကို အများဆုံးယူထားသော ကမ္ဘာပေါ်ရှိ အင်တာနက်ကုမ္ပဏီ ၂၀ ခုတွင် တရုတ်နိုင်ငံ၏ BAT၊ TMD နှင့် PKB ကုမ္ပဏီ ကိုးခုမှ ကုမ္ပဏီ ရှစ်ခု ပါဝင်နေပါသည်။

ဒစ်ဂျစ်တယ်ဂေဟစနစ်အသစ်သည် စားသုံးသူ၏ အမူအကျင့်ကိုလိုက်၍ တိုးတက်ပြောင်းလဲနေပါသည်။ Douyin (Tik Tok) သည် အသုံးပြုသူများ၏ စိတ်ဝင်စားမှုကို အများဆုံး ရရှိထားပါသည်။ ဤအချက်က ဗီဒီယိုအတိုများနှင့် ဗီဒီယို live streaming ပလက်ဖောင်းကို Ecommerce အတွက် တိုးချဲ့အသုံးပြုနိုင်ပါသည်။ ထို့အပြင် ဒေသတစ်ခုအတွင်း လူနေမှုစတိုင် ဝန်ဆောင်မှုများအတွက်လည်း သုံးနိုင်ပါသည်။ (ဥပမာ– စားသောက်ဆိုင်များ ကောင်း၊ မကောင်းကို ထောက်ခံချက်ပေးခြင်း။)

ဒစ်ဂျစ်တယ်ဂေဟစနစ်ကို ဦးဆောင်နေသူများက စီးပွားရေးပုံစံအသစ်များကို သုံးစွဲသူတိုးလာအောင် ကုန်ကျစရိတ်နည်းနည်းဖြင့် ဆောင်ရွက်နိုင်နေပါသည်။ ဤအချက်ကိုကြည့်လျှင် တရုတ်နိုင်ငံ၏ ဒစ်ဂျစ်တယ်အခင်းအကျင်းသည် ပြောင်းလဲရန် မရှိသေးပါ။ တရုတ်နိုင်ငံ၏ ဒစ်ဂျစ်တယ်ဇာတ်လမ်းသည် မိုဘိုင်းငွေပေးချေမှုစနစ် ကောင်းမွန်မှုကြောင့် အောင်မြင်လာသည်ဟု ဆိုရပါမည်။ ဤအောင်မြင်မှုသည် မူလက အွန်လိုင်းငွေပေးချေမှုများ လွယ်ကူမှုမရှိခြင်း၊ လူတိုင်းတွင် အကြွေးဝယ် ခရက်ဒစ်ကတ်များ မရှိခြင်း၊ Ecommerce နှင့် နည်းပညာများဖွံ့ဖြိုးလာခြင်းနှင့် ဥပဒေ၊ နည်းဥပဒေများက လုပ်သာကိုင်သာရှိခြင်းတို့ စုပေါင်းပြီး အထောက်အကူပြုမှုကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။

၄။ အစိုးရ၏ အခန်းကဏ္ဍ

ဈေးကွက်ကြောင့် တရုတ်နိုင်ငံ၏ ဒစ်ဂျစ်တယ်စီးပွားရေး အောင်မြင်လာသည် ဟု ဆိုနိုင်သော်လည်း တရုတ်အစိုးရ၏အခန်းကဏ္ဍသည်လည်း အရေးပါသောနေရာတွင် ရှိနေပါသည်။ ရှေ့ဆောင်စွန့်ဦးတီထွင်သူများအား မိမိတို့၏ စီးပွားရေးကို လွတ်လွတ်လပ်လပ် လုပ်နိုင်အောင် အခွင့်အရေး ပေးထားသည်။ အတိုင်းအတာတစ်ခုထိ အောင်မြင်လာမှ အစိုးရက ဝင်ရောက်ထိန်းကျောင်းပါသည်။ အခက်အခဲများ၊ မအောင်မြင်ရသည့်အချက်များကို လေ့လာပါသည်။

ဤကဲ့သို့ လွတ်လပ်ခွင့်ပေးထားသဖြင့် ဆန်းသစ်တီထွင်မှုများ အားကောင်းလာပြီး စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ စတင်ရန် လွယ်ကူလာပါသည်။ မိုဘိုင်းငွေပေးချေမှုလုပ်ငန်းများ တစ်ရှိန်ထိုးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာခြင်းသည် သာဓကဖြစ်ပါသည်။ တရုတ်ဗဟိုဘဏ်ကလည်း ငွေပေးချေမှုလုပ်ငန်းများ စတင်ပေါ်ပေါက်ပြီး အချိန်အတော်ကြာသည်အထိ စည်းကမ်း မတင်းကျပ်ဘဲ လွတ်လပ်စွာ လည်ပတ်ခွင့်ပြုခဲ့ပါသည်။ လုပ်ငန်းများအရှိန်ရလာမှ လိုင်စင်ယူရန်နှင့် လိုင်စင်ထုတ်ပေးမှုကိုသာ စည်းကမ်းတင်းကျပ်ခဲ့ပါသည်။ မလိုအပ်သည့် ဘဏ္ဍာရေးထိန်းချုပ်မှုများကို ရှောင်ရှားခဲ့ပါသည်။ ဤအဖြစ်အပျက်ကို လေ့လာသောအခါ တရုတ်အစိုးရသည် စားသုံးသူများကို ကာကွယ်ရန်၊ လက်ဝါးကြီးအုပ်မှုကို ကာကွယ်ရန်နှင့် လိမ်လည်မှုများကို ကာကွယ်ရန် လိုအပ်မှသာ ပါဝင်လာလေ့ရှိသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ၂၀၁၈ ခုနှစ်တွင် ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သော လိမ်လည်မှုများကြောင့် လူတစ်ဦးမှတစ်ဦးသို့ ငွေချေးခြင်းများကို တားဆီးနှိမ်နင်းခဲ့ပါသည်။ မကြာသေးမီကလည်း Ecommerce ပလက်ဖောင်းများသည် လက်ဝါးကြီးအုပ်သည့် အပြုအမူများကို လုပ်ကိုင်နေခြင်း၊ အွန်လိုင်းပေါ်တွင် ကုန်ပစ္စည်းအတုများ ရောင်းချနေခြင်း ဆိုသည့် တိုင်စာများထွက်လာပြီးနောက် အစိုးရက Ecommerce များကို တင်းတင်းကျပ်ကျပ် စောင့်ကြည့်ခဲ့ပါသည်။

နိဂုံး

တရုတ်နိုင်ငံတွင် Ecommerce နှင့် အွန်လိုင်းငွေပေးချေမှုများ အောင်မြင်မှုကြောင့် စီးပွားရေးများ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာသည့်အပြင် ဒစ်ဂျစ်တယ်စီးပွားရေးသည် ကမ္ဘာ့အကြီးဆုံး ဖြစ်လာခဲ့ပါသည်။ ဆောင်းပါးတွင် ဆောင်ရန်၊ ရှောင်ရန်နှင့် သင်ခန်းစာယူစရာများ ပါရှိပါသည်။ စတုတ္ထစက်မှုပြောင်းလဲခြင်းကာလတွင် နိုင်ငံ၏ဒစ်ဂျစ်တယ်စီးပွားရေးကို အားကောင်းအောင် တည်ဆောက်နိုင်မှသာ တိုင်းပြည်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ပါမည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဒစ်ဂျစ်တယ်စီးပွားရေးထူထောင်ရာတွင် အထောက်အကူဖြစ်စေရန် ဤဆောင်းပါးကို ရေးသားပါသည်။

ဝန်ဇင်းလှိုင်

မှန်ကန်တဲ့ တုံ့ပြန်မှု (Proactive)

a'gufwmcifarmifnd

" Proactive ဖြစ်တာဟာ မကောင်းမြင်တာ
အကောင်းမြင်တာနဲ့ မဆိုင်ဘူး။ ဖြစ်သမျှ အပြစ်တွေ
သူများအပေါ်ပုံမချဘူး။ အပြစ်တင်ချင်တော့တင်မှာပေါ့။
ဒါပေမဲ့ ဖြစ်လာတာတွေထဲက ကောင်းတာတွေကို ယူမယ်။
ကောင်းအောင်ကြိုးစားကြတယ်။"

To every action there is an equal and opposite reaction Sir Isaac Newton

အရာရာတိုင်းမှာတုံ့ပြန်မှုရှိတယ်လို့ ရူပဗေဒပညာရှင် နယူတန်က ဆိုပါတယ်။

လူအပါအဝင် သတ္တဝါတွေမှာလည်း တုံ့ပြန်မှုရှိတယ်။

ကမ္ဘာကြီးကိုကြည့်ပါ။ သူက အများကြီးသည်းခံပါသတဲ့။ သူပေးတဲ့အသီးအနှံတွေကို စားတယ်၊ သူ့အပေါ် အညစ်အကြေးတွေ စွန့်ချတယ်။ သူ သည်းခံတယ်။ ဒါပေမဲ့ သူတုံ့ပြန်ပါတယ်။ ပထမတော့ မသိသာပါဘူး။ နောက် တဖြည်းဖြည်း ပေါ်လွင်လာတယ်။

ဘယ်အခါမှာလဲ။

သူ့ဆီက အပင်တွေခုတ်တာတွေ အရမ်းများလာတဲ့အခါ၊ သူ့ကိုရင်ခွဲကာ သတ္တုတွေကို အလွန်အကျွံထုတ်တဲ့အခါ၊ ပင်လယ်ရေထဲကို ပလတ်စတစ်တန်ပေါင်းများစွာ စွန့်ထုတ်တဲ့အခါ၊ လေထုထဲကို ဖန်လုံအိမ်ဓာတ်ငွေ့တွေ အမြောက်အမြားထုတ်လွှတ်တဲ့အခါ၊ မြေကြီးပေါ် ကွန်ကရစ်လမ်းတွေခင်း ကွန်ဒိုတွေဆောက်တဲ့အခါ ... ဒီလိုလူသားတွေရဲ့အမှားတွေကို ကမ္ဘာမြေကြီးဟာ တုံ့ပြန်မှုတွေ သိသိသာသာပြတော့တာပဲ။

"ဒီနှစ်နွေက ပူလိုက်တာ"

"မိုးကလည်း မရွာဘူး"

"ရေတွင်းရေကန်တွေ ခန်းကုန်ပြီ"

ခုတော့ မုန်တိုင်းတိုက်ခတ်ပြီပေါ့။

ဒါတွေဟာ မြေကမ္ဘာက တုံ့ပြန်ချက်ပဲ။

ဒီတော့ မုန်တိုင်းလာပြီလေ၊ ဘယ်လိုတုံ့ပြန်မလဲ။

လူတွေရဲ့တုံ့ပြန်မှုထဲမှာ အကောင်းဆုံးကတော့ စတီဗင်ကိုဗေး ရေးထားတဲ့ စာအုပ်ထဲက ပရိုအက်တစ် (Proactive) ဖြစ်တာပါပဲ။ Proactive ကို ဘာသာပြန်လို့ရပါတယ်။ လောလောဆယ်တော့ ဒီစကားလုံးကို စကား (Term) တစ်ခုအနေနဲ့ မွေးစားပါရစေ။

ပရိုအက်တစ် (Proactive) ဆိုတာ တက်တက်ကြွကြွ မှန်ကန်စွာ တုံ့ပြန်ခြင်းပဲလို့ အဓိပ္ပာယ်ရပါတယ်။

လူငယ်တွေကို (Be Proactive) ဖြစ်ကြပါလို့ စတီဗင်ကိုဗေးက ရေးသားထားပါတယ်။

ဒါကတော့ "မိမိ လုပ်ဆောင်ချက်ကို တက်ကြွစွာ စတင်လုပ်ဆောင်ပါ။ အပြုသဘောဆောင်တဲ့ စိတ်နေစိတ်ထားအပေါ်အခြေခံပြီး တည့်မတ်မှန်ကန်တဲ့ လုပ်ငန်းဆောင်တာများကို ဆောင်ရွက်ပါ။ တာဝန်ယူစိတ်နဲ့ လုပ်ဆောင်ပါ" ဆိုတာပါပဲ။

"ဥပမာအနေနဲ့ မုန်တိုင်းအတိုက်ခံလိုက်ရတယ် ဆိုပါစို့။ မြန်မာပြည်မှာ ၂၀၀၈ ခုနှစ်က နာဂစ်မုန်တိုင်း ဝင်သွားတာမျိုးပေါ့"

"လူတစ်သိန်းကျော်သေတယ်"

"ဟုတ်တယ်။ ခင်ဗျားဟာ အဲဒီမုန်တိုင်းထဲမှာ ပါသွားတယ်။ သေတော့မသေဘူး။ ပျက်စီးဆုံးရှုံးမှုတွေ အများကြီးဆိုပါတော့။ ဒီလိုဖြစ်လာ ရင် ဘာလုပ်မလဲ"

"ဒီလို မုန်တိုင်းနဲ့ တည့်တည့်တိုးတဲ့အခါ ဘာလုပ် မလဲ။ ငါ့ကံ အင်မတန်ဆိုးတာပဲ ဆိုပြီး ငိုကြွေးနေမလား၊ ပူဆွေးနေမလား"

"စိတ်ပျက်အားငယ်ပြီး ငိုကြွေးတဲ့သူတွေ အများကြီးပေါ့"

"ဒီနေရာမှာ ရွေးချယ်စရာ နှစ်ခုရှိတယ်။ ငိုကြွေး ပူဆွေးနေမလား။ ပြန်လည်ထူထောင်မလားပေါ့"

"Proactive သဘောတရားပေါ့၊ ဟုတ်လား"

"ဒီလို မုန်တိုင်းတွေ ပြီးဆုံးသွားတဲ့အခါ တက်တက်ကြွကြွနဲ့ မိမိတတ်နိုင်တာလေးနဲ့ လိုအပ်တဲ့လူတွေကို ကူညီကြမယ်ဆိုတဲ့ စိတ်ဓာတ်က အကောင်းဆုံးပဲ မဟုတ်လား"

"ဟုတ်တယ်။ အဲဒီတုန်းက မိမိကိုယ်ရေးကိုယ်တာကို စွန့်ထားပြီး အများအတွက် ကူညီတဲ့သူအချို့ ထွက်လာတာကို တွေ့ရတယ်"

"Proactive ဖြစ်တဲ့လူတွေဟာ အဲဒီအခြေအနေတစ်ခုမှာ တက်ကြွစွာလုပ်ကိုင်ကြတဲ့သူတွေဖြစ်တယ်။ သူတို့ဟာ အကျိုးပြုလုပ်ငန်းတွေကို လုပ်ရတယ်။ နောက်တစ်ခုက သူတို့လုပ်တာကိုသူတို့ တာဝန်ယူရတာပဲ"

"“Proactive ဖြစ်တဲ့ လူတွေဟာ အဲဒီအခြေအနေ တစ်ခုမှာ တက်ကြွစွာ လုပ်ကိုင်ကြတဲ့သူတွေ ဖြစ်တယ်။ သူတို့ဟာ အကျိုးပြုလုပ်ငန်း တွေကို လုပ်ရတယ်။ နောက်တစ်ခုက သူတို့လုပ်တာကို သူတို့ တာဝန်ယူ ရတာပဲ”"

ကျွန်တော်ကပြောလက်စအရှိန်ရလာလို့နောက် ဥပမာတစ်ခု ဆက်ပေးပါမယ်။

"ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အပြီးမှာ ဂျပန်ဟာ ပြာပုံအတိဖြစ်သွားတယ်။ စစ်ရှုံးတယ်။ ပြာပုံအကြား ဝမ်းနည်းစရာပဲပေါ့။ နဂါစကီနဲ့ ဟီရိုရှီးမားမြို့တွေဟာ အဏုမြူဗုံးဒဏ်ကြောင့် ပြာပုံအတိဖြစ်သွားတယ်။ ဒီအတွက် ဂျပန်တွေဟာ စစ်ကြီးကိုအပြစ်တင်နေကြမယ့်အစား တည်ဆောက်မှုကို ဦးစားပေး ဆောင်ရွက်ကြတယ်။ အဲဒီမှာ တိုယိုတာကားကုမ္ပဏီတို့၊ ဆိုနီကုမ္ပဏီတို့ ပေါ်လာတယ်။ သူတို့ဟာ ကမ္ဘာ့အဆင့်မီကုန်တွေကို ဖြန့်ဖြူးခဲ့တယ်။ ဒီလိုနဲ့ ဂျပန်ဟာ ထိပ်တန်းကို ရောက်သွားတော့တယ်"

"ဟုတ်ပါတယ်"

"တကယ်တော့ ပြာပုံအတိဖြစ်သွားတာ တစ်ယောက်ယောက်ကြောင့် ဆိုတာကို သိကြပါတယ်။ သို့သော် ဒီအတွက် အပြစ်တင်တဲ့တုံ့ပြန်မှုကို လုပ်မလား၊ အဲဒီလိုလုပ်နေမယ့်အစား ပြာပုံက ထိုးထွက်ဖို့လုပ်မလားပေါ့။ သူတို့ဟာ ကြိုးစားပြီး ထိုးထွက်ခဲ့တယ်"

ကျွန်တော်ရောမောင်စံရောသိကြတဲ့အကြောင်းတွေပါ။ အားလုံးလည်း သိကြပါတယ်။ ဆယ်စုနှစ်တစ်စုအတွင်းမှာပဲ ဂျပန်ဟာ နာလန်ထလာတယ်။ စစ်ကြီးပြီး

လို့ နောက် ၁၀ နှစ်အကြာမှာတော့ ဂျပန်ဟာ ကမ္ဘာ့ထိပ်တန်း စီးပွားဖွံ့ဖြိုးတဲ့နိုင်ငံတွေရဲ့ စာရင်းထဲ ပါလာခဲ့ပါတယ်။

အမှန်ပြောရရင် မြန်မာပြည်ဟာလည်း ဒုတိယကမ္ဘာစစ်မှာ စစ်ဒဏ် နှစ်ကြိမ်ခံရတယ်။ ပထမ ဂျပန်ဝင်လာတဲ့ ၁၉၄၂ ခုနှစ်မှာ အင်္ဂလိပ်တွေ ဆုတ်သွားခဲ့တယ်။ အင်္ဂလိပ်တွေဟာ မြေလှန်စနစ်သုံးခဲ့တယ်။ သန်လျင်ရေနံချက်စက်ရုံကို မီးရှို့ဖျက်ဆီးခဲ့တယ်။ စစ်တောင်းတံတားကို ချိုးခဲ့တယ်။ အင်းဝတံတားကို ချိုးခဲ့တယ်။ ရေနံချောင်းနဲ့ချောက်က ရေနံတွင်းတွေကို မီးရှို့ထားခဲ့တယ်။ ဖျက်ဆီးမှုတွေ အများကြီးနဲ့ထွက်သွားပါတယ်။ ဂျပန်ကလည်း ဗုံးတွေချလို့ ရန်ကုန်မြို့ကြီး မီးလောင်ပြာကျခဲ့တယ်။

အင်္ဂလိပ်ထွက်လို့ ဂျပန်တွေရောက်လာတော့ သယံဇာတတွေ ယူဆောင်သွားတယ်။ မြန်မာလူမျိုးတွေကို ချွေးတပ်တွေဆွဲကာ အမျိုးမျိုးနှိပ်စက်သွားတယ်။ နောက် သုံးနှစ်လောက်ကြာတော့ အင်္ဂလိပ်တွေ ပြန်ဝင်လာတယ်။ သူတို့နဲ့အတူ အမေရိကန်တွေလည်း ပါလာတယ်။ တရုတ်လည်း ဝင်သွားသေးတယ်။ ဂျပန်က ဒီအတိုင်းမထွက်ဘူးလေ။ ဂျပန်ကအထွက် အင်္ဂလိပ်လေယာဉ်တွေ၊ အမေရိကန်လေယာဉ်တွေ ဗုံးကြဲတယ်။ စစ်သားတွေ အများကြီး သေသလို အရပ်သားတွေလည်း သေတယ်။ သံဖြူဇရပ်ချွေးတပ်ကတော့ အင်မတန် နာမည်ကြီးတယ်။ အရက်စက်ဆုံး၊ အနှိပ်စက်အခံရဆုံး နေရာတစ်ခုဖြစ်တယ်။ သံဖြူဇရပ်မှာ အဲဒီတုန်းက သေကျေတဲ့စစ်သားတွေ အများကြီးကို မြှုပ်နှံထားတဲ့ သင်္ချိုင်းတစ်ခုရှိတယ်။ ကျွန်တော်ငယ်ငယ်တုန်းက သံဖြူဇရပ်မှာနေတော့ စစ်သင်္ချိုင်းထဲ ကစားဖူးတယ်။ အုတ်ဂူတွေမှာ နာမည်တွေရေးထားတယ်။ ကျွန်တော်က ငါးတန်းအတက်ဆိုတော့ အင်္ဂလိပ်စာ မတတ် တတတ်နဲ့ အုတ်ဂူကစာတွေ ဖတ်ကြည့်တယ်။ Peter တို့၊ John တို့ကိုတော့ ဖတ်လို့တတ်တယ်။ ဒါပေမဲ့ Anonymous ဆိုတာကိုတော့ အသံမထွက်တတ်ဘူး။ ထူးခြားတာက အဲဒီ Anonymous ဆိုတဲ့ စစ်သားတွေအများကြီးဆိုတာ တွေ့ရတာပဲ။ ဒီနာမည်က အတော်ကောင်းလို့ ပေးတာလို့ထင်ခဲ့တယ်။ စာရေးဆရာလုပ်ရင် ငါ့နာမည် Anonymous လို့ ပေးရင် ကောင်းမှာပဲလို့ တွေးမိသေးတယ်။ တကယ်တော့ Anonymous ဆိုတာ အမည်မသိ ဆိုတာ ပါပဲ။

ကျွန်တော်တို့နိုင်ငံမှာ သေကျေကြတဲ့ စစ်သားတွေအများကြီးပါပဲလား။ သူတို့မိဘတွေ၊ အိမ်မှာစောင့်နေတဲ့ ဆွေမျိုးတွေ သူတို့ဘယ်မှာသေကြတယ်ဆိုတာတောင် သိမှာမဟုတ်ဘူး။ မြှုပ်တဲ့သူတွေလည်း သူ ဘယ်ကလာတယ်၊ ဘယ်ကိုသွားမယ်ဆိုတာ မသိဘူးပေါ့။

အဲဒီချွေးတပ်အကျဉ်းစခန်းမှာ ဖြစ်ပျက်ခဲ့တဲ့ အကြောင်း ရိုက်ပြထားတဲ့ ရုပ်ရှင်တစ်ခုရှိတယ်၊ အဲဒီရုပ်ရှင်အမည်က The Bridge on the River Kwai (1957) ပါပဲ။ အကယ်ဒမီ ခုနစ်ဆုရခဲ့ပါတယ်။ ရုပ်ရှင်ရိုက်လို့ ကုန်ကျစရိတ် ဒေါ်လာ သုံးသန်းခန့်ရှိပြီး ဝင်ငွေ ဒေါ်လာ ၃၈ သန်းရခဲ့ပါတယ်။

ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကြီးပြီးတော့ နိုင်ငံအများစုဟာ အစာရေစာမလုံမလောက်ဖြစ်ကြရတယ်။ တစ်ကမ္ဘာလုံးဟာ ပြာပုံဘဝက ထူထောင်ကြတာပါပဲ။ ကံကောင်းတာက မြန်မာလူမျိုးအများစုဟာ တောသူတောင်သားတွေ ဖြစ်တယ်။ သူတို့ဟာ လယ်ယာအလုပ်ကို ဇောက်ချလုပ်တယ်။ ဒီတော့ စပါးက တောင်လိုပုံနေပါတယ်။ လူဦးရေက နည်းတယ်။ (သေကုန်ကြ

တာကိုး) အရောင်းအဝယ်က ပါးတယ်။ ပိုနေတဲ့ဆန်တွေကို ဂျပန်၊ သီရိ လင်္ကာ စတဲ့ နိုင်ငံတွေကို လှူတယ်။ အရောင်းအဝယ်က ကောင်းတယ်။ ကမ္ဘာမှာ ဆန်အတင်ပို့နိုင်ဆုံးနိုင်ငံ ဖြစ်လာတယ်။ ဆန်တစ်မျိုးထဲတင်ဘယ်ကမလဲ။ ရွှေ၊ ငွေ၊ ကျောက်သံပတ္တမြားကအစ ပေါကြွယ်ဝတယ်။ ခုခေတ်မှာ အင်မတန်အရေးပါတဲ့ ယူရေနီယံ (Rare Earth) တို့လည်း ထွက်တယ်။ Rare Earth ဆိုရင် ကမ္ဘာမှာ တတိယတင်ပို့မှုအများဆုံးနိုင်ငံဖြစ်တယ်။

အဲဒီလောက် ပေါများပါတယ်။ သို့သော် "များပေ မယ့်လည်းတမွဲမွဲနဲ့...ဆင်းရဲကာသာ ကာလကြာလျှင် မြင်သာမြင်ရ မစားရနှင့် တောကပြိတ္တာ ဖြစ်မည် တည်း"တဲ့။ ဆရာဇော်ဂျီရဲ့ စကားလို မစားရမသောက်ရ ဒုက္ခတွေ ခုထက်ထိမပြီးသေးပါဘူး။ တို့တစ်တွေ ကံဆိုးလှချည်ဆိုပြီး ဒါကို ဖန်တီးနေတဲ့အကြောင်းတွေးပြီး ပူဆွေးမနေနဲ့။ Proactive သမားတွေဆိုတာ ကောင်းတဲ့ တုံ့ပြန်မှုကို ပေးတာပါပဲ။

နိဂုံး

Proactive ဖြစ်တာဟာ မကောင်းမြင်တာ အကောင်းမြင်တာနဲ့ မဆိုင်ဘူး။ ဖြစ်သမျှ အပြစ်တွေ သူများအပေါ်ပုံမချဘူး။ အပြစ်တင်ချင်တော့ တင်မှာပေါ့။ ဒါပေမဲ့ ဖြစ်လာတာတွေထဲက ကောင်းတာတွေကို ယူမယ်။ ကောင်းအောင်ကြိုးစားကြတယ်။ Proactive သမားတွေဟာ ဖြစ်တာတွေကိုလည်း တာဝန်ယူတယ်။ ဆိုလိုတာက Proactive သမားတွေဟာ တာဝန်ခံမှုတာဝန်ယူမှုတွေ ရှိတယ်။ အကောင်းဆုံးကိုဖော်ဆောင်ဖို့ ကြိုးစားသူတွေ ဖြစ်တယ်။

"ဒါဆို ဆရာညို ကျွန်တော်တို့နိုင်ငံမှာ Proactive သမားတွေ အများကြီးလိုတာပေါ့နော်"

"ဟုတ်ပါ့။" တပည့်တွေအမေးကို ကျွန်တော်အတည်ပြုပေးခဲ့ပါတယ်။

"အချိန်ရရင်တော့ အလေ့အထ ခုနစ်မျိုး (7 Habits of Highly Effective People) စာအုပ်ကို ဖတ်ကြဦးပေါ့"

"နားမလည်တာတွေရော"

"ဆရာနဲ့ ဆက်ဆွေးနွေးကြသေးတာပေါ့"

Proactive ဖြစ်ကြပါစေ။

ဒေါက်တာခင်မောင်ညို

ဒုတိယရုပ်ရှင်ဆိုးပေကြီး (ဒုတိယပိုင်း)

unpk;e

"ဗြိတိသျှအစိုးရလက်အောက် အသံတိတ်ခေတ်မှသည်
ဂျပန်ခေတ်၊ စစ်ပြီးခေတ်၊
လွတ်လပ်ရေးရပြီးသည့်နှစ်များအထိ ခေတ်အဆက်ဆက်
ဖြတ်သန်းခဲ့ရသူ ဇာတ်ညွှန်းဆရာကြီးတစ်ဦးလည်း
ဖြစ်သောကြောင့် "ဆရာဟန်"သည်
မြန်မာ့ရုပ်ရှင်လောကတွင် မှတ်တမ်းတင်ထိုက်သော
ဆရာကြီးတစ်ဆူဟု ဆိုထိုက်သည်။"

ဒုတိယရုပ်ရှင်ဆိုးပေကြီး ဇာတ်ညွှန်းရေးဆရာ " ဆရာဟန် "အကြောင်း ယခင်ပထမပိုင်းတွင် ဖော်ပြခဲ့ပြီးဖြစ်သော်လည်း ယခုသူ့အကြောင်း ဒုတိယပိုင်းအဖြစ် ဆက်လက်ရေးသားလိုပါသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ဆရာဟန်သည် မြန်မာ့ရုပ်ရှင်အသံတိတ်ခေတ် ၁၉၂၀ ပြည့်နှစ်မှသည် ၁၉၅၀ ပြည့်နှစ်အတွင်း သရုပ်ဆောင်ပေါင်းများစွာ၊ ထုတ်လုပ်သူပေါင်းများစွာ၊ ဒါရိုက်တာပေါင်းများစွာတို့၏ အလယ်တွင် ထင်ထင်ရှားရှားမားမားမတ်မတ် ရပ်တည်နေခဲ့သူဖြစ်သောကြောင့်ပါတည်း။

သရုပ်ဆောင်ဒါရိုက်တာ နာမည်ကျော်ကာတွန်းဆရာ ဦးဘကလေးမှသည် ဒဂုန်ပဦးဘတင်၊ ဦးတုတ်ကြီး၊ ဦးညီပု၊ ပီမိုးနင်း၊ ဆရာရွှေ၊ ရန်နိုင်စိန်၊ ဆားဘထွန်း၊ ဦးချစ်ဖေ အစရှိသော အသံတိတ်ခေတ်ဒါရိုက်တာကြီးများ၊ ပြဇာတ်ခေတ်ဒါရိုက်တာကြီးများအထိ သူ့ကိုလေးစားစွာ ဆက်ဆံခဲ့ကြသည်။ ဇာတ်ညွှန်းဆရာကြီးဖြစ်သည်သာမက အသံတိတ်ခေတ်မင်းသား /မင်းသမီးများဖြစ်သော ဘတင့်၊ ကျော်အေး၊ အေဝမ်းညွှန့်မောင်၊ ရွှေဘ၊ သန်းနွဲ့၊ ကျော်မိုး၊ ကျော်ဝင်းတို့အပြင် မင်းသမီးခင်ခင်နု၊ ခင်ခင်ဥ၊ ခင်မြရင်၊ ခင်မေကြီး၊ ခင်မေလေး၊ ခင်အုန်းမြင့်၊ မေမေဝင်း၊ မေမြင့် အစရှိသော မင်းသား၊ မင်းသမီးတို့ အားကိုးအားထားပြုရာ ဆရာကြီးတစ်ဆူလည်း ဖြစ်ခဲ့ပြန်သည်။

ဗြိတိသျှအစိုးရလက်အောက် အသံတိတ်ခေတ်မှသည် ဂျပန်ခေတ်၊ စစ်ပြီးခေတ်၊ လွတ်လပ်ရေးရပြီးသည့်နှစ်များအထိ ခေတ်အဆက်ဆက် ဖြတ်သန်းခဲ့ရသူ ဇာတ်ညွှန်းဆရာကြီးတစ်ဦးလည်း ဖြစ်သောကြောင့် "ဆရာဟန်"သည် မြန်မာ့ရုပ်ရှင်လောကတွင် မှတ်တမ်းတင်ထိုက်သော ဆရာကြီးတစ်ဆူဟု ဆိုထိုက်သည်။

သို့သော် သူဖြတ်သန်းခဲ့ရသော ရုပ်ရှင်နယ်ပယ်ကျယ်ပြန့်သလောက် သူ့အပေါ်ဖိစီးလာသည့် ဒုက္ခများက ကြီးမားခဲ့လေသည်။ ထိုဒုက္ခများကို ကြံ့ကြံ့ခံနိုင်ခြင်းမရှိတော့သောအခါ သူသည် ရုပ်ရှင်ဆိုးပေကြီးတစ်ဦးအဖြစ် ရောက်ရှိလာခဲ့ရသည်။

စင်စစ် သူသည် မြန်မာ့ရုပ်ရှင်လောကအစပျိုးချိန်တွင် အားကောင်းမောင်းသန်လုပ်ကိုင်ခဲ့ကြသော ရုပ်ရှင်ထုတ်လုပ်သူကြီးများနှင့် တရင်းတနှီးတွေ့ဆုံခဲ့ရသူဖြစ်သည်။ ရုပ်ရှင်ကုမ္ပဏီ ပေါင်းစုံတွင်လည်း ကျင်လည်ခဲ့ဖူးသည်။ မြန်မာ့ရုပ်ရှင်ဖခင်ကြီး လန်ဒန်အတ်ဦးအုန်းမောင်၊ ဦးမောင်မောင်၊ အေဝမ်းဦးတင်နွယ်၊ ရန်ကုန်ရုပ်ရှင်ဒေါ်မမ၊ ဗြိတိသျှဘားမားဦးညွန့်၊ ပဲရော့ရုပ်ရှင် ဦးဆန်နီ အစရှိသော ထိပ်ထိပ်ကြဲဆရာကြီးများနှင့် တရင်းတနှီးနေခဲ့ဖူးသူ ဖြစ်သည်။ ထိုစဉ်က ထုတ်လုပ်သူ၊ ကုမ္ပဏီပိုင်ရှင်ကြီးများသည် စီမံခန့်ခွဲအုပ်ချုပ်မှုကျွမ်းကျင်သလောက် မျိုးချစ်စိတ်ရှိပြီး မြန်မာ့ရုပ်ရှင်ကို အဘက်ဘက်မှ တိုးတက်အောင်ကြံဆောင်ခဲ့ကြသူများ ဖြစ်ကြသည်။ ရုပ်ရှင်လုပ်ငန်းသက်သက်ကိုသာ တိုးတက်အောင်ကြံဆောင်ခဲ့ကြသည်မဟုတ်ဘဲ စာပေရေးရာနှင့်ပတ်သက်၍လည်း ဒဂုန်မဂ္ဂဇင်း၊ ဟံသာဝတီစာပေတိုက်နှင့် အေဝမ်း၊ ဗြိတိသျှဘားမား၊ ပဲရော့ (လမ်းညွှန်ဂျာနယ်)၊ လန်ဒန်အတ် အစရှိသည့် ရုပ်ရှင်မဂ္ဂဇင်းများကိုလည်းထုတ်ဝေကာ စာပေဆိုင်ရာများကိုလည်း တိုးတက်အောင်ကြံဆောင်ခဲ့ကြသူများ ဖြစ်လေသည်။

> “ဆရာဟန်၏ ဇာတ်ညွှန်း ကျော်ကြားမှုနှင့် ပတ်သက်၍ သဘောမတူ၊ ဘဝင်မကျနိုင်သည့် ဒါရိုက်တာကြီးနှစ်ဦး ရှိခဲ့သည်။ တစ်ယောက်က ဒါရိုက်တာ ဦးတုတ်ကြီး၊ နောက်တစ်ယောက်က နာမည်ကျော် ဒါရိုက်တာ "ဆရာရွှေ" ဖြစ်သည်။”

တစ်ခါတစ်ရံ အချို့သောသူများသည် ကောင်းသောပတ်ဝန်းကျင်တွင် ကျင်လည်နေကြသည့်တိုင် ပင်ကိုဗီဇစရိုက်အားနည်းသောအခါ ပတ်ဝန်းကျင် မြင့်မားသလောက်လိုက်၍ မြင့်မားခြင်းမရှိနိုင်သည်ကို တွေ့ရသည်။ "ဆရာဟန်" သည်လည်း ထိုအမျိုးအစားထဲတွင် ပါဝင်သည်။

သူ့ဘဝ မပြည့်စုံမှုထက် အခြားသူတို့ဘဝ မပြည့်စုံမှုကို အားဖြည့်ပေးလိုသူဖြစ်သည်။ ကိုယ်က နွံထဲနစ်မြုပ်နေသည့်တိုင် ရေကူးနေသူကို ရေနစ်မှာ စိုးရိမ်နေတတ်သည်။ အခွင့်အရေးရလျှင် ရသလို အကူအညီပေးတတ်သော သူ့အကျင့်က ဘယ်သောအခါမှ မပျောက်ခဲ့ချေ။

မင်းသား "ဘတင့်" ဗြိတိသျှဘားမား ရုပ်ရှင်ကုမ္ပဏီမှ အသက်ကြီး၍ ထွက်လာရသည့်အချိန် စိတ်ဓာတ်ကျနေသောမင်းသားဘတင့် ရုပ်ရှင်ပြန်လည်ရိုက်ကူးရေးအတွက် "ချစ်ပင်လယ်" ဆိုသော ဇာတ်လမ်းကို ဆရာဟန်ရေးသားပေးခဲ့သည်။ ထိုစဉ်က မြန်မာအဆွေ အေဝမ်းဖလင်မှရိုက်ကူးသော ဘမြင့်၊ ခင်မေလေးတို့ပါဝင်သည့် "ချစ်ရေစင်" ရုပ်ရှင်ကားမှာ ဝင်ငွေကောင်းခဲ့သည်။ "ချစ်ရေစင်" တောင် ဝင်ငွေကောင်းခဲ့ရင် "ချစ်ပင်လယ်"ဆိုလျှင် ဝင်ငွေပိုကောင်းမှာပေါ့။ ရေစင်တစ်ပေါက်ထက် "ပင်လယ်"ကရေပိုများတာကို စသဖြင့် အမွှမ်းတင်ပြောဆိုကာ ရန်ကုန်ရုပ်ရှင်ပိုင်ရှင် ဒေါ်မမကို ထုတ်လုပ်စေခဲ့သည်။ ထိုဇာတ်ကားဖြင့် အလုပ်နည်းပါးနေသော "ဘတင့်"ကို အလုပ်ရစေခဲ့သည်မှာ ဆိုးပေကြီး ဆရာဟန်၏ အစွမ်းပင်ဖြစ်လေသည်။

ထိုနည်းတူစွာ အရွယ်ကျနေပြီဖြစ်သော မင်းသမီးခင်ခင်နုက အကူအညီတောင်းလာသဖြင့် ပဲရော့ရုပ်ရှင်ကုမ္ပဏီပိုင်ရှင် ဦးဆန်နီအား "အပျိုကြီး" ဇာတ်လမ်းပေးကာ ခင်ခင်နုကို အကူအညီပေးခဲ့ဖူးလေသည်။

အသံတိတ်ရုပ်ရှင်ဇာတ်ကားများသည် အရုပ်သာပါပြီး အသံလုံးဝမပါသော ရုပ်ရှင်မျိုး ဖြစ်သည်။ ဒိုင်ယာလော့ခ် ခေါ် လူစကားသံ၊ Ambient Sound ခေါ်

ပတ်ဝန်းကျင်အသံ (ကားသံ၊ လေတိုးသံ၊ ငှက်သံ၊ စမ်းရေ စီးသံ)လည်းမပါ၊ နောက်ခံတေးဂီတလည်း ပါဝင်ခြင်း မရှိသောကြောင့် အသံတိတ်ရုပ်ရှင်ကို ကြည့်သောအခါ ဖလင်စက်မောင်းသံ၊ ပရိသတ်စာဖတ်သံတို့လောက်သာ အသံကြားရသည်။ အခြားမည်သည့်အသံမှ မကြားရချေ။ ပရိသတ်စာဖတ်သံဆိုသည်မှာ အခြားမဟုတ်၊ Inter Title ခေါ် ကြားဖြတ်စာတမ်းများပေါ်လာသည့်အခါ အသံထွက်ပြီးဖတ်ကြသည့် ပရိသတ်အသံကိုဆိုလိုခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ထိုကြားဖြတ် စာတမ်းအပြင် Art Title ခေါ် ဒွေးချိုးလေးချိုး လင်္ကာရတုအတိုကဗျာစာတမ်းများလည်း ပေါ်လာပြီး ဇာတ်လမ်းကိုပို၍ စိတ်ဝင်စားလာအောင်၊ ပို၍လွမ်းလာအောင်၊ ပို၍နားလည်လာအောင် ထိုးပေးထားသောစာတမ်းများ ဖြစ်ကြလေသည်။ ထိုခေတ်က ပရိသတ်သည် စာပေ၏အရသာကိုလည်း ခံစားနိုင်သည့် အခြေခံရှိသော၊ စာပေကို တန်ဖိုးထားခံစားသူများဖြစ်သည့်အလျောက် Art Title များသည်လည်း အသံတိတ်ရုပ်ရှင်အတွက် အလွန်အရေးပါသော ပညာရပ်တစ်ရပ်ဖြစ်ကာ ၎င်းကို ဇာတ်ညွှန်းဆရာများက ဖန်တီးပေးထားခြင်းကြောင့် ထိုဇာတ်လမ်းဆရာများထဲတွင် အထင်ရှားဆုံးမှာ ကျွန်တော်တို့၏ ရုပ်ရှင်ဆိုးပေကြီး "ဆရာဟန်"ပင်ဖြစ်တော့သည်။

ဆရာဟန်၏ ဇာတ်ညွှန်းကျော်ကြားမှုနှင့်ပတ်သက်၍ သဘောမတူ၊ ဘဝင်မကျနိုင်သည့် ဒါရိုက်တာကြီးနှစ်ဦး ရှိခဲ့သည်။ တစ်ယောက်က ဒါရိုက်တာဦးတုတ်ကြီး၊ နောက်တစ်ယောက်က နာမည်ကျော်ဒါရိုက်တာ "ဆရာရွှေ" ဖြစ်သည်။ ရန်ကုန်ရုပ်ရှင်ပိုင်ရှင်ဒေါ်မမသည် ဆရာဟန်၏ ပညာကိုလည်း လေးစားသည်။ ဆရာဟန်၏ အဆိုးအပေဒုက္ခများကိုလည်း မိခင်တစ်ဦးသဖွယ် သည်းခံနိုင်ခဲ့သည်။ ဆရာဟန်၏ ဇာတ်ညွှန်း Art Title ၊ ကဗျာလင်္ကာ၊ ရသများကြောင့်လည်း ရန်ကုန်ရုပ်ရှင်ကထုတ်လုပ်သော ရုပ်ရှင်ကားဖြစ်သည့် "ရေသဘင်"၊ "ချစ်ပင်လယ်" ဇာတ်ကားများ ပို၍ ပို၍ ကောင်းလာသည်ဟု ယုံကြည်သည်။ ထို့ကြောင့်လည်း လူထူထူရှိလျှင် ဆရာဟန်၏ ဇာတ်ညွှန်းစာများကို ထုတ်ဖော် ချီးကျူးတတ်သည်။ ဒါရိုက်တာဆရာရွှေက မကျေနပ်။ ရုပ်ရှင်ဇာတ်ကားတစ်ကားလုံးကို ဦးဆောင်စီမံရသူ ဒါရိုက်တာထက် ဇာတ်ညွှန်းဆရာက ပိုတော်သလားဟု မကျေမနပ်ဖြစ်ကာ "ချစ်တော့မယ်" ဆိုသည့်ဇာတ်ကားကို ဖြစ်ကတတ်ဆန်း ရိုက်ပေးလိုက်သည်။

"ကောင်းလှပါတယ်ဆိုတဲ့ သင်းတို့ဇာတ်ညွှန်း ကယ်နိုင်ရင် ကယ်ကြပေရော့" ဆိုသည့် သဘောပါ။

"ချစ်တော့မယ်"အသံတိတ်ရုပ်ရှင်ဇာတ်ကားကို ကြားဖြတ်စာတမ်းများမထည့်ဘဲ ကြည့်သောအခါ မည်သူမှ ကြိုက်နှစ်သက်ခြင်းမရှိ။ ရုံတင်ပြလျှင် ကွဲမည့် ရုပ်ရှင်ကားအဖြစ်အားလုံးက ထင်မြင်ချက်ပေးကြပေသည်။

ကုမ္ပဏီပိုင်ရှင် ဒေါ်မမသည် ၎င်းရုပ်ရှင်ကားအတွက် စိတ်ခတ်ကျဆင်းကာ တတ်နိုင်သမျှ ကယ်တင်နိုင်ရေးအတွက် မွေးစားသားဆိုးပေကြီး "ဆရာဟန်" လက်တွင်းသို့ ပုံ၍ထည့်လိုက်လေတော့သည်။ ဆရာဟန်သည် ဖလင်တည်းဖြတ်သူ၏ အကူအညီကိုယူ၍ သရုပ်ဆောင်အရုပ်တို့၏ ပါးစပ်အပိတ်အဖွင့်တို့ကိုမှတ်သားခြင်း၊ Art Title ထိုးရန် နေရာရှာဖွေခြင်းလုပ်ငန်းများကို ပထမဆုံးလုပ်ခဲ့သည်။ နောက်တစ်ဆင့်အနေဖြင့် သရုပ်ဆောင်

တို့အတွက် စကားပြောများ ရေးသားခြင်း၊ ဇာတ်လမ်းအချိတ်အဆက်မိပြီး အရှိန်တက်စေရန်အတွက် Art Title များ ရေးသားခြင်းတို့ကို လုပ်ကိုင်ရိုက်ကူးစေခဲ့သည်။ ထို့နောက် အားလုံးပေါင်းစပ်ပြီး "ချစ်တော့မယ်" ရုပ်ရှင်ဇာတ်ကားကို ပရိသတ်ဖြင့် အစမ်းပြသလိုက်သောအခါ အားလုံးက နှစ်သက်သဘောကျကြောင်း တွေ့လိုက်ရလေတော့သည်။ ထိုမှစ၍ ရန်ကုန်ရုပ်ရှင်ကုမ္ပဏီပိုင်ရှင် ဒေါ်မမသည် သူ၏ မွေးစားသားဆိုးပေကြီး ဆရာဟန်ကို ကွယ်လွန်သည်အထိ အနွံအတာခံ စောင့်ရှောက်ပေးခဲ့လေတော့သည်။

ကြည်စိုးထွန်း

မြကျွန်းညို၏ ရာပြည့်အလွမ်း

Nicd;fcsrf;ar

“ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်သည်
နိုင်ငံ့ဂုဏ်ဆောင်တက္ကသိုလ်ကြီးအဖြစ် ရပ်တည်ခဲ့ပါသည်။
ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်သို့ ရောက်ရှိပြီဆိုလျှင်
အဓိပတိပေါက်ရှိ “နတ္ထိဝိဇ္ဇာသမံမိတ္တံ” ဆိုသော
ကျောင်းဆောင်ပုဒ်ကို တွေ့ရပေလိမ့်မည်။
“ပညာနှင့်တူသော မိတ်ဆွေမရှိ” ဟု
ဆိုလိုခြင်း ဖြစ်ပေသည်။”

မြကျွန်းညိုဟု တင်စားခေါ်သည့် အမိရာပြည့်တက္ကသိုလ်ကြီးသည် ၁၉၂၀ ပြည့်နှစ် ဒီဇင်ဘာ ၁ ရက် ဗုဒ္ဓဟူးနေ့တွင် ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်တည်းဟူသော မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပထမဆုံး တက္ကသိုလ်အဖြစ် ပေါ်ပေါက်လာခဲ့သည်။ အဆင့်မြင့်ပညာရေးဗိမာန်တစ်ခု ပေါ်ထွန်းလာခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ သမိုင်းစဉ်လာကြီးမားခဲ့သည့် ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်သည် နိုင်ငံ့ဂုဏ်ဆောင် တက္ကသိုလ်တစ်ခုဖြစ်ရာ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်နှင့်ဆက်နွှယ်ပြီး ရေးသားဖော်ကျူးထားသည့် စာပေ၊ ဂီတ၊ ရုပ်ရှင်ပုံရိပ်များကလည်း အများအပြားရှိပေသည်။ ဘွဲ့နှင်းသဘင်၊ အဓိပတိလမ်း၊ ဂျပ်ဆင်၊ ဦးချစ်လက်ဖက်ရည်ဆိုင်၊ စစ်ကိုင်းလမ်း၊ ပုဂံလမ်း၊ ချစ်သူလမ်းကြား၊ သစ်ပုပ်ပင်၊ ကံ့ကော်တော၊ စိန်ပန်းပင်၊ အင်းလျားဆောင်အပါအဝင် အဆောင်များ၊ စာကြည့်တိုက် စသည့် ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်၏ပုံရိပ်များကလည်း အမိတက္ကသိုလ်ရင်ခွင်တွင် ပညာရှာမှီးကြသူ ကျောင်းသူကျောင်းသားများ၏ရင်ထဲ အမြဲအမှတ်တရ လွမ်းဆွတ်ကြည်နူးဖွယ်ရာများ သာ ဖြစ်ပေသည်။

ရာပြည့်ကျော်လွန်သက်တမ်းဝင် အမိတက္ကသိုလ်

ယခု ၂၀၂၃ ခုနှစ်သည် ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်ကြီးအတွက် လေးစားဂုဏ်ယူမြတ်နိုးဖွယ်ရာ ရာပြည့်ကျော်လွန်ကာလ သက်တမ်းဖြစ်ပေသည်။ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်၏ သမိုင်းအစဉ်အလာကြီးမားပုံကို ပြန်ပြောင်းကြည့်လျှင် ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်သည် တစ်ချိန်က အရှေ့တောင်အာရှနိုင်ငံများ၌ အလှပဆုံးတက္ကသိုလ်၊ ပညာရှင်များလေးစားရသောတက္ကသိုလ် အဖြစ် ရပ်တည်ခဲ့သည်။ တက္ကသိုလ်၏ဂုဏ်သိက္ခာနှင့်အညီ အဆင့်အတန်းမြင့်မြင့် ရင့်ကျက်တည်ငြိမ်မှုရှိရှိဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံအတွက်သာမက ကမ္ဘာကြီးအတွက်ပါ ပညာရှင်များကို မွေးထုတ်ပေးနိုင်ခဲ့သည်။ အမိတက္ကသိုလ်ကြီး၏ နှောင်းအတိတ်ဆီမှ ဟောင်းအရိပ်ပုံရိပ်လွှာများကိုကြည့်လျှင် ကိုလိုနီခေတ် အမိတက္ကသိုလ်ကြီး၏ ကနဦး နိဒါန်းကာလတွင် ရန်ကုန်ကောလိပ် ကျောင်းသူကျောင်းသားတို့၏ ပညာသင်ခရီးလမ်းမှာ ပန်းခင်းလမ်းမဟုတ် ခယောင်းလမ်းသဖွယ် ကြမ်းတမ်းခဲ့သည်။

၁၉၂၀ ပြည့်နှစ်တွင် တက္ကသိုလ်အက်ဥပဒေပေါ်ပေါက်လာခဲ့သည်။ ထိုဥပဒေကြမ်းပါ အချက်အလက်များကို လေ့လာကြည့်လျှင် မြန်မာနိုင်ငံသားတို့အား ပညာသင်ယူခွင့်မရအောင် အချုပ်အချယ်များ ပြုလုပ်ထားလေသည်။ ထိုဥပဒေကြမ်းကို ဩဂုတ်လ ၂၀ ရက်နေ့တွင် ကျင်းပပြုလုပ်သော ဥပဒေပြုကောင်စီ၌ အတည်ပြု၍ တင်သွင်းသောအခါ မြန်မာမင်းတိုင်ပင်အမတ်များဖြစ်ကြသော ဦးချစ်ဘော၊ ဦးလှဘော၊ ဦးမြင့်တို့က ဝေဖန်ကန့်ကွက်ခဲ့ကြသည့်အပြင် သူရိယသတင်းစာ၊ နယူးဘားမားသတင်းစာနှင့် ဗဟိုစည်ဂျာနယ်တို့က ကန့်ကွက်ခဲ့ကြသည်။ ဤကဲ့သို့ကန့်ကွက်ခဲ့သော်လည်း မြန်မာတို့၏လိုလားချက်ကို ကိုလိုနီအစိုးရက အလျှော့မပေးဘဲ ဥပဒေကြမ်းကို ဇွတ်အတင်း အတည်ပြုပြဋ္ဌာန်းခဲ့သည်။ ကိုလိုနီခေတ်ပညာရေးစနစ်ကို အသက်သွင်းထားသော အင်္ဂလိပ်နယ်ချဲ့ အစိုးရ၏ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် အက်ဥပဒေကို ဆန့်ကျင်သပိတ်မှောက်ခဲ့ကြသည်။ ထို့ကြောင့် အမျိုးသားပညာရေးစနစ် ရုပ်လုံးပေါ်ပေါက်လာပြီး မြန်မာပြည်အနှံ့ ကိုယ့်အားကိုယ်ကိုး အမျိုးသားကျောင်းများ ပေါ်ပေါက်လာခဲ့သည့်အပြင် မြန်မာတစ်နိုင်ငံလုံး သူ့ကျွန်ဘဝမှ လွတ်မြောက်ရေး

အတွက် အမိတက္ကသိုလ်ကြီးသည် မြန်မာ့လွတ်လပ်ရေးကြိုးပမ်းမှု မုခ်တံခါးကို စတင်ဖွင့်လှစ်ပေးနိုင်ခဲ့သည်။

တက္ကသိုလ်ကြီး၏သမိုင်းစဉ်နှင့် အမျိုးသားပညာရေး

၁၉၂၀ ပြည့်နှစ် ကျောင်းသားသပိတ်၏ အဓိကရလဒ်မှာ အမျိုးသားကောလိပ်တည်ထောင်ခြင်းပင်ဖြစ်ပြီး ရည်ရွယ်ချက်မှာ အမျိုးသားပညာရေး တိုးတက်ပြန့်ပွားစေရန်ဖြစ်သည်။အမျိုးသား လွတ်လပ်ရေးကိုခေါင်းဆောင်တိုက်ယူပေးခဲ့သောနိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်အများစုမှာ အမျိုးသားကျောင်းထွက်များဖြစ်ကြသည်။ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်ပေါ်ပေါက်လာသောအခါ အုပ်ချုပ်ရေးယန္တရားအတွက် လိုအပ်သော ခေတ်ပညာတတ်အရာရှိများ၊ ဝန်ထမ်းများကို မွေးထုတ်ပေးခဲ့သည်။ တက္ကသိုလ်နှင့်ကျောင်းများမှ မွေးထုတ်ပေးသော ခေတ်ပညာတတ် မြန်မာလူငယ်များတွင် အစိုးရ၏ အုပ်ချုပ်ရေးယန္တရားအတွင်း၌ မြို့အုပ်၊ ဝန်ထောက် စသည့် ရာထူးများဖြင့် မိမိတို့ဘဝကို နှစ်သက်သာယာနေသော လူငယ်များပါရှိသကဲ့သို့ အမျိုးသားစိတ်ဓာတ်အရင်းခံကာ နိုင်ငံ့အကျိုးဆောင်ရွက်ရန် စိတ်အားထက်သန်သော လူငယ်များလည်းရှိသည်။

မြန်မာနိုင်ငံသည် သူ့ကျွန်ဘဝရောက်ခဲ့ပြီးနောက် လွတ်လပ်ရေးနှင့် ဝေးနေခဲ့ရသည်။ ထိုလွတ်လပ်ရေးကို ပြန်လည်ရယူပေးမည့်သူတစ်ဦး ပေါ်ထွက်လာခဲ့ပါသည်။ ထိုသူမှာ သခင်အောင်ဆန်းမှသည် ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းဖြစ်လာသည့် ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်ကျောင်းသားမောင်အောင်ဆန်းပင်ဖြစ်သည်။ သမိုင်းလိုအပ်ချက်ကို သိရှိမွေးထုတ်ပေးခဲ့သည့် ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်ဟု ဆိုနိုင်ပါလိမ့်မည်။ ထို့ပြင် ဝန်ကြီးချုပ်ဦးနု၊ အာဇာနည်ဦးရာဇတ်၊ နန်းရင်းဝန်ဒေါက်တာဘမော်၊ ဥပဒေပညာရှင် ဒေါက်တာဘဟန်၊ ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ အထွေထွေအတွင်းရေးမှူးချုပ်ဦးသန့်၊ မြန်မာ့အမျိုးသားစာဆိုကြီးများဖြစ်ကြသည့် ဇော်ဂျီနှင့်မင်းသုဝဏ်၊ ပညာမင်းကြီးဦးကောင်း၊ သမိုင်းပညာရှင် ဒေါက်တာသန်းထွန်း၊ မြန်မာစာပညာရှင် ဒေါက်တာလှဘေစသည့် ကမ္ဘာက လေးစားအသိအမှတ်ပြုရသည့် ပုဂ္ဂိုလ်များစွာကို အမိရန်ကုန်တက္ကသိုလ်က မွေးဖွားပေးခဲ့သည်။

ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်အကြောင်း တင်စားပြောဆိုရလျှင် ဆရာကြီးဦးဖေမောင်တင်ကို ချန်ထား၍ မရပေ။ ကမ္ဘာ့အလယ်မှာ မြန်မာစာပေ၊ မြန်မာလူမျိုးအကြောင်းကို သိရှိအောင် ဆရာကြီးက ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်အတွက်သာမက မြန်မာလူမျိုးများအတွက်၊ မြန်မာစာပေအတွက် များစွာကြိုးပမ်း ဆောင်ရွက်ခဲ့ပါသည်။ ကိုလိုနီခေတ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ကိုယ်ပိုင်တက္ကသိုလ်တစ်ခုအဖြစ် ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်ကြီး ပေါ်ပေါက်လာစေရေးအတွက် ကြိုးပမ်းသူများတွင် ဆရာကြီးဦးဖေမောင်တင်သည် အဓိကအခန်းကဏ္ဍမှပါဝင်ခဲ့သည်။ ကိုလိုနီခေတ်မြန်မာစာပေ မျက်နှာငယ်နေရသည့်အချိန်တွင် ဆရာကြီးအမှူးပြုသော မြန်မာပညာရှိကြီးများ၏ ကြိုးပမ်းမှုကြောင့် မြန်မာစာပေအခြေအနေ မြင့်မားလာရသည်။ မြန်မာစာပေကိုပေထဲ ပုရပိုက်ထဲမှာသာ ရှိနေသော၊ အဆင့်အတန်းမမြင့်သော စာပေအဖြစ် အထင်အမြင်သေးနေသည့် တက္ကသိုလ်အာဏာပိုင်မျက်နှာဖြူများကို တုံ့ပြန်ချေပနိုင်ရန်အတွက် ဆရာကြီးနှင့်ပညာရှင်များသည် မြန်မာစာပေကို စနစ်တကျတည်းဖြတ်ကာ မြန်မာနိုင်ငံ

သုတေသနအသင်းက ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခဲ့သည်။ သုတေသနစာစဉ်များအဖြစ် အစီအစဉ်တကျ ပေါ်ထွက်လာသောမြန်မာစာပေများကို တက္ကသိုလ်များ၊ ကျောင်းများတွင် ပြဌာန်းပေးခဲ့သည်။ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်တွင် မြန်မာစာကိုမယူမနေရဘာသာအဖြစ် သတ်မှတ်နိုင်သည့် အပြင် ဂုဏ်ထူးတန်း၊ မဟာဝိဇ္ဇာတန်းများ ဖွင့်လှစ်နိုင်သည်အထိ ဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့ပြီး မြန်မာစာဌာနကိုရအောင် တည်ထောင်နိုင်ခဲ့သည့် သမိုင်းဝင်ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦး ဖြစ်ခဲ့ပါသည်။ စစ်ကြိုခေတ်တွင် တက္ကသိုလ်ဆရာများမှာ အင်္ဂလိပ်နှင့် အိန္ဒိယလူမျိုးတို့သာ အများစုဖြစ်ကြပြီး တဖြည်းဖြည်းနှင့် မြန်မာတိုင်းရင်းသား ကထိကရာထူးများရလာကြသည်။ နည်းပြအများစုမှာ မြန်မာများဖြစ်ကြသည်။ မြန်မာလူမျိုးနည်းပြများသည် ထူးချွန်သူနှင့် အရည်အချင်းရှိသူများဖြစ်ကြပြီး အချို့နေရာတွင် လုပ်ဖော်ကိုင်ဖက် အိန္ဒိယလူမျိုးများထက်ပင် သာလွန်ကြသည်။

အမိတက္ကသိုလ်ကြီး၏ ပညာရည်တိုက်ကျွေးမှု

ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်သည် နိုင်ငံ့ဂုဏ်ဆောင်တက္ကသိုလ်ကြီးအဖြစ် ရပ်တည်ခဲ့ပါသည်။ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်သို့ ရောက်ရှိပြီဆိုလျှင် အဓိပတိပေါက်ရှိ "နတ္တိဝိဇ္ဇာသမံမိတ္တံ" ဆိုသောကျောင်းဆောင်ပုဒ်ကို တွေ့ရပေလိမ့်မည်။ "ပညာနှင့်တူသော မိတ်ဆွေမရှိ" ဟုဆိုလိုခြင်း ဖြစ်ပေသည်။ အတုမရှိသော မိတ်ဆွေနှင့်တွေ့ဆုံမိတ်ဆက်ပေးမည်ဟု ပြောနေခြင်းဖြစ်သည်။ အမှန်လည်း တွေ့ဆုံမိတ်ဆက်ပေးသောကြောင့် ပညာနှင့်တွေ့သွားကြသူတွေ မနည်းလှပေ။ ထိုအချက်ကို သမိုင်းက သက်သေခံလျက် ရှိသည်။ ဖွင့်စတွင် ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်နယ်မြေ၌ ကောလိပ်နှစ်ခုရှိသည်။ ဂျပ်ဆင်ကောလိပ်နှင့် ယူနီဗာစတီကောလိပ်တို့ ဖြစ်သည်။ အင်္ဂလိပ်စာ၊ သင်္ချာ၊ ရာဇဝင်၊ ရူပဗေဒ၊ ဓာတုဗေဒ၊ ဇီဝဗေဒ၊ အရှေ့တိုင်းဘာသာရပ်များနှင့် ဥပဒေပညာတို့ကို သင်ကြားပေးသည်ဟု သိရှိရသည်။ သုံးနှစ်ကြာပြီးနောက် မြို့ပြအင်ဂျင်နီယာ၊ သစ်တောပညာ၊ ဘူမိဗေဒနှင့် ပထဝီဝင်၊ ဘောဂဗေဒ၊ ပညာရေးဘာသာရပ်နှင့် ဆေးပညာဘာသာရပ်များကို တိုးချဲ့သင်ကြားသည်။ ၁၉၂၈ ခုနှစ်မှစတင်၍ ဝိဇ္ဇာဘာသာရပ်အားလုံးကို တက္ကသိုလ်နယ်မြေ၌ သင်ကြားပို့ချပေးခဲ့သည်။ သင်ကြားရေးဘုတ်အဖွဲ့များသည် တက္ကသိုလ်သင်ကြားရေးကို စနစ်ကျ၍ အဆင့်အတန်း မြင့်စေရန် ဖွဲ့စည်းထားပြီး အဖွဲ့ဝင်များမှာလည်း ဘာသာရပ်ကျွမ်းကျင်သူများဖြစ်ခြင်း၊ တက္ကသိုလ်ဆရာမများသာမက ပြင်ပ ပညာရှင်ပါ ပါဝင်ဖွဲ့စည်းထားခြင်းတို့ကြောင့် စစ်ကြိုခေတ် ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်၏ ပညာရေးအဆင့်အတန်းသည် မြင့်မားရခြင်းဖြစ်သည်ဟု ဆိုနိုင်သည်။

စစ်ကြိုခေတ်တွင်ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်၏ထူးခြားဆောင်ရွက်မှုများ

စစ်ကြိုခေတ်ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်ရှိ ဌာနအသီးသီး၏ သုတေသနဆောင်ရွက်ချက်များနှင့် ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခြင်းတို့သည် အလွန်အားကျစရာ ကောင်းသည်ကို တွေ့ရသည်။ တက္ကသိုလ်ဆရာတစ်ဦးသည် သင်ကြားရေးသာမက သုတေသနကိုလည်း ပြုရသည်။ အခြားနိုင်ငံများတွင်လည်း ပါမောက္ခတစ်ဦး၏ အရည်အသွေးကို တိုင်းတာရာတွင် သုတေသနစာတမ်း မည်မျှပြုစုသည်၊ စာအုပ်မည်မျှ ထုတ်ဝေသည်၊ နိုင်ငံတကာသုတေသနစာတမ်း

ဖတ်ကြားသည်တို့အပေါ် အခြေခံသဖြင့် ပါမောက္ခအပါအဝင် တက္ကသိုလ်ဆရာများသည် အပြိုင်အဆိုင် အလုပ်လုပ်ကြရသည်။ သုတေသနထောက်ပံ့ကြေးငွေများလည်း အလုံအလောက်ပေးထားသဖြင့် အဆင့်အတန်းမီသော သုတေသနရလဒ်များ ပေါ်ထွက်လာသည်ကို သိရှိရပါသည်။ ထွက်ပေါ်လာသောရလဒ်များကို နိုင်ငံတကာသုတေသနဂျာနယ်၊ မြန်မာနိုင်ငံသုတေသနအသင်းဂျာနယ်တို့တွင် ထည့်သွင်းဖော်ပြခြင်း၊ အောက်စဖို့ဒ် တက္ကသိုလ်ကဲ့သို့သော နာမည်ကြီးတက္ကသိုလ်များတွင် စာအုပ်ထုတ်ဝေခြင်း ပြုလုပ်ခဲ့ကြသဖြင့် တစ်ချိန်က ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်သည် နိုင်ငံတကာ၏ အထင်ကြီးလေးစားခြင်းကို ခံရသည်။ ဌာနအသီးသီးမှလုပ်ကိုင်ခဲ့ကြသော သုတေသနလုပ်ငန်းများသည် လက်တွေ့အသုံးချသော လုပ်ငန်းများဖြစ်သဖြင့် နိုင်ငံအတွက်အကျိုးရှိသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။

တစ်ချိန်က ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်မှ ပေးအပ်သောဘွဲ့များသည် အခြားသောတက္ကသိုလ်များ၏ အသိအမှတ်ပြုခံရကြောင်း အထောက်အထားများရှိပေသည်။ သာဓကအားဖြင့် ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်မှ ပေးအပ်သော ဘီအက်စ်စီ (အင်ဂျင်နီယာဘွဲ့) ကို ၁၉၃၂ ခုနှစ်မှစ၍ Council of the Institution of Engineers (India) Calcutta က အသိအမှတ်ပြုခဲ့သည်။ အလားတူပင် MBBS ဒီဂရီကို အိန္ဒိယပြည်နယ်များမှ တက္ကသိုလ်များဖြစ်သည့် ဘုံဘေ၊ ပန်ဂျပ်၊ လာဟိုး၊ မဒရပ်စ်၊ Assam ၊United Provinces Lucknow၊ Bengal Calcutta အပြင် အင်္ဂလန်နိုင်ငံရှိ Medical Examining Board ကလည်း အသိအမှတ်ပြုခဲ့သည်။ အခြားဘာသာရပ် ဒီဂရီများအလိုက် အသိအမှတ်ပြုခြင်းခံရသည့်နိုင်ငံများလည်း ရှိသည်။ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်မှ ရရှိသောဘွဲ့များသည် အခြားနိုင်ငံတက္ကသိုလ်များက အသိအမှတ်ပြုခံရသည်ကို မြန်မာတစ်မျိုးသားလုံး ဂုဏ်ယူဖွယ်ရာ တွေ့ရှိရပါသည်။ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်သည် အစဉ်အလာကြီးမားသောတက္ကသိုလ်ဖြစ်ကြောင်း အများကလက်ခံကြသည်မှာ သမိုင်း၏ တန်ဖိုးပင်ဖြစ်လေသည်။

အမိတက္ကသိုလ်ကြီး၏ ထူးခြားချက်မှာ ၁၉၆၄ ခုနှစ်နောက်ပိုင်းကာလ၌ ပါရဂူဘွဲ့သင်တန်းများဖွင့်လှစ်၍ ပါရဂူဘွဲ့များ ချီးမြှင့်ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ဘွဲ့ကြိုနှင့် ဘွဲ့လွန်သင်တန်းများကို ပို့ချရာ၌ လည်းကောင်း၊ သုတေသနများပြုစေရာ၌လည်းကောင်း၊ ထိုနှစ်ရပ်စလုံး၏ တာဝန်ကို ဆောင်ရွက်ရာ၌လည်းကောင်း အထူးဂရုပြု ဆောင်ရွက်လာသည်ကို တွေ့ရှိရပြီး သင်ကြားရေးဘာသာရပ်အသစ်များ တိုးချဲ့သတ်မှတ် သင်ကြားမှုပြုလာသည်ကိုလည်း တွေ့ရှိရပါသည်။ အထူးသဖြင့် ဘွဲ့လွန်ဖြစ်ကြသော မဟာဝိဇ္ဇာ၊ မဟာသိပ္ပံ၊ မဟာဒဿနများအပြင် "ပါရဂူ" ဘွဲ့သင်တန်းကို ဖွင့်လှစ်ပို့ချနိုင်ရေးနှင့် ပါရဂူဘွဲ့များ ချီးမြှင့်ပေးအပ်နိုင်ရေးသို့ တိုးမြှင့်ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်ခြင်းပင် ဖြစ်ပါသည်။ သင်ကြားရေးနှင့် သုတေသနပြုရေးကို ထိရောက်စွာဆောင်ရွက်နိုင်ရန် ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် (ဝိဇ္ဇာနှင့်သိပ္ပံ တက္ကသိုလ်) သည် အာရှနိုင်ငံများအပါအဝင် ကမ္ဘာ့နိုင်ငံကြီးများမှ တက္ကသိုလ်ကြီးများနှင့် ဆက်သွယ်ညှိနှိုင်းပူးပေါင်း၍ ယင်းနိုင်ငံတက္ကသိုလ်ကြီးများ၏ ပါဝင်ကူညီ ပံ့ပိုးမှုများကို ရယူကာ ထိထိမိမိ ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်မှုများ ပြုလုပ်လာသည်ကိုလည်း တွေ့ရှိရပါသည်။

ဂုဏ်ထူးဆောင်ဘွဲ့များနှင့် အမိတက္ကသိုလ်

ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်၏ ပထမဆုံးဂုဏ်ထူးဆောင် ဒေါက်တာဘွဲ့ကို ၁၉၅၅ ခုနှစ်တွင် ယူဂိုဆလပ်နိုင်ငံသမ္မတ မာရှယ်တီးတိုးအား ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် ဘွဲ့နှင်းသဘင်ခန်းမ၌ ချီးမြှင့်ခဲ့သည်။ ၁၉၅၈ ခုနှစ်တွင် မြောက်ဗီယက်နမ်နိုင်ငံသမ္မတ ဟိုချီမင်းအားလည်းကောင်း၊ ၁၉၆၁ ခုနှစ်တွင် အစ္စရေးနိုင်ငံဝန်ကြီးချုပ် ဘင်ဂူရီယန်အားလည်းကောင်း ဂုဏ်ထူးဆောင် ဒေါက်တာဘွဲ့များ ချီးမြှင့်ခဲ့သည်။

သမိုင်းဝင် ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်စာကြည့်တိုက်

ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်သို့ ရောက်သောသူအပေါင်းအား မမေ့အောင် ဆွဲဆောင်နိုင်သည့် အထဲတွင် သမိုင်းဝင်ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် စာကြည့်တိုက်အပါအဝင် ဖြစ်ပေသည်။ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်စာကြည့်တိုက် အဆောက်အအုံကို ၁၉၂၇ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာ ၈ ရက်နေ့တွင် အုတ်မြစ်ချခဲ့ပြီး ၁၉၃၁ ခုနှစ်တွင် စာကြည့်တိုက်ဖွင့်လှစ်နိုင်ခဲ့သည်။ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်စာကြည့်တိုက်သည် တက္ကသိုလ်ဆရာ၊ ဆရာမများ၊ ကျောင်းသား၊ ကျောင်းသူများ၊ နိုင်ငံတော်အစိုးရဝန်ကြီးဌာနများ၊ ပြင်ပအဖွဲ့အစည်းများနှင့် သုတေသီများအား ရှေးဟောင်းစာပေနှင့်ဆိုင်သော အကြောင်းအချက်များကို အလွယ်တကူရရှိနိုင်စေရန် အကူအညီပေးလျက်ရှိသော ဌာနတစ်ခုဖြစ်ပေသည်။ ၁၉၆၄ ခုနှစ်ကနေ စတင်ပြီး စနစ်သစ်ပညာရေးအရ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်စာကြည့်တိုက်ကို တက္ကသိုလ်များ ဗဟိုစာကြည့်တိုက်ဟု အမည်ပြောင်းလဲခေါ်ဝေါ်ခဲ့သည်။ ၁၉၈၇ ခုနှစ်တွင် ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်စာကြည့်တိုက်နှင့် တက္ကသိုလ်များဗဟိုစာကြည့်တိုက်ဟူ၍ စာကြည့်တိုက်နှစ်ခုအနေဖြင့် သီးခြားခွဲထွက်ပြီး စာကြည့်တိုက်အသုံးပြုသူများ၏ လိုအပ်ချက်များကို ဖြည့်ဆည်းပေးနိုင်ရန် "ပညာရှာသူ တို့ဝိုင်းကူ" ဟူသောဆောင်ပုဒ်အတိုင်း စာကြည့်တိုက်ပြတင်းပေါက်မှ မြန်မာ့မြင်ကွင်းကိုသာမက ကမ္ဘာ့မြင်ကွင်းကိုပါ တွေ့ရှိနိုင်အောင် အမိတက္ကသိုလ်ကြီးက ဆောင်ကြဉ်းပေးလျက်ရှိပေသည်။

အရောင်အသွေးစုံလင်လှသည့် အမိတက္ကသိုလ်ကြီး၏ရင်ခွင်

ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်သည် ပြည်ထောင်စုကြီးထဲက ပြည်ထောင်စုကလေးဟု တင်စားခဲ့သည့်အတိုင်း အနယ်နယ်အရပ်ရပ်က လူလည်း စုံလှသည်။ အဆောင်လည်း စုံလှပေသည်။ ယောကျ်ားလေးဆောင်၊ မိန်းကလေးဆောင်တို့ဖြင့် စုံလင်လှသည်။ ဂစ်တာတီးရင်း၊ သီချင်းဆိုရင်းနှင့် တစ်ဦးပေါ်တစ်ဦး ရိုင်းပင်းကူညီစိတ်များဖြင့် ပညာပေါ်ကြွယ်ဝလှသည့် မိခင်ရင်ခွင်ကြီးဆီက ငြိမ်းချမ်းသာယာမှုခံစားမှုပေါင်းစုံဖြင့် ပညာရှာမှီးခဲ့ကြသည်။ တေးဂီတ၊ စာပေများဖြင့် ဖွဲ့ကျူးထားသော ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်၏ ဂုဏ်သတင်းသည် ရသစုံလှပေသည်။ ထို့ပြင်တက္ကသိုလ်ကျောင်းသူတစ်ဦး၏ ဆင်ယင်ထုံးဖွဲ့မှုအလှသည် မြန်မာပီသစွာ မြန်မာ့အလှဖြစ်ကြောင်းကို ဂီတစာဆိုရှင်အလင်္ကာကျော်စွာ ဗိုလ်ကလေးတင့်အောင် ရေးစပ်ပြီး တေးသံရှင်ကိုမင်းနောင်သီဆိုသည့် "တက္ကသိုလ်ကျောင်းသူတစ်ဦး" တေးသီချင်းသည်လည်း ဂန္ထဝင်စံတင်ထိုက်သည့် တက္ကသိုလ်ကျောင်းသူတစ်ဦး၏ အေးမြသောအလှကို ဖော်ကျူးသည်မှာ အမိတက္ကသိုလ်ကြီးအတွက် သမိုင်းဝင်ဖြစ်ပေသည်။ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်

အတွင်းရှိ စိန်ပန်းများရဲရဲလှပ် ပွင့်နေကြပုံသည်လည်း အမြဲတမ်း မလွမ်းဘဲမနေနိုင်အောင် အဆိုတော်တွံတေးသိန်းတန်၏ "ကျောင်းဖွင့်ချိန် စိန်ပန်းတွေလည်း မြေမှာ ကျဲပြန့်နေ" တေးသီချင်းသည်လည်းကောင်း၊ အဆိုတော်ခင်မောင်ကြီး၏ တက္ကသိုလ်မှာဝေတဲ့နှင်း တေးသီချင်းသည်လည်းကောင်း ဖြတ်သန်းခဲ့ရသော တက္ကသိုလ်ဘဝများ၏ နှလုံးသား တစ်ထောင့်တစ်နေရာမှာ နေရာယူပြီး ဖြစ်ပေသည်။ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်နယ်မြေသည် ကံ့ကော်ပန်းတို့ မွှေးပျံ့ထုံသင်းရာ ဌာနီဖြစ်၍ ချစ်သူတို့နယ်မြေ၊ ကံ့ကော်မြေ၊ ကံ့ကော်တော ဟုလည်း ထင်ရှားအမည်တွင်ပေသည်။ ထို့ပြင်တက္ကသိုလ်နှစ်ပတ်လည် မဂ္ဂဇင်း၊ အိုးဝေမဂ္ဂဇင်း၊ ခေတ်စမ်းကဗျာများနှင့် အခြားစာပေများတွင်လည်း အမိတက္ကသိုလ် မြကျွန်းညို့ကို ဖွဲ့ဆို ထားမှုများမှာလည်း ဂုဏ်ယူစရာ စာပေရသမြောက်လှပေသည်။

အခွင့်အလမ်းများဖော်ဆောင်ပေးနိုင်သောအမိတက္ကသိုလ်

ယနေ့ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်ကြီးသည် နိုင်ငံတော်၏ နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးစနစ် များနှင့် နည်းပညာသင်ကြားနိုင်သည့် အခွင့်အလမ်းများကိုလည်း ဖော်ဆောင်ပေးလျက် ရှိပါသည်။ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် (ပင်မ) ပြုပြင်မွမ်းမံရေးနှင့် အဆင့်မြှင့်တင်ရေးဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းများ ပါဝင်ပြီး ၂၀၁၃-၂၀၁၄ ပညာသင်နှစ်မှ စတင်ပြီး ဘွဲ့ကြိုသင်တန်းများကို ပြန်လည်ဖွင့်လှစ်ခဲ့သည်။ ဘွဲ့ကြိုကျောင်းသား၊ ဘွဲ့လွန်ကျောင်းသားများအတွက် ကျောင်းဆောင်များပြုပြင်ပြီး လက်ခံထားသဖြင့် အမိတက္ကသိုလ်၏ Campus Life ကို ပြန်လည်ရရှိစေခဲ့ပါသည်။ ထို့ပြင် အမိတက္ကသိုလ်ကြီးတွင် ပညာသင်ကြားရေး အဆင်ပြေစေ ရန် စာသင်ခန်းအဆောင်များ၊ သင်ထောက်ကူပစ္စည်းများ လုံလောက်ပြည့်စုံအောင် ဖြည့် ဆည်းပေးထားလေသည်။ Online Library အသုံးပြုနိုင်အောင် ဆောင်ရွက်ပေးခြင်း၊ Internet Access နှင့် စာကြည့်တိုက် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး ဆောင်ရွက်ပေးခြင်းတို့ကိုလည်း လုပ်ဆောင်လျက်ရှိပါသည်။

နိုင်ငံတကာနှင့် ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်းရှိသော တက္ကသိုလ်ကြီးတစ်ခု ပေါ်ပေါက်လာစေရန် မြကျွန်းညိုဟု တင်စားကာ ဂုဏ်ယူစံထားရသည့် ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်ကြီးသည် မိတ်ဖက်အဖွဲ့ အစည်းများဖြစ်ကြသော အမေရိကန်၊ ဂျာမနီ၊ အင်္ဂလန်၊ နော်ဝေ၊ ဟန်ဂေရီ၊ နယူးဇီလန်၊ ဗီယက်နမ်၊ ဩစတြေးလျ၊ ကိုရီးယား၊ ဂျပန်၊ စင်ကာပူ၊ တရုတ် စသည့်နိုင်ငံများ၏ တက္ကသိုလ်များ၊ အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုဆိုင်ရာ နားလည်မှုစာချွန်လွှာ များ ရေးထိုးပြီး ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်မှုများကို လုပ်ဆောင်လျက်ရှိရာ ပညာလာရောက် ဖြန့်ဝေပေးကြသော နိုင်ငံတကာမှ ပညာရှင်များ၊ ပညာလာရောက်ဆည်းပူးကြသော နိုင်ငံတကာမှ ကျောင်းသူကျောင်းသားများဖြင့် နိုင်ငံတကာတက္ကသိုလ်အဆင့်သို့ တဖြည်း ဖြည်းတက်လှမ်းနေပြီ ဖြစ်ပါသည်။

မြန်မာ့ပညာရေး၏ အနာဂတ်ခရီးလမ်း

ထို့ကဲ့သို့ လက်ရှိဆောင်ရွက်နေသော ပညာရေးမြှင့်တင်တင်မှု၊ အစီအစဉ်များနှင့် ရှေ့တွင် ဆက်လက်ဆောင်ရွက်မည့် အစီအစဉ်များကို လေ့လာပါက မြန်မာ့ပညာရေး

လောကအတွက် အားတက်စရာ မျှော်လင့်ချက်များကို မြင်တွေ့နေရပြီဖြစ်သည်။ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် ပြုပြင်မွမ်းမံရေးနှင့် အဆင့်မြှင့်ကော်မတီကို ဖွဲ့စည်းထားပြီး ထိုကော်မတီသည် CEU, Oxford University တို့နှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါသည်။ ထိရောက်သော သင်ကြားရေးစနစ်၊ စာမေးပွဲစနစ်၊ ဆရာတို့၏ သုတေသနစွမ်းရည်မြှင့်တင်ရေးတို့ကို လုပ်ဆောင်နေပြီဖြစ်သည်။ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် အနာဂတ်အလားအလာသည် တစ်ချိန်က အရှေ့တောင်အာရှတွင် နာမည်ကြီးခဲ့သော တက္ကသိုလ်၏ အနေအထားကို ပြန်လည်ရောက်ရှိတော့မည် ဖြစ်သည်။ တစ်နိုင်ငံလုံးသာမက တစ်ကမ္ဘာလုံးက အသိအမှတ်ပြုပညာရေး အဆင့်မြင့် ပညာသင်ကြားပို့ချနိုင်သည့် တက္ကသိုလ်ပညာသင်ဌာန၊ ပရိဝုဏ်ကြီးဖြစ်လာတော့မည်ကို မျှော်မှန်းနိုင်ပြီဖြစ်သည်။ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်သည် သုတေသနလုပ်ငန်းများကို လုပ်ကိုင်ပြီး ကမ္ဘာကြီးကိုအကျိုးပြုနိုင်သောနည်းပညာ၊ စဉ်းစားတွေးခေါ်နိုင်သည့် အတွေးအခေါ်များ ပေါ်ထွက်လာနိုင်မည့်ကာလသည် မဝေးတော့ပြီဖြစ်ပေသည်။

အမိတက္ကသိုလ်ကြီးသည် အရှေ့တောင်အာရှတွင် မြင့်မားလှသော ပညာရေး ပတ်ဝန်းကျင်အနေအထားတွင် တည်ဆောက်ထားခြင်း၊ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရှိခြင်း၊ သင်ကြားပုံစနစ် ကောင်းမွန်ခြင်း၊ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်မှပေးအပ်သော ဘွဲ့၊ ဒီဂရီများကို အခြားနိုင်ငံများက အသိအမှတ်ပြုခြင်း၊ သုတေသနလုပ်ငန်းများကိုထိရောက်စွာ လုပ်ကိုင်နိုင်ခြင်း၊ ကမ္ဘာကျော်တက္ကသိုလ်များဖြစ်ကြသော အောက်စဖို့ဒ်နှင့် ကိန်းဘရစ်ချ် တက္ကသိုလ်များစနစ်ကို ယူထားခြင်း၊ ပညာရပ်ဝန်းကျင်ကောင်းမွန်ခြင်း၊ နိုင်ငံ့ခေါင်းဆောင်များကို မွေးထုတ်ပေးနိုင်ခြင်း၊ လွတ်လပ်ရေးကြိုးပမ်းမှုတစ်လျှောက်လုံးတွင် ပါဝင်ခဲ့ခြင်း စသည့် အချက်များကြောင့် သမိုင်းအစဉ်အလာကြီးမားသည့် တက္ကသိုလ်အဖြစ် ရပ်တည်နိုင်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်၏ အောင်မြင်မှုအစဉ်အလာများသည် ယုံတမ်းစကားများ မဟုတ်ဘဲ သမိုင်းသက်သေ အထောက်အထားများ၊ သာဓကများဖြင့် ပြည့်လျှံနေပေသည်။ နိုင်ငံတကာနှင့် ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်းရှိသော တက္ကသိုလ်ကြီးတစ်ခုအဖြစ် ပေါ်ပေါက်လာမည်ဖြစ်ပြီး လူ့အဖွဲ့အစည်းနှင့် ကမ္ဘာကြီးကိုအကျိုးပြုနိုင်မည့် စွမ်းဆောင်ရည်ပြည့်ဝသော နိုင်ငံတကာအဆင့်မီ တက္ကသိုလ်ကြီးဖြစ်ထွန်းလာမည်ဆိုသည်မှာ မလွဲကေန်ဖြစ်ပေသည်။

လူငယ်မျိုးဆက်သစ်တို့၏ပညာရေးစိန်ခေါ်မှုနှင့် အနာဂတ်ကမ္ဘာလှပမှု

သို့ဖြစ်ပါ၍ တက္ကသိုလ်မြကျွန်းညို၏ ၂၁ရာစုနှစ်တွင် သင်ယူမှုစွမ်းရည်၊ ပုဂ္ဂိုလ်ရေး စွမ်းရည်နှင့် လူမှုရေးစွမ်းရည်များ စသော အရည်အသွေးများနှင့် လူငယ်မျိုးဆက်သစ်တို့၏ တက္ကသိုလ်ပညာရေးသည် ယနေ့ကမ္ဘာကြီးတွင် စိန်ခေါ်မှုများနှင့်အတူ အနာဂတ်ကမ္ဘာကို ရင်ဆိုင်နိုင်ရန် ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်ကြီးက ဖော်ဆောင်ပေးလျက် ရှိပေသည်။ မြကျွန်းညိုဟု ခေါ်ဆိုသည့် ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်မှ ထွက်ပေါ်ကာ ကမ္ဘာတစ်ခွင်တွင်ကျယ်ခဲ့သည့် ထိပ်သီး နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်များ၊ နိုင်ငံတကာကိုဝင်ဆံ့ကျယ်ပြန့်ခဲ့ကြသည့် မြန်မာ့ပညာရှင်ကြီး များ၊ အထင်ကရစာပေနှင့် အနုပညာရှင်ကြီးများ၊ ထင်ရှားကျော်ကြားခဲ့သည့် စီးပွားရေး၊ လူမှုရေး၊ ယဉ်ကျေးမှုအနုပညာနယ်ပယ်တို့တွင် ဦးဆောင်ကြသူများ အများအပြားရှိခဲ့ကြပါ သည်။ ထိုသူတို့အတွက် မြန်မာနိုင်ငံသူ နိုင်ငံသားတို့က အမြဲဂုဏ်ယူနေကြပေမည်။ မြန်မာ

နိုင်ငံ၏ အနာဂတ်ငြိမ်းချမ်းသာယာလှပရေးအတွက် ပညာတတ်များ၊ ပညာရှင်များ၊ နိုင်ငံကို ဦးဆောင်ဦးရွက် ပြုမည့်သူများကို ဆက်လက်မွေးထုတ်ပေးမည့် တက္ကသိုလ်မြကျွန်းညို၏ နှစ်တစ်ရာကျော်လွန်သည်မှ၍ နောင်အနှစ်ရာထောင်ချီကာ အဓွန့်ရှည်ပါစေကြောင်း ဆုတောင်းပြုအပ်ပါသည်။

ငြိမ်းချမ်းမေ

Ref:

- ကံ့ကော်မြေမှရာပြည့်တက္ကသိုလ် (ဒေါက်တာကျော်ဝင်း)
- မြန်မာစာပေခရီး (မောင်ခင်မင်-ဓနုဖြူ)
- ၂၀၂၂ ခုနှစ်၊အောက်တိုဘာလ၊ နိုဝင်ဘာလမြန်မာ့အလင်းသတင်းစာ(ကောက်နုတ်ချက်)

မြန်မာနိုင်ငံမြို့ပြလူဦးရေ ဖြန့်ဖြူးမှု

a'gufwmausmfvwf

“လွန်ခဲ့သောနှစ်ပေါင်း ၇၀ ကျော်ခန့်၊
ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကြီးအပြီး ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများ၏
ပြဿနာများကို လေ့လာကြသောအချိန်ကာလမှစ၍
ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများတွင် Urbanization ခေါ်
ကျေးလက်နေလူများစွာတို့သည် မြို့ပြဒေသများသို့
ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ကြသောကြောင့် မြို့ပြဒေသများတွင်
လူဦးရေတိုးနှုန်းမြင့်မားသည်ကို တွေ့ရှိရသည်။”

၂၀၁၄ ခုနှစ် သန်းခေါင်စာရင်းအရ မြန်မာနိုင်ငံတွင် လူဦးရေ ၅၀ ဒသမ ၂၁ သန်းခန့်ရှိ၍ ၃၀ ရာခိုင်နှုန်း ၁၄ ဒသမ ၈၈ သန်းခန့်မှာ မြို့ပြဒေသများတွင် နေထိုင်ကြ၍ ကျေးလက်ဒေသနေ လူဦးရေမှာ ၇၀ ရာခိုင်နှုန်းခန့်နှင့် ၃၅ ဒသမ ၃၅ သန်းခန့်ရှိပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ စိုက်ပျိုးမြေအခြေအနေမှာ ကျေးလက်ဒေသနေ လူဦးရေတိုးပွားသည်နှင့် ညီမျှစွာ ချဲ့ထွင်နိုင်ခြင်းမရှိကြ၍ တဖြည်းဖြည်းစိုက်ပျိုးမြေနှင့်လူဦးရေအချိုးအစားမှာ နည်းပါးလာသည်။ ထိုဖြစ်ရပ်ကို လွန်ခဲ့သောနှစ်ပေါင်း ၇၀ ခန့်ကပင် ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများ၏ ဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံကိန်းပညာ (Development Planning Science) ကို လေ့လာကြသော ဒေါက်တာ လှမြင့် အစရှိသော ပညာရှင်များက Decreasing land man ratio ဟု သုံးစွဲသတ်မှတ်ကြသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ၁၉၅၃ ခုနှစ်က ကျေးလက်ဒေသနေလူတစ်ဦးလျှင် မြေ ၁ ဒသမ ၄၁ ဧကနှုန်းရှိ၍ ၂၀၁၄ ခုနှစ်ခန့်တွင် ကျေးလက်ဒေသနေလူတစ်ဦးလျှင် ၀ ဒသမ ၈၆ ဧက အချိုးသို့ လျော့နည်းကျဆင်းသွားသည်။ထိုအချက်၊ထိုဖြစ်ရပ်ကို အခြေခံ၍ကျေးလက်ဒေသများတွင် အလုပ်လက်မဲ့များ သို့မဟုတ် Under-employment ခေါ် အချိန်ပြည့်လုပ်ကိုင်စရာလုပ်ငန်းမရှိသော လူဦးရေတို့ တစ်စတစ်စတိုးပွားလျက်ရှိကြသည်မှာ မြန်မာနိုင်ငံတစ်ပြည်တည်းသာမဟုတ်ဘဲ များစွာသောဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံတို့တွင် ကြုံတွေ့နေရသည်။

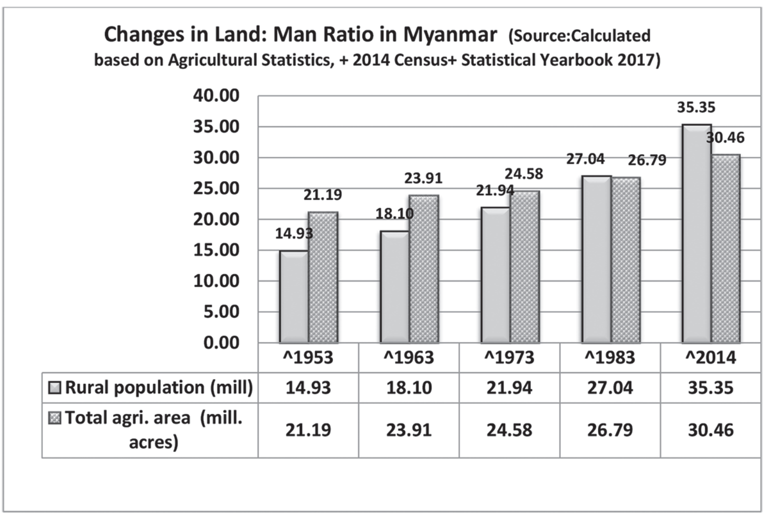

	^1953	^1963	^1973	^1983	^2014
Rural population (mill)	14.93	18.10	21.94	27.04	35.35
Total agri. area (mill. acres)	21.19	23.91	24.58	26.79	30.46

ပုံ(၁) မြန်မာနိုင်ငံကျေးလက်ဒေသနေ ပြည်သူလူထုနှင့် စိုက်ပျိုးမြေတို့အချိုးကျဆင်း ပြောင်းလဲပုံပြပုံစံ (Calculated based on Agricultural Statistics (1997–98), Ministry of Agriculture and Irrigation, page 15, Statistical Yearbooks and 2014 Census)

ထိုကျေးလက်ဒေသ အလုပ်အကိုင်ရှားပါးမှုနှင့် ဆင်းရဲမှုလျှော့ချကြရန် လွန်ခဲ့သောနှစ်ပေါင်း ၇၀ ခန့်မှစ၍ အချို့သောဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများတွင် စီမံကိန်းအမျိုးမျိုးတို့ဖြင့် စမ်းသပ်ခဲ့ကြသည်။ ယင်းတို့တွင် Rural industries ခေါ် ကျေးလက်ဒေသ စက်မှုလုပ်ငန်းများ

ပေါ်ပေါက်ရေး၊ ကျေးလက်ဒေသများတွင် Cottage industries ခေါ် အိမ်တွင်းစက်မှုလုပ်ငန်းများပေါ်ပေါက်ရေး စသည့်တို့ ပါဝင်ကြသည်။ သို့သော် စက်ရုံ၊ အလုပ်ရုံများ၏သဘောသဘာဝမှာ လူအင်အားနှင့်စွမ်းအင်ရှိရာ နေရာများတွင်သာပေါ်ပေါက်နိုင်၍ အဆိုပါ Rural Industries စသော စီမံကိန်းများမှာ ရှင်သန်ရပ်တည်နိုင်ရန် ခက်ခဲကြောင်း ပေါ်လွင်လာသည်။ ထိုအချက်၏သက်သေမှာ လွန်ခဲ့သောနှစ်ပေါင်း ၇၀ ကျော်ခန့် ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကြီးအပြီး ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများ၏ ပြဿနာများကို လေ့လာကြသောအချိန်ကာလမှစ၍ ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများတွင် Urbanization ခေါ် ကျေးလက်နေလူများစွာတို့သည် မြို့ပြဒေသများသို့ ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ကြသောကြောင့် မြို့ပြဒေသများတွင် လူဦးရေတိုးနှုန်းမြင့်မားသည်ကို တွေ့ရှိရသည်။

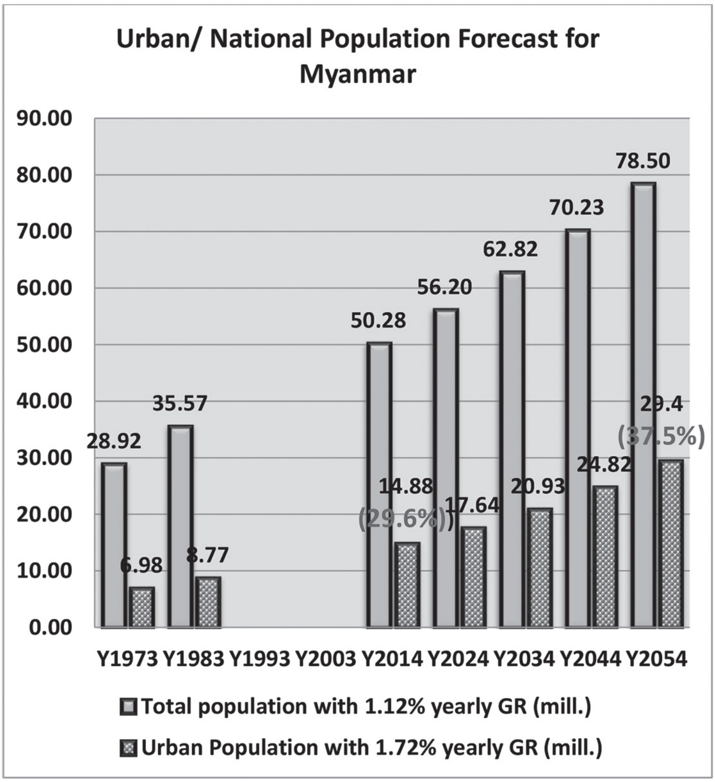

ပုံ (၂) မြန်မာနိုင်ငံ စုစုပေါင်းလူဦးရေနှင့် မြို့ပြဒေသနေလူဦးရေတို့ အချိုးအစားပြောင်းလဲပုံ။

ပုံ(၂)အရ ၂၀၁၄ ခုနှစ်ခန့်တွင် မြန်မာနိုင်ငံမြို့ပြနေလူဦးရေသည် ၁၄ ဒသမ ၈၈ သန်းမှ ၂၀၅၄ ခုနှစ်ခန့်တွင် ၂၉ ဒသမ ၄ သန်းခန့်ထိ နှစ်ပေါင်း ၄၀ ခန့်အတွင်း နှစ်ဆခန့် တိုးပေတော့မည်။

ထိုမြို့ပြဒေသများ၏ လူဦးရေတိုးနှုန်းမြင့်မားသည်နှင့်တွဲဖက်၍ များစွာသော ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများတွင် Primate cities ခေါ် လွန်စွာကြီးသော မြို့ကြီးများပေါ်ပေါက်လျက်

ရှိကြသည်။ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်မှာ “လူဦးရေလွန်စွာများပြီး သက်ဆိုင်ရာတိုင်းပြည် သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အတွင်းရှိ ဒုတိယအကြီးဆုံးမြို့နှင့်နှိုင်းစာသော် အဆပေါင်းများစွာ ကြီးမားသောမြို့ကြီးများ” ဟုဖွင့်ဆိုကြသည်။ ထို Primate Cities မြို့ကြီးများတွင် တွေ့ရှိရသော အနုတ်လက္ခဏာဆောင်သောအချက်များမှာ အောက်ပါတို့ဖြစ်သည်–

၁။ လူသန်းပေါင်းများစွာ နေထိုင်ကြပြီး စက်ရုံအလုပ်ရုံများ စုပုံပေါ်ပေါက်ခြင်းကြောင့် လေထုညစ်ညမ်းခြင်းနှင့် ပတ်ဝန်းကျင်ညစ်ညမ်းမှု မြင့်မားခြင်း၊[1]

၂။ ရေပေးဝေရေးစနစ်၊ ရေမြောင်းနှင့် ရေဆိုးစွန့်ပစ်ရေးစနစ်၊ လမ်းပန်းဆက်သွယ်ရေးစနစ် စသော အခြေခံအဆောက်အအုံတို့ကို ထိန်းသိမ်းတည်ဆောက်ရေးတို့တွင် ကုန်ကျစရိတ်လွန်စွာမြင့်မားခြင်း၊

၃။ မြို့တွင်းတစ်နေရာမှ တစ်နေရာသို့ သွားလာရေးတွင် နာရီပေါင်းများစွာ လိုအပ်ခြင်း၊ အဆိုပါအကျိုးဆက်ကြောင့် ငွေရှာ၊ အလုပ်လုပ်ရသူ အိမ်ထောင်ဦးစီးနှင့် အိမ်နေမိသားစုတို့ Estrangement ခေါ် စိမ်းကားမှုများနှင့် စိတ်ဝမ်းကွဲပြားမှုများ ဖြစ်ပေါ်လေ့ရှိခြင်း၊

၄။ အဆိုပါအကျိုးဆက်ကြောင့် ကလေးများနှင့် လူငယ်များမှာလည်း ဆိုးသွမ်းသော ဘက်သို့ ဦးတည်နိုင်ခြင်း၊

၅။ ဆင်းရဲချမ်းသာ ကွာဟမှုကြီးမားခြင်း၊ ဤသည်ကိုအခြေခံ၍ Crime rates ခေါ် ရာဇဝတ်ကျူးလွန်မှုနှုန်းများ မြင့်မားခြင်း၊

၆။ အချက်အားလုံးတွင် လွန်စွာအရေးကြီးသောအချက်သည် သက်ဆိုင်ရာတိုင်းပြည်အတွင်း ဒေသအလိုက် ဖွံ့ဖြိုးမှုတွင် ကွာခြားခြင်း၏ အကျိုးဆက်ကြောင့် National Unity ခေါ် အမျိုးသားစည်းလုံးညီညွတ်မှုကို ထိခိုက်နိုင်ခြင်းဖြစ်သည်။

ထို Primate Cities မြို့ကြီးများသည် နဂိုမူလက စီးပွားရေးအကျိုးအမြတ်များကြောင့် ပေါ်ပေါက်လာကြခြင်းဖြစ်သည်ကိုလည်း အသိအမှတ်ပြုရပေမည်။ စက်ရုံအလုပ်ရုံတို့သည် စုစည်းနီးကပ်စွာ တည်ရှိသောကြောင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရာတွင် လွယ်ကူခြင်း၊ လူဦးရေထူထပ်သဖြင့် လုပ်သားအင်အားများရရှိရန် လွယ်ကူခြင်း စသော အကျိုးကျေးဇူးများကြောင့် တဖြည်းဖြည်း တစ်စတစ်စကြီးထွားလာခဲ့ကြခြင်း ဖြစ်ပေသည်။ သို့သော် အခြားအကျိုးဆက်များမှာ ထိုကဲ့သို့မြို့ကြီးများသည် လွန်စွာကြီးထွားလာကြပြီး အထက်တွင် တင်ပြခဲ့သော အနုတ်လက္ခဏာဆောင်သော၊ လူသားမဆန်သော လူ့ပတ်ဝန်းကျင်များအဖြစ် ပြောင်းလဲသွားကြသည်။ ယခုအခါ များစွာသောတိုင်းပြည်များတွင် ထို Primate Cities များ၏ စီးပွားရေးရှုထောင့်မှကြည့်၍ အကျိုးကျေးဇူးများဖြစ်သော စက်ရုံအလုပ်ရုံတို့ကို စုစည်းနီးကပ်စွာ တည်ရှိစေခြင်းနှင့် လုပ်သားအင်အားများရရှိရန် လိုအပ်ချက်များကို ဖြည့်ဆည်းကာ Secondary Cities ခေါ် မြို့အလယ်အလတ်စားများ ဖော်ထုတ်ကြပြီး လျှပ်စစ်၊ လမ်းပန်းဆက်သွယ်ရေး စသော အခြေခံအဆောက်အုံများကို တိုးမြှင့်ကောင်းမွန်စေခြင်းနည်းဖြင့် ဖြေရှင်းနိုင်ကြောင်း တွေ့ရှိလာကြသည်။

ဥပမာပေးတင်ပြရသော် မိမိတို့ အာဆီယံနိုင်ငံများမှ ယခုလွန်ခဲ့သောဆယ်စုနှစ်များအတွင်း လျင်မြန်စွာ တိုးတက်ဖွံ့ဖြိုးလာသော ဗီယက်နမ်နိုင်ငံသည် သမိုင်းကြောင်း အခြေ

အနေအရ မြို့ကြီးနှစ်မြို့ရှိပြီး ထိုမြို့ဝန်းကျင်တို့သည်လည်း ဖွံ့ဖြိုးလျက်ရှိသည်။ သို့သော် အထက်တွင် တင်ပြသော ပတ်ဝန်းကျင်ညစ်ညမ်းမှုအကြောင်းနှင့် တစ်နိုင်ငံလုံးညီညွတ်စွာ ဖွံ့ဖြိုးစေလိုသော ရည်ရွယ်ချက်တို့ကြောင့် Regional Spatial Plans ခေါ် ဒေသဖွံ့ဖြိုးမှုစီမံကိန်းများနှင့် ဒေသကြီးပေါင်း ခုနစ်ဒေသတို့သတ်မှတ်၍ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေရန် ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသည်။[2]

“မြန်မာနိုင်ငံ၏ မြို့ပြလူဦးရေသည် ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် ၁၄ ဒသမ ၈၈ သန်း ရှိပြီး ထိုမြို့ပြဒေသနေ လူဦးရေမှ ရန်ကုန်မြို့တွင်ပင် ၅ ဒသမ ၂ သန်း သို့မဟုတ် မြို့ပြလူဦးရေ၏ ၃၄ ဒသမ ၉ ရာခိုင်နှုန်းသည် ရန်ကုန်မြို့တွင် နေထိုင်ကြသည်။”

အခြားဥပမာတစ်ရပ်မှာ မိမိတို့ မြန်မာနိုင်ငံ၏ အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံဖြစ်သော ထိုင်းနိုင်ငံရှိ ဘန်ကောက်မြို့ဝန်းကျင်သည် အခြားဒေသများနှင့်နှိုင်းစာသော် ဖွံ့ဖြိုးမှုတွင် များစွာ မြင့်မားကွာဟလျက်ရှိကြောင်း တွေ့မြင်လာကြသည်။ ဘန်ကောက်မြို့ဝန်းကျင်၏ Per capita GDP ခေါ် တစ်ဦးချင်းထုတ်လုပ်မှုတန်ဖိုးသည် တိုင်းပြည်၏ပျမ်းမျှတစ်ဦးချင်း ထုတ်လုပ်မှုတန်ဖိုးထက် သုံးဆခန့်ပိုမိုနေသည့်အပြင် ဘန်ကောက်မြို့ဝန်းကျင်နေ လူဦးရေ ၁၄ သန်း၊ သို့မဟုတ် ထိုင်းနိုင်ငံလူဦးရေ၏ ၂၀ ရာခိုင်နှုန်းသည် GDP ခေါ် တစ်မျိုးသားလုံး ထုတ်လုပ်မှုတန်ဖိုး၏ ၄၄ ရာခိုင်နှုန်းကျော် ထုတ်လုပ်လျက်ရှိသည်။ ထိုင်းနိုင်ငံအုပ်ချုပ်သူများသည် ထိုအခြေအနေကို ပြုပြင်ပြောင်းလဲသင့်ကြောင်း သိရှိလာသဖြင့် Development Regions ခေါ် ဖွံ့ဖြိုးမှုဒေသကြီး ခြောက်မျိုးသတ်မှတ်၍ တစ်နိုင်ငံလုံးညီညွတ်စွာ ဖွံ့ဖြိုးစေလိုသော ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသည်။[3]

အထက်တွင်တင်ပြသည့် တစ်နိုင်ငံလုံးအတိုင်းအတာနှင့် ညီညွတ်စွာ တစ်ပြေးညီ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးလုပ်ငန်းရပ်တွင် နိုင်ငံတော်မူဝါဒအရ သတ်မှတ်ထားသော Secondary cities ခေါ် မြို့အလယ်အလတ်စားများဖော်ထုတ်ခြင်းနှင့် တိုင်းဒေသကြီးများအလိုက် ဖွံ့ဖြိုးရေးလုပ်ငန်းရပ်များမှာ တစ်တိုင်းတစ်ပြည်လုံးခြုံ၍ ရေးဆွဲသော “National Urbanization Plan ခေါ် အမျိုးသားမြို့ပြဖွံ့ဖြိုးမှုစီမံကိန်း”များမှ စတင်ဆောင်ရွက်ကြရပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံ၏ ရန်ကုန်မြို့

မြန်မာနိုင်ငံ၏ မြို့ပြလူဦးရေသည် ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် ၁၄ ဒသမ ၈၈ သန်းရှိပြီး ထိုမြို့ပြဒေသနေ လူဦးရေမှ ရန်ကုန်မြို့တွင်ပင် ၅ ဒသမ ၂ သန်း သို့မဟုတ် မြို့ပြလူဦးရေ၏ ၃၄ ဒသမ ၉ ရာခိုင်နှုန်းသည် ရန်ကုန်မြို့တွင် နေထိုင်ကြသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဒုတိယအကြီးဆုံးမြို့ဖြစ်သော မန္တလေးမြို့၏လူဦးရေသည် ၂၀၁၄ ခုနှစ်သန်းခေါင်စာရင်းအရ ၁ ဒသမ ၃ သန်းခန့်ရှိသဖြင့် ရန်ကုန်လူဦးရေသည် မန္တလေးမြို့လူဦးရေထက် လေးဆခန့် ပိုမိုသည်။ ထိုအချက်တို့ကို အခြေခံ၍ ရန်ကုန်မြို့သည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ Primate City မြို့ကြီးဖြစ်သည်။ အခြားတိုင်းဒေသကြီး မြို့တော်အများစုတို့သည် လူဦးရေ နှစ်သိန်းနှင့် နှစ်သောင်းအတွင်းသာ ရှိကြသည်။ ပုံမှန်သဘောမှာ မြို့ငယ်များတွင် ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု၊ ပညာရေးနှင့် အလုပ်အကိုင်အခွင့်အလမ်းများ စသည်တို့မှာလည်း လျော့နည်းကြသည်။

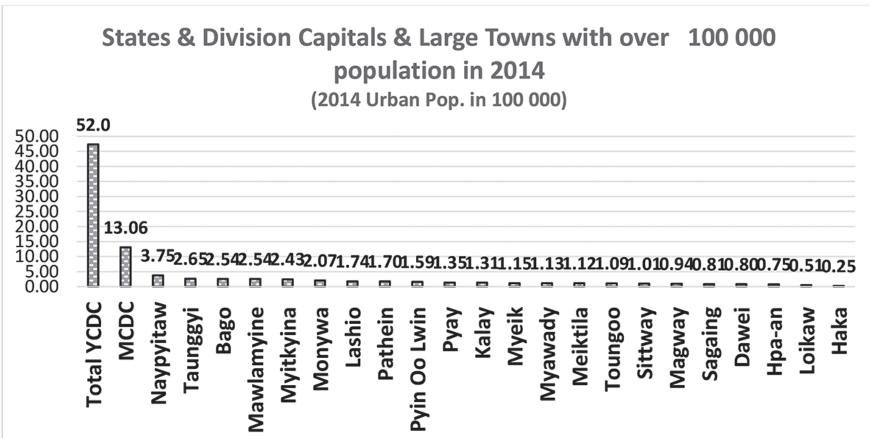

ပုံ (၃) မြန်မာနိုင်ငံတိုင်းဒေသကြီးနှင့်ပြည်နယ်များ၏ မြို့တော်များရှိလူဦးရေနှင့် လူဦးရေ ၁ သိန်းအထက် မြို့များ။

၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် မန္တလေးမြို့၏လူဦးရေသည် ၁ ဒသမ ၃ သန်းခန့်၊ ရန်ကုန်မြို့လူဦးရေသည် ၅ ဒသမ ၂ သန်းခန့်ရှိသဖြင့် ရန်ကုန်မြို့လူဦးရေသည် မန္တလေးမြို့လူဦးရေထက် လေးဆခန့် ပိုမိုသည်။ (၂၀၁၄ သန်းခေါင်စာရင်းမှ ထုတ်နုတ်ထားခြင်းဖြစ်ပါသည်)

ရန်ကုန်မြို့သည် လူဦးရေအများဆုံးမြို့ဖြစ်သည့်အပြင် အစစအရာရာ အထွေထွေ အခြေအနေမှာလည်း တစ်ပြည်လုံးအတိုင်းအတာထက် သာလွန်ကောင်းမွန်လျက်ရှိသည်။

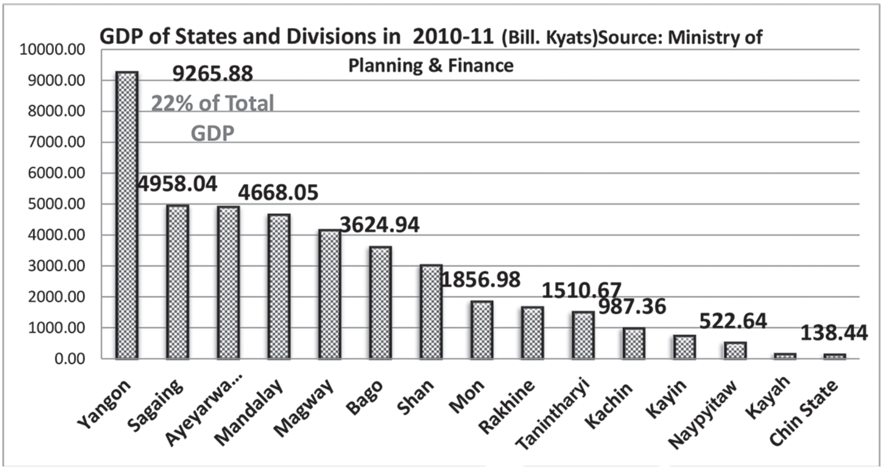

ပုံ(၄) မြန်မာနိုင်ငံတိုင်းဒေသကြီးများနှင့် ပြည်နယ်များအတွင်း GDP ခေါ် ထုတ်လုပ်မှုတန်ဖိုးများ။

ရန်ကုန်တိုင်းလူဦးရေသည် ပြည်ထောင်စုလူဦးရေ၏ ၁၄ ရာခိုင်နှုန်းခန့်သာရှိသော်လည်း GDP ခေါ် ထုတ်လုပ်မှုတန်ဖိုးမှာ တစ်ပြည်လုံးထုတ်လုပ်မှုတန်ဖိုး၏ ၂၂ ရာခိုင်နှုန်းခန့် ရှိသည်။ (မြန်မာနိုင်ငံစီးပွားရေးနှင့် လူမှုရေးအခြေအနေ၊ စီမံကိန်းနှင့်ဘဏ္ဍာရေး ဝန်ကြီးဌာန ၂၀၁၂ ခုနှစ်မှ ကိန်းများကို အခြေခံတွက်ချက်ပါသည်။)

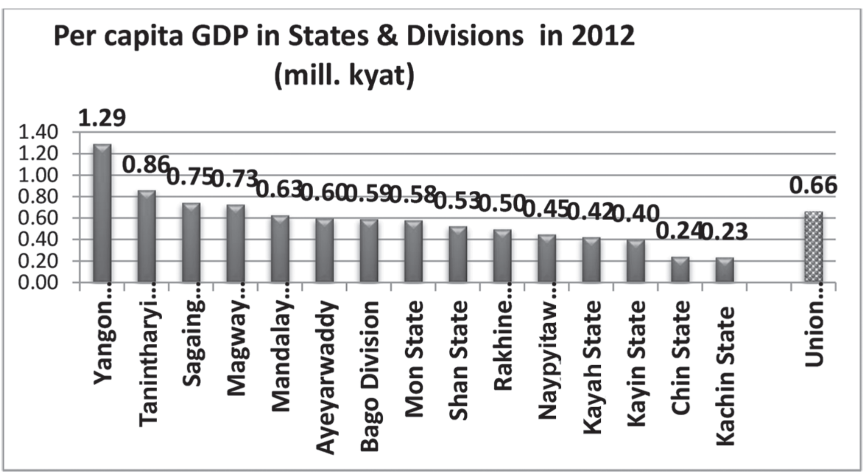

ပုံ(၅) မြန်မာနိုင်ငံတိုင်းဒေသကြီးများနှင့် ပြည်နယ်များအတွင်း Per Capita GDP ခေါ် တစ်ဦးချင်း ထုတ်လုပ်မှုတန်ဖိုးများ။ (မြန်မာနိုင်ငံစီးပွားရေးနှင့်လူမှုရေးအခြေအနေ၊ စီမံကိန်းနှင့် ဘဏ္ဍာရေးဝန်ကြီးဌာန၊ ၂၀၁၂ ခုနှစ်မှ ကိန်းများကို အခြေခံတွက်ချက်ပါသည်။)

တင်ပြထားသောအချက်များမှာ စာရေးသူတွင် အလွယ်ရရှိသောအချက်များသာ ဖြစ်ပြီး အခြားကိန်းများဖြစ်သော ဆရာဝန်နှင့် လူဦးရေအချိုးအစား၊ ဆေးဝါးရရှိမှုအခြေအနေ၊ ပုဂ္ဂလိကပညာရေးအခြေအနေ၊ အင်တာနက်ရရှိမှု အစရှိသည်တို့တွင်လည်း ရန်ကုန်မြို့နှင့် ရန်ကုန်တိုင်းဒေသကြီးအခြေအနေသည် မြန်မာနိုင်ငံအဝန်း အကောင်းဆုံးအနေအထားတွင် ရှိသည်။ ဝေးကွာသောတိုင်းဒေသကြီးများနှင့် ပြည်နယ်တို့တွင် နေထိုင်သူများမှာ အထိုက်အလျောက် ခက်ခဲသောဆေးဝါးကုသခြင်းများအတွက်ပင် ရန်ကုန် သို့မဟုတ် မန္တလေး စသော မြို့ကြီးများသို့ လာရောက်ကြရသည်။ ဤသို့ ပြည်ထောင်စုအတွင်း တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်တို့တွင် ဖွံ့ဖြိုးမှုကွာဟခြင်းသည် ပြည်ထောင်စုစည်းလုံးညီညွတ်ရေးအတွက် မသင့်လျော်ဆိုသည်မှာ ထင်ရှားပေသည်။

ရန်ကုန်မြို့တိုးချဲ့ခြင်းနှင့် မြန်မာနိုင်ငံအတွက် မြို့ပြလူဦးရေ ဖြန့်ဖြူးမှု

ထိုသို့သောအခြေအနေတွင် လွန်ခဲ့သောအစိုးရကာလ (၂၀၁၆-၂၀၂၁)အတွင်း ရန်ကုန်မြို့ကို New Yangon City ဟူသောအမည်ဖြင့် တိုးချဲ့ရန် စီစဉ်ခဲ့ကြသည်။ ပထမအဆင့်တွင်ပင် လူဦးရေ နှစ်သန်းအတွက် အလုပ်အကိုင်များ ရရှိမည်ဟုဆိုကြသည်။ အလုပ်အကိုင် နှစ်သန်းဆိုလျှင် လူဦးရေ ရှစ်သန်းခန့်ရှိမည်ဖြစ်ပြီး ထိုလူဦးရေ ရှစ်သန်းတို့ကို ပံ့ပိုးမှုတို့အတွက် ထပ်တိုးလူဦးရေသည် ၅၀ ရာခိုင်နှုန်းခန့် ဖြစ်ပါမည်။ ယင်းတို့ကို ထည့်သွင်းတွက်ချက်ပါလျှင် ထိုတိုးချဲ့မြို့တွင်ပင် လူဦးရေစုစုပေါင်း ၁၂ သန်းခန့်ဖြစ်ပါမည်။ ထိုတိုးချဲ့မြို့သည် မည်သည့်ခုနှစ်တွင် ပြီးဆုံးမည်ဟု ဖော်ပြထားခြင်းမရှိပါသော်လည်း စာရေးသူခန့်မှန်းချက်မှာ နှစ်ပေါင်း ၃၀ ခန့် အနည်းဆုံးလိုအပ်မည်ဟု တွက်ရသည်။ ထိုနောင်လာမည့် ၂၀၅၀ ပြည့်နှစ်ခန့်တွင် လက်ရှိရန်ကုန်မြို့သည်လည်း လူဦးရေ ၁၂ သန်းမှ ၁၄ သန်းခန့်အထိ တိုးပွားလာပါမည်။ လက်ရှိရန်ကုန်မြို့နှင့် တိုးပွားလာမည့်လူဦးရေနှင့် တိုးချဲ့မြို့လူဦးရေတို့ပေါင်းလျှင် ရန်ကုန်မြို့သည် ၂၀၅၀ ပြည့်နှစ်ခန့်တွင် လူဦးရေ ၂၄ သန်းမှ ၂၆ သန်းခန့်ရှိသော မြို့ကြီးဖြစ်လာပါမည်ဟု တွက်ချက်နိုင်ပါသည်။ ထို ၂၀၁၆ ခုနှစ်ခန့်တွင်ပင် လူဦးရေ ငါးသန်းကျော်သာရှိသော ရန်ကုန်မြို့တွင် ရေပေးဝေရေး၊ နေ့စဉ်ခရီးသွားလာရေးစသောကဏ္ဍများတွင် စိန်ခေါ်မှု အခက်အခဲများ များစွာရှိခဲ့သည်။ နောင်လူဦးရေ လေး-ငါး ဆခန့် တိုးလာသည့်အခါ အခြေအနေများကို ဖြေရှင်းရန် လွန်စွာခက်ခဲပေမည်။ ရန်ကုန်မြို့တိုးချဲ့ခြင်း မပြုလုပ်မီ ရန်ကုန်မြို့၏ အခြေအနေများကို အဆင့်မြှင့်တင်သင့်ပေသည်။

ကုန်ကျစရိတ်နှင့် မိမိတို့တိုင်းပြည်၏ National Debt ခေါ် ပေးဆပ်ရန်အကြွေး

ကုန်ကျစရိတ်နှင့်ပတ်သက်၍ အခြေခံအဆောက်အအုံအတွက်ပင် ဒေါ်လာ ၁ ဒသမ ၅ ဘီလီယံ လိုအပ်မည်ဟု ဖတ်ရှုရပါသည်။ စာရေးသူတွင်ရှိသောအချက်များအရ မိမိတို့တိုင်းပြည်တွင် National Debt ခေါ် တိုင်းပြည်မှပေးဆပ်ရန်အကြွေးမှာ ၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် ၈ ဒသမ ၉ ဘီလီယံဒေါ်လာ ရှိပါသည်။ ယခု ရန်ကုန်မြို့သစ်စီမံကိန်းအတွက် ၁ ဒသမ ၅ ဘီလီယံ ဆိုသည်မှာ ထိုပေးဆပ်ရန် အကြွေးပမာဏ၏ ၁၇ ရာခိုင်နှုန်းခန့် ဖြစ်ပါမည်။

ကုန်ကျစရိတ်ဆိုသည်မှာ တစ်ဦးတစ်ယောက်က စိုက်ထုတ်ရပြီး မိမိတို့တစ်မျိုးသားလုံးမှာ တစ်နည်းနည်းဖြင့် ပြန်လည်ပေးဆပ်ကြရပါမည်။ ဆင်ခြင်စဉ်းစားသင့်သည်မှာ ထိုသို့သော အလုပ်အကိုင်ပေါ်ပေါက်ရေးအစီအစဉ်ကို ရန်ကုန်မြို့နှင့်နိုင်းစာလျှင် လွန်စွာစီးပွားရေး ဖွံ့ဖြိုးမှုနောက်ကျနေသော၊ အလုပ်အကိုင်ရှားပါးသော တခြားတိုင်းဒေသကြီးနှင့်ပြည်နယ် များမှ မြို့များတွင် ဆောင်ရွက်သင့်ပေသည်။ ထိုသို့ဆောင်ရွက်ကြပါလျှင် ရန်ကုန်မြို့တွင်လည်း လူဦးရေတိုးနှုန်း လွန်စွာမြင့်မားခြင်း၊ ကျူးကျော်ရပ်ကွက်များ တိုးပွားခြင်း စသောပြဿနာ များလည်း လျော့နည်းသွားပြီး ပြည်ထောင်စုအတွင်း ဖွံ့ဖြိုးမှုကွာဟချက်လည်း လျော့ပါး ပေမည်။ ထိုရန်ကုန်မြို့ကို New Yangon City အနေနှင့် တိုးချဲ့ရန် ရည်ရွယ်ခဲ့ခြင်းသည် စာရေးသူတို့၏ပညာ (မြို့ပြစီမံကိန်းပညာ) ရှုထောင့်မှကြည့်သော် လွန်စွာမှားယွင်းသော စီမံကိန်း ဖြစ်ပေသည်။

ထိုအချက်များအားလုံးထက် ပိုမိုအရေးကြီးသည်မှာ အမျိုးသားစည်းလုံးညီညွတ် ရေးပင် ဖြစ်သည်။ ရန်ကုန်မြို့ဝန်းကျင် သို့မဟုတ် မြန်မာနိုင်ငံအောက်ပိုင်းဒေသများတွင် သာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ခြင်းမျိုး မဟုတ်ဘဲ ဖြန့်ကြက်တိုးတက်မှုကို ဆောင်ရွက်နိုင်မှသာ အမျိုးသားစည်းလုံးညီညွတ်ရေးအတွက် ရေရှည်ကောင်းမွန်မည် ဖြစ်သည်။

ဒေါက်တာကျော်လတ်

Ref :

- Agricultural Statistics (1997–98), Ministry of Agriculture and Irrigation,
- Statistical Yearbooks of various years
- The 2014 Myanmar Population and Housing Census, Census Report Volume 2
- မြန်မာနိုင်ငံစီးပွားရေးနှင့် လူမှုရေးအခြေအနေ၊ စီမံကိန်းနှင့်ဘဏ္ဍာရေးဝန်ကြီးဌာန၊ ၂၀၁၂ ခုနှစ်

အညွှန်းစာပေများ

(1) What are the Air Quality Standards for Primate Cities

(2) An Overview of Spatial Policy in Asian and European Countries, Ministry of Land, Infrastructure, Japan

ဂုဏ်ယူတန်ဖိုးထားရမည့် မြန်မာ့ယဉ်ကျေးမှု၊ မြန်မာ့ဓလေ့

a&eTef;ar

"မြန်မာနိုင်ငံသည် ပထဝီဝင်အနေအထားအရ
ရေ၊ မြေ၊ တောတောင်၊ အင်းအိုင်၊ ချောင်းများနှင့်
အမြဲစိမ်းလန်းစိုပြည်ကာ ရွှေရောင်စေတီပုထိုးများမှာ
ကောင်းကင်ယံက ကြည့်လျှင်ပင် ရွှေရောင်
တဖိတ်ဖိတ်တောက်နေသည့်၊ နေချင့်စဖွယ်ကောင်းသည့်၊
စိမ်းလန်းစိုပြည်သည့် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံဖြစ်ပါသည်။"

"ရိုးရာယဉ်ကျေးမှု"တွင် ဘာသာတရားယဉ်ကျေးမှု၊ ရိုးရာလက်မှုပညာယဉ်ကျေးမှု၊ ဓလေ့ထုံးစံယဉ်ကျေးမှု၊ စာပေဂီတ စသည့်အနုပညာယဉ်ကျေးမှုတို့ပါဝင် ပါသည်။ နိုင်ငံနှင့် လူမျိုးကို ချစ်မြတ်နိုးသည့်သူတိုင်းသည် မိမိနိုင်ငံနှင့် လူမျိုး၏ ဂုဏ်သိက္ခာကို အမြဲမြှင့်တင်စောင့်ရှောက်ကြသည်သာဖြစ်ပါသည်။ မိမိတို့၏ ရိုးရာယဉ်ကျေးမှု ဓလေ့ထုံးစံကောင်းများကို ပျောက်ပျက်မသွားရလေအောင် ထိန်းသိမ်းထားကြမှသာ မပျောက်မပျက်ထာဝရ တည်တံ့နေမည်သာဖြစ်ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံသည် ပထဝီဝင်အနေအထားအရ ရေ၊ မြေ၊ တောတောင်၊ အင်းအိုင်၊ ချောင်းများနှင့် အမြဲစိမ်းလန်းစိုပြည်ကာ ရွှေရောင်စေတီပုထိုးများမှာ ကောင်းကင်ယံက ကြည့်လျှင်ပင် ရွှေရောင် တဖိတ်ဖိတ်တောက်နေသည့်၊ နေချင့်စဖွယ်ကောင်းသည့်၊ စိမ်းလန်းစိုပြည်သည့် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့်လည်း ကမ္ဘာပေါ်တွင် "ရွှေ" တပ်ခေါ်ခံရသည့် "ရွှေမြန်မာနိုင်ငံ" အဖြစ် ထင်ရှားလျက်ရှိနေခြင်းပင်ဖြစ်ပါသည်။

"ရွှေမြန်မာနိုင်ငံ"သည် ကိုယ်ပိုင်စာပေ၊ ကိုယ်ပိုင်ယဉ်ကျေးမှု၊ ကိုယ်ပိုင်ဓလေ့ထုံးစံများဖြင့် ကမ္ဘာ့အလယ်တွင်ရပ်တည်နေသည့် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံဖြစ်ပါသည်။ မိမိတို့မြန်မာနိုင်ငံ၏ ယဉ်ကျေးမှု၊ ဓလေ့ထုံးစံများ ထာဝရတည်တံ့နေစေရန်အတွက် မျိုးဆက်သစ်လူငယ်၊ လူရွယ်များအပေါ်တွင် တည်မှီနေပါသည်။ ထို့ကြောင့် လူငယ် လူရွယ်များတန်ဖိုးထားသိရှိစေရန် မြန်မာ့ယဉ်ကျေးမှု၊ ရိုးရာဓလေ့များကို ရှာဖွေပြုစုရေးသားရခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

မြန်မာ့ရိုးရာဝတ်စားဆင်ယင်မှု

ကမ္ဘာပေါ်တွင် နိုင်ငံနှင့်လူမျိုးအလိုက် ရိုးရာဝတ်စားဆင်ယင်မှုများစွာကို ပြန်လည်ဖော်ထုတ်ဝတ်ဆင်လာကြပါသည်။ ကမ္ဘာပေါ်ရှိ လူမျိုးများစွာအနက် မြန်မာလူမျိုးတို့၏ ရိုးရာဆင်ယင် ထုံးဖွဲ့မှုသည် ခမ်းနားထည်ဝါ၊ ဂုဏ်ယူဝင့်ကြွားဖွယ် ကောင်းလှပါသည်။ အထူးသဖြင့် မြန်မာအမျိုးသမီးများ၏ ဝတ်စားဆင်ယင်ပုံမှာ တစ်မူထူးခြားပြီး ယဉ်ကျေးသိမ်မွေ့ကြောင်း နိုင်ငံခြားသားပေါင်း မြောက်မြားစွာက တခမ်းတနား စာနှင့်ပေနှင့် ရေးသားဖော်ပြထားသည့် အထောက်အထားများစွာရှိခဲ့ပါသည်။ အမျိုးသားများမှာ အမျိုးသားဝတ်စုံနှင့် အခမ်းအနားတက်ရောက်ရန် ဖိတ်ကြားခံရပါက ခေါင်းပေါင်း၊ တိုက်ပုံကြယ်သီးအစုံတပ်ပြီး ညှပ်ဖိနပ်စီးရကြောင်းနှင့် ခေါင်းပေါင်းသည် အမျိုးသားဝတ်စုံတွင် မပါမဖြစ်သည့်အတွက် အခမ်းအနားနှင့် ပွဲနေပွဲထိုင်များတွင် မဖြစ်မနေဝတ်ဆင်ရပုံကို ဆရာမကြီးစောမုံညင်း ရေးသားသည့် စာအုပ်များတွင် လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။

အမျိုးသားဝတ်စုံကို စာအုပ်များတွင် ဖော်ပြထားသော်လည်း အမျိုးသမီးဝတ်စုံကိုမူ တိကျခိုင်မာစွာညွှန်းဆိုထားခြင်း မတွေ့ရှိရပါ။ သို့သော် ယနေ့ခေတ်တွင် ရင်ဖုံးလက်ရှည်၊ လုံချည်(အများဆုံး ဝတ်ဆင်လေ့ရှိသည်မှာ ချိတ်ထဘီ) ပဝါခြုံခြင်း၊ ဆံထုံးထုံးခြင်းသည်ပင် မြန်မာအမျိုးသမီးများ၏ အခမ်းအနားပွဲတက်ဝတ်စုံအဖြစ် ခံ့ထည်စွာတွေ့မြင်ကြရပါသည်။ "မိန်းမတို့ ဘုန်း ဆံထုံး၊ ယောကျ်ားတို့ ဘုန်း လက်ရုံး"ဆိုသည့်အတိုင်း မြန်မာလူမျိုးများသည် ဆံပင်ကို အမြတ်တနိုးထားကြသူများဖြစ်၏။ ရှေးအခါက လန်ဒန်တွင် မြန်မာအမျိုးသမီးဧည့်သည်တစ်ဦးကို အိမ်ရှင်က ဆံထုံးထုံးထားသည်မှန်း မသိရှိဘဲ ဦးထုပ်ဆောင်းထားသည်

အထင်ဖြင့် အခန်းထဲတွင် ဦးထုပ်ချွတ်ထားနိုင်ကြောင်းပြောဆိုခဲ့သည်ကိုလည်း မှတ်တမ်းများတွင် တွေ့ခဲ့ရပါသည်။

မြန်မာများသည် ခေါင်းပေါ်က ဆံပင်ကို အထွတ်အမြတ်အဖြစ် အလွန်တန်ဖိုးထားခဲ့ကြသူများ ဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာလူမျိုးများ၏ ဆံပင်သည် နက်ပြောင်တောက်ပသည့်အတွက် ပိတုန်းရောင်ကေသာဟုပင် တင်စားခေါ်ဆိုခဲ့ကြပါသည်။ မြန်မာအမျိုးသမီးတစ်ဦး၏ ဆံကေသာအလှကို အမွှမ်းတင်ရာတွင် "ပိတုန်းရောင်ကေသာကို ဖြေကာချပါက ရှုမဝအောင်လှပကြောင်း" စာဖွဲ့ဆိုခဲ့ကြပါသည်။ ရှေးယခင်က ဆံထုံးကို ပုံစံအမျိုးမျိုး၊ အရွယ်အစားအဖုံဖုံဖြင့် အလေးထား ထုံးဖွဲ့ခဲ့ပြီး တော်ဝင်ဆံထုံးအဖြစ် ဂုဏ်ယူထုံးဖွဲ့ကာ ကမ္ဘာ့နိုင်ငံကြီးများသို့ သွားရောက်ကာ နိုင်ငံ့ကိုယ်စား တက်ရောက်ခဲ့သည့် မြန်မာအမျိုးသမီးကြီးများ၏ ဂုဏ်ယူဖွယ်ရာ ဇာတိမာန်တက်စရာ အဖြစ်အပျက်များလည်း အထင်အရှားရှိခဲ့ပါသည်။ ရှေးဟောင်းပန်းချီများ၊ ရှားပါးမှတ်တမ်းဓာတ်ပုံများကို ကြည့်ပါက မြန်မာအမျိုးသမီးများ၏ နဖူးကထောင့်ကျကျ မဟာနဖူးဖြင့် ဆံထုံးကလည်း ခပ်ပုံ့ပုံ့ကလေး ထိပ်မှာထုံးပြီး ဘီးစိုက်ပန်းပန်ထားသည်မှာ မြင်ရသူတိုင်း ငေးမော ကြည့်ရှုမဆုံးဖြစ်ခဲ့ရပါသည်။ မြန်မာတို့၏ ဝတ်စားဆင်ယင်ပုံကို ဂုဏ်ယူရသည့်နည်းတူ မြန်မာ့ဓလေ့ထုံးတမ်းစဉ်လာများမှာ တိုင်းတစ်ပါးသားများကပင် တအံ့တသြ မှတ်တမ်းတင်ခဲ့ရသည့် ဓလေ့ထုံးစံလည်း ရှိခဲ့ပါသည်။

မြန်မာ့ဓလေ့ထုံးစံ

မြန်မာတို့၏ ဂုဏ်ယူဖွယ်ရာဓလေ့ထုံးစံတစ်ခုမှာ ''တစ်လင် တစ်မယားစနစ်'' ဓလေ့ထုံးတမ်းတစ်ခုပင်ဖြစ်ပါသည်။ အင်းဝနေပြည်တော်တွင် မိုးညှင်းမင်းတရား နန်းစံနေစဉ်၊ ခရစ်နှစ် ၁၄၃၅ ခုနှစ်က အီတလီနိုင်ငံ ဗင်းနစ်မြို့သား နီကိုလိုဒီကွန်တီသည် မြန်မာနိုင်ငံသို့ ရောက်ရှိခဲ့ရာ သူ တအံ့တသြ ရင်သပ်ရှုမောမှတ်တမ်းတင်ခဲ့သည့်အကြောင်းအရာမှာ မြန်မာတို့၏ "တစ်လင် တစ်မယားဓလေ့" ပင်ဖြစ်ကြောင်း စာပေများတွင် ဖော်ပြခဲ့ပါသည်။ တစ်လင် တစ်မယားဟူသည် မိန်းမတစ်ယောက်၏ တစ်သက်တာတွင် လင်တစ်ယောက်သာယူခြင်း၊ ယောကျ်ားတစ်ယောက်၏ တစ်သက်တာတွင် မယားတစ်ယောက်သာရှိခြင်းဖြစ်သည်။ "တစ်လင် တစ်မယားဓလေ့" တည်တံ့ခိုင်မြဲစေရန်အတွက် "သုံးနှစ်သုံးမိုးဓလေ့" ကို ထူထောင်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ လောင်းကစားသမား၊ အရက်၊ ဖဲ၊ ကြက်သမား၊ လူလိမ် လူကောက်၊ ဘိန်းစား၊ သူတစ်ပါး၏ အိမ်ရာကို ပြစ်မှားတတ်သူ၊ သူများသားပျိုသမီးပျိုကို စော်ကားသူ၊ အကျင့်မကောင်းသူ ဟုတ်၊ မဟုတ်သိရှိနိုင်ရန်အတွက် သုံးနှစ်သုံးမိုး ကြာအောင် တစ်ဦးကိုတစ်ဦး ဘက်ပေါင်းစုံမှ လေ့လာကြခြင်းဖြစ်ပါသည်။

ထိုသုံးနှစ်သုံးမိုးဓလေ့၏ အစမှာ"လူပျိုလှည့်ဓလေ့"ပင်ဖြစ်ပါသည်။ လူပျိုကာလသားများ ညနေခင်းအလုပ်အကိုင်ပြီးချိန်၌ ရွာတွင်းသို့ လှည့်လည်ခြင်း၊ နောက်ပိုးခြင်းကို ရွာလည်သည် သို့မဟုတ် လူပျိုလှည့်သည်ဟု ခေါ်ပါသည်။ ရွာတွင်းရှိ မိန်းမပျိုလေးများသည် ဝဲလင်းဆောင်သို့ ထွက်၍ ဗိုင်းငင်ခြင်း၊ ချည်စချခြင်းများကို ပြုလုပ်နေချိန်တွင် အရွယ်ရောက်သည့် အပျိုမိန်းကလေးများထံ ကာလသားများ သွားရောက်သည်ကို "ရွာလည်သည်" ခေါ်ဆိုပါသည်။ (အိမ်ရှေ့ခြေရင်းပိုင်းတွင် ထုတ်ထားသော အဖီ သို့မဟုတ်

သီးခြား အဆောက်အအုံငယ်ကို“ဝဲလင်းဆောင်”ဟုခေါ်ပါသည်။) လူပျို ကာလသားများသည် မိန်းကလေး၏အပါးတွင် ဝိုင်းထိုင်လျက် မိန်းကလေးကို ကြည့်ရင်း ရှုပ်ထွေးနေသော ချည်ခင်ကို ရှင်းပေးခြင်း၊ ဆီမီးခွက်အတွင်းရှိ ဆီများကုန်ခန်းလုနီးလျှင် ဆီထည့်ပေးခြင်း၊ ဆေးလိပ် လိပ်တတ်သူများက ဆေးလိပ် လိပ်ပေးခြင်း စသည်ဖြင့် အစ်ကိုကာလသား များကလည်း မိန်းမပျို၏ ဝဲလင်းဆောင်တွင်း၌ ထားသိုပုံ၊ မျက်မြင်လှပ်ရှား ဆောင်ရွက်ပုံတို့ကို မှတည်ကာ လူကဲခတ်ကြသည်။

ထို့အတူ မိန်းမပျိုလေးများကလည်း ရောက်ရှိလာသော ကာလသားများအနက် မည်သူသည် ဗဟုသုတဖြင့် ပြည့်စုံသနည်းဟူသည်ကို သိရှိနိုင်ရန်အတွက် ဉာဏ်စမ်းသော စကားထာများကို ဝှက်လေ့ရှိကြသည်။ ဉာဏ်စမ်းမေးခြင်း၊ စကားများပြောဆိုခြင်းတို့မှ ကြင်နာတတ်သောစိတ်၊ သိမ်မွေ့သောစိတ်၊ ခက်ထန်ရိုင်းစိုင်းသောစိတ်၊ တစ်ကိုယ်ကောင်း စိတ်၊ ကိုယ်ချင်းစာစိတ်၊ တာဝန်ယူလိုစိတ် စသည်တို့သည် အတင်းအဖျင်းနှင့် ခနိုးခနဲ့ ပြောဆိုခြင်းမှ ပါလာတတ်သည်ဖြစ်ရာ မိန်းမပျိုလေးများမှာ စကားပြောဆိုခြင်းမှတစ်ဆင့် လူပျိုကာလသားများအား အကဲခတ်လေ့လာကြခြင်းပင် ဖြစ်ပါသည်။ မိန်းကလေး၏ မိဘများအနေဖြင့်လည်း သမီးဖြစ်သူရှိနေသည့် ဝဲလင်းဆောင်နှင့် အနီးကပ်ဆုံး အခန်းတွင် ရှိနေတတ်ပြီး မိမိတို့သမီးဖြစ်သူ၏ ဝဲလင်းဆောင်သို့ လာရောက်သူကာလသားများနှင့် မိမိတို့သမီးပြောဆိုမှုများကို အိပ်ရာထက်မှ နားစွင့်နေလေ့ရှိပါသည်။ မိန်းမပျိုလေးသည် မိမိနှစ်သက်သဘောကျသူအား သနပ်ခါးခွက်ကို ချပေးလိုက်ခြင်းဖြင့် မိမိသဘောကျသူ အား ဖော်ပြလေ့ရှိပြီး ထိုသူက မိန်းမပျိုချပေးသည့် အမွှေးနံ့သာပါသော သနပ်ခါးကို လိမ်းခြယ်ခြင်းဖြင့် မိန်းမပျိုနှင့်နှစ်ဦးသဘောတူ သဘောကျကြောင်း ဖော်ပြလေ့ရှိကြပါသည်။

ဤသို့ဖြင့်နှစ်ဦးမေတ္တာမျှကြပြီး ကာလကြာသည့်အခါ မိန်းမပျိုသည် မိမိချစ်သူကို မိဘများကို အသိပေးခြင်း ပြုလုပ်လိုသဖြင့် မိမိချစ်သူအား မှောင်ဝင်ပြီးဝတ်ဆင်ရန် ပုဆိုး တစ်ထည်ကို ရက်ပေးကြပါသည်။ (မှောင်ဝင်ရမည်ဆိုသည်မှာ ထိုးကွင်းမင်ကြောင်ထိုးခြင်း ဖြစ်သည်။ လူပျိုကာလသားများ အရွယ်ရောက်လျှင် မင်ကြောင်ထိုးကြရသည်။ သို့မှသာ အိမ်ထောင်ပြုနိုင်ကြသည်။) မိန်းမပျိုသည် မိမိချစ်သူအတွက် ပုဆိုးရက်လုပ်ပြီးလျှင် ပြီးသည့်အချိန်တွင် ချစ်သူ လူပျို ကာလသားသည် မိန်းကလေး၏ မိဘများ သိရလေအောင် ချစ်သူမိန်းကလေး၏ ဝဲလင်းဆောင်ရှိ ကြိုးတန်းပေါ်တွင် ပုဆိုးကိုလွှား၍ တင်ထားကာ ပုဆိုးအသစ်ကိုဝတ်၍ အိမ်သို့ပြန်လေသည်။ နံနက်လင်း၍ မိဘများက တန်းပေါ်တွင် တွေ့ရသောပုဆိုးသည် မည်သူ၏ပုဆိုးဖြစ်ကြောင်း သမီးကို မေးပါသည်။ သမီးဖြစ်သူက မိမိ၏ချစ်သူသည် မည်သည့်ရွာက မည်သူ၏သားဖြစ်ကြောင်းကို ပြောပြလျှင် မိဘများသည် သဘောတူပါက ပုဆိုးကို လျှော်ဖွတ်၍ ခေါက်သိမ်းထားပြီးလျှင် တစ်နေ့နေ့တွင် ပုဆိုးကို လူကြီးစုံရာနှင့် လာတောင်းလှည့်ပါဟူ၍ အကြောင်းကြားခိုင်းလိုက်သည်။ ထိုအခါ ယောက်ျား လေး၏မိဘများက လာရောက် တောင်းရမ်းကြရသည်။ ဤသည်ကို ရည်ရွယ်ကာ ရှေးက “ပုဆိုးတန်းတင် ပေးစားသည်”၊ “ပုဆိုးတန်းတင် အကြင်လင်မယား ဖြစ်လာသည်” ဟူသော အဆိုဖြစ်လာခြင်းပင် ဖြစ်ပါသည်။ မိဘသဘောမတူပါက ယင်းပုဆိုးအား ဓားဖြင့် နုပ်နုပ် စဉ်း၍ ရေတွင်ချသည်ဟု ဆိုကြကြောင်း စာပေများတွင်ဖော်ပြထားချက်အရ မြန်မာတို့၏

လူပျို၊ အပျိုဓလေ့တို့မှာ ကြည်နူး၊ သဘောကျ နှစ်သက်စရာပင် ဖြစ်ပါသည်။

သုံးသပ်တွေ့ရှိချက်

မြန်မာတို့သည် ယဉ်ကျေးမှုအစဉ်အလာကြီးမားသော လူမျိုးများဖြစ်ကြပါသည်။ ရိုးရာ ဝတ်စားဆင်ယင်ထုံးဖွဲ့မှုမှာ မည်သည့်လူမျိုး၏ ဝတ်စားဆင်ယင်မှုကိုမှ တုပထားခြင်း မရှိဘဲ မိမိတို့၏ ကိုယ်ပိုင်ဟန်ဖြင့် ဝတ်စားဆင်ယင်ထုံးဖွဲ့ခဲ့ကြသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ မြန်မာတို့၏ ရှေးခေတ် မြန်မာလူနေမှုစနစ်ကို လေ့လာကြည့်ပါကလည်း ယဉ်ကျေးခြင်း၊ သိမ်မွေ့ခြင်း၊ တည်ကြည်ခြင်း၊ ရိုးသားခြင်းစသည့် ဂုဏ်ဒြပ်များကို ရှာဖွေတွေ့ရှိနိုင်ပါသည်။ ထို့ကြောင့်လည်း မြန်မာတို့၏ ဝတ်စားဆင်ယင်ထုံးဖွဲ့မှုနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဓလေ့ထုံးစံတို့ကို တွေ့မြင်ကြသည့်တိုင်းတစ်ပါးသားများက အံ့သြဂုဏ်ယူစွာ စာပေထက်တွင် ရေးဖွဲ့မှတ်တမ်း တင်ခဲ့ကြခြင်းပင် ဖြစ်ပါသည်။

“မြန်မာတို့၏ ရှေးခေတ် မြန်မာလူနေမှု စနစ်ကို လေ့လာကြည့် ပါကလည်း ယဉ်ကျေးခြင်း၊ သိမ်မွေ့ခြင်း၊ တည်ကြည်ခြင်း၊ ရိုးသားခြင်း စသည့် ဂုဏ်ဒြပ်များကို ရှာဖွေတွေ့ရှိ နိုင်ပါသည်။”

အကြံပြုတင်ပြချက်

ယနေ့အချိန်အခါသည် “Globalization” ဆိုသည့်အတိုင်း ကမ္ဘာကြီးသည် ရွာကြီး တစ်ရွာဖြစ်လာနေပြီး နည်းပညာအသစ်အဆန်းများကို အချိန်စက္ကန့်ပိုင်း၊ မိနစ်ပိုင်းအတွင်း သိရှိနိုင်ပြီး သင်ယူလေ့လာစရာများစွာကို အိမ်မှာနေရင်းပင် သင်ကြားနိုင်သည့် ကောင်းကျိုးများကို ခံစားနေရပါသည်။ ထို့အတူ ကမ္ဘာ့နိုင်ငံပေါင်းများစွာမှ ဝတ်စားဆင်ယင်မှု၊ ယဉ်ကျေးမှု၊ ဓလေ့ထုံးစံ၊ ရုပ်ရှင်၊ ဂီတစသည်တို့သည်လည်း စက္ကန့်တိုင်းတိုးတက်ပြောင်းလဲမှုနှင့်အတူ နံရံမခြား ပျံ့နှံ့ရောက်ရှိလာနေသည်ကို တွေ့မြင်နေရပါသည်။ မိမိတို့မြန်မာနိုင်ငံတွင် နည်းပညာတိုးတက်ပြောင်းလဲမှုဖြစ်စဉ်နောက်ကို လူငယ်တိုင်းမလိုက်နိုင်သော်လည်း ရုပ်ရှင်နှင့် ဂီတ၏နေ့စဉ် ပြောင်းလဲဖြစ်ပေါ်နေမှုအပေါ် လူငယ်တိုင်းလိုက်ပါစီးမျောနေသည့်အပြင် အခြားနိုင်ငံများ၏ ယဉ်ကျေးမှု၊ ဝတ်စားဆင်ယင်မှုတို့ လွှမ်းမိုးမှုမှာ မြန်မာ့ရိုးရာ ယဉ်ကျေးမှု၊ ဓလေ့ထုံးစံများကို ဖုံးလွှမ်း

လာသည်အထိ ခြိမ်းခြောက်လာလျက်ရှိနေပါသည်။

သို့ဖြစ်ရာ မိမိတို့မြတ်နိုးထိန်းသိမ်းတန်ဖိုးထားရမည့် ရိုးရာယဉ်ကျေးမှု အမွေအနှစ်၊ ဓလေ့ စရိုက်၊ ဝတ်စားဆင်ယင်မှုတို့ တိမ်မြုပ်ပျောက်ကွယ်မသွားစေရန် နိုင်ငံတော်အစိုးရ၊ သက်ဆိုင်ရာဌာနဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်းများ၊ ရုပ်ရှင်၊ ဂီတ၊ သဘင်၊ စာပေ စသည့် အနုပညာရှင်များမှ ဝိုင်းဝန်းကာကွယ် ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ရမည် ဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာလူငယ်များ သာမက လူကြီးများပါ နှစ်ခြိုက်စွဲလမ်းကြသည်မှာ အာရှနိုင်ငံများမှ ဇာတ်လမ်းတွဲ ရုပ်ရှင်များ (အထူးသဖြင့် ကိုရီးယား၊ တရုတ်၊ ဖိလစ်ပိုင်၊ အိန္ဒိယ)ဖြစ်ပါသည်။ ထိုဇာတ်လမ်းများမှ သရုပ်ဆောင်များ၏ ဝတ်စားဆင်ယင်မှု နေထိုင်စားသောက်မှု ဓလေ့ထုံးစံများမှာ ဖြည်းဖြည်း ချင်း မြန်မာ့လူနေမှုဓလေ့ကို ပြောင်းလဲလာအောင် ဆောင်ရွက်နိုင်စွမ်းရှိသည်ကို တွေ့မြင် နေရပါသည်။

ထို့ကြောင့် လူငယ်၊ လူရွယ်များ မိမိတို့၏ရိုးရာဝတ်စုံများ၊ ဓလေ့ထုံးစံများ၊ ရိုးရာ အစားအသောက်များ၊ ယဉ်ကျေးမှုအမွေအနှစ်များကို သိရှိပြီး တန်ဖိုးထားတတ်စေရန်အတွက် ဝတ္ထု၊ ရုပ်ရှင်၊ ဗီဒီယို၊ ဇာတ်လမ်းတွဲ၊ သီချင်း စသည်တို့တွင် ထည့်သွင်းရေးသား၊ ရိုက်ကူးပြသ ခြင်းများကို ဆောင်ရွက်ပေးသင့်ပါသည်။ အထူးသဖြင့် လူငယ်၊ လူရွယ်များ ကြိုက်နှစ်သက် သည့် Idol အနုပညာရှင်များ၏ လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်မှုဟူသမျှကို အတုယူကြသဖြင့် “ရိုးရာ ယဉ်ကျေးမှု၊ ဓလေ့ထုံးစံများထိန်းသိမ်းခြင်းအစီအစဉ်”များတွင် နာမည်ကျော်ကြားသည့် အနုပညာရှင်များ၊ အဆိုတော်များ ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့် ဆောင်ရွက်သင့်ပါသည်။

ကမ္ဘာပေါ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံသည် ကိုယ်ပိုင်ယဉ်ကျေးမှု၊ ကိုယ်ပိုင်စာပေ၊ ကိုယ်ပိုင်ဓလေ့ ထုံးစံရှိသည့် နိုင်ငံအဖြစ် ထည်ဝါစွာ ယနေ့တိုင်ရပ်တည်နေလာခဲ့ပါသည်။ မြန်မာဘိုးဘေး ဘီဘင်တို့၏ အမွေအနှစ်တွင် Tangible Culture ဒြပ်ရှိနှင့် Intangible Culture ဒြပ်မဲ့ဓလေ့ ထုံးတမ်းများ (Customs)များ ပါဝင်ပါသည်။ ဒြပ်ရှိအမွေအနှစ်များကို ထိန်းသိမ်းရမည့်အပြင် ဒြပ်မဲ့ဓလေ့ ထုံးတမ်းများကိုလည်း လက်ဆင့်ကမ်း ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ရမည်သာ ဖြစ် ပါသည်။ သို့မှသာ မြန်မာနိုင်ငံနှင့်မြန်မာ့ဓလေ့ထုံးတမ်းများမှာ ကမ္ဘာတည်သရွေ့ တည်တံ့ နေမည်သာဖြစ်ပါတော့သည်။

ရွှေနန်းမေ

Ref:

- မြတ်နိုးစရာမြန်မာ့ရိုးရာများ(စောမုံညင်း)
- မြန်မာ့အမျိုးသမီးဆင်ယင်ထုံးဖွဲ့မှု(စောမုံညင်း)
- မြန်မာ့ဓလေ့၊ မြန်မာ့ယဉ်ကျေးမှု၊ မြန်မာမှုသုတပဒေသာ (ဒေါက်တာနှင်းအေးခိုင်ဆွေ (သမိုင်း))

မျက်မှောက်ခေတ် မြန်မာနိုင်ငံစက်မှုလက်မှုသမိုင်း (၁၉၈၈–၂၀၂၂) ရေးသားခဲ့စဉ်က

oydüu smpfnGa'ugufwmrsKd;cbeYif

“ကျွန်တော်တို့ ယခုရေးနေသည့် မျက်မှောက်ခေတ် နှစ်တိုသမိုင်းဖြစ်သည့် ၁၉၈၈ ခုနှစ်မှ ၂၀၂၂ ခုနှစ်အထိ ၃၄ နှစ် ကာလအတွင်း ပေါ်ပေါက်လာသည့် သမိုင်းဖြစ်စဉ်များကို ပုံနှိပ်မီဒီယာများတွင် အလွန်ရှားပါးနေသေးသည်။ သမိုင်းရေးကြမည်ဆိုလျှင် အများဆုံး လွန်ခဲ့သော နှစ် ၅၀၊ နှစ် ၁၀၀ လောက်က ဖြစ်ပျက်မှုများကို ထိုကာလအတွက် ရေးသားထားကြသောသမိုင်းများ ပုံနှိပ်မီဒီယာတွင် ရှိနေလေ့ရှိ၏။”

တယ်လီဖုန်းအသံ ပြည်လာသဖြင့် နားထောင်လိုက်သည်။ မိတ်ဆွေကြီး ဆရာချာလီသန်းထံမှ ဖြစ်နေ၏။ ဆရာချာလီသန်းနှင့် မတွေ့ဆုံရသည်မှာ နှစ်နှင့်ချီ၍ကြာနေပြီ။ မကြာခင်ကမှ ကိုချို (ဒေါက်တာချိုဝင်းမော်)နှင့် တွေ့ဆုံပြီး ဆရာချာလီ စက်မှုဝန်ကြီး ဖြစ်နေသည်ဟု သိထား၏။

"ဟုတ်ကဲ့...ဝန်ကြီးခင်ဗျား ကျွန်တော် မျိုးသန့်တင်ပါ"

"ဟာ...ဆရာမျိုးကလည်း အရင်ကလိုပဲ ရင်းရင်းနှီးနှီးပြောပါဗျာ"

"ကောင်းပါပြီ...ဒါဆိုကွန်ဂရက်ကျူလေးရှင်း ဆရာချာလီရေ"

"ကျွန်တော်က ဆရာမျိုးဆီက မြန်မာ့ရှေးဟောင်းနည်းပညာသမိုင်းလေးတွေ သိချင်လို့ပါ"

"ဟုတ်လား...ဒါမျိုးဆိုရင် လက်မတို့ခင် ကျွန်တော်က ထကချင်နေတာ... ပြောပါ... ဘာအကြောင်းများလဲ"

"သံနဲ့ပတ်သက်တာတွေ...ဥပမာ ပန်းပဲမောင်တင့်တယ်တို့၊ ရတနာပုံသံရည်ကျိုစက်တို့၊ ရှေးဟောင်းသံချက်ဖိုတွေလိုမျိုးပေါ့"

"ဟုတ်ပြီ...ရနိုင်သမျှအချက်အလက်တွေစုပြီး တစ်နေ့လောက် ဆရာချာလီဆီ လာပြီး ရှင်းပြမယ်၊ စာရွက်စာတမ်းတွေပေးမယ်၊ သိသမျှဆွေးနွေးကြရအောင်..."

"ကောင်းပါပြီ။ ဆရာမျိုးပြန်ချိန်းတာကို စောင့်နေမယ်..."

တယ်လီဖုန်းချလိုက်ပြီးနောက် ဆရာချာလီ၏ကူညီပံ့ပိုးမှုကြောင့် ကျွန်တော်တို့ ခေါင်းခဲနေရသည့် ပြဿနာကြီးတစ်ခု ချောချောမောမောဖြင့် အဆင်ပြေသွားသည့် ဖြစ်ရပ်ကလေးတစ်ခုကို ပြန်လည် သတိရနေမိသည်။

လွန်ခဲ့သော ၂၅ နှစ်ခန့်က ဖြစ်၏။ သူ့ကျွန်မခံပြီ ရုပ်ရှင်ဇာတ်ကားကြီး ရိုက်ကူးစဉ် အရေးပါသောဇာတ်ဝင်ခန်းတစ်ခုဖြစ်သည့် အင်္ဂလိပ်တို့က ရတနာပုံနေပြည်တော်ကို ဝင်ရောက်သိမ်းပိုက်သည့် ရိုက်ကွက်များကို မရိုက်ကူးခင် နှစ်လခန့် ကြိုတင်ပြင်ဆင်မှုများ ပြုလုပ်ကြ၏။ အင်္ဂလိပ်တို့က ဧရာဝတီသင်္ဘောကြီးများဖြင့် ဧရာဝတီမြစ်မှ ဆန်တက်ကာ ရတနာပုံနေပြည်တော်ကို သိမ်းပိုက်ကြောင်း သိရှိရ၏။ ထိုဧရာဝတီသင်္ဘောကြီးများ အသုံးပြုခွင့် ရရှိနိုင်ရေးအတွက် ထိုစဉ်က ဧရာဝတီသင်္ဘောကျင်းတွင် တာဝန်ယူနေရသော ဆရာချာလီသန်းနှင့် ဆွေးနွေးကြရ၏။ ဆရာချာလီသန်းကလည်း သင်္ဘောကြီးသုံးစင်းကို ရိုက်ကူးရေးအတွက် ပြင်ဆင်ပေးရန် တာဝန်ယူသွား၏။ ဤသို့ဖြင့် ဤရိုက်ကွင်းကို စရိုက်ရန် နှစ်ပတ်ခန့်အလိုတွင် ရိုက်ကွင်းကို ပြန်လည်စိစစ်ရန် ဆရာကြီးတက္ကသိုလ်ဘုန်းနိုင်က ရှာဖွေတွေ့လာသောဓာတ်ပုံကို ကျွန်တော်တို့ကြည့်ကြရာ ကျွန်တော်တို့ထင်မှတ်နေသော ဧရာဝတီနှစ်ထပ်သင်္ဘောမဟုတ်ဘဲ သုံးထပ်သင်္ဘောကြီးများဖြစ်နေ၍ ကျွန်တော်တို့အတွက် ပြဿနာကြီးဖြစ်လာကာ ဆရာချာလီသန်းနှင့် တွေ့ဆုံဆွေးနွေးကြရာ သူ့သင်္ဘောကျင်းတွင် သုံးထပ်သင်္ဘောကြီးက အလွန်ဟောင်းနွမ်းနေပြီဖြစ်ကြောင်း ပြောပြကာ ခေတ္တငြိမ်၍ စဉ်းစားနေပြီး ရိုက်ဖို့ ဘယ်လောက်လိုသေးလဲဟု မေးသဖြင့် နှစ်ပတ်ပဲလိုတော့သည်ဟု ဖြေရာ စိတ်မပူပါနဲ့၊ ကျွန်တော် ဖြစ်အောင်လုပ်ပေးပါ့မယ်ဟု အာမခံ၍ သူ့သင်္ဘောကျင်းသို့ ချက်ချင်းပြန်ပြေးတော့သည်။

ရိုက်ကူးမည့်နေ့တွင် ကင်မရာများက သင်္ဘောကြီးတက်လာမည့်ဘက်သို့ ချိန်ရွယ်ကာ အဆင်သင့် ပြင်ဆင်ထားလျက် ပေါ်လာမည့်သင်္ဘောကြီးကို စောင့်ကြိုနေ၏။ မကြာလှပါ ဧရာဝတီသုံးထပ်သင်္ဘောကြီးသည် မီးခိုးလုံးမည်းမည်းကြီးများ ခေါင်းတိုင်အရှည်ကြီးပေါ်မှ ဝေ့ဝိုက်ထွက်ကာ ရေးဟောင်းဓာတ်ပုံထဲကအတိုင်း သုံးထပ်သင်္ဘောကြီးက တရွေ့ရွေ့ ရတနာပုံနေပြည်တော်ဘက်သို့ ခုတ်မောင်းလာသည်ကို မြင်သည်နှင့် ရိုက်ကူးရေးအဖွဲ့က ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာဖြင့် ရောက်လာပြီဟေ့ဟု ရင့်ကျူးကာ မလွတ်တမ်းရိုက်နေကြသည်။ ကျွန်တော်တို့ကလည်း မြင်ကွင်းကို တစ်ဝကြီးကြည့်နေပြီး အောင်ပြီဟေ့ဟု ဝိုင်းဝန်းအော်ကာ ချီးကျူးရင်း အောင်မြင်မှုရိုက်ကွင်းအတွက် ဆရာချာလီကို ဝိုင်း၍ကျေးဇူးတင်နေကြပြီး–

"ဘယ်လိုများလုပ်လိုက်တာလဲ ဆရာချာလီရေ" ဟု ကျွန်တော်တို့က ဝိုင်းဝန်းမေးသောအခါ "ကျွန်တော့်ဆီမှာရှိပြီး ချောင်ထိုးထားတဲ့သံချေးဗရပွနဲ့ သုံးထပ်သင်္ဘောကြီး အနားကနေ ပြန်ရှင်းပြီး ရိုက်ကွင်းဘက်ကမျက်နှာစာကို သုံးထပ်အတိုင်း ပြုပြင်လိုက်တယ်။ နောက်ခေါင်းတိုင်ကြီးကိုအုပ်ပြီး သံပြားအသစ်နဲ့ ဆေးသုတ်၊ သုံးထပ်သင်္ဘောခေါင်းတိုင်၏ ခွက်ကြီးတစ်ခုထဲ မော်တော်ကားကျွတ်အဟောင်းတွေထည့် ဓာတ်ဆီဖျန်းပြီး ရိုက်ကွင်းနားရောက်ချိန် မီးတို့ပေးလိုက်တာနဲ့ ဟိုးတုန်းကလိုပဲ မီးခိုးမည်းမည်းကြီးတွေ ခေါင်းတိုင်ကတလူလူနဲ့ထွက်လာတုန်း သုံးထပ်သင်္ဘောကြီးကို ရိုက်ကွင်းမမြင်ရတဲ့နေရာကနေ မောင်းပြီးရိုက်ကွင်းထဲ မောင်းသွင်းပေးတာပေါ့"

"ဟုတ်လိုက်လေ ဆရာချာလီရယ်။ ကျေးဇူးကြီးလှပါပေတယ်"

"ပါးစပ်ကပဲ ဟုတ်မနေနဲ့လေ။ အဖွဲ့တွေကို ကော်ဖီလေး ဘာလေးနဲ့ ဂုဏ်ပြုပါဦး"

"ကော်ဖီလောက်နဲ့တော့ ဘယ်ရမလဲ။ ဒီနေ့ညစာကျွေးရင်း ရိုက်ကွက်တွေကိုပါ ပြပေးပါမယ်"

ဤသို့ဖြင့် ထိုနေ့ညစာမစားမီ ရိုက်ကူးထားသော သုံးထပ်သင်္ဘောကြီးဖြင့် ဧရာဝတီမြစ် ဆန်တက်လာပုံကို ပြသရာ အားလုံးက တအံ့တသြဖြင့် ပီဘိရိုက်ကွင်းဟုဆိုကာ ဝိုင်းဝန်းသြဘာပေးကြသည်။ ထို သူ့ကျွန်မခံပြီရုပ်ရှင်ကားကြီးကိုရုံတင်ပြသရာ အကယ်ဒမီဆုလေးဆုရရှိပြီး အကယ်၍ ရိုက်ကွင်းရိုက်ကွက်အတွက် အကယ်ဒမီပေးလျှင် ဆရာချာလီရတနာပုံ နေပြည်တော်သိမ်းပိုက်သည့် ရိုက်ကွင်းအတွက် အကယ်ဒမီရရှိမှာ သေချာသည်ဟု ဝိုင်း၍ ချီးကျူးကြ၏။ ကျွန်တော်တို့အတွက် ဒီကြီးမားတဲ့ကျေးဇူးကို တစ်နေ့နေ့တွင် ဆရာချာလီအတွက် မဖြစ်မနေ ပြန်ဆပ်ရပေဦးမည်ဟု စိတ်ထဲမှ ကြိတ်၍တေးထားမိပါတော့သည်။

ဤသို့ဆရာချာလီအတွက် ကျေးဇူးပြန်ဆပ်ခွင့်ရလာသည်နှင့် ကျွန်တော် စုဆောင်းထားသော မြန်မာ့သံခေတ်နှင့်ပတ်သက်သည့် စာရွက်စာတမ်းများကို ပြန်လည်စုစည်းရ၏။ ထိုအထဲတွင် ရေးဟောင်းသံဖိုများအကြောင်းကို ပြည့်ပြည့်စုံစုံ လေ့လာပြုစုထားသော ကျွန်တော်၏မိတ်ဆွေ ဦးတင်မောင်ဦး (ယောအတွင်းဝန် ဦးဖိုးလှိုင်၏မြစ်)၏စာအုပ်၊ ပန်းပဲမောင်တင့်တယ်အကြောင်း စုဆောင်းရသမျှ စာတမ်းများ၊ ရတနာပုံခေတ် သံရည်ကျိုစက်ရုံကြီး စသည်များကို စုစည်း၍ ဆရာချာလီထံ ပေးပို့ရန်ဆက်သွယ်ရာ သူ၏စက်ရုံမှူးကို ချက်ချင်း ကျွန်တော်ထံစေလွှတ်၍ စာရွက်စာတမ်းများ ယူခိုင်းပြီး တစ်ချိန်ချိန်တွင်

သံနှင့်ပတ်သက်သည့် စကားဝိုင်းလေးတစ်ခု ပြုလုပ်ကြမည်ဟု ကျွန်တော့်ထံ ပြန်ကြားပါသည်။ ထို့နောက်များမကြာမီမှာပင် နှစ်ပတ်ခန့်အကြာတွင် လာမည့်အပတ် သောကြာနေ့တွင် တွေ့ဆုံကြရန် ဆရာချာလီက ဖိတ်ကြားသမှုပြုလာပါ၏။

ထိုနေ့ချိန်းထားသည့် နံနက် ၁၀ နာရီမတိုင်မီ ၁၅ မိနစ်အလိုတွင် (၇) မိုင်ရှိ စက်မှုဝန်ကြီးဌာန၏ရုံးခန်းသို့ ရောက်ပြီး ထိုနေရာသည် ကျွန်တော်စက်မှုတွင် DCFT၏ စီမံကိန်းညွှန်မှူးအဖြစ် တာဝန်ယူခဲ့သည့်ရုံး ဖြစ်နေ၍ ကျွန်တော် မစိမ်းတော့ပါ။ အစည်းအဝေးတက်ရောက်လာသူများ အတော်စုံစုံလင်လင်ရောက်ရှိနေကြပြီး ကျွန်တော် စက်မှုဝန်ကြီးဌာနတွင် တာဝန်ယူခဲ့စဉ်က အဖွဲ့များနှင့် ပြန်တွေ့ရသဖြင့် အတော်အားတက်မိသည်။ ထိုအထဲတွင် ဒေါက်တာတင်အောင်ရွှေ (သုတေသီ)နှင့် ကျွန်တော်နေရာတွင် ဆက်လက်တာဝန်ယူခဲ့သည့် ဒေါက်တာချို့ဝင်းမော် (ကိုချို)တို့ပါ တွေ့ရပါသည်။ စက်မှုမှ ကျွန်တော့်အဖွဲ့တွေ တစ်နေရာတည်း အများကြီးကို တွေ့ရသဖြင့် လူသစ်ကဲ့သို့ ငယ်မူပြန်နေမိ၏။ မကြာခင် ဆရာချာလီသန်းက ၁၀ နာရီမထိုးမီ တစ်မိနစ်အလိုတွင် ရောက်လာပြီး အားလုံးကို နှုတ်ဆက်၏။ ကျွန်တော်ကလည်း ပြန်တွေ့ရတာ ဝမ်းသာလှပါတယ် ဝန်ကြီးဟု နှုတ်ဆက်လိုက်ရာ ဆရာချာလီက ပြုံးပြုံးကြီးကြည့်ရင်း ဖက်လဲတကင်း ပြန်လည်နှုတ်ဆက်၏။ ထို့နောက် အစည်းအဝေးကိုစကြ၏။

အစည်းအဝေးစသည်နှင့် ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ဒေါက်တာချာလီသန်းက ဆရာမကြီးဒေါ်ကြန် ပြုစုသော မြန်မာ့စက်မှုလက်မှုလုပ်ငန်း သမိုင်းစာအုပ် ခြောက်အုပ်ကို ရေးသားထုတ်ဝေခဲ့ပြီး အပိုင်း(၆)တွင် ၁၉၈၈ ခုနှစ်အထိ ရေးသားပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခဲ့ကြောင်း၊ ထို ၁၉၈၈ ခုနှစ်မှ ၂၀၂၂ ခုနှစ်အထိ ကျန်ရှိသောသမိုင်းကို စက်မှုဝန်ကြီးဌာနမှအဖွဲ့ (၃)ဖွဲ့ကို ဖွဲ့ထားပြီး ယခု တာဝန်ယူနေသည့် ဝန်ကြီးဌာနက ကြီးကြပ်၍ ၁၉၈၈ ခုနှစ်မှ ၂၀၂၂ ခုနှစ်အထိ စက်မှုလက်မှု သမိုင်းပြုစုရေးကို စတင်ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် ဤအစည်းအဝေးခေါ်ယူခဲ့ကြောင်း၊ ထိုသမိုင်း စာအုပ်ကိုလည်း လာမည့် ၂၀၂၃ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလတွင် ထုတ်ဝေနိုင်ရန် ဝိုင်းဝန်းဆောင်ရွက်ပေးကြဖို့အလေးအနက်မေတ္တာရပ်ခံလျက်အစည်းအဝေးကိုခေတ္တရပ်နားလိုက်၏။

ထို့နောက် ဝန်ကြီးက ကျွန်တော်နှင့်အတူ သီးခြားထိုင်ကာပေးပို့လိုက်သော သံခေတ်နှင့်ပတ်သက်သော စာတမ်းများရရှိ၍ လေ့လာလျက်ရှိကြောင်း၊ အခုရေးရမည့် သမိုင်းတွင်လည်း အရေးပါသည့် ပင်းပက်သံချက်စက်ရုံအကြောင်းလည်းပါသဖြင့် ထိုစာမူများက အထူးအထောက်အကူပြုမည်ဖြစ်ကြောင်း နှစ်ကိုယ်ကြား ဆွေးနွေးကြသည်။ ထို့နောက် “ဆရာမျိုးက ဒေါ်ကြန်ရဲ့ အမှတ် (၆) သမိုင်းစာအုပ်ရေးတုန်းက အတွေ့အကြုံကို အခြေခံပြီး အကောင်းဆုံးဖြစ်အောင် ဆောင်ရွက်ပေးပါဗျာ” ဟု ပြောရင်း နောက်အစည်းအဝေးတစ်ခုတက်ရန် နှုတ်ဆက်၍ ထွက်သွားလေ၏။

ကျွန်တော်တို့လည်း အစည်းအဝေးခန်းထဲ ပြန်ဝင်လာကြပြီး အစည်းအဝေးအစား မတွေ့ရသည့် မိတ်ဆွေဟောင်းကြီးများ ပြန်ဆုံသည့်ပွဲ ဖြစ်သွား၏။ ဝမ်းသာအားရဖြင့် စကားဝိုင်းဖွဲ့ကြ၏။ အတန်ကြာမှ အစည်းအဝေးပြန်စဖြစ်၏။ ထို့နောက် အကြံပေးအဖွဲ့နှင့် စက်မှုလက်မှုသမိုင်းပြုစုရေးလုပ်ငန်းကော်မတီဝင်များက အစည်းအဝေးကို ပြန်စကြပြီး ဘာတွေ ဆက်လုပ်ကြမည်ကို ရင်းရင်းနှီးနှီးဆွေးနွေးကြသည်။ အကြံပေးအဖွဲ့ဝင်များက

ပြီးခဲ့သော နှစ်သုံးလေးဆယ်က သမိုင်းမျိုးကို မည်သို့မည်ပုံရေးကြမလဲဟု စတင် ဆွေးနွေး၏။ ထိုအခါ ဆရာမကြီးဒေါ်ကြန်၏ စက်မှုလက်မှုလုပ်ငန်းသမိုင်းစာအုပ် အမှတ် (၆) ကို ရေးစဉ်က ထိုကာလနှင့် ထိုကာလနှင့်ဆိုင်သည့် ပုံနှိပ်ထုတ်ပြန်ပြီး စာအုပ်စာတမ်းများ လွန်စွာရှားပါးလှသဖြင့် အနားယူထားသော ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်များ၊ ဦးဆောင်ညွှန်ကြားရေးမှူး သုံး၊ လေး ဦးတို့ကိုဖိတ်ကြား၍ သူတို့ပြောသမျှကိုမှတ်သားပြီး စက်မှုဝန်ကြီးဌာနတွင်ရှိသည့် ထိုကာလကအစီရင်ခံစာများကိုရှာဖွေ၍ ရေးသားရကြောင်း သတိပြုမိခဲ့၏။ ထိုအခါ ကျွန်တော့်ခေါင်းထဲတွင် အသိတစ်ခုဝင်လာ၏။ အငြိမ်းစားအမှုဆောင်ကြီးများ၏ အခန်းကဏ္ဍ…ဟုတ်ပြီ ကြည့်ကြရအောင်။ ဆရာချာလီဖွဲ့စည်းထားသော အကြံပေးအဖွဲ့ဝင် ၁၂ ဦးတွင် ဆရာချာလီသန်း(ဝန်ကြီး)က နာယကအဖြစ်ပါဝင်ပြီး ဒေါက်တာတင်အောင်ရွှေ (သုတေသီ)၊ ဒေါက်တာ ချိုဝင်းမော်နှင့် ကျွန်တော်က အဖွဲ့ဝင်များအဖြစ် ပါဝင်၏။ ကျန်အဖွဲ့ဝင်များတွင် အငြိမ်းစားများဖြစ်ကြသည့် ဒုဝန်ကြီးမှစ၍ ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်၊ ဦးဆောင်ညွှန်ကြားရေးမှူးတို့ အသီးသီးပါဝင်ကြသဖြင့် အလွန်အင်အားတောင့်သည့် စက်မှုဝန်ကြီးဌာန၏ အငြိမ်းစားအမှုဆောင်(Executives)ကြီးများ ဖြစ်ကြ၏။

ယခုရေးမည့်ကာလတွင် ထိုပုဂ္ဂိုလ်များသည် ကိုယ်တိုင်တာဝန်ယူဆောင်ရွက်ခဲ့သူများ၊ အစီရင်ခံစာပေါင်းများစွာကိုလည်း ရေးသားတင်ပြခဲ့သူများ၊ ထိုအစီရင်ခံစာ၏အစတွင် Summary for Executive ဟူသည့် အကျဉ်းကို ရေးသားလေ့ရှိကြသူများဖြစ်နေ၍ ထိုအကြံပေးအဖွဲ့ဝင်များသည် စက်မှုလက်မှုသမိုင်းပြုစုရာတွင် လွန်စွာအားထားရသည့် ကျွန်တော်တို့၏ Living Encylopedias များ ဖြစ်ကြကုန်၏။ ထိုအကြံပေးအဖွဲ့နှင့် ပူးပေါင်း၍ သမိုင်းပြုစုဆောင်ရွက်မည့်လုပ်ငန်းကော်မတီတွင် ကျွန်တော်က ဥက္ကဋ္ဌ၊ ဒေါက်တာတင်အောင်ရွှေက ဒုဥက္ကဋ္ဌနှင့် အတွင်းရေးမှူးအဖြစ် ဒေါက်တာချိုဝင်းမော်တို့ ပါဝင်ကြ၏။ ဝန်ကြီးဒေါက်တာချာလီသန်းက ကော်မတီနှင့် အဖွဲ့တိုင်း၏ နာယကအဖြစ် ပါဝင်၏။ ကော်မတီတစ်ရပ်စီကိုလည်း အပြန်အလှန်တက်ခဲ့ဖူးကြ၏။ ထိုကော်မတီနှင့် အဖွဲ့သုံးရပ်၏ ဖွဲ့စည်းထားပုံ၊ ချိတ်ဆက်ထားပုံများကို အသေအချာ လေ့လာကြည့်ပြီး ဘယ်လိုရေးကြမှာလဲ….” ဆိုသည့်မေးခွန်း၏အဖြေကို ကျွန်တော်သဘောပေါက်လာပါတော့သည်။

ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးဒေါက်တာချာလီသန်း အတည်ပြု ဖွဲ့စည်းပေးထားသော ကော်မတီနှစ်ရပ်နှင့် အကြံပေးအဖွဲ့တို့ကို တွေ့ရကတည်းက “ဆရာ ချာလီရေ ရေးလို့ရပြီ” ဟု တိုးတိုးလေးစိတ်ထဲမှာ ဆိုလိုက်မိသည်။ ယခုလိုကာလတို မျက်မှောက်ခေတ်သမိုင်း ဒေါ်ကြန်၏အမှတ် (၆) စာအုပ်ရေးတုန်းက မရှိသလောက် ရှားပါးမှုနှင့် ရင်ဆိုင်ခဲ့ရပါသေးသည်။ အငြိမ်းစားယူထားသည့် CEO ကြီးများကို “အိုပယ်” ကြီးများ ဟု မခန့်လေးစား ပြောနေကြသူများပင် ရှိနေသေးသည်။ တကယ်တော့ ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကြီးများသည် အတွေ့အကြုံ အပြည့်အဝရှိနေသူ သက်ရှိစွယ်စုံကျမ်းကြီးများဟု ရှေ့ပိုင်းတွင် ကျွန်တော် ဆိုခဲ့ပြီးဖြစ်သည်။ အစည်းအဝေးပြန်စသည်နှင့် ကျွန်တော်က အဖွင့်အမှာစကား ပြောရ၏။ အားလုံးသိချင်နေသောကိစ္စကို ကျွန်တော်က စပြီး ပြော၏။

“အခု စရေးရမယ့်သူတွေကတော့ အကြံပေးအဖွဲ့ဝင်ကြီးများ ဖြစ်ပါတယ်။ ဘယ်လိုရေးရမလဲဆိုရင်တော့ ကြိုက်သလို၊ ရေးတတ်သလို ရေးပါလို့ပြောချင်ပါတယ်”၊ “အကြံပေး

ဆရာကြီးတို့ ဖြတ်ကျော်ခဲ့ရတဲ့၊ တာဝန်ယူခဲ့ရတဲ့ လုပ်ငန်းဆိုင်ရာ အချက်အလက်တွေကို ပြန်လည်စုဆောင်းရသမျှ အချက်အလက်များကို အဆင်ပြေသလို ရေးကြပါ။ ပြီးတော့ သောကြာနေ့အစည်းအဝေးမှာ ရှင်းပြပြီး သမိုင်းပြုစုရေးလုပ်ငန်းကော်မတီသို့ လွှဲပေးပါ"၊ "သမိုင်းပြုစုရေးကော်မတီက သမိုင်းရေးထုံးစံအတိုင်း ခေါင်းစဉ်အလိုက် ရေးဆွဲပြီး စရေးရန် ဖြစ်ပါသည်။ တာဝန်ယူရေးသားမည့်သူကတော့ ဒေါက်တာတင်အောင်ရွှေ ဖြစ်ပါတယ်။ ဆရာတင်အောင်ရွှေက စက်မှုဝန်ကြီးဌာနကထုတ်ဝေခဲ့တဲ့ ကနောင်စာစောင်မှာ ကျွန်တော်နဲ့အတူပါဝင်ခဲ့ပြီး သမိုင်းပြုစုရေးမှာ အတွေ့အကြုံအများကြီး ရှိပါတယ်။ သူစိတ်ဝင်စားလာပြီဆိုရင် ထမင်းမေ့ဟင်းမေ့လုပ်တဲ့သူပါ။ သူက ရလာသမျှ အချက်အလက်တွေကို ဘာသာရပ်အလိုက် ခွဲခြားစုစည်းပေးမှာ ဖြစ်ပါတယ်။"

"ဒေါက်တာချို့ဝင်းမော်ကတော့ ကျွန်တော်စက်မှုစားကုန်မှာ ထူထောင်ပေးခဲ့တဲ့ DCFT ကို လွှဲအပ်ပေးခဲ့တဲ့သူမို့ ယခုရေးသားပြုစုနေတဲ့ စက်မှုလက်မှုသမိုင်းအတွက် အင်အားအပြည့်အဝ ရှိပါတယ်။ ယခုစတင်ဆောင်ရွက်ရာမှာတော့ အလွန်အရေးကြီးတဲ့ အချက်အလက်တွေကို အမိအရရဖို့ ရိုးရိုးရှင်းရှင်းလေးပဲ စကြတာပေါ့။ ဒီလိုနဲ့ နောက် နှစ်လ၊ သုံးလ ဆိုရင် ဘယ်လိုပုံဖော်ရတယ်ဆိုတာ သိလာရပါမယ်" အကြံပေးဆရာကြီးများလည်း သူတို့ အတွေ့အကြုံကို ပေါ့ပေါ့ပါးပါးရေးကြမည်ဟု ထောက်ခံကြိုဆိုကြသည်။ နောက်အပတ် သောကြာအစည်းအဝေးမှာ အကြံပေးဆရာကြီးများ၏အရေးပါသော အချက်အလက်များကို နားထောင်ဆွေးနွေးကြ၏။ အချက်အလက်ရှာဖွေရေး ကော်မတီကလည်း စက်မှုဝန်ကြီးဌာနများမှာရှိသော အစီရင်ခံစာတွေကို ခေါင်းစဉ်အလိုက်ခွဲကာ စုဆောင်းကြ၏။ ရလာသော အချက်အလက်များကို သက်ဆိုင်ရာခေါင်းစဉ်များအလိုက် စုဆောင်းကြပြီး သမိုင်းရေးဆရာ ဒေါက်တာတင်အောင်ရွှေက ရသမျှစပြီး ရေးသည်။ ထိုကဲ့သို့အချက်အလက်စုလိုက်၊ သမိုင်းလမ်းကြောင်း ပေါ် တင်လိုက်၊ ပေါင်းစပ်လိုက်ဖြင့် သောကြာနေ့ ဆွေးနွေးပွဲတိုင်းတွင်

"ထိုကဲ့သို့ သောကြာဆွေးနွေးပွဲ (၁၆) ကြိမ်ကို ကျော်ဖြတ်ပြီးနောက် စက်မှုလက်မှု သမိုင်းမှုကြမ်း အဆင့်သို့ အလိုလို ရောက်လာပါ၏။ အခန်းလိုက် ခွဲပုံ၊ ခေါင်းစဉ်အလိုက် ပြုလုပ်ပုံစာအုပ်ဖြင့် သမိုင်းရေးထုံးများ လည်း အလိုလို ပေါ်လာပါ၏။"

ပွင့်ပွင့်လင်းလင်းဆွေးနွေးကြရင်း ခင်မင်မှုများ တည်ဆောက်နိုင်ပါ၏။

ထိုကဲ့သို့ သောကြာဆွေးနွေးပွဲ (၁၆) ကြိမ်ကို ကျော်ဖြတ်ပြီးနောက် စက်မှုလက်မှု သမိုင်းမူကြမ်းအဆင့်သို့ အလိုလိုရောက်လာပါ၏။ အခန်းလိုက်ခွဲပုံ၊ ခေါင်းစဉ်အလိုက် ပြုလုပ်ပုံစာအုပ်ဖြင့် သမိုင်းရေးထုံးများလည်း အလိုလိုပေါ်လာပါ၏။ အကြံပေးပုဂ္ဂိုလ်ကြီးများအား စောစောပိုင်း သောကြာအစည်းအဝေးများတွင် ကြိုက်သလိုရေးပါဟု ဖွင့်ပေးထားသဖြင့် အပတ်စဉ်ရေးရင်းရေးရင်း ယခင်က တစ်ချိန်လုံး ရေးခဲ့သော Summary for Executive ပုံစံသို့ အလိုလိုရောက်သွားကြပုံကို ကျွန်တော်တို့က သတိပြုမိကြ၏။ ဤသို့ ရေးလိုက်၊ ဆွေးနွေးလိုက်၊ ပြင်ဆင်လိုက်ကြဖြင့် လေးလအကြာ စက်တင်ဘာလကုန်ခန့်တွင် မြန်မာနိုင်ငံစက်မှုလက်မှုသမိုင်း ပထမမူကြမ်း ရရှိလာပါသည်။ ထိုပထမမူကြမ်းကို ဦးစီးကော်မတီ နာယက ဝန်ကြီးဒေါက်တာချာလီသန်းနှင့် ကော်မတီဝင်များထံ တင်ပြကြ၏။

တိုက်တိုက်ဆိုင်ဆိုင် ထိုအချိန်တွင် နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ နိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးချုပ် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီးမင်းအောင်လှိုင်က အသေးစား၊ အငယ်စား၊ အလတ်စား စီးပွားရေးလုပ်ငန်း (MSME) များနှင့်ပတ်သက်၍ အမှာစကားတစ်ရပ် မိန့်ကြားခဲ့ပါသည်။ ၂၃-၉-၂၀၂၂ ရက်နေ့တွင် ပြောကြားခဲ့သည့် ထိုမိန့်ကြားချက်သည် ကျွန်တော်တို့နိုင်ငံအတွက် အလွန်တန်ဖိုးရှိသော သမိုင်းဝင်မိန့်ခွန်းဖြစ်သဖြင့် ကျွန်တော်တို့ ရေးသားနေသော မျက်မှောက်ခေတ် မြန်မာနိုင်ငံ စက်မှုလက်မှုသမိုင်းစာအုပ်၏ အဖွင့်တွင် ထုတ်နုတ်ဖော်ပြရန် ဆက်လက်ရေးနေသည့် ဒုတိယမူကြမ်းတွင် ထည့်သွင်းရန် အားလုံးသဘောတူကြပါသည်။ တစ်ဆက်တည်းမှာပင် ကျွန်တော်တို့၏ နာယကကြီးဖြစ်သည့် ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ဒေါက်တာချာလီသန်းက သူကိုယ်တိုင်ရေးသားပြုစုထားသော စာတမ်းတစ်စောင်ကိုလည်း ထည့်သွင်းဖော်ပြထားပါသည်။ ယင်းသို့ မူကြမ်းကို သုံးကြိမ်ခန့် တင်ပြလိုက်၊ ပြန်ပြင်လိုက်ဖြင့် ဆောင်ရွက်ကြပြီး နောက် ဒီဇင်ဘာလကုန် စုံညီအစည်းအဝေးတွင် မူကြမ်းကို အတည်ပြုခဲ့ကြ၏။ ဒီဇင်ဘာ လဆန်းတွင် ဖောင်ပိတ်၍ ပုံနှိပ်ရန် စီစဉ်ရ၏။ ပြင်ပပုံနှိပ်တိုက်များထက် စာပေဗိမာန်မှ ပုံနှိပ်သောစာအုပ်၏ အရည်အသွေးကိုသဘောကျသဖြင့် စာပေဗိမာန်တွင် အပ်ရန် ထိုအစည်းအဝေးမှပင် တင်ပြကြရာ ကျွန်တော်တို့ဝန်ကြီး ဒေါက်တာချာလီသန်းက ချက်ချင်းပင် ပြန်ကြားရေးဝန်ကြီးဦးမောင်မောင်အုန်းထံသို့ ဖုန်းဖြင့်ဆက်သွယ်၍ ညှိနှိုင်းပေးသောကြောင့် ပုံနှိပ်ရေးကိစ္စ အဆင်ပြေသွား၏။

ထိုသို့ပုံနှိပ်နေစဉ်ကာလအတွင်း ကျွန်တော်တို့က ပုံနှိပ်နေသည့် စာမူချောမိတ္တူကို လေ့လာကြ၏။ ကျွန်တော်တို့ ယခုရေးနေသည့် မျက်မှောက်ခေတ် နှစ်တိုသမိုင်းဖြစ်သည့် ၁၉၈၈ခုနှစ် မှ ၂၀၂၂ ခုနှစ်အထိ ၃၄ နှစ် ကာလအတွင်း ပေါ်ပေါက်လာသည့် သမိုင်းဖြစ်စဉ်များကို ပုံနှိပ်မီဒီယာများတွင် အလွန်ရှားပါးနေသေးသည်။ သမိုင်းရေးကြမည်ဆိုလျှင် အများဆုံး လွန်ခဲ့သော နှစ် ၅၀၊ နှစ် ၁၀၀ လောက်က ဖြစ်ပျက်မှုများကို ထိုကာလအတွက် ရေးသားထားကြသောသမိုင်းများ ပုံနှိပ်မီဒီယာတွင် ရှိနေလေ့ရှိ၏။ မျက်မှောက်ခေတ်တွင် ပုံမှန်ထုတ်နေသော စာနယ်ဇင်းများတွင်ရေးသော ဆောင်းပါးအချို့သာပါ၏။ ဤကိစ္စကိုလည်း ဤဆောင်းပါးအစတွင် ဖော်ပြထားပြီး ဖြစ်ပါသည်။ သို့ပါ၍ ဝန်ကြီးဒေါက်တာချာလီသန်းက

ကွက်တိဝင်အောင် ဦးစီးကော်မတီအကြံပေးအဖွဲ့နှင့် လုပ်ငန်းကော်မတီသုံးရပ်ဖြင့် ၂၀၂၃ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလကုန်ခန့်တွင် အပြီးရေးရန် မှာကြားချက်နှင့်လည်း အံကိုက်ပင် ဖြစ်နေလေပြီ။ ဤသို့လိုအပ်ချက်များကို အတိအကျပြည့်စုံအောင် စီစဉ်ပြီးနောက် "ရေးကွင်း" ထဲသို့ လွှတ်ပေးလိုက်သည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။ ထိုသို့မျက်မှောက်ခေတ်ကာလတိုသမိုင်းကို ပုံနှိပ်နိုင်သည့် မူကြမ်းအထိ ဆောင်ရွက်နိုင်မှုကို ရေးနည်းရေးထုံး၊ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းအဖြစ် အောက်ပါအတိုင်းအကျဉ်းချုပ်ဖော်ပြနိုင်လာပါသည်–

၁။ အကြံပေးအဖွဲ့

(က) နှစ်ပေါင်း ၃၄နှစ်အတွင်း ပေါ်ပေါက်ရင်ဆိုင်တွေ့ကြုံခဲ့ကြရသည့် အချက်အလက်များကို ထိုနှစ်တိုကာလအတွင်း လက်တွေ့တာဝန်ယူခဲ့ကြသည့် အငြိမ်းစား CEO များနှင့် စုစည်းထားသော အကြံပေးအဖွဲ့ဝင်များက ရေးသား စုဆောင်း၍ အပတ်စဉ်အစည်းအဝေးတွင် ဖတ်ကြားတင်ပြရန်။ ထိုသို့ရေးသားတင်ပြရာတွင် ကိုယ်ရေးတတ်သလိုရေးရန်၊ သမိုင်းရေးနည်းကို ခေတ္တမေ့ထားရန်။

(ခ) အကြံပေးအဖွဲ့ဝင်များ သူတို့၏လုပ်ငန်းတွင် အစီရင်ခံစာ အမြောက်အမြား ရေးကြရပြီး အစီရင်ခံစာ၏အကျဉ်းချုပ်ကို အစီရင်ခံစာအရှေ့တွင် Summary For Executive ဟု ရေးသားရ၍ ၎င်းရေးနည်းတို့ အကျွမ်းဝင်နေသူများ ဖြစ်ကြ၏။ ထိုသို့အကျင့်ပါနေသည့် Summary ရေးမှုကို သုံးလခန့်ဆက်တိုက် ရေးရသောအခါ Summary ရေးနည်းအတိုင်း အားလုံး ဖြစ်လာသည်ကို တွေ့ရ၏။

(ဂ) ထို့ကြောင့် အကြံပေးပုဂ္ဂိုလ်များ စုပေါင်းရေးထားသည့် အချက်အလက်များ များပြားသည်။ ထိုရေး၍ရထားသော အချက်အလက်များကို သမိုင်းပြုစုရေး လုပ်ငန်းကော်မတီဝင်များနှင့် ညှိနှိုင်းရင်း ကျွန်တော်တို့ရေးရမည့် (History of Executive–H4E) ပုံစံရေးထုံးသို့ ရောက်ရှိလာကြ၏။

(ဃ) ထို့ကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံစက်မှုလက်မှုသမိုင်းအတွက် ငုပ်လျှိုးနေသော အချက်အလက်များ ပြန်လည်ရရှိနိုင်သည့်လုပ်ရပ်အဖြစ် အသုံးပြု၍ ရလာပါသည်။

၂။ သမိုင်းရေးသားနည်း

(က) သမိုင်းရေးသားရာတွင် အချက်အလက်များ မှန်ကန်တိကျမှုရှိရန် အထူးလိုအပ်မည်။

(ခ) အောင်မြင်သည့်ကိစ္စကိုလည်း ဘာကြောင့်အောင်မြင်သည်၊ အရှုံးပေါ်သည့် ကိစ္စကိုလည်း လျှော့ပေါ့၍မရေးဘဲ ရှုံးလျှင် ရှုံးသည့်အတိုင်း တိတိကျကျဖော်ပြပြီး အဘယ်ကြောင့်ရှုံးသည်ကို အတတ်နိုင်ဆုံးစိစစ်ဖော်ပြ၍ အလားတူကိစ္စများ ပြန်မရှုံးနိုင်ရန် ဖော်ထုတ်ရေးသားရမည်။

(၈) ရေးသားရာတွင် ဓမ္မဓိဋ္ဌာန်ကျကျ ရေးရပါမည်။ ကျန်အရေးအသားမှာ အထူးပြောစရာမရှိဘဲ စာဖတ်သူများအတွက် အကျိုးဆောင်နိုင်မည့် ရေးနည်းကို သုံးရပါမည်။

ယခု မိမိတို့ရေးသားပြီး မတ်လ (၂၀၂၃)တွင် ထုတ်ဝေထားသော မြန်မာနိုင်ငံစက်မှုလက်မှုသမိုင်းစာအုပ်တွင် အထက်ဖော်ပြပါ ရေးထုံးရေးနည်းကို ကျွန်တော်တို့က (History for Executive– H4E) ဟု ခေါ်ဆိုထားပါသည်။ ဤရေးထုံးဖြင့် အခြားဘာသာရပ်များအတွက်လည်း အသုံးပြုနိုင်စရာရှိပါကြောင်း၊ ကျွန်ုပ်တို့၏ မျက်မှောက်ခေတ်ကာလတိုသမိုင်းရေးနည်း (H4E) ၏ အခြေခံကို မျှဝေလိုက်ရပါကြောင်း …။

သိပ္ပကျော်စွာ ဒေါက်တာမျိုးသန့်တင်

မြန်မာနိုင်ငံရေဖူလုံရေးအတွက် လိုအပ်ချက်အချို့

ausmf0;D

“အချိန်ကာလအားဖြင့်မညီမျှမှုမှာ မိုးတွင်းကာလသည်
ပျမ်းမျှ လေးလခန့် ရှိပြီး ကျန်ရှစ်လတွင် ခြောက်သွေ့နေခြင်း
ဖြစ်သည်။ ယင်းအခြေအနေတွင် ပြောင်းလဲလာသော
ရာသီဥတုကြောင့် မုတ်သုံမိုးရွာသည့်ကာလ
တိုတောင်းလာခြင်းက ရေအခက်အခဲကို
ပို၍ ဆိုးရွားစေသည်။”

ရေသည် သုံးစွဲ၍ ကုန်သွားလိုက်၊ ရေသံသရာကြောင့် ပြန်ပြည့်လာလိုက်နှင့် လည်ပတ်နေသော အရင်းအမြစ်တစ်မျိုး ဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပြန်လည်ပြည့်တင်းနိုင်သော ရေအရင်းအမြစ်ပမာဏသည် တစ်နှစ်လျှင် ကုဗမိုင် ၂၄၀ ကျော်ခန့်ရှိသည်ဟု တွက်ချက်ခန့်မှန်းကြသည်။ နိုင်ငံ၏ရေသုံးစွဲမှုမှာ ပြန်ပြည့်နိုင်သောပမာဏ၏ သုံးရာခိုင်နှုန်းမျှသာရှိသဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံသည် ရေအရင်းအမြစ်ပေါသော နိုင်ငံစာရင်းတွင် ပါဝင်သည်။

သို့သော် ယင်းကိန်းဂဏန်းမှာ တစ်နိုင်ငံလုံးခြုံ၍ တွက်ထားသော ပျမ်းမျှကိန်းသာဖြစ်ပြီး လက်တွေ့တွင် မိုးရွာသွန်းမှုနေရာဒေသအားဖြင့်ရော၊ အချိန်ကာလအားဖြင့်ပါ မညီမျှသည့်အပြင် ရေဘက်ဆိုင်ရာ စီမံခန့်ခွဲမှုဆိုင်ရာ အားနည်းချက်များကြောင့် စိုက်ပျိုးရေ၊ သောက်သုံးရေနှင့် လုပ်ငန်းသုံးရေဆိုင်ရာ ပြဿနာများ ပေါ်ပေါက်နေရသည်။

မိုးရွာသွန်းခြင်း နေရာဒေသအားဖြင့်မညီမျှမှုဆိုသည်မှာ ကမ်းရိုးတန်းဒေသများ၌ မိုးကောင်း၍ အရှေ့နှင့် အရှေ့မြောက်ပိုင်းတွင် သင့်တင့်သောမိုးရွာပြီး အလယ်ပိုင်း၌ မိုးနည်းခြင်းကို ဆိုလိုသည်။ ရေအရင်းအမြစ်အများစုသည် လူနေဒေသများနှင့် ဝေးကွာသောအရပ်၌ တည်ရှိသည်။ အချိန်ကာလအားဖြင့်မညီမျှမှုမှာ မိုးတွင်းကာလသည် ပျမ်းမျှ လေးလခန့်ရှိပြီး ကျန်ရှစ်လတွင် ခြောက်သွေ့နေခြင်းဖြစ်သည်။ ယင်းအခြေအနေတွင် ပြောင်းလဲလာသော ရာသီဥတုကြောင့် မုတ်သုံမိုးရွာသည့်ကာလ တိုတောင်းလာခြင်းက ရေအခက်အခဲကို ပို၍ဆိုးရွားစေသည်။

လက်ရှိပေါ်ပေါက်နေသော၊ တစ်နေ့တခြားပို၍ဆိုးရွားလာနေသော ရေအခက်အခဲကို ဖြေရှင်းရန် နည်းလမ်းများစွာရှိသည့်အနက် မှန်ကန်သောရေမူဝါဒ၊ ပါဝင်ပတ်သက်သည့် အဖွဲ့အစည်းများ၊ ဌာနများ၏ စနစ်ကျ၍ထိရောက်စွာဖော်ဆောင်မှု၊ ပြည့်စုံသော အချက်အလက်၊ လုံလောက်သောငွေကြေးနှင့် နည်းပညာပံ့ပိုးမှုတို့အပြင် ပြည်သူအများ သဘောပေါက် နားလည်၍ တက်ကြွစွာပူးပေါင်းပါဝင်မှုတို့ဖြင့် ရေဘက်ဆိုင်ရာ ကောင်းမွန်သော စီမံခန့်ခွဲမှုစနစ်တစ်ရပ်ကို ထူထောင်ရန် လိုအပ်နေသည်။

အမျိုးသားအဆင့် ရေ မူဝါဒ

ကနဦးနှင့်အရေးပါသောအဆင့်ဖြစ်သည့် "အမျိုးသားအဆင့် ရေ မူဝါဒ"ကို မြန်မာနိုင်ငံတွင် ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းထားရှိပြီး ဖြစ်သည်။ သို့သော် နွေဆိုလျှင်လည်း နွေအလိုက်၊ မိုးဆိုလျှင်လည်း မိုးအလိုက် ရေပြဿနာ တစ်မျိုးပြီးတစ်မျိုး ကြုံနေခြင်းသည် အမျိုးသားအဆင့် ရေမူဝါဒကိုကိုင်စွဲ၍ ရေဘက်ဆိုင်ရာစီမံခန့်ခွဲမှု အားနည်းနေသေးခြင်းကို ညွှန်ပြနေသည်။

ဥပမာ – အမျိုးသားအဆင့် ရေ မူဝါဒတွင် ပါဝင်သော –

၁။ မိုးရေကို တိုက်ရိုက်ခံယူအသုံးချခြင်း၊

၂။ မြေအောက်ရေကြောများကို မိုးရေဖြင့် ဖြည့်တင်းပေးခြင်း၊

၃။ မိုးရေစီးကို ထိန်းချုပ်၍ ရေကြီးမှုလျော့နည်းစေခြင်းတို့ကိုလည်း တိုးချဲ့လုပ်ဆောင်ဖို့ လိုသည်။

ယင်းတို့ကို ဖော်ဆောင်ရာတွင် လိုအပ်သည့် နည်းပညာများမှာ အဆင့်မြင့်လွန်း၍ လက်လှမ်းမမီနိုင်သော နည်းပညာများမဟုတ်ပေ။ အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများအပါအဝင် ဖွံ့ဖြိုးဆဲ၊

ဖွံ့ဖြိုးပြီးနိုင်ငံများတွင် အချိန်အတန်ကြာကပင် လက်တွေ့အောင်မြင်စွာ လုပ်ဆောင်နေကြသည်။

"မှန်ကန်သော ရေမူဝါဒရှိပြီး ဖြစ်သော်လည်း ယင်းမူဝါဒများကို လက်တွေ့အကောင် အထည်ဖော်သည့် ဌာန အဖွဲ့အစည်းများ တွင် အားနည်းချက်၊ လိုအပ်ချက်များ ရှိနေသောကြောင့် ဖြစ်သည်။"

မိုးရေကို တိုက်ရိုက်ခံယူခြင်း

မိုးရေကို တိုက်ရိုက်ခံယူအသုံးချခြင်းနှင့် ပတ်သက်၍ "ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် အမျိုးသားအဆင့် ရေမူဝါဒ" အခန်း ၆၊ အပိုဒ် ၆ (၂) တွင် "မိုးရေကို တိုက်ရိုက်အသုံးချခြင်းနည်းစနစ်နှင့် အမှုမဲ့အမှတ်မဲ့ ဆုံးရှုံးလေ့ရှိသောပင်ငွေ့ပျံမှုကို ထိန်းချုပ်ခြင်းတို့သည် တိုးတက်လာသော နည်းဗျူဟာသစ်များ ဖြစ်သည်။" ဟူ၍လည်းကောင်း၊ အခန်း ၄၊ အပိုဒ် (၄)(၅)တွင် "ရှေးအစဉ်အလာရှိသော မိုးရေစုဆောင်းခြင်းကို တစ်ပြည်လုံးတွင် အသုံးပြုနိုင်ရန် အဖွဲ့အစည်းဖြင့် ဆောင်ရွက်ရပါမည်။" ဟူ၍လည်းကောင်း ရေးသားဖော်ပြထားသည်။

မြေအောက်ရေဖြည့်တင်းခြင်း

လျော့နည်းကုန်ခန်းသွားသော မြေအောက်ရေ ပြန်လည်ဖြည့်တင်းရေးနှင့် ပတ်သက်၍ အမျိုးသား အဆင့် ရေမူဝါဒ အခန်း ၁၊ နိဒါန်းပိုင်းတွင် "မြေအောက် ရေပြန်လည်ဖြည့်တင်းရေးဆိုသည့်စကားရပ်မှာ မြန်မာနိုင်ငံတွင် မဆွေးနွေးကြသော အကြောင်းအရာ ဖြစ်သည်။ ယင်းကိစ္စကို ဆွေးနွေးရန် လိုအပ်သည်။" ဟု ပါရှိပြီး အခန်း ၆၊ အပိုဒ် ၆ (၄) တွင် "လိုအပ်သော နေရာများတွင် မြေအောက်ရေကို ပြန်လည်ဖြည့်တင်း နိုင်ရန်၊ မြေအောက်ရေအောင်းလွှာများထဲသို့ ရေ ပြန် မှုတ်သွင်းပေးရမည်။" ဟု ဖော်ပြသည်။

ရေကြီးရေလျှံမှုထိန်းချုပ်ခြင်း

မြို့ပြများတွင်ကြုံတွေ့နေရသော ရေကြီးရေလျှံမှုများနှင့်ပတ်သက်၍ အခန်း ၁၊ နိဒါန်းပိုင်းတွင် "မြို့ပြ ဖွံ့ဖြိုးမှု မြန်ဆန်ခြင်းကြောင့် နဂိုကရှိနှင့်သော ရေနုတ်မြောင်းများ မနိုင်တော့ဘဲ ရေကြီးရေလျှံမှုများ ဖြစ်ပေါ်စေသည်။" ဟု ရေလျှံခြင်းအကြောင်းရင်းများ အနက် တစ်ခုကို မှန်ကန်စွာ ထောက်ပြထားသည်။

ဌာနနှင့်အဖွဲ့အစည်းများ၏အခက်အခဲ

မှန်ကန်သော ရေမူဝါဒရှိပြီးဖြစ်သော်လည်း ယင်းမူဝါဒများကို လက်တွေ့အကောင်အထည်ဖော်သည့် ဌာနအဖွဲ့အစည်းများတွင် အားနည်းချက်၊ လိုအပ်ချက်များ ရှိနေသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ရေဘက်ဆိုင်ရာဌာနအဖွဲ့အစည်းများသည် မတူကွဲပြားသော ဝန်ကြီးဌာနများအောက်တွင် ရှိနေခြင်းကြောင့် ဌာနတစ်ခုနှင့်တစ်ခု အချိတ်အဆက်မမိခြင်း၊ တာဝန်နှင့်လုပ်ပိုင်ခွင့်များထပ်နေကာ ပြဿနာဖြေရှင်းရာတွင် မပြတ်မသားဖြစ်ခြင်း၊ တစ်ခါတစ်ရံ ထိပ်တိုက်တိုးခြင်း စသည်တို့ကို ပြုပြင်ရန် လွန်ခဲ့သောနှစ် ၅၀ ခန့်ကတည်းက အကြံပြုသူကပြုခဲ့သော်လည်း ယနေ့တိုင်မပြေလည်သေးကြောင်း တွေ့ရသည်။

ဤဖြစ်စဉ်နှင့် ပတ်သက်၍ အမျိုးသားအဆင့်ရေမူဝါဒ အခန်း ၁၊ နိဒါန်းပိုင်းတွင် "ရေနှင့်ဆိုင်သော စီမံအုပ်ချုပ်မှုကိစ္စရပ်များတွင် ကာလကြာမြင့်စဉ်ကပင် အုပ်ချုပ်စီမံမှု စနစ်မကျခြင်းတို့ကြောင့် တိုင်းပြည်၏ နေရာအသီးသီးတွင် ရေပြဿနာများ ဖြစ်ပေါ်နေခြင်း။" ဟု ထောက်ပြထားပြီး "နိုင်ငံတော်၏ ရေဘက်ဆိုင်ရာ အမြင့်ဆုံးအဖွဲ့အစည်းတစ်ရပ် ဖွဲ့စည်းရန်။" ဟုလည်း အကြံပြုထားရာ ယင်းအကြံပြုချက်ကို မဆိုင်းမတွ ဖော်ဆောင်ဖို့လိုသည်။

နိုင်ငံတော်၏ ရေဘက်ဆိုင်ရာ အမြင့်ဆုံးအဖွဲ့အစည်းဟု ဆိုရာ၌ အမျိုးသားအဆင့် ရေအရင်းအမြစ်ကော်မတီကို ယခင်အစိုးရများလက်ထက်က နိုင်ငံတော်၏ ဒုတိယအကြီးဆုံးပုဂ္ဂိုလ်က ဦးဆောင်ခဲ့သော်လည်း ယခုအခါ နိုင်ငံတော်အကြီးအကဲကိုယ်တိုင် ဦးဆောင်လျက်ရှိသဖြင့် လုပ်ငန်းဆောင်တာများ ယခင်ကထက် သွက်လက်မြန်ဆန်လာမည်ဟု မျှော်လင့်ရသည်။

မျှော်လင့်သည့်အတိုင်း တကယ်တမ်း သွက်လက်မြန်ဆန်လာရန် ရေနှင့်ဆက်စပ်သော စီမံလုပ်ဆောင်မှုများကို မတူကွဲပြားသော ဝန်ကြီးဌာနများက မိမိတို့အစီအစဉ်နှင့် သီးခြားစီလုပ်ဆောင်နေမည့်အစား ရေအရင်းအမြစ်ဝန်ကြီးဌာနဟူ၍ သတ်သတ်မှတ်မှတ် ဖွဲ့စည်းကာ ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးတစ်ဦးကို တာဝန်ယူစေပြီး အမျိုးသားအဆင့် ရေအရင်းအမြစ်ကော်မတီ၏ ဥက္ကဋ္ဌ နိုင်ငံတော်အကြီးအကဲက ရေကိစ္စတွင် ဆက်စပ်ပတ်သက်နေသော ဝန်ကြီးဌာနများနှင့် ပေါင်းစပ်အကောင်အထည်ဖော်သင့်သည်။ အိမ်နီးချင်းထိုင်းနိုင်ငံတွင် ရေအရင်းအမြစ်ဝန်ကြီးဌာနဖွဲ့စည်းရန် လုပ်ဆောင်နေသည်ကို လေ့လာသင့်သည်။

မြန်မာနိုင်ငံသားတို့သည် ရေအရင်းအမြစ် ပေါကြွယ်ဝသောနိုင်ငံတွင် နေထိုင်ရခြင်းဟူသော ကံနှင့် ပြည့်စုံပြီးဖြစ်ရာ မှန်ကန်သောပညာကို အသုံးချ၍ လုံလောက်သောဝီရိယ၊ မှန်ကန်သော စီမံအုပ်ချုပ်မှုနှင့် ပေါင်းစပ်လိုက်လျှင် နိုင်ငံသားတိုင်း ရေဖူလုံစွာ သုံးစွဲနိုင်ကြလိမ့်မည်။

ကျော်ဦး

နယ်စပ်ဖြတ်ကျော် မီးခိုးမြူငွေ့နှင့်လေထုညစ်ညမ်းမှုကို နိုင်ငံအချင်းချင်း ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများ

rsKqjrijFnwf

“UNEP ၏အဆိုအရ ကမ္ဘာပေါ်ရှိ လူသားအားလုံး၏
၉၂ ရာခိုင်နှုန်းခန့်သည် သန့်ရှင်းသော လေကို
မရှူကြရကြောင်း၊ ညစ်ညမ်းသောလေကို
ရှူရှိုက်နေကြရသဖြင့် အကြမ်းဖျင်းအားဖြင့် နှစ်စဉ် လူဦးရေ
ခုနစ်သန်းခန့်သည် အရွယ်မတိုင်မီ သေဆုံးနေရကြောင်း၊
၎င်းတို့အနက် အသက် ငါးနှစ်အောက် ကလေးငယ်များ
သေဆုံးမှုသည် ပိုမိုများပြားကြောင်း သိရှိရပါသည်။”

ယနေ့ခေတ်တွင် ကမ္ဘာ့နိုင်ငံများ၌ သဘာဝသယံဇာတများ ယိုယွင်းပျက်စီးခြင်း၊ သစ်တောပြုန်းတီးခြင်း၊ ဂေဟာစနစ်များ ပျက်ယွင်းခြင်း၊ ဇီဝမျိုးစုံမျိုးကွဲများ ယိုယွင်းပျက်စီးခြင်း၊ ရေအရင်းအမြစ်များ ရှားပါးလာခြင်း၊ ရေထု၊ လေထုညစ်ညမ်းမှုများ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်း စသည့်ပြဿနာများကို ရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့နေရပါသည်။ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော နောက်ဆက်တွဲဆိုးကျိုးများကို ကမ္ဘာ့နေရာတိုင်းတွင် ခံစားနေရပါသည်။

အာဆီယံနိုင်ငံများသည် အရှေ့တောင်အာရှ၏ အဓိကအချက်အချာကျသော နေရာ၌ တည်ရှိပြီး သဘာဝသယံဇာတများပေါ်များ၍ ဂေဟာစနစ်မျှတသော ဒေသတစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ အဖိုးတန်သည့် သဘာဝသယံဇာတများကို ကာကွယ်ထိန်းသိမ်းရန် လိုအပ်လျက်ရှိပါသည်။ အထူးသဖြင့် ဒေသတွင်းဖြတ်ကျော် ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာပြဿနာများဖြစ်သည့် မီးလောင်မှုနှင့် မီးခိုးမြူငွေ့များ၊ တရားမဝင်သစ်ထုတ်လုပ်မှုများနှင့် တောရိုင်းတိရစ္ဆာန် ကုန်သွယ်မှုများနှင့် ရင်ဆိုင်ရလျက်ရှိပါသည်။

အာဆီယံဒေသတွင်း အန္တရာယ်ရှိသော သက်ရောက်မှုများကို နားလည်သဘောပေါက်ခြင်းဖြင့် ၁၉၉၅ ခုနှစ်တွင် ASEAN Haze Technical Task Force ကိုလည်းကောင်း၊ ၂၀၀၈ ခုနှစ်တွင် Technical Working Group ကိုလည်းကောင်း၊ ၂၀၁၀ ပြည့်နှစ်တွင် Sub-regional Ministerial Steering Committee ကိုလည်းကောင်း ဖွဲ့စည်းခဲ့ပါသည်။ ၁၉၉၇ ခုနှစ်တွင် အတည်ပြုခဲ့သည့်ဒေသတွင်း မီးခိုးမြူငွေ့ဆိုင်ရာလုပ်ငန်းစီမံချက်နှင့် ၂၀၀၂ ခုနှစ်တွင် အာဆီယံနယ်စပ်ဖြတ်ကျော် မီးခိုးမြူငွေ့ညစ်ညမ်းမှုဆိုင်ရာ သဘောတူညီချက် (ASEAN Agreement on Transboundary Haze Pollution– AATHP) တို့ကို စတင်ဆောင်ရွက်ခဲ့ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် နယ်စပ်ဖြတ်ကျော် မီးခိုးမြူငွေ့ညစ်ညမ်းမှုကို ထိန်းချုပ်နိုင်ရေးအတွက် နယ်စပ်ဖြတ်ကျော် မီးခိုးမြူငွေ့ညစ်ညမ်းမှုဆိုင်ရာ အာဆီယံ သဘောတူညီချက် (ASEAN Agreement on Transboundary Haze Pollution – AATHP) တွင် ပါဝင်လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့ပြီး ၂၀၁၇ ခုနှစ် ချင်းရိုင်လုပ်ငန်းစီမံချက်ကို အကောင်အထည်ဖော်သည့်အနေဖြင့် ၂၀၂၂ ခုနှစ်တွင် Fire Hotspot ကို ၃၃ ရာခိုင်နှုန်း လျှော့ချနိုင်ခဲ့ပါသည်။

နယ်စပ်ဖြတ်ကျော် မီးခိုးမြူငွေ့ညစ်ညမ်းမှုထိန်းချုပ်ရေးအတွက် အာဆီယံဒေသတွင်း ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုဆိုင်ရာ လမ်းပြမြေပုံ (Roadmap on ASEAN Cooperation towards Transboundary Haze Pollution Control) ကို အာဆီယံအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများနှင့် ပူးပေါင်းအကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်ခြင်းတို့ကို အထူးအလေးထား ဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါသည်။ အာဆီယံဒေသသည် ကမ္ဘာပေါ်ရှိ သစ်ဆွေးမြေ၏ ၆၀ ရာခိုင်နှုန်းကို ပိုင်ဆိုင်သည့်ဒေသဖြစ်ပြီး သစ်ဆွေးမြေများ မီးလောင်ခြင်းကလည်း မီးခိုးမြူငွေ့ညစ်ညမ်းမှုကို ဖြစ်ပေါ်စေသည့် အကြောင်းရင်းတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ နယ်စပ်ဖြတ်ကျော် မီးခိုးမြူငွေ့ညစ်ညမ်းမှုသည် အာဆီယံဒေသအတွင်းရှိ ထိုင်းနိုင်ငံအပါအဝင် လာအိုနိုင်ငံနှင့် မြန်မာနိုင်ငံတို့တွင် မကြာခဏ ဖြစ်ပေါ်လေ့ရှိကြောင်း သိရပါသည်။ ဆက်လက်၍လည်း သုံးနိုင်ငံနယ်နိမိတ်တစ်လျှောက် ဖြစ်ပေါ်နေသည့် နယ်စပ်ဖြတ်ကျော် မီးခိုးမြူငွေ့ညစ်ညမ်းမှုနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ဒေသတွင်းသာမက အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများ၏ အစိုးရအဖွဲ့များနှင့်ပါ ပေါင်းစပ်၍ လုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသည်။

အာဆီယံနိုင်ငံအသီးသီးမှ ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသည့် မီးလောင်ကျွမ်းမှုနှင့် မီးခိုးမြူငွေ့ဆိုင်ရာများ၊ အာဆီယံနယ်စပ်ဖြတ်ကျော် မီးခိုးမြူငွေ့ညစ်ညမ်းမှုဆိုင်ရာ သဘောတူညီချက်အပေါ် အကောင်အထည်ဖော်နိုင်မှုများ၊ မီးခိုးမြူငွေ့ညစ်ညမ်းမှု ထိန်းချုပ်ရေးအတွက် အကောင်အထည်ဖော်မှုများအား ဒေသတွင်းပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုလမ်းပြမြေပုံ (Roadmap on ASEAN Cooperation) အဖြစ် ဆောင်ရွက်နိုင်မှု၊ အာဆီယံနယ်စပ်ဖြတ်ကျော် မီးခိုးမြူငွေ့ထိန်းချုပ်မှုဆိုင်ရာ ရန်ပုံငွေ၊ မီးခိုးမြူငွေ့ထိန်းချုပ်မှုဆိုင်ရာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုဗဟိုဌာန (ASEAN Coordinating Centre) တည်ထောင်မှုအတွက် တိုးတက်မှုအခြေအနေများ၊ (၃)ကြိမ်မြောက် သစ်ဆွေးမြေဆိုင်ရာ အာဆီယံအစည်းအဝေးမှတ်တမ်းတင်မှု၊ မိတ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု အစီအစဉ်များ၊ ဒေသတွင်း ၂၀၁၅ ခုနှစ် မီးခိုးမြူငွေ့သက်ရောက်မှုကြောင့် စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးနှင့် ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ အခြေအနေများကို မှတ်တမ်းတင်နိုင်မှု၊ ကော်မတီ၏ Office Bearers အဖြစ် ဆောင်ရွက်မည့်နိုင်ငံအား အဆိုပြုမှုစသည့်အချက်များကို ဆွေးနွေးဆုံးဖြတ်ပြီး အတည်ပြုနိုင်ခဲ့ပါသည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလတွင် မဲခေါင်ဒေသခွဲနိုင်ငံများတွင် မီးလောင်ကျွမ်းမှုနှင့် မီးခိုးမြူငွေ့ဖြစ်ပေါ်မှုများ များပြားလာပြီး ၂၀၂၃ ခုနှစ် မတ်လ ၂၃ ရက်နေ့မှစတင်၍ မြန်မာနိုင်ငံအရှေ့ပိုင်း နယ်စပ်ဒေသများနှင့်ထိစပ်နေသည့် ထိုင်းနိုင်ငံမြောက်ပိုင်းနှင့် လာအိုနိုင်ငံတောင်ပိုင်းတို့တွင် နယ်စပ်ဖြတ်ကျော်မီးခိုးမြူငွေ့ ညစ်ညမ်းမှုဖြစ်ပေါ်ခဲ့ကြောင်း လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၊ ထိုင်းနိုင်ငံ၊ လာအိုနိုင်ငံတို့၏ နယ်နိမိတ်တစ်လျှောက်တွင် လက်ရှိဖြစ်ပေါ်လျက်ရှိသော နယ်စပ်ဖြတ်ကျော် မီးခိုးမြူငွေ့ညစ်ညမ်းမှုနှင့် စပ်လျဉ်းပြီး သယံဇာတနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဝန်ကြီးဌာနအနေဖြင့် သက်ဆိုင်ရာဝန်ကြီးဌာနများနှင့် ပူးပေါင်းပြီး ASEAN Specialized Meteorological Center (ASMC) မှ ရရှိသော Fire Hotspot များကို မြေပြင်တွင် ကွင်းဆင်းဆန်းစစ်ခြင်းကို ဆောင်ရွက်လျက်ရှိကြောင်း သိရှိရပါသည်။ ဖြစ်ပေါ်ရသည့် အကြောင်းအရင်းကို လေ့လာဆန်းစစ်ခြင်း၊ မီးဘေးအန္တရာယ် တားဆီးကာကွယ်ခြင်း၊ ငြိမ်းသတ်ခြင်း၊ ပြန်လည်ထူထောင်ခြင်းဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းများကို ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ Fire Hotspot အန္တရာယ်ဆိုင်ရာ သတင်းအချက်အလက်များကို စဉ်ဆက်မပြတ် စောင့်ကြည့်လေ့လာခြင်း၊ Fire Hotspot အန္တရာယ် လျော့နည်းစေရေးအတွက် သက်ဆိုင်ရာ အစိုးရအဖွဲ့များနှင့်ပေါင်းစပ်ပြီး စီမံချက်များရေးဆွဲခြင်းနှင့် အသိပညာပေးလုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်ခြင်းတို့ကို ဆက်လက်ဆောင်ရွက်လျက်ရှိကြောင်း သိရှိရပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၊ ထိုင်းနိုင်ငံ၊ လာအိုနိုင်ငံတို့၏ နယ်နိမိတ်တစ်လျှောက်တွင် လက်ရှိဖြစ်ပေါ်လျက်ရှိသော နယ်စပ်ဖြတ်ကျော် မီးခိုးမြူငွေ့ညစ်ညမ်းမှုကို ဖြေရှင်းဆောင်ရွက်နိုင်ရေးအတွက် မြန်မာနိုင်ငံအနေဖြင့် ထိုင်းနိုင်ငံ၊ လာအိုနိုင်ငံတို့နှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်နေပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံသည် သစ်တောအရင်းအမြစ်များကြွယ်ဝသဖြင့် စီးပွားရေးနှင့် အဖွဲ့အစည်းဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုသာမကဘဲ ဂေဟစနစ်ဆိုင်ရာ ဝန်ဆောင်မှုအကျိုးကျေးဇူးများကို ရရှိနေပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၌ မီးလောင်ကျွမ်းမှုများ၏ ၉၅ ရာခိုင်နှုန်းမှာ လူသားတို့၏အပြုအမူများကြောင့်ဖြစ်ပြီး အဓိကဖြစ်ပွားမှုများအနေဖြင့် စွန့်ပစ်အမှိုက်များကို မီးရှို့ခြင်း၊ ရွှေ့ပြောင်း

တောင်ယာစိုက်ပျိုးခြင်းများ၊ အမဲလိုက်ခြင်းနှင့် ပျားဖွတ်ခြင်းကြောင့် စသည်တို့ကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။ တောမီးလောင်ကျွမ်းခြင်းကြောင့်လည်း ညစ်ညမ်းမှုကိုဖြစ်စေပြီး လူသားတို့၏ ကျန်းမာရေးနှင့် ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာပြဿနာများကို ဖြစ်စေပါသည်။ အာဆီယံနိုင်ငံများအနေဖြင့် အဆိုပါမီးခိုးမြူငွေ့ညစ်ညမ်းမှု ပြဿနာများကို ပူးပေါင်းဖြေရှင်းနိုင်ရေး တိုးမြှင့်ဆောင်ရွက်ရမည်ဖြစ်ပါသည်။

နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီ ဥက္ကဋ္ဌ ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး မင်းအောင်လှိုင်က ၂၀၂၃ ခုနှစ် ဧပြီလ ၇ ရက်တွင် ဗီဒီယိုကွန်ဖရင့်စနစ်ဖြင့် ကျင်းပခဲ့သော မြန်မာ၊ ထိုင်း၊ လာအို သုံးနိုင်ငံအကြား နယ်စပ်ဖြတ်ကျော် မီးခိုးမြူငွေ့ညစ်ညမ်းမှုဆိုင်ရာ အစည်းအဝေး၌ လေထုညစ်ညမ်းမှုကို အမြန်ဆုံးဖြေရှင်းနိုင်ရန် မြန်မာအပါအဝင် ထိုင်းနှင့်လာအို သုံးနိုင်ငံပူးပေါင်းပြီး အရှိန်အဟုန်ပြင်းစွာ ဆောင်ရွက်သွားမည်ဟု အသိပေးပြောဆိုခဲ့ပါသည်။ မြန်မာ၊ ထိုင်းနှင့် လာအိုနိုင်ငံတို့အကြား နယ်စပ်ဖြတ်ကျော် မီးခိုးမြူငွေ့ညစ်ညမ်းမှုဆိုင်ရာ သုံးဦးသုံးဖလှယ်အစည်းအဝေးတွင် နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ နိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးချုပ် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး မင်းအောင်လှိုင်၊ ထိုင်းနိုင်ငံဝန်ကြီးချုပ် ပရာယုဒ်ချန်အိုချာ၊ လာအိုနိုင်ငံဝန်ကြီးချုပ် ဆုံဆိုင်းဆီဖန်ဒုံတို့က သုံးနိုင်ငံအကြား ခံစားနေရသည့် မီးခိုးနှင့် လေထုညစ်ညမ်းမှုများကို သုံးနိုင်ငံပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုဖြင့် ဖြေရှင်းဆောင်ရွက်ကြရန် တူညီသောသဘောထားများကို ထုတ်ဖော်ပြောကြားခဲ့ကြသည်။

တစ်နိုင်ငံနှင့်တစ်နိုင်ငံ အပြန်အလှန်လေးစားမှု၊ ချစ်ကြည်ရင်းနှီးမှုနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုတို့က မိမိတို့သုံးနိုင်ငံစလုံးရှိပြည်သူလူထုတို့ ထိခိုက်ခံစားနေရသည့် မီးခိုးမြူငွေ့ညစ်ညမ်းမှုပြဿနာကို အောင်မြင်စွာ ဖြေရှင်းနိုင်မည်ဟု ယုံကြည်မိပါသည်။ ချစ်ခင်ရင်းနှီးစွာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်းက မည်သို့သော စိန်ခေါ်မှုမျိုးကိုမဆို ရင်ဆိုင်ကျော်လွှားနိုင်သည့် နိုင်ငံတကာ စံနမူနာကောင်းတစ်ရပ်အဖြစ် ကမ္ဘည်းတင်ရစ်မည် ဖြစ်ပါသည်။

ဒီဇင်ဘာလမှစတင်၍ မေလအထိ ခြောက်လတာကာလသည် မြန်မာ၊ ထိုင်း၊ လာအိုနိုင်ငံတို့အတွက် ခြောက်သွေ့သည့်ကာလဖြစ်ပြီး ပူပြင်းသည့်ရာသီဖြစ်သော မတ်လမှ ဧပြီလတို့တွင် တောမီးလောင်ကျွမ်းခြင်းနှင့် တောင်ယာမီးရှို့ခြင်းကြောင့် ထွက်ပေါ်လာသည့် မီးခိုးငွေ့များမှာ သုံးနိုင်ငံစလုံးအတွက် နယ်စပ်ဖြတ်ကျော် မီးခိုးမြူငွေ့ညစ်ညမ်းမှု ပြဿနာပင်ဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် ၂၀၂၃ ခုနှစ် ဧပြီလ ၄ ရက်အထိ မြန်မာနိုင်ငံအပါအဝင် ထိုင်းနိုင်ငံနှင့် လာအိုနိုင်ငံများတွင် မီးခိုးမြူငွေ့ဖြစ်ပေါ်မှု များပြားခဲ့ကြောင်းသိရသည်။ ASEAN Specialized Meteorological Center (ASMC) ၏ ခန့်မှန်းမှုအရ ရာသီဥတုပူပြင်းမှုအခြေအနေသည် မဲခေါင်ဒေသခွဲနိုင်ငံများတွင် ဖြစ်ပေါ်နိုင်ပြီး မီးလောင်မှုနှင့် နယ်စပ်ဖြတ်ကျော် မီးခိုးမြူငွေ့ညစ်ညမ်းမှု ပို၍ဖြစ်လာနိုင်ကြောင်း ဖော်ပြထားပါသည်။ အလားတူ မြန်မာအပါအဝင် မဲခေါင်ဒေသခွဲနိုင်ငံများတွင် ၂၀၂၂ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလမှ စတင်ခဲ့သည့် တောမီးလောင်မှုများကြောင့် မီးခိုးမြူငွေ့ဖြစ်ပေါ်မှု ပိုများလာကြောင်း သိရှိရသည်။ ၂၀၂၃ ခုနှစ် မတ်လ ၂၃ ရက်မှစပြီး မြန်မာနိုင်ငံအရှေ့ပိုင်း နယ်စပ်ဒေသများနှင့် ထိစပ်နေသည့် ထိုင်းနိုင်ငံမြောက်ပိုင်းနှင့် လာအိုနိုင်ငံတောင်ပိုင်းတို့တွင် မီးခိုးမြူငွေ့ညစ်ညမ်းမှုများ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့ကြောင်း သိရပါသည်။ ထို့ကြောင့် အဆိုပါကာလများတွင် မြန်မာနိုင်ငံအတွင်း ရာသီဥတုပူပြင်းမှုကြောင့်

နိုင်ငံအရှေ့ပိုင်းတစ်ခြမ်းလုံးတွင် တောမီးလောင်ကျွမ်းမှု ပိုများခဲ့ကြောင်း သိရပါသည်။

လေထုသည် ကမ္ဘာ့မြေပြင်အထက် မိုင်ပေါင်း ၃၀၀ (၅၀၀ ကီလိုမီတာ) ခန့်အထိ တည်ရှိနေပါသည်။ ထိုကဲ့သို့ ကမ္ဘာ့လေထုကြီးတည်ရှိနေခြင်းကြောင့်လည်း မိုးလေဝသနှင့် ရာသီဥတုဖြစ်စဉ်များ ဖြစ်ပေါ်လာရခြင်းဖြစ်ပါသည်။ လေသည် ကမ္ဘာ့မြေမျက်နှာပြင်အထက် ငါးမိုင်မှ ကိုးမိုင်အတွင်းရှိ လေထုအတွင်းမှ လေများဖြစ်ပါသည်။ ကမ္ဘာ့လေထုအတွင်း၌ ဓာတ်ငွေ့မျိုးစုံပါဝင်နေပြီး အဓိကပါဝင်သည့် ဓာတ်ငွေ့နှစ်မျိုးမှာ နိုက်ထရိုဂျင်နှင့်အောက်ဆီဂျင် ဖြစ်ပါသည်။ အကြမ်းဖျင်းအားဖြင့် နိုက်ထရိုဂျင် ၇၈ ရာခိုင်နှုန်း၊ အောက်ဆီဂျင် ၂၁ ရာခိုင်နှုန်း ပါဝင်၍ အာဂွန် သုည ဒသမ ၉၃ ရာခိုင်နှုန်း၊ ကာဗွန်ဒိုင်အောက်ဆိုက် သုည ဒသမ ၀၃၈ ရာခိုင်နှုန်း၊ ဟီလီယမ်နှင့် မီသိန်းဓာတ်ငွေ့ အနည်းငယ်ပါဝင်သည်ကို တွေ့ရမည်ဖြစ်သည်။ လေထုထဲ၌ အဆိုပါဓာတ်ငွေ့များအပြင် ရေခိုးရေငွေ့နှင့် အမှုန်အမွှားမျိုးစုံလည်း ပါဝင်နေပါသည်။

လူတို့သည် နှစ်စဉ်နှစ်တိုင်း တန်ချိန်သန်းပေါင်းများစွာရှိသော ဓာတ်ငွေ့နှင့် အမှုန်ကလေးများကို လေထုအတွင်းသို့ စွန့်ထုတ်ခြင်းဖြင့် လေထုညစ်ညမ်းမှုကို ဖြစ်စေပါသည်။ မော်တော်ကားကဲ့သို့သော အင်ဂျင်တပ်ယာဉ်များကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဓာတ်ဆီ၊ ကျောက်မီးသွေး၊ ထင်း၊ မီးသွေး၊ အမှိုက်များ စသော လောင်စာများ လောင်ကျွမ်းမှုကြောင့်လည်းကောင်း၊ ပိုးသတ်ဆေးများနှင့် ဓာတုပစ္စည်းများကြောင့်လည်းကောင်း လေထုညစ်ညမ်းမှုကို အများဆုံးဖြစ်ရပါသည်။ လောင်စာများမှ ထွက်လာသော လေထုကိုညစ်ညမ်းစေသည့် အညစ်အကြေးများကို အရောင်မဲ့အဆိပ်ငွေ့များအဖြစ်လည်းကောင်း၊ ထူထဲမှောင်မည်းသော မီးခိုးလုံးကြီးများအဖြစ်လည်းကောင်း တွေ့ကြရသည်။ လေထုညစ်ညမ်းမှုသည် မျက်စိနာဖြစ်စေနိုင်ပါသည်။ ပန်းနာရင်ကျပ်နှင့် အဆုတ်ရောင်ရောဂါများကိုလည်း ဖြစ်စေနိုင်ပါသည်။ ကင်ဆာရောဂါကိုပင် ဖြစ်စေနိုင်သည်ဟု အချို့သိပ္ပံပညာရှင်များက ယုံကြည်ကြသည်။ လေညစ်ညမ်းမှုသည် အပင်များရှင်သန်ရေးကိုလည်း ထိခိုက်စေနိုင်သည်။ အသုံးအဆောင်ပစ္စည်းများနှင့် တိုက်တာအဆောက်အဦများကိုလည်း ပျက်စီးလွယ်စေနိုင်သည်။ လေထုညစ်ညမ်းမှုသည် ရာသီဥတုကိုလည်း ဖောက်ပြန်စေနိုင်သည်။ လေထုထဲရှိ အမှုန်နှင့် ဓာတ်ငွေ့များသည် သဘာဝအပူချိန်ကို ပြောင်းလဲစေနိုင်သဖြင့် ရာသီဥတုဖောက်ပြန်မှုများ ဖြစ်လာနိုင်ပါသည်။

ဓာတုပစ္စည်းများနှင့် အမှုန်အမွှားများကို လေထုအတွင်းသို့ ထုတ်လွှတ်ခြင်းဖြင့် လေထုညစ်ညမ်းခြင်းကို ဖြစ်စေပါသည်။ ဘုံဖြစ်သော ဓာတ်ငွေ့နှော ညစ်ညမ်းစေသည့်အရာများတွင် စက်ရုံနှင့် မော်တော်ယာဉ်များမှ ထုတ်လွှတ်သော ကာဗွန်မိုနောက်ဆိုက် (Carbon monoxide)၊ ဆာလဖာဒိုင်အောက်ဆိုက် (Sulfurdioxide)၊ ကလိုရိုဖလူရိုကာဗွန်များ (Chlorofluorocarbons –CFCs) ဖြင့် ဓာတ်ပြုသော ဓာတုအိုဇုန်း (Ozone) နှင့် မီးခိုးမြူတို့သည် နိုက်ထရိုဂျင်အောက်ဆိုက် (Nitrogenoxides) များနှင့် ဟိုက်ဒရိုကာဗွန်များ (Hydrocarbons) တို့သည် နေရောင်ခြည်နှင့်ဓာတ်ပြုရာမှ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းဖြစ်သည်။ အမှုန်အမွှားပစ္စည်းများသို့မဟုတ် ဖုန်မှုန့်အနုစားများကို ၎င်းတို့၏ အလွန်သေးငယ်သော တိုင်းတာသည့်မီတာ အရွယ်အစား PM ၁၀ နှင့် PM ၂ ဒသမ ၅ ဖြင့် သွင်ပြင်လက္ခဏာကို ဖော်ပြကြောင်း သိရပါ

သည်။ ကမ္ဘာ့ကျန်းမာရေးအဖွဲ့၏ သတ်မှတ်ချက်အရ လူများ အသက်ရှူနေသည့် လေထုသည် အမှုန်အမွှား ပါဝင်မှုပမာဏ ၁ ကုဗမီတာတွင် ၁၂ဝ အောက်သာ ရှိရမည်ဖြစ်ပြီး ထိုထက်ပိုပါက ကျန်းမာရေးကို ထိခိုက်နိုင်သည်။ လေထု ၁ ကုဗမီတာတွင် အမှုန်အမွှား ၂၂ မိုက်ခရိုဂရမ်ပါဝင်သည့် ယူနစ်ဖြစ်သည်။ လေထုညစ်ညမ်းမှုကြောင့် ဥရောပသမဂ္ဂနိုင်ငံများတွင် ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ်က လူပေါင်း ၂၃၈၀၀၀ သည် အချိန်မတိုင်မီ သေဆုံးခဲ့ရသည်ဟုလည်း ဆိုသည်။ နယ်စပ်ဖြတ်ကျော် မီးခိုးမြူငွေ့ညစ်ညမ်းမှု ဖြစ်ပေါ်ရခြင်းသည် သဘာဝဘေးအန္တရာယ်ကြောင့်ဖြစ်သလို ဒေသနေပြည်သူများ၏လူမှုစီးပွားဘဝများနှင့်လည်း ဆက်စပ်နေပါသည်။

လေထုညစ်ညမ်းခြင်းသည် မိမိရှူရှိုက်လိုက်သည့် လေထဲတွင် အန္တရာယ်ရှိသော ဓာတ်ပစ္စည်းများ ရောနှောပါဝင်နေခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ကမ္ဘာ့ကျန်းမာရေးအဖွဲ့ကြီး (WHO) က လူ ၁၀ ယောက်တွင် ကိုးယောက်က မသန့်ရှင်းသည့်လေများကို ရှူနေရသည်ဟု ဆိုပါသည်။ ထို့ကြောင့်ပင် WHO က လေထုညစ်ညမ်းမှုကို တိုင်းတာ၍ လေသန့်စင်အောင် လုပ်ဆောင်ကြရန် နိုင်ငံတကာကို တိုက်တွန်းနေခြင်းဖြစ်ပါသည်။ လေထုညစ်ညမ်းမှုကို ဖြစ်စေနိုင်သော အကြောင်းများထဲမှအချို့မှာ ဇီဝလောင်စာလောင်ကျွမ်းခြင်း၊ စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းများတွင် ဓာတုဆေးများပိုမိုသုံးစွဲခြင်း၊ စက်ရုံများ တိုးပွားလာခြင်း၊ မိုင်းတွင်း (ဓာတ်သတ္တုတူးဖော်ရေး)လုပ်ငန်းများ တိုးပွားလာခြင်း၊ အဆောက်အဦများ ဆေးခြယ်၍ အလှဆင်မှုများ ဆောင်ရွက်လာခြင်းနှင့် အခြားလေထုညစ်ညမ်းစေသော ပစ္စည်းများ အသုံးပြုမှု များလာခြင်းများ ပါဝင်ပါသည်။ ကျောက်မီးသွေး၊ ရေနံစသည့် လောင်စာများ လောင်ကျွမ်းမှုမှ ထွက်ပေါ်လာသော ဆာလ်ဖာဒိုင်အောက်ဆိုက်ဓာတ်ငွေ့များ၊ မော်တော်ကား၊ မီးရထား၊ လေယာဉ်ပျံများက ထွက်ရှိလာသော မီးခိုးငွေ့များ၊ အမှိုက်များကို မီးရှို့ရာမှ ထွက်ရှိလာသော မီးခိုးငွေ့များက လေထုကိုညစ်ညမ်းစေပါသည်။ စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းများတွင် အသုံးပြုသည့် ပိုးသတ်

"ကမ္ဘာ့ကျန်းမာရေး အဖွဲ့ကြီး (WHO) က လူ ၁၀ ယောက်တွင် ကိုးယောက်က မသန့်ရှင်းသည့်လေများကို ရှူနေရသည်ဟု ဆိုပါသည်။ ထို့ကြောင့်ပင် WHO က လေထုညစ်ညမ်းမှုကို တိုင်းတာ၍ လေသန့်စင်အောင် လုပ်ဆောင်ကြရန် နိုင်ငံတကာကို တိုက်တွန်းနေခြင်း ဖြစ်ပါသည်။"

ဆေး၊ ပေါင်းသတ်ဆေး၊ ဓာတ်မြေသြဇာများက ထွက်လာသော အမိုးနီးယားများက လေထုထဲသာမက ရေထုထဲ၌ပါ ညစ်ညမ်းစေပါသည်။

ကမ္ဘာ့လေထုထဲတွင် လေထုညစ်ညမ်းမှုကို ဖြစ်စေသည့်အရာ ပစ္စည်းများမှာ အမျိုးပေါင်း ၁၈၈ ခန့် ရှိနိုင်ပါသည်။ ၎င်းတို့အနက်မှ လေထုညစ်ညမ်းမှုကို ဖြစ်ပေါ်စေသည့် အဓိကအရာများမှာ ဆာလ်ဖာအောက်ဆိုက်များ(SOx)၊ နိုက်ထရိုဂျင်အောက်ဆိုက်များ (NOx)၊ ကာဗွန်မိုနောဆိုက် (CO)၊ အလွန်သေးငယ်သည့် အမှုန်အမွှားများ၊ အငွေ့ပျံလွယ်သည့် ဩဂဲနစ်ဒြပ်ပေါင်းများ(VOCs)၊ ရေဒီယိုသတ္တိကြွ ညစ်ညမ်းပစ္စည်းများ၊ ခဲ၊ ပြဒါးကဲ့သို့သော အဆိပ်သင့်စေသည့် သတ္တုများ၊ အမိုးနီးယား (NH3)နှင့် စွန့်ပစ်ပစ္စည်းများ၊ မိလ္လာနှင့် အညစ်အကြေးများ၊ စက်မှုလုပ်ငန်းများမှ ထွက်ရှိသောအနံ့ဆိုးများ စသည်တို့ဖြစ်ကြပါသည်။ ထို့ပြင် ဆင့်ပွားညစ်ညမ်းမှုများဖြစ်သည့် မီးခိုးမြူများ (Smog) နှင့် မြေပြင်ရှိ အိုဇုန်းဓာတ်ငွေ့ (Ground Level Ozone)တို့သည်လည်း လေထုညစ်ညမ်းမှု အဓိကဖြစ်ပေါ်စေသည့် အရာများပင် ဖြစ်ပါသည်။ အဆိုပါ ညစ်ညမ်းစေသည့်ပစ္စည်း(Pollutants)များသည် စက်မှုလုပ်ငန်း အမျိုးမျိုး၊ ကျောက်မီးသွေး၊ ရေနံနှင့် ရုပ်ကြွင်းလောင်စာများ လောင်ကျွမ်းသည့်အခါ သို့မဟုတ် အပြည့်အဝမလောင်ကျွမ်းခြင်း၊ မော်တော်ယာဉ်များ၏ အိတ်ဇောပိုက်များ၊ လျှပ်စစ်ဓာတ်အားပေးစက်ရုံများ၊ တောမီးလောင်ကျွမ်းခြင်းများ စသည်များကြောင့် ထွက်ရှိလာပြီး အန္တရာယ်ကြီးမားသည့် ကမ္ဘာ့လေထုညစ်ညမ်းမှုများကို စတင်ဖြစ်ပေါ်လာစေပါသည်။

လေထုအရည်အသွေးများကို လေ့လာဆန်းစစ်ခြင်းများအရ လေထုတွင် ကောင်းမွန်သော အရည်အသွေးရှိနေပြီး လေထုအတွင်းရှိ အရည်အသွေးညွှန်းကိန်း (Air Quality Index–AQI) သတ်မှတ်ထားမှုကို လေ့လာလိုက်သောအခါ သုညအဆင့်မှ အဆင့် ၅၀ အထိဆိုလျှင် အစိမ်းရောင်အဆင့်နှင့် လေအရည်အသွေး ကောင်းမွန်သည့်ညွှန်းကိန်းဖြစ်သည်။ အဆင့် ၅၁ မှ အဆင့် ၁၀၀ ဆိုပါက အဝါရောင်အဆင့်နှင့် လေအရည်အသွေး အသင့်အတင့် အနေအထားဖြစ်သည်။ အဆင့် ၁၀၁ မှ အဆင့် ၁၅၀ ဖြစ်ခဲ့သော် အသက်အရွယ်ကြီးသူများ၊ ကလေးငယ်များနှင့် ကျန်းမာရေးညံ့သူများအတွက် စောင့်ကြည့်ရန်လိုသောအခြေအနေ ဖြစ်သည်။ အဆင့် ၁၅၁ မှ အဆင့် ၂၀၀ အထိ ရောက်ခဲ့သော် အနီရောင်အဆင့်ဖြစ်သည်။ အန္တရာယ်လမ်းသို့ ဦးတည်နေပြီဖြစ်သည်။ အဆင့် ၂၀၁ မှ အဆင့် ၃၀၀ သို့ရောက်သော် ခရမ်းရောင်အဆင့်ဖြစ်ပြီး အန္တရာယ်နှင့် တွေ့ကြုံရမည် ဖြစ်သည်။ အဆင့် ၃၀၁ မှ အဆင့် ၅၀၀ သို့ရောက်သော် နီညိုရောင်အဆင့်အဖြစ် သတ်မှတ်ထားပြီး ဆိုးရွားသော လေအဆင့် ညွှန်းကိန်းဖြစ်သည်။ ဤကဲ့သို့ အဆင့်ဆင့်မြင့်တက်လာမှုဖြင့် လေ၏ အရည်အသွေးများ အပေါ်မူတည်၍ လေထုညစ်ညမ်းမှု စံညွှန်းသတ်မှတ်ထားသည်။ ကမ္ဘာ့ကျန်းမာရေးအဖွဲ့ (WHO)၏ မှတ်တမ်းပြုမှုအရ ကမ္ဘာပေါ်၌ လေထုညစ်ညမ်းမှုကြောင့် ကမ္ဘာ့လူဦးရေ ခုနစ်သန်းခန့် အသက်ဆုံးရှုံးလျက်ရှိပြီး မြန်မာနိုင်ငံ၌လည်း နှစ်စဉ် လေထုညစ်ညမ်းမှုကို အကြောင်းပြု၍ အသက်ဆုံးရှုံးမှုများ ရှိနေသည်ဟုဆိုပါသည်။ မသန့်ရှင်းသောအခိုးအငွေ့ အမှုန်အမွှားများကြောင့် လေထုညစ်ညမ်းကာ ထိုလေထုကို လူသားများရှူရှိုက်နေရသဖြင့် အသက်အန္တရာယ်ကို ခြိမ်းခြောက်လျက်ရှိသည်။

UNEP ၏အဆိုအရ ကမ္ဘာပေါ်ရှိ လူသားအားလုံး၏ ၉၂ ရာခိုင်နှုန်းခန့်သည် သန့်ရှင်းသော လေကို မရှူကြရကြောင်း၊ ညစ်ညမ်းသောလေကို ရှူရှိုက်နေကြရသဖြင့် အကြမ်းဖျင်းအားဖြင့် နှစ်စဉ်လူဦးရေ ခုနစ်သန်းခန့်သည် အရွယ်မတိုင်မီ သေဆုံးနေရကြောင်း၊ ၎င်းတို့အနက် အသက် ငါးနှစ်အောက် ကလေးငယ်များ သေဆုံးမှုသည် ပိုမိုများပြားကြောင်း သိရှိရပါသည်။ အရွယ်မတိုင်မီ သေဆုံးမှုများသည် နှလုံးရောဂါ၊ အဆုတ်ကင်ဆာ၊ နာတာရှည်ရောဂါ၊ အသက်ရှူလမ်းကြောင်းဆိုင်ရာရောဂါ၊ လေဖြတ်ခြင်း စသည့် ရောဂါများဖြစ်ပွားမှုကြောင့် သေဆုံးရခြင်းများ ဖြစ်ပါသည်။ အသက်ငါးနှစ်အောက်ကလေး ၁၀ ယောက်တွင် တစ်ယောက်သည် လေထုညစ်ညမ်းမှုကြောင့် ဖြစ်ပွားတတ်သည့် နမိုးနီးယားနှင့် အခြားအသက်ရှူလမ်းကြောင်းဆိုင်ရာရောဂါများကြောင့် သေဆုံးကြရသဖြင့် လေထုညစ်ညမ်းမှုသည် ကလေးငယ်များအတွက် အလွန်အန္တရာယ်များလှပါသည်။

ညစ်ညမ်းသောလေထုတွင်ပါဝင်သည့် အမှုန်အမွှားများ၊ မြေပြင်အိုဇုန်းများသည် အပင်များ၏ အရွက်များအပေါ် ဖုံးအုပ်ခြင်းကြောင့် အပင်များအနေဖြင့် အလင်းမှီစုအစာချက်လုပ်ခြင်း (Photo–synthesis) လုပ်ငန်းများတွင် အဓိကလိုအပ်သည့် ကာဗွန်ဒိုင်အောက်ဆိုက်စုပ်ယူမှု လျော့နည်းလာရပါသည်။ ထိုအခါ အပင်များကြီးထွားမှုကို အဟန့်အတားဖြစ်စေပြီး အထူးသဖြင့် ပျိုးပင်များ၏ ရှင်သန်ကြီးထွားမှုကို ယုတ်လျော့လာစေကာ ပိုးမွှားရောဂါနှင့် မှိုရောဂါများ ကျရောက်လာကြရပါသည်။ ထို့ကြောင့် သီးနှံအထွက်နှုန်းကျဆင်းမှု၊ သစ်တောထွက်ပစ္စည်းများအထွက်နှုန်းကျဆင်းမှုတို့ ဖြစ်ပေါ်လာရပါသည်။ ညစ်ညမ်းဓာတ်ငွေ့တစ်မျိုးဖြစ်သည့် ကမ္ဘာမြေပြင်အနီးရှိ အိုဇုန်းဓာတ်ငွေ့များ တဖြည်းဖြည်းတိုးမြင့်လာခြင်းကြောင့် လာမည့် ၂၀၃၀ ပြည့်နှစ်တွင် အဓိကသီးနှံများ၏ အထွက်နှုန်းသည် ၂၆ ရာခိုင်နှုန်းအထိ ကျဆင်းသွားနိုင်ကြောင်း WHO နှင့် ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ သိပ္ပံပညာရှင်များ၏ ထုတ်ပြန်ချက်များအရ သိရှိရပါသည်။

မီးခိုးမြူငွေ့ညစ်ညမ်းမှုများသည်လည်း လေထုညစ်ညမ်းမှုကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာရခြင်းဖြစ်ပြီး လေထုထဲတွင် အလွန်သေးငယ်သော အမှုန်အမွှားများ Particulate Matter (PM ၁၀ နှင့် PM ၂ ဒသမ ၅)၊ Carbondioxide(CO_2)၊ Carbonmonoxide (CO)၊ Nitrogen dioxide (NO_2)၊ Sulphurdioxide(SO_2)၊ Ground Level Ozone(O_3)၊ ရေငွေ့များနှင့် အခြားအဆိပ်ဓာတ်ငွေ့များ ရောနှောပါဝင်နေသည့် ဖြစ်စဉ်တစ်ခုပင်ဖြစ်ပါသည်။ ယခုအခါ မီးခိုးမြူငွေ့ညစ်ညမ်းမှုသည် အာဆီယံနိုင်ငံများသာမက ကမ္ဘာ့နိုင်ငံများပါ ရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့နေရသည့် ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ ပြဿနာတစ်ရပ် ဖြစ်နေပါသည်။ သဘာဝအလျောက် တောမီးလောင်ကျွမ်းခြင်းနှင့် မီးတောင်ပေါက်ကွဲခြင်းတို့မှ ထွက်ရှိသော အခိုးအငွေ့များ၊ စက်ရုံ၊ အလုပ်ရုံ၊ မော်တော်ယာဉ်နှင့် ဒီဇယ်၊ ဓာတ်ဆီအင်ဂျင်များမှ ထွက်ရှိသော အခိုးအငွေ့များ၊ အမှိုက်ပုံကြီးများ မီးလောင်ခြင်းနှင့် စွန့်ပစ်အမှိုက်များ မီးရှို့ခြင်းတို့မှ ထွက်ရှိသော အခိုးအငွေ့များ၊ ရွှေ့ပြောင်းတောင်ယာအတွက် တောခုတ်မီးရှို့ခြင်း၊ ရိုးပြတ်များ၊ ကောက်ရိုးများကို မီးရှို့ခြင်း၊ ရွက်နုထွက်စေရန် မီးရှို့ခြင်း၊ မြေသြဇာအတွက် စပါးခွံများကို မီးရှို့ခြင်း စသည်တို့မှထွက်ရှိသည့် အခိုးအငွေ့များကြောင့် မီးခိုးမြူငွေ့ ညစ်ညမ်းမှုများ ဖြစ်ပေါ်လာရပါသည်။

လေထုညစ်ညမ်းမှုနှင့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုတို့သည် တိုက်ရိုက်ဆက်နွှယ်နေပါသည်။ လေထုညစ်ညမ်းမှုသည် သက်ရှိနှင့် လူသားတို့အတွက် အန္တရာယ်ရှိရုံသာမက ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုကိုလည်း ဖြစ်ပေါ်စေပါသည်။ ရုပ်ကြွင်းလောင်စာများ လောင်ကျွမ်းခြင်းမှ ထုတ်လွှတ်လိုက်သည့် လေထုညစ်ညမ်းစေသည့် ကာဗွန်ဒိုင်အောက်ဆိုက်ဓာတ်ငွေ့၊ နိုက်ထရပ်အောက်ဆိုက်၊ မီသိန်းနှင့် အခြားမှန်လုံအိမ်ဓာတ်ငွေ့များသည် တစ်နှစ်ထက်တစ်နှစ် ပိုမိုများပြားလာပြီး အကျိုးဆက်အဖြစ် ကမ္ဘာ့အပူချိန် မြင့်တက်လာကာ ကမ္ဘာတစ်ဝန်းလုံးတွင် ရာသီဥတု ပြောင်းလဲဖောက်ပြန်မှု ဖြစ်စဉ်များ ဖြစ်ပေါ်လျက် ရှိပါသည်။ လက်ရှိအချိန်တွင် ကမ္ဘာ့နိုင်ငံများအားလုံးသည် ရာသီဥတု ပြောင်းလဲဖောက်ပြန်မှုကို ဟန့်တားနိုင်ရန် နည်းလမ်းပေါင်းစုံဖြင့် ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်လျက်ရှိရာ လေထုညစ်ညမ်းမှုဖြစ်စေသည့် အရာများကို လျှော့ချနိုင်ရေးသည် အလွန်အရေးကြီးသည့် လုပ်ငန်းစဉ်တစ်ရပ် ဖြစ်ပါသည်။ ယခုအချိန်အခါတွင် လေထုညစ်ညမ်းမှုကို လျှော့ချရေးနှင့် သန့်ရှင်းသောလေကို ရှူရှိုက်နိုင်ရေးအတွက် အရေးတကြီးကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်ကြရန် လိုအပ်နေပြီဖြစ်ပါသည်။ လူသားအားလုံး၏ လုပ်ဆောင်ချက်များကို ဆင်ခြင်သုံးသပ်သင့်သော အချိန်အခါသို့ ရောက်ရှိနေပြီ ဖြစ်ပါသည်။

လေထုညစ်ညမ်းမှု လျှော့ချနိုင်ရေးအတွက် အဓိကဦးစားပေးဆောင်ရွက်ရမည့် လုပ်ငန်းစဉ်မှာ ရုပ်ကြွင်းလောင်စာများသုံးစွဲနေမှုအစား ပြန်ပြည့်မြဲစွမ်းအင် (Renewable Energy) များနှင့် အစိမ်းရောင်နည်းပညာ (Green Technology) များ ပိုမိုကျယ်ပြန့်စွာ အသုံးပြုရေးပင် ဖြစ်သည်။ ပြန်ပြည့်မြဲစွမ်းအင်ဆိုသည်မှာ စဉ်ဆက်မပြတ်ရရှိနိုင်သော စွမ်းအင်များဖြစ်ပြီး ပတ်ဝန်းကျင်နှင့် သဟဇာတဖြစ်ကာ လေထုညစ်ညမ်းစေသည့် ပစ္စည်းများနှင့် မှန်လုံအိမ်ဓာတ်ငွေ့များ တိုက်ရိုက်ထုတ်လွှတ်မှုမရှိသော စွမ်းအင်များ ဖြစ်ပါသည်။ ဥပမာ– ရေအားစွမ်းအင်၊ နေရောင်ခြည်စွမ်းအင်၊ လေအားစွမ်းအင်နှင့် ဘူမိအပူစွမ်းအင်များ ဖြစ်ကြပြီး အဆိုပါ စွမ်းအင်များသည် လေထုညစ်ညမ်းစေသည့်အရာများနှင့် မှန်လုံအိမ်ဓာတ်ငွေ့များလေထုအတွင်း တိုက်ရိုက်ထုတ်လွှတ်မှု မရှိကြပါ။ အစိမ်းရောင်နည်းပညာဆိုသည်မှာ ပတ်ဝန်းကျင်ကို ထိခိုက်မှုအနည်းဆုံးဖြစ်စေသည့် နည်းပညာများ ဖြစ်ပါသည်။ ဓာတ်ဆီ၊ ဒီဇယ်သုံးစွဲသော မော်တော်ယာဉ်များအစား လျှပ်စစ်ယာဉ်များ တီထွင်အသုံးပြုသည့် နည်းပညာများ၊ လေသန့်စင်သည့် နည်းပညာများ၊ သုံးစွဲပြီးသော စက္ကူများ၊ ပလတ်စတစ်များ၊ စွန့်ပစ်ပစ္စည်းများကို ပြန်လည်ထုတ်လုပ်သည့် နည်းပညာများ စသည်တို့သည် အစိမ်းရောင်နည်းပညာများပင် ဖြစ်ပါသည်။

လေထုညစ်ညမ်းမှုလျှော့ချနိုင်ရေးအတွက် ဒုတိယလုပ်ငန်းစဉ်မှာ သစ်တောသစ်ပင်များ တိုးမြှင့်စိုက်ပျိုးခြင်းဖြစ်သည်။ သစ်တောသစ်ပင်များသည် လေထုအတွင်းမှ ကာဗွန်ဒိုင်အောက်ဆိုက်ဓာတ်ငွေ့များကို စုပ်ယူပြီး နေရောင်ခြည်စွမ်းအင်ဖြင့် အစာချက်လုပ်ကာ လူသားများအသက်ရှင်ရေးအတွက် အဓိကလိုအပ်သော အောက်ဆီဂျင်ဓာတ်ငွေ့ကို ထုတ်လွှတ်ပေးပါသည်။ ကာဗွန်ဒိုင်အောက်ဆိုက်ဓာတ်ငွေ့သည် မှန်လုံအိမ်ဓာတ်ငွေ့များအနက် အဓိကကျသည့် ဓာတ်ငွေ့တစ်မျိုးဖြစ်ရာ သစ်တောသစ်ပင်များ ပြုစုစိုက်ပျိုးထိန်းသိမ်းခြင်းသည် လေထုကို သန့်ရှင်းစေရုံသာမက မှန်လုံအိမ်အာနိသင်ကို လျှော့ချပြီးသားဖြစ်

ကာ ကမ္ဘာကြီးပူနွေးလာမှုနှင့် ကမ္ဘာ့ရာသီဥတုပြောင်းလဲဖောက်ပြန်မှုကို ဟန့်တားတိုက်ဖျက်နိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံအနေဖြင့် သဘာဝအတိုင်း တည်ရှိနေသော သစ်တောကြီးများကို ထာဝစဉ်တည်တံ့စေရန် ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ကြရမည့်အပြင် သစ်တောစိုက်ခင်းများ တည်ထောင်ခြင်းနှင့် လမ်းဘေးဝဲယာနှင့် အများပိုင်နေရာများ၊ စာသင်ကျောင်းများ၊ ရုံးများ၌ သစ်ပင်များကို အင်တိုက်အားတိုက် နှစ်စဉ်စိုက်ပျိုးကြရပါမည်။

လေထုညစ်ညမ်းမှုလျှော့ချရေးအတွက် အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများ၊ နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများ၊ ဒေသဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်းများအားလုံးက ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်နေပြီ ဖြစ်ပါသည်။ ထိုနည်းတူ လူသားများ၏ပယောဂများကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသည့် လေထုညစ်ညမ်းမှုကို လူသားများ၏လုပ်ရပ်ဖြင့်ပင် ထိန်းသိမ်းကာကွယ်ကြရမည် ဖြစ်ပါသည်။ ဆောင်ရွက်ရာတွင်လည်း တစ်ဦးချင်း၊ တစ်ယောက်ချင်းစီအနေဖြင့် စွမ်းအင်များကို ချွေတာသုံးစွဲခြင်း၊ ရုပ်ကြွင်းလောင်စာသုံးစွဲမှုများကို တတ်နိုင်သမျှလျှော့ချသုံးစွဲခြင်း၊ ပြန်ပြည့်မြဲစွမ်းအင်များ ရယူသုံးစွဲခြင်း၊ အမှိုက်များ စည်းကမ်းမဲ့မီးရှို့ခြင်းကို ရှောင်ကြဉ်ခြင်း၊ Reduce၊ Reuse၊ Recycle ဟူသည့် 3R စနစ်ကို လိုက်နာကျင့်သုံးခြင်းနှင့် သစ်ပင်များပြုစုစိုက်ပျိုးခြင်း စသည်တို့ကို လိုက်နာဆောင်ရွက်သွားကြရမည် ဖြစ်ပါသည်။

“ လူသားများ၏ ပယောဂများကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသည့် လေထုညစ်ညမ်းမှုကို လူသားများ၏ လုပ်ရပ်ဖြင့်ပင် ထိန်းသိမ်း ကာကွယ်ကြရမည် ဖြစ်ပါသည်။ ”

ခေတ်မီတိုးတက်လာသည်နှင့်အမျှ လူသားတို့၏တီထွင်ကြံဆဆောင်ရွက်ချက်များမှ လေထုညစ်ညမ်းမှုများ ဖြစ်ပေါ်စေလျက်ရှိရာ လေထုညစ်ညမ်းမှုသည် ရာသီဥတု ဖောက်ပြန်ပြောင်းလဲမှုများနှင့် အပြန်အလှန်ချိတ်ဆက်နေသဖြင့် လေထုညစ်ညမ်းမှုကို လျှော့ချနိုင်မည်ဆိုပါက သက်ရှိများနှင့် ပတ်ဝန်းကျင်အပေါ်တွင် များစွာအကျိုးဖြစ်ထွန်းလာစေမည်ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် “လေထုသန့်ရှင်းဖို့ အားလုံးပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်စို့” ဟူသော ဆောင်ပုဒ်နှင့်အညီ လူသားနှင့်သက်ရှိအားလုံးအတွက် အလွန်အရေးကြီးသော လေထုကောင်းမွန်သန့်ရှင်းရေးကို အစိုးရဌာနများ၊ ပုဂ္ဂလိက

အဖွဲ့အစည်းများသာမက လူတစ်ဦးချင်း၊ တစ်ယောက်ချင်းစီအနေဖြင့် လက်တွဲညီညာစွာဖြင့် ပူးပေါင်း ပါဝင်ဆောင်ရွက်ကြရမည်ဖြစ်ပါသည်။ သန့်ရှင်းသောလေထုကို ဖြစ်ပေါ်၍ စဉ်ဆက်မပြတ် အသုံးပြုနိုင်ရန် သစ်ပင်စိုက်ပျိုးခြင်း၊ စွမ်းအင်များချွေတာစွာသုံးစွဲခြင်း၊ အမှိုက်များကို စနစ်တကျစွန့်ပစ်ခြင်း၊ ပြည့်ဖြိုးမြဲစွမ်းအင်ဖြစ်စေသော ရေအားလျှပ်စစ်နှင့် ဆိုလာစနစ်ကို အသုံးပြုခြင်း၊ မိရိုးဖလာ တောင်ယာခုတ်၍ မီးရှို့သည့်စနစ်အစား ခေတ်မီစိုက်ပျိုးမှုစနစ်များကို အသုံးပြုခြင်း၊ လောင်စာဆီနှင့် ကျောက်မီးသွေးသုံး စက်ကိရိယာများကိုလျှော့ချ၍ လျှပ်စစ်ယာဉ်များကို အသုံးပြုခြင်းများကို လူတိုင်းက တာဝန်သိစိတ်ဖြင့် လက်တွဲညီညီ ဆောင်ရွက်သွားရပါမည်။ ထို့အပြင် မီးခိုးနှင့် လေထုညစ်ညမ်းမှုများကို မြန်မာနိုင်ငံ တစ်နိုင်ငံတည်း ဆောင်ရွက်ခြင်းထက် ပတ်ဝန်းကျင်ရှိနိုင်ငံများနှင့် နိုင်ငံများအားလုံးက ဝိုင်းဝန်းပူးပေါင်းဖြေရှင်း၍ လုပ်ဆောင်သွားကြရမည်ဖြစ်ပါသည်။

မျိုးမြင့်မြတ်

Ref:

- ဝင်းချစ်(အမျိုးသားစာပေဆုရ)၏ ရေအကြောင်း လေအကြောင်း တစေ့တစောင်း။
- https://www.rcplondon.ac.uk/news/reducing-air-pollution-uk-progress-report-2018
- https://aspergillosis.org/my/2020/01/17/how-can-i-protect-myself-from-air-pollution
- Environmental Conservation Department - ECD facebook page
- https://www.myanmardigitalnewspaper.com/my/puupengcheaangrkmue-cnnmuunaakeaang

နိုင်ငံတော်ရှေ့နေချုပ် ဦးသာထွန်း
(၁၉၂၅–၂၀၀၃)

0;D[efñeG(Yya')

❝တရားသူကြီးချုပ် ဆရာဦးအောင်တိုး၊ ရွေးချယ်တင်မြှောက်
ပွဲကျင်းပရေးကော်မရှင်မှ ဆရာဦးအေးမောင်(ရှေ့နေချုပ်)
တို့နှင့် အမြဲလိုလို အစည်းအဝေးများ၊ ညီလာခံများ၊
ဆွေးနွေးပွဲများတွင် တွေ့ရမြဲဖြစ်ပါသည်။
အုပ်ချုပ်ရေး၊ တရားစီရင်ရေး၊ ဥပဒေပြုရေးအတွက်
အလုပ်များခဲ့ကြသော်လည်း မမောနိုင် မပန်းနိုင်
ဆရာသမားများ၏ တိုင်းပြည်အပေါ် တာဝန်ကျေမှု၊
စေတနာထားမှုများကို တပည့်ဖြစ်သူ(ကျွန်တော်)
သိရှိခွင့်၊ လေ့လာခွင့် ရခဲ့ပါသည်။❞

တစ်ချိန်တစ်ခါက ဖြစ်ပါသည်။

မှတ်သားစံပြုအပ်သော ဆရာကြီးများ

ကျွန်တော်တို့၏ဥပဒေနယ်ပယ်တွင် မှတ်သားလိုက်နာအပ်သည့်၊ စံပြုအပ်သည့် ဆရာသမားများ၊ ခေါင်းဆောင်များ ရှိပါသည်။ တစ်ခေတ်တွင် တစ်ယောက်ဆိုသလို ပေါ်ထွန်းမြဲ ဖြစ်ပါသည်။ ဥပဒေပြုရေး၊ အုပ်ချုပ်ရေး၊ တရားစီရင်ရေး ဘက်စုံကျွမ်းကျင်သော သူများ ရှားပါးလှပါသည်။

တစ်ချိန်သောကာလက ထင်ရှားခဲ့သော နိုင်ငံ့ဂုဏ်ဆောင် ဥပဒေပညာရှင် နိုင်ငံတော်ရှေ့နေချုပ် ဦးသာထွန်း၏အကြောင်းကို တင်ပြပါရစေ။

ရှေ့နေချုပ် ဦးသာထွန်းနှင့် ကျွန်တော်

ကျွန်တော်သည် ဥပဒေဝန်ထမ်းတစ်ဦး ဖြစ်ခဲ့၏။ ဥပဒေဝန်ထမ်းအဆင့် (၄) အဖြစ် ဝန်ထမ်းဘဝ စခဲ့၏။ ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်(တာဝန်)ဖြင့် အငြိမ်းစားယူခဲ့၏။ အလုပ် စဝင်သောနှစ် (၁၉၇၃)။ အငြိမ်းစားယူသောနှစ် (၂၀၁၀)။

ကျွန်တော့်မွေးသက္ကရာဇ် (၁၉-၁-၁၉၅၀)။ ရန်ကုန်ဝိဇ္ဇာနှင့်သိပ္ပံတက္ကသိုလ်တွင် ဥပဒေပညာ အဓိကဘာသာ သင်ခွင့်ရခဲ့သည်။ ငယ်စဉ်က ပခုက္ကူခရိုင် လက်ပြရွာ အစိုးရ မူလတန်းကျောင်းတွင် မူလတန်းပညာသင်ယူခဲ့သည်။

အလယ်တန်းပညာကို ပခုက္ကူ အထက်တန်းပညာကို မန္တလေး အထက (၂) (ယခင် နေရှင်နယ်ကျောင်း၊ အာဇာနည်ခေါင်းဆောင်ကြီး ဆရာကြီး ဦးရာဇတ် တည်ထောင်သော ကျောင်း)တွင် သင်ခွင့်ရခဲ့သည်။

ရန်ကုန် ဝိဇ္ဇာနှင့်သိပ္ပံတက္ကသိုလ်တွင် ၁၉၆၇-၁၉၆၈ စာသင်နှစ်မှ ၁၉၇၁-၁၉၇၂ စာသင်နှစ်အထိ ဥပဒေကျောင်းသား။ ၁၉၇၁ ခုနှစ်တွင် B.A(Law) ဘွဲ့ရ။ ၁၉၇၂ ခုနှစ်တွင် LL.B ဥပဒေဘွဲ့ ရသည်။ ၁၉၈၅ ခုနှစ်တွင် ကျွန်တော် တရားရုံးချုပ်ရှေ့နေ ဖြစ်လာသည်။

ဥပဒေဘွဲ့ရပြီးပြီးချင်း (၁၀-၇-၁၉၇၃)တွင် ဥပဒေဝန်ထမ်းအဆင့်(၄)အဖြစ် နိုင်ငံတော်က ရွေးချယ်ခံရသည်မှာ ကျွန်တော် အလွန်ကံကောင်းသည်။ ထိုစဉ်က ဖောင်ကြီး ဗဟိုပြည်သူ့ဝန်ထမ်းကျောင်းသို့ တက်ခွင့်ရခြင်းဖြစ်သည်။

တရားရေးဝန်ကြီး ဒေါက်တာမောင်မောင်လက်မှတ်ထိုး၍ အလုပ်ခန့်စာ ထွက်ခဲ့သည်။ ထိုစဉ်က ရှေ့နေချုပ်မှာ ဥပဒေပါမောက္ခ ဦးလှအောင်။ ပြီးတော့ ပြည်သူ့ဥပဒေအကျိုးဆောင်အဖွဲ့ခေတ်။ မြန်မာ့ဆိုရှယ်လစ်လမ်းစဉ်ပါတီခေတ် ရောက်သွား။ ပြည်သူ့ဥပဒေအကျိုးဆောင်အဖွဲ့ဥက္ကဋ္ဌ ဦးမောင်မောင်ကျော်ဝင်း၊ ပြီးတော့ ဥက္ကဋ္ဌ ဦးမြင့်မောင် (အငြိမ်းစား ဗိုလ်ချုပ်)၊ ၁၉၈၈ ခုနှစ်အရေးအခင်းအပြီးတွင် ပြည်သူ့ဥပဒေအကျိုးဆောင်အဖွဲ့ ဖျက်သိမ်းပြီး ရှေ့နေချုပ်ဥပဒေအသစ် ပြဋ္ဌာန်းသည်။ ရှေ့နေချုပ် ဦးသာထွန်း ဖြစ်လာသည်။ (၁၉၈၈ ခုနှစ်စက်တင်ဘာလ) ဆရာများအားလုံးထဲက ရှေ့နေချုပ် ဦးသာထွန်းအကြောင်း ပဏာမ ရေးခွင့်ပြုပါ။

၁၉၈၈ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလတွင် ကျွန်တော်သည် ရန်ကုန်တိုင်းဥပဒေရုံး၌ ဥပဒေဝန်ထမ်းအဆင့်(၁) (ဒုတိယ တိုင်းဥပဒေအရာရှိ)အဖြစ် တာဝန်ထမ်းဆောင်နေချိန် ဖြစ်ပါသည်။ ခရိုင်အဆင့်များကို မြို့နယ်စုအဖြစ် အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်သစ်အရ ပြင်ဆင်ဖွဲ့စည်းနေစဉ်ကာလလည်း ဖြစ်ပါသည်။ ရန်ကုန်တိုင်းတာဝန်အပြင် ဟံသာဝတီမြို့နယ်အုပ်စု(သန်လျင်)ကို တောင်ပိုင်းခရိုင်အဖြစ် သတ်မှတ်အုပ်ချုပ်ချိန် ဖြစ်နေပါသည်။ ဟံသာဝတီမြို့နယ်အုပ်စု(တောင်ပိုင်းခရိုင်)တာဝန်ခံဥပဒေဝန်ထမ်းအဖြစ် ပူးတွဲတာဝန်ယူခဲ့ရပါသေးသည်။ ရွှေ့နေချုပ်ဦးသာထွန်းနှင့် ပူးတွဲတာဝန်ထမ်းခဲ့သောကာလမှာ (၁၉၈၈ ခုနှစ်မှ ၂၀၀၃ ခုနှစ် အထိ) ဖြစ်ပါသည်။

ထိုစဉ်ကာလ ရွှေ့နေချုပ်ဦးသာထွန်း(အဘ)က ကျွန်တော့်အား ခေါ်တွေ့ပြီး ဧရာဝတီတိုင်း၊ ဟင်္သာတမြို့နယ်အုပ်စုတာဝန်ခံ ဥပဒေဝန်ထမ်း(ဟင်္သာတခရိုင် ဥပဒေအရာရှိ)အဖြစ် ပြောင်းရွှေ့တာဝန်ထမ်းရန် ညွှန်ကြားခဲ့ပါသည်။ အဓိကလမ်းညွှန်ချက်မှာ–

(၁) ဟင်္သာတခရိုင်တွင် ဥပဒေရုံး အဆောက်အဦ မရှိ။ ကိုယ်ပိုင်ရုံးသစ်ဆောက်ရန်၊

(၂) ဘတ်ဂျက်နည်းနည်းဖြင့် ကိုယ်ထူကိုယ်ထ ရုံးကောင်းကောင်းဆောက်ရမည်၊

(၃) ဟင်္သာတခရိုင်တွင် ထိုစဉ်က အမှုအရေအတွက်များ၍ မှုခင်းကျဆင်းရေး ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်ရန် စသည်တို့ ဖြစ်သည်။

ဟင်္သာတနှင့် ပုသိမ်

၈–၆–၁၉၈၉ ရက်နေ့တွင် ဟင်္သာတခရိုင်ရုံး၌ အလုပ်ဝင်သည်။ အစိုးရဘတ်ဂျက်ကို ခြိုးခြံချွေတာကာ နှစ်ထပ်တိုက် ခရိုင်ဥပဒေရုံး အဆောက်အဦဆောက်ခဲ့သည်။ မှုခင်းကျဆင်းရေး ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ ရွှေ့နေချုပ် ဦးသာထွန်း၏ လမ်းညွှန်ချက်ကို တိကျစွာ လိုက်နာခဲ့သည်။

ရွှေ့နေချုပ်ဦးသာထွန်း ချီးမြှင့်သော ရွှေ့နေချုပ်ဆု ဒုတိယအဆင့် (၁၉၉၁) ရရှိပြီး ရာထူးတိုးကာ ဟင်္သာတခရိုင် ဥပဒေအရာရှိအဖြစ်မှ ဧရာဝတီတိုင်းဥပဒေအရာရှိအဖြစ်သို့ ပြောင်းရွှေ့တာဝန်ထမ်းရသည်။ ခရိုင်အဆင့်မှ တိုင်းအဆင့်သို့။

ဧရာဝတီတိုင်းဥပဒေရုံး ပုသိမ်မြို့တွင် (၂၅–၉–၁၉၉၂)မှ (၁၇–၆–၁၉၉၇)အထိ ငါးနှစ်ခန့် ညွှန်ကြားရေးမှူးအဆင့် ဥပဒေတာဝန်ယူခဲ့သည်။ ရွှေ့နေချုပ်ဦးသာထွန်း၏ လမ်းညွှန်ချက်များနှင့်အညီ ပြည်သူ့ဘဝ၊ ပြည်သူ့ဝန်ထမ်း၊ တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး၊ ရပ်ရွာအေးချမ်းသာယာရေး၊ ဧရာဝတီတိုင်း၏ အုပ်ချုပ်ရေး၊ တရားစီရင်ရေး အောင်မြင်တိုးတက်အောင် ကြိုးပမ်းထမ်းဆောင်ခဲ့ပါသည်။ အာဏာပိုင်အဖွဲ့များနှင့် တက်ညီလက်ညီ ရှိခဲ့ပါသည်။

ရန်ကုန်သို့

ဧရာဝတီတိုင်း ပုသိမ်မြို့တွင် ငါးနှစ်ကြာ တာဝန်ထမ်းဆောင်ပြီးနောက် ရန်ကုန်တိုင်းဥပဒေရုံးသို့ ၁၈–၆–၁၉၉၇ ရက်နေ့တွင် တိုင်းဥပဒေအရာရှိ (ညွှန်ကြားရေးမှူးတာဝန်)ဖြင့် ရွှေ့နေချုပ် ဦးသာထွန်းက ကျွန်တော့်အား တာဝန်ပေးအပ်ပြန်ပါသည်။ ရန်ကုန်တိုင်းသည် မြို့တော်တိုင်းကြီးဖြစ်၍ တာဝန်ကြီးသည်။ ပြဿနာစုံသည်။ မှုခင်း များသည်။ အဘက်ဘက်မှ

တာဝန်မလစ်ဟင်းရန် ရှေ့နေချုပ် အဘ ဦးသာထွန်းက လမ်းညွှန်သည်။ တစ်ပတ်တစ်ကြိမ် မှုခင်းအစည်းအဝေးများ၊ ဆွေးနွေးပွဲများ ကျင်းပသည်။ ရန်ကုန်တိုင်းဥပဒေအရာရှိအဖြစ် (၁၈-၆-၁၉၉၇) မှ (၁၀-၁၁-၂၀၀၃) အထိ ခုနစ်နှစ်ကြာခန့် ကျွန်တော် တာဝန်ထမ်းခဲ့ရသည်။ ခလုတ်မထိ ဆူးမငြိခဲ့သော ဝန်ထမ်းဖြစ်ခဲ့ရသည်မှာ ရှေ့နေချုပ် ဦးသာထွန်း၏ ကျေးဇူးကြောင့်သာဟု ကျွန်တော်ခံယူသည်။

“သံကြီးတမန်ကြီး၊ သံတမန်အတွေ့အကြုံ၊ ကျောင်းဆရာအတွေ့အကြုံ၊ မြို့ပိုင်နယ်ပိုင်အတွေ့အကြုံ၊ အုပ်ချုပ်ရေး အတွေ့အကြုံများစွာ ရှိသူပီပီ၊ ဥပဒေပညာရှင်ပီပီ ရှေ့နေချုပ်ရုံး အကြီးအကဲ ပီသခဲ့ပါသည်။”

အပြုံးမပျက်

ရှေ့နေချုပ်ဦးသာထွန်းသည် ကျွန်တော့်ကိုသာမက ရှေ့နေချုပ်ရုံးအဆင့်ဆင့်ရှိ ဥပဒေဝန်ထမ်းများအားလုံးအပေါ် သားသမီးများပမာ ဆက်ဆံပါသည်။ သံကြီးတမန်ကြီး၊ သံတမန်အတွေ့အကြုံ၊ ကျောင်းဆရာအတွေ့အကြုံ၊ မြို့ပိုင်နယ်ပိုင်အတွေ့အကြုံ၊ အုပ်ချုပ်ရေးအတွေ့အကြုံများစွာရှိသူပီပီ၊ ဥပဒေပညာရှင်ပီပီ ရှေ့နေချုပ်ရုံးအကြီးအကဲ ပီသခဲ့ပါသည်။ လုပ်ငန်းကျွမ်းကျင်ခဲ့ပါသည်။ မည်သို့သော အခက်အခဲရှိရှိ အပြုံးမပျက်၊ အခက်အခဲမှန်သမျှ ဖြေရှင်း ခဲ့ပါသည်။ ဥပဒေဝန်ထမ်းအဆင့်ဆင့်အား သမိုင်းလက်ဆင့်ကမ်း အမွေပေးခဲ့ပေသည်။ အဘနှင့် လက်တွဲဆောင်ရွက်ခဲ့ဖူးသော ပညာရှင်များ၊ အုပ်ချုပ်ရေးအကြီးအကဲများ ကြီးငယ်မဟူသည် အဘအကြောင်း သိကြပါသည်။

လုပ်ဖော်ကိုင်ဖက်များ

အဘ ဦးသာထွန်းသည် ရှေ့နေချုပ်တာဝန် ထမ်းဆောင်စဉ် ဒုတိယရှေ့နေချုပ် ဆရာ ဦးခင်မောင်အေး၊ ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်တာဝန် ထမ်းဆောင်ခဲ့ကြသည့် ဆရာ ဦးသောင်းညွန့် (ဥပဒေပညာရှင်၊ ဝန်ကြီး)၊ ဆရာ ဦးကျော်အေး(တရားရုံးချုပ်ရှေ့နေ)၊ ဆရာ ဒေါက်တာထွန်းရှင် (ပြည်ထောင်စုရှေ့နေချုပ်)စသည့် လုပ်ဖော်ကိုင်ဖက်များ၊ မိတ်ဆွေများ၊ ပညာရှင်များ၊ တရားသူကြီးများနှင့် အစဉ်အမြဲ လက်တွဲဆောင်ရွက်ခဲ့ပေသည်။

ထိုစဉ်က တရားသူကြီးချုပ် ဆရာဦးအောင်တိုး၊ ရွေးချယ်တင်မြှောက်ပွဲကျင်းပရေးကော်မရှင်မှ ဆရာ

ဦးအေးမောင်(ရှေ့နေချုပ်)တို့နှင့် အမြဲလိုလို အစည်းအဝေးများ၊ ညီလာခံများ၊ ဆွေးနွေးပွဲများတွင် တွေ့ရမြဲဖြစ်ပါသည်။ အုပ်ချုပ်ရေး၊ တရားစီရင်ရေး၊ ဥပဒေပြုရေးအတွက် အလုပ်များခဲ့ကြသော်လည်း မမောနိုင် မပန်းနိုင်။ ဆရာသမားများ၏ တိုင်းပြည်အပေါ် တာဝန်ကျေမှု၊ စေတနာထားမှုများကို တပည့်ဖြစ်သူ(ကျွန်တော်) သိရှိခွင့်၊ လေ့လာခွင့် ရခဲ့ပါသည်။ (ဆရာမိဘများသဖွယ် ရှိသေရသော တရားသူကြီးချုပ်များ၊ ရှေ့နေချုပ်များအကြောင်း အခါအခွင့်သင့်က ရေးသားတင်ဆက်ပါဦးမည်။)

မလေးရှား

အဘ ဦးသာထွန်းသည် ဥပဒေရေးရာများ လေ့လာရာတွင် ပြည်တွင်းသာမက ပြည်ပအတွေ့အကြုံများကိုပါ လေ့လာမှတ်သားခဲ့သည်။ ဥပဒေဝန်ထမ်းများအား နိုင်ငံတကာအတွေ့အကြုံများ ရရှိစေရန် ပြည်ပသို့ စေလွှတ်ခဲ့သည်။ ဆွေးနွေးပွဲ တက်စေခဲ့သည်။ ကျွန်တော့်အား ၁၉၉၉ ခုနှစ်က မလေးရှားနိုင်ငံသို့ ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ ဥပဒေဆွေးနွေးပွဲ ငါးရက်ကြာ တက်ရောက်စေခဲ့သည်။ အခြားဝန်ထမ်းများကိုလည်း နိုင်ငံအသီးသီး စေလွှတ်ခဲ့ပါသည်။

တရုတ်

၂၀၀၀ ပြည့်နှစ် အောက်တိုဘာလတွင် တရုတ်ပြည်သူ့ သမ္မတနိုင်ငံသို့ မြန်မာကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့ (ရှေ့နေချုပ်ခေါင်းဆောင်သောအဖွဲ့) တက်ရောက်ခဲ့သည်။ ကမ္ဘာ့အဆင့် ညီလာခံဖြစ်ပါသည်။ ညီလာခံအမည်မှာ "အာရှဒေသအတွင်း ပြစ်မှုများကာကွယ်ရေး ကမ္ဘာ့ညီလာခံ" ဖြစ်သည်။

ပြည်ပခရီးခေါင်းဆောင်မှု

မြန်မာကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့တွင် အဖွဲ့ခေါင်းဆောင် ရှေ့နေချုပ် ဦးသာထွန်း၊ အဖွဲ့ဝင်များအဖြစ် ရှေ့နေချုပ်ရုံး ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ် ဒေါက်တာထွန်းရှင် (ပြည်ထောင်စု ရှေ့နေချုပ်–ငြိမ်း)၊ ရှမ်းပြည်နယ် ဥပဒေအရာရှိဦးအောင်သန်းစိုး (တရားရုံးချုပ်ရှေ့နေ)၊ အဖွဲ့အတွင်းရေးမှူး ရန်ကုန်တိုင်းဥပဒေအရာရှိ ဦးဟန်ညွန့်(စာရေးသူ)တို့ ဖြစ်ပါသည်။ မူခင်းကျဆင်းရေး၊ ပြစ်မှုကာကွယ်ရေး၊ နယ်စပ်ဖြတ်ကျော်မှုခင်းများအကြောင်း တရုတ်နိုင်ငံတွင် ဆွေးနွေးခဲ့ခြင်းဖြစ်ပါသည်။

ကမ္ဘာ့နိုင်ငံအသီးသီးမှ တရားသူကြီးချုပ်များ၊ ရှေ့နေချုပ်များ၊ ဥပဒေပညာရှင်များ တက်ရောက်ဆွေးနွေးခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ၁၀ ရက်ကြာခရီးဖြစ်ပါသည်။ အဘ ရှေ့နေချုပ်၏ ပြည်ပခရီး ခေါင်းဆောင်မှု အတွေ့အကြုံကို တပည့် တွေ့မြင်၊ မှတ်သားခွင့်ရခဲ့ပါသည်။ ပေကျင်းမဟာတံတိုင်းကြီးပေါ်မှာ ရိုက်ခဲ့တဲ့ ဓာတ်ပုံလေး ဓာတ်ပုံသက်တမ်း အနှစ် ၂၀ ကျော်ခဲ့ပေသည်။

အနှစ် ၂၀ ပြည့် ခဲ့ပါပြီ

ရှေ့နေချုပ် အဘ ဦးသာထွန်းသည် ၉-၅-၂၀၀၃ ရက်နေ့တွင် ကွယ်လွန်ခဲ့သဖြင့် အဘကွယ်လွန်ခဲ့သည်မှာ အနှစ် ၂၀ ပြည့်ခဲ့ပြီဖြစ်သော်လည်း ယနေ့တိုင် သတိရလျက် ရှိပါသည်။

အဘထမ်းဆောင်ခဲ့သော ဥပဒေရေးရာတာဝန်များကို သတိရစွာဖြင့် ၂၀၀၄ ခုနှစ် စွယ်စုံကျမ်းအနှစ်ချုပ်တွင် ဖော်ပြထားသော နိုင်ငံတော်ရှေ့နေချုပ် ဦးသာထွန်း၏ ကိုယ်ရေးအကျဉ်းကို အောက်တွင်ဖော်ပြလျက် ဂါရဝပြုလိုက်ရပါကြောင်း။

သာထွန်း၊ ဦး (ခရစ် ၁၉၂၅-၂၀၀၃)

ရှေ့နေချုပ် ဦးသာထွန်းကို ၁၉၂၅ ခုနှစ် ဇွန်လ ၅ ရက်နေ့တွင် အဘ ဦးလှဖေ၊ အမိ ဒေါ်လှလှတင် တို့က ရန်ကုန်မြို့၊ ကြည့်မြင်တိုင်ရပ်တွင် မွေးဖွားခဲ့သည်။ ၁၉၄၁ ခုနှစ်တွင် ရန်ကုန်မြို့၊ မြို့မအထက်တန်းကျောင်းမှ တက္ကသိုလ်ဝင်တန်းအောင်မြင်ခဲ့ပြီး ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်တွင် ဆက်လက်ပညာသင်ကြားနေစဉ် ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကြီး ဖြစ်ပွားခဲ့သည်။ ၁၉၄၃ ခုနှစ် စစ်ကြီးအတွင်း ဖွင့်လှစ်ခဲ့သည့် ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်သို့ တက်ရောက်ခဲ့ပြီး ဥပစာအောက်တန်းနှင့် အထက်တန်း ပူးတွဲအောင်မြင်ခဲ့သည်။ စစ်ကြီးအတွင်းတွင် ခရမ်းမြို့၌ အာရှလူငယ်အစည်းအရုံးဝင်အဖြစ်ဖြင့် ဥက္ကဋ္ဌမှူးတာဝန်ကို ထမ်းဆောင်ခဲ့သည်။ စစ်ကြီးပြီး၍ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်တွင် ဆက်လက်ပညာသင်ကြားခဲ့ရာ ၁၉၄၇ ခုနှစ်၌ ဝိဇ္ဇာဘွဲ့ရခဲ့သည်။ ဥပဒေပညာကို ဆက်လက်သင်ကြားခဲ့ရာ ၁၉၄၉ ခုနှစ်တွင် ဥပဒေဝိဇ္ဇာဘွဲ့ကို ရရှိခဲ့သည်။ ယင်းနှစ်တွင်ပင် တရားရုံးများတွင် ဥပဒေပညာကို လက်တွေ့လေ့လာခဲ့ပြီး အထက်တန်းရှေ့နေလိုက်ခွင့် မှတ်ပုံတင်ရရှိခဲ့သဖြင့် ရန်ကုန်နှင့် အင်းစိန်တရားရုံးများတွင် ရှေ့နေလိုက်ခဲ့သည်။

တက္ကသိုလ်တွင် ပညာသင်ကြားနေစဉ် တက္ကသိုလ်သံမဏိတပ်ဖွဲ့သို့ ဝင်ရောက်၍ ပထမအပတ် စစ်ပညာသင်တန်း တက်ရောက်ခဲ့သည်။ ၁၉၄၈ ခုနှစ်တွင် ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် သမဂ္ဂတွင် အမှုဆောင်အဖြစ် ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ ၁၉၄၅-၁၉၅၀ ပြည့်နှစ် ပညာရေးနှစ်တွင် သက်ကြီးတက္ကသိုလ်၌ ဆရာအဖြစ် သင်ကြားပို့ချခဲ့သည်။

၁၉၅၀ ပြည့်နှစ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံဝန်ထမ်း(အကြီးတန်း)အဖွဲ့သို့ ဝင်ရောက်ခဲ့ပြီး ဖျာပုံမြို့ပိုင်၊ ဖျာပုံနယ်ပိုင်၊ ဝါးခယ်မနယ်ပိုင်၊ ရန်ကုန်မြို့ ၊ ကရင်ပြည်နယ်ဝန်ကြီးဌာန အတွင်းဝန်ကလေး၊ ထားဝယ်ခရိုင်၊ မြောင်းမြခရိုင်ဝန် စသည့်တာဝန်များကို လှည့်လည်ထမ်းဆောင်ခဲ့ပြီး ၁၉၆၁ ခုနှစ်တွင် ရန်ကုန်မြို့ ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာနသို့ ဒုတိယအတွင်းဝန်အဖြစ် ပြောင်းရွှေ့တာဝန်ထမ်းဆောင်ရသည်။

၁၉၇၀ ပြည့်နှစ်တွင် ဗဟိုလုံခြုံရေးနှင့် အုပ်ချုပ်မှုကော်မတီ အတွင်းရေးမှူးအဖြစ် ပြောင်းရွှေ့တာဝန်ယူရပြီး ၁၉၇၁ ခုနှစ်တွင် ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာနသို့ ဒုတိယအတွင်းဝန်အဖြစ်ဖြင့်ပင် ပြန်လည်ပြောင်းရွှေ့ တာဝန်ထမ်းဆောင်ရသည်။ ၁၉၇၂ ခုနှစ်တွင် အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်သစ် ဖော်ထုတ်ခဲ့ရာ၌ ပြည်ထဲရေးနှင့် သာသနာရေးဝန်ကြီးဌာနတွင် အသစ်ဖွဲ့စည်းခဲ့

သည့် အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးဦးစီးဌာန၏ ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်အဖြစ် တာဝန်ပေးအပ်ခြင်း ခံရသည်။

၁၉၇၉ ခုနှစ်တွင် သံအမတ်ကြီး၏ တာဝန်ဝတ္တရားများကို ထမ်းဆောင်နိုင်ရန် နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာနသို့ ပြောင်းရွှေ့တာဝန်ပေးအပ်ခြင်း ခံရသည်။ ၁၉၇၉ ခုနှစ်မှ ၁၉၈၂ ခုနှစ်အထိ ပါကစ္စတန်နိုင်ငံဆိုင်ရာ မြန်မာသံအမတ်ကြီးအဖြစ်လည်းကောင်း၊ ၁၉၈၂ ခုနှစ်မှ ၁၉၈၅ ခုနှစ်အထိ အီဂျစ်နိုင်ငံဆိုင်ရာ မြန်မာသံအမတ်ကြီးအဖြစ်လည်းကောင်း တာဝန်ထမ်းဆောင်ခဲ့သည်။ အီဂျစ်နိုင်ငံဆိုင်ရာ မြန်မာသံအမတ်ကြီးအဖြစ် တာဝန်ထမ်းဆောင်စဉ် တူရကီ (ယခု တူကီယဲ) နိုင်ငံဆိုင်ရာ မြန်မာသံအမတ်ကြီးတာဝန်ကိုလည်း ပူးတွဲထမ်းဆောင်ခဲ့သည်။

ပြည်ထဲရေးနှင့်သာသနာရေးဝန်ကြီးဌာနတွင် တာဝန်ထမ်းဆောင်နေစဉ် ၁၉၇၃ ခုနှစ်နှင့် ၁၉၇၆ ခုနှစ်များတွင် အိန္ဒိယနိုင်ငံ နယူးဒေလီသို့ သွားရောက်လျက် မြန်မာ-အိန္ဒိယ ပူးတွဲ နယ်နိမိတ်ကော်မရှင်အစည်းအဝေးသို့ တက်ရောက်ခဲ့သည်။ ထို့ပြင် ၁၉၇၈ ခုနှစ်တွင် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံ ဒါကာမြို့သို့ သွားရောက်လျက် မြန်မာ-ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ် နယ်နိမိတ်တိုင်းထွာရေးနှင့် စည်းမျဉ်းများသတ်မှတ်ရေးကော်မတီ အစည်းအဝေးသို့လည်း တက်ရောက်ခဲ့သည်။

၁၉၅၉ ခုနှစ်တွင် ဝဏ္ဏကျော်ထင်ဘွဲ့၊ ၁၉၈၄ ခုနှစ်တွင် ငြိမ်ဝပ်ပိပြားရေးနှင့် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးတံဆိပ်နှင့် ပြည်သူ့ဝန်ထမ်းတံဆိပ်များ ချီးမြှင့်ခြင်းခံရသည်။ ၁၉၈၅ ခုနှစ် ဇွန်လ ၅ ရက်တွင် အသက် ၆၀ ပြည့်သဖြင့် သံအမတ်ကြီးအဖြစ်မှ အငြိမ်းစားယူခဲ့သည်။ ၁၉၈၅ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလမှ ၁၉၈၆ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလအထိ ပြည်သူ့လွှတ်တော်နှင့် ပြည်သူ့ကောင်စီ အဆင့်ဆင့် ရွေးချယ်တင်မြှောက်ပွဲ ကျင်းပရေးကော်မရှင် ဥက္ကဋ္ဌအဖြစ် တာဝန်ပေးအပ်ခြင်းခံရသည်။ ၁၉၈၅ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလတွင်ပင် နိုင်ငံတော်ကောင်စီက ဝန်ထမ်းရွေးချယ်လေ့ကျင့်ရေးအဖွဲ့တွင် အဖွဲ့ဝင်အဖြစ် ခန့်အပ်တာဝန်ပေးသည်။ ၁၉၈၅ ခုနှစ်တွင် သင်္ဃန်းကျွန်းမြို့နယ် အမှတ်(၁) မဲဆန္ဒနယ် ပြည်သူ့လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်အဖြစ် ရွေးချယ်တင်မြှောက်ခြင်းခံရသည်။

၁၉၈၈ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလတွင် ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံ ရှေ့နေချုပ်အဖြစ် ခန့်အပ်တာဝန် ပေးအပ်ခြင်းခံရသည်။ ၂၀၀၁ ခုနှစ် လွတ်လပ်ရေးနေ့တွင် ဝိဇ္ဇာပညာရပ် ထူးချွန်တံဆိပ်(ပထမအဆင့်) ရရှိခဲ့သည်။ ရှေ့နေချုပ်အဖြစ် တာဝန်ယူစဉ်ကာလအတွင်း အမျိုးသားညီလာခံကျင်းပရေး ကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင်အဖြစ်လည်းကောင်း၊ လုပ်ငန်းကော်မတီအဖွဲ့ဝင်အဖြစ်လည်းကောင်း၊ နိုင်ငံတော်မှ ဖွဲ့စည်းဆောင်ရွက်သည့် လုပ်ငန်းကဏ္ဍအလိုက် ဥပဒေရေးရာရှုထောင့်မှ အထောက်အကူပြုရေးအတွက် ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။

၉-၅-၂၀၀၃ ရက်နေ့တွင် ကွယ်လွန်ခဲ့ပြီး ကွယ်လွန်ချိန်အထိ နိုင်ငံတော်မှ ပေးအပ်သည့် တာဝန်ဝတ္တရားများကို ကျေပွန်စွာ ထမ်းဆောင်ခဲ့သည်။ ကွယ်လွန်ချိန်တွင် ဇနီး ဒေါ်ထိပ်တင်ညွန့်နှင့် သားသမီးသုံးဦး ကျန်ရှိခဲ့သည်။

ဦးဟန်ညွန့်(ဥပဒေ)

လုပ်ငန်းဆိုင်ရာအမှတ်တံဆိပ် (Trademark)ကို ရွေးချယ်ခြင်း

O;Defarmif(ppfaw)G

"ကုလသမဂ္ဂ၊ ကမ္ဘာ့ကြက်ခြေနီအသင်း၊
ကမ္ဘာ့အိုလံပစ်ကောင်စီ၊ အာဆီယံ စသည့်တို့ကဲ့သို့
မြန်မာနိုင်ငံက အသိအမှတ်ပြုထားသော
နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများ၏ လိုဂို၊
အမှတ်အသားများကိုလည်း
လုံးဝဖြစ်စေ၊ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းဖြစ်စေ မသုံးစွဲရပါ။"

စီးပွားရေး၊ ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေး၊ ကုန်ထုတ်လုပ်မှု၊ ဝန်ဆောင်မှု အစရှိသည့် လုပ်ငန်းတစ်မျိုးမျိုးကို လုပ်ဆောင်ကြပြီဆိုသည်နှင့် မိမိ၏လုပ်ငန်းကို ကိုယ်စားပြုရည်ညွှန်းမည့် အမှတ်တံဆိပ်၊ ကုန်အမှတ်တံဆိပ်၊ ဝန်ဆောင်မှုအမှတ်တံဆိပ်သည် မရှိမဖြစ် လိုအပ်လာပါပြီ။ ထိုသို့ အမှတ်တံဆိပ်တစ်ခုကို ရွေးချယ်အသုံးပြုရခြင်း၏ အဓိကရည်ရွယ်ချက်နှင့် ဦးတည်ချက်တို့မှာ မိမိကုန်စည် သို့မဟုတ် မိမိလုပ်ငန်းကို သူတစ်ပါးနှင့်ကွဲပြားခြားနားစွာ သိရှိကြစေလိုမှု၊ မိမိ၏ကုန်စည် သို့မဟုတ် လုပ်ငန်းအပေါ် တာဝန်ယူမှု၊ တာဝန်ခံမှု၊ ဈေးကွက်တွင် ပိုမို လူသိများလာစေလိုမှု၊ စားသုံးသူများနှင့် လုပ်ငန်းပိုင်ရှင်အကြား အပြန်အလှန်ဆက်ဆံနိုင်စေမှု စသည်တို့ ဖြစ်ကြပါသည်။

ထို့ကြောင့် လုပ်ငန်းဆိုင်ရာအမှတ်တံဆိပ်တစ်ခုကို ရွေးချယ်ရာတွင် ဥပဒေနှင့် ညီညွတ်ရန် လိုအပ်သကဲ့သို့ လုပ်ငန်းဆိုင်ရာကျင့်ဝတ်များ (Business Ethics) ကိုလည်း လိုက်နာကြရန် လိုအပ်ပါသဖြင့် လုပ်ငန်းဆိုင်ရာ အမှတ်တံဆိပ်တစ်ခုကို မည်သို့မှန်ကန်စွာ ရွေးချယ်သင့်ကြောင်း တစေ့တစောင်းများကို အောက်တွင် ဖော်ပြအပ်ပါသည် –

၁။ ကိုယ်ပိုင်ဖန်တီးမှု ဖြစ်ပါစေ

မိမိကိုယ်ပိုင်ထုတ်လုပ်မည့် ကုန်ပစ္စည်း သို့မဟုတ် မိမိ၏ ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းအတွက် အသုံးပြုရန် ရည်ရွယ်သည့် အမည်နာမနှင့် အမှတ်တံဆိပ်သည် ပြည်တွင်းပြည်ပတွင် သူတစ်ပါးက လက်ရှိအသုံးပြုနေပြီး ဟုတ် မဟုတ် အရင်စုံစမ်းပါ။ အမှတ်တံဆိပ် မူပိုင်ခွင့်ဌာနက ထုတ်ပြန်ကြေညာချက်များတွင်လည်း စုံစမ်းသိရှိနိုင်ပါမည်။ သူတစ်ပါး သုံးစွဲနှင့်ပြီးဖြစ်နေပါက ကုန်အမှတ်တံဆိပ်ဥပဒေအသစ်အရ မိမိ၏အမှတ်တံဆိပ်ကို မှတ်ပုံတင်ရာတွင် မှတ်ပုံတင်အရာရှိက ပယ်ချခြင်း၊ သူတစ်ပါး၏ ကန့်ကွက်မှုခံရခြင်း၊ တရားတပေါင် အမှုအခင်းရင်ဆိုင်ရခြင်းတို့ ပေါ်ပေါက်နိုင်ပါသည်။ မိမိ၏ ကိုယ်ပိုင်စိတ်ကူးဖြင့် တီထွင်ဖန်တီးသော အမည်နာမနှင့် အမှတ်တံဆိပ်သည်သာ ဥပဒေနှင့်အညီ မှတ်ပုံတင်ခွင့်ရရှိနိုင်မည်၊ နောက်ကြောင်းရှင်းစွာဖြင့် စိတ်ချလက်ချ အသုံးပြုနိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။

၂။ ဥပဒေနှင့်ညီပါစေ

မိမိ၏ အမှတ်တံဆိပ်သည် အသစ်ဖြစ်ပါက ကုန်အမှတ်တံဆိပ်ဆိုင်ရာ ဥပဒေကို နားလည်တတ်ကျွမ်းသော ဥပဒေသမားများနှင့်တိုင်ပင်ပြီးမှ ဥပဒေနှင့် ညီညွတ်သော အမှတ်တံဆိပ်တစ်ခုကို ဖန်တီးနိုင်ရန် အမှတ်တံဆိပ် လိုဂိုဒီဇိုင်းများ ရေးဆွဲမှု ကျွမ်းကျင်သူထံ အပ်နှင်းရေးဆွဲသင့်ပါသည်။ ဒီဇိုင်းဆရာကလည်း သူတစ်ပါး အသုံးပြုထားပြီး ထင်ရှားနေပြီးဖြစ်သော အမှတ်တံဆိပ်များနှင့် မတူကွဲပြားအောင် တီထွင်ဖန်တီး ရေးဆွဲပေးရန် တာဝန်ရှိပါသည်။

၃။ သူတစ်ပါးနှင့် ကွဲပြားပါစေ

သူတစ်ပါးနှင့် အမည်နာမချင်း တူနေသော်လည်း လုပ်ငန်းအမျိုးအစားသဘာဝ မတူလျှင် ဥပဒေအရ အသုံးပြုခွင့်ရှိနိုင်ပါသေးသည်။ မည်သို့ပင်ဆိုစေကာမူ အမှတ်တံဆိပ်၊ လိုဂို၊ အရောင်အဆင်း၊ အထားအသိုတို့ကိုမူ သူတစ်ပါးနှင့် ကွဲပြားအောင် ဖန်တီးခြင်းသည် အကောင်းဆုံးဖြစ်ပါသည်။ ဥပမာ– ပန်းအမည်တစ်ခု ဖြစ်သည့် ယုဇန ဟူသည်ကို တစ်ဦးက ဆောက်လုပ်ရေးလုပ်ငန်းအတွက် သုံးနေသလို အခြား တစ်ဦးက လက်ဖက်လုပ်ငန်းတွင် သုံးနေသည်ကို တစ်ဦးအပေါ်တစ်ဦး တားဆီးကန့်ကွက်၍ မရနိုင်ပါ။ သို့ရာတွင် ယင်းတို့၏ လိုဂိုတံဆိပ်များ၊ အဆင်အပြင်များသည် သိသာစွာ ကွဲပြားအောင် ဖန်တီးအသုံးပြုနေကြသဖြင့် ဝယ်ယူသုံးစွဲသော စားသုံးသူ (Consumers) များအဖို့ မတူညီသော ဈေးကွက်နှစ်ခုအတွင်း မည်သို့မျှ ရှုပ်ထွေးအငြင်းပွားဖွယ်ရာ မပေါ်ပေါက်နိုင်တော့ပါ။

၄။ အမျိုးအမည်ပြ အမည်မဖြစ်ရ

အမျိုးအမည်ပြ သာမန်အမည်သက်သက် (Generic name or descriptive name) ကို အမှတ်တံဆိပ်အဖြစ် အသုံးပြုခွင့် မရှိပါ။ ဥပမာ– မုန့်ဟင်းခါးဟူ၍ အမည်၊ အမှတ်တံဆိပ်ကို မိမိတစ်ဦးတည်းပိုင်အဖြစ် သုံးစွဲခွင့် မရှိပါ။ မိမိအတွက် သီးသန့်ဖြစ်မည့် အမည်တစ်ခုခုကို ရွေးချယ်ရပါမည်။ ထို့ကြောင့် ဒေါ်ချို မုန့်ဟင်းခါး၊ တင်တင်အေး မုန့်ဟင်းခါး၊ ညနေခင်းမုန့်ဟင်းခါး စသဖြင့် သူတစ်ပါး သုံးစွဲနေသည့်အမည်နှင့် မတူသော သီးသန့်အမည်တစ်ရပ် ပေးရပါမည်။

၅။ ပထဝီဒေသအညွှန်း မဖြစ်ရ

ဒေသအမည်နှင့်တွဲဖက်၍ သိနှင့်ကြသော ပထဝီဒေသအညွှန်းအမည် (Geographic Indications) တစ်ရပ်ရပ်ကိုလည်း မိမိတစ်ဦးတည်းပိုင်အဖြစ် သုံးစွဲခွင့် မရှိပါ။ ဥပမာ ကချင်လုံချည်၊ ရခိုင်မုန့်တီ၊ ရွှေတောင်ခေါက်ဆွဲ၊ မန္တလေးထိုးမုန့် စသဖြင့် ဒေသအလိုက် ထွက်ကုန်၊ အသုံးအဆောင်များကို မိမိတစ်ဦးတည်းပိုင်သဖွယ် သုံးစွဲခွင့် မရှိပါ။ ယင်းတို့၏ရှေ့တွင် မိမိအတွက် သီးသန့်ဖြစ်မည့် အမည်နာမတစ်ရပ်ရပ်ကို ပူးတွဲသုံးစွဲရန် လိုပါသည်။ ဥပမာ– ဒူးဝါးကြီးကချင်လုံချည်၊ မင်းလမ်းရခိုင်မုန့်တီ၊ အိုဆာကာရွှေတောင် ခေါက်ဆွဲ၊ တင်တင်အေးမန္တလေးထိုးမုန့် ဟူ၍ သီးသန့်အမည်ဖြစ်အောင် ဖန်တီးရပါမည်။

၆။ ဆွဲဆောင်မှုရှိပါစေ

အမည်နာမ တံဆိပ်တို့သည် ထူးခြားဆန်းသစ်ပြီး ဆွဲဆောင်မှုရှိကာ အများသူငါ သတိပြုမှတ်မိနိုင်မည့် အမည်နာမ တံဆိပ်တို့ကို ရွေးချယ်သင့်ပါသည်။ အလွန်ရိုးစင်းသော အမည်၊ တံဆိပ်အမှတ်အသားဖြစ်နေလျှင် သူတစ်ပါးနှင့် မှားနိုင်ခြင်း၊ တုပလွယ်ခြင်းတို့ ဖြစ်နိုင်ပါသည်။

၇။ ရိုးရှင်းသော အမည်နှင့် အမှတ်တံဆိပ်ကို သုံးပါ

အလွန်ရှုပ်ထွေးသော၊ရှည်လျားသော၊မှတ်သား ခေါ်ဝေါ်ရန် ခက်ခဲသော အမည်နာမနှင့် တံဆိပ် များကို ရှောင်ရှားသင့်ပါသည်။ အင်္ဂလိပ်အမည် ကိုပါ ပူးတွဲသုံးမည်ဖြစ်ပါက အင်္ဂလိပ် အသံထွက် ရန် လွယ်ကူသော၊ အင်္ဂလိပ်စာဖြင့် ရေးသားရန် အဆင်ပြေသော အမည်ဖြစ်ပါက ပိုမိုသင့်လျော် ပါမည်။

၈။ လုပ်ငန်းနှင့် ဆီလျော်သော အမည်အမှတ်အသား ဖြစ်ပါစေ

မိမိ၏လုပ်ငန်းအမျိုးအစားနှင့် ဆီလျော်သော အမည်နာမ တံဆိပ်တို့ကို ရွေးချယ်သင့်ပါသည်။ ဥပမာ– နတ်သုဒ္ဓါစားသောက်ဆိုင်၊ ဇီဝကဆေးဆိုင် တို့သည် ဆီလျော်သော အမည်နာမမျိုးဖြစ်ပြီး နတ်သုဒ္ဓါဆေးဆိုင်၊ ဇီဝကစားသောက်ဆိုင်ဟူ၍ မှည့်ခေါ်ပါက လုပ်ငန်း၏သဘောသဘာဝနှင့် ဆန့်ကျင်နေပါမည်။

“စားသုံးသူများအား လိမ်လည် လှည့်စားရာ ရောက်နိုင်သော အမည်နာမ တံဆိပ်မျိုးကိုလည်း ရှောင်ရှား သင့်ပါသည်။”

၉။ ပြည်တွင်းပထဝီဝင်အမည်များကို ဦးစားပေးသုံးပါ

ပထဝီဝင်အမည်များအသုံးပြုရာတွင် ပြည်ပမှ ပထဝီဝင်အမည်များကိုသုံးစွဲခြင်းထက် ပြည်တွင်း ပထဝီဝင်အမည်များကို သုံးစွဲခြင်းဖြင့် ပြည်ပ ဈေးကွက်များတွင် မြန်မာကိုယ်စားပြု မြန်မာ အမည်စစ်စစ်များကို နိုင်ငံတကာက သိရှိ မှတ်မိ လာနိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။ ဥပမာ– ဖူဂျီ၊ လန်ဒန်၊ တိုကျို၊ အဲလ်ပိုင်း စသည့် ပြည်ပမှ တောတောင် မြို့ရွာအမည်များအစား ရတနာပုံ၊ ဒဂုံ၊ ပုပ္ပါး၊ ရှမ်းရိုးမ၊ အင်းလေး စသည့် မြန်မာအမည်စစ်စစ် များကိုသာ ရွေးချယ်သင့်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ ထွက်ကုန်ပစ္စည်းစစ်စစ်ဖြစ်ပါလျက် နိုင်ငံခြား ပထဝီဝင်အမည်ကို တပ်ဆင်သုံးစွဲခြင်းသည် ပင်ရင်းနိုင်ငံ (Country of Origin) ကို အမှတ်မှား စေနိုင်သကဲ့သို့ စားသုံးသူကို လိမ်လည်လှည့်ဖြား ရာလည်း ရောက်နိုင်သည်ကို သတိပြုသင့်ပါသည်။

၁၀။ လှည့်ဖြားသော အမည်၊ အမှတ်အသား မသုံးရ

စားသုံးသူများအား လိမ်လည်လှည့်စားရာရောက်နိုင်သော အမည်နာမ တံဆိပ်မျိုးကိုလည်း ရှောင်ရှားသင့်ပါသည်။ အမှတ်တံဆိပ်တွင်ဖြစ်စေ၊ ကုန်စည်အညွှန်းများတွင်ဖြစ်စေ၊ ထုပ်ပိုးပစ္စည်းများတွင်ဖြစ်စေ မမှန်ကန်သော ဖော်ပြချက်မျိုး ပါရှိခြင်းတို့သည် ပြစ်မှုမကင်းသော လိမ်လည်စိတ်ဖြင့် ဆောင်ရွက်မှုဖြစ်သဖြင့် ဥပဒေကိုချိုးဖောက်ရာ ရောက်နိုင်ပါသည်။ ဥပမာ– သာမန်လျက်ဆားတစ်မျိုးကို ၉၆ ပါးရောဂါပျောက်ဆေးအဖြစ် အမည်တပ်ဖော်ပြခြင်း၊ ကိုရီးယားဂျင်ဆင်းမပါဝင်ပါလျက်နှင့်ပါဝင်ကြောင်း အတိအလင်း သို့မဟုတ် သွယ်ဝိုက်အမည်နာမ ဖော်ပြထားခြင်း။

၁၁။ နိုင်ငံတော်နှင့် ဌာနဆိုင်ရာအမှတ်အသားများကို မသုံးရ

နိုင်ငံတော်အလံ၊ နိုင်ငံတော်အမှတ်တံဆိပ်၊ အစိုးရနှင့် ဌာနဆိုင်ရာ အမှတ်အသားများ၊ တပ်မတော်၊ ရဲတပ်ဖွဲ့တို့၏ အမှတ်အသားများ၊ နိုင်ငံတော်က ထုတ်ဝေထားသောငွေစက္ကူပုံများကို ကိုယ်ပိုင်လုပ်ငန်း အမှတ်တံဆိပ်တွင် ထည့်သွင်းအသုံးမပြုရန်သက်ဆိုင်ရာဥပဒေများက တားမြစ်ထားသဖြင့် မိမိ၏လုပ်ငန်း အမှတ်တံဆိပ်အဖြစ်သုံးစွဲမိခြင်းမှ ရှောင်ရှားရပါမည်။

၁၂။ နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများ၏ အမှတ်အသားများကို မသုံးရ

ကုလသမဂ္ဂ၊ ကမ္ဘာ့ကြက်ခြေနီအသင်း၊ ကမ္ဘာ့အိုလံပစ်ကောင်စီ၊ အာဆီယံစသည်တို့ကဲ့သို့ မြန်မာနိုင်ငံက အသိအမှတ်ပြုထားသော နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများ၏ လိုဂို၊ အမှတ်အသားများကိုလည်း လုံးဝဖြစ်စေ၊ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းဖြစ်စေမသုံးစွဲရပါ။

၁၃။ ထင်ရှားသော ပုဂ္ဂိုလ်နာမည်များ မသုံးရ

နိုင်ငံရေး၊ ဘာသာရေးအရ ထင်ရှားသောခေါင်းဆောင်များ၊ ဆရာတော်ကြီးများ၊ လူပုဂ္ဂိုလ်များ၏ ရုပ်ပုံများ၊ အမည်များ၊ ဘုရားကျောင်းကန်များ၏ ရုပ်ပုံများ၊ အမည်များ၊ ဥပမာ– ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းရုပ်ပုံ၊ သာမညဆရာတော်ဘုရား၊ ဆရာကြီးမင်းသိခ်၊ ရွှေတိဂုံဘုရားပုံတော်၊ ကျိုက်ထီးရိုးစေတီပုံတော် စသည်တို့ကို တရားဝင်မှန်ကန်သောခွင့်ပြုချက်မရရှိဘဲသုံးစွဲခြင်းကို ဥပဒေအရတားမြစ်ထားသလို လုပ်ငန်းဆိုင်ရာကျင့်ဝတ်အရလည်း မသင့်လျော်သဖြင့် ရှောင်ကြဉ်ရပါမည်။

၁၄။ တိုင်းရင်းသားရေးရာ၊ ဘာသာရေးယုံကြည်မှုများနှင့် မငြိစွန်းရ

တိုင်းရင်းသားတစ်မျိုးမျိုး၏ ဓလေ့ထုံးတမ်းယဉ်ကျေးမှု၊ ဘာသာရေးတစ်ရပ်ရပ်၏ အမှတ်အသားသင်္ကေတ၊ အများပြည်သူ၏ ယုံကြည်မှုသဘောတရား (Public Policy) တို့နှင့် ဆက်နွယ်သဖြင့် ထိုတိုင်းရင်းသား သို့မဟုတ် ဘာသာရေးအား စော်ကားရာ၊

ထိခိုက်ဖွယ်ရာ၊ အလွဲသုံးစွဲရာ ရောက်နိုင်မည့် ထိရှလွယ်သော စာသား၊ အမှတ်အသား များကိုလည်း အမှတ်တံဆိပ်တွင်ဖြစ်စေ၊ ကုန်စည်အညွှန်းများတွင်ဖြစ်စေ၊ ထုပ်ပိုး ပစ္စည်းများတွင်ဖြစ်စေ အသုံးပြုခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်ရပါမည်။

အထက်ပါဖော်ပြချက်များသည် မြန်မာနိုင်ငံတွင် ယခင်က ထုတ်ပြန်ခဲ့သော ကုန်အမှတ် တံဆိပ်များ မှတ်ပုံတင်ခြင်းဆိုင်ရာ စာချုပ်စာတမ်းအာဏာပိုင်၏ အမိန့်ကြော်ငြာစာ၊ ၂၀၁၉ ခုနှစ် ကုန်အမှတ်တံဆိပ်ဥပဒေ၊ ကုန်အမှတ်တံဆိပ်မှတ်ပုံတင်ခြင်း နည်းဥပဒေများနှင့်တကွ တည်ဆဲဥပဒေများပါ အမှတ်တံဆိပ်နှင့်သက်ဆိုင်သည့် ပြဋ္ဌာန်းချက်များ၊ နိုင်ငံတကာ သဘောတူညီချက်များပါ စံနှုန်းများ၊ လက်တွေ့ကုန်သွယ်စီးပွားနယ်ပယ်မှ ကျင့်စဉ်များကို အခြေပြုလျက် တတ်နိုင်သမျှ စုစည်းတင်ပြထားခြင်း ဖြစ်ပါကြောင်း။ ။

ဦးသန်းမောင်(စစ်တွေ)

မြန်မာရေးရာ နေ့စဉ်မှတ်တမ်းများ

oufxm;o&ef

“၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ မတ်လ ၁ ရက်နေ့မှ
၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ ဇွန်လ ၁၅ ရက်နေ့အတွင်း
မြန်မာနိုင်ငံတွင် အထင်ကရရှိခဲ့သော
အဖြစ်အပျက်နှင့် အကြောင်းအရာများကို
နေ့အလိုက် ရက်စွဲမှတ်တမ်းအဖြစ်
ဖော်ပြထားသည်များ…”

၂၀၂၃ ခုနှစ် မတ်လ

မတ် ၂

- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်အစိုးရ နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ နိုင်ငံတော် ဝန်ကြီးချုပ် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး သတိုးမဟာသရေစည်သူ သတိုးသီရိသုဓမ္မ မင်းအောင်လှိုင်ထံမှ တောင်သူလယ်သမားနေ့ အခမ်းအနားသို့ သဝဏ်လွှာပေးပို့။
- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီက သာသနာတော်ဆိုင်ရာ ဘွဲ့တံဆိပ်များနှင့် စွမ်းဆောင်မှုဆိုင်ရာ ဂုဏ်ထူးဆောင်ဘွဲ့များ ချီးမြှင့်အပ်နှင်း။

မတ် ၆

- နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ နိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးချုပ် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး မင်းအောင်လှိုင် တရုတ်နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာန အာရှရေးရာ အထူးကိုယ်စားလှယ် H.E.Mr.Deng Xigun အား လက်ခံတွေ့ဆုံ။
- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီက ပုံနှိပ်ခြင်းနှင့်ထုတ်ဝေခြင်းလုပ်ငန်းဥပဒေကို ပြင်ဆင်သည့်ဥပဒေကို ပြဋ္ဌာန်း။

မတ် ၇

- နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီ ဒုတိယဥက္ကဋ္ဌ ဒုတိယဝန်ကြီးချုပ် ဒုတိယဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီးစိုးဝင်း ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ အိန္ဒိယသမ္မတနိုင်ငံ သံအမတ်ကြီး H.E.Mr. Vinay Kumar အား လက်ခံတွေ့ဆုံ။

မတ် ၈

- အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ အမျိုးသမီးများနေ့အခမ်းအနားသို့ နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ နိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးချုပ် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး မင်းအောင်လှိုင် အဖွင့်အမှာစကား ပေးပို့ပြောကြား။
- ကိုဗစ်-၁၉ ရန်ပုံငွေမှ ရုပ်ရှင်၊ ဂီတ၊ သဘင်၊ စာနယ်ဇင်းနှင့် မီဒီယာကဏ္ဍသို့ ထုတ်ပေးထားသည့် ချေးငွေများ ပြန်လည်ပေးဆပ်ရမည့် ကာလအား သက်တမ်းတစ်နှစ် ထပ်မံတိုးမြှင့်ပေးကြောင်း အသိပေးကြေညာ။

မတ် ၁၀

- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီက ကုန်အမှတ်တံဆိပ်မူပိုင်ခွင့် ဥပဒေကို ၂၀၂၃ ခုနှစ် ဧပြီလ ၁ ရက်နေ့တွင် စတင်အာဏာတည်ကြောင်း အမိန့်ထုတ်ပြန်။

မတ် ၁၁

- နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ နိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးချုပ် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး မင်းအောင်လှိုင် မြန်မာနိုင်ငံကျန်းမာရေးပညာရပ်ဆိုင်ရာနှီးနှောဖလှယ်ပွဲ (၂၀၂၃) ဖွင့်ပွဲအခမ်းအနား တက်ရောက်ဖွင့်လှစ်။

မတ် ၁၃

- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီက ဦးထွန်းထွန်းဦးအား ကယားပြည်နယ်တရားလွှတ်တော် တရားသူကြီးချုပ်အဖြစ် အမိန့်ထုတ်ပြန်ခန့်အပ်။
- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီက ဒေါ်ချယ်ရီခင်အား ကယားပြည်နယ်တရားလွှတ်တော် တရားသူကြီးအဖြစ် အမိန့်ထုတ်ပြန်ခန့်အပ်။

မတ် ၁၄

- နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ နိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးချုပ် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီးမင်းအောင်လှိုင်ထံ ရုရှားဖက်ဒရေးရှင်းနိုင်ငံ ရောစ်ကွန်ဂရက် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုရန်ပုံငွေအဖွဲ့၏ ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့ လာရောက် ဂါဝရပြုတွေ့ဆုံ။

မတ် ၁၉

- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်အစိုးရ နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ နိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးချုပ် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး သတိုးမဟာသရေစည်သူ သတိုးသီရိသုဓမ္မ မင်းအောင်လှိုင်ထံမှ (၄၉) နှစ်မြောက် မွန်ပြည်နယ်နေ့အခမ်းအနားသို့ သဝဏ်လွှာပေးပို့။

မတ် ၂၂

- နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ နိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးချုပ် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီးမင်းအောင်လှိုင် ရုရှားဖက်ဒရေးရှင်းနိုင်ငံ ရှေ့နေချုပ် H.E. Mr. Igor Kransnov ဦးဆောင်သည့် ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့အား လက်ခံတွေ့ဆုံ။
- အမျိုးသားအဆင့်ရေအရင်းအမြစ်ကော်မတီဥက္ကဋ္ဌ နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ နိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးချုပ် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး မင်းအောင်လှိုင် ကမ္ဘာ့ရေနေ့ ၂၀၂၃ အခမ်းအနားသို့ တက်ရောက် အမှာစကားပြောကြား။
- နိုင်ငံတော်၏ငြိမ်းချမ်းရေးဆွေးနွေးရေးအဖွဲ့နှင့် "ဝ"ပြည်သွေးစည်းညီညွတ်ရေးပါတီ (UWSP)၊ အမျိုးသားဒီမိုကရက်တစ်မဟာမိတ်အဖွဲ့ (NDAA) နှင့် ရှမ်းပြည်တိုးတက်ရေးပါတီ (SSPP) ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့တို့ တွေ့ဆုံဆွေးနွေး။

မတ် ၂၃

- မဲခေါင်–လန်ချန်း ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု (၇) နှစ်မြောက် နှစ်ပတ်လည်နေ့ အထိမ်းအမှတ် အခမ်းအနား ကျင်းပ။

မတ် ၂၄

- နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ နိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးချုပ် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီးမင်းအောင်လှိုင်၊ ကောင်စီအဖွဲ့ဝင်များ၊ ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးများ၊ တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်ဝန်ကြီးချုပ်များ၊ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရတိုင်း၊ ဒေသ စီမံအုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့ဥက္ကဋ္ဌများနှင့် တွေ့ဆုံညှိနှိုင်းအစည်းအဝေး ကျင်းပ။

- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် ပြည်ထောင်စုရွေးကောက်ပွဲကော်မရှင်က အင်းအမျိုးသားဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးပါတီကို ၂၀၂၃ ခုနှစ် မတ်လ ၂၄ ရက်နေ့မှစ၍ နိုင်ငံရေးပါတီအဖြစ် မှတ်ပုံတင်ခွင့်ပြုထားခြင်းကို ပယ်ဖျက်၍ ပါတီအားဖျက်သိမ်း။

မတ် ၂၆

- မြဝတီကုန်သွယ်ရေးဇုန်အဆောက်အဦအား KKO(ခွဲထွက်) အဖွဲ့နှင့် PDF အမည်ခံ အကြမ်းဖက်သမားများက လက်နက်ကြီး၊ လက်နက်ငယ်များဖြင့် ယုတ်မာရက်စက်စွာ ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်ခဲ့မှုအပေါ် ဗုဒ္ဓဘာသာကလျာဏယုဝ အသင်း YMBA(ဗဟို)၊ ဘာသာပေါင်းစုံချစ်ကြည်ညီညွတ်ရေးအဖွဲ့(ဗဟို)၊ မြန်မာနိုင်ငံသတင်းမီဒီယာကောင်စီ၊ မြန်မာနိုင်ငံစာရေးဆရာအသင်း၊ မြန်မာနိုင်ငံဂီတအစည်းအရုံး (ဗဟို)နှင့် မြန်မာနိုင်ငံဟာသပညာရှင်များအသင်းတို့က ထိုကဲ့သို့ အကြမ်းဖက်လုပ်ရပ်များအား လက်မခံနိုင်ပါကြောင်းနှင့် ပြင်းထန်စွာ ကန့်ကွက်ရှုတ်ချပါကြောင်း သဘောထားများထုတ်ပြန်။

မတ် ၂၇

- (၇၈) နှစ်မြောက် တပ်မတော်နေ့စစ်ရေးပြအခမ်းအနားသို့ နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ တပ်မတော်ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး သတိုးမဟာသရေစည်သူ သတိုးသီရိသုဓမ္မ မင်းအောင်လှိုင် တက်ရောက်မိန့်ခွန်းပြောကြား။
- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီက တပ်မတော်ဆိုင်ရာ စွမ်းရည်သတ္တိဂုဏ်ထူးဆောင်တံဆိပ်၊ မြန်မာနိုင်ငံရဲတပ်ဖွဲ့ဆိုင်ရာ စွမ်းရည်သတ္တိဂုဏ်ထူးဆောင် တံဆိပ်များ ချီးမြှင့်အပ်နှင်း။

မတ် ၂၈

- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် ပြည်ထောင်စုရွေးကောက်ပွဲကော်မရှင်က နိုင်ငံရေးပါတီများ တည်ထောင်ခွင့်၊ မှတ်ပုံတင်ခွင့်လျှောက်ထားခြင်းနှင့် ပါတီဖျက်သိမ်းခြင်းတို့နှင့် စပ်လျဉ်း၍ ကြေညာချက် ထုတ်ပြန်။
- အမျိုးသားစည်းလုံးညီညွတ်ရေးနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးဖော်ဆောင်မှုညှိနှိုင်းရေးကော်မတီနှင့် NCA လက်မှတ် ရေးထိုးထားသော တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့ (၇) ဖွဲ့၏ ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းရေးအဖွဲ့တို့ တွေ့ဆုံဆွေးနွေး။

၂၀၂၃ ခုနှစ် ဧပြီလ

ဧပြီ ၂

- တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီ ဗဟိုကော်မတီအဖွဲ့ဝင်နှင့် ယူနန်ပြည်နယ် ပါတီကော်မတီအတွင်းရေးမှူး မစ္စတာဝမ်နင် ဦးဆောင်သော ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့ မြန်မာနိုင်ငံသို့ အလုပ်သဘောခရီးစဉ်ရောက်ရှိ။

မေ ၃

- နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ နိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးချုပ် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး မင်းအောင်လှိုင် တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံ ယူနန်ပြည်နယ် ပါတီကော်မတီ အတွင်းရေးမှူး H. E. Mr. Wang Ning အား လက်ခံတွေ့ဆုံ။
- နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ နိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးချုပ် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး သတိုးမဟာသရေစည်သူ သတိုးသီရိသုဓမ္မ မင်းအောင်လှိုင် ရုရှားဖက်ဒရေးရှင်း နိုင်ငံ ကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးဌာန ဒုတိယဝန်ကြီး Colonel General Alexander Vasilievich Fomin အား စွမ်းဆောင်မှုဆိုင်ရာ ဘွဲ့တံဆိပ် ဂုဏ်ပြုချီးမြှင့်။
- ရုရှားသိပ္ပံအကယ်ဒမီ အရှေ့တိုင်းလေ့လာရေးအင်စတီကျုု၏ President က နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ နိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးချုပ် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး မင်းအောင်လှိုင်အား ဂုဏ်ထူးဆောင် ဒေါက်တာဘွဲ့ ပေးအပ်ချီးမြှင့်။
- မြန်မာ–လာအို လျှပ်စစ်ကဏ္ဍပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုဆိုင်ရာ နားလည်မှု စာချွန်လွှာပြင်ဆင်ချက်နှင့် နယ်စပ်ဖြတ်ကျော်ဓာတ်အားလိုင်း စီမံကိန်း ဖြစ်မြောက်နိုင်စွမ်းလေ့လာမှုပြုလုပ်ရန် Notice to Proceed (NTP) လက်မှတ် ရေးထိုးခြင်း အခမ်းအနားကျင်းပ။

မေ ၇

- နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေး ကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ နိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးချုပ် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး မင်းအောင်လှိုင် မြန်မာနိုင်ငံ၊ ထိုင်းနိုင်ငံနှင့် လာအိုနိုင်ငံတို့အကြား နယ်စပ် ဖြတ်ကျော်မီးခိုးမြူငွေ့ညစ်ညမ်းမှုဆိုင်ရာ သုံးဦးသုံးဖလှယ် ညှိနှိုင်းအစည်း အဝေးတွင် Video Conferencing ဖြင့် တွေ့ဆုံဆွေးနွေး။

မေ ၁၅

- လွိုင်ကော်မြို့နှင့် အရာတော်မြို့နယ်တို့ရှိ ရေကစားမဏ္ဍပ်များ၌ ပျော်ရွှင်စွာ ရေကစားနေကြသည့် ကလေးသူငယ်များနှင့် ပြည်သူများအကြားသို့ PDF အမည်ခံ အကြမ်းဖက်သမားများက Drop Bomb များဖြင့် ပစ်ချတိုက်ခိုက်၊ ကလေးသူငယ်များအပါအဝင် အပြစ်မဲ့ပြည်သူများ ထိခိုက်ဒဏ်ရာများရရှိ။

မေ ၁၆

- လွိုင်ကော်မြို့ရှိ ပြည်နယ်အစိုးရအဖွဲ့ရုံးဗဟိုမဏ္ဍပ်၌ မေ ၁၅ ရက် နံနက်ပိုင်းက မဟာသင်္ကြန်အကြတ်နေ့ကျင်းပနေစဉ် KNPP အဖွဲ့၊ လွိုင်ကော် PDF နှင့် Falcon Wings အမည်ခံ အကြမ်းဖက်အဖွဲ့များက Drop Bomb ပစ်ချတိုက်ခိုက် ခဲ့မှုအပေါ် မြန်မာနိုင်ငံရပ်ရှင်အစည်းအရုံး၊ ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာ နိုင်ငံတော် ဘာသာပေါင်းစုံချစ်ကြည်ညီညွတ်ရေးအဖွဲ့(ဗဟို)၊ မြန်မာနိုင်ငံ ပန်းချီပန်းပုအစည်းအရုံးနှင့် မြန်မာနိုင်ငံသဘင်အစည်းအရုံး(ဗဟို)တို့မှ အကြမ်းဖက်လုပ်ဆောင်မှုများကို ကန့်ကွက်ရှုတ်ချကြောင်း သဘောထား ထုတ်ပြန်ချက်များ အသီးသီးထုတ်ပြန်။

ဧပြီ ၁၇

- မြန်မာသက္ကရာဇ် ၁၃၈၅ ခုနှစ် နှစ်သစ်ကူးအခါသမယတွင် နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ နိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးချုပ် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး သတိုးမဟာသရေစည်သူ သတိုးသီရိသုဓမ္မ မင်းအောင်လှိုင် မြန်မာနှစ်သစ်ကူး နှုတ်ခွန်းဆက်မင်္ဂလာစကား ပြောကြား။
- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီက အကျဉ်းထောင်/အချုပ်ထောင်/စခန်းအသီးသီးတွင်ပြစ်ဒဏ်ကျခံနေရသည့် အကျဉ်းသား/သူ ၃၁၁၃ ဦး၊ နိုင်ငံခြားသား အကျဉ်းသား/သူ ၉၈ ဦးနှင့် သီရိလင်္ကာနိုင်ငံသား ငါးဦးတို့ကို ပြစ်ဒဏ်လွတ်ငြိမ်းခွင့်အမိန့်များ ထုတ်ပြန်။

ဧပြီ ၂၀

- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် ပြည်ထောင်စုရွေးကောက်ပွဲကော်မရှင်က ပြည်ထောင်စုကြံ့ခိုင်ရေးနှင့်ဖွံ့ဖြိုးရေးပါတီကို နိုင်ငံရေးပါတီအဖြစ် မှတ်ပုံတင်ခွင့်ပြု။

ဧပြီ ၂၂

- နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ နိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးချုပ် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး မင်းအောင်လှိုင် ထိုင်းနိုင်ငံ ဒုတိယဝန်ကြီးချုပ်နှင့် နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီး H. E. Mr. Don Pramudwinai ဦးဆောင်သည့် ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့အား လက်ခံတွေ့ဆုံ။
- နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ နိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးချုပ် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး မင်းအောင်လှိုင် လေဆင်နှာမောင်းတိုက်ခတ်မှုကြောင့် ပျက်စီးမှုဖြစ်ပွားခဲ့သည့် လယ်ဝေးမြို့နယ်အတွင်းရှိ ကျေးရွာများမှ လေဘေးသင့်ပြည်သူများအား သွားရောက်ကြည့်ရှုအားပေး၊ လိုအပ်သည်များ ဖြည့်ဆည်းဆောင်ရွက်။

ဧပြီ ၂၄

- နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ နိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးချုပ် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး မင်းအောင်လှိုင် The Elders အဖွဲ့ ဒုတိယဥက္ကဋ္ဌ ကုလသမဂ္ဂအတွင်းရေးမှူးချုပ်ဟောင်း မစ္စတာ ဘန်ကီမွန်းအား လက်ခံတွေ့ဆုံ။

ဧပြီ ၂၅

- နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ နိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးချုပ် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး မင်းအောင်လှိုင် (၃၂) ကြိမ်မြောက် အရှေ့တောင်အာရှအားကစားပြိုင်ပွဲသို့ ဝင်ရောက်ယှဉ်ပြိုင်မည့် မြန်မာအားကစားအဖွဲ့များအား အောင်နိုင်ရေးအလံအပ်နှင်းခြင်းအခမ်းအနားသို့ တက်ရောက်အမှာစကားပြောကြား။
- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် ပြည်ထောင်စုရွေးကောက်ပွဲကော်မရှင်က ဒီမိုကရေစီပါတီသစ် (ကချင်) [New Democracy Party (Kachin)] [N.D.P (Kachin)]၊ တိုင်းရင်းသားစည်းလုံးညီညွတ်ရေးပါတီနှင့် ဖလုံ-စဝေါ်ဒီမိုကရက်တစ်ပါတီတို့ကို နိုင်ငံရေးပါတီများအဖြစ် မှတ်ပုံတင်ခွင့်ပြု။

ဧပြီ ၂၈

- တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံ သမ္မတ မစ္စတာရှီကျင့်ဖျင်၏ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ လုံခြုံရေးအစီအမံ (Global Security Initiative–GSI) အပေါ် ပူးပေါင်း ဖော်ဆောင်သွားရန် ဆန္ဒရှိကြောင်း မြန်မာနိုင်ငံ၏ ရပ်တည်ချက်အား ဖော်ပြ။
- နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ နိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးချုပ် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး မင်းအောင်လှိုင်ထံ ရုရှား–မြန်မာ ချစ်ကြည်ရေးနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေး အသင်း ဒုတိယဥက္ကဋ္ဌ Mr. Anatoly Bulochnikov ဦးဆောင်သော ကိုယ်စားလှယ် အဖွဲ့က လာရောက်ဂါရဝပြုတွေ့ဆုံ။

၂၀၂၃ ခုနှစ် မေလ

မေ ၁

- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်အစိုးရ နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေး ကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ နိုင်ငံတော် ဝန်ကြီးချုပ် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး သတိုးမဟာသရေ စည်သူ သတိုးသီရိသုဓမ္မ မင်းအောင်လှိုင်ထံမှ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာအလုပ်သမား နေ့ အခမ်းအနားသို့ သဝဏ်လွှာပေးပို့။

မေ ၂

- နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ နိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးချုပ် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး မင်းအောင်လှိုင် တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံ နိုင်ငံတော်ကောင်စီဝင်နှင့် နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီး H. E. Mr. Qin Gang အား လက်ခံတွေ့ဆုံ။
- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် ပြည်ထောင်စုရွေးကောက်ပွဲကော်မရှင် က ရခိုင့်ဦးဆောင်ပါတီ [Arakan Front Party (AFP)] ၊ တိုင်းလိုင်(ရှမ်းနီ) အမျိုးသားများဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးပါတီ [TAI–LENG NATIONALITIES DEVELOPMENT PARTY (T.N.D.P)] ၊ ရှမ်းနီ(တိုင်းလျှန်)သွေးစည်းညီညွတ် ရေးပါတီ [Shan–Ni Solidarity Party (S.S.P)] ပါတီနှင့် ရခိုင်ပြည်နယ် အမျိုးသားအင်အားစုပါတီတို့ကို နိုင်ငံရေး ပါတီများအဖြစ် မှတ်ပုံတင်ခွင့်ပြု။

မေ ၃

- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီ က သေဒဏ်ချမှတ်ခြင်းခံထားရသည့် အကျဉ်းသား/သူ ၃၈ ဦးကို သေဒဏ် ပြစ်ဒဏ်မှ လွတ်ငြိမ်းခွင့်ပြု၍ တိုင်းဒေသကြီး/ပြည်နယ် အသီးသီးရှိ အကျဉ်း ထောင်/အချုပ်ထောင် အသီးသီးမှ အကျဉ်းကျခံနေကြရသော အကျဉ်းသား/ သူ ၂၁၅၃ ဦးတို့ကို ပြစ်ဒဏ်မှ လွတ်ငြိမ်းခွင့်ပြု။

မေ ၄

- နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ နိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးချုပ် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး မင်းအောင်လှိုင် စင်ကာပူနှင့် အရှေ့တောင်အာရှဒေသလုံးဆိုင်ရာ အော်သိုဒေါ့ ဘုန်းတော်ကြီး His Eminence Sergiy ဦးဆောင်သော ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့ နှင့်တွေ့ဆုံဆွေးနွေး။
- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် ပြည်ထောင်စုရွေးကောက်ပွဲကော်မရှင်က ပအိုဝ်းအမျိုးသားအဖွဲ့ချုပ် (PNO) ပါတီနှင့် မြို့တိုင်းရင်းသားပါတီတို့ကို နိုင်ငံရေးပါတီများအဖြစ် မှတ်ပုံတင်ခွင့်ပြု။

မေ ၅

- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် ပြည်ထောင်စုရွေးကောက်ပွဲကော်မရှင်က လီဆူအမျိုးသားဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးပါတီ (ဒူးလေးပါတီ) [LISU NATIONAL DEVELOPMENT PARTY (L.N.D.P)] နှင့် ခမီအမျိုးသားဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး ပါတီတို့ကို နိုင်ငံရေးပါတီများအဖြစ် မှတ်ပုံတင်ခွင့်ပြု။

မေ ၇

- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီက ဒေါ်မြအေးအား ရခိုင်ပြည်နယ်တရားလွှတ်တော် တရားသူကြီးအဖြစ် အမိန့်ထုတ်ပြန်ခန့်အပ်။

မေ ၈

- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် ပြည်ထောင်စုရွေးကောက်ပွဲကော်မရှင်က အာခါအမျိုးသားဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးပါတီကို နိုင်ငံရေးပါတီအဖြစ် မှတ်ပုံတင်ခွင့်ပြု။

မေ ၉

- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် အမျိုးသားစည်းလုံးညီညွတ်ရေးနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးဖော်ဆောင်မှု ညှိနှိုင်းရေးကော်မတီက တစ်နိုင်ငံလုံးပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှုရပ်စဲရေး သဘောတူစာချုပ် (NCA) ပါအတိုင်း တွေ့ဆုံဆွေးနွေးခြင်း နည်းလမ်းသည်သာ ရေရှည်တည်တံ့ခိုင်မြဲသည့် ငြိမ်းချမ်းရေးရရှိနိုင်ပြီး နိုင်ငံတော်တည်ငြိမ်ရေး၊ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး၊ တိုင်းရင်းသားစည်းလုံးညီညွတ်ရေးနှင့် အမျိုးသားစည်းလုံးညီညွတ်ရေးတို့အတွက် လမ်းကြောင်းမှန်ဖြစ်ကြောင်း သဘောထားထုတ်ပြန်။

မေ ၁၄

- နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ နိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးချုပ် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး မင်းအောင်လှိုင်ဦးဆောင်၍ သဘာဝဘေးအန္တရာယ်ဆိုင်ရာစီမံခန့်ခွဲရေး အတွက် အရေးပေါ်အစည်းအဝေး ကျင်းပပြုလုပ်။

မေ ၁၅

- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီက ရခိုင်ပြည်နယ်ရှိ မြို့နယ် ၁၇ မြို့နယ်ကို သဘာဝဘေးအန္တရာယ်ကျရောက်သော ဒေသများအဖြစ် ကြေညာ။

မေ ၁၆

- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီက ချင်းပြည်နယ်ရှိ မြို့နယ် လေးမြို့နယ်ကို သဘာဝဘေးအန္တရာယ်ကျရောက်သော ဒေသများအဖြစ် ကြေညာ။
- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် ပြည်ထောင်စုရွေးကောက်ပွဲကော်မရှင်က အင်းအမျိုးသားအဖွဲ့ချုပ်ပါတီ (Inn National League Party) ကို နိုင်ငံရေးပါတီအဖြစ် မှတ်ပုံတင်ခွင့်ပြု။
- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် ပြည်ထောင်စုရွေးကောက်ပွဲကော်မရှင်က ကိုးကန့်ဒီမိုကရေစီနှင့် ညီညွတ်ရေးပါတီ (KKDUP) ကို နိုင်ငံရေးပါတီအဖြစ် မှတ်ပုံတင်ခွင့်ပြု။

မေ ၁၈

- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီက ချင်းပြည်နယ်နှင့် ရခိုင်ပြည်နယ်တို့တွင် ပြန်လည်ထူထောင်ရေးလုပ်ငန်းများဆောင်ရွက်ရန် အရာရှိကြီး ၁၈ ဦးအား တာဝန်ပေးအပ်။

မေ ၁၉

- နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ နိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးချုပ် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး မင်းအောင်လှိုင်ထံ မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံသံအမတ်ကြီး H. E. Mr. CHUM Angvichet သံအမတ်ခန့်အပ်လွှာ ပေးအပ်။
- မိုခါ (MOCHA) မုန်တိုင်းတိုက်ခတ်မှုကြောင့် စစ်တွေမြို့ IDP Camp များတွင် နေထိုင်သော ဘင်္ဂါလီလူမျိုး ၄၀၀ သေဆုံးသည်ဟု လူမှုကွန်ရက်များတွင် ဖော်ပြနေသော သတင်းများအပေါ် မှန်ကန်မှုမရှိကြောင်း သတင်းမှန်ပြန်ကြား။

မေ ၂၅

- မြန်မာ(နေပြည်တော်)–တရုတ်(လင်ချန်း) စီးပွားရေးကုန်စည်ပြပွဲ ဖွင့်ပွဲအခမ်းအနားကျင်းပ။

မေ ၃၀

- နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ နိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးချုပ် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး မင်းအောင်လှိုင်ထံ ရုရှားဖက်ဒရေးရှင်းနိုင်ငံ ဒူးမားလွှတ်တော်ဒုတိယဥက္ကဋ္ဌ ဦးဆောင်သည့် ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့က လာရောက်ဂါရဝပြုတွေ့ဆုံ။

၂၀၂၃ ခုနှစ် ဇွန်လ

ဇွန် ၁

- (၃၂)ကြိမ်မြောက် အရှေ့တောင်အာရှအားကစားပြိုင်ပွဲတွင် ဆုတံဆိပ်ရရှိခဲ့သည့် မြန်မာအားကစားအဖွဲ့များအား နိုင်ငံတော်က ဂုဏ်ပြုဆုချီးမြှင့်ခြင်း အခမ်းအနားကျင်းပ၊ နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ နိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးချုပ် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး မင်းအောင်လှိုင် တက်ရောက်အမှာစကား ပြောကြားပြီး ဂုဏ်ပြုဆုများ ပေးအပ်ချီးမြှင့်။
- အမျိုးသားစည်းလုံးညီညွတ်ရေးနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးဖော်ဆောင်မှုညှိနှိုင်းရေး ကော်မတီနှင့် MNDAA၊ TNLA၊ AA ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့တို့ ငြိမ်းချမ်းရေးတွေ့ဆုံဆွေးနွေး။

ဇွန် ၅

- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် ပြည်ထောင်စုရွေးကောက်ပွဲကော်မရှင်က ဓနုတိုင်းရင်းသားလူမျိုးများဒီမိုကရေစီပါတီ (Danu National Democracy Party)နှင့် ပြည်သူ့ရှေ့ဆောင်ပါတီ (People's Pioneer Party)တို့ကို နိုင်ငံရေးပါတီများအဖြစ် မှတ်ပုံတင်ခွင့်ပြု။

ဇွန် ၈

- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံနှင့် တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံတို့အကြား သံတမန်ဆက်ဆံရေးထူထောင်မှု (၇၃) နှစ်မြောက် နှစ်ပတ်လည်နေ့ အထိမ်းအမှတ်အဖြစ် သဘောတူညီချက်လေးခု လက်မှတ်ရေးထိုး။

ဇွန် ၉

- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် ပြည်ထောင်စုရွေးကောက်ပွဲကော်မရှင်က အမျိုးသားနိုင်ငံရေးဒီမိုကရက်တစ်ပါတီ [Democratic Party of National Politics(DNP)]၊ အမျိုးသားနိုင်ငံရေးမဟာမိတ်များအဖွဲ့ချုပ်ပါတီနှင့် ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရက်တစ်ပါတီတို့ကို နိုင်ငံရေးပါတီများအဖြစ် မှတ်ပုံတင်ခွင့်ပြု။

ဇွန် ၁၂

- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် အလုပ်သမားဝန်ကြီးဌာနက ထိုင်းနိုင်ငံ အယုဒ္ဓယခရိုင်တွင် မြန်မာနိုင်ငံသားများ လိုက်ပါလာသော မော်တော်ယာဉ် တိမ်းမှောက်ခဲ့မှု သတင်းဖော်ပြမှုနှင့် ပတ်သက်၍ ဆောင်ရွက်ပေးနေမှု အခြေအနေများအား သတင်းထုတ်ပြန်။

ဇွန် ၁၃

- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီက ဦးတင့်ဝေအား မကွေးတိုင်းဒေသကြီးဥပဒေချုပ်အဖြစ် အမိန့်ထုတ်ပြန်ခန့်အပ်။

- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် အကြမ်းဖက်မှုတိုက်ဖျက်ရေးဗဟို အဖွဲ့က အကြမ်းဖက်သမားများကို ငှားရမ်းနေထိုင်ခွင့်ပြုပေးသူ နေအိမ် တိုက်ခန်းပိုင်ရှင်များနှင့် စပ်လျဉ်း၍ သိရှိလိုက်နာနိုင်ရန် အသိပေးထုတ်ပြန်။

ဇွန် ၁၅

- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်ဆိုင်ရာ အထူးအာဏာကုန် လွှဲအပ်ခြင်း ခံရသော ရုရှားဖက်ဒရေးရှင်းနိုင်ငံသံအမတ်ကြီး ဒေါက်တာနီကိုလိုင်း လစ်စတို ပါဒွေါ့ဗ်၏ နေရာတွင် မစ္စတာ အီစ်ကန်ဒဲ အာဇီဇော့ဗ်အား ခန့်အပ်ရန် သဘော တူညီ။

သက်ထားသူရိန် စုစည်းတင်ပြသည်။

မြန်မာရေးရာလေ့လာရေးအဖွဲ့၏နိဒါန်းစကား

- မြန်မာ–တရုတ်ဆက်ဆံရေးအနာဂတ်နှင့် မြန်မာ့ပထဝီနိုင်ငံရေး

အထူးဆောင်းပါး

၁။ ပြောင်းလဲလာတဲ့ တရုတ်–မြန်မာဆက်ဆံရေးနဲ့ မြန်မာ့ပထဝီနိုင်ငံရေးအထိုင်
၂။ မြန်မာနိုင်ငံစီးပွားရေးအတွက် အရေးပါသော တရုတ်–မြန်မာဆက်ဆံရေး
၃။ ကမ္ဘာ့အစီအစဉ်သစ် – ဗဟုဝင်ရိုးကမ္ဘာ၊ တောင်ကမ္ဘာခြမ်းနှင့် မြန်မာနိုင်ငံအတွက် စိန်ခေါ်မှုနှင့် အခွင့်အလမ်းများ
၄။ မစ္စတာချင်ကန်း၏ မြန်မာနိုင်ငံခရီးစဉ်နှင့် တရုတ်–မြန်မာဆက်ဆံရေး

နိုင်ငံရေး

၅။ နိုင်ငံတည်မော်ကွန်းများ(၁) နိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံအခြေခံဥပဒေ(၁၉၄၇)
၆။ နိဂုံးရဲ့နိဂုံးမှာ ဘယ်လိုအဆုံးသတ်မလဲ
၇။ ဝင်ရိုးစုံကမ္ဘာမှာ မြန်မာ့တစ်နေရာ
၈။ အကြမ်းဖက်သောင်းကျန်းမှု တန်ပြန်စစ်ဆင်ရေး
၉။ နိုင်ငံသားတို့၏ နိုင်ငံရေး

စာကောင်းပေမွန်

၁၀။ အာရှနှင့် အောင်ဆန်း
၁၁။ မင်းတုန်းမင်း၏ ပုံနှိပ်စက်ရုံတော်

စီးပွားရေး

၁၂။ ဘောဂဗေဒကို ဗုဒ္ဓဓမ္မရှုထောင့်အချို့ဖြင့် မြင်ကြည့်ခြင်း

လူမှုရေးနှင့်အထွေထွေ

၁၃။ လမ်းလျှောက်ပါလေ အသက်ရှည်
၁၄။ မြန်မာ့ကျန်းမာရေး မလုံခြုံမှု
၁၅။ ကိုဗစ်ကပ်ဘေးထဲက အခွင့်အရေး
၁၆။ အာရှဦးဆောင်မယ့် ကမ္ဘာ
၁၇။ ဒစ်ဂျစ်တယ်ဆန်းသစ်တီထွင်မှုနှင့် တရုတ်နိုင်ငံ
၁၈။ မှန်ကန်တဲ့တုံ့ပြန်မှု (Proactive)
၁၉။ ဒုတိယရုပ်ရှင်ဆိုးပေကြီး(ဒုတိယပိုင်း)
၂၀။ မြကျွန်းညို၏ ရာပြည့်အလွန်

ယဉ်ကျေးမှု

၂၁။ မြန်မာနိုင်ငံမြို့ပြလူဦးရေ ဖြန့်ဖြူးမှု
၂၂။ ဂုဏ်ယူတန်ဖိုးထားရမည့် မြန်မာ့ယဉ်ကျေးမှု၊ မြန်မာ့ဓလေ့

နည်းပညာ

၂၃။ မျက်မှောက်ခေတ် မြန်မာနိုင်ငံစက်မှုလက်မှုသမိုင်း(၁၉၈၈–၂၀၂၂) ရေးသားခဲ့စဉ်က

ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေး

၂၄။ မြန်မာနိုင်ငံ ရေဖူလုံရေးအတွက် လိုအပ်ချက်အချို့
၂၅။ နယ်စပ်ဖြတ်ကျော် မီးခိုးမြူငွေ့နှင့် လေထုညစ်ညမ်းမှုကို နိုင်ငံအချင်းချင်း ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများ

ဥပဒေ

၂၆။ နိုင်ငံတော်ရှေ့နေချုပ် ဦးသာထွန်း (၁၉၂၅–၂၀၀၃)
၂၇။ လုပ်ငန်းဆိုင်ရာအမှတ်တံဆိပ်(Trademark)ကို ရွေးချယ်ခြင်း

အထူးကဏ္ဍ

၂၈။ မြန်မာရေးရာ နေ့စွဲမှတ်တမ်းများ